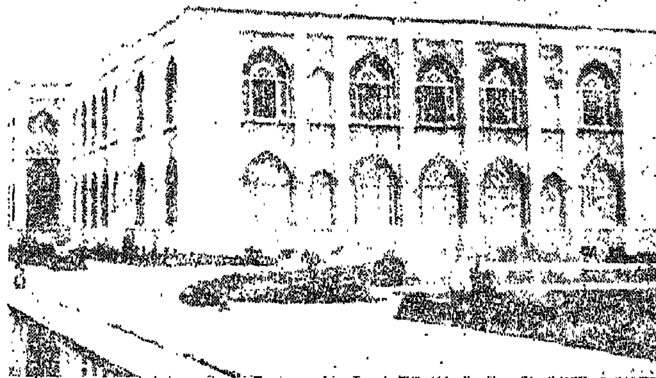

فهرست کتابخانهٔ آستانهٔ قدس رضوی

جلد چهارم

نمای خارجی کتابخانهٔ آستانقدس

مشهد چاپخانهٔ طوس

اسفند ۱۳۲۵

بسم الله الرحمن الرحیم

« اللّهم صل علی علی بن موسی الرضا الذی ارتضیته »

« ورضیت به من شئت من خلقك اللّهم و کما جعلته »

« حجة علی خلقك و قائما بامرك وناصراً لدینك »

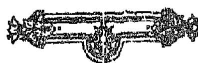
« وشاهداً علی عبادك و کما نصح لهم فی السر »

« والعلانیة ودعا الی سبیلك بالحکمة والموعظة »

« الحسنة فصل علیه افضل ما صلیت علی احد من »

« اولیائك و خیرتك من خلقك انك جواد کریم »

بیاری خداوند متعال و افاضات حضرت **ثامن الحجج الاطهار** علیه الصلوة والسلام وعنایات ولی عصر عجل الله تعالی فرجه بفرمان مبارك اعلیحضرت همایون شاهنشاه تولیت جلیلهٔ عظمای آستانهٔ قدس رضوی **محمد رضا شاه پهلوی** خلد الله ملکه در دورهٔ نیابت تولیت عظمای جناب آقای غلامحسین اشرفی جلد چهارم فهرست کتابخانهٔ آستانقدس رضوی که حاوی ۱۹۰۴ جلد کتاب (۱۰۴۷ جلد خطی - ۸۵۷ جلد چاپی) در ابواب حکمت و کلام وفلسفه ومنطق وتفسیر ویازده گراور است بحلیهٔ طبع درآمد ومورد استفادهٔ ارباب دانش گذاشته شد

تاریخ کتابخانه :

تنها کتابخانهٔ که از کتابخانه های نامی بزرگ ایران در ادوار اسلامی باقی مانده این کتابخانه است . این کتابخانه در آغاز از نقطهٔ نظر مذهبی و از شؤن وتعلقات روضهٔ منورهٔ هشتمین پیشوای مذهب شیعهٔ امامیه متدرجاً موجود گشته . در اثر حوادث و انقلابات خونینی که مکرراً درین شهرستان بوقوع پیوسته دست یغما و تعدی برین کتابخانه رفته باین جهت تاریخ تأسیس وکیفیت دائر بودن آنرا در ادوار مختلفه نمیتوان بتحقیق معین داشت. آنچه ازقرائن وشواهد ونصوصی که دروقفنامه های مرقوم در پشت برخی ازمصاحف شریفه وکتبی که ازدیرین زمان باقی مانده (وتاکنون بدست آمده) برمی آید اینست که علی الرسم مذهبی (ازوقف نمودن قرآن درمعابد ومساجد واماکن متبرکه) قرآن هائی بر روضهٔ مطهره وقف شده . قدیمی ترین نسخ موجودهٔ از آنها جزواتی است که واقف آن ابوالبرکات علی بن حسین و تاریخ وقف آن ۴۲۱ قمری هجری است . ونیز قرآنی است که در اوائل قرن پنجم در دورهٔ دیالمه وقف شده، واقف آن شهرستی بنت الامیر ابی العباس خسرو فیروزبن رکن الدوله است. در مرور زمان عدد معتنابهی قرآن برروضهٔ منوره وقف شده وشهرستان مشهد هم مرکزیت مذهبی وعلمی پیدا کرده اندك اندك کتب مذهبی ازقبیل تفسیر وحدیث نیز برروضهٔ منوره وقف می شده . تادر اواخر قرن هشتم واواسط قرن نهم که دورهٔ سلطنت شاهرخ کورکانی است این پادشاه دادگستر دانش دوست علاقهٔ مخصوصی بمشهد داشت ودرین دوره مرکزیت مشهد و کوچ کردن مردم ازنواحی واطراف واقامت در آن اهمیت مخصوصی بخود گرفته بود بحدی که حاکم وقت (خواجه سیدمیرزا) هراسان ومشوش می شود ومسئلهٔ مهاجرت بمشهد را بدربار گزارش میدهد ودرین موضوع کسب تکلیف می کند که شرحش از مبحث ما بیرون است. باری درین دوره مساجد ومدارس ومعاهد ومحافل مشهد تأسیس ودائر ورونق می گیرد. ملکهٔ وقت مسجد جامع تاریخی گوهرشادرا بناء می کند. بدیهی است که درهمچه دورهٔ کتابخانهٔ روضهٔ مبارکه نیز اهمیت بخود گرفته. دروقفنامهٔ مرقوم درپشت کتاب روض الجنان (۱) این عبارت مذکور است : « از کمال ارادت وحسن عقیدت خاطرمبارك برونق جمیع امور آنجا متعلق شده ودر روضهٔ مطهره جوامع کلام الله ومصاحف بسیار بود اما تفسیری که همهٔ طوائف از آنجا استفادهٔ معانی قرآنی » این فقره عبارت وقفنامه بخوبی ظاهر است که

---

(۱) شمارهٔ ۱۲۲ تفسیر خطی، وقفی اعتماد الدوله جلال الدین شیخ ابوسعید والارصلان در تاریخ سلخ ربیع الاول ۸۶۱

در نیمهٔ سدهٔ نهم هجری روضهٔ رضوی دارای قرآن های زیاد بوده و کتابهائی داشته لیکن بجهت آنکه کتبش مذهبی وطائفی وتعلق بفرقهٔ مخصوصی داشته واقف مذکور برین میشود که کتابخانه‌را جنبهٔ عمومی ومورد استفاده تمام فرق اسلامی قراردهد. در وقفنامهٔ کتاب غایة الوصول (۱) جملهٔ: «خزانة الکتب» ذکر شده. این جمله بطور واضح مینماید که آستانقدس در آغاز قرن دهم دارای کتابخانهٔ مهم ودائری بوده. دراواخر سدهٔ دهم کتابخانهٔ آستانقدس کتب زیادی داشته و حاوی نفایس گرانبها وبتمام معنی کتابخانهٔ معتبری بوده. خراسان ازاواخر سدهٔ ۱۰ تا اوائل سدهٔ ۱۱ هجری دچار انقلابات خونین ومبتلا بغائلهٔ اوزبکیه بوده. این قوم مهاجم متعدی چندین دهه سال خراسان را درقتل وغارت گذاشته که تفصیل آن ازموضوع مقاله بیرون است. آنچه را که مورخ آن عصر (در کتاب عالم آرای عباسی دروقایع سال ۹۹۸) درباب کتابخانه ذکر نموده نقل می گردد: «و کتابخانهٔ سرکارفیض آثار که درتمادی ایام ازاقصی بلاد اسلام جمع شده بود از مصاحف بخطوط شریف حضرات ائمهٔ معصومین ۴ واستادان ماتقدم مثل یاقوت مستعصمی واستادان سته ودیگر کتب علمی وفارسی که ازحیز احصاء بیرون بود بدست ازبکان بی‌تمیز نادان درآمده آن درر گرانمایه را چون خزف ریزهٔ بی بها بیکدیگر میفروختند» این نص تاریخی ثابت میدارد که روضهٔ مطهره ازدیر زمانی دارای کتابخانه و در سال ۹۹۸ از کتابخانه های معظم و معتبر بوده وبدیهی است که پیدایش همچه کتابخانهٔ درمحیطی که مسیر حوادث وانقلاب بوده دردورهٔ که مدنیت جهان روابط ملل ووسائط نقلیه وصنعت چاپ را پدید نیاورده بود وتعصبات مذهبی در کمال قوت بوده وفرقهٔ امامیه در پردهٔ اختفاء وشعار تقیه می بود باید قرنها گذشته باشد تا یك چنین خزانهٔ عامره و گنجینهٔ گرانبهائی از کتاب در اول قرن دهم بوجود آمده باشد. باری پس ازین تاراج ویغمای تاریخی وآمدن شاه عباس کبیر بخراسان ورفع غائلهٔ اوزبکیه بهمت آن شاهنشاه بزرك باقیماندهٔ از کتب وبدست آمده ازمصاحف و کتابهائی که رفته بود وهم آنچه را که آن شاهنشاه وشیخ بهاء الدین محمد عاملی ازقرآنهای ممتاز و کتب نفیس ومنحصر بفردی که بر آن وقف داشتند صورت کتابخانه را محفوظ داشت وبعضی از کتب تاراجی آن که در هندوستان فروخته شده بود بکتابخانهٔ آستانقدس عودت داده شد چنانکه دستخط قاضی نورالله شوشتری (۲) در پشت کتاب مختصر مجمع البیان (شمارهٔ ۱۹۸ تفسیر خطی) برین مدعا گواه است: «از جمله کتب کتابخانهٔ

---

(۱) شماره ۳۶ اصول خطی. وقفی سیدمحسن رضوی ازمعارف مشهد ومجاز ازابن ابیجمهور احسائی بوده تاریخ وقف ۱۴ صفر ۹۲۵ است.

(۲) ترجمهٔ احوال وعکس دستخطش دراین مجلد آورده شده

سرکار فیض آثار مشهد مقدس معلی‌است که طائفهٔ اوزبکیه از آنجا بغارت برده بودند وبواسطه و وسایط بهند آوردهٔ بفقیرحقیر تراب اقدام اهل الله نورالله بن شریف الحسینی المرعشی الشوشتری احسن‌الله الیهما فروخته وفقیر قربة الی‌الله ثم آنرا باچندجلد کتاب دیگر که‌ازوقف‌سرکار آنحضرت بدست آمده بود بان مشهد مقدس فرستاد » پس ازختم غائله اوزبك و بر قراری امنیت عمران وآبادی استان خراسان (که دارای جنبهٔ عالی کشاورزی ونقطهٔ مهم سوق الجیشی است) و جهٔ اهتمام شاهنشاهان صفوی قرار گرفت ومیدانیم که سلاطین صفویه انارالله براهینهم ازسلالهٔخاندان عصمت وحامی مذهب امامیه ومروج شعائر دینی وحافظ آثار مقدسهٔ مذهبی وعاشق آبادانی‌می‌بودند ودرین دوره است که تعاضد نیروی لشکری وقوهٔ روحانی حیات سیاسی ایران را نگهدار ونمایان می‌داشتند ودوش بدوش بودن رشادت سپاهی باعاطفهٔ روحانی پایهٔ استقلال‌خارجی‌واصلاحات‌داخلی بوده . درین دوره دربار شاهنشاهی ایران پناهگاه شیعهٔ اثنی عشری ملجاء وملاذ اعلام امامیه بهر زبان وملیتی که می بودند می بود . بدیهی است درچنین دورهٔ شهرستان مشهد که تربت مطهر امام هشتم است وروضه وبارگاه فایض الانوار آن بزرگوار سلام الله علیه را در آغوش خود گرفته مورد توجه واقع میشود . شاهنشاهان صفوی از اموال اختصاصی املاکی برروضهٔ مطهره وقف داشتند وتولیت روضهٔ مطهره (که‌درسابق‌حجابت ونقابت آن بعهدهٔ یکی ازسادات جلیل و اشراف محلی بود) ازین‌دوره ازشئون سلطنتی وافتخارخاصهٔ سلاطین ایران محسوب شد وبرای رونق و تنظیم امورآستانقدس از رجال عالی مرتبه نایب تولیت (باصطلاح آن‌روز متولی باشی) نصب وتعیین می‌داشتند(۱) وازدر بارشاهنشاهی برای آستانقدس ورعایت بهداری مشهدپزشك‌عالی‌مقامی‌روانه‌می گردد

---

(۱) اشخاصی که در دورهٔ صفویه بمقام‌عالی نیابت تولیت عظمی وخدمات دیگری درآستان‌قدس‌مفتخر گشته اند درتاریخ عالم‌آرای عباسی مذکور است . اول کسیکه بدینمقام ازطرف شاه طهماسب اول تعیین شده امیر ابوالولی بن میر شاه محمود انجوی شیرازی بوده . عالم‌آرای‌عباسی ترجمه اشرا چنین آورده : « میر ابو الولی‌سید فاضل فقیه متعصب درتشیع بود ودرفضایل وکمالات ازبرادرش درپیش واستحضارش درمسائل فقهی میان فقهاء ازدیگران بیش بود ودراول حال بتولیت‌آستانهٔ متبرکه صدره مرتبهٔ رضویه مامورگشته مدتی بخدمت روضه متبرکه قیام داشت و ازآن‌مهم بجهت نزاعی‌که میانهٔ او وشاه‌ولی سلطان ذوالقدر حاکم مشهد مقدس واقع شده بود از تولیت سرکار فیض آثار معزول شده باردوی معلی آمد و بشراکت برادر متولی اوقاف غازانی شد و دراواخر ایام شاه جنت مکان تولیت سرکار آستانه مقدسه صفویه بمیر ابوالولی تفویض یافته برادرش من حیث الانفراد متولی غزان گشت» ونیز آورده که‌ازاول جلوس شاه عباس صفوی تامدت بیست سال بالاستقلال عهده دارمقام‌صدارت عظمی بوده . اعیان الشیعه (ج ۸ ص ۲۷۲) ترجمهٔ مشارالیه را نقل‌کرده وآورده است که ازپدر وهم ازسید امیر صفی الدین محمد بن جمال‌الدین استرابادی روایت و نقل حدیث می‌کرده و از مشایخ سید حسین بن سید حیدر بن قمر حسینی کرکی عاملی است .

(۱) مدارس تأسیس شده طبقات امرآء وخوانین وغیرهما نیز به پیروی از روش پادشاهان و بمنظور جاوید داشتن نام نیك ونیل باجر اخروی رقبات املاك بر روضهٔ منوره وقف نمودند بالجمله درسایهٔ امنیت وعدالت خراسان آباد ومشهد معمور واز مراکز علمی می گردد (۲) کتابخانه نیز درین عصر مورد توجه دربار شاهنشاهی بوده وچنانچه خواهیم گفت تنظیم امور کتابخانه‌را بعهدهٔ یکی ازعلماء می‌سپارند و بفرمان شاهانه بوظیفهٔ کتابداری (خازن الکتب) منصوب می گردد. شیخ حر عاملی در کتاب امل‌الامل (تاریخ ختم تألیف آن غرهٔ جمادی الثانی ۱۰۹۷ بوده) ونیز در ریاض العلماء وحیاض الفضلاء (۳) نام این کتابخانه و برخی از کتب نفیس آن‌را ذکر نموده اند بالجمله از مجموع نصوص وشواهد و قرائن تاریخی دانسته می‌شود که این کتابخانه تا آخر دورهٔ صفوی از کتابخانه های معتبر ومورد استفاده وتوجه عمومی بوده. دردورهٔ افشاریه اوضاع واحوال سیاسی تغییرمیکند. ایرانی‌درین‌دوره دریك حالت (حاضرباش) جنگی بوده، روزگاری دردفع فتنه وغائلهٔ قوم مهاجم افاغنه وتثبیت دولت جوان مقتدرمرکزی،

---

(۱) تاریخ عالم‌آرای عباسی درترجمهٔ حکیم عماد الدین آورده : « درعلم و حکمت میانهٔ همگنان طاق ودردانشوری وحذاقت مشهور آفاق بود رسالات مرغوب و نسخه های غریب از او درعلم طب وترتیب معاجین ومعالجه امراض مزمنه‌وموادحاره خصوصا جرب صغیر و کبیر که بین‌الجمهور به‌آتشك مشهور است معتمد علیه اطباء است » تا آنجائیکه گوید : « چون شاه جنت مکان در رواج ورونق آستانهٔ مقدسه حضرت امام الجن والانس باقصی الغایة توجه مرعی داشته ازهرطبقه آنچه بهتر بود بخدمات آن سرکار تعیین می‌فرمودند اونیز بطبابت سرکارفیض آثار مامور گشته مدتها درمشهد مقدس معلی بمعالجهٔ مرض مشغولی داشت» .

(۲) برای نشان دادن نمونهٔ از اهتمام بآستانقدس ومرکزیت مشهد درآن عصری که اول نضج دولت صفوی است (درزمان‌سلطنت شاه طهماسب اول) سطورذیل از تاریخ‌عالم‌آرای عباسی‌نقل می‌شود :- « میرکمال‌الدین محمد استرابادی ومیر ابوالقاسم اصفهانی متولیان سرکار فیض آثار رضیهٔ رضویه که، تا حین حیات شاه جنت مکان هر دو بامر تولیت واجبی وسنتی آن سرکار فیض‌آثار مشغول بودند. میرکمال الدین ازسادات عظام استراباد ومیر ابوالقاسم ازسادات خلیفهٔ اصفهان بود بسادات مازندران. اشتهارداشت ودراواخر زمان حضرت شاه جم جاه بخدمات سرکارفیض‌آثار منصوب گشته میرکمال‌الدین، بتولیت سنتی ومیر ابوالقاسم بتولیت واجبی‌قیام داشتند غرض از عبارت سنتی آنست که سپور غالات. وآنچه سرکار خاصه شریفه بجهت مصارف آنسرکار ازمصالح شیلان و وظایف خدام ومدرسان‌وارباب. وظایف وادارات سادات وعلماء وفضلا وارباب‌استحقاق داده می‌شد چون اختیارصرف حضرت خاقان. جنت آشیان داشتند آنرا سنتی می‌نامند وحاصل اوقاف و نذورات که مصرف معین دارد بموجب. شروط واقفین عمل می‌باید کرد آنرا واجبی می شمارند »

(۳) تالیف میرزا عبدالله تبریزی معروف بافندی ازشاگردان مرحوم مجلسی وکتابدار او بوده. در ۱۱۳۰ وفات کرده .

وروزکاری نیز درکار جهانگشائی و مدتها گرفتار حکومت ملوك الطوائفی بوده . حمایت مذهبی (که‌دردولت سابق مورد اهتمام واساس کار بود) از میان رفت . کلیهٔ موقوفات (که درآمد آن درآن روزگار ازدرآمد مالیات کشور بیشتر بوده) ضبط گشت وجزسیاست شمشیر وصرف‌قوای‌حیاتی ومنابع‌ثروتی‌درراه‌مصالح‌جنگی‌چیزدیگری در نظر شاهنشاه قهرمان نادرشاه افشارجلوهٔ نداشته (۱)اهتمامی که دردورهٔسابق بشؤن‌روضهٔ‌منوره‌ومعابدومعاهد ومراکز علمی داده می‌شد ازمیان میرود (۲) وحیات فرهنگی ایران در حالت وقفه و انحطاط بوده با این‌وصف درتمام دورهٔ افشاریه کتابخانه پا برجا بوده وچنانکه بباید مورد توجه شاهنشاه افشار مذکور واقع شده و کتابهائی برآن وقف فرموده . در طومار عادلشاه (۳) اسامی اشخاصی ازکارکنان کتابخانه با ذکرکار وحقوق آنها ثبت‌است واین‌میرساند که این کتابخانه‌با باقیماندهٔ از تشکیلات وسیع سابق آن درسال ۱۱۶۰ مفتوح ومورد توجه بوده . در دورهٔ قاجاریه که خط مشیٔ سیاسی عوض‌میشود وروشی شبیه دورهٔ صفوی اتخاذ می‌گردد مجدداً مرکزیت علمی ومذهبی مشهد مورد توجه واهتمام واقع می‌شود مخصوصاً پس ازچندسال ازسلطنت مرحوم ناصرالدین شاه که دراثر فرسودگی‌سالها جنك وکشمکش داخلی‌وخارجی راحت فهری پیدا شده‌بود ومردم سرگرم تعمیر وترمیم و تزیین بودند درین دوره بشؤن آستان‌قدس اهتمام بسزا داده شد وبمانند پیش افتخاراداره امورآن ازامتیازات خاصهٔ شاهنشاهان

---

(۱) ناگفته نماند که افشاریه عموما پیرو مذهب امامیه بودند وشاهنشاه مقتدر افشار نیزبروشی دیگر خواهان حمایت مذهب جعفری بود . گواه‌آن همان عهدنامهٔ دوستی است‌که درسال۱۱۴۹ با دولت عثمانی طرح نمود .

(۲) — تولیت امور آستانقدس دردورهٔ افشاری نیز ازشئون‌سلطانی بوده واول کسی‌که بفرمان نادرشاه امر تولیت آستانقدس بدو تفویض شده ظاهرا میرسید محمد بن میرزا داود دختر زادهٔ شاه سلیمان صفوی و داماد شاه سلطان حسین صفوی‌وملقب بشاه سلیمان ثانی است که ترجمه‌اش درمجمل التواریخ تالیف گلستانه مذکور است .

(۳) پس ازقتل نادرشاه دریکشنبه ۱۵ جمادی الثانی ۱۱۶۰ علیقلیخان فرزند برادر نادر شاه در بیست وهفتم همان ماه درمشهد بتخت شاهی جلوس‌کرد وخودرا علیشاه وعادلشاه نامید . این پادشاه درآغاز پادشاهی نظم ورونق آستانقدس را وجهٔ همت شاهانه قرارداده مقداری از موقوفات املاك‌که وقفنامهٔ آنها در دست بود ازتصرف دیوان اخراج نمود ویکصد زوج ازاملاك مرغوب ملکی خود نیز بر روضهٔ مطهره وقف‌داشت ودراختیار متولی روضهٔ‌مطهره میرزا محمدابراهیم خانی که خود اورا معین نموده بود گذاشت و برای آستانقدس سازمانی تعیین‌نمود وآئین نامهٔ‌برای تعیین کار وحقوق کارکنان تدوین داشت . این آئین نامه موسوم است بطومار عادلشاهی . تاریخ تحریرآن رمضان ۱۱۶۰ ودرکتابخانه ضبط است .

وقت می بود (۱) دریندوره‌نیز کتابخانه مورد توجه واستفاده بوده وسازمان آن کامل میشود و بتناسب اوضاع و احوال‌سیاسی وعلمی آن روزکار اصلاحاتی در آن بعمل آمد . ایران‌دردوره‌ٔ معاصر که مولود نهضت وزمامداری شاهنشاه فقید سعید رضا شاه پهلوی است وارد مرحلهٔ نوینی می گردد که بالاختصار در پرتو فکر بلند وارادهٔ قوی واوامر آن شاهنشاه اصلاح و تجدد و ترقی بسبك جهان متمدن اجراء ونموداری گردد. آبادی شهر تاریخی مشهد وتجلال وشکوه روضهٔ منوره واین معبد بزرك جهانی وجههٔ همت مخصوص آن شاهنشاه واقع گردید وحقاً چنان نمود که خود فرموده بود : « من همتم‌را تقدیم آستان قدس کردم » ودرینزمان که‌افسر و دیهیم خسروی وتخت وتاج شاهنشاهی ایران بوجود مقدس خدایکان معظم کشور اعلیحضرت همایون شاهنشاه محمد رضا شاه پهلوی مزین است طبق نیات مقدسه واوامر مبارك بمانند پیش رشتهٔ تکمیل وترقی با مزایای بیشتر مناسب با پیشرفت جهان نیز ادامه دارد . دربن دوره چنانکه بیاید نسبت بکتابخانه وشئون آن اهتمام بسزائی مبذول گشت وبالاجمال دربندوره کتابخانه شهرت جهانی پیدا کرد ودرشمارهٔ کتابخانه های عمومی معتبر خاور میانه درآمد.

خلاصه آنکه از عصر شاه عباس بزرك بجهت مرکزیت مذهبی وعلمی که‌مشهد درتوالی ازمنه داشته کتابخانهٔ آستانقدس پا برجا مانده ودائر بوده ودرتمام انقلابات پس ازصفویه لطمهٔ اساسی بان وارد نشده وهماره مورد علاقه و توجه اولیاء امور وطبقات دیگر بوده وهست . بداعی ایمانی پیدایش یافته وهم بتوجه قلوب پایدار ودرمسیر تکامل است وتنها کتابخانه ایست در ایران که تحقیقاً شش قرن بر آن گذشته است .

جایگاه کتابخانه :

از جایگاه کتابخانه در اعصار متوالیه وادوارمختلفه اطلاعی دردست نیست. آنچه را که مسلم است درحدود سال ۱۱۵۰ هجری قمری محل کتابخانه وقرآنخانه واقع در گوشهٔ جنوب

---

(۱) = اول شخصی که دربن دوره بمقام نیابت تولیت عظمی منصوب وروانهٔ‌مشهد گشته مرحوم حاج میرزا موسی خان فرزند مرحوم قائم مقام بزرك میرزا عیسی است آن مرحوم از اوا خر عهد فتحعلیشاه (ظاهرا ازسال ۱۲۴۷) تا سال ۱۲۶۱ عهده دار مقام مذکور بود وخدمات مهمی در تعمیر وترمیم روضهٔ مطهره واحیاء رقبات موقوفه آستانقدس وتنظیم وتعدیل مصارف آن نمود واز مال شخصی خود نیز ملکی بر روضهٔ منوره وقف داشت. مشارالیه درشب چهارشنبه ۱۷ ربیع‌الثانی ۱۲۶۹ فوت کرد ودر رواق پشت سر روضهٔ مطهره دفن گشت .

ایوان طلای صحن کهنه بوده (۱) درحدودسالهای ۱۲۸۹-۱۲۹۰ باهتمام نایب تولیت عظمای وقت مرحوم حاج سیف الدوله (۲) کتابخانه بطبقهٔ فوقانی کشیك خانه (۳) منتقل میشودو بدستور آن‌مرحوم برای کتابها قفسه ازچوب کاج (که‌مصون ازآسیب موریانه‌است) ازقصبهٔ قدمگاه آورده وساخته وشیشه اندازی میشود لیك موفق بانجام آن نمیگردده در دورهٔ نیابت تولیت مرحوم مؤتمن الملك میرزا سعیدخان انصاری (۴) نواقص وباقیماندهٔ کارتکمیل وتصمیم میشود . کتابها ازقرآنها جدا و بمحل جدید نقل گشته ومحل سابق مخزن قرآنها وبقرآنخانه نامیده میشود . شصت و اند سال کتابخانه درین محل می‌بود وبالطبیعه درتمادی سالها طبق‌روح علمی وحیات فرهنگی اوقات کتابهای آن افزایش یافته بود . درعصر جدید که رشتهٔ اصلاحات‌درکلیهٔ شئون حیاتی عملی گشت‌نظم امور آستانقدس بکفایت مرحوم مصباح السلطنه محمد ولیخان اسدی (۵) سپرده شد . اولین خدمت آن‌مرحوم درآستانقدس توجه بکتابخانه وترتیب‌سازمان آن بود . چند حجره ازحجرات فوقانی صحن را باتهیهٔ میز وصندلی برای‌قرائتخانه تخصیص داد وقرائتخانه‌را ازمخزن کتاب جدا نمود ومخزن کتاب‌را توسعه داد وهم درزمان آن‌مرحوم فهرست کتابخانه طبع وتوزیع شد وبرشهرت آن افزود . شهرت واسمهٔ کتابخانه و تعمیم فرهنگ وتوجه عمومی مردم واهتمام اولیای امور برتعداد کتب وموقعیت این کتابخانهٔ قدیمی افزود ودیگر محل مذکور باغرفه ها وحجره هائیکه ضمیمهٔ آن شده بود مناسب کتابخانهٔ امروزی وموافق باترقیات عصرنبود . درسال ۱۳۱۵ خورشیدی دردورهٔ نیابت تولیت عظمای جناب آقای فتح الله پاکروان (۶) حسب الامر شاهنشاه فقید معظم ساختن جایگاه تازه و

---

(۱) محل مذکور دوطبقه ومشتمل برچهار اطاق بوده . مظفرالدوله ابراهیم خان خمسهٔ در زمان نیابت تولیت عضد الملك درب آنرا نقره کرده وتاکنون باقی است.

(۲) سلطانمحمد میرزا سی‌وهشتمین فرزند فتحعلیشاه قاجار ازسال ۱۲۸۸ تا ۱۲۹۰ نایب تولیت‌عظمی بوده. (۳) محل مذکورواقع است درجنب شرقی‌حرم مطهر وجنوب‌آن شبستان (معروف بشبستان گرم) مسجد گوهرشاد و محل معروف بمدرسهٔ علینقی میرزا درمشرق آن واقع است که درآغاز بمساحت ده ذرع ونیم طول وشش ذرع و نیم عرض بوده ومتدرجا برآن غرفه هائی افزوده شد .

(٤) متوفای ۱۳۰۱ مدفون دردارالسعاده رواق روضهٔ مطهره از۱۲۹۰ تا ۱۲۹۷ نایب تولیت عظمی بوده .

(۵) مقتول درشنبهٔ ۲۹ آذر ۱۳۱٤ مدفون در رواق روضهٔ مطهره موسوم بتوحید خانه. ازمردم قاین ودربدایت کار دردستگاه مرحوم (شوکت الملك) ابراهیم‌علم امیر قاین می‌بوده. بهوش ودرایت ذاتی وهم مساعدت‌آن‌مرحوم بمقامات عالی‌نائل‌گشت. نمایندهٔ مجلس شورایملی‌گردید واز اول ۱۳۰۵ تا ۳ آذر۱۳۱٤ نایب تولیت عظمی بود وازمردان عمران دوست و اصلاح طلب جدی بشمار واز تمام تعینات دنیوی تنها عاشق نام نیك بود .

(٦) از ۳ آذر ۱۳۱٤ تا ۱۲ دی ۱۳۲۰ عهده دار مقام عالی مذکور بود

مناسبی برای کتابخانه وموزهٔ آستانقدس منظور وعملی گشت . مساحت پنجهزار وهفتصد متر مربع از اماکن وقفی آستانقدس وابنیهٔ را که آستانقدس خریداری نمود وهم مدرسهٔ مندرس متصل بصحن نو معروف به (مدرسهٔ پائین پا) (۱) برای جایگاه کتابخانه وموزه تعیین شد . در۱۴ آذرماه ۱۳۱۶ــ مطابق غرهٔ شوال ۱۳۵۶ سنگ اساسی آن گذاشته (۲) وشروع بساختمان شد ومساحت ۱٤۰۰ متر مربع دیگر از زمین های وقفی آستانقدس نیز منظور است که در موقع مقتضی براین محل ضمیمه شود . کتابخانه ازتاریخ مذکور تاشهریور ماه ۱۳۲۰ دردست ساختمان میبود لیك قسمت عمدهٔ آن باقی مانده بود تابااهتمام جناب آقای علی منصور (منصور الملك) (۳) ساختمان کتابخانه پایان یافت وقسمت مهم ازلوازم آن (ازقفسه وصندلی ومیزقرائت) ساخته شدودرمهر۱۳۲۳ کتابخانه بجایگاه نوین نقل گشت ومصاحف شریفه ازمحل اسبق نقل ودرجایگاه سابق کتابخانه گذاشته شد . جایگاه کنونی کتابخانه که ازبناهای عالی و زیبای کشور است واقع درجنوب صحن نو ومشرق جامع گوهرشاداست. دربورودی عمومی آن ازفلکه جنوبی ومقابل خیابان تهران است . مجموع مساحت محوطهٔ کتابخانه وموزه ۵۷۰۰ مترمربع است وآنچه زیر بنا است بشرح ذیل است: ۴۵۲ متر مربع تالار تشریفات آستانقدس ــ ۱۳۸ مترمربع مقبرهٔ شیخ بهائی علیه الرحمه (۴)

---

(۱) مرحوم اعتماد السلطنه درمطلع الشمس (ج ۲ ص ۲۷ وص ۲۵۷) آورده است که مدرسهٔ مذکور بنام مدرسه سعدیه نیز معروف است وداستانی درباب بنای مدرسه ازبانی آن که سعدالدین نام داشته نقل کرده ومادهٔ تاریخ بنای مدرسه (که درکریاس مدرسه درکتیبهٔ بخط نستعلیق بست ازمحمدرضا امامی بتاریخ ۱۰۸۷ نوشته شده بود) این است : « آمد از غیب این ندا عالم بودآبادمجمع فضلا)

(۲) این سنك در زیر پی درب ورودی کتابخانه و موزه گذاشته شده و عبارتی که در آن بخط نستعلیق برجستهٔ طلائی نقر و کنده شده این است : « این ساختمان موزه و کتابخانه آستانقدس در آبان ماه سال هزار و سیصد و شانزده خورشیدی بفرمان آباد کننده کشورایران و برباد دهنده بنیاد تباهی ایران شاهنشاه بزرك رضا شاه پهلوی که روزگارفرمان روائیش درازباد آغاز گردید . نیابت تولیت عظمای آستانقدس و استاندار خراسان فتح‌الله پاکروان »

(۳) از ۱۲ دی ماه ۱۳۲۰ تا ۷ آذر ماه ۱۳۲٤ مفتخر بمقام نیابت تولیت عظمی بود

(٤) بقعهٔ شیخ بهائی علیه‌الرحمه که سابقا میان راهرو صحن نو و مسجد جامع گوهرشاد واقع شده بود مندرس و بنای آن هنگام ساختمان و اتصال کتابخانه بصحن نو خراب شده بود از نو بنیاد گشت و بفرمان اعلیحضرت همایون شاهنشاهی محمد رضا شاه پهلوی و بمساعی جمیلهٔ جناب آقای علی منصور بطرز ممتاز و زیبائی تزیین گشت . بقعهٔ کنونی واقع درضلع شمالی کتابخانه است . مرقد شیخ (که سابقا در گوشه بقعه واقع شده بود) در میان بقعه واقع گشته و قفسه آئینه که حاوی دستخط و هم تعدادی از مؤلفات چاپی شیخ است در کنار بقعه گذاشته شده .

(بقیه در زیر صفحهٔ بعد)

۱۰۳٤ متر مربع محل کتابخانه وموزه وبقیه ازمساحت مذکور صحن وچمن است. نقشهٔ اساسی کتابخانه وموزه را آقای گدار فرانسوی رئیس اداره باستانشناسی وزارت فرهنگ ایران ترسیم داشته ولی نقشهٔ منضمات ساختمان که عبارت از مقبرهٔ شیخ بهائی وتالار تشریفات باشد توسط آقای مهندس بیوك قهرمانی عملی شده عمارت کتابخانه وموزه سه طبقه (که یك طبقه تحتانی یازیر زمین) وبارتفاع ۱۲ متر است. پی ریزی آن بابتون ساده ودیوارهای آن باآجر و پوشش میان طبقه ها وهم پوشش عمارات بابتون مسلح انجام شده است. نمای خارجی عمارت ازسنگهای سماق تربت حیدریه وسنگهای ابری وسفید نقشه دار حاج (ازمحال مشهد است) و کف قسمتی از اطاقها ازمرمر لیموئی تربت حیدریه وسنگهای سماق است. مخزن کتابخانه درطبقهٔ فوقانی سمت مشرق عمارت ودوطبقه وبمساحت ۱۴۲/۸۰ مترمربع است. قرائتخانه وجایگاه مطالعه (که گنجایش شصت وچهارنفررا دارد) طبقهٔ تحتانی زیر عمارت مخزن و بمساحت ۱٤۲ متر است. غرفهٔ نفایس کتابخانه درطبقهٔ فوقانی سمت مغرب روی بقعهٔ شیخ بهائی است وهشت اطاق وتالار دیگرهم مشتمل بردفتر واطاق کارمندان ومحل تذهیب وصحافخانه وانبار کتابخانه است. برای آب مشروب کتابخانه وموزه درسال ۱۳۲۴ سمت مشرق کتابخانه چاه تحت‌الارضی بعمق چهل‌متر بدستیاری مهندسین شوروی کنده شد که بوسیلهٔ ق آب کشیده ووارد لوله بطبقهٔ فوقانی عمارت واماکن دیگر جاری وتقسیم میشود.

واقفین عمده:

درصدر مقال گفته شد که کارنامهٔ پیدایش این کتابخانه وپایداری آن در توالی اعصار داعی معنوی وسائق ایمانی افرادی است که بطیب طینت وخلوص عقیدت بقدر قدرت واستطاعت در سرزمین زندگی درخت نیکوکاری ویادگار نیکخواهی را می نشانند وبجا میگذارند واز نظر خداپرستی وفرهنگ دوستی برای استفادهٔ عمومی دراین نقطهٔ مقدس مذهبی کتب وقف داشته‌اند که نام یکایك آنان وتاریخ وقف دراین دفتر همایون ثبت است لیکن اشخاصی که در تناسب احوال وازمان تعداد با اهمیتی کتاب وقف نموده‌اند وخدمت قابلی بکتابخانه کرده اند اینانند:

۱ — خواجه شیر احمد (بن عبیدالملك بن شیر احمد) تونی از مردمان اواخر سدهٔ

سقف بقعه آئینه کاری مقرنس است کتیبه سنگی زیر آئینه (بخط ثلث بر جسته از سید حسین نقاش باشی) ترجمه شیخ است. کف بقعه و ازاره از سنك مرمر محصول معدن تربت حیدریه فرش و پوشیده شده. طبقه فوقانی بقعه در اختیار کتابخانه و غرفه نفایس کتابخانه است. بقعه دارای دو درب است درب خصوصی آن درصحن کتابخانه و درب عمومی آن که منبت است درصحن نو باز میشود.

دهم هجری قمری است . ترجمه اش بنظر نرسید - تاریخ وقف نیز نوشته نشده

۲ - شاهنشاه صفوی بزرگ شاه عباس که درجمع آوری کتب کتابخانه ودائر نمودن آن پس از تاراج وحشیانهٔ اوزبکیه رهین توجهات عالیهٔ آن شاهنشاه است وچنانکه گفته شد شخصاً نیز بعضی ازمصاحف فوق العاده ممتاز و کتب گرانبها درتاریخ ۱۰۱۷ بکتابخانه نیازنمود

۳ - سید محمد زمان حسینی اعرجی سمنانی . ظاهراً ازعلماء جامع عصر خود بوده تاریخ وقف: سال ۱۰۲۴ است .

۴ - شیخ بهائی علیه الرحمه کتب نفیسی درتاریخ ۱۰۳۰ وقف نموده

۵ - حکیم الملك امیرجبرئیل حسینی ازپزشکان ومقیم حیدرآباد دکن بوده . تاریخ وقف: سال ۱۰۳۷ است .

۶ - ابن خاتون شیخ اسد الله بن شیخ محمد مؤمن . ترجمه اش بنظر نرسیده کتاب فرائد القلائد (۱۱۹ نحو وصرف خطی) که برای شیخ محمد ابن خاتون عاملی در ۱۰۴۰ نوشته شده از جملهٔ کتب وقفی مشار الیه است از این قرینه گمان میرود که از خاندان معروف ابن خاتون عاملی باشد . بالجمله تاریخ وقف کتب ابن خاتون سال ۱۰۶۷ است .

۷ - شاهنشاه افشار نادرشاه تاریخ وقف سال ۱۱۴۵ است .

۸ - آقا زین العابدین خادم شریف أصفهانی . ترجمه اش دیده نشده . تاریخ وقف دوم رجب ۱۱۶۶ است

۹ - حاجیه تاج ماه بیگم متوفای ۱۲۸۲ مدفون دررواق پشت سرحرم مطهره . مشار الیها دختر مرحوم قائم مقام میرزا عیسی فراهانی وازمجللات عصرخود وصاحب خیرات وصدقات و موقوفات است . تاریخ وقف کتابها شعبان ۱۲۶۲ است .

۱۰ - عضد الملك میرزا محمد حسین (بن فضل الله الحسینی) قزوینی . ازرجال عالی رتبه و کاردان وعمران دوست عصر خود بوده . دونوبت (از سال ۱۲۷۲ تاسال ۱۲۷۷ وازسال ۱۲۸۲ تا سال ۱۲۸۵) عهده دار مقام نیابت تولیت عظمی گشت . آن مرحوم درجمع وخرج ورتق وفتق امور آستانقدس واحیاء وانقاذ قسمت مهمی از رقبات موقوفه (که دورهٔ افشاریه بعد) غصب شده بود واحداث ابنیه وترمیم املاك وتعمیر وتزیین روضهٔ منوره خدمات تاریخی مهمی نموده رقباتی از املاك خاصهٔ خودرا نیز وقف برآستانقدس داشت . تاریخ وقف کتب : رجب ۱۲۷۶ است .

۱۱ - حاج سید محمد (بن محمد تقی بن محمد بن ابوالحسن بن عبدالله بن نورالدین بن سید نعمت الله جزائری محدث معروف) شوشتری متوفای ۱۲ رجب ۱۳۰۹ درآغاز جوانی از شوشتر مهاجرت بنجف کرده پس ازپانزده سال تحصیل بمنظور تبلیغ وترویج اصول و شعائر

دینی و مذهبی به بندر بمبئی مبعوث گشت وتا آخرعمر پیشوای امامیهٔ آن بندر مهم می‌بود و عمری‌را بتقوا ووعظ وتعلیم‌وترویج احکام‌شرع گذرانید. تاریخ وقف کتب: رمضان۱۳۰۹ است

۱۲ حاجیه اشرف السلطنه متوفاة ۱۳۳۲ مدفون دررواق روضهٔ مطهره موسوم بدارالحفاظ دختر شاهزاده امامقلی میرزا عماد الدوله وهمسر مرحوم محمد حسن خان اعتماد السلطنه و از فاضلات عصر خود بوده . تاریخ وقف ۳ شعبان ۱۳۳۴ است

۱۳ – میرزا مرتضی قلیخان طباطبائی نائینی‌متوفای ابان۱۳۱۴مدفون درمقبرهٔ اختصاصی واقع درصحن قدیم روضهٔ مطهره رضوی جنب شرقی‌ایوان عباسی . فرزند مرحوم میرزا محمد حسن‌خان مستوفی (متوفای ۱۳۰۵) و نوهٔ دختری احتشام الدوله خانلر میرزا بن نایب السلطنه عباس میرزا است . علوم رائج عصررا بحد وافی تحصیل کرده . شرافت خانوادگی و فضائل اکتسابی وذاتی را جامع واز اشراف عصر بود . مکرراً بمقام نیابت تولیت عظمی و کفالت استانداری خراسان منصوب گشت . اولین مرتبهٔ که عهده دار مقام نیابت تولیت عظمی گردید ذیحجهٔ ۱۳۲۹ بوده . تاریخ وقف کتب شوال ۱۳۴۰ است

۱۴– عماد المحققین حاج شیخ محمد مهدی (بن یحیی ابرازی‌قزوینی) فهرستی‌تهرانی متوفای ۳ ابانماه ۱۳۱۵ مدفون درصحن نو (مقابل ایوان طلا) روضهٔ رضوی . مؤلف رسالهٔ (امان الحثیث من لهو الحدیث) فاضلی متتبع و کتاب دوست واز طبقهٔ محدثین وذاکرین بود وسالها نیز افتخار کارمندی این کتابخانه‌را می‌داشت . عمری را بعفاف ومناعت گذراند . از زخارف دنیوی که درطول عمر وقناعت بزندگی پارسائی تهیه نموده بود منزلی متوسط و کتابخانهٔ بود . کتابخانه را درحال حیات بتاریخ تیرماه ۱۳۱۰ وقف برکتابخانه داشت .

۱۵– میرزا رضا خان قاضی نور مولود در۱۲۹۰ قمری‌درقریهٔ حصار (واقع‌میان بروجرد و اصفهان) متوفای چهار شنبهٔ ۱۸ رمضان ۱۳۵۰مدفون درمقبره برادرش . برادراعیانی (۱) و کوچك مرحوم میرزا مرتضی‌قلیخان طباطبائی نائینی است . پس ازفوت پدر درسایهٔ برادر تربیت یافت . علوم متنوعه قدیمه را دراصفهان نزد اساتید عصر تحصیل وتکمیل نموده در آغاز مشروطیت درزمرهٔ آزادیخواهان وعضو شاخص انجمن ایالتی اصفهان بود . در اواسط مجلس اول تهران‌آمد وروزنامهٔ تیاتررا اداره ونشرداد (۲) وضمناً باموختن زبانهای فرانسه وانگلیسی وعلوم جدیده اشتغال می‌داشت . درمجلس‌دوم‌نمایندهٔ یزد بوده . پس ازآن‌دروزارت های دادگستری ومعارف وغیرهما غالباً مقام کفالت ومعاونت راعهده دار وآخرین‌شغلش‌دادستانی

---

(۱) کلمهٔ اعیانی دراصطلاح ادبای پارسی قرن ۱۳ هجری قمری موضوع است ازبرای برادران وخواهرانی که از یك پدر ومادر باشند .

(۲) از روزنامه های تند رو آن‌عصر بود وباتعطیل مجلس اول از میان رفت .

دیوان کشور با آخرین پایهٔ قضائی بوده . بالجمله از رجال عالی رتبه قضائی و از اساتید ادب معاصر و سالها رئیس انجمن ادبی مرکزی بوده در همهٔ مراحل از خودستائی و خودنمائی رو گردان و در تمام احوال با جودت قریحه و استقامت سلیقهٔ که داشت بافاده و استفاده و مطالعه و تتبع نیز مشغول بود و بهمین جهت از تمام حطام دنیوی و تزیینات ظاهری صرف نظر کرده بود و تنها عشق مفرطی بجمع کتب داشت و کتابخانهٔ مهم نفیسی تهیه کرده بود و درنظر داشت آنرا کاملاً و با تحصیل لوازم دیگر کتابخانهٔ عمومی تأسیس نماید لیك اجل مهلتش نداده دختر آن مرحوم که میراث منحصر بفرد بود باقتضای حسن نیت وهم بتشویق مرحوم میرزا مرتضی قلیخان که وصی بود برای رعایت منظور پدر و نیل بمثوبت کتابخانه را در یازدهم مرداد ماه ۱۳۱۱ بنام پدر وقف برین کتابخانه داشت .

۱۶ ــ قائم مقام التولیه حاج میرزا محمد علی بن سید محمد متولد ۱۲۷۳ هجری قمری متوفای دوم مردادماه ۱۳۱۷ مدفون در رواق روضهٔ مطهره معروف بدار الضیافـه . بزرك خاندان شریف سادت رضوی و از اجلهٔ اشراف عصر و درهر کار خیر عام المنفعه پیشوا و پیش قدم و در قضاء حوائج کوشا بود . درشوال ۱۳۳۱ مفتخر بمقام نیابت تولیت عظمی گشت . از مآثر جمیلش تعمیر رواق دار الضیافه ازمال شخصی و وقف رقباتی بر آستانقدس و مسجد جامع گوهرشاد و تعمیر بقعهٔ منورهٔ حضرت موسی المبرقع (جد اعلای سادات رضوی مشهد) و احداث صحن برای آن می باشد . تاریخ وقف کتب : بهمن ماه ۱۳۱۶ است .

۱۷ ــ وزارت فرهنك ایران ازهنگام کفالت جناب آقای علی اصغر حکمت .

۱۸ ــ آستانقدس . از دیرزمانی آستانقدس کتاب برای کتابخانه تهیه می نموده لیك آغاز تحقیقی آن معلوم نیست .

ازسازمان کتابخانه دردورهٔ پیش از صفوی اطلاعی دردست نیست . دردورهٔ صفویه که حیات و رونق مجدد آن از آنان و مورد عنایت شاهنشاهان آن زمان بوده ومتصدی امور کتابخانه بفرمان شاهانه تعیین می گشته باشواهد اوضاع آن عصر که درطی این مقال مذکور گشته یقیناً اکتفاء بهمان کتب تقدیمی نمیشده و اگر برای کتابخانه کتاب خریده نمیشده دست کم در کتابخانه نساخان و وراقان ومصححانی بوده اند که نسخ کتب را از خارج بدست می آوردند و برای کتابخانه نسخه برمی داشتند ونسخ کتابخانه را مقابله وتصحیح می نمودند و بدین ترتیب کتاب برای کتابخانه تهیه می گردند که متاسفانه خصوصیات وجزئیات آن روشن نیست .
دردورهٔ افشاریه شخصی بنام ملامحمد رضی در کتابخانه وظیفهٔ مصححی را داشته . ارباب

اذهان مستقیمه ازوجود: «مصحح» اشعار بتلازم با : « نساخ» را درمی‌یابند. دردورهٔ قاجاریه که امور آستانقدس مرتب می گردد همواره اشخاصی بوظیفهٔ نساخی در کتابخانه بوده اند و آثارشان در کتابخانه موجود وتا امروز هم یکی از کارمندان کتابخانه موظف بتصحیح و نسخه برداری است وازهنگام پیدایش چاپ درایران آستانقدس کتاب برای کتابخانه خریده وبنام نایب تولیت های وقت (غیر از اشخاص سابق الذکر) وقف گشته وازین قبیل است کتب وقفی رکن الدوله (۱) ومجدالملك (۲) بالجمله آستانقدس بتناسب اوضاع مالی واحوال زمانی برای اعتبار کتابخانه وخدمت بفرهنگ ازعوائدموقوفات مطلقه کتاب برای کتابخانه خریده خصوصاً دریندورهٔ جدید ومخصوصاً درسال ۱۳۲۳ خورشیدی که باهتمام وفرهنگ دوستی نایب تولیت عظمای وقت جناب آقای علی منصور تعداد معتنابهی کتاب خریده شد که درتمام ادوار بی سابقه بود .

۱۹ــ مرحوم حاج مهدی قلیخان قرائی ازخوانین تربت حیدریه دردورهٔ ناصری است . مشارالیه رقباتی‌ازاملاك برآستانقدس وقف داشته ویکی‌ازمصارف آن‌صحافی کتب کتابخانه‌است .

کتابداران کتابخانه :

ازمتصدیان کتابخانه (خازن الکتب) وطرز سازمان آن درتمامی ادوار اطلاعی دردست نیست . آنچه که منصوص است بنقل از کتاب ریاض العلماء وحیاض الفضلاء در دورهٔ صفویه بفرمان شاهانه امیر دوستمحمد حسینی استرابادی متصدی امور کتابخانه می گردد واعقاب و ذراری او تاعصر صاحب ریاض العلماء (حدود ۱۱۳۰) عهده دار مقام مذکور بوده‌اند. ترجمهٔ مفصل مشارالیه بنظر نرسید واین قدر مسلم است که ازطبقهٔ علماء ومحدثین ، مؤلف کتاب فارسی عمل السنه وپدر امیر محمد مؤمن شهید درمکه بسال ۱۰۸۸ است (۳) بنابرین باید معاصر با شاه صفی باشد . دردورهٔ افشاریه چنانکه درطومار عادلشاهی ثبت است این اشخاص عهده دار وظائف کتابخانه بوده اند : « میرزا ابوالقاسم کتابدار ، میرزا اسمعیل وملااسدالله کلید دار ، ملامحمد رضی مصحح ، ملا حسین صحاف» در دورهٔ قاجاریه درحدود سال ۱۲۸۰

---

(۱) محمد تقی میرزا بن محمد شاه متوفای شوال ۱۳۱۸ مدفون در رواق روضهٔ مطهره موسوم بداوالحفاظ مکرراً باستانداری خراسان ونیابت تولیت عظمی منصوب گشته اولین دفعه درسال ۱۲۹۲ بوده (۲) حاج میرزا محمدخان از ۱۲۸۵ تا ۱۲۸۷ نایب تولیت عظمی بوده

(۳) داماد ملامحمد امین استرابادی محدث معروف وازمشایخ علامه مجلسی و مجاور مکه بوده .

هجری قمری حاج اوکتای قاآن میرزا (۱) بفرمان مرحوم ناصرالدین شاه بمقام ریاست کتابخانه نائل می گردد. پس ازفوت آن مرحوم ازسال ۱۳۰۸ تا ۱۳۳۲ مرحوم سراج السلطان (۲) پدر محرر این سطور بریاست کتابخانه منصوب می گردد. ازسال ۱۳۳۲ تاکنون که سی وپنج سال است مسوده این اوراق افتخار خدمتگذاری را دارد. کتابخانه از آن تاریخ به بعد بتناسب هرعصری دارای سازمان بوده وکار کنانی بوظیفهٔ فراشی ونقاشی وتذهیب وصحافی و نساخی و کتابداری وغیرهما داشته وسازمان امروز آن نیز براصول تازه دائر است.

فهرست کتابخانه :

اولین کتابخانهٔ که در ایران موفق بنشر فهرست وفضیلت سبق دراین کار را حائز گشته این کتابخانه است. آنچه که مسلم است ازاواخر سدهٔ سیزده هجری قمری فهرستهائی باسلوبهای مختلف تدوین شده. اولین فهرستی که نشر یافت همانست که دردورهٔ نیابت تولیت عظمی مرحوم میرزا سعید خان انصاری تدوین وذیل جلد دوم مطلع الشمس چاپ شد. دومین فهرستی که نشریافت همان سه جلد تألیفی مسوده این اوراق است که بدستور نایب تولیت عظمی وقت مرحوم محمد ولیخان اسدی در ۱۳۰۵ خورشیدی نشریافت ودرآن هنگام تألیفی درین موضوع و بان اسلوب درایران وهم در بعضی از کشورهای اسلامی دیگر بی پیشینه بود چه آنکه ازفهرستهای کتابخانه های قدیم بمانند کتابخانهٔ صاحب بن عباد (دارالکتب ری) اطلاعی دردست نیست (۳) تفنن های دانایان باختر درتألیف فهرست (ازتجزیهٔ کتب بحیث زبان یاترتیب کتب هر

---

(۱) متوفای ربیع الثانی ۱۳۰۸ مدفون در رواق پشت سر روضه منورهٔ رضوی موسوم بمسجد ریاض. فرزند شجاع السلطنه حسنعلی میرزا وممدوح حکیم قاآنی است. حکیم مذکور بپاس مرحمت های شجاع السلطنه تخلص شعریش که: «حبیب» بود تبدیل وبنام اوکتای قاآن میرزا: «قاآنی» تخلص فرمود. مشارالیه درشعر دارای قریحه بوده ودیوان مختصری ازاو باقی است. پس ازگرفتاری پدر مدتها پنهان وآواره بود. پس ازآنکه مورد عفو واقع گشت مقام ومنصب مذکور براو ارزانی گشت.

(۲) عبد الرضا میرزا بن اوکتای قاآن میرزا متوفای ۱۳٤۰ مدفون در بقعهٔ حضرت امامزاده عبدالعظیم جنب مقبره ناصرالدین شاه.

(۳) معجم الادباء (ج ۲ ص ۳۱۵) درتوصیف کتابخانهٔ مذکور آورده: «قال ابوالحسن البیهقی وانا اقول بیت الکتب الذی بالری علی ذلك دلیل بعد ما احرقه السلطان محمود بن سبکتکین فانی طالعت هذا البیت فوجدت فهرست تلك الکتب عشر مجلدات»

علمی بحسب توالی ازمنه واعصار) نیز مناسب با این قبیل کتابخانه ها نیست . کتابهائی که درقدیم تألیف شده بمانند فهرست ابن‌ندیم بغدادی وفهرست شیخ طوسی وفهرست منتجب‌الدین قمی ومعالم العلماء ابن‌شهرآشوب نیز اشبه بکتب رجالی‌است . بعقیده واطلاع محرراین‌سطور مقدم ترین کتابی که درموضوع شناسانیدن کتاب تألیف شده اول کتاب نفیس سعد السعود تألیف سید اجل رضی الدین علی بن طاوس حلی علیه الرحمه است که درنیمهٔ دوم قرن هفتم تألیف شده است وگمان میرود اسلوب فهرست کتابخانه های مالی متمدنه متخذ از آن باشد. (۱) دوم کتاب کشف الظنون عن اسامی الکتب والفنون تألیف حاجی خلیفه مصطفی کاتب چلبی است که درسدهٔ یازده هجری قمری تألیف شده وتنها این دو کتاب نکارنده را سر لوحهٔ فکر بود و از مطالعهٔ آنها اصولی اتخاذ داشت مقصود از فهرست را این دانست : « شناسانیدن کتاب ونسخه بطور آسان » واصول متخذهٔ مشار الیها که دراسلوب تألیف آن بکار رفت بتفصیل ذیل است :

۱- تبویب علمی کتب ومصدر ومذیل داشتن بدو شماره شماره بالا شمارهٔ علمی وشمارهٔ پائین شماره عمومی کتب کتابخانه و کتابهائی که در حاشیهٔ کتابی دیگر چاپ شده بدون شماره عنوان میگردد .

۲- تداخل کتب علوم متقارب الموضوع (بمانند صرف ونحو) که از هریك آنها بتعداد مناسب کتاب نباشد .

۳- ترتیب کتب هرعلمی بترتیب الفبائی برعایت سه حرف اول آن .

۴- الحاق وذکر کتب چاپی هرعلمی پس از ختم کتب خطی آن علم .

۵- توصیف وتحدید کتاب از ذکر مقصود وابواب کتاب (در کتب خطی بقدر وافی ودرچاپی بطور اختصار) وترجمهٔ مؤلف آن بقدر مقتضی باذکر مدارك و هم اشارهٔ بکتب شروح وحواشی آن که در کتابخانه موجود است .

۶- توصیف نسخه در کتب خطی بضبط جملات اول وآخر نسخه وذکر مشخصات خط وتذهیب ونقش ونام کاتب وواقف وتاریخ کتابت ووقف و در کتب چاپی بیان نوع و

---

(۱) سعد السعود دومین فهرستی است که ابن طاوس برای کتابخانه خود تالیف فرموده وعلاوه بر توصیف کتب کتابخانه حاوی افاداتی نیز هست . فهرست اولی که تالیف فرموده موسوم است بکتاب الابانة فی معرفة اسماء کتب الخزانة و درتوصیف آن چنین آورده : « ماکان ذلك یکفی فی معرفة اسرار الکتب وجواهرها فجعلنا هذا تماما ومرآه یری منها عین ناظر کثیرا من تلك الفوائد » کتاب الابانه دیده نشده

محل و تاریخ چاپ و وقف و نام واقف .

۷ـ کتابهائی که از حیث تبویب علمی مورد اختلاف انظار است مانند نهج البلاغه (اخبار یا ادبیات) و آیات الاحکام (فقه یا تفسیر) بحسب نظر و اختیار شخصی در بابی قرار داده می‌شود و برای رعایت و جمع انظار تنها اسم آن درباب دیگر ذکر و احاله بباب مختار می گردد .

۸ ـ کتابهائی که دارای اسم خاص و بعنوان دیگر مشهورند بمانند : (روضةالبهیه ـ شرح لمعه ـ بهجة المرضیه ـ سیوطی ـ شواکل الحور ـ شرح هیاکل النور) حسب اختیار باسمی ضبط و بنام دیگر نیز آورده و احاله باسم مختار می شود

۹ـ کتابها و رساله هائی که اسماء موضوعه ندارند بجنبهٔ موضوع ضبط میشود (بمانند حاشیه برشرح جدیدتجرید ـ رساله در معاد)

۱۰ـ ترجمهٔ مؤلفینی که دریکباب دارای تألیفاتی باسماء مختلفه باشند یا درابواب مختلف کتاب داشته باشند تنها درضمن یك کتاب ذکر می‌شود ودر کتب وابواب ومجلدات دیگر اکتفاء بذکر اسم آنها و اشاره بمحل ذکر ترجمه می گردد مگرآنکه درمحل مذکور اشتباهی یا اطلاع بیشتری درترجمه بدست آمده باشد .

۱۱ـ تذییل هر جلدی ازمجلدات فهرست بدوفهرست الفبائی: اول فهرست اسامی کتب معنونه درآن جلد باتعیین صفحه.دوم فهرست اسامی مؤلفین نیز با تعیین صفحه . مؤلفینی که بعناوینی غیر از اسم (از کنیه ولقب وغیرهما) معروفند بعنوان معروف ضبط می گردد مثل محمد بن حسن بن محمد اصفهانی صاحب کشف اللثام . معروف بفاضل هندی . احمد بن عبدالحلیم معروف‌بابن تیمیه . مؤلفینی که بدوعنوان مشهورندمثل حسین بن عبدالله‌بلخی‌معروف بابن سینا وشیخ الرئیس هردو عنوان ضبط میگردد لیك دریك‌عنوان ذکر شمارهٔ صفحه‌می‌شود ودرعنوان دیگر بجای ذکر شماره میان دو ابرو عنوانی که مذیل بشمارهٔ صفحه است ذکر می گردد .

این بود اصول موضوعهٔ که در تألیف فهرست بکار برده شد . درین جلد چهارم نیز مقصود وروش همان وچنان است که در۲۵ سال پیش‌درمجلدات اولیه منظور واعمال گشت حال دربن‌جلد اصول یازده گانهٔ مذکورچقدر رعایت شده‌ووظیفهٔ که درمقابل علم وعلما داشته

انجام وفراغت، ذمه حاصل شده یانشده مطلبی است که فی العجاله برمسود اوراق پوشیده است

لیك این قدر واضح است که بعلت قلت بضاعت علمی وادبی جهد المقل بجای آورده .

در بیست و پنجسال پیش که مجلدات سه گانه بانواقصی که داشت تشریافت مراجع دینی واقطاب علمی

ودانشمندان باختر وخاورشناسان همه بحسن نیت نگارنده را قرین لطف وافضال داشتند .

یکی برسم تشویق تحسین گفت و آفرین فرمود و دیگری بنقد محققانه منت تعلیم نهاد .

جزاهم الله عن العلم واهله خیر الجزاء .

بتاریخ چهار شنبهٔ ۲۱ اسفند ماه ۱۳۲۵ مطابق ۱۸ ربیع الثانی ۱۳۶۶

(رئیس کتابخانهٔ آستانقدس رضوی)

« اوکتائی »

مشهد چاپخانه طوس
« رو نیون ژن »

۳۹۲ آئینهٔ حکمت

فارسی ـ مولف مولانا حسن بن عبدالرزاق لاهیجانی. مؤلف ازعلماء اواخر سدهٔ ۱۱ هجری قمری و مدفون در قبرستان قم است سال وفاتش بمنقول از ریاض العلماء سال ۱۱۲۱ است. انتساب این رساله بمولانا در کتب تراجم موجوده دیده نشد و این نسخه از اول آن افتاده است. ولی بقرار منقول: قزوینی درتتمیم امل الاملاین رساله را از جملهٔ مؤلفات مولانا شمرده است. رساله در دیباچه چنین توصیف شده: «و چون باعث بر تالیف این رساله نمودن حقیقت حکمت بود تسمیه آن بائینه حکمت مناسب نمود و این حقیر درین رساله مدعی هیچ یك از طرفین نیستم بلکه مجملی از آنچه از جانب هر کدام صورت گفتن داشته باشد بر سبیل روایت حکایت کنم». رساله پس از دیباچه ای که قدری از اول آن افتاده ضمن سه باب صورت گرفته: ۱ ـ در ذکر آنچه ایشان در تعریف حکمت و بیان فضیلت آن گویند ۲ ـ در ذکر مسائل چند که بر سر آن ها اینهمه نزاع کنند و حل اشکال آنها بموافقت برهان و حدیث و قرآن ۳ ـ در ذکر بعضی اخبار که از اهل بیت اخیار صلوات‌الله علیهم اجمعین روایت شده و ذکر بعضی اقوال و احوال جمعی از علماء که صریح یا مشعر است بر فضل و مدح حکمت و حکماء ـ آغاز موجود «کار را تنك ننموده بلکه دین را بر شما آسان نموده». انجام (چه هر کس تامل و تعمق درین علم شریف کند تواند دانستکه اصول مطالب آن مستفاد از انبیاء علیهم‌السلام است و حکم جزم باین معنی کند بحیثیتی که هیچ شك و ریب در آن نداشته باشد این بود مقصود از این رساله)

خط نسخ ۱۵ سطری فصول بقرمزی نوشته شده. دارای ۴۴ برك. اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی فهرستی تیر ۱۳۱۰ (۳۵۱)

۳۹۳ ابصارالمستبصرین

فارسی ـ نگارش عبدالوهاب بن عبدالرحمن بن محمدحسین بن نظرعلی بن مرتضی قلی شیرازی ساکن دبیل از محال هند تحریر مناظره ایست در مسئلهٔ امامت که با مولانا عبدالعلی شیرازی در ۱۰۴۲ در شهر دبیل نموده و مولانا وترا ملزم و مفحم داشته و در نتیجه نگارنده از مذهب حنیفی عدول بتشیع نموده است.

آغاز (الحمدلله الذی تم حجته علی الثقلین بمنةالنبی المنصوص) انجام (بلکه بیشتر در شك افتادند آنگاه مخدوم الانامی دامن افشانده برخواست «کذا»)

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب خطی

خط نسخ ۲۰ سطری دارای ۳۷ برگ ـ وقفی تاج ماه بیگم سال ۱۲۶۲ اندازه ۲۶ در ۱۶ «۳۶۱»

۲۹۴ ابصار المستبصرین

فارسی ـ مکرر پیش آغاز «الحمدلله الذی اتم حجته علی الثقلین» انجام «عن ذلك بعد از تفکر استحسان مقام نمود والحمدلله رب العالمین» خط نسخ و نستعلیق ۱۶ سطری دارای ۴۲ برگ ـ وقفی فهرستی اندازه ۲۰ در ۱۲ «۵۳۵»

۲۹۵ اثبات صانع

عربی ـ مؤلف نظر بسطور در پشت نسخه ملا میرزای شیروانی (مذکور در شماره ۱۲ منطق) نسخه دیباچه را فاقد است و تسمیه‌اش بدین اسم «نه بنام اثبات واجب» برای آنست که مؤلف بعنوان اثبات صانع وارد مطلب شده است رساله در موضوع خودش نسبتاً مفصل است و بنقل اقوال وتحقیق وتدقیق پرداخته و ضمن ۷ اشراق صورت گرفته: ۱ ـ فی اثبات الصانع و فیه لمعتان ۲ ـ فی الفحص عن کیفیة صدور الحادث عنه تعالی و فیه لمعة و اشراقات ۳ ـ فی کشف استار الشبهة عن ثبوت القدرة الله تعالی ۴ ـ فی اثبات علمه ۵ ـ فی ارادته تعالی و فیه مقدمة ولوامع ۶ ـ فی حیوته تعالی و سمعه و بصره ۷ ـ فی کلامه تعالی .

آغاز موجود «مقصود الکتاب مایحتوی علیه ثواق الاول فی اثبات الصانع و فیه لمعتان الاولی فی ذکر ما تقرر لدینا»

انجام «والجواب ان الکلام ازلی لکن تعلقاته بالاشخاص والازمان حادثه» تاریخ نوشتن شعبان ۱۰۱۹ این تاریخ اشتباه از کاتب است و باید ۱۱۱۰ باشد ـ خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ ابواب و عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۷۸ برگ ـ وقفی فهرستی اندازه ۱۸ در ۱۲ «۵۳۶»

۲۹۶ اثبات واجب

فارسی ـ منسوب بخواجه نصیرالدین طوسی وجیزه‌ایست دراثبات ذات واجب بطرق استدلال فرق متکلمین و حکماء و ریاضیین کاتب در صدر نسخه انتساب رساله را بخواجه علی المسموع یاد نموده . الذریعه هم بنقل از کشف الحجب این رساله را در شماره مؤلفات خواجه دانسته آغاز «بدان ایدك الله تعالی الی الصراط المستقیم» انجام «از فوائد این بهره‌مند گردند تم بالخیر والصواب» خط نستعلیق «به بیند ترجمه‌اخلاق شماره ۴۰۲۰ تفسیر ص ۱۱» در دو صفحه آخر نسخه دو مقاله ایست در معاد (۲۰۶)

۲۹۷ اثبات واجب

عربی - نگارش نجم‌الدین علی بن عمر بن علی کاتبی قزوینی در گذشته ۶۷۵ این نسخه حاوی مفاوضات و شامل مناظرات قلمی بین کاتبی و خواجه نصیرالدین طوسی است که در اطراف رساله اثبات واجب کاتبی صورت گرفته .

شرح کتاب و نسخه این است : ۱ - رسالهٔ کاتبی در اثبات وجود واجب ۲ اشکالات خواجه برآن رساله ۳ - رد کاتبی اشکالات خواجه را ۴ - ابطال خواجه رد کاتبی را ۵ - نامه کاتبی بخواجه در اعتراف بکم‌مایگی و کوتاه پایگی خود و شکر گذاری از افضال در این افادات ۶ - پاسخ خواجه بنامهٔ کاتبی . این نسخه پارهٔ از پاسخ خواجه را ناقص دارد .

آغاز پس از دیباچه « اعلم ان‌الاوائل قالوا فی اثبات هذا المطلوب العظیم لاشک فی وجود موجود » انجام موجود « ذاکر لانعامه فالله تعالی یجزیه خیرالجزاء » خط نستعلیق ۲۰ سطری - عناوین نسخه بشنجرف نوشته شده دارای ۲۹ برگ - وقفی فهرستی اندازه ۱۹ در ۱۲ (۲۹۸)

۲۹۸ اثبات واجب

عربی - مکرر شماره ۲۰ حکمت مؤلف ابوالمعالی امیر صدرالدین محمد دشتکی متولد ۸۲۸ شنبه ۲ شعبان ۸۲۸ مقتول در جمعه ۱۲ رمضان ۹۰۳ مدفون درمدرسه منصوریه شیراز «مجالس‌المومنین» فنون ادبی را نزد پسرعمه خود میر حبیب‌الله و دیگران خوانده و شرعیات را نزد پدرش غیاث‌الدین و پسرعم خود میرنظام‌الدین احمد آموخته و علوم عقلی را از سید فاضل‌مسلم فارسی و جمعی دیگر اقتباس و تکمیل نموده وازاجله اعلام دوره خود بشمار است این رساله که بنام‌ابوالمظفر احمد بهادر « مقتول در ۹۰۲ » نوشته شده در اثبات وجود وصفات واجب است که پس‌از دیباچه ضمن ۱۲ فصل و خاتمه صورت گرفته : فصل ۱ - فی اثباته تعالی ۲ - فی توحیده ۳ - فی‌ان واجب‌الوجود لایقبل‌القسمة الی الاجزاء اصلا ۴ - فی ان واجب‌الوجود هل‌یجوزان یکون له صفته زائده علیه ام‌لا ۵ - فی علمه تعالی ۶ - فی قدرته تعالی ۷ - فی ارادته ۸ - فی‌حیاته ۹ - فی سمعه و بصره ۱۰ - فی کلامه ۱۱ - فی القضاءوالقدر ۱۲ - فی‌سائر صفاته منها الحکمه خاتمه فی تقسیم صفاته این نسخه تا قسمتی از فصل چهارم را داراست آغاز « الله لااله الا هو له‌الاسماء الحسنی منه‌الابتداء » انجام موجود «فانکان الاول لزم ان‌یکون‌الشئی‌الواحد من‌جمیع الوجوه قابلا » شرح براس

کتاب را بشماره ۹۳۹ به بینید خط نسخ ۲۳ سطری فصول و عناوین بشنجرف نوشته شده صفحات مجدول بزر وتحریر - دارای ۹ برگ واقف نائینی مرداد ۱۳۱۱ اندازه ۴۳ در (۲۶) ۲۹۷

۲۹۹ اثبات واجب

عربی - مکرر پیش آغاز «الله لا اله الا هو له الاسماء الحسنی» انجام » و مایکون فی نفس الامر من غیر تعقل نقص هو الوحده » خط نسخ ۳۲ سطری - دارای ۱۲ برگ وقفی نائینی - اندازه ۱۸ در ۱۱ (۸۷۷)

۳۰۰ اثبات واجب

عربی مکرر شماره ۷ مؤلف شمس الدین محمد بن احمد خفری شاگرد صدرالدین محمد دشتکی مؤلف از اعلام آغاز دوره صفویة است که در کاشان میزیسته و اختیار تشیع نموده و گویند با بی بضاعتی در علم فقه و نداشتن کتاب مبسوطی در آنعلم بقوت عقل سلیم استنباط احکام از دلیل عقل مینمود و مرجع مردم کاشان در مسائل مذهبی بود و آنانرا احکام مذهب جعفری میاموخت و محقق کرکی مؤلف را در کاشان دیده و او را در صحت مستنبطات فقهیه‌اش تحسین نموده - تاریخ وفات مؤلف بتحقیق معلوم نیست سال ۹۵۷ که در الذریعه ذکر شده در مدارك موجوده بنظر نرسید ، فاضل چلبی در شرح کتاب تکمله او نوشته که در محرم ۹۳۲ از آن فراغت یافته ، فارسنامه جلد ۲ مولف را متوفای ۹۳۰ واندی دانسته شاید روایت اخیر مقرون بصحت باشد چه آنکه همان کتاب ورود محقق کرکی را به تبریز بر شاه طهماسب در ۹۳۸ دانسته و اگر رفتنش را بکاشان بمقتضای قاعده پس از ورود به تبریز بدانیم باید مؤلف در همان وقت زنده باشد ، در جلد اول فهرست برای خفری سه رساله اثبات واجب ذکر نموده شده و هم سال وفاتش در ۱۰۱۵ مشخص گشته و هر دو اشتباه بوده است که ناشی از خلط نمودن ترجمه خفری و سلطان الحکماء نظام الدین احمد شده است ، « ترجمه هر دو در روضات الجنات پی در پی است » رساله ضمن مقدمه و ۳ مقصد صورت گرفته المقدمة فی ذکر اصول یحتاج الیها اثبات المطالب المقصد الاول فی اثبات الواجب بالذات ۲ - فی اثبات التوحید و دلائله التی تقرر عندی قطعیتها ۳ - فی علمه تعالی آغاز پس از تسمیه و تحمید و نام مؤلف « فهذه رسالة فی اثبات واجب الوجود بالذات و صفاته بالدلائل القطعیه التی تقررت عندی قطعیتها » انجام « و لما کان مبحث العلم و توابعه بحرا عمیقا لاساحل له اقتصر علی ماذکر والحمدلله علی افضاله » سپس مقاله ایست

در تفسیر آیهٔ مبارکه نور منسوب بملامیرزا جان باغنوی تاریخ تحریر نسخه محرم ۱۲۲۲ خط نستعلیق شکسته ۲۰ سطری ، فصول بقرمزی نوشته شده « به بینید رساله حدوث عالم شماره ۶۳۰ حکمت ص ۳۱ » (۵۹۵۰)

۳۰۱ اثبات واجب

عربی ـ (مؤلف شمس الدین محمد خفری) رساله ایست دراثبات وجود و توحید وعلم حق تعالی که به ابوالفتح سلغرشاه بن توران شاه بن محمد شاه بن تهمتن بهادر خان اهداء نموده واین غیر از اثبات واجب معروف مؤلف میباشد ورساله دردیباچه چنین توصیف شده « هذه رسالة قد اوردت فیها تحقیق احق مایبلغ نحوه اعناق الرغبات و هی امهات مسائل الکلام من الالهیات الی معرفة المبدء الاول لجمیع الموجودات وبیان نعوت کماله وصفات جلاله واقامة حجج القاطعة علی احاطة علمه تعالی بجمیع الممکنات من الکلیات والجزئیات والمعقولات والمحسوسات واوضحت بالبراهین الساطعة ان الفلاسفه قد زلت اقدامهم فی هذا المقام » ـ رساله دردومقصد انجامیده ۱ـ فی ذکر دلائل وجودالله تعالی ، توحید والاشارة الی مراتبه ۲ ـ فی احاطة علم الله تعالی علی الموجود وبیان عنایته علیها وجوده آغاز (تبارك الله وسبحانه ما اعظم شانه واجل سلطانه) . انجام ـ (وعلی کلمة المشـق اختم الرساله سائلا من الله تعالی ان یجعلنی من العارفین لکماله والعاشقین لجماله ثم الحمد علی نواله والصلوة علی محمد وآله) پس ازاین ضمن ۳ صفحه رساله ایست در دلالت الفاظ ازقطب رازی که ازآخر افتاده دارد ـ خط نستعلیق وشکسته ۲۰ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ـ کاغذ نسخه آبی رنك ـ دارای ۹۳ برك وقفی فهرستی ـ اندازه ۱۶ در ۱۰ (۵۹۲)

۳۰۲ اثبات واجب

فارسی ـ مؤلف بنا بمسطور در دیباچه محمد بن اسماعیل قاینی مدعو بمسیح است گمان میرود همان محمد مسیح بن اسماعیل فدشکوئی فسائی باشد که در شعر فارسی متخلص بمعنی و درعربی بمسیح بوده ومقام شیخ الاسلامی فارسرا داشته ودرسن نزدیك به ۹۰ در ۱۱۲۷ در گذشته است وشیخ علی حزین اورا ازاساتید خود شمرده وازاعاظم واجل تلامذه استاد اکمل آقا حسین خوانساری دانسته دراین رساله هم استاد را بافضل المتاخرین نامبرده ـ الذریعه (ج ۱ ص ۱۰۹) مؤلف این کتاب را بطورقطع محمد مسیح فسائی دانسته . گمان میرود کلمهٔ « قاینی » دراین نسخه تصحیف و غلط کلمهٔ

« فسائی » باشد که از کاتب نسخه سرزده است ، رساله ایست جامع ومبسوط در اثبات
وجود و توحید که پس از دیباچه ضمن فاتحه و دومقصد و خاتمه ای صورت گرفته
فاتحه درتمهید مقدماتیکه مبنی علیه مقاصد است ضمن ۴ فصل ، مقصد اول در اثبات
وجود واجب ـ مقصد دوم در اثبات توحید واجب ـ خاتمه درذکر احادیثی که شاهد بر مدعا است ،
آغاز (یامن منه المبدء والیه المنتهی یامن له الاسماء الحسنی دلنا علی طریق اثباتك)
انجام (لمن لایکونان له هکذا حال العقلا فیما یصفون الله تعالی) چهار صفحه اول بخط
نستعلیق وبقیه بخط نسخ ۱۶ سطری ـ دارای ۴۵ برگ ـ وقفی نائینی اندازه ۱۸ در ۱۴ (۲۹۹)

۳۰۲ اثبات واجب

عربی نگارش مولانا حیدر علی بن شیخ جمال الدین ـ ترجمه نگارنده بدست نیامد
مقاله ایست در اثبات ذات واجب الوجود آغاز پس از تسمیه و تحمید ونام مؤلف « هذه
نبذة صدرت منی ارتجالا بحسب بعض الاخوان مع تشتت البال و تفرق المجال فی اثبات
واجب الوجود جلت عظمته و هو طور جدید » انجام « فاعترف الزندیق بذلك و حسن
اعتقاده و ذلك من قوله تعالی و اذا مسکم الضر فی البحر الایة » سپس ضمن ۱۵ صفحه
مختصریست در تفسیر سوره مبارکه توحید و بعضی از آیات و فواید متفرقه ـ خط نسخ
۳۱ سطری ـ دارای ۱۰ برگ وقفی نائینی ـ اندازه ۱۷ در ۱۱ « ۵۴۲ »

اثبات واجب

بشماره ـ ۵۶۷ مراجعه شود

اثبات واجب

منتخب العاشقان شمار « ۱۰۴۰ » مراجعه شود

اثبات واجب

بشماره (۱۰۵۶) مراجعه شود

۳۰۳ اثبات واجب قدیم

عربی ـ مکرر شماره ۱ مؤلف جلال الدین محمد بن سعد الدین اسعد صدیقی دوانی
متخلص بفانی متولد ۸۳۰ درگذشته ۹۰۷ یا ۸ آرامگاهش دردیهٔ دوان ازمضافات کازرون
نسبش بخلیفه اول ابوبکر صدیق منتهی میشود پس از تحصیل مبادی نزد پدرش بشیراز
رفت و نزد اساتید عصر چون محیی الدین انصاری وخواجه حسن شاه و غیرهما تلمذ وتکمیل
نمود شهرت علمی را دارا شد و از اعلام واساتید نامی روزگار خود بشمار رفت ومکانتی

میرزا نزد امراء اق قونیلو داشت و بمنصب قضاء فارس نائل گشت و چندی هم بصدارت یوسف بن میرزا جهانشاه مشغول بوده ۰ رساله در بیان اثبات وجود واجب‌الوجود است و در آن برشته بحث و تدقیق پرداخته (وبمباحث توحید و صفات نپرداخته) و آن را بنام یکی از سلاطین نوشته در نسخ موجوده نامی از کسی برده نشده است ۰ مؤلف در رساله اثبات واجب جدید این رساله را یاد آور شده و تصریح نموده که تالیفش درعنفوان شباب بوده ـ تصریح مذکور بر آن میدارد که سال ۸۹۸ را که زمان تالیف این رساله در مجالس المؤمنین یاد شده سهو از کاتب بدانیم ـ رساله ضمن دو مقصد صورت گرفته مقصد اول در اثبات وجود واجب است بمسالك متكلمين مقصد دوم بمسالك الهیون است نسخه مصحح و مقابله شده با نسخه اصل است. آغاز «سبحانك سبحانك ما اعظم شانك واظهر برهانك» انجام «و لهذه المباحث مزید تفصیل ربما یعثر علیه فی تعلیقاتنا» حواشی و شروح بر رساله را بشماره های ۲۹۵ ـ ۴۵۸ ـ ۴۵۲ بنگرید نویسنده حافظ غیاث الدین ـ تاریخ تحریر جمادی الثانی ۹۴۹ در کاشان نوشته شده ، خط نسخ ۲۰ سطری ـ دارای ۱۶ برك ـ وقفی نائینی اندازه ۱۹ در ۱۲ «۲۹۴»

۳۰۵ اثبات واجب قدیم

مکرر پیش ـ آغاز (سبحانك سبحانك ما اعظم شانك واظهر برهانك) انجام (ولهذه المباحث مزید تفصیل ربما یعثر علیه فی تعلیقاتنا) تاریخ تحریر نسخه ۷ ذیقعده ۱۰۶۱ خط نسخ شکسته ـ دارای ۱۳ برك ـ وقفی سید محمدتقی سال ۱۱۱۰ اندازه ۲۰ در ۱۳ «۲۹۵»

۳۰۶ اثبات واجب قدیم

مکرر پیش ـ آغاز «سبحانك ما اعظم شانك واظهر برهانك» انجام «ولهذه المباحث مزید تفصیل انما یعثر علیه فی تعلیقاتنا» خط نسخ ۱۹ سطری ـ دارای ۲۷ برك وقفی فهرستی اندازه ۱۸ در ۱۱ «۲۹۶»

۳۰۷ اثبات واجب جدید

عربی . مؤلف جلال الدین محمد دوانی ۰ رساله موجزی است جامع دراثبات وجود وتوحید وصفات الله ودوم رساله ایست که درین موضوع نگاشته وشاید آخرین اثر خامهٔ علا می باشد که درپایان عمر درخطه لار تالیف نموده ومورد نظر وتوجه اعاظم متاخرین واقع گشته ۰ رساله ضمن ۱۳ فصل صورت گرفته : الفصل الاول فی اثبات واجب‌الوجود ۲ـ فی ان وجوده ولا یزید «کذا» علیه بل هو عین وجوده ا لخاص ۳ـ فی توحیده

۴ فی ان واجب الوجود لایقبل القسمة الی الاجزاء ۵ فی ان صفاته تعالی عین ذاته ۶ فی علمه تعالی ۷ فی قدرته تعالی ۸ فی ارادته تعالی ۹ فی حیاته تعالی ۱۰ فی سمعه وبصره ۱۱ فی کلامه تعالی ۱۲ فی القضاء والقدر ۱۳ فی حکمته تعالی ۱۴ فی وجوده تعالی « شرح آنرا بشماره ۷۶۳ بنگرید » ـ آغاز « وتوکلی علیه العلیم القدیم و ومنه استعانه فی التمیم وله الحمد » انجام « وقد سبق ان العام عین الذات فقدرجع الامر کله الی الله تعالی » خط نسخ : هرصفحه دارای سه خانه وحاشیه است که درمتن وحاشیه نوشته شده صفحات مجدول بزر وتحریر ـ فصول و عناوین بقرمزی نوشته شده وقفی نائینی در مرداد ۱۳۱۱ دارای ۶ برگ اندازه ۱۴ در ۲۶ « ۲۹۲ »

۳۰۸ اثبات واجب جدید

عربی ـ مکرر پیش آغاز (و منه الاعانة فی التمیم وله الحمد) انجام (واله و صحبه معادن الجبور) نویسنده نسخه عبدالنبی بن محمد نقی قزوینی که در سال ۱۱۵۷ در تبریز نوشته خط نسخ و نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۲۸ برگ تقدیمی فهرستی ـ اندازه ۱۸ در ۱۱ « ۵۴۱ »

۳۰۹ اثبات واجب جدید

عربی ـ مکرر پیش آغاز (له الحمد علی کرمه العمیم ومنه القدیم والصلوة و السلام علی نبیه الکریم) انجام (والعلم عین الذات فقدرجع الامر کله الی الله الا الی الله تصیر الامور) خط نستعلیق شکسته ۲۱ سطری ـ سال تحریر ۱۱۶۰ دارای ۱۵ برگ ـ وقفی سیدمحمدتقی سال ۱۱۱۹ اندازه ۲۰ در ۱۳ « ۲۹۳ »

۳۱۰ اثولوجیا

عربی مانند شماره ۱۴ مصنف ارسطو طالیس بن نیقوماخس معروف بمعلم اول متولد درستاجیرا در ۳۸۴ درگذشته درخلکیس ۳۲۲ قبل از میلاد ـ شاگرد افلاطون و پیشوای حکماء مشائون ـ کتاب درفن حکمت الهی وربوبیات است ، در مقدمهٔ کتاب مذکور است که تفسیر این کتاب از فرفوریوس صوری است که آنرا عبدالمسیح بن عبدالله بن ناعمه حمصی نقل بعربی داده ویعقوب بن اسحق کندی برای احمد بن معتصم بالله اصلاح نموده درآثار مترجم ومفسر کتابی بدین نام دیده نشد ، ابن ندیم « درآخر ترجمهٔ ارسطو » تفسیر کتاب اثولوجیارا از کندی یاد نموده بی آنکه از مترجم آن نامی ببرد « ۱ » ـ نسخه درسال ۱۸۸۲ م در برلن و درسال ۱۳۱۵ ق ـ هـ درحاشیهٔ کتاب قبسات در تهران

بچاپ رسیده . آغاز «المیمر الاول من کتاب ارسطوطالیس الفیلسوف المسمی بالیونانیه اثولوجیاء»
انجام «لاینالها شیئی من الحواس البته» کاتب ابو المفاخر الحسینی الخادم ـ تاریخ تحریر
۱۱۱۵ خط نسخ ۱۸ سطری ـ وقفی نائینی دارای ۷۳ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۲ «۳۰۰»
(۱) ـ وبرخی نسبت کتاب را بارسطو منکرند و می‌پندارند که از منقولات پلوطن است .

۳۱۱ اثولوجیا

مکرر شماره پیش ـ این نسخه ناقص است و تا قدری از میمر هشتم را دارا است . آغاز «المیمر الاول من کتاب ارسطوطالیس الفیلسوف المسمی بالیونانیه اثولوجیا» انجام (والمرکب لایدرك الاشیاء البسیطه کنه ادراکها) خط نستعلیق مختلف السطر دارای ۳۸ برگ ـ وقفی نادرشاه سال وقف ۱۱۴۵ اندازه ۲۹ در ۲۰ «۳۰۶»

۳۱۲ اجوبة المسائل

عربی ـ مجیب خواجه نصیرالدین طوسی «ترجمه‌اش بیاید» رساله پاسخ است از پرسش‌های صدرالدین محمد قونوی «اصل پرسش ها را بشماره ۹۰۴ به بینید» آثار الشیعه این رساله را موسوم به «مفاوضات» دانسته شایسته آن است که رسالهٔ شماره ۲۹۷ بدین نام موسوم باشد . آغاز «اتانی کتاب ما اراه مشابها ـ بغیر کتاب‌الله من ماثر الکتب»
انجام «یدیم ظله علی طالبی الکمال و یسبغ علیه فیضه الذی لایزال انه لطیف مجیب»
خط نستعلیق ۱۸ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۱۳ برگ ـ وموریانه خورده اندازه ۲۳ در ۱۴ (۶۶۵)

۳۱۳ اجوبة المسائل

عربی ـ مجیب علامهٔ شیرازی قطب‌الدین محمود بن ضیاء الدین مسعود بن مصلح الدین کازرونی شافعی درگذشته بسن نزدیك ۹۰ در سال ۷۱۰ آرامگاهش تبریز در جوار قبر بیضاوی «فارسنامه جلد ۲ ص ۱۴۰» از خاندان پزشکی و خود پزشك بیمارستان مظفریه شیراز بوده . نزد پدر و عمویش کمال‌الدین ابوالخیر بن مصلح کازرونی و شمس‌الدین محمد کیشی و شرف‌الدین زکی بوشکانی و خواجه نصیرالدین طوسی شاگردی نموده است ـ رساله پاسخ و حل چهار پرسش و شبههٔ فلسفی است «تجسد اعمال ـ روح لطیفهٔ انسانی ـ تصورات و تخلیات روح ـ انجام روح حیوان»
آغاز پس از نام و خطبه مؤلف (فانی القی الی کتاب کریم من لدن حکیم علیم مشتملا علی مسائل لیس المسئول عنها باعلم من السائل» انجام «فالعجز عن درك الادراك ادراك و

هذا آخر الجواب والله اعلم بالصواب» کاتب عبدالاول بن محمود بن محمود عباسی ـ تاریخ نوشتن ۲۸ رمضان ۹۰۸ بعد از این شش برگ از مبحث امامت شرح تجرید قوشچی است .
خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ دارای ۱۴ برگ وقفی نائینی ـ اندازه ۲۰ در ۱۳ (۵۸۸)

اجوبة المسائل ۳۱۴

عربی ـ مجیب صدرالمتالهین شیرازی «ترجمه‌اش بیاید» این رساله که در حاشیه کتاب مبدء و معاد در تهران چاپ رسیده پاسخ به پنج پرسش شمس‌الدین محمد گیلانی معروف بشمسا است در مسائل مختلفهٔ حکمی از تصور حرکت در کم و منطبعه بودن نفس نباتی و وجود ذهنی بعضی از اعراض و استناد ادراکات جزئیه در حیوانات و حدوث نفس بحدوث بدن ـ نسخه نوشته شدهٔ از نسخه اصلی است .

آغاز « ورد الی کتاب من اعز الاخوان والا فاضل الاقران »

انجام « و تمام القول فیها یحتاج الی صحبة طویله » سال تحریر ۱۲۹۲ خط شکسته نستعلیق ۱۱ سطری دارای ۲۴ برگ ـ وقفی فهرستی اندازه ۲۲ در ۱۵ « ۳۰۴ »

اجوبة المسائل ۳۱۵

عربی ـ مجیب شیخ احمد احسائی « ترجمه‌اش بیاید » وجیزه‌ایست در پاسخ سه مسئله غامض فلسفی زیر که از وی پرسش شده و در پنجم ربیع‌الاول ۱۲۳۲ ازنگارش آن فراغت یافته : ۱ ـ کیفیة صدور موجودات از مبداء اول ۲ ـ کیفیة علم حق تعالی بجزئیات ۳ ـ کیفیت معراج پیغمبر ص ۳

آغاز نسخه پس از اظهارات سائل و دیباچهٔ مجیب « اعلم ان صدور الموجودات انما کان من فعل الله تعالی لانه عزوجل » انجام (و حسب الجاهدین والمشککین النار « کذا »)
خط نستعلیق ۱۲ سطری ـ دارای ۱۸ برگ ـ اندازه ۱۶ در ۱۱ وقفی نائینی «۷۰۳»

اجوبة المسائل ۳۱۶

عربی ـ مجیب سید کاظم بن قاسم رشتی درگذشتهٔ ۱۲۵۹ ق ـ م در کربلا پیشوای طریقه شیخیه پس از استادش شیخ احمد احسائی ـ دیباچهٔ نسخه افتاده و بهمین جهت معلوم نشد که کدام یک از اجوبة‌المسائل او است . این نسخه شامل پاسخ مطالب مربوطهٔ بنبوت و ولایت خاصه و تخیل دستورشد صورت مرشد را و تفسیر آیات راجعه بنفی علم غیب از پیغمبر ص ۳ و اثبات علیة و فاعلیة معصومین علیهم‌السلام از کتاب و سنت است .

آغاز « قال سلمه‌الله تعالی کیف یدل الدلیل القاطع المطبوع »

انجام (اذلیس ورائه کلام ولیس وراء عبادان قریة) کاتب محمد صادق بن ملا عبدالمؤمن نوری - تاریخ کتابت ربیع‌الثانی ۱۲۶۹ -

خط نسخ ۲۱ سطری - دارای ۲۰ برگ - وقفی فهرستی اندازه ۲۱ در ۱۴ (۳۰۲)

۳۱۷ اجوبة المسائل

مکرر پیش - این نسخه صدراً و ذیلاً افتاده دارد و از حیث احتواء بر مطالب مخالف است با شمارهٔ پیش و پس از پاسخ از نبوت و ولایت نامه پاسخ پرسش حکمت غیبت ولی عصر عجل‌الله فرجه و شرح حدیث « تعلق القلب بالموجود شرك و بالمفقود كفر » و فرق بین دنیای مذموم و محمود میباشد

آغاز موجود (کیف یدل العقل القاطع) انجام موجود (ولا یتعلق قلبه بشیئی من ذالك) خط نستعلیق و شکسته ۲۰ و ۲۱ سطری دارای ۱۹ برگ - وقفی فهرستی اندازه ۱۵ در ۱۰ « ۳۰۳ »

۳۱۸ اجوبة المسائل

عربی - مجیب حاج ملاهادی سبزواری (ترجمه‌اش بیاید) ۹ پرسشی است از اسمعیل عارف تخلص در مسائل و مطالب عرفانی و فلسفی و عقاید از کیفیت وجود ولی‌عصر و توضیح حدیثی راجع بعصر ظهور و مسئله انکدار و انشقاق ماه و دور فلك و قدم انواع و دلیل بر وجود عالم مثال و فرق بین نفوس انسان و فلك که در رجب ۱۲۷۲ مجیب از نگارش پاسخها فراغت یافته است .

آغاز (الحمدالله الذی هدانا لهذا) انجام « و هوالفلك فمن رفعه یلزم وضعه »

خط نسخ ۱۵ سطری دارای ۴۲ برگ - وقفی شیخ علی سبزواری مرداد ۱۳۱۱ اندازه ۱۸ در ۱۱ « ۵۹۰ »

۳۱۹ اجوبة المسائل

عربی - مجیب حاج ملا هادی سبزواری پاسخ ۹ پرسشی است از احمدبن محمد جعفر یزدی در مباحث وجود .

آغاز « الحمدلله الودود فیاض الوجود » انجام (ووصوله الی الغایة الحقیقیه ثمرة الحرکة الجوهریة وفی ذالك فلیتنافس المتنافسون »

خط نسخ ۱۵ سطری - دارای ۱۶ برگ - وقفی شیخ‌علی سبزواری سال ۱۳۵۱ - اندازه ۱۸ در ۱۰ (٤۱۱)

۳۲۰ اجوبة المسائل البجنوردیه

عربی ـ مجیب حاج ملا هادی سبزواری پاسخ پرسشی است از محمد اسماعیل بجنوردی راجع بنکات عرفانی پارهٔ از اخبار و آیات و ادعیه و مسائل فلسفی وعرفانی که در چهارشنبهٔ چهارم ذیقعده ۱۲۷۴ در سبزوار از نگارش آن فراغت یافته است .

آغاز « الحمدلله الودود فیاض الوجود فاتح ابواب الخیرات »

انجام « واستمسك بالله الودود الرحیم »

خط نسخ ۱۵ سطری ـ دارای ۵۹ برگ ـ وقفی شیخ علی سبزواری در مرداد ۱۳۱۱ ـ اندازه ۱۸ در ۱۱ « ۳۰۵ »

۳۲۱ اجوبة المسائل البجنوردیه

عربی ـ پرسنده و پاسخ دهنده مانند شماره پیش پرسش و پاسخی است از مسائل شق‌القمر و رجعت و حشر جسمانی و مکان بهشت و دوزخ و عالم مثال و گردش افلاك .

آغاز (الحمدلله الودود واجب الوجود الذی لایخلقه الدهور)

انجام (ولیس لهما الا اللیس والقوة والنقیصه فی ذاتها بذاتها)

خط نسخ ۱۵ سطری ـ دارای ۱۸ برگ ـ وقفی شیخ علی سبزواری مرداد ۱۳۱۱ اندازه ۱۸ در ۱۱ (۵۶۴)

۳۲۲ اجوبة المسائل الخلخالیة

عربی ـ مجیب حاج ملا هادی سبزواری ، پاسخ به ۳ پرسشی است از سید سمیع خلخالی راجع بشرح و ابراز نکتهٔ عرفانی:(قیمة کل‌امرء مایحسنه) که از کلمات‌قصار علوی است و توضیح پاره‌ای از فقرات خطبهٔ علوی ع در خلقت آسمان و زمین و دو فقره عبارت از رسالهٔ حدوث عالم و مشاعر در معنی ایام ربوبی و اجلائیة انیة وجود نسخه گویا ناقص است .

آغاز « الحمدلله المتعالی المنعوت بالنعت الجمالی »

انجام (ولذا کان موضوع الالهی الوجود الحقیقی المطلق)

خط نسخ ۱۵ سطری ـ دارای ۲۸ برگ ـ واقف مانند شماره پیش اندازه ۱۸ در ۱۱ (۳۰۶)

۳۲۳ احقاق الحق

عربی ـ مؤلف قاضی نورالله بن سید شریف‌الدین حسینی مرعشی شوشتری متخلص

بنوری متولد ۹۵۶ مقتول ۱۰۱۹ در اکبرآباد هند .

از پیشوایان جلیل شیعه در آغاز سدهٔ یازده و دارای تالیفاتی است در فنون مختلفه در زمان اکبر شاه بهند رفت شهریار وقت مقدمش را گرامی داشت و منصب قاضی القضاتی را بدو تفویض نمود مشروط باین که طبق مذاهب اربعه اهل سنت فصل خصومت کند مترجم گویا اول مبلغ و مروج و داعی بتشیع بوده است در کشور هند و همین جهت موجب سعایتش نزد جهانگیر شاه گردید و اسباب شهادتش فراهم گشت و در زیر تازیانه درگذشت . این کتاب رد ابطال الباطل فضل بن روز بهان اصفهانی است که در رد کشف الحق و نهج الصدق علامه حلی نگاشته .

ترسیم کتاب بدین نمط است که نخست گفتهٔ علامه را بعنوان « قال المصنف » و گفتهٔ فضل بن روز بهان را بعنوان « قال الناصب » ذکر نموده . سپس برد ایرادات فضل بن روز بهان و تایید مصنف پرداخته . مؤلف مدت تالیف این کتاب را چنین آورده : « و قد اتفق نظم هذه اللئالی التی و شحت بها غوانی المعانی سبعة اشهر من غیر اللیالی » تاریخ فراغت از تالیف آخر ربیع الاخر ۱۰۱۴ در شهرستان اکره نسخه بچاپ هم رسیده است

آغاز (الحمد لله الذی جعل مقام شیعة الحق علیا)

انجام (و کان حقا علینا نصر المؤمنین ولله الناصر و المعین)

خط نسخ ۳۳ سطری ـ ابواب و عناوین در متن و حاشیه بقرمزی نوشته شده دارای ۱۰۹ برك ـ اندازه ۳۱ در ۱۷ وقفی نائینی « ۳۰۸ »

۳۲۴ اخوان الصفاء فی تلخیص الهیات الشفاء

عربی ـ مؤلف (نظر بانچه در پشت نسخه نوشته شده) بهاء الدین محمد بن تاج الدین حسن بن محمد اصفهانی معروف بفاضل هندی متولد ۱۰۶۲ درگذشتهٔ ۲۵ رمضان ۱۱۳۷ در اصفهان که از اعلام ممتاز آخر عصر صفوی است . کتاب تلخیص جلد ۲ (الهیات) شفاء بوعلی سینا است . نسخه موجود فاقد دیباچه و از آخر هم ناقص و تا اوائل فصل پنجم از مقالهٔ هشتم را بیش دارا نیست . فاضل خوانساری و تنکابنی تلخیص شفاء را در شمارهٔ مؤلفات فاضل هندی ثبت کرده اند و نیز یاد نموده اند که بانجام و تتمیم آن موفق نگشته . تبویب کتاب بدین نمط است : در آغاز کتاب فهرست مقالات و فصول آنها آورده شده سپس هر مقالهٔ را طبق فصولش بتلخیص و بیان مراد پرداخته .

آغاز « الجملة الثالثة فی الفلسفة الاولی و فیها عشر مقالات المقالة الاولی و فیها ثمانیة

فصول « انجام (هف بل کل اثنین لایختلفان)

خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ دارای ۷۱ برگ اندازه ۱۸ در ۱۲ خریداری آستانقدس در ۱۳۱۸ شمسی (۳۰۹)

۳۲۵ ارجوزه

عربی ـ سراینده حاج میرزا محمد کریمخان بن ظهیرالدوله ابراهیم خان بن مهدی قلیخان بن محمد حسینخان قاجار ـ متولد از دختر میرزا رحیم مستوفی تفلیس در شب پنجشنبه ۱۸ محرم ۱۲۲۵ در کرمان درگذشته دوشنبه ۲۲ شعبان ۱۲۸۸ در دیه تهرود آرامگاهش کربلا در رواق روضهٔ مطهرهٔ حسینی ـ شاگرد سید کاظم رشتی و پیشوای طریقهٔ شیخیه است ـ « تذکرة الاولیاء تالیف میرزا نعمت‌الله شیرازی رضوی » کتاب منظومهٔ ایست فلسفی عرفانی نسخهٔ موجود تا فصل پنجم از باب پنجم از رکن اول « در الهیات از بیان اثبات وجود و توحید و صفات حق تا مبحث علم » را دارا است .

آغاز « الحمدلله العظیم العال ـ ذی المجد والاکرام والجلال »

انجام « فلم یغادر من صغیرة ولا کبیره الاوفیه نضلا » کاتب محمد رضا طباطبائی در تاریخ شعبان ۱۳۰۵ خط شکسته نستعلیق ۱۱ سطری دارای ۲۱ برگ ـ وقفی نائینی اندازه ۱۸ در ۱۱ « ۳۱۳ »

۳۲۶ ارجوزه

عربی ـ سراینده مولانا علیرضا شریف از افاضل نیمهٔ دوم سدهٔ ۱۳ هـ ـ ق گویا از مردمان کرمان باشد منظومه ایست ببحر رجز قریب هزار بیت در بیان مشاعر و حواس ظاهریه و باطنیه انسان که در شب چهار شنبه دوم صفر ۱۲۷۷ از آن فراغت یافته

آغاز (حمدالمن غاب عن‌المشاعر ـ باسرها من باطن و ظاهر)

انجام (کذلك الصلوة فی الاحوال ـ علی‌النبی المصطفی والال) تاریخ کتابت ۲۳ جمادی الاول ۱۳۰۶ خط نستعلیق ۱۱ سطری دارای ۷۳ برگ وقفی نائینی اندازه ۱۷ در ۱۱ « ۳۱۲ »

۳۲۷ اساس الوحدانیة و مبنی الفردانیة

عربی ـ مؤلف شرف‌الدین داود بن محمود بن محمد رومی قیصری درگذشته ۷۵۱ آرامگاهش در شهر ازنیق درب جامع چاداراولی غازی خیرالدین پاشا از اعلام و مشایخ سلسلهٔ صوفیه قونویه است اورخان غازی پس از فتح ازنیق در آن شهر مدرسهٔ بساخت و مؤلف را

صورت دستخط علامهٔ حلی (ترجمه اش را درصفحهٔ ۱۵ به بینید) این اجازه را درپشت صفحهٔ اول کتاب نهج المسترشدین شمارهٔ ۱۰۶۵ حکمت خطی نوشته :

« قراء علی هذا الکتاب الشیخ الاجل الاوحد الکبیر العالم الفاضل المحقق المدقق ملك العلماء بلغة الفضلاء رئیس الاصحاب . الفقیه شمس الدین محمد بن ابی طالب بن الحاج محمد بن الحسن الاوی ادام الله افضاله من اوله الی آخره قراءة مهذبة یشهد بفضله وقد اجزت له روایة هذا الکتاب عنی وغیره من مصنفاتی وکتب العبد الفقیر الی الله تعالی حسن بن یوسف بن المطهر مصنف الکتاب فی الحضرة الشریفة الحائریة صلوات الله علی مشرفها فی مستهل شهر رجب من سنة خمس وسبعمائة حامدا مصلیا »

صورت دستخط فخر المحققین فرزند علامهٔ حلی (ترجمه اشرا درصفحهٔ ۱۴ به بینید)

این سطوررا درصفحهٔ آخر کتاب نهج المسترشدین شمارهٔ ۱۰۶۵ حکمت خطی نوشته:

« انهاه ایده الله تعالی قراءة بحثا وفهما و ضبطا واستشراحا وفقه الله لمراضیه وکتب محمد بن المطهر الحلی خمس وسبعمائه والحمد لله وحده وصلی الله علی نبینا محمد و آله الطاهرین »

بهادرمی آن بکماشت « عثمانلی مؤلفلری ج ۱ » رساله در بیان وحدت حقتعالی است که در ۴ اصل انجامیده ۱ ـ فی بیان مهیة الوحدة والکثرة ۲ ـ فی اقسام الوحدة ۳ ـ فی وحدة الحق سبحانه و تعالی ۴ . فی ان الواحدات الکونیه والکثرات کلها راجعة الی الوحدة الحقانیه الذاتیه

آغاز (الحمدلله الاحدی بالذات الواحدی بالصفات)

انجام « والاحاطه العلمیة لا تنافی الاحاطه الذاتیه التی ظهرت واظهرت کل شیئی والله علی مانقول وکیل »

خط نستعلیق و شکسته ۲۷ سطری ـ عناوین بشنجرف ـ دارای ۹ برگ ـ وقفی نتی دوموش ـ سال وقف ۱۱۱۹ اندازه ۱۹ در ۱۰ « به بینید رساله وجودیه شماره ۱۹ ۷ حکمت ص ۳۲ » (۶۳۰۰)

۳۲۸ استقصاء النظر فی البحث عن القضاء والقدر

عربی ـ مکرر شماره ۳۵ حکمت مؤلف جمال الدین ابومنصور حسن بن سدید الدین یوسف بن علی بن مطهر معروف بعلامهٔ حلی متولد در رمضان ۶۴۸ درگذشته در محرم ۷۲۶ آرامگاهش نجف در ایوان طلائی صحن روضهٔ علوی ع از اعاظم اعلام و اجلهٔ پیشوایان امامیه و دارای مؤلفاتی بسیار در علوم عقلی و نقلی است ـ مشاهیر از مشایخ و اساتیدش در نقلیات دائیش محقق حلی و شیخ میثم بحرانی و جمال الدین و رضی الدین بنی طاوس و پدرش و جمال الدین حسین بن ابان نحوی و عزالدین فاروقی و تقی الدین عبدالله بن جعفر بن علی صباغ کوفی میباشند و در عقلیات کاتبی قزوینی وخواجه نصیرالدین طوسی و برهان الدین نسفی هستند ـ مؤلف مورد عطوفت پادشاه شیعهٔ مغولی شاه خدابنده بود و اینرساله را که بمسئلت شهریار نامبرده نگاشته جامعی است وجیز در تحقیق مسئله جبر و اختیار که اختلافی بین عدلیه و اشاعره است ـ رساله بدین نمط ترسیم شده که پس از تحریر محل نزاع ۱۷ برهان عقلی و ۱۸ دلیل از آیات بر اثبات مذهب عدلیه نگاشته سپس ادله جبریون را ذکر و رد نموده ـ یکی از علماء اهل سنت هند رساله‌ای در رد این رساله نبشته و قاضی نور الله شوشتری کتاب النور الانور فی مسئلة القضاء و القدر را در دفع اشکالات و رد آن و تایید اینرساله نگاشته است .

آغاز پس از دیباچه « وقبل الخوض فی الادله نقرر محل النزاع فنقول ذهب جهم بن صفوان ... »

انجام (والفرق بين الصورتين ثابت) کاتب شاه محمد بن زین العابدین تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۰۴۲ خط شکسته نستعلیق ۲۲ سطری دارای ۸ برگ ـ اندازه ۲۵ در ۱۴

وقفی فهرستی « ۳۱٤ »

۳۲۹ اسرار الانوار الالهیه

عربی مؤلف حجة الاسلام ابوحامد زین الدین محمد بن محمد بن محمد بن احمد غزالی طوسی شافعی متولد ۴۵۰ یا ۴۵۱ درگذشتهٔ دوشنبه ۱۴ جمادی الثانی ۵۰۵ در طابران ـ شاگرد احمد رادکانی وامام الحرمین ابوالمعالی جوینی است انتسابش در تصوف بشیخ ابوعلی فارمدی است وخود ازاعلام روزگار بشماراست ـ بعد از تکمیل علوم رسمی بدرخواست خواجه نظام الملك استادی مدرسهٔ نظامیهٔ بغدادرا قبول نمود وپس ازچندی بسیر وسیاحت ومسافرت وهم اقامت درسوریا وفلسطین ومصر پرداخت سپس بازگشت به نیشابور نمود وباصرار زیاد عهده دار تدریس مدرسهٔ نظامیهٔ آنجا گشت پس از مدتی هم آنرا ترك گفت و بطابران رفت وتأسیس خانقاه ومدرسه نمود وپایان عمررا درآنجا بعبادت وتدریس و وعظ وارشاد گذرانید ـ رساله ایست عرفانی درتحقیق معنای نور وبیان جهت اطلاق آن برحضرت حقتعالی و بیان رموز ودقایق وتاویل آیهٔ مبارکهٔ نور واحادیث مشتملهٔ براین کلمه که ضمن سه فصل صورت گرفته: ۱ـ فی بیان ان النور الحق هوالله تعالی وان اسم النور لغیره مجاز محض ۲ـ فی بیان مثال المشکوة والمصباح والزجاجة والشجرة والزیت والنار ۳ـ فی معنی قوله ص ان لله تعالی سبعین الف حجاب من نور وظلمة • نویسنده نسخه را بنام مشکوة الانوار یاد کرده • کشف الظنون در تشخیص رساله دچار اشتباه وتشویش شده درجلد ۱ این رساله را باذکر عدد فصول وجملهٔ آغاز آن رابنام (اسرار الانوار الالهیه بالآیات المتلوه) یاد کرده • درجلد ۲ عیناً همین رساله را باذکر عدد فصول و هم مقصود رساله و هم جملهٔ آغازآنرا بنام (مشکوة الانوار) ضبط نموده بلا فاصله این رساله را باذکر مشخصات آن که مطابق بامشخصات رسالهٔ سابق الذکر است بنام مشکوة الانوار ومصفاة الاسرار ذکر نموده و آنرا به بعض اهل تصوف نسبت داده سپس اظهار نظر کرده و مؤلف آنرا غزالی دانسته و نسبت رسالهٔ موسوم بمشکوة الاسرار را بغزالی بغلط گرفته لیکن بتحقیق مسمای هرسه اسم یکی است ونام اول که اختیار ماشد بجنبهٔ موضوعش است وتخالف زیادی وکمی نام دوم وسوم هم شاید بجهت تخالف نسخه ها وازکاتب باشد •

آغاز (الحمد لله فایض الانوار وفاتح الابصار) • انجام (• استشفاف انوار الالهیه من

وراء الحجب البشریه عسیر غیر یسیر) . خط نسخ ۲۰ سطری - دارای ۳۲ برگ وقفی نادرشاه - سال وقف ۱۱۴۵ - اندازه ۲۰ در ۱۲ (۸۹۶)

۳۳۰ اسرار الانوار الالهیه

عربی مکرر شمارهٔ پیش - آغاز (الحمد لله فایض الانوار) انجام (والاستشفاف لانوار الالهیه من وراء الحجب البشریه عسیر غیر یسیر) کاتب عبد الحکیم بن حافظ یوسف خط نستعلیق ۲۳ سطری - وقفی خواجه شیر احمد - دارای ۱۶ برگ اندازه ۲۳ در ۱۴ (۱۴۳۹)

۳۳۱ اسرار الانوار الالهیه

عربی - مکرر پیش نسخه از نسخه مغلوطی رونویس شده کاتب زین الدین علی . آغاز « الحمدلله فایض الانوار و فاتح الابصار » انجام (واستشفاف الالهیة من وراء الحجب البشریة غیر یسیر » پس از این ۶ برگ است که شامل لغز معروف شیخ بهائی در نحو و متفرقات دیگر میباشد .

خط نسخ ۳۰ سطری - دارای ۱۲ برگ - وقفی نائینی اندازه ۱۷ در ۱۱ « به بینید اثبات واجب شماره ۳۰۳ حکمت ص ۳۴ » « ۵۹۱۱ »

۳۳۲ اسرار الانوار الالهیه

عربی - مکرر پیش آغاز « الحمدلله فایض الانوار »

انجام « و استشفاف انوار ها من راء الحجب البشریه عسیر غیر یسیر » « رساله در بیان شرح حجب که قبل از این نسخه و در یکجلد و خط یك کاتب است تاریخ تحریر آن ۱۰۵۹ میباشد و این نسخه هم ظاهراً در همان تاریخ نوشته شده است »

خط نسخ ۲۱ سطری - عناوین بشنجرف نوشته - دارای ۱۶ برگ - وقفی نائینی - اندازه ۲۷ در ۲۰ « به بینید رساله در بیان شرح حجب شماره ۶۶۱ حکمت ص ۳۹ » (۵۹۲۶)

۳۳۳ اسرار الصنایع

فارسی - مؤلف قاضی محمد سعید بن محمد مفید « محمد باقر » قمی ملقب بحکیم کوچك از اعلام اواخر سدهٔ ۱۱ معاصر شاه سلیمان صفوی تلمیذ ملا رجبعلی تبریزی «متخلص بواحد در گذشتهٔ ۱۰۶۵ ؟ یا ۱۰۸۰ » وفیض کاشانی . ترجمهٔ مؤلف مبسوطاً بنظر

نرسید ، قدر متیقن در سال ۱۰۹۹ « که تاریخ فراغت او است از تالیف شرح حدیث بساط » زنده بوده و بنا بر آنچه آقای علی بامداد در مقدمهٔ شرح اربعین مؤلف آورده که مؤلف شرح حدیث غمامه را در سن ۵۱ سالگی بسال ۱۰۹۹ تالیف کرده سال تولد مؤلف در ۱۰۴۸ خواهد بود . آذر بیگدلی در بارهٔ مؤلف همین قدر نوشته که از پزشکان شاه عباس دوم بوده که در پایان از ملازمت اخراج و متوطن در قم شده و در همان شهر درگذشته ـ نصرآبادی که آغاز تالیف تذکره اش در سال ۱۰۸۳ بوده مؤلف را مجملا یاد کرده و او را مغضوب شاه سلیمان دانسته که فی التاریخ در قم میزیسته ـ سید خوانساری مؤلف را قاضی قم دانسته وفاتش را مردداً بین آخر سدهٔ ۱۱ و اول ۱۲ یاد کرده ـ طرائق الحقایق وفات مؤلف را حدود ۱۱۰۰ دانسته ، مؤلف رساله را در دیباچه چنین تعریف و توصیف نموده است :

« که این فصلی چند است در بیان کیفیت حدوث حروف مقطعه و کلمه و کلام و پیدا شدن صناعات خمسه قیاسیه معروفه و تفاوت مقامات آنها بحسب درجات و درکات شرافت و خساست و تقدم و تاخر هر یك در وجود خارجی و شرافت و مرتبت و کیفیت درخشیدن گوهر جهانتاب نبوت و رسالت و شرح حال صنعت کلام و فقه و کیفیت خدمت آنها مرملت را و بیان صنایع و وقایع متعلقهٔ باین مقام و فی الحقیقة این رساله ترجمه ایست از مقالات شافیه قدماء حکماء و نتیجه ایست از مقدمات کلیه ایشان قدس الله تعالی ارواحهم و حقیر را دخلی بیش از ترتیب تالیفی و تنظیم و تنسیق کتابی نیست مگر شرذمهٔ قلیلی »

رساله ضمن یك مقدمه و ۱۹ فصل صورت گرفته و عناوین آنها عربی است :

مقدمة در بیان شرح صناعات خمسهٔ منطقیه فصل ۱ ـ فی بیان وجود الحروف المعجمة والاصوات و فی بیان السبب الاول لاختلاف الالسنة ۲ـ فی بیان سبب وقوع التركيبات والتاليفات اللفظية فی حروف المعجمة و كيفية مهية الالفاظ و تداولها بين الامم ۳ ـ فی بیان آخر مراتب المكالمات و المحاورات و ابتداء شروعها فی الاستعارات والصناعات ۴ ـ فی بیان حدوث صناعة الخطابة و صناعة الشعر و ما يتعلق بهما ۵ـ فی بیان حدوث صناعة الكتابة وسبب حدوثها و ضرورة وجودها ۶ ـ فی بیان حدوث صناعة اهل اللغة و ما يتعلق بهذا الموضع ۷ ـ فی بیان حدوث صناعة الجدل و صناعة السوفسطيقا ۸ ـ فی بیان ظهور لوامع صناعة البرهان من مشارق العرفان ۹ ـ فی بیان سطوع انوار النبوة من آفاق انفس العباد و ظهور آثار الهداية من مظاهر الرشاد ۱۰ ـ فی بیان وجوب تقدم الحكمة بحسب الزمان على النبوة ۱۱ ـ فی بیان اهمية وجود الانبياء عليهم السلام و سلاطين الاعصار و بيان احتياج كل واحد

منهما الی الاخر فی تحصیل النظام بین امور الجمهور ۱۲ ـ فی کیفیة تعلیم الانبیاء علیهم السلام و ارشادهم للجمهور ۱۳ ـ فی الاقتصاء عن الحکایة الغریبة الموعود ذکرها التی نقلها افلاطون الالهی فی کتابه المعروف بالنوامیس ۱۴ ـ فی بیان حدوث صناعة الکلام وصناعة الفقه و تحقیق حالهما و منزلتهما ۱۵ ـ فی بیان الفرق بین صناعة الفقه و صناعته الکلام و بیان طرق ذب المتکلمین عن الملل ۱۶ ـ فی بیان تقدم الصناعات المذکورة و تاخرها بحسب الشرافة والمرتبة والزمان ۱۷ ـ فی تحقیق معنی الخاص و بیان ان الصناعات المذکورة ایها مستحقة لهذا الاسم بحسب نفس الامر ۱۸ ـ فی بیان بعض معانی الخفیة المتعلقة بالحکمة والملة ۱۹ ـ فی بیان الفروق التی وقعت بین النوامیس الالهیة یعنی الشریعة النبویة و السیاسات العرفیة السلطانیة و امتیاز کل واحد منهما عن الاخر ـ

آغاز (الهم انطقنی بمحاسن الکلمة والکلام) انجام « چه همگی از برای دیگران می باشند یعنی گریدکان (کذا) نه از برای ایشان کما لایخفی) نسخه در زمان مؤلف نوشته شده ـ نویسنده محمد ابراهیم بن محمد رضی ـ تاریخ نوشتن ۱۰۸۰ خط نستعلیق شکسته ـ دارای ۶۵ برگ ـ وقفی نادر شاه سال ۱۱۴۵ اندازه ۱۹ در ۱۱ « ۳۱۶ »

۳۳۴ اسفار

عربی ـ مکرر شماره ۲۶ مصنف صدر الدین محمد بن ابراهیم قوامی شیرازی معروف باخوند ملا صدرا و صدرالمتالهین ـ درگذشته در سفر حج در بصره ۱۰۵۰ بروایت روضات الجنات و ۱۰۵۹ بروایت منتظم ناصری ـ شاگرد شیخ بهائی در منقول و پرورش یافتهٔ دست میر معروف بداماد در عقلیات است، مترجم یگانه استاد بارعیست در حکمت الهی که مطالب مشاء و اشراق و استفادهٔ آنها را از مأثورات اهل بیت عصمت علیهم السلام محررا نگاشته ـ این کتاب که مفصل ترین کتب او و موسوم به الحکمة المتعالیه فی الاسفار العقلیه است حاوی مباحث دورهٔ حکمت است و ضمن چهارجلد بچاپ رسیده است ـ این نسخه در اصفهان در رجب ۱۲۰۶ باهتمام علی بناه معروف بحسین زنوزی و محمد معروف بحسن متخاص بفانی فرزند سید عبدالرسول زنوزی با نسخ متعدده مقابله و تصحیح شده است . آغاز (الحمد لله فاعل کل محسوس و معقول) انجام « فی طرفة عین هان علیه التصدیق» کاتب علی بناه معروف بحسین زنوزی در ۱۲۰۶ حاشیه و تعلیقات بر این کتاب را بشماره های ۴۱۹ ـ ۴۹۲ خطی و ضمیمه ۵۰۳ چاپی بنگرید خط نستعلیق شکسته ۳۴ سطری ابواب و فصول در متن و حاشیه بقرمزی نوشته شده . دارای ۵۰۴ برگ ـ اندازه ۳۱ در ۱۹ خریداری آستانقدس در ۱۳۱۰ شمسی « ۳۱۷ »

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب خطی

۳۳۵ اسفار ج ۱

مکرر پیش ـ آغاز «الحمد لله فاعل کل محسوس و معقول» انجام «و هوالاستدلال بالاشکال علی الاحوال» کاتب، فضل الله بن محمد علی حسینی ـ تاریخ کتابت شوال ۱۲۳۷ خط شکسته نستعلیق ۲۱ سطری ـ صفحه اول دارای سرلوح مذهب و بین سطور دو صفحهٔ اول طلا اندازی ـ فصول و ابواب در متن بقرمزی نوشته شده ـ برگها مجدول بتحریر و طلا ـ دارای ۲۱۶ برگ اندازهٔ ۲۵ در ۱۶ وقفی نائینی. «۳۱۹»

۳۳۶ اسفار ج ۲

مکرر پیش ـ آغاز «ان الترتیب الطبیعی و ان استدعی ان یقدم مباحث الجواهر» انجام (و ما قال بناء علی ذاته فی خلقه ایاه فتبارك الله احسن الخالقین) کاتب حسن خوانساری سال تحریر ربیع الاول ۱۲۲۴ خط نسخ ۲۵ سطری ـ دارای ۲۰۸ برگ اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی نائینی. (۳۲۰)

۳۳۷ اسفار ج ۳

مکرر پیش آغاز (الحمدلله الذی انار بوجوب وجوده وجود الکائنات) انجام «بل هو کل الاشیاء ولیس هوالاشیاء»

خط نستعلیق ۲۲ سطری ـ دارای ۱۱۹ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی «۳۲۱»

۳۳۸ اسفار ج ۴

مکرر پیش ـ آغاز (الفن الثانی الفن الاول فی علم النفس من مبدء تکونها) انجام (فی طرفة عین هان علیه التصدیق) کاتب حسینعلی بن ملا غلامحسین ـ تاریخ تحریر جمادی الاول ۱۲۵۷ خط نسخ مختلف السطر ـ دارای ۱۱۴ برگ ـ اندازه ۳۲ در ۲۱ وقفی نائینی. (۳۲۲)

۳۳۹ اسفار ج ۱ و ۲

مکرر پیش ـ آغاز «الحمدلله فاعل کل محسوس و معقول» انجام (بل هو کل الاشیاء و لیس هوالاشیاء) کاتب نور محمد بن علی محمد نوری مازندرانی بسال ۱۲۶۲ در دیه شیر کلاه از محال مازندران خط نستعلیق شکسته ۲۱ و ۲۷ سطری ـ دارای ۳۱۳ برگ اندازه ۳۱ در ۲۱ وقفی نائینی. «۳۱۸»

۳۴۰ اسکندریه

فارسی ـ مکرر شماره ۱۲۹ مؤلف میر سید شریف علی بن محمد بن علی حسینی گرگانی متولد ۷۴۰ در گرگان متوفای ۶ ربیع الثانی ۸۱۶ (یا ۸۱۸ بروایت منتظم ناصری) در شیراز . از اعلام و اساتید دوره گورکانیست . رساله مختصری است در پاسخ پرسش های اسکندر بن عمر شیخ بن امیر تیمور گورکانی در غوامض مسائل اعتقادی وفلسفی . کاتب در مقدمهٔ نسخهٔ که بشماره ۳۴۴ است آورده که سائل مذکور در سال ۸۱۵ از اصفهان این سؤوالات را برای مؤلف فرستاده است بنا بر بن شاید این رساله آخر بن تالیف مؤلف مذکور باشد . رساله مرتب بر ده فصل است : ۱ ـ در تمهید معذرت جهت قصور ادراك ۲ ـ در بیان مقصود از آفرینش ۳ ـ در بیان آفریدهٔ اول ۴ ـ در بیان ترکیب روح با جسد و مفارقت آنها از هم ۵ ـ در بیان ثواب و عقاب ۶ ـ در بیان حقیقت فرشته ۷ ـ در بیان حقیقت شیطان ۸ ـ در بیان صراط وسؤال و میزان ۹ ـ در باب معراج پیغمبر ص ۱۰ ـ در وصیت مشایخ ـ شماره ۱۲۹ اشتباهاً بنام رساله در اصول دین ضبط شده . در صدر آن بخط قرمز مسطور است که رساله بجهت سلطان ابوسعید طغرل تصنیف شده اینهم اشتباه است .

آغاز (حمد بیحد مر حضرت باری را که عین بصیرت انسان را جهت دریافتن حقایق و دقایق منور و روشن گردانید) انجام « و اشارات ایشان بتوحید از آنجا ناشی کرد » تاریخ تحریر ۹۶۸ خط نستعلیق ۱۹ سطری دارای ۱۱ برگ ـ وقفی خواجه شیر احمد اندازه ۱۹ در ۱۳ « ۳۲۳ »

۳۴۱ اسکندریه

فارسی مکرر پیش ـ آغاز (بر مقتضای فرمان بندگی حضرت سلطان) انجام « و اشارات بتوحید از آنجا ناشی گردد » خط نسخ ۱۲ سطری ـ ابواب بشنجرف نوشته شده ـ برگها موریانه خورده ـ وقفی ابن خاتون سال وقف ۱۰۶۷ دارای ۲۰ برگ اندازه ۱۷ در ۱۲ « ۶۳۵ »

۳۴۲ اسکندریه

فارسی ـ مکرر پیش ـ آغاز (این اجوبه ایست که استاد البشر والعقل الحادیعشر) انجام « و اشارات ایشان بتوحید از آنجا ناشی گردد والله الموفق للصواب » خط نسخ مختلف السطر ـ سال تحریر نسخه ۱۲۷۹ دارای ۱۹ برگ وقفی نائینی ـ اندازه ۲۱

در ۱۲ (۶۲۶)

۳۴۳ اسکندریه

فارسی ـ مکرر پیش . آغاز پس از دیباچه (مقدمه در تمهید معذرت جهة قصور) انجام « اثبات وحدانیت بوده باشد ازو عفو کرده باشند » خط نستعلیق که بطور چلیپا نوشته شده ـ فصول و عناوین بشنجرف ـ دارای ۵ برگ ـ اندازه ۳۶ در ۱۷ « به بینید رساله در حدوث و قدم شماره ـ ۶۳۴ ص ۴ » (۶۳۸۳)

۳۴۴ اسکندریه

فارسی ـ مکرر پیش : آغاز « الحمدلله رب العالمین و العاقبة المتقین) انجام « در مثل این حالت مصاحب نباشد والله اعلم بالصواب »خط نسخ ۲۶ سطری دارای ۷ برگ (به بینید مرآت المحققین ۹۸۸ حکمت ص ۱۵) « ۶۰۰۰ »

۳۴۵ اسکندریه

فارسی ـ مکرر پیش : آغاز « الحمدلله رب العالمین » انجام « و اشاره ایشان در توحید از آنجا ناشی گردد » بعد از این مقاله ایستدر روح ـ خط نستعلیق (به بینیدره انجام نامه ۷۳۸ حکمت ص۲۸) « ۵۹۷۱ »

اشراف هیاکل النور لکشف ظلمات شواکل الغرور

بشماره ۸۷۰ مراجعه شود

۳۴۶ اشراقات الرضویة

عربی ـ مؤلف سید محمد بن محمود حسینی تهرانی لواسانی معروف بعصار متخلص به آشفته متولد ۱۲۹۴ یا ۵ درتهران در گذشتهٔ ۹ محرم ۱۳۵۶ درمشهد کتابی است منظوم ومنثوردرتصحیح اشعار وتوضیح مراد قسمت الهیات منظومهٔ سبزواری کهدر شعبان ۱۳۴۵ از این تألیف فراغت یافته نسخه بخط دستی مؤلف است که پاکنویس نشده .

آغاز ـ (یامن به التکلان واعتمادی) (صل علی المولی النبی الهادی)

انجام ـ (اختم بالحمد والصلوة) (اقول ذا بضاعة مزجاة)

خط نسخ ۲۰سطری ومختلف ـ دارای ۱۰۸ برگ ـ تقدیمی خودمؤلف بسال ۱۳۴۶ اندازه ۱۷ در ۱۱ (۳۲۴)

۳۴۷ الاشراق فی مطلع الاحقاق

عربی ـ مؤلف محمد رضا ـ ترجمه مؤلف بنظر نرسید، بمستفاد از کتاب زمان مؤلف درسدهٔ ۱۲ وپس از درگذشتن دورهٔ نادری است • مؤلف درمطاوی این کتاب خودرا درعلوم حکمت واصول فقه صاحب تألیف یاد کرده وتفصیل برخی ازمطالب این کتابرا بتالیفات دیگرش حواله داده لیك اسامی مؤلفاتش را ذکر ننموده، تنها درصفحه ۳ یکی از تألیفاتش را بعنوان تعلیقه برشفاء یاد نموده ودرمطاوی کتاب خود را ،کرراً از اهل اشراق ودارای خلسات یاد کرده ومطالب کتاب را از اشراقات خود دانسته و در مواردی از کتاب نیز ازجدش بعنوان جد عارف و صاحب تألیفات تعبیر نموده • رساله دربیان اصول پنجگانهٔ مذهبی است ومؤلف درآن ترائی بتسنن ورعایت تقیه نموده ـ مطالب کتاب تحت عنوان (اشراق) است وپس ازدیباچه ضمن سی‌واند اشراق صورت گرفته • اشراق نخست « الوجود له معنیان العام وهو عرض یعبر عنه لمفهوم الحصول وهومشترك فی‌کل ماوقع فی صقع الامکان وربما توهم شمول صقع الوجوب وحقیقة الاشراق تستخفه» اشراق پایان « فی نصوص قد خفی‌علی کثیر من العقول سرمعنا ها الی یومنا مرویة فی کتب الشیعة والاشاعره »

آغاز ـ پس از تسمیه وتحمید « ان علم الکلام فرض علی المسلمین الدین وهو السبیل الی‌حق الیقین » ـ انجام « اللهم اکشف الغطاء عن‌سر هذه النصوص » خط نسخ ۱۰ سطری ـ دارای ۱٫۶۱ برك ـ اندازه ٦ در۱۰ وقفی نائینی « ۳٫۲۵ »

۳۴۸ اشراق النیرین

فارسی ـ مؤلف محمد دهدار (ترجمه‌اش بیاید) مختصریست درعرفان وتصوف وسلوك که درعنوان یك اشراق ودونیر صورت گرفته ـ نسخه افتاده دارد ـ اشراق در تصحیح کیفیت ادراك ـ نیر ۱ دراظهار شمه ای از تطابق نسخهٔ انسانی بانسخه وجود ـ نیر ۲ در اشعار متولد ثانی •

آغاز (الحمد لله رب العالمین حمداً ینبغی لعظمته وعز جلاله) ـ انجام (وبعضی ازقوای ومشاعر این حال دارند که درهنگام) خط نستعلیق ۱٦ سطری ـ دارای ۱۸ برك وقفی فهرستی اندازه ۲۱ در۱٦ « به بینید رساله درتوحید شماره ۹۲۰ حکمت ص ۱۳٦ » «٦۳۹٦» «

۳۴۹ اصول دین

عربی ـ مؤلف ابوطالب فخر الدین محمد فرزند علامهٔ حلی، متولد دوشنبهٔ ۲۰ جمادی الاول ۶۸۲ متوفای جمعهٔ پنجم جمادی الثانی ۷۷۱ از نوادر روزگار است که درحداثت سن مقام شامخ علمی را دارا گشت، مختصری است دراصول پنجگانهٔ مذهب که ضمن ۱۵ اصل صورت گرفته، درتذکره های موجود نامی از این تألیف بنظر نرسید فاضل تنکابنی درشمارهٔ مؤلفات مؤلف دو کتاب بنام کتاب المسترشدین و هدایهٔ الطالبین یاد نموده گمان میرود آن دوتألیف یکی است وهمین رساله باشد واین عبارت دیباچه این کتاب مشارالیه را باشتباه انداخته : «انی املیت هذه الرساله لارشاد المسترشدین وهدایة الطالبین »

آغاز ـ پس ازتسمیه وتحمید « اما بعد فیقول محمد بن الحسن بن المطهر انی املیت » ـ انجام « وعن قول معصوم الی قول مجتهد فایها المؤمنون تمسکوا بهواعتمدوا علیه والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته » خط نسخ ۲۰ سطری اوراق رطوبت رسیده دارای ۲۰ برگ ـ وقفی نادرشاه ـ اندازه ۲۸ در۱۵ « ۳۲۷ »

۳۵۰ اصول دین

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز « الحمد لله رب العالمین وصلی الله علی » انجام ـ « وعن قول معصوم الی قول مجتهد » خط نسخ ۱۴ سطری ـ ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده ، دارای ۱۵ برگ ـ اندازه ۱۸ در۱۳ « ۵۴۶ »

۳۵۱ اصول دین

فارسی ـ مکرر شماره ۴۹ ـ مؤلف مولانا احمد بن محمد معروف بمقدس اردبیلی کتاب درچهار باب صورت گرفته وباب امامت را مفصل نوشته ۱ ـ در اثبات واجب و صفات ثبوتیه وسلبیه حق تعالی در سه فصل ۲ ـ دربیان نبوت ۳ ـ دربیان امامت ۴ ـ در بیان معاد .

آغاز « بدان هداك الله که چون آدمی قابل علم وتکالیف «کذا» مکلف است به اصول دین وفروع آن بعقل ونقل » ـ انجام « چه جای آنکه اجماعی باشد که ضروری نشده باشد مثل حرمت جماع درحیض » ـ تاریخ نوشتن ۳ محرم ۱۰۰۷ ـ نویسنده ناصرالحق الرضوی ـ خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ ابواب وفصول بشنجرف نوشته شده دارای ۶۳ برگ ـ وقفی خواجه شیر احمد اندازه ۱۹ در ۱۱ « ۵۵۷ »

اصول دین

بشماره ۹۹۵ مسائل مراجعه شود

۳۵۲ اصول عقاید

فارسی ـ مؤلف امام فخر الدین رازی مختصری است در اصول عقاید اهل سنت که در دیباچه چنین توصیف و تحدید شده : « مختصری سازد مشتمل بر اصول ادله در مسئلهای که دانستن آن از فروض اعیانست » تا آنجا که گوید « مرتب بر دو جمله جملهٔ نخستین در ذکر ادلهٔ اصول دین و دوم در شرح بعضی از مقالات اهل علم الخ » شکی در نسبت رساله بامام نیست و تردید در نام نسخه است و اختیار نام اصول دین و تعیین این نام برای این رساله بلحاظ موضوع و تناسب آن با مطالب رساله است . وفیات الاعیان گوید که مؤلف در کتابش موسوم به تحصیل الحق نسبت استادانش رادر اصول و فروع مذهب ذکر نموده درین نسخه هم مطابق با آنچه در وفیات نقل شده است در دیباچه نگاشته : « و پیش از انك درین مقصود خوش کنیم نسبت استاذان خوش در علم اصول و فروع بگوئیم که من در علم اصول دین شاگرد پدر خوذ امام سعید الخ » ولی دانسته نشده که تحصیل الحق بچه زبانی نوشته شده تا حدس و گمان رود که این کتاب همان تحصیل الحق است یا کتاب دیگری است از امام رسالهٔ در ۸ باب انجامیده : ۱ـ در احکام نظر ضمن ۳فصل ۲ ـ در شناختن باری تعالی ضمن ۱۰ فصل ۳ ـ در صفات باریتعالی ضمن ۱۲ فصل ۴ ـ در افعال ضمن ۶ فصل ۵ ـ در نبوت محمد مصطفی ص ۴ ضمن ۵ فصل ۶ ـ در احوال اخرت ضمن ۶ فصل ۷ ـ در امامت ضمن ۴ فصل ۸ ـ در اصول فقه ضمن ۹ فصل .

آغاز « هر ثنایی که عقول و افهام و خواطر و اوهام بمبادی و غایات و اوائل و نهایات ان نتوانند رسیذ » انجام « اینست جمله مسئله ها کی خواستم شرح داذن) پس از این ۴ صفحه از اول گلستان سعدی است وحدت خط نسخه با نسخه ضمیمه(ترجمه پنج پرسش پاسخ) که بشماره ۳۹۸ است و در محرم ۷۰۰ نوشته شده میرساند که این نسخه هم در همان تاریخ و بخط همان کاتب است . خط نسخ ۱۹ سطری ـ دارای ۱۷ برك ـ اندازه ۲۰ در ۱۰ « ۵۴۵ »

۳۵۳ اضحویة

عربی ـ مصنف شیخ الرئیس ابن سینا ، این رساله بروایت نامهٔ دانشوران از جملهٔ

مصنفات شیخ است در اصفهان، گمان میرود (رسالة الاضحیه) که فاضل چلبی برای شیخ یاد کرده همین رساله باشد. وجه تسمیهٔ رساله را بعضی گفته‌اند که بمناسبت تالیف آن در روز عید اضحی است ـ بروایت ابن ابی‌اصیبعه این رساله را شیخ برای امیر ابوبکر محمد بن عبید تصنیف کرده در دیباچهٔ نسخه های موجود در کتابخانه از شخصی که گویا رساله بنام او تصنیف شده تعبیر بشیخ الامین شده. رساله در مبحث معاد است ضمن دیباچه و ۷ فصل صورت گرفته. دیباچه حاوی ثناء بر مصنف‌له و شکوهٔ مصنف است از ناملائمات روزگار. ترتیب فصول چنین است:

فصل ۱ ـ فی ماهیة المعاد ۲ ـ فی اختلاف الاراء ۳ ـ فی مناقضة الاراء الباطلة فیه ۴ ـ فی الشئی الذی هوالانیة الثابتة فی‌الانسان ۵ ـ فی ان هذا الشئی غیر قابل للفساد وانه جوهر سرمدی ۶ ـ فی وجوب المعاد ۷ ـ فی تعرف احوال طبقات الناس بعدالموت ـ

آغاز «افاض‌الله تعالی علی روح الشیخ فی الدارین انوارالحکمه» انجام «و ذلك مما لاوجه له الا ان یری رمزا کسایرالرموز»

خط نستعلیق شکسته ۱۷ سطری «به بینید تحریر صورنفسیه شمارهٔ ـ ۳۸۷ حکمت از ص ۷ تا ۴۷» وقفی نائینی. «۵۸۷۴»

۳۵۴ اضحویه

عربی ـ مکرر شمارهٔ پیش، کاتب اشتباهاً این رساله را بنام کتاب المعاد ضبط کرده است. آغاز «فاض الله علی روح الشیخ الامین فی الدارین» انجام «له الا ان یری رمزا کسایرالرموز»

خط نسخ ۱۹ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۲۱ برگ ـ وقفی فهرستی ـ اندازه ۲۲ در ۱۷ «به بینید رساله در نفس شمارهٔ ۷۰۶ حکمت ص ۹۳». (۵۹۵۳)

۳۵۵ اعتقادات

فارسی ـ مؤلف شیخ بهائی، مترجم ملا ادهم خلخالی، (ترجمه شان بیاید) رساله وجیزه‌ایست در بیان معتقدات شیعهٔ دوازده امامی از اصول و فروع که بمنظور تمیزاین فرقه از فرق دیگر شیعه تالیف شده است، رساله مرتب بر ده فصل است ومترجم رساله رابمسائل نماز مذیل نموده.

آغاز (شیخ مرحوم می گوید که الحمدلله علی آلائه) انجام (وهمین بس الحمدلا

(کذا) تنها باید گذارد) پس از این نیز مقاله ایست در موضوع معتقدات فرقهٔ امامیه که بدین جمله آغاز گشته : (بدان که واجب عینی است بر هر بالغ و عاقل بنده و آزاد زن و مرد دانستن اصول دین) و بدین جمله پایان یافته‌است : (و تصدیق اینها واجب (کذا) والله اعلم بالصواب) خط نستعلیق (به بینید لوازم الدین شمارهٔ ۹۶۸ حکمت ص ۷) « ۵۹۹۷ »

۳۵۶ اعتقادات

عربی و فارسی ـ ترجمهٔ رسالهٔ اعتقادیهٔ شیخ بهائی است که شرح آن درشمارهٔ پیش گذشت ولی مترجم شناخته نشد . مترجم رساله را مطلب بمطلب ترجمه نموده است بدین ترتیب که اصل رساله را فصل بفصل ذکر نموده و پس از ذکر هرفصلی ترجمهٔ آنرا آورده که فاصلهٔ میان فصول رساله ترجمهٔ همان فصول است .

آغاز رساله « الحمدلله علی آلائه » آغاز ترجمه « ترجمهٔ یعنی حمد و ثناء وستایش مر خدایرا بر نعمت های او » انجام رساله « وافروا بذلك علینا » انجام ترجمه «وافری (کذا) کرده اند آنها را بر ما » وحدت خط این نسخه با نسخهٔ (شرایع الاسلام) که بشمارهٔ ۶۳۸۶ عمومی است میرساند که کاتب هر دو نسخه کطکرطمین «۱» حسینی و تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۱۳۲ است .

خط نسخ ۹ سطری ، عناوین بشنجرف . دارای ۴۴ برگ ، اندازه ۱۹ در ۱۳ ، وقفی نائینی . « ۶۱۹ »

۳۵۷ اعتقادات

عربی ـ مکرر شمارهٔ ـ ۳۶ مؤلف ملا محمد باقر مجلسی دوم ـ مختصری‌است در اعتقادات شیعه و رد صوفیه ـ نسخه بچاپ هم رسیده است .

آغاز « الحمدلله الذی سهل لنا سلوك شرایع الدین » انجام « و انا اعرف بطریقته و عندی خطوطه فی ذالك » تاریخ کتابت ربیع الثانی ۱۱۹۲ در آخر نسخه وصیتی است از مجلسی راجع باعتقادات حقه ـ خط نسخ که بطور چلیپا نوشته شده است ـ رنگ

«۱» فاضل معاصر آقای حاج شیخ محمود واعظ حلبی مقصود ازین لفظ را چنین تعیین نموده‌اند که کلمهٔ « محمد حسین » بقاعدهٔ قلم « کم صلا » (که از قلم اسرار و در علوم غریبه بکار میرود) کطکرطمین نوشته می‌شود . بنا بر این کاتب نسخه محمد حسین حسینی است .

متن کاغذ گلی کم رنگ و حاشیه نباتی ـ برگها مجدول بزر و لاجورد وتحریر وزر و شنجرف بدو جدول ـ دارای ۹ برگ ـ وقفی نائینی ـ اندازه ۲۱ در ۱۳ (۵۴۸)

اعتقادات

بباب اخبار مراجعه شود

۳۵۸ اکسیر العارفین

عربی ـ مؤلف آخوند ملا صدرای شیرازی ، رساله ایست فلسفی در چهار مبحث از مطالب مربوطه بعلم النفس و مرتب است بر چهار باب :

۱ ـ فی کمیة العلوم و قسمتها ۲ ـ فی محل المعرفة والحکمة و هی الهویة الانسانیه ـ ۳ ـ فی معرفة البدایات ۴ ـ فی معرفة النهایات ـ این رساله با چند رسالهٔ دیگر مؤلف در تهران در سال ۱۳۰۲ بچاپ رسیده

آغاز (سبحانك اللهم یا مبدع العقول والنفوس باضوائها و انوار ها) انجام (وآخر دعویهم ان الحمدلله رب العالمین) نویسنده علی اکبربن محمد کریم طبیب سالیانی ـ تاریخ نوشتن شعبان ۱۲۶۴ در اصفهان در مدرسهٔ میرزا حسین خط شکسته و نستعلیق ۱۹ سطری ، دارای ۴۲ برك وقفی فهرستی اندازه ۲۱ در ۱۳ (۳۳۷)

۳۵۹ اکسیر العارفین

عربی ـ مکرر شمارهٔ پیش . آغاز (سبحانك اللهم یا مبدع العقول والنفوس باضوائها و انوار ها) انجام (وآخر دعویهم ان الحمدلله رب العالمین)

تاریخ نوشتن ۱۳۱۳ ق خط نستعلیق ۱۰ سطری ـ فصول و عناوین بقرمزی نوشته شده . دارای ۹۹ برك ـ وقفی نائینی ـ اندازه ۱۶ در ۱۰ (۳۳۸)

۳۶۰ الزام النواصب

عربی ـ رساله ایست درموضوع امامت واحتجاجات براهل سنت که باقواعد العقاید خواجه نصیر الدین طوسی درتهران در۱۳۰۳هجری قمری بچاپ رسیده ومؤلف آن مورد نظر است ـ امل الامل (درفایدهٔ اول ازفواید دوازده گانه خاتمه) این کتابرا از کتب مجهولة المؤلف شمرده ـ الذریعه الی تصانیف الشیعه (بنقل از کتاب کشف الحجب) آورده که بعضی این رساله را بابن‌طاوس نسبت داده اند . ونیز روایت کرده که شیخ سلیمان بن عبدالله ماحوزی در تذکره اش انتساب رساله را بشیخ مفلح بن حسن صیمری

تصریح نموده . در تذکره های موجود انتساب این رساله بهیچ یك از آن دوشخص نام برده شده بنظر نرسید . درآخر این نسخه کاتب رساله را بنام رسالهٔ فرقهٔ ناجیه ضبط کرده است ودرپشت این نسخه وهم نسخهٔ دیگر بخط مغایر مؤلف بنام شیخ ابراهیم قطیفی رقم شده است،چیزیکه دور میدارد که رساله همان کتاب تعیین فرقهٔ ناجیهٔ شیخ ابراهیم بن سلیمان قطیفی باشد (که در ۹۴۴ میزیسته) همان است که سید خوانساری تألیف شیخ قطیفی را داشته ودروصف او گوید: که تعیین فرقهٔ ناجیه را از اخبار معصومین علیهم السلام نموده است لیك در این رساله تعیین فرقهٔ ناجیه باخبار اهل سنت وجماعت استدلال شده است .

آغاز پس از تسمیه وتحمید (وبعد فانه یجب علی کل بالغ عاقل أن ینظر لنفسه) انجام (فویل للذین کفروا من النار وغضب) کاتب سیف بن احمد لیثی حای ـ تاریخ نوشتن ۱۶ جمادی الاول ۹۷۷ درقزوین . نسخه مصحح وبانسخه های شیخ محمد حبائی و محمد بن شمس الدین قطیفی مقابله شده است . خط نسخ شکسته مختلف السطر ـ دارای ۲۳ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی ابن خاتون . بسال ۱۰۶۷ (۳۳۹)

۳۶۱ الفئة الفرقه

عربی ـ مؤلف ، حسن بن عبد الرزاق لاهیجی . مذکوره رساله مرتب است بر دیباچه و۱۲ فصل وخاتمه . مؤلف مقصود از تالیف این رساله را دردیباچه چنین بیان نموده :

« وقد ذکرت بفضل الله تعالی فی مؤلفاتی عقایدی علی حسب ماادانی الیه قواعد الایمان واقامنی علیه قوانین البرهان فی بسط من البیان وتفصیل و اوضحت من مضایقها المخرج والی رحبها السبیل ولکنی التقط فی صحیفتی هذه من ذلك عدة مسائل شاع ذکرها فی السنتهم بسوء وتثقل علی قلوبهم وتؤ ؛ مجرداً اکثرها من الدلیل أم مکتفیاً من کثیره بقلیل معبراً عنه باخصر عبارة اومشیراً الیه اوجز اشارة » ترتیب وعناوین فصول بشرح زیر است : فصل ۱ـ فی توحید ذاته تعالی والصفات ۲ـ فی کیفیة علمه بالجزئیات ۳ـ فی تمام التوحید وهو عینیة الوجود للذات ۴ـ فی قدرته واختیاره ۵ـ فی غایة افعاله ۶ـ فی الحدوث والقدم ۷ـ فی اول ماخلق من العالم ۸ـ فی البداء ۹ـ فی خلافة الله تعالی ومایتعلق بها ۱۰ـ فی وجوب البرائة من اعداء الله تعالی واعداء خلفائه صلوات الله علیهم ۱۱ـ فی افعال العباد ۱۲ـ فی القول فی المعاد خاتمة در بیان خلاصهٔ مطالب فصول کتاب است که بعنوان (تلخیص وختم) بیان داشته .

آغاز (الحمد لله الذی اغنانا بحکمته الکاملة من کل حکمة) ـ انجام (ای الفریقین

احق بالامن ان کنتم تعلمون ربنا افتح بیننا و بین قومنا بالحق و انت خیر الفاتحین)
پس ازاین ضمن ۵ صفحه قطعهٔ ازرساله درمباحث نفس ازمؤلف ضمیمه است که بدین جمله آغازمیگردد : (الحمد لله الذی برحمته ینجلی ظلمة کل باطل) این شماره ضمیمهٔ شماره ۲۹۲ «آئینه حکمت است» (۶۴۳۱)

۳۶۳ الف الانسانیه

فارسی ـ مؤلف خواجه محمد دهدار شیرازی متخلص بفانی فرزند ابومحمد محمود دهدار که عیانی تخلص میکرده . مؤلف در رسالهٔ کواکب الثواقب خودرا به : (محمد بن محمود بن محمد) یادکرده ریاض العارفین ازسال تولد و وفات او چیزی ننوشته ـ منتظم ناصری سال وفاتش را ۱۰۱۶ نوشته ـ تذکرهٔ صبح گلشن مؤلف را اشتباهاً بنام احمد ضبط کرده وآورده است که استاد مؤلف در علوم رسمی شاه فتح الله شیرازی وشیخ طریقتش شیخ حسن نجفی بوده که در احمدنگر هند بدو معتقد گشته . مؤلف در آغاز ورود بهند بدکن رفته ونزد عادلشاه دارای منزلت گشته . وپس ازوی باحمدنگر رفته ودر دربار نظام شاهیان چندی وارد خدمات دیوانی شده سپس رشتهٔ ترك وتجرید پیش گرفته ودر شهر سورت بانزوا میزیسته . ودرسن ۶۹ درسال ۱۰۱۶ درگذشته ـ آثارعجم پدرمؤلف را بطور اجمال یاد نموده ونقل قول به بودنش ازمردان خفرنموده است . رساله یکرشته نگارشی است عرفانی در بیان مقام انسانی . دردیباچه مقصود از رساله را چنین بیان نموده : « فقره چند بطریق اختصار تام ازپیش رو حقیقت انسانی درطی تحریر کشد که باعث هیجان شوق اهل ذوق شود . چون اصل حقیقت انسانی حقیقت محمد است «ص» این رساله را که موسوم است بالف الانسانیه مصدر ساخت بجهة مناسبت بتأویل دوسوره از کلام الله که فی الحقیقه یکسوره است مخصوصه دربیان شأن محمد «ص» وبزیره آنموذج واشعار نه بسط درگفتار چه مقصود منحصر بود در تیمن وتبرك » ـ دوسورهٔ مذکور سوره های مبارکهٔ الضحی و الم نشرح است که ممزوجاً بدانها استشهاد نموده .

آغاز (حمد وسپاس وستایش بیقیاس حضرت خداوند رامت جل وعلا که ازنقطهٔ حب ذاتی جوهر انسانرا بیافرید) . انجام . (آشکارا ساختن توئی تر مقدورتست و عین قدرت تو) ـ خط نستعلیق وشکسته ۱۹ سطری ـ دارای ۱۸ برك ـ اندازه ۲۱ در ۱۷ ـ وقفی فهرستی (۱۳۵۱)

کتب خطی

۳۶۳ الفین الفارق بین الصدق والمین

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۲۸ ؛ مؤلف علامهٔ حلی، این کتاب از معتبرات کتبی است که در مسئلهٔ امامت نوشته شده و شامل ۱۰۰۰ دلیل عقلی و نقلی بر اثبات خلافت بلا فصل حضرت امیر المؤمنین ع و ۱۰۰۰ دلیل بر ابطال شبهات مخالفین است ـ لیکن نسخ متداوله بیش از ۱۰۲۰ و اندی را ندارد، مؤلف این کتاب را بدرخواست فرزندش فخر المحققین تألیف کرده ـ کتاب بچاپ هم رسیده ،

آغاز (الحمدلله مظهر الحق بنصب الادلة الواضحة والبراهین) انجام (فلا شیئی من الامام بغیر معصوم) خط نستعلیق ۲۳ سطری ـ عناوین بقرمزی نوشته ـ دارای ۱۴۷ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۴ ـ وقفی آقا زین العابدین سال ۱۱۶۶ (۳۴۰)

۳۶۴ الانسان الکامل فی معرفة الاوائل والاواخر

عربی ـ مؤلف عبدالکریم بن ابراهیم گیلانی از اقطاب سلسلهٔ قادریه ـ کشف الظنون تاریخ تولد مؤلف را در ۷۶۷ ضبط کرده وتاریخ وفاتش را تعیین نکرده ، تذکرةالاعلام او تاریخ تولد مؤلف چیزی نگفته لیک تاریخ وفاتش را در ۸۲۶ هـ ـ ق تعیین نموده وهم اورا سبط عبدالقادر گیلانی (۴۹۱ ـ ۵۶۱)معروف دانسته ، این نسبت مؤلف بعبدالقادر با تاریخ ولادت مؤلف که در کشف الظنون ذکر شده درست نمی آید ،

کتاب دوره ایست در معرفةالله بمشرب تصوف که ضمن ۶۳ باب صورت گرفته و بچاپ هم رسیده است ،

آغاز (الحمد لمن قام بحمده اسم الله) انجام (لانه له کان البدوفی الوجود فلابدان یکون له الختام علیه فضل « کذا » الصلوه والسلام)

خط نسخ ۱۹ سطری ـ ابواب بقرمزی نوشته شده ، دارای ۱۴۹ برگ اندازه ۲۶ در ۱۷ ـ وقفی قایم مقام بهمن ۱۳۱۶ (۳۴۲)

۳۶۵ انشاء الدوائر

عربی ـ مؤلف محی الدین محمد معروف بابن عربی ؛ « ترجمه اش بیاید » رساله ایست عرفانی که برای عبدالله بدر حبشی در بیان مرتبهٔ وجود انسان تالیف کرده، چنانچه در فصل اول گوید : (لما کان الغرض فی هذالکتاب ان نبین ان مرتبة الانسان فی الوجود و منزلته فی حضرة الجود و بروزه فی عینه بعینه و هل متصفا بحال قبل کونه» رساله پس از دیباچه ضمن ۲ فصل و ۳ باب صورت گرفته : فصل ۱ ـ در بیان اقسام

معدومات ۲ ـ در بیان اقسام موجودات باب ۱ در بیان جدول هیولائی ۲ ـ در بیان جدول حضرة الهی از جهة اسماء حسنی ۳ ـ سبب ایجاد عالم .

آغاز (الحمدلله الذی خلق الانسان علی صورته) انجام « فتحقق هذا الفصل العجیب فانه نافع فی الباب »

خط نسخ ۱۷ سطری ـ دارای ۱۸ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی فهرستی ـ « ۳۴۳ »

۳۶۶ انشاء الدوائر

عربی ـ مکرر شمارهٔ پیش ، آغاز « الحمدلله الذی خلق الانسان » انجام « فتحقق هذا الفصل العجیب فانه نافع فی الباب »

خط نستعلیق ۱۵ سطری . ابواب و عناوین بقرمزی نوشته شده دارای ۲۳ برگ اندازه ۱۸ در ۱۲ وقفی تاج ماه بیگم بسال ۱۲۶۲ « ۳۲۴ »

۳۶۷ الانصاف فی الانتصاف لاهل الحق من اهل الاسراف

عربی ـ بجهت افتاده گی اول و آخر نسخه مؤلف کتاب شناخته نشد ـ این کتاب رد بر منهاج السنهٔ ابن تیمیه است که برد منهاج الکرامهٔ علامهٔ حلی نگاشته ـ عناوین مطالب از اشکال و رد غالباً بطور « قوله ـ قلنا » است ـ کتاب مرتب بر یکمقدمه و یکبحث و ۱۷ مقام و خاتمهٔ است: المقدمة یشتمل علی وصیة لکل ذی رویه ، والبحث یشتمل علی قسمین احدهما اذکر فیه اعتقاد الامامیة الذی ذکره ابن مطهر و سمه بانه منهاج الکرامة والقسم الاخر اذکر فیه اعتقاد السنة و المقامات منهاستة عشر مقاما فی المواضع التی علیها و اجیب عنها و المقام السابع عشر فی ذکر خلاف الامه فی المسائل الفقهیه والخاتمه یشتمل علی حکم و قواعد ـ نسخه بخط قدیمی است .

آغاز موجود (لعقلیة والنقلیه « در صحافی رفته » لم یستدل علی بطلان اکثر اقوال الامامیه الا معارضه قول من خرج » انجام موجود (حتی قرنهم بالعتاب المجید الذی لایاتیه الباطل من بین یدیه ولا من خلفه) خط نسخ مختلف السطر ـ اقوال بشنجرف دارای ۱۹۱ برگ بوسیله آقای تقی آقای مدرس تسلیم کتابخانه گردیده در شهریور ۱۳۱۷ ـ اندازه ۲۵ در ۱۸ ، « ۵۶۴۳ »

الانوار والاسرار

بشماره ۹۰۰ مراجعه شود .

۳۶۸ انوار الجلالیه للفصول النصیریه

عربی ـ متن از خواجه نصیر الدین طوسی ـ « ترجمه اش بیاید » مترجم رکن‌الدین محمد بن علی فارسی گرگانی استرابادی از افاضل نیمهٔ دوم سدهٔ ۷ (روضات الجنات ص ۲۶۵ و ۶۰۹) شارح، مقداد بن عبدالله بن محمد بن حسین بن محمد سیوری حلی اسدی از اعلام نیمه اول سده ۹ که در ۸۲۲ میزیسته و روایت میکند از شهید اول، الذریعه تاریخ وفات شارحرا در ۲۶ جمادی الثانی ۸۲۶ ضبط کرده است .

کتاب شرحیست بطور قال اقول که شارح بنام امیر جلال الدین ابی المعالی علی بن شرف الدین حسینی آوی تالیف نموده . و بنا بر آنچه که در آخر نسخه مسطوراست شارح در ۸ رمضان ۸۰۸ ازین شرح فراغت یافته است . نسخه در سی سال و اندی پس از عصر شارح نوشته شده .

آغاز (سبحانك اللهم واجب الوجود و مبدا و غاية وجود كل موجود)

انجام (و من لم يقم بذلك شقى شقاء متينا و خسر خسرانا مبينا) «کذا» نویسنده علی بن خلیل بن موسی بیروتی برحی ـ تاریخ نوشتن جمعه اول محرم ۸۵۷ خط نسخ مختلف السطر . دارای ۷۷ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۳ ـ وقفی نائینی « ۳۴۷ »

۳۶۹ انوار الجلالیه للفصول النصیریه

مکرر شمارهٔ پیش ـ این نسخه تا قدری از مبحث عدل را دارا است .

آغاز (سبحانك اللهم واجب الوجود) انجام (ولا يقع فيه اشتباه ولاشك و الحكم هنا) خط نستعلیق شکسته ۱۸ سطری دارای ۲۹ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۴ وقفی نادر شاه ۱۱۴۵ ـ « ۳۴۶ »

۳۷۰ انوار الجلالیه للفصول النصیریه

مکرر شمارهٔ پیش . آغاز (سبحانك اللهم واجب الوجود) انجام (وخسر خسرانا مبينا) خط نستعلیق ۱۶ سطری ـ دارای ۹۳ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی فهرستی « ۳۴۸ »

[حرف ـ ب]

۳۷۱ باب حادی عشر

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۴۸ ، مؤلف علامهٔ حلی ـ مؤلف پس از اینکه کتاب مصباح

المتهجد شیخ طوسی‌را ملخص و مرتب بر ده باب نمود و بنام منهاج الصلاح فی مختصر المصباح موسوم داشت بدرخواست وزیر خواجه عزالدین محمد قوهدی یکباب بر ده باب انکتاب افزود این باب یازدهم شامل عقاید امامیه و از مختصرات کتب کلامیه است که جداگانه تدوین و چاپ شده و دارای شروحی است ترجمه‌ء و شروح این کتابرا بشماره های ۱۷۸ و ۱۸۰ و ۱۰۳۲ و ۹۶۸ و ۱۰۴۹ به بینید .

آغاز (الباب الحادی عشر فیما یجب علی عامة المکلفین من معرفة اصول الدین)

انجام (و تجویز التاثیر ولا من الضرر) کاتب حسین بن فخرالدین سهام ـ تاریخ کتابت شوال ۸۸۰ ـ خط نسخ مختلف السطر ـ دارای ۴۳ برگ ـ فصول و عناوین بقرمزی نوشته شده ـ اندازه ۱۹ در ۱۴ ـ واقف شناخته نشد « ۳۰۶ »

۳۷۲ باب حادیعشر

مکرر شمارهٔ پیش ـ نسخه محشی بحواشی توضیحی است ـ کاتب محمد صالح بن محمد مؤمن تونی ـ تاریخ کتابت ربیع الاول ۱۰۳۹ ـ خط نسخ ۱۹ سطری ـ دارای ۱۲ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۲ ـ وقفی فهرستی ـ « ۳۵۷ »

۳۷۳ باب حادیعشر

مکرر شمارهٔ پیش ـ تاریخ کتابت ۱۰۵۲ هـ ـ ق خط نسخ ۱۱ سطری ـ دارای ۸ برگ ـ اندازه ۲۰ در ۱۳ ـ وقفی نادر شاه در سال ۱۱۴۵ « ۳۵۴ »

۳۷۴ باب حادیعشر

مکرر شمارهٔ پیش ـ کاتب فرج الله بن عبدالله بن ربیع نیسی ـ تاریخ کتابت ۱۰۹۷ ـ خط نسخ ۵ سطری ـ فصول و عناوین را بقرمزی نوشته ـ دارای ۲۵ برگ وقفی فهرستی اندازه ۲۱ در ۱۳ « ۳۵۵ »

۳۷۵ باب حادیعشر

عربی ـ مکرر شمارهٔ پیش ـ خط نسخ ۲۳ سطری ـ برگها مجدول بطلا و شنجرف ـ دارای ۳ برگ ـ اندازه ۴۳ در ۲۶ ـ وقفی نائینی « ۳۵۲ »

۳۷۶ باب حادیعشر

مکرر شمارهٔ پیش ـ خط نسخ ۶ سطری ـ فصول بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۲۰ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۵ واقف شناخته‌نشد اوراق موریانه خورده « ۳۵۳ »

۳۷۷ باکورة السلیمانیه فی کشف اسرار دیانة النصیریه

عربی ـ مؤلف سلیمان اذنی مسیحی متولد ۱۲۵۰ ق ـ ه درشهرستان انطاکیه. تاریخ وفات و شرح احوالش بنظر نرسید . رساله در بیان آداب و عقاید دیانت فرقه نصیریه است ـ نسخه در بیروت بچاپ رسیده .

آغاز (الحمدلله الذی اخرجنا من‌الظلمة الی النور) انجام (و ما یکون هذاالاستماع الا حفظ وصایاه بدون امتزاج ولا نقصان) تاریخ کتابت رجب ۱۲۹۷ ـ خط نسخ ۲۰ سطری ـ دارای ۶۱ برگ ـ ابواب و عناوین بشنجرف نوشته شده ـ اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی قائم مقام بهمن ۱۳۱۶ « ۴۵۸ »

۳۷۸ بحر الافکار

عربی ـ شرحی است برحاشیهٔ خیالی بر عقاید نسفی شارح درمقاطیع کلام جملهٔ: « هوالاول » را ایراد نموده است . این شرح در کشف الظنون بدین نام از حسن بن حسین بن محمد یاد شده وگوید که شارح مدرس یکی ازمدارس مصر بوده واین شرح را برای آیاس پاشا نوشته است ـ گمان میرود که این آیاس پاشا همانی باشدکه صدراعظم سلطان سلیمان ودرگذشته در۹۴۶ باشد نه آیاس پاشای متوفای در۹۶۶ برادر سنان پاشای صدر اعظم. ازنیروشارح ازمردمان سدهٔ ۱۰ خواهدبود چندبرگی از اول این نسخه افتاده (قاموس الاعلام جلد ۱ ص ۵۰۴) (کشف الظنون جلد ۱ ص۱۸۵ وجلد۲ ص۱۲۰)

آغاز موجود (لایخالف قانون الشرع و ما ذلک الاعلام الکلام) انجام (بترجیح احد الطرفین فان الفضل بیدالله یؤتیه من یشاء والله ذوالفضل العظیم)خط نستعلیق۱۸سطری . عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۲۴۱ برگ ـ وقفی عضد الملک ـ سال وقف۱۲۷۶ اندازه ۲۲ در۱۴ « ۷۲۱ »

۳۷۹ بحر الجواهر خاقانی فی نص ائمة اثنی عشر

فارسی ـ مؤلف حاج سید محمد باقر شیرازی متوفای ۱۲۴۰ ه ـ ق مدفون درحافظیهٔ شیراز فرزند سید محمد حکیم باشی متوفای ۱۲۱۵ ه ـ ق از دودمان سادات ملا باشیه شیراز است « فارسنامه جلد ۲ » ـ کتابی است در امامت که بنام فتحعلی شاه قاجار نوشته شده وپس از دیباچه ضمن یکمقدمه و۹ باب صورت گرفته : مقدمهٔ دربیان معنی امامت ـ باب ۱ـ دربیان اختلافات وشرایط واموری که درامامت است . ۲ ـ دربیان نصوص اجابهٔ حضرت خیر البریة است برامامت و خلافت علی «ع» ۳ ـ در بیان

نصوص خفیة است بر امامت وخلافت علی بن ابی‌طالب «ع» ۴ـ دربیان احوال ظاهری وکمالات باطنی بدنی ونفسی حضرت امیر المؤمنین«ع» ۵ـ دربیان نفی امامت وخلافت وعدم قابلیت واهلیت غیر علی «ع» است . ۶ـ در اثبات امامت سایر ائمة علیه‌السلام وانحصار در دوازده امام .

آغاز « بهترین لؤلؤئی که غواص عاقله را از بحر اندیشه بدست طلب درآید »
انجام « دیده رمد مهاجرت کشیدهٔ مؤمنان روشن ومنور گردد » . خط نستعلیق ۱۵ سطری صفحه اول دارای سرلوح مذهب وبین سطور وحاشیه دوصفحه اول طلا اندازی شده ـ عناوین و ابواب بشنجرف نوشته شده برگها مجدول بتحریر و طلا ولاجورد بدوجدول دارای ۱۸۰ برگ اندازه ۲۸ در۱۷ وقفی نائینی « ۳۵۹ »

۳۸۰ بستان القلوب

فارسی ـ کمان میرود تألیف ملا جلال دوانی باشد ـ مختصری است که مؤلف در دیباچه آنرا بدو قسم تبویب نموده ـ قسم اول راجع بعالم اجسام که نخست دراین قسم پس از ذکر پارهٔ از قواعد منطقی پرداخته است بعناصر واثریات . قسم دوم مربوط بعالم ارواح درخود شناسی وخدا شناسی است ـ کشف الظنون کتابی بدین نام بمحقق دوانی نسبت داده بدون اندك تعرضی بخصوصیات کتاب . ریحانة‌الادب هم یکی ازآثار سهروردی مقتول‌را بدین‌نام یاد کرده است .

آغاز (سپاس آنخدائیرا که بی واسطه ما بخود) . انجام (پیش اصحاب دل شقاوت بس‌عظیم است والسلام والاکرام) خط نسخ ۲۳ سطری (به بینید جام گیتی نما ۴۳۱ حکمت ص ۳۷) (۵۸۸۳)

۳۸۱ بستان المعرفه

عربی منسوب بابو مغیث حسین بن منصور حلاج . اصلا ازاهل بیضاء شیراز است لیك درشهرستان واسط وبغداد نشو نما کرده . صحبت شیخ ابوالقاسم جنید را دریافته است . موقعیتش در انظار اختلافی است . برخی اوراصوفی زاهد وبعضی اورا ملحد میدانند نسبت تشیع بوی نیزداده شده باری بتحریك حامد بن عباس وزیر المقتدر عباسی در اواخر ذیقعدهٔ ۳۰۹ ببدترین صورتی کشته وسوخته شده

آغاز (قال العالم السید الغریب ابو عماره الحسین بن منصور الحلاج قدس الله سره المعرفه فی ضمن الحکمة مخفیة) . انجام « لا یعرف القدمی المحدث الفانی »

تاریخ کتابت محرم ۵۸۱ ـ خط نسخ ۲۸ سطری ـ دارای دو برگ ـ اندازه ۱۷ در ۷ وقفی ابن خاتون سال وقف ۱۰۶۷ « به بینید رسالهٔ طواسین الازل ۹۶۳ حکمت ص۱۰ » (۶۳۸۵)

(حرف پ)

۳۸۲ پاسخ نامه

فارسی ـ مؤلف سید محمد عصار . رساله دربیان ۲۱ مسئله ازمسائل دینی واعتقادی است که درپاسخ پرسش از آنها تالیف نموده ـ نسخه بخط دستی مؤلف ومسوده است که درشب ۷ ربیع الثانی ۱۲۳۳ ازآنفراغت یافته . نسخه مصدر است بمراسلهٔ که در جواب مسائل نگاشته . آغاز مراسله ـ (فدایت شوم رقیمه کریمه و رسیله جمیله)

آغاز کتاب « الحمد لله الذی اظهر الکائنات بفیضان جوده » ـ انجام « یارب دعای خسته دلان مستجاب کن » خط نستعلیق وشکسته مختلف السطر ـ دارای ۶۳ برگ وقفی خود مؤلف ـ اندازه ۲۳ در ۱۸ « ۳۶۲ »

۳۸۳ پنجهٔ آفتاب عالمتاب

فارسی ـ مؤلف عماد بن عبد الله . ترجمه اش بنظر نرسید . لیک مؤلف در صفحاتی که ملحق برساله نموده برمیرزا بدیعا محمد رضوی متولی روضه مطهرهٔ رضوی ثنا گفته واین رساله را باو هدیه نموده . وهم آورده که درشب نوروز سال ۱۰۹۰ بوسیلهٔ او داخل ضریح مطهر شده است . رساله دربیان پنج مسئلهٔ عقلی : « دانستن کنه اشیاء وحدوث عالم و جبر و اختیار وحسن وقبح اشیاء ووحدت وجود » و مسئلهٔ فقهیهٔ نماز جمعه درعصر غیبت وخاتمه دربیان اسرار آفرینش است، تمام عبارت و جملات کتاب به روی وقافیهٔ حرف (الف) انشاء شده است .

آغاز (لوح عطایای علی عظیم ـ فیض هدایای علیم وحکیم الحمد لله الواهب للعطایا العلیم العظیم) ـ انجام (بنوعی باشد مستلزم اجماع جمع علماء) ـ نسخه گویا بخط مؤلف باشد ـ تاریخ کتابت رمضان ۱۰۸۸ ـ پس از این ضمن ۲۹ صفحه مطالبی است راجع بعقاید وغیره از مؤلف که آنرا ملحق برساله نموده است . خط نسخ ۱۶ سطری ـ برگها مجدول بلاجورد وتحریر وطلا عناوین درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته شده ـ دارای دو سرلوح مذهب است ـ دارای ۷۱ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۲ ـ وقفی

نادرشاه . سال وقف ۱۱۴۵ (۵۱۴)

(حرف ـ ت)

۳۸۴ تجرید

عربی ـ مؤلف امیر غیاث الدین منصور بن صدر الدین محمد شیرازی دشتکی متوفای ۹۴۸ درشیراز . فضایل و کمالاترا از پدر بزرگوارش آموخته و چندی مقام صدارت شاه طهماسب صفوی را دارا بوده . اسم کتاب در نسخه تنصیص نشده و تعیین آن ازراه تطابق هویت این کتاب است با آنچه که در مجالس المؤمنین در توصیف کتاب تجرید یادشده :

« دیگر کتاب تجرید در حکمت که جمیع مسائل حکمت طبیعی و آلهی را بعبارت موجز بلیغ مجرد از دلائل ذکر فرموده » کتاب بر دو قسم مرتب شده قسم اول طبیعیات است که ضمن ۸ فن تمام شده : فن ۱ ـ فی سمع الکیان ۲ ـ فی السماء و العالم ۳ ـ فی الکون والفساد ۴ ـ فی آثار العلویة ۵ ـ فی المعادن ۶ ـ فی النبات ۷ ـ فی الحیوان ۸ ـ فی النفس .

قسم دوم در الهیات که در ۴ فن صورت گرفته :

۱ ـ فی الفلسفة الاولی ۲ ـ فی واجب الوجود وصفاته ۳ ـ فی الجواهر الروحانیة ۴ ـ فی العنایة و کیفیة دخول السر فی القضاء الالهی و معنی القضاء والقدر ـ نسخه از مسودهٔ مغلوطی رونویس شده است .

آغاز (اللهم یا نور الارض والسماء و یا عالم السر والا خفی انت اعلم بحوایج السائلین) انجام (فاجتهد فی تنویر سایر الانوار فتکون نوراً علی نور یهدی الله لنوره من یشاء و یضرب الله للناس الامثال)

خط نسخ ۱۸ و ۱۷ سطری = دارای ۲۰ برگ ـ وقفی آقای زین العابدین اندازه ۲۰ در ۱۲ « ۳۶۵ »

۳۸۵ تجرید

مکرر پیش . آغاز (یا نور الارض والسماء یا عالم السر واخفی) انجام (لیکون نورا علی نور یهدی الله لنوره من یشاء و یضرب الامثال للناس) خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ سال تحریر نسخه ۹۹۷ هـ ق دارای ۲۱ برگ (به بینید تفسیر آیه بنی آدم شمارهٔ ۱۱۶۷۱ عمومی تفسیر ص ۲۲) « ۶۰۱۹ »

۳۸۶ تجرید العقاید

عربی ـ مصنف خواجه نصیرالدین محمد بن محمد بن حسن جهرودی الاصل طوسی ـ متولد در شنبه ۱۱ جمادی الاول ۵۹۷ هـ در طوس متوفای ۱۸ ذیحجه ۶۷۲ در بغداد آرامگاهش در شهرستان کاظمین در رواق روضه حضرت امام موسی کاظم ع نقلیاترا از پدرش وابو السعادات فرا گرفت و عقلیاترا از فریدالدین داماد نیشابوری بیاموخت مرکزیت شامخی که در دربار فاتح مغولی هلاکو خان داشت بی نیاز از شرح است .

این رساله از موجزات جامعی است که در فن خود ممتاز و دارای شروح و حواشی بسیاری است و ضمن شروح وهم جداگانه بچاپ رسیده ـ به بینید شروح اینرساله را بشماره های ۱۶۶ = ۲۰۱ = ۲۲۰ ـ ۷۷۲ = ۷۷۸ = ۸۸۰ ـ ۱۰۶۱ =

آغاز (اما بعد حمد واجب الوجود علی نعمائه) انجام (ثم انه فرض کفایة لافرض عین)

کاتب محمد مقیم ـ خط نستعلیق مختلف السطر ـ اوراق مجدول بشنجرف دارای ۳۱ برگ .

اندازه ۲۹ در ۲۰ ـ وقفی نادرشاه « ۳۶۴ »

۳۸۷ تحریری در انفساخ صور

عربی ـ مقاله ایست در «انفساخ صور موجوده در نفوس شریره پس از موت» که محرر آن شناخته نشد ـ آغاز پس از تسمیه و تحمید (قد اتفق النظر فیما امر به سیدنا الاستاد والرئیس الاجل ادام الله علوه و هو انفساخ الصور) انجام (هذا ما حضرنی ادام الله علو سیدنا الاستاد و متعنا بطول بقائه و من تفضله علی عبده ان یتسلط عذره فی هذه الاسترسال و یسد خلله و یصلح فاسده) سپس قریب سه صفحه خطبه ایست منصوب بشیخ الرئیس .

خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ دارای ۴ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۳ ـ وقفی نائینی ـ « ۳۸۹ »

تحصیل الحق

به بینید اصول عقاید شماره ۳۵۲ را .

۳۸۸ تحفة الخواص

فارسی ـ یکرشته عبارتی است عرفانی در مسئله ولایت ـ نگارنده اش شناخته نشد . گمان میرود از مردمان نیمه دوم سده ۱۳ هجری قمری باشد ـ در متن رساله نامی برای آن تعیین نشده و نام مذکور را کاتب در صدر نسخه نوشته ـ

آغاز (الحمدلله الذی انسانا حقایق الدین) انجام (گویم اندر مجمع روحانیان و تمت کلمة ربك صدقاً و عدلا لامبدل لکلماته)

خط نستعلیق ۱۱ سطری ـ عناوین بقرمزی نوشته شده ـ دارای ۳۷ برگ اندازه ۱۷ در ۱۱ . وقفی نائینی « ۵۶۴۴ »

۳۸۹ تحفة الذهب

فارسی ـ یکرشته نگارشی است عرفانی از نعیمی نامی که مقیم در گلپایگان بوده و برای شاهزاده اسماعیل میرزا نگاشته . نسخه بخط دستی نگارنده است تاریخ تحریر آن جمعه ۱۵ شوال ۱۲۹۷ است .

آغاز (اللهم صل علی محمد ناصب لواء الحمد و صاحب المقام المحمود وعلی آله الطاهرین الفائزین ببذل المجهود) انجام (ناگاه حالك راهی جام جهان نما شد)

خط نسخ و نستعلیق مختلف السطر که در بعضی از صفحات بطور جابجا نوشته شد و مجدول بمرکب ـ دارای ۱۰ برگ ـ اندازه ۲۳ در ۱۸ وقفی نائینی « ۳۶۷ »

۳۹۰ تحفهٔ شاهی

فارسی ـ مؤلف قاضی زاده علاء الدین عبد الخالق کرهرودی ازافاضل نیمهٔ اول سده ۱۱ وشاگرد شیخ بهائی است . بروایت سید خوانساری ،مؤلف را دو تالیف است باین نام که یکی مفصل تر ازدیگری است واین همان نسخهٔ مفصلتر است که حاوی مناظرات مؤلف با قاضی زادهٔ خوارزمی درموضوع امامت است که درمجلس شاه عباس صفوی صورت گرفته و بامر شاهنشاه‌امبردرشده‌تحریر یافته وضمن مقدمه و قاعده و خاتمهٔ مختصر ومرتب گشته است ـ:

مقدمه دربیان معنی ومقصود از لفظ امام وبیان احتیاج بوجود وی . قاعـده ـ وآن مشتمل است برمناهج متعدده . خاتمه در رجعت ومطالب مربوطه بمعاد است .

آغاز (کس نامه انوار جلی ننویسد) . انجام (مرقوم رقم‌حسن اعتقاد گشته در رشتهٔ خلوص نیت وصفای طویت منتظم باد) کاتب ملامحمد جعفربن زین العابدین . تاریخ کتابت ۱۵ جمادی الاول ۱۲۳۳

خط نسخ ۲۰ سطری ـ ابواب وعناوین‌را بقرمزی نوشته . دارای ۱۷۲برگ ـ اندازه ۲۶ در ۱۶ . وقفی تاج ماه بیگم ۱۲۹۲ (۳۶۸)

۳۹۱ تحفهٔ شاهی

فارسی ـ مؤلف شاید قاضی عبد الخالق کرهرودی باشد . کتابی است دربیان حقیقت مرتضوی ومقام علوی‌ها وشرح سفر حجاز وعتبات وحاوی‌دومجلس گفتگو ومناظره ایست درمسئله امامت که دربغداد برای مؤلف رخ داده است . کتاب بخامهٔ عرفانی وتکلفات منشیانه صورت گرفته وبشاه عباس صفوی اهداء شده ـ درکتاب‌نام مؤلف و اسم کتاب مذکور نیست وتسمیهٔ آن بدین نام وانتساب بقاضی کرهرودی بطور احتمال است فقط درصدر نسخه بخط مغایر باخط نسخه نوشته‌شده : « رسالهٔ قاضی زاده » ازاین‌جمله وقرینهٔ عصر گمان برده شد که همان تحفهٔ شاهی مختصری باشد که سید خونساری برای کرهرودی یاد کرده است .

آغاز (کنه خردم درخور اثبات تونیست) ـ انجام (فبهم انزل الغیث وبهم اثیب واعاقب) خط نستعلیق مختلف السطر ـ مجدول بشنجرف ـ دارای ۶۲ برگ ـ اندازه ۲۹ در ۲۱ وقفی نادرشاه ۱۱۴۵ (۳۶۹)

۳۹۲ تحفة الفحول فی شرح الفصول

عربی ـ شرحی است مزجی ومفصل برفصول خواجه نصیرالدین‌طوسی(۱) درنسخه نامی از شارح نیست شارح درآخر کتاب آورده که تاریخ فراغت ازین شرح در ۹۵۳ ق ـ هـ درکلکنده ازمحال دکن بوده . گمان میرودشارح محمد بن‌احمدخواجکی شیخ شیراز باشد ـ نسخه قدری از دیباچه اش افتاده ـ

آغاز موجود (والبرهان‌وکاتب الرساله بل الکتاب الموسوم بالفصول فی علم الاصول) انجام (وعاشر ها الرضا و هو الخروج عن رضاه الی رضی الله تم بالتسلیم الیه بالکلیه والرضا بالقضایات لایصح الا علی احاد من الکمل) ـ کاتب مظفرعلی . تاریخ کتابت رجب ۹۵۴ ـ خط نستعلیق ۱۹سطری ـ دارای ۲۷۹ برگ ـ اندازه ۲۵ در۱۵ ـ وقفی‌ابن‌خاتون سال ۱۰۶۷ (۳۷۰)

۳۹۳ تحفة النجفیه

عربی ـ نگارش میرزا محمد باقر بن محمد جعفر طباطبائی همدانی ـ متوفای

(۱) ـ فصول خواجه نصیر الدین فارسی است وچنانکه گذشت فاضل گرکانی آنرا تعریب نموده متن این کتاب ترجمهٔ فصول است .

۱۳۱۹ هـ ق از پیروان شیخ احمد احسائی است ـ مختصری است در تحقیق اقسام نسبت که در ۷ جمادی الاول ۱۲۸۷ در نجف از آن فراغت یافته است ـ

آغاز پس از دیباچه (بوساطه ال الرسول علیهم السلام ارنسبة جمیع ماسوی الله سبحانه) انجام (و قد مر شرح جمیع ذلک و ذلک فذلکة الکل) کاتب فضل الله بن محمد ابراهیم همدانی ـ تاریخ کتابت ۱۹ ذیحجه ۱۲۸۹ ـ خط نستعلیق ۱۲ سطری ، دارای ۱۶ برگ ، کاغذ نسخه آبی ، وقفی نائینی (به بینید رساله تحقیق نفس رحمانی شماره ۶۶۲ حکمت ص ۱۷ « ۵۹۵۸ »

۳۹۴ تحقیق الانسان

عربی ـ مؤلف نظر بانچه که در صدر نسخه نوشته شده شیخ الرئیس است ، این رساله غیر از رساله (قوی الانسانیة و ادراکاتها) است . رساله در یک مقدمه و سه مبحث و خاتمه صورت گرفته : المقدمة فیما یطلق علیه لفظ الانسان من المعنیین ، مبحث اول فیما اشتهر بین القوم من تعریف الانسان الخ ۲ ـ فیما ظننت انه صواب ان یذکر فی تعریفه . ۳ ـ فی ان الانسان باحد معنییه مرکب فی الخارج و بسیط فی العقل الخ . خاتمه ففی تحقیق ان الانسان باحد معنییه هل عینه بالمعنی الاخر ذاتا و وجودا .

آغاز (اما بعد فهذه رسالة فی تحقیق معنی الانسان و تبیین تعریفه و تعیین اجزائه بما لامزید علیه) انجام (و ان سرور النفس فی التعطیل علی ان الوقت یقتضی التعجیل)

خط نسخ که در سه ستون بطور چلیپا نوشته شده بین سطور مجدول بطلاو تحریر . ابواب و عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای دو برگ . اندازه ۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی (به بینید رساله در ارزاق شماره ۹۱ حکمت ص ۲) « ۵۹۳۰ »

۳۹۵ تحقیق التفرید لارباب التوحید

عربی ـ مؤلف کمال الدین حسین بن محمد لاری از شاگردان علامه دوانی است . نام و نسب مؤلف در صفحهٔ ۱۶ این نسخه چنین ذکر شده : « کمال الدین بن محمد بن فخر بن علی لاری » تاریخ تولد و وفات مؤلف بنظر نرسید . لیک در تاریخ جمادی الثانی ۹۲۸ میزیسته « کشف الظنون ج ۲ . روضات الجنات » رساله مختصریست در اثبات وحدهٔ وجود که بنام امیر عبدالباقی صدر اعظم شاه اسمعیل صفوی تالیف نموده و در سال ۹۱۳ در شهرستان لار از آن فراغت یافته است .

آغاز « رب زدنی علما الحمد لله الاول الاخر الباطن الظاهر والصلواة والسلام علی سیدنا

اشرف المجالی و اکمل المظاهر و علی اله و احبائه و اتباعه ».

انجام « من وتو رفته و خدا مانده قلت ما قلت و استغفرالله » کاتب محمدتقی بن اشرف حسینی مازندرانی . تاریخ کتابت صفر ۱۰۲۲ خط نسخ و نستعلیق ۱۶ سطری . دارای ۱۶ برگ ، اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی ملاموسی - « ۵۸۵۷ »

۳۹۶ تحقیق التفرید

عربی ـ مکرر شماره پیش ؛ آغاز (رب زدنی علما الحمدلله الاول) انجام (قلت ما قلت و استغفرالله) در اول نسخه ۳ برگ مطالب متفرقه از شرح هدایة ملا صدرا است . خط نسخ ۲۰ سطری ـ دارای ۷ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی نائینی ، « ۶۴۳۰ »

۳۹۷ تحقیق المبین فی شرح نهج المسترشدین

عربی ـ شارح نجم الدین خضر بن شمس الدین محمد بن علی رازی حبارودی نجفی از اعلام نیمه ۱ سدۀ ۹ هـ ـ ق - شرحی است مزجی بر نهج المسترشدین علامۀ حلی ، شارح در دیباچه آورده که پس از مفارقت مجلس حضرت استاد ادام الله ظلاله و حرکت از شیراز و زیارت نجف باین شرح پرداختم و تاریخ فراغت ازین شرح را بطوریکه در آخر کتاب ذکر نموده نزدیك صبح یکشنبه سیم ذیقعده ۹۲۸ در مدرسۀ رتبیه واقع در حله سیفیه است ـ تاریخ مزبور تحقیقاً اشتباه از کاتب نسخه است و صحیح همان است (که در روضات الجنات بطورتقریب ذکر شده) ۸۲۸ باشد ـ چه آنکه شارح ازتلامذه شمس الدین محمد بن میرسید شریف است که در ۸۳۸ فوت کرده و عبارت مذکور در دیباچه صریح است که شارح در حیات استادش شروع بتالیف این شرح کرده بنابرین اگر تاریخ اتمام آن در ۹۲۸ باشد چنین میشود که مدت تالیف این شرح ۹۰ سال باشد

آغاز (نحمدك الهم « کذا » یارافع العلوم باحسن الکلام)

انجام (و دفع الله عن ساکنیها جمیع النوائب والاذاء بحق محمد المصطفی وعترته الاوصیاء من سنة ثمان و عشرین تسعماء « کذا » هجریة) تاریخ کتابت سه شنبه ۱۸ جمادی الاول ۱۰۴۵ ـ خط نسخ ۱۹ سطری ـ دارای ۱۸۰ برگ ـ اندازه ۲۰ در ۱۳ ، وقفی آقا زین العابدین در سال ۱۱۶۶ « ۳۷۲ »

تحفة المراد

شرح نکات عرفانی قصیدۀ میرفندرسکی است مراجعه شود بباب ادبیات

۳۹۸ ترجمهٔ پنج پرسش و پاسخ

فارسی رساله حاوی پنج پرسشی است که در راه میان مکه و مدینه از تاج‌الدین اشنوی شده و او پاسخ داده ـ در نسخه نام صریحی از مترجم نیست فقط در دیباچه خود را از مریدان عبدالسلام کاموسی معرفی نموده و هم بمترجمی کتاب عوارف‌المعارف سهروردی‌شناسانیده کشف‌الظنون مترجمین فارسی آنکتاب را یکی بنام ظهیرالدین عبدالرحمن بن علی شیرازی و دیگریرا باسم شیخ عزالدین‌محمود بن علی کاشانی نطنزی یاد کرده ۰ و در آخر نسخه هم مسطور است :

(تمام شد این رساله علی یدالعبد الفقیر احمدبن محمد حاجی کاموسی فی‌تاریخ محرم سنة سبعمائه) پنج پرسش این است :

پرسش اول از تعریف و ماهیت نفس است ۲ ـ از تعریف دل و حقیقت اواست ۳ ـ حد سر چیست ٤ ـ فرق نفس و روح ودل ٥ ـ رتبت سر و روح ،

آغاز (پس‌از تسمیه و تحمید (بدانك این ضعیف لهیف اسیف بنده خدا و محب رسول و اهل بیت رسول) انجام (از بهر تصور ادراك آفریدگان و نیز از بهر استبقاء ایمان اهل زمان والحمدلله رب العالمین) خط نسخ ۱۹ و ۲۰ سطری (به بینید اصول عقاید ۳۵۲ حکمت ص ۱۰۰) « ۵۹۱٦ »

۳۹۹ ترجمهٔ جوك باشست

فارسی ـ مؤلف پندت کشمیری موسوم به ابهنندن ـ مترجم پانی پتی از مردمان اوائل سدهٔ ۱۰ ـ این کتاب از کتب معتبرهٔ حکماً براهمه و شامل فلسفه و تصوف‌واصول عقاید و اخلاق کیش برهمی است که بفرمودهٔ نورالدین محمد جهانگیر پادشاه (متوفای ۱۰۳۷ هـ ـ ق) هنگام ولیعهدیش (که موسوم بسلطان سلیم بوده) از سانسکریت‌بپارسی نقل شده ۰ مترجم گوید :

« مضمون وماحصل آنرا از زبان پنهان مشروحاجی بوری و جکنات مرنیادسی فرا گرفته بی شایبهٔ تکلف و تصرف ترجمه بفارسی ساده نموده »

مؤلف در دیباچه پس از تقدیس بر هم هویت و تاریخ پیدایش کتاب را نگاشته که نصوص برخی از عبارات و خلاصهٔ پاره‌ای را می نگاریم :

« بنا بر آن مظهری جامع صفات‌جمال و جلال خود ذاتی مستجمع نعوت کمال خداوندی مفرد از رحم کوسلیان زن را چه جسرته که عفیفه و پارسا بود ظاهر گرد و آنمظهر

کامل با وجود کمال و علم و دانش خود مریدی و شاگردی بشسته رکهیسر اختیار نمود از آب حیات سخنان ارشاد و تلقین و اپدیس گیان او که در ضمن حکایات شیرین و افسانه های رنگین صورت یافته بهره گرفته » تا آنجا که گوید : « و بعد از خرامیدن خود بانعالم بقاء سخنان بشسته را که مانند آب حیات جانبخش باشد .برای اهل عالم یادگار گذاشت » (وپس از گذشتن چندین دور های فلکی و صد ها سال بالمیك رکهیسر معروف که استاد و مرشد روشن دل عصر خود بوده بدرخواست شاگردش موسوم به بهرك سخنان بشسته را ضمن ۳۲۰۰۰ شلوك شرح و بر شاگردش املاء نموده و شاگرد آنرا نسخه و تالیف نموده مؤلف آن ۳۲۰۰۰ شلوك را تلخیص و ضمن ۶۰۰۰ شلوك نموده و این مختصر جامع را در شش باب مندرج نموده » :

باب ۱ ـ در بیان احوال رامچند که او را چون جذبهٔ عالم غیب گریبان جان بگرفت از مشغولی اسباب دنیوی دل گرفته شد که سلطنت این جهانی و حظهای نفسانی بر او تلخ گردید و آنرا بزبان سانسکریت پراك پرکرن گویند ۲ـ دربیان ممچهپرکرن « فناء از صفات بشریت و باقی بقاً حق شدن » ۳ ـ ابیت پرکرن « یگانگی ذات حق شرح و منشاء کثرات و بودن تعینات لایتناهی ظهور یکنور است » ٤ ـ استیرت «استهته» پرکرن (ترتیب پیدایش و نظام و کیفیت بقاء این عالم در مدت عمر خود) ۵ ـ اپشم پرکرن « جمع حواس و خواطر و توجه بحق » ۶ ـ بزبان پرکرن « در بیان تصوف » طرائق الحقائق از جملهٔ مؤلفات میرزا ابوالقاسم فندرسکی یکی حاشیه براین کتاب را شمرده ـ نسخهٔ موجوده پاره‌ای ازصفحات آن دارای حواشی است بامضاء (ابوالقاسم) و « منه » و مذیل است بفرهنك لغات کتاب .

آغاز « شکر و سپاس بیقیاس سزاوار حضرت دادار آفریدگار بی مثل و مانند و بی همتاست» انجام « بهرك نام شرح گفت از احوال رامچند که بشسته اپدیس گیان نموده تمام شد » تاریخ کتابت ۱۲۲۴ خط نستعلیق ۲۰ سطری ، جدول بلاجورد و شنجرف بدو جدول ـ دارای ۳۹۱ برك ـ اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی « ۳۷۴ »

۴۰ ترجمهٔ جوك باشست

فارسی مکرر پیش ـ این نسخه مصدر است به چهار بیت شعر در توصیف کتاب که بمیر فندرسکی نسبت داده شده ـ بیت اولش این است :

« همچو آبست این سخن بجهان ـ پاك و دانش فزای چون قران » فرهنك لغاتش

در صدر نسخه تدوین شده است .

آغاز (شکر و سپاس بیقیاس سزاوار حضرت دادار آفریدگار) انجام (بهرك نسيام مشرح گفته از احوال را مجند که بشسته ابدیس کیان نود نموده تمام شد)

تاریخ کتابت ۲۳ صفر ۱۲۴۲ ــ خط نستعلیق ۱۹ سطری دارای ۳۳۷ برگ ــ اندازه ۳۰ در ۲۰ ــ وقفی نائینی . « ۳۷۳ »

۴۰۱ ترجمهٔ رسالهٔ مناظره

فارسی ــ مؤلف مناظر ابن ابی جمهور احسائی ــ مترجم جلال الدین محمد بن محمد کاشانی است که در ۱۹ شعبان ۱۰۰۱ در هند ازین ترجمه فراغت یافته .

آغاز « ثنا و محمد تیکه زبان بیان بحکم انت کما اثنیت علی نفسك بعجز وقصور مشرف باشد »انجام (و بعد از آن حقیقت احوال او معلوم نشد)

کاتب شاه محمد همدانی ــ تاریخ کتابت رجب ۱۰۴۲ ــ خط نستعلیق ۲۲ سطری دارای ۱۹ برگ اندازه ۲۰ در ۱۴ . وقفی فهرستی « ۳۷۵ »

۴۰۲ ترجمه رسالهٔ نفس

فارسی . مصنف ارسطاطالیس . مترجم بفارسی افضل الدین محمد کاشانی (ترجمه‌اش بیاید) فضلاء یونان بشرح وتفسیر این سه مقاله پرداخته اند . ابن ندیم آورده که این سه مقاله را حنین بن اسحق عبادی بسریانی نقل داده واسحق بن حنین این سه مقاله‌را که بشرح ثامسطیوس بود ترجمه بعربی نموده وظاهرا دیگری هم این رساله‌را بعربی ترجمه کرده باشد . دانسته نشد که این رساله از کدام ترجمه نقل بفارسی شده است . نسخه در تهران بچاپ رسیده .

. آغاز (بنام ایزد بخشایندهٔ بخشایش گرهمگی آنچه دانای یونان) . انجام (و بدینحجتهای قوی گفته‌اند وروشن بنموده‌است) خط نسخ ۱۷ سطری . مجدول بزر وتحریر بلاجورد ، دارای ۴۲ برگ . اندازه ۲۰ در ۱۲ واقف معلوم نشد (۳۷۹)

۴۰۳ ترجمه رسالهٔ نفس

فارسی ـ مکرر پیش ــ آغاز (بنام ایزد بخشاینده بخشایش همگی) انجام (وبدین حجتهای قوی وروشن بنموده) ــ تاریخ کتابت ۱۲۷۵ ق ــ ه

خط نستعلیق ۱۸ سطری عناوین بشنجرف نوشته شده ــ دارای ۲۶ برگ ــ اندازه ۲۹ در ۱۸ وقفی نائینی (به بیاید ره انجام نامه شماره ۷۴۹ حکمت ص ۳۲) (۵۹۲۸)

۴۰۴ ترجمهٔ شواهد الربوبیه

فارسی ـ مؤلف آخوند ملاصدرا ـ مترجم ـ ابو القاسم احمد یزدی . کتاب بخواهش شاهزاده محمد ولی میرزا پسر فتحعلیشاه ترجمه شده . مترجم در یکشنبه دهم جمادی لاول ۱۲۴۵ از ترجمهٔ کتاب فراغت یافته. نسخه دیباچه را ندارد . گمان میرود نسخه بخط مترجم باشد .

آغاز (مشهد اول درآنچه احتیاج به آن میباشد درهمهٔ علوم) ـ انجام (چه ملك مشتق میباشد ازالوکه معنی رسالت است) .

خط نستعلیق ۱۶سطری ـ عناوین بقرمزی نوشته‌شده . دارای ۲۱۲ برك اندازه ۲۲ در۱۶ وقفی قائم مقام بهمن ۱۳۱۹ (۳۷۷)

۴۰۵ ترجمةالعقاید

فارسی ـ مؤلف ملا محسن فیض کاشانی (ترجمه اش بیاید) مختصریست دراصول عقاید که برهشت « در » مرتب گشته .

آغاز (حمد بیحد وثنای بیعد خداوند) ـ انجام (ما را ساقی ربا بد از دست رزقنا الله ذالك بمنه) ـ خط نستعلیق که درمتن وحاشیه بطور چلیپانوشته شده . مجدول بطلا وتحریر (به بینید رساله دربیان مخارج وصفات حروف شماره ۳۰۸۱ تجویه ص۷) (۶۰۵۰)

۴۰۶ ترجمهٔ مدارج الکمال

فارسی ـ اثرخامهٔ حکیم افضل الدین محمد کاشانی معروف به بابا افضل ازدانشمندان سدهٔ هفتم ـ آرامگاهش درمرق ازتوابع کاشان ـ ترجمهٔ مؤلف بطور روشن ومحرر در مدارك موجوده بنظر نرسید ـ منتظم ناصری سال وفاتش را در۶۶۷ ق ـ ه نوشته و سال ۶۶۶ و ۷۰۷ هم گفته شده ـ جنبهٔ امتیازی مؤلف توانائی او است درنگارش پارسی ـ ارباب تذکره ها این کتاب را بنام مدارج الکمال ذکر نموده اند ـ و کشف الظنون (مدارج الکمال الی معارج الوصال) ثبت کرده بدون تعرض ازعربی یا فارسی بودن کتاب ومشخصات دیگر او ـ دراین نسخه که اجمع نسخ است و هم نسخهٔ دیگر مؤلف را تنصیص است که نظم این کتاب درنخست بلغت عربی‌بوده و بخواهش برخی از یاران ترجمه نموده ـ نسخهٔ عربی آن بنظر نرسیده ، کتاب درعلم النفس ومباحث مربوطهٔ بان میباشد که پس از دیباچه ضمن هشت « در » سخن ، صورت گرفته : گشایش در

اول که گوهر مردم وآنچه اوراست درویافته شود ـ ۲ـ آنچه جدا شد مردم ازجز مردم ۳ ـ دزذکر مراتب خاصیت مردم میان دوطرف نقصان وکمال ، ۴ـ در ذکر اسباب یاری دهندهٔ خاصیت مردم را دررسیدن بکمال ۵ـ درآفات واسباب که نفس را ازکمال وغایت خویش باز برند وبکسلند ـ ۶ درنشانهای کمال‌خاصیت مردم ـ

۷ـ درذکر طریق حاصل کردن اسباب یاری کنندهٔ بیداران وهشیاران را فهم ودرایت و بصیرت وهدایت درترقی وزیادت ـ ۸ـ در پیدا کردن فایده ومنفعت دانش ـ

آغاز (بنام خدائیکه جز او خدائی نیست آغاز هرچیز واو بی آغاز) ـ انجام (وچون مدد فضل وتوفیق الهی بپایی رسد محمد بامحامدان قرین شود وهم اسعد باسعادت همنشین گردد ان الله لرؤف رحیم و الحمد لله علی ما هدانا) خط نستعلیق وشکسته ۱۷سطری دارای ۳۲ برگ ـ اندازه ۲۰ در۱۴ وقفی نائینی (۸۸۴)

۴۰۷ ترجمهٔ مدارج الکمال

فارسی ـ مکرر پیش ـ این نسخه با نسخه پیش تخالف عبارتی دارد .

آغاز نسخه (الحمدلله رب العالمین) آغاز مطلب (خداوندا بفزونی جودوفروغ وجودت) انجام (و شکیبای برآمیزش بلا نعم المولی و نعم الیقین لااله الا هوالیه‌المصیر) خط نستعلیق و شکسته که بطور چلیپا در متن و حاشیه نوشته شده ـ مجدول بطلا و تحریر ـ دارای ۶ برگ ، اندازه ۱۳ در ۲۶ وقفی نائینی « ۴۷۹ »

۴۰۸ ترجمهٔ مدارج الکمال

مکرر پیش ـ آغاز (خداوندا بفزونی خود و فروغ وجودت که جان بوی‌جویا و خردبوی گویا شد) انجام (از نوازش چنین عطا و شکیبای رآزمایش بلانعم‌المولی و نعم‌النصیر لااله الا هو والیه المصیر)

خط نستعلیق که بطور چلیپا در هر صفحه در سه ستون نوشته شده ، مجدول‌بطلاو تحریر (به بینید رساله در عشق شماره ۶۱۴ عمومی ادبیات ص۱۰) « ۵۹۴۳ »

۴۰۹ ترجمهٔ مدارج الکمال

مکرر پیش ـ نویسنده دیباچه را ننوشته ـ آغاز « آغاز سخن بدانید ای‌برادران و بیقین شوید » انجام (وهم اسعد باسعادات این هم نشین گردد ان الله بهم لرؤف رحیم و الحمد علی ما هدانا انه ولینا و مولینا)

خط شکسته نستعلیق ۲۳ سطری که بطور چلیپا نوشته شده . سال تحریر نسخه ۱۳۲۹ ـ دارای ۲۰ برگ ـ اندازه ۲۹ در ۱۷ ـ وقفی نائینی « ۸۸۲ »

۴۱۰ ترجمهٔ مدارج الکمال

فارسی ـ مکرر پیش . از اول این نسخه بقدر صفحهٔ افتاده است

اول موجود (و پنهانی و درونی که فزودش درونی نیست)

انجام (وان الله بهم لرؤف رحیم) خط نسخ ۱۷ سطری ـ مجدول بطلا و تحریر و لاجورد ـ دارای ۵۱ برگ ـ اندازه ۲۲ در ۱۲ . « ۸۸۴ »

تشیید القواعد فی شرح تجرید العقاید

به بینید شماره ـ ۱۶۶ و حاشیه بر این کتاب را بشماره ۵۱۲ بنگرید

۴۱۱ تعریف علم کلام

عربی ـ مؤلف ملاجلال دوانی ، تعلیقه ایست بر تعریف علم کلام که در کتاب مواقف مذکور است . درین تعلیقه متصدی دفع اعتراضات علی عران طوسی بر شارح انکتاب « میرسیدشریف » شده است . مؤلف رساله را بنام میرمحب‌الله پسرزاده امیر نعیم الدین نعمة‌الله تألیف نموده و بهند فرستاده است . «۱»

آغاز (یا من وقف فی حواشی مواقف جلاله عقول الاجلة الاعلام)

انجام (فان الامی متهیئو للکتابه لکنه لیس قادرا علیها) نسخه مقابله شده است . خط نستعلیق مختلف السطر . دارای ۱۸ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۲ . وقفی نائینی « ۳۸۲ »

۴۱۲ تعریف علم کلام

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (یا من وقف فی حواشی مواقف جلاله)

انجام (فان الامی متهیؤ لکتابه لکنه لیس قادرا علیها) خط نستعلیق و شکسته ۲۰ سطری دارای ۸ برگ وقفی تقی موسوی ـ سال وقف ۱۱۱۹ ـ اندازه ۱۹ در ۱۰ (به بینید رساله وجودیه ۷۱۹ حکمت ص ۹۷) « ۶۴۰۴ »

۴۱۳ تعریف علم کلام

عربی ـ مکرر پیش . آغاز (یا من وقف فی حواشی مواقف جلاله)

انجام (لیس قادرا علیها تم الرسالة) خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ مجدول بلاجورد ـ (به بینید

---

(۱) « مجالس المؤمنین »

حاشیه بر محاکمات ۵۳۵ حکمت ص ۲۰۸) (۵۸۸۹)

۴۱۴ تعلیقات

عربی ـ نظر بانچه کاتب در صدر نسخه نوشته اثر خامهٔ معلم دوم ابو نصر محمد بن طرخان بن اوزلغ فارابی متوفای در سن زیادهٔ بر ۸۰ در سال ۳۳۹ ؛ آرامگاهش بیرون باب الصغیر دمشق . در ترجمه‌اش آورده اند که فرزند سپاهی بوده و از ترکستان ببغداد رفت . و . در علوم مختلف مکمل گشت سپس بشام رفت . مقدمشرا سیف الدوله حمدانی گرامی داشت ، در سایهٔ شهریار حمدانی روزگاری را بزهد و پارسائی میگذرانید و با روزی چهار درهم مستمری از شهریار مذکور قناعت مینمود و بعزلت و انزوا میزیست . کنارهٔ سبزه و آب ماوی میداشت و بافادات درسی و املاء و نگارش افکارش می پرداخت . افادات قلمیش را در رقعه ها ثبت مینمود و در جزوه ها کمتر کتابت مینمود ؛ بهمین جهت آثار خامه اش بیشتر بطور مقاله و فصول و تعلیقات است . از استادیش پیش از ابوبکر سراج ودر نحو و متی بن یونس ویوحنا بن حیلان (حیلاد ـ خیلان) در منطق اطلاعی نیست ـ این رساله که از جملهٔ تعلیقات او و است جملاتی است مجزا و مستقل در مباحث حکمت ، گویا همانکتابی باشد که ابن ابی‌اصیبعه بعنوان (تعالیق فی الحکمة) یاد کرده است .

آغاز (منها هذه الموجودات کلها صادرة عن ذاته و هی مقتضی فهی غیر منافیه له) انجام (و قد یتفق ان یکون دونه و کذلك فی الهندسة کالنقطه اذا اخذنا ها و نقول انه شئی لاجزء له والله اعلم بحقیقه‌الحال) در پایان نسخه مقاله ایست در بیان محرك اول منسوب بابو سلیمان منطقی محمدبن طاهربن بهرام سجستانی « سنجری » از حکماء سدهٔ ۴ ق ـ ه آغاز (فی المحرك الاول ان اولی البحوث عن المحرك الاول ما ارتبط الکمال فی النظر الطبیعی فیه بالنظر الی فیما بعد الطبیعة)

انجام (ولم یکن المحرك الاول الذی هوالشائق فی المحیط) ، خط نستعلیق شکسته ۲۸ سطری که تقریباً بدون نقطه است و نویسنده نقطه گذاری ننموده و در هر سطری بیش از چند نقطهٔ نگذارده است ؛ عناوین بشنجرف ـ دارای ۶ برگ ـ اندازه ۲۷ در ۲۰ وقفی نائینی ؛ « ۳۸۳ »

۴۱۵ تعلیقات

عربی ـ جملات و مطالبی است در مباحث منطق و حکمت طبیعی و الهی که

در زیر عنوان « تعلیق » ذکر شده . این نسخه ملك شاهزادهٔ عزالدوله بوده مشار الیه بخط خودش در تاریخ ۱۲۸۳ نوشته که مؤلف کتاب شیخ الرئیس است . گمان میرود این کتاب همانی باشد که در کتب متأخرین از آن نقل شده و ابن ابی اصیبعه آنرا بعنوان (کتاب تعالیق علق عنه تلمیذه ابو منصوربن زیلا) یاد کرده است

آغاز پس از تسمیه و تحمید (تعلیق موضوع المنطق هوالمعقولات الثانیه المستنده الی المعقولات الاول من حیث یتوصل بها من معلوم الی مجهول)

انجام « ولیس مؤثر الداعی بالحقیقه من الاول بل هو بالحقیقه المؤثر لا الداعی »

صدر نسخه ضمن ۲۸ صفحه افادات و عباراتی است ؛ خط نستعلیق وشکسته که بطور چلیپا نوشته ـ عناوین در متن و حاشیه بشنجرف ـ دارای ۱۰۱ برگ ـ اندازه ۲۲ در ۱۲ ـ وقفی نائینی . « ۳۸۵ »

۴۱۶ تعلیقات

مانند پیش ـ این نسخه با نسخهٔ شمارهٔ پیش اختلاف ترتیب و عبارت دارد وپارهٔ از صفحات آن دارای تعلیقاتی است بامضاء « م ح ق » گویا میرداماد باشد . کاتب احمد بن زین العابدین علوی عاملی خاله زاده وهم شاگرد میر داماد است و ترجمه اش درامل آلامل و روضات الجنات مذکور است . تاریخ کتابت ۵ رجب ۱۰۰۵

آغاز پس از تسمیه و تحمید (آ ان العالم انما یسیر مضافا الی الشی المعلوم بهیئة یحصل فی ذاته) انجام « و هذا هوالملکة المستفاده من واهب الصور و تخرج به عقولنا من القوه الی الفعل » خط نستعلیق و شکسته مختلف السطر ـ دارای ۱۷۸ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی فهرستی . « ۳۸۴ »

۴۱۷ تعلیقات

فارسی ـ مسائل چندی است حکمی ازقسمت امور عامه که بعنوان « تعلیق » ذکرشده وغالباً مطالب مربوط بیکدیگر است . درنسخه نامی ازمؤلف نیست . درپشت نسخه بخط مغایر باخط نسخه نوشته شده : « تعلیقات ملا رجبعلی » گمان میرود همان ملا رجبعلی تبریزی باشد که درشعر « واحد » تخلص میکرده و طرف انس شاه عباس صفوی دوم بوده ـ وفاتش بروایت روضة الصفا سال ۱۰۶۵ و بروایت تذکرهٔ دانشمندان آذربایجان ۱۰۸۰ است .

آغاز . (تعلیق درتفسیر قول حکیم که الممکن فی حد ذاته لیس وعن علته ایس

یعنی ممکن ازانحیث که ممکن است چیز وجود نیست) - انجام (و ازتوجه عقل بظاهر به بیرون آمدن شعاع تعبیر فرموده است دانسته شد کیفیت علم عقل بموجودات و احساس عقل موجودات را) ـ خط نسخ ونستعلیق ۲۰ سطری ـ دارای ۲۲ برگ . اندازه ۲۳ در ۱۳ وقفی فهرستی (۳۸۶)

۴۱۸ تعلیقات برشرح فصوص

عربی افاداتی است برشرح فصوص قیصری از حکیم معروف میرزای جلوه (ابوالحسن بن محمد طباطبائی زوارهٔ نائینی متولد ذیقعده ۱۲۳۸ در احمد آباد گجرات متوفای شب جمعه ششم ذیقعده ۱۳۱۴ درتهران مدفون درقبرستان ابن‌بابویه) که ظاهراً تقریر او و تحریر تلمیذش حاج سید عباس بن‌علی اورسجی شاهرودی « متوفی شوال ۱۳۴۱ درسن ۷۰ واندی درمشهد » باشد .

آغاز « قوله فی والوجود وانه هوالحق مراده من هذا الوجود هو الوجود الذی هو مقابل المفهوم ای حقیقه الوجود التی بها یطرد العدم » - انجام « و بما یمکن معرفته من المجموع و ما یعتذر علی ما ساشیر الیه فیما بعد انشا الله » کاتب حاج سید عباس شاهرودی ـ خط نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۴۵ برگ اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی فهرستی « ۳۸۷ »

۴۱۹ تعلیقه بر اسفار

عربی ـ مؤلف ـ آقا علی بن عبدالله زنوزی متوفای ۱۳۰۷ مدفون در حضرت امامزاده عبدالعظیم ع، استاد جامع معقول ومنقول عصرخویش بوده و بمدرسی مدرسه سپهسالار قدیم درتهران اشتغال داشته . تعلیقه افاده ایست درشرح وتوضیح عبارت اسفار دربیان برهان صدیقین که درموقف اول ازفن اول جلد سوم اسفار محرر است .

آغاز (قوله قده وتقریره اعلم یااخ الحقیقه ایدك الله بنورمنه ان الماهیات بحسب انفسها مع عزل النظر عن وجوداتها لایمکن اعتبار الصدق) ـ انجام « و قوله ع فی دعاء الصباح یامن دل علی ذاته بذاته اشارة الی القسمین فافهم ذلك كله وفقك الله للوصول الی سبیل معارفه » کاتب عباس بن علی « حاج سید عباس شاهرودی مذکور » تاریخ کتابت ۲۶ جمادی الاول ۳۰۷ خط نسخ ۱۵ سطری دارای ۱۲ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی فهرستی « ۳۸۸ »

۴۲۰ تعلیقه بر اسفار

عربی ــ مکرر بیش ــ خط شکسته نستعلیق ۱۲ سطری که درخود کتابخانه نوشته شده آغاز وانجام برابرباشمارهٔ پیش است . اندازه ۱۸ در۱۱ « ۳۹۱ »

۴۲۱ تعلیقه بر درة الفاخره

عربی ــ اثرخامهٔ میرزا ابوالحسن جلوه ؛ آغاز (قال الملاجامی فی الرسالة الوجودیه لاشك ان مبدء الموجودات موجود) انجام (والوجود بشرط لابمعنی انه لا یقوم با لمهیة کما فی وجود الممکنات)

کاتب حاج سید عباس شاهرودی ــ تاریخ کتابت رجب ۱۳۰۶ در تهران پس ازین ضمن سه صفحه عبارتی است در بیان ترکیب حقیقی وانضمامی ــ خط نستعلیق۱۵ سطری . دارای ۱۰ برك اندازه ۱۸ در ۱۱ ؛ وقفی فهرستی ؛ « ٦٤٩ »

۴۲۲ تلخیص الشافی ج ۱و۲

عربی ــ مؤلف شیخ طوسی (ترجمه اش در شماره یك اخبار ذکر شد)

تلخیص و اضافاتی است بر شافی شریف‌مرتضی کـه در ماه رجب ٤۳۲ ا ز آ ن فراغت یافته . مجلسی دوم اصل کتاب شافی و هم تلخیص ان را تصحیح کرده تاریخ فراغت از تصحیح (بنا بر سواد دستخط مجلسی که در ذیل ج ۱ نوشته شده) آخررجب ۱۰۹۷ است . آغاز (الحمد لمستحق الحمد و موجبه)

انجام (و نسال الله تعالی ان یجعل ذالك خالصا لوجهه مقربا من مثواه و مبعدا من عقابه بمنه انشاالله) نسخه بچاپ هم رسیده . خط نسخ و نستعلیق مختلف السطر ــ قسمت کمی از جزوات بخط قدیم و بقیه بخط تازه است ــ دارای ٥ ٢٥ برك ــ اندازه ۲۵ در ۱۴ خریداری آستانقدس در ۱۳۱۸ شمسی . « ۳۹۰ »

۴۲۳ تنبیه‌النائمین

فارسی ــ جمع و نشر یکنفر بابی ازلی است که نام او بدست نیامد .

کتاب پس‌از دیباچهٔ ناشر حاوی لوح و مکتوبی از عباس افندی در دعوت عمه‌اش به بهائیت و پاسخ عمه اش از آنلوح میباشد .

گمان میرود که این کتاب همان کتابی است که نزد این فرقه معروف‌است به کتاب‌عمه .

آغاز (حمد و ستایش مبرا از ارایش اغراق و معای از الایش اغلاق) انجام

« ابدالاباد این اسم بنام نامی شما یادگار خواهد ماند » خط نسخ ۱۷ سطری ـ عناوین و پاره‌ای اشعار بجوهر قرمز نوشته شده دارای ۱۰۳ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی نائینی . « ۳۹۲ »

۴۳۴ تنزیه الانبیاء والائمه

عربی ـ مؤلف . شریف مرتضی ابوالقاسم علی بن حسین مشهور بعلم الهدی ملقب بذوالمجدین و ثمانینی آرامگاهش پس از دفن در خانه اش نقل داده شد بکربلا . ترجمه ش در شمارهٔ ۱۷۱ خطی گذشت . کتاب در اثبات عصمت و تنزیه پیمبران و پیشوایان دوازده گانه شیعه است از هر گونه نا مناسبیکه برخی از فرق اهل سنت بانان روا می دارند نسخه بچاپ رسیده .

آغاز پس از تسمیه و تحمید « سألت احسن الله توفیقك املاء الکلام فی تنزیه الانبیاء والائمه علیهم الصلوة والسلام » انجام « ولعلنا نستقصی الکلام فیه فی مسایل و ناتی علی ما لعلة لم نورده فی کتاب الامامة فی موضع نفرده له ان اخرالله تعالی فی الاجل و یتفضل بالتائید والمعونه » تاریخ کتابت محرم ۷۸۷ خط نسخ ۳۷ سطری عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۲۷ برگ ـ اندازه ۳۵ در ۲۵ وقفی نائینی . « ۳۹۳ »

۴۳۵ تنزیه الانبیاء والائمه

عربی ـ مکرر شمارهٔ پیش . آغاز پس از تسمیه و تحمید « سألت احسن الله تعالی توفیقك » انجام « ان اخرالله تعالی فی المده و تفضل بالتایید والمعونة » کاتب : حسین ـ تاریخ کتابت ۱۰۷٤ خط نسخ ۲۴ سطری دارای ۷۵ برگ ـ اندازه ۲۰ در ۱۵ . وقفی نائینی . « ۳۹۵ »

۴۳۶ تنزیه الانبیاء والائمه

عربی مکرر پیش . آغاز (سألت احسن الله توفیقك) انجام (فی موضع نفرده له ان اخرالله تعالی فی المدة و تفضل بالتایید والمعونة)

کاتب . مومن ـ تاریخ کتابت ۱۰۹۱ در مدرسهٔ سمیعیهٔ مشهد ـ خط نسخ ۱۷ سطری ـ ابواب و عناوین بقرمزی نوشته شده ـ دارای ۱۲۵ برگ اندازه ۲۰ در ۱۴ وقفی محمد شفیع بسال ۱۱۵۲ « ۳۹۹ »

۴۲۷ تنزیه الانبیاء والائمه

عربی مکرر پیش. آغاز پس از تسمیه وتحمید (ساءلت احسن‌الله توفیقك املاء الکلام) انجام . (ان اخرالله تم فی الاجل و یفضل بالتائید والمعونه) خط نسخ ۲۷ سطری . مسائل وعناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۹۸ برگ . اندازه ۳۰ در ۲۰ نسخه قدیمی است . وقفی قائم مقام بهمن ۱۳۱۶ . (۳۹۴)

۴۲۸ تنزیه الانبیاء

عربی ـ مؤلف سید عبد الوهاب بن علی حسینی از افاضل أواخر سدهٔ ۹ واوائل سدهٔ ۱۰ مؤلف این کتاب را زبده وخلاصه وتتمیم وتوضیح تنزیه الانبیاء شریف مرتضی قرار داده ولی مبحث تنزیه الائمه را ننگاشته وآنرا بنام سلطان بدیع الزمان میرزا موشح نموده . سید خوانساری این کتاب را دیده و مظنونا مؤلفش را امیر عبد الوهاب حسینی استرابادی شارح فصول نصیریه وپدر امیر نظام الدین عبد الحی دانسته . مؤلف متصدی قضاء گرگان بوده وازمشایخ مفسر زواری است . (روضات الجنات ص ۳۵۱)

آغاز (الحمد لله الذی خلق الانسان علمه البیان واوجد لهم مایبصرهم‌من بدیع‌الزمان وعجیب الشان) . انجام (وما خالفه فاضربوا به عرض الحایط) . تاریخ کتابت ۹۴۴ خط نستعلیق ۱۷سطری ـ دارای ۵۲ برگ ـ اندازه ۲۲ در ۱۵ وقفی خواجه‌شیر احمد (۵۷۴)

۴۲۹ تنقیح الادلة والعلل فی ترجمة کتاب‌الملل و النحل

فارسی . مترجم افضل بن صدر ترکهٔ اصفهانی (۱) مترجم باشارهٔ والی عراق وقت کتاب ملل ونحل شهرستانی را ترجمه نموده وهم بدفع شکوك و شبهات و مقالات ملل (که‌در اصل کتاب ذکر گشته ورد نشده) پرداخته و سپس کتاب را بسلطان شاهرخ کورکانی اهدا نموده .

آغاز (اللهم صل علی ناسخ‌الملل وماسخ‌النحل وهادی السبل و افضل الرسل ومهدی السبل محامد حمد وسپاس که گلزارارم از بهجهٔ اصطفاش شکفید) . انجام (کرم فرمای ازین بسیارم افتد) کاتب ابو الفتح بن أبو المکارم حجاری . تاریخ کتابت ۲۶

---

(۱) . گمان میرود مترجم همان خواجه افضل ترکه است که منتظم ناصری او را مقتول درسال ۸۵۰ نوشته .

صفر ۹۵۲ خط نستعلیق ۱۶ سطری . ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۳۴۵ برگ - اندازه ۲۶ در ۱۸ وقفی قائم مقام (۳۹۷)

۴۳۰ التوضیح الانور بالحجج الواردة لدفع شبه الاعور

عربی ـ مؤلف نجم الدین خضر حبلرودی ـ این کتاب هم مانند انوار البدریه «۲۳ حکمت خطی» در ابطال کتاب یوسف بن مخزوم واسطی ناصبی اعور است که در رد امامیه نوشته ـ ترجمهٔ ابن مخزوم وهم نام کتابش بدست نیامد الذریعه ابن مخزوم واسطی را بزیاده کلمهٔ «مقصودی» از مردمان حدود ۷۰۰ دانسته. این کتابرا ازانوار البدریه ممتازتر دانسته اند . ترسیم کتاب بدین نمط است: (قال الاعور - قلت) و تاریخ اتمام تالیف بتصریح مؤلف در ظهر یکشنبه ۲۶ صفر ۸٤۰ درحرم امیرالمؤمنین علی علیه السلام بوده است . نسخه دیباچه اش افتاده ودرآخر دارای دوتقریض یکی بتاریخ سلخ ربیع الاول ۸۵۶ ازحسین بن خیر بن محمد حسین (بواسطه سائیدگی بعضی از کلمات سامی پدران و انتسابت نویسنده ناشناس ماند) است .

ودیگری از محمد بن مؤذن عاملی است «ترجمه اش در امل الامل مسطور است» ونسخه هم مصحح بتصحیح او است .

آغاز موجود « رجاء اجوده رسالة مشحونة بانواع الشبه والرد علی طریقة الابرار»

انجام ـ « فان اکثرهم کما تری یریدون اطفاء نورالحق لحسدهم وهواهم » .

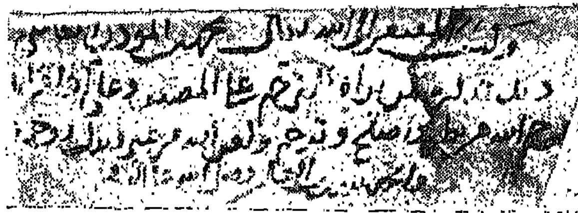
خط نسخ ۲۵ سطری - دارای ۲۱۱ برگ اندازه ۲۶ در۱۶ وقفی حاج محمد طاهر ـ سال وقف ۱۱۲۹ (۳۹۸)

۴۳۱ توضیحات

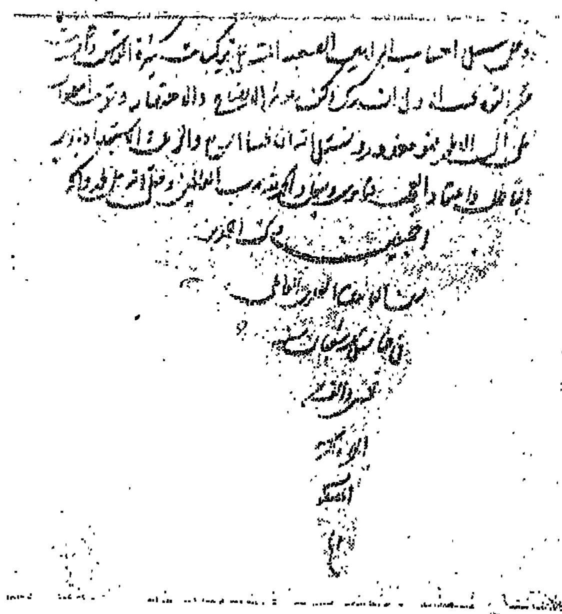
فارسی ـ مؤلف حسام الدین یحیی لاهجی - کاتب درصدرنسخه کلمهٔ (کارکیا) را بر اسم مؤلف افزوده است . شاید مؤلف همان یحیی لاهجی باشد که شیخ بهائی درصفر ۱۰۲۵ باو اجازهٔ روایت داده است (۱) رساله مختصری است درجملهٔ از اصول عقاید وبرخی ازفروع بی ذکر برهان واکتفاء بنقل عقیده ارباب استدلال وسلوك نموده ـ رساله حاوی یک مقدمه و۲۵ توضیح و۱۱ اضافه ویك تبصره و۲ نکته و ۲ حقیقت و یك تأکید و۳ حکمت و۲ برهان است . تاریخ تألیف ذیحجه ۱۰۵۲ است .

---

(۱) احوال و اشعار شیخ بهائی ص ۹۰

صورت دستخط محمد بن مؤذن عاملی (ترجمه اش را در امل ألآمل به بینید)
این سطور تتمهٔ تقریظی است که در آخر کتاب شمارهٔ ۴۳۰ حکمت خطی نوشته: « وکتب
المفتقر الی الله تعالی محمد بن الموذن العاملی ذلك تذکرة لمن یراه للترحم علی المصنف
وعلی إذا قراه یرحم الله من نظر واصلح وترحم ولعن الله من غیر وبدل ووحه ... (زیر
صحافی رفته) والحمد لله رب العالمین وصلی الله علی ا .... (بقیه زیرصحافی رفته)

صورت دستخط سید احمد بن زین العابدین عاملی (مؤلف کتاب کشف الحقائق
شمارهٔ ۲۲۲ حکمت خطی و کتاب بیان الحق شمارهٔ ۴۹ فقه خطی) که از کتاب ۴۱۶
حکمت خطی برداشته شده .

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب خطی

آغاز ـ « افسر سخن ثنای صانع صنعت نمائیست که مصنوعات را بقلم بدایع رقم درصفحهٔ امکان نگاشته » - انجام « و اکثر مفسرین برآنند که بعضی را ملك الموت قبض روح مینماید وبعضی را اعوان وانصار او ». خط نسخ ۲۰ سطری، دارای ۱۱ برگ - اندازه ۲۵ در ۱۳ وقفی تاج ماه بیگم سال ۱۲۶۴ « ۳۹۹ »

۴۳۳ تهافت الفلاسفه

عربی - مؤلف علاء الدین علی طوسی متوفای ۸۸۷ یا ۸۶۰ در سمرقند (۱) از افاضل آنعصر بشمار ومقرب نزد سلطان محمد فاتح عثمانی بوده - این کتاب وهم کتاب تهافت الفلاسفه برسوی که بشمارهٔ ذیل است بامر سلطان مذکور درمحاکمهٔ امام غزالی نسبت به تهافت الفلاسفه اش تالیف شده است. مؤلف این کتاب رادرشش ماه وخواجه زادهٔ برسوی کتابش را درمدت چهار ماه تالیف نمود. کتاب برسوی مورد توجه انظار گشت وتفضیل بر این کتاب داده شد . ومحقق دوانی نیز آنرا بستود وفرمود اگر منهم بدین تالیف می پرداختم بیش از این چیزی نمی نگاشتم. وسلطان هم مؤلف کتاب دومرا بزیاده بر ۱۰۰۰۰ درهم جایزه که به هریك داده بود باسترخوبی مزیت داد و این جهت رنجش مؤلف این کتابرا فراهم آورد واز دربار سلطان رخت بسمرقند برکشید - مؤلف این کتابرا به (ذخر) نامیده کتاب مرتب است بردیباچه ومقدمه و۲۰ مبحث - مبحث۱ - حدوث العالم ۲ - ابدیة العالم ۳ - فی بیان ان قولنا الله تعالی فاعل العالم وصانعه هل هو بطریق الحقیقة أم لا ۴ - اثبات الصانع للعالم ۵ - توحید الاله جل وعلا ۶ - اتصاف الله تم بالصفات ۷ - انه تم هل یجوز ان یکون له ترکیب من اجزاء عقلیه اولا ۸ - انه تعالی هل له ماهیة غیر الوجود ام لا ۹ - ان الله تعالی لیس بجسم ۱۰ - الکلام فی حقیقة العلم ۱۱ - انه تم عالم بغیره من الاشیاء ۱۲ - بیان انه تعالی عالم ذاته ۱۳ - انه تعالی لیس عالما بالجزئیات المتغیره ۱۴ - انه هل للفلك نفس ناطقة محرکة له بالارادة اولا ۱۵ - بیان الغرض الاقصی من حرکة الفلك ۱۶ - بیان علم نفوس السموات ۱۷ - بیان ازترتب الموجودات بعضها علی بعض هل هو لعلاقة عقلیه وعلة حقیقة بینها ام لا ۱۸ - بیان ان النفس الانسانیه هل هی مجردة ام لا ۱۹ - بیان ان النفس الانسانیه قدیمة او حادثه ۲۰ بیان ان حشر الاجساد ورد الارواح الی الابدان هل هو ممکن وواقع ام لا -

آغاز - (سبحانك اللهم یا منفردا بالازلیة والقدم) - انجام « و انظاره لیست مما یوثق بها فی الاحاطه بدون تائید صاحب الوحی المؤید باعلام الله تم » تاریخ کتابت ربیع الاول

(۱) قاموس الاعلام - کشف الظنون

۸۹۷ درشهرستان هرات . خط نستعلیق ومختلف ۱۸ و۱۹ سطری دارای ۱۱۴ برگ ـ اندازه ۱۷ در۱۲ وقفی نائینی (۴۰۰)

۴۳۳ تهافت الفلاسفه

عربی . مکرر شمارهٔ ۶۳ مؤلف خواجه زاده مصلح‌الدین مصطفی بن یوسف برسوی متوفای ۸۹۳ شاگرد خضر بك سیوری حصاری (متوفای ۸۶۳ است) . سبب تألیف و بیان موقعیت این کتاب درشمارهٔ فوق ذکرشد . کتاب در۲۲ فصل صورت گرفته ـ این نسخه دیباچه تاچند سطری از فصل اول آن افتاده است ـ کتاب در حاشیه تهافت الفلاسفه غزالی درمصر چاپ شده .

آغاز موجود « المناهیة التی یجب ویلیق ان یقع کل موجودمنها » . انجام «وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب » ـ کاتب حسن بن احمد گیلانی . تاریخ کتابت ۹۵۵ خط نسخ ۱۷ سطری ـ دارای ۲۴۰ برگ ـ اندازه ۱۷ در۹ وقفی نائینی « ۴۰۱ »

[حرف ـ ج]

۴۳۴ جام جهان نما

فارسی ـ مؤلف شیخ مغربی محمد شیرین ـ نفحات الانس گوید مؤلف مرید شیخ اسماعیل سیسی بوده و در بعضی از سیاحت در دیار مغرب بدست یکی ازمشایخ که نسبتش بابن عربی میرسیده خرقه پوشیده و در ۸۰۹ بسن ۶۰ سالگی فوت کرده است . ریض العارفین (بنقل از کشکول بهائی) بجای کلمه سیسی (سمنانی) ضبط کرده و شیخ سمنانی را مرید نورالدین عبدالرحمن اسفرائنی دانسته و روایت بودن مولد مؤلف در نائین و قبرش در اصطهبانات را قول مقرون بصواب دانسته است .

تذکره دانشمندان آذربایجان مؤلف را بنام محمد بن عزالدین بن‌عادل بن یوسف متولد در دیه امند از بلوکات رودقات تبریز متوفای در ۸۰۸ یاد کرده و قبرش را در گورستان محلهٔ سرخاب تبریز دانسته . رساله ایست عرفانی جامع کلیات علم توحید ومراتب وجودی‌و مشتمل‌استبر دو دائره ۱ ـ در احدیت و واحدیت و وحدت و اعتبار وجود و علم و نور و شهود و تجلی ۲ ـ در ظاهر وجود و در ظاهر علم و برزخیت ثانیه و تعیین و تجلی ثانی ـ

آغاز (حمد بیحد و شکر بیعد سزای ذاتی که وحدتش رامنشا احدیت ومرآت

ازلیت و ابدیت گشت)

انجام (و سخن درین دائره و اسرار آن غایت و نهایت ندارد بر همین اختصار کردم که وقت عزیز است و کار مهمتر از این در پیش است والله یقول الحق وهو یهدی السبیل)

حاشیهٔ بر این کتاب را بشمارهٔ ۳۶۴ و ۵۵۸ به بینید خط نستعلیق که بطور چلیپا عناوین ودوائر بقرمزی نوشته، دارای ۵ برگ ـ اندازه ۲۶ در ۱۷ وقفی نائینی . « ۳۲۶ »

۴۳۵ جام جهان نما

فارسی مکرر پیش . آغاز (حمد بیحد و شکر بیعد) انجام(و سخن درین دایره و اسرار ان نهایت ندارد والله یقول الحق و هو یهدی السبیل)

خط نستعلیق ۱۲ سطری ـ دارای ۱۴ برگ . گمان میرود که نسخه در سدهٔ دهم نوشته شده باشد ـ اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی نائینی . « ۴۰۳ »

۴۳۶ جام جهان نما

مکرر پیش ـ آغاز (ولا حول ولا قوة الا بالله حمد بیحد و شکر بیعد سزای ذاتی) انجام (و بهمین اختصار کنم که وقت عزیز است و کاری بهتر از ین در پیش دارم)

خط نسخ ۲۳ سطری که در متن وحاشیه نوشته شده . دارای سه برگ (به بینید جام گیتی نما ۴۴۱ حکمت ص ۲۳) « ۵۸۸۰ »

۴۳۷ جامع الاسرار و منبع الانوار

عربی ـ مؤلف مولانا حیدربن علی عبدلی (عبیدی) حسینی آملی حلی بغدادی المنشأ از مردمان نیمهٔ یکم سدهٔ ۸ و معاصر با فخر المحققین حلی و نصیر الدین کاشانی حلی است ؛ کتاب مشتمل است بر اسرار توحید و نبوت و ولایت بر مسلك اشراق و تصوف بعباراتی روشن و موافق مذهب امامیه . و مرتب است بر دیباچه و مقدمه و ۳ اصل و هر اصلی حاوی ۴ قاعده است :

مقدمة مشتملة علی کتمان الاسرار .

الاصل الاول من الاصول فهو مشتمل علی بحث التوحید و اقسامه ۲ ـ مشتمل علی الاستشهاد بکلام الله تعالی و کلام انبیائه و اولیائه علیهم السلام و کلام المشایخ فی حقیقة التوحید و اثباته ۳ ـ مشتمل علی اسرار الشرائع الالهیه واسرار ارباب الشریعه و الطریقه والحقیقه من الانبیاء والاولیاء علیهم السلام المتعلق ببحث التوحید ـ

آغاز (الحمدلله الذی کشف عن جماله المطلق حجاب الجلال المسمی بالکثرة)

انجام (رکابیه ارسلت دینی و ایمانی)

کاتب ملا علی ـ تاریخ کتابت: ۱۸ محرم ۱۰۷۷ خط نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۲۳۵ برگ ـ اندازه ۲۴ در ۱۲ . وقفی نائینی « ۴۱۴ »

۴۳۸ جامع الاسرار و منبع الانوار

عربی ـ مکرر پیش . آغاز (الحمدلله الذی کشف عن جماله المطلق حجاب الجلال) انجام (رکابیه ارسلت دینی و ایمانی) خط نسخ ۱۷ سطری ـ ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده ، دارای ۳۱۰ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۲ وقفی نائینی « ۴۰۷ »

۴۳۹ جامع الاصول فی شرح الفصول

عربی ـ شارح نجم الدین خضر حبلرودی . شرح مزجی مبسوطی است بر تعریب فصول خواجهٔ طوسی که در محرم سال ۸۳۴ در نجف از آن فراغت یافته است .

آغاز « احمد الله علی اصول نعمه و فصولها السابغه » انجام « و ان لم یعرف غرض الخالق وضیعه بالتفریط والجهل شقی شقا عظیما و خسر خسرانا مبینا »

کاتب محمد بن موسی بن عمران بن معالی ال غریق الحرایری (کذا) تاریخ کتابت ۱۹ ربیع الثانی ۸۵۶ نسخه مصحح است و عبارت زیر در آخر نسخه مسطور است : « کتبت بیدی والخط یشهدلی انی ساکبة یوما وارتحل (بقیه در صحافی رفته) یا ساکن الدار لاتنسی الرحیل غدافکل ساکن دارسوف یرتحل « بقیه در صحافی رفته » برسم العبد المفتقر الی الله المعتصم بالولی مفخرالحاج والحرمین زین الدین علی عاملی »

خط نسخ ۱۹ سطری ـ دارای ۱۳۴ برگ ، اندازه ۱۸ در ۱۴ ـ وقفی نائینی «۴۰۸»

۴۴۰ جامع الفوائد فی شرح خطبة العقاید

عربی ـ مؤلف فخرالمحققین محمد حلی ـ رساله شرحی است در توضیح پارهٔ از نکات مطویه در خطبهٔ قواعد الاحکام پدر بزرگوارش که مربوط بعقاید است .

آغاز (فقد سألنی اجل الخلان و افضل الاخوان) انجام (اوصفنا و قدجعل لها الفصول) خط نسخ ۲۳ سطری که در متن و حاشیه نوشته شده ـ مجدول بطلا و تحریر و شنجرف ـ دارای ۹ صفحه (به پیوند حبل المتین شمارهٔ ۴۲۷۴ عمومی ۱۶ صفحه ۷) ۵۹۰۳۷۵

۴۴۱ جام گیتی نما

فارسی ـ مؤلف قاضی میر حسین بن معین الدین حسینی میبدی متوفی ۹۱۰ ۹۰۵

---

۵۱۵ ریاض العارفین

از افاضل شاگردان علامهٔ دوانی است ، مؤلف بخواهش استادش ازسلطان یعقوب بایندری بمقام قضاوت یزد و تصدی موقوفات آنجا نائل گشت ـ رساله خلاصهٔ گفتار و آراء و عقاید حکمأ است در الهیات و طبیعیات بدون بیان ادله که پس از دیباچه ضمن فاتحه و سی مقصد و خاتمهٔ صورت گرفته است .

آغاز « سپاس حکیمی را که افکار حکما و انظارعلما در معرفت کنه او متحیر و پریشانند » انجام « و بعد از استحکام عقاید و بنیه در کلام متقدمین و صوفیه و حکما نظر کند و ازهر جا استفاده کند تا آن عقائد بمزید استحکام و رسوخ موصوف گردد و بدرجه یقین رسد انشاءالله تعالی » پس از این در سه صفحه افاداتی است متنوع از میر صدر الدین محمد فرزند کوچك غیاث الدین منصور دشتکی ـ کاتب در صدر نسخه نوشته که مشار الیه این افاداترا بخواهش نظام الدین گیلانی نگاشته است .

خط نسخ ۲۳ سطری که در متن و حاشیه نوشته شده ـ مجدول بطلاو تحریر ، ابواب و فصول بشنجرف و دوائر بطلا ـ دارای ۳ برگ اندازه ۴۲ در ۲۶ ـ وقفی نائینی ـ « ۴۰۴ »

۴۴۲ جام گیتی نما

مکرر پیش ـ این نسخه دوائر فلکیو برخی از مقاصد را ندارد و در ترتیب مقاصد هم با نسخهٔ پیش مختلف است .

آغاز « سپاس حکیمیرا که افکار حکما و انظار علما در معرفت کنه او متحیر و پریشانند » انجام « تا بعقاید بمزید استحکام و رسوخ موصوف گردد و بدرجه یقین رسد انشا الله تعالی وحده العزیز »

خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ دارای ۱۵ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۰ واقف شناخته نشد ، « ۴۰۵ »

۴۴۳ جاودان نامه

فارسی ـ مؤلف افضل الدین محمد کاشانی مختصریست موجز و شیوا در مبدأ و معاد و سلوك که کمتر بذکر دلیل پرداخته ؛ رساله پس ازدیباچه درچهار باب صورت گرفته و هر بابی دارای فصولی است . نسخه بچاپ رسیده است .

آغاز پس از تسمیه و تحمید (اما بعد بدانك این نامه ایست از ما بنزد برادرانی کی ایشان را انسانیت رنجه دارد)

انجام (تمام شدجاوذان نامه بپیروزی و فرخی و سپاس نگارندهٔ تن و دارندهٔ جان را بحکمت بلند و قدرت بیچون و چند) تاریخ کتابت صفر ۷۰۰ خط نسخ ۱۹ سطری ـ ابواب و فصول بشنجرف نوشته شده . دارای ۳٤ برگ ـ اندازه ۲۰در ۱۰ واقف شناخته نشد « ۳۰۹ »

۴۴۴ جاودان نامه

فارسی ـ مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله رب العالمین الصلوة والسلام) انجام (و بریاران و پیروان او حسبنا الله و نعم الوکیل) سال تحریر نسخه ۱۲۷۵ ـ خط نستعلیق ۱۸ سطری ـ دارای ۲۵ برگ ـ اندازه ۲۹در ۱۸ . وقفی نائینی . «۵٦٤۵»

۴۴۵ جاودان نامه

فارسی ـ مکرر پیش ـ آغاز پس از تسمیه و تحمید (بدانکه این نامه ایست از مازی برادرانی که در ایشان) انجام (تمام شد جاودان نامه بفیروزی وفرخی وسپاس نگارنده و دارنده جانرا بحکمت بلند و قدرت بیچون و چند)

خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ ابواب و فصول بشنجرف نوشته دارای ۲٦ برگ (به بینید ره انجام نامه ۷۰ م حکمت ص۲۲) « ۵۹۸۴ »

۴۴٦ جواب شبهات

فارسی ـ مؤلف میرزا محمد باقر همدانی ـ رساله در توضیح و بیان مراد سه مطلب از اقوال شیخ احمد احسائی است که از مؤلف سؤال شده :

۱ ـ اگر بسیط الحقیقه کل الاشیاء نباشد خلاف توحید است ۲ ـ ترادف اسماء الله تعالی ۳ ـ نحوهٔ ربط خالق بخالق چون قیام است بقائم ـ ـ تاریخ فراغت از تألیف ۱۲ ذیقعده ۱۲۸٦ .

آغاز پس از تسمیه و تحمید (که بعضی از اعاظم قصبهٔ نراق چند شبهه) انجام (که تو برو و قیام را بصرات « کذا » کن والسلام علی) کاتب ابن حاجی محمد ابراهیم خط شکسته نستعلیق ۱۳ و ۱۴ سطری دارای ۷ برگ ـ اندازه ۱۸در ۱۱ ـ وقفی نائینی «۴۱۲»

۴۴۷ جواب مسائل

عربی . مؤلف شناخته نشد . از مندرجات رساله استفاده میشود که مؤلف این رساله و مجیب این مسائل از افاضل امامیه در نیمهٔ دوم سدهٔ ۷ است . رساله پاسخ است ازاین مسائل کلامیه : « کیفیة حصول

لطف بامامة و تعلق علم بمعدومات وتميز آنها وشبهة در حجم وحيز وسبب وعلة ومؤثر ومقتضى ومعجزه وفرق بين فعل و صنع » که مورد بحث ميان امیرحسام الدين ابوالحسن بن رجا وسيد رضى الدين بن عرفه واقع شده . مؤلف درديباچه جريان بحث را کهسبب تاليف اين رساله است چنين ذکر کرده : « ابتدا مسائله بان قال انه کان جرى بينه وبين السيد رضى بن الدين عرفه ابقاه الله بحث فى الامامة و کيفية حصول اللطف بها وانه الحرج عند البحث واما .وصل الى حمص ذکر ماجرى وانى کتبت اليه کتابا يتضمن الانتصار السيد رضى الدين فيما ذکره وانه رد جوابه وذکر فيه صورة البحث على جليته ووقعت واقعه حلب وحاسة التتار خذلهم الله البلاد ومنع ذلك من المعاودة فى ذلك ولم يرد عليه جواب شافى و هو يقول الان ان لطف الامامة »

آغاز . (الحمد لله على آلائه وصلواته على سيدنا محمد النبى وعلى الطاهرين من آله وسلم تسليما اما بعد فاننى وقفت على ماسطره الشيخ الفقيه العالم الزاهد العابد الامير حسام الدين ابوالحسن بن رجا حرسه الله وايده من المسائل واجبت عنها بحسب الوقت) انجام (قوله والحجة ان کان کون افعالنا محتاجة الينا الى آخره فيونحه قلنا « کذا » کون افعالنا محتاجة الينا) خط نسخ ۲۰ سطرى، داراى ۲۴ برك . نسخه رطوبت رسيده . اندازه ۲۸ در ۱۹ ــ وقفى نائينى (۴۱۳)

۴۴۸ جواهرالاسرار وزواهر الانوار

فارسى ــ مؤلف کمال الدين حسين بن حسن کاشانى معروف بخوارزمى کشته شده بتيغ اوزبك در ۸۳۶ يا ۸۳۹ يا ۸۴۰ (۱) مدفون درخوارزم پائين پاى قبر مرشدش خواجه ابوالوفا خوارزمى ازمعاريف عرفاء ومقام ارجمندى نزد ميرزا شاهرخ داشته مؤلف را برمثنوى دو شرح است . در ديباچه اين کتاب مذکور است که شرح اول موسوم بکنوز الحقايق ورموز الدقائق است وباز بالتماس جمعى اين شرح موسوم بجواهرالاسراررا تأليف کرده . کشف الظنون تنها شرح اول را ذکر نموده وجملهٔ اول اين شرح دوم را براى آن شرح ضبط کرده است . اين شرح پس ازديباچهٔ مفصل مصدر است بدين ۱۰ مقاله: ۱ ـ فى ذکر بعض مشايخ هذه الطريقه وايراد ما تعلقوا به من الحقيقة ۲ ــ فى الفاظ تدور بين هذه الطائفه (اصطلاحات صوفيه) ۳ــ فى تباين مشارب ارباب الحال ۴ ــ فى الحضرة الذاتيه وبعض المراتب الکماليه ۵ ــ فى الاسماء والصفات وفى ما بينهما من

(۱) ــ حبيب السير ــ طرايق الحقايق ۳ ــ کشف الظنون ج ۲ ص ۳۷۶

تفاوت الدرجات ٦ـ فی العوالم و الحضرات المسماة المجالی والمطالع والمنصات ٧ـ فی کشف سر البدو والایجاد ٨ـ فی التنبیه علی حقیقة الروح الاعظم واسماء فی العالم الانسانی باعتبار مرتبة من المراتب وملاحظة معنی من المعانی ٩ـ فی عود الروح الیه وانمحلال جمیع المظاهر لدیه ١٠ ـ فی حقیقة المحبة واقسامها وظهور نتایجها لاقوامها ـ نسخه از اواسط واواخر افتاده دارد وتا آخر دفتر سوم را دارا است ـ

آغاز (حمد بیحد وعنایت وثنای بیمدونهایت حضرت پادشاهی را که در سرادق لم یزلی بفردانیت معروف است) ـ انجام موجود (ودرمخاطبه آن دلنواز) خط نسخ ٢٦ و ٢٧ سطری فصول وابواب بشنجرف نوشته شده دارای ٢٩٥ برگ ـ اندازه ٢٦ در ١٨ ـ وقفی نائینی (٥١٧هـ)

٤٤٩ جواهر الاسرار

فارسی ـ مکرر پیش ـ این نسخه تنها همانمقدمات ومقالات ده گانه را دارا است

آغاز (حمد بیحد و غایت) انجام موجود (می بینم از آنکه این افسانه بدید وهو حسبی و نعم الوکیل) تاریخ کتابت ٢٧ شعبان ١٠٣٩ در شهرستان دولت آباد در زمان برهان نظام شاه ـ خط نسخ ١٣ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ١٨٠ برگ اندازه ٢٠ در ١١ وقفی ابن خاتون سال وقف ١٠٦٢ ـ برگهای کتاب موریانه خورده ٤١٦٥

٤٥٠ چهار فصل

فارسی ـ مؤلف سید هاشم بن مرتضی بن عبدالوهاب بن مؤمن حسینی لاهیجانی ، این کتاب رد کتاب ذریعة الوری تالیف میرزا باقر همدانی است در مسئله وحدت ناطق در عصر غیبت که گفتار برخی از پیروان شیخ احسائیست تاریخ فراغت از تالیف ٢٩ رجب ١٢٩٨ است ،

آغاز پس از تسمیه و تحمید (و بعد بدانکه شك نیست که خداوند عالم جل شانه از حکمت) انجام (و فاتاهم الله انی یؤفکون) خط شکسته و نستعلیق ١٢ سطری ـ دارای ٥٣ برگ اندازه ١٨ در ١١ وقفی نائینی « ٤١٧ »

[حرف ـ ح]

٤٥١ حاشیه

عربی ـ حاشیه و تعلیقات و توضیحاتی است بر کتابی که آنهم از جملهٔ کتب شروح و حواشی در حکمت و کلام است ، اول و آخر نسخه افتاده و بهمین جهت

مؤلف این کتاب شناخته نشد .

آغاز موجود (البدیهة من وجوب کون الکل اولی فی التحقق) ـ انجام موجود (وقیل لیس معنی وجود المهیة المجردة بحسب نفس) خط نسخ ۲۳ سطری دارای ۱۵۷ برگ ـ اندازه ۲۳ در۱۳ وقفی حاج قائم مقام (۵۶۴۹)

۴۵۲ حاشیه براثبات واجب قدیم

عربی مکرر شمارهٔ ۲ ـ محشی محمد حنفی تبریزی. در آت الادوار ترجمهٔ محشی را ذکر نموده ومحل فوتش را دربخارانوشته لیك اصلیت وسال وفاتش را معین نکرده . کشف الظنون (ج ۱ ص ۶۹) مؤلف را متوفای حدود ۹۰۰ دانسته است . ولی درآخراین کتاب درنسخهٔ که بشماره ۴۵۳ است محشی تاریخ فراغت از این حاشیه را در چهارشنبه ۹ شعبان سال ۹۲۶ صریحاً ذکر نموده .

آغاز (الحمد لمن تقدس جنابه من ان یکون شریکة لکل وارد) . انجام (کما انه لیس بتمام عقلا لا بالدلیل ولا بالبدیهه) ـ تاریخ کتابت ۹۸۹ خط نستعلیق مختلف السطر دارای ۲٤ برگ . اندازه ۱۹ در۱۲ وقفی فهرستی (۴۲۲)

۴۵۳ حاشیه براثبات واجب قدیم

عربی . مکرر پیش آغاز (الحمد لمن تقدس جنابه) انجام (لا بالدلیل ولا بالبدیهه) سال تحریر نسخه ۱۱۰۶ ـ خط نستعلیق شکسته ۲۱ سطری ـ دارای ۱۹ برگ ـ اندازه ۲۰ در۱۳ وقفی سید محمد تقی ۱۱۱۹ (۴۲۴)

۴۵۴ حاشیه براثبات واجب قدیم

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (الحمد لمن تقدس جنابه) آخر آن افتادگی دارد آخر موجود (قوله وقوله لان الزیادة ربما تکون) خط نسخ ۱۹ سطری ـ مجدول بشنجرف دارای ۲۲ برگ انداه ۲۳ در ۱۶ . وقفی نائینی (۵۱۹)

۴۵۵ حاشیه براثبات واجب قدیم

عربی ـ مکرر پیش ـ نویسنده دیباچه را ننوشته و از اول مطالب شروع کرده ـ آغاز ـ (والاخر لیس کذلك منهم) انجام (لا بالدلیل و لا بالبدیهه) ـ خط نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۳۳ برگ ـ اندزاه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی « ۴۲۰ »

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب خطی

۴۵۶ حاشیه بر اثبات واجب قدیم

عربی - مکرر پیش - آغاز - « الحمد لمن تقدس جنابه » انجام « من حیث انها کثیرة ممکنة بخلاف الواجبات) نسخه افتاده دارد ـ خط نستعلیق ۲۱ سطری، دارای ۲۱ برگ اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی « ۴۱۸ »

۴۵۷ حاشیه بر اثبات واجب قدیم

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (الحمد لمن تقدس جنابه) - انجام « لا بدلیل ولا بالبدیهه » کاتب حسن بن حسین نجفی - اوراقی از اواسط نسخه افتاده است - خط نسخ و نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۲۹ برگ - اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی فهرستی « ۴۲۱ »

۴۵۸ حاشیه بر اثبات واجب قدیم

عربی ـ محشی حبیب‌الله معروف بملا میرزا جان باغنوی شیرازی متوفای ۹۹۴ یا ۹۹۵ شاگرد خواجه جمال الدین محمود شیرازی است (۱) تاریخ فراغت از تالیف (چنانکه در نسخهٔ شمارهٔ ۴۵۹ مذکور است) نیمهٔ ذیحجهٔ ۹۸۳ است . نسخه از آخر افتاده دارد . آغاز (جل جلالك اللهم یا واجب الوجود)

انجام موجود (منه الا الیه اوالی ما صدر عنه کیف یمکن ان ق)

خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ دارای ۲۵ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۲ ـ وقفی فهرستی ـ (۴۲۵)

۴۵۹ حاشیه بر اثبات واجب قدیم

عربی مکرر پیش ـ این نسخه دیباچه ندارد ـ آغاز موجود (منهم من زعم ان جمیع براهین هذا المطلب متوقف علی ابطال الدور والتس)

انجام (و ان یکون موجودا فیه بصورته المطابقه لما فی الماهیه کالماهیه المعلومه) تاریخ کتابت ۲۵ شوال ۱۱۰۶ ؛ خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ دارای ۳۲ برگ ـ (به بینید حاشیه بر رساله اثبات واجب شماره ۴۵۰ حکمت ص ۳۹) « ۸۷۱ »

۴۶۰ حاشیه بر اثبات واجب قدیم

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۲۰ محشی بنابر آنچه که در پشت نسخهٔ شماره ۱۲۰ نوشته شده قاضی عبدالخالق کرهرودی است .

آغاز (قوله اذ کل ممکن فله علة قیل اعلم ان المقدمه المذکوره) انجام (بل

---

(۱) فارسنامه ج ۲ کشف‌الظنون ج ۱

عدم التساوی ینفعه فافهم) خط نستعلیق ۱۶ سطری ؛ اقوال بشنجرف نوشته شده – دارای ۵۶ برگ – وقفی ابن خاتون در سال ۱۰۶۷ – اندازه ۲۰ در ۱۲ « ۴۳۲ »

۴۶۱ حاشیه بر اثبات واجب قدیم

عربی ؛ مکرر پیش – این نسخه با نسخهٔ پیش اختلاف دارد و کاتب بقدر دو صفحه را ننوشته است .

آغاز (قوله اذ کل ممکن فله علة) انجام (اختلاف فتامل یفهم تأمل) کاتب ابن زین الدین علی محمد شریف . سال تحریر ۹۹۳ . خط نستعلیق و شکسته ۱۹ سطری ؛ اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۲۳ برگ . اندازه ۲۰ در ۱۰ وقفی ملا موسی « ٤٢٣ »

۴۶۲ حاشیه بر اسفار

عربی – محشی حاج ملا هادی بن مهدی سبزواری متخلص باسرار متولد ۱۲۱۲ متوفای دهۀ آخر ذیحجه ۱۲۸۹ در سبزوار . منقول را نزد حاجی کرباسی و شیخ محمد تقی صاحب هدایة المسترشدین تلمذ نموده و معقول را در خدمت آخوند ملا اسماعیل و ملا علی نوری فرا گرفت . پس از تکمیل و مسافرت مقیم در سبزوار گشت و تا پایان عمر بافادت و افاضت مشغول بود ؛ این تعلیقه در حاشیهٔ اسفار بچاپ رسیده . آغاز (نحمدك یا من لا اله الا هو) انجام (و انها لیست فیه وهذا مع فحش) کاتب میرزا فتح‌الله ؛ تاریخ کتابت ۱۲۷۹ .

خط نستعلیق ۱۵ سطری دارای ۳۶۶ برگ – اندازه ۲۴ در ۱۷ وقفی قائم‌مقام «۴۲۶»

۴۶۳ حاشیه بر تجرید و شرح جدید

عربی – مکرر ۷۴ شرح وتوضیحی است بر تجرید و شرح جدید آن و در آن از حاشیهٔ قدیم دوانی نیز نقل شده است . ما نیز میان متن و شرح و حاشیه (قال المصنف – قال الشارح – قوله) میباشد . نسخه تمام دیباچه را ندارد و تنها خطبه را دارد و از آخر نیز ناقص است . در پشت نسخه شماره ۷۴ بخط مغایر مرقوم است : « حاشیه شاه فتح‌الله » شاید محشی همان حکیم شاه فتح‌الله شیرازی متوفای ۹۹۷ در هندوستان باشد «۱»

آغاز (الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی نبینا محمد و آله اجمعین قال المصنف قدس سره الا طهر اما بعد حمد واجب الوجود علی نعمائه فیه ایماء الی کمال

«۱» نامه دانشوران ج ۲ ص ۱۴۹ منتظم ناصری ج ۲ – ریاض العارفین

عنایته بالاختصار) انجام موجود (لانه یستلزم تجویز الاختصاص بالخصوصیة اولی وذلك الا)
خط نستعلیق ۱۲ سطری ـ اقوال را بشنجرف نوشته ؛ دارای ۲۱۵ برگ . اندازه
۱۶ در ۱۰ ؛ وقفی فهرستی ؛ « ۴۴۶ »

۴۶۴ حاشیه بر جام جهان نما

فارسی ـ نظر بانچه که در صدر نسخه نوشته شده محشی شیخ عثمان مغربی
است ـ حاشیه ایست بر جام جهان نمای مغربی ـ نسخه را نویسنده تمام نوشته است .
محشی متن را بعلامت (م)و حاشیه را بعلامت (ح) متمایز داشته .

آغاز نسخه متن است (حمد بیحد و شکر بیعد سزای ذاتی) آغاز حاشیه (ح
یعنی وحدت که اصل قابلیات جمیع اشیاء است احدیت و واحدیت از او ناشی است) انجام
موجود « همچون کفارات که من وجه عباد ات و من وجه عقوبت و همچنین اذواق »
خط نستعلیق ۱۲ سطری ـ دارای ۳۶ برگ . اندازه ۲۲ در ۱۷ وقفی نائینی «۴۰۲»

۴۶۵ حاشیه بر حاشیهٔ اثبات واجب قدیم

عربی ـ محشی خیرالدین بن عبدالرزاق بن مکی بن عبدالرزاق بن ضیاء الدین
بن محمد بن مکی شهید اول (۱) از اعلام نیمه اول سده ۱۱ است و مقیم در شیراز
بوده ، شیخ بهائی بفضلش معتقد بوده باندازهٔ که کتاب حبل المتین را پس از تالیف
برای نقادی نزد وی فرستاده است . این رساله که در ۱۷ محرم ۱۰۱۱ از آن
فراغت یافته حاشیه ایست توضیحی بر حاشیه خفری سابق الذکر ـ نسخه گویا بخط محشی
باشد آغاز « قوله ما سیرد علینا لیس الا فی ابطال التس ولوکان جاریا فی ابطال الدور
ایضا لکان له وجه فی الجمله یعنی ان المص لم یتعرض فیمایاتی الابیان بطلان التس)
انجام (و قدمر جواب المص عن الایراد المذکور بما فیه) خط نسخ مختلف السطر
دارای ۵۲ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی « ۴۳٤ »

۴۶۶ حاشیه بر حاشیهٔ اثبات واجب قدیم

عربی ـ محشی دوم میرزا محمد بن حسن معروف بملا میرزای شیروانی ، افاداتی
است بر حاشیهٔ خفری بر اثبات واجب قدیم و گاهی هم بشرح اصل رساله پرداخته است
عناوین به « قال المصنف و قال الشارح است)

آغاز (... المصر اعلم ان البراهین المؤدیه الی هذا المط آه اشار الی ان المطبرهانی)
انجام (ولایقدح فی منع المصر ولایلزم منه استدراك فیه) کاتب محمد نبی بن ولی الله موسوی

---
(۱) روضات الجنات ص ۶۲۳

تاریخ کتابت شعبان ۱۱۰۸ و در جمادی الاول ۱۱۰۹ مقابله شده خط نسخ ۲۰ سطری دارای ۹۸ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۲ « ۴۳۳ »

۴۶۷ حاشیه بر حاشیهٔ شرح جدید تجرید

عربی ـ حاشیه ایست بر حاشیهٔ خفری بر شرح جدید تجرید ، این نسخه خطبه و دیباچه را ندارد و از مبحث علم حق تعالی شروع شده ـ محشی شناخته نشد لیکن در پشت صفحه اول نوشته شده : « هذه تعلیقه شریفه علی الحاشیه الشریفه للعلامة الجلیل مولانا شمس الدین محمد الخفری قدس سره الفها الاستاد الفاضل والحبر الکامل قدوة الحکماء وزبدة العلماء و وارث علوم جده سید المرسلین میرک موسی الموسوی دام ظله العالی » ودر آخر نسخه نوشته شده : « قدتمت هذه التعلیقه علی الحاشیه المنسوبه الی المحقق الفاضل و المدقق الکامل الشمس الدین محمد الخفری برد الله مضجعه فی اواخر شهر ذی الحجه سنه ۱۰۵۷ قدوقع الفراغ من تسوید هذه الحاشیه فی یوم الاربعا من أواسط شهر ست وسبعین من هجرة النبویه ص » این دو تاریخ یکی تاریخ تالیف این حاشیه و دیگری تاریخ فراغت کاتب است از کتابت نسخه . ظاهراً تاریخ اول « ۱۰۵۷ » تاریخ فراغت تالیف باشد و تاریخ دوم که تاریخ تحریر است کلمهٔ « الف » از آن افتاده و صحیح آن « ست و سبعین بعد الالف » باشد .

آغاز (قوله و کاما وجود لذاته فهو مدرك لذاته اه لما عرفت ان الوجود هو الظهور) انجام (لابتنائه علی کثیر من الاصول الفلسفة علی کثیر من البراهین) خط نستعلیق ۱۹ سطری اقوال بشنجرف نوشته شده ؛ دارای ۷۱ برگ ؛ اندازه ۱۷ در ۱۰ . بوسیله آقای تقی آقای مدرس تسلیم کتابخانه گردید در شهریور ۱۳۱۷ « ۵۶۴۶ »

۴۶۸ حاشیه بر حاشیهٔ شرح جدید تجرید

عربی ـ محشی ملا عبدالرزاق لاهیجی « ترجمه‌اش بیاید » حاشیه ایست بر حاشیه خفری ـ آغاز « الحمد لصانع السموات العلی و خالق الارضین السفلی » انجام « هو ثبوت الادراك المسمی بالاحساس بلا آلة » کاتب نور محمد بن علی محمد ؛ تاریخ کتابت صفر ۱۲۵۱ ـ خط نستعلیق مختلف السطر اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۶۵ برگ اندازه ۱۵ در ۱۰ وقفی فهرستی « ۴۳۹ »

۴۶۹ حاشیه بر حاشیهٔ شرح جدید تجرید

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (الحمد لصانع السموات العلی) انجام (هو ثبوت الادراك

المسمی بالاحساس بلا آلة) خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ دارای ۶۱ برگ ـ اقوال بشنجرف نوشته شده اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی « ۴۴۰ »

۴۷۰ حاشیه برحاشیهٔ شرح جدید تجرید

عربی ـ مکرر پیش ؛ نویسنده نسخه را تا آخر ننوشته است ـ آغاز « الحمد لصانع السموات العلی » آخر موجود « ههنا ما قام بالموصوف حقیقة »

خط نستعلیق ۱۹ سطری . دارای ۴۲ برگ ـ اندازه ۲۲ در ۱۶ وقفی همشیره خان در ۱۲۶۲ « ۴۴۱ »

۴۷۱ حاشیه برحاشیهٔ شرح جدید تجرید

عربی . مکرر شماره ۴۲۳ حواشی وافاداتی است برحاشیهٔ خفری برشرح تجرید قوشچی این نسخه تاقدری از مبحث علم حقتعالی را دارد . در کتاب نامی ازمحشی نیست . قرائن موجودهٔ در کتاب میرساند که محشی ازمردمان نیمهٔ دوم سدهٔ ۱۱ است . روضات الجنات درشمارهٔ مؤلفات آقا جمال الدین خوانساری تألیفی بنام حاشیه برحاشیهٔ خفری ضبط کرده ونجوم السماء برای رضی الدین بن آقاحسین خوانساری تألیفی بنام (حاشیه برحاشیهٔ خفریه برالهیات شرح تجرید) ذکر کرده . قصص العلماء ازمؤلفات آقاجمال خوانساری تعلیقه برحاشیه خفری بر الهیات شرح تجرید را یاد کرده . پس از بررسی ومطابقهٔ این حاشیه بامتن کتابیکه بشمارهٔ ۴۷۳ است ودرآن ازماتن بجملهٔ « اثاراالله جماله » تعبیر شده و تشخیص عصر محشی و گفتار ارباب تراجم پنداشته میشود که محشی این نسخه آقاجمال الدین خوانساری است .

آغاز . پس ازتسمیه وتحمید (قوله اعتبر فیه حدوث الحاق آه هذا اشارة الی طریقة جماعة من المتکلمین الذین قالوا علة الحاجة الی المؤثر انما هی الحدوث) انجام « ای العلم التفصیلی هو مرادهم فلا یرد اشکال علیهم فافهم تمت » کاتب ابو طالب بن محمد ابراهیم همدانی ـ تاریخ کتابت ۱۲۰۶ دراصفهان خط نستعلیق و شکسته ۲۰ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده ـ کاغذ کتاب آبی رنگ دارای ۹۱ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۶ وقفی فهرستی « ۴۴۳ »

۴۷۲ حاشیه برحاشیهٔ شرح جدید تجرید

عربی . محشی ملا میرزای شیروانی ـ حواشی وافاداتی است برحاشیهٔ خفری برشرح قوشچی ـ این نسخه تامبحث علم را دارا است .

آغاز « قوله لاشك فی وجود موجود آه قیل علیه هذا الترديد قبیح اذالموجود الغیرالمشکوك

فیه ممکن بلاشبهه » انجام « وکذلك ماسیجیء من حضورالاشیاء باعیانها » نسخه مقابله شده است ـ کاتب محمد نبی بن ولی الله موسوی . تاریخ کتابت ۲۰ ذیقعده ۱۱۰۷ خط نسخ ۲۰ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده دارای ۶۴ برگ اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی فهرستی « ۴۲۹ »

۴۷۳ حاشیه برحاشیهٔ شرح جدید تجرید

عربی ـ مکرر شماره ۸٤ ـ محشی محمد قاسم بن محمدصالح اصفهانی حاشیه ایست بر حاشیهٔ خفری بر الهیات شرح تجرید قوشچی ونسخه بیش ازچندصفحه ازاول کتاب را دارانیست

آغاز « الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی نبینا محمد سید الانبیاء والمرسلین واله الهداة » انجام موجود «لامتناع أن یکون کل من الشیئین متقدما بالمرتبتین او بمراتب» خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ دارای ۷ برگ اندازه ۱۹ در۱۲ وقفی فهرستی « ٤٣٦ »

۴۷۴ حاشیه برحاشیهٔ شرح جدید تجرید

عربی ـ محشی سیدمحمد بن فتح الله موسوی است واین حاشیه را بنام شاهزاده محمد ولیمیرزا پسرفتحعلی شاه تألیف کرده . محشی دردیباچه آورده : « هذه تعلیقات منی علی الحواشی الشریفة الخفریة » ودرمطاوی شرح وتوضیح متن ازماتن بجملهٔ « اناراللہ جماله» تعبیر می کند . لیك متن کتاب حاشیه خفری نیست بلکه حاشیه برحاشیهٔ خفری است که بشمارهٔ ۴۷۱ گذشت ازقراین موجوده در متن این کتاب وهم تعبیرمحشی ازماتن بجملهٔ : «انارالله جماله» حدس قوی رفت که متن این نسخه حاشیه آقاجمال است بر حاشیهٔ خفری نسخهٔ موجود نا تمام است وتاقدری ازمبحث قدرت حق تعالی را دارد .

آغاز (سبحانك یامن دل بذاته علی ذاته وتنزه عن مجانسة مخلوقاته یامن نصب رایات آیات قدرته علی هیاکل الممکنات) انجام موجود (ثم ان هذا انما هو علی ما فی رسالة العلم واما علی فی المتن فاختار المذهب الثانی فافهم) خط نسخ ۱۵سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده کاغذ کتاب آبی رنك دارای ۱۶۵ برگ ـ اندازه ۱۷ در۱۰ وقفی فهرستی « ۴۳۸ »

۴۷۵ حاشیه برحاشیهٔ عقاید نسفی

عربی ـ مکرر شماره ۸۷ محشی کمال الدین اسمعیل قرمانی معروف بقره کمال ترجمهٔ مفصل محشی بنظر نرسید کشف الظنون « ج۲ص۶۲۵ » برای محشی تعلیقهٔ برشرح مواقف شریفی یاد کرده وگفته آنرا در روزگار سلطان بایزید دریکی ازمدارس اثمان تألیف کرده ومادهٔ تاریخ تألیفش « تکملات ادب ۸۹۹ » است ازینرو محشی ازفضلاء

ترکیه در پایان سدهٔ ۹ خواهد بود . کتاب تعلیقاتی است برحاشیهٔ خیالی برشرح عقاید نسفی - اول وآخر این نسخه افتاده است .

آغاز موجود « هکذا کل امر ذی بال لم یبد مستمانا بالحمد فهو اجزم» انجام موجود « واما کون عبادة الملك اقوی وجودا من عبادات البشر فهم فی الانبیاء فان عبادات » — خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده ـ اوراق مجدول بشنجرف ولاجورد. دارای ۱۳۳ برگ اندازه ۲۴ در ۱۵ وقفی آقای شجیعی فروردین ۱۳۱۵ «۴۵۳»

۴۷۶ حاشیه بر حاشیهٔ عقاید نسفی

عربی ــ محشی قول احمد ، (۱) حاشیه ایست بر حاشیهٔ احمد بن موسی خیالی برشرح عقاید نسفی آغاز «سبحانك اللهم و بحمدك علی آلائك»

انجام « وفی هذا الحدیث دلالة علی تفضیل البشر علی الملائکة » کاتب محمد بن ولی تاریخ کتابت ۱۰۸۸ . خط نستعلیق و شکسته ۱۸ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده دارای ۵۸ برگ ـ وقفی حاج علیخان ۱۲۹۹ ـ اندازه ۲۱ در ۱۵ « ۴۵۳ »

۴۷۷ حاشیه بر حاشیهٔ قدیمه

عربی حاشیه ایست بر حاشیهٔ قدیم ملا جلال دوانی برشرح جدید تجرید نسخه دیباچه راندارد. نظر بانچه که در پشت نسخه بخط مغایر با خط نسخه نوشته شده محشی ملا عبدالله یزدی است . ترجمه‌اش این است : عبدالله بن شهاب الدین حسین یزدی شهابادی ، شاگرد جمال الدین محمود نیریزی است و در سال ۹۸۱ فوت شده است . محشی را دو حاشیه بر حاشیهٔ قدیم دوانی بر شرح جدید تجرید است «۲» این نسخه از اول مبحث ماهیات تاقدری از مبحث وحدت و کثرت را دارا است .

آغاز پس از تسمیه « .. فان المعقول الحاضر بذاته قد یکون جزئیا الخ اقول کانه س یری ان طبایع الموجوده » انجام « وبالجمله الجسم الواحد لایصیر کثیرا مع بقاهویته » خط نستعلیق و شکسته ۱۹ سطری . دارای ۲۹ برگ . اندازه ۲۰ در ۱۰ وقفی ملا موسی گیلانی « ۴۵۴ »

۴۷۸ حاشیه بر حاشیهٔ قدیمه

عربی ــ این نسخه نیز فاقد دیباچه است . بنا برآنچه در پشت نسخه نوشته شده مؤلف این حاشیه نیز ملا عبدالله یزدی است . این نسخه حاوی مبحث جواهر است .

---

(۱) کشف الظنون ج ۲ ص ۱۲۰ «۲» روضات الجنات

آغاز (قوله ای لا بذلك الحال اراد قدس سره ان المتوهم ان اجری علی ظاهره اعنی الاستغناء) انجام (ان هذا الجسم نظرا الی ذاته یجوز فیه تحقق تلك الابعاد فتدبر و تبصر) نویسنده محمد موسی گیلانی ـ بعداز آن دو صفحه در معرفت ابعاد و اجرام ضمیمه است ـ خط نستعلیق ۱۹ سطری ۰ اقوال بشنجرف نوشته ـ دارای ۲۲ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۲ واقف شناخته نشد « ٤٤٣ »

۴۷۹ حاشیه بر حاشیهٔ قدیم شرح جدید تجرید

عربی ـ محشی آقا حسین خوانساری ـ حاشیه است بر کتابی که بشماره ۳۰۵ ضبط گشته و حاشیهٔ باغنوی را هم نقل نموده و بتوضیح شرح جدید نیز پرداخته عناوین مطالب «قوله فی الحاشیه ـ قال المحقق قال الشی» است روضات الجنات برای محشی دو حاشیه بر حاشیهٔ قدیم دوانی یاد کرده و گوید یکیرا تمام نکرده ـ این حاشیه تا آخر مقصد یکم را دارا است ؛ تاریخ فراغت از تالیف بنا بسواد دستخط محشی که در صفحه آخر نسخه است پنجشنبه ۱۵ ربیع الثانی ۱۰۶۴ است .

آغاز پس از تسمیه و تحمید (قوله لایبعد ان یق فی ترك الموصوف ایماء لطیف الی آخر الحاشیه یمکن توجیه هذه الحاشیه بوجوه اذیمکن ان یکون المراد) انجام (بان یق البرودة مقارنة لمملو السقمونیا الذی هو اسهال الصفرا فینسب عاتها الیه بالعرض) .

تاریخ نوشتن جمادی الاول ۱۱۲۵ ، خط نستعلیق ۲۸ سطری ، اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۳۰۴ برگ ، اندازه ۲۷ در ۱۴ وقفی نائینی (٤٥٥)

۴۸۰ حاشیه بر حکمت صادقیه

عربی ـ در کتاب نام محشی برده نشده است لیك ازین کتاب و رسالهٔ معاد که بشمارهٔ ۶۹۶ است و هم رسالهٔ معرفت النفس که ضمیمهٔ او است و هر سه مسوده و بیك خط است دانسته میشود که مؤلف آنها یکی است و این تالیفات را نیز دارد: ۱ ـ مثنوی فارسی (۱) ۲ ـ تاملات العشره (۲) ۳ ـ رسالة الحدوث ۴ ـ رسالة فی تتمیم حدوث

(۱) این دو بیت را از آن مثنوی درین کتاب آورده « نفس کل عزم سفر آغاز کرد رخش فلك سپهر (کذا) ساز کرد ۰ گر بطلب قطره زدی قهقری ۰ وانشدی مسند ثم استوی

(۲) الذریعه ج۳ ص ۳۰۱ اشتباهاً کتاب تاملات العشر وهم این حاشیه را تالیف ملا محمد صالح بن محمد سعید خلخالی دانسته و آورده است که مؤلف این حاشیه شاگرد ماتن است و این حاشیه تقریر استادش است ۰ برای وضوح اشتباه بنگرید بجملهٔ آغاز این کتاب و هم بکتاب حکمت صادقیه ـ

الدهر والحرکة والزمان ۵ ـ رسالة فی‌المعاد ۶ ـ شرح رسالة تفاحیه ۷ ـ رسالة عجیبة فی بیان اللم الطبیعی فی الکرة المتحرکة البلوریه(۱) ۸ ـ حاشیه موسوم بمرآة النفس ۹ ـ حاشیه موسوم بمرآة العقل از رسالة معاد مذکور استفاده می‌شود که مؤلف آن نظر علی زنگنه است و کتاب حکمت صادقیه که بشمارهٔ ۲۵۵ است در بعضی از صفحات آن عبارات و حواشی از این کتاب نقل ونوشته شده و بامضاء (ن ظ ر) می باشد و آن عبارات وحواشی از حیث خط با خط این کتاب نیز مشابهت دارد . این قراین و شواهد میرساند که نام محشی نظر علی زنگنه است . ترجمهٔ محشی بنظر نرسید .

آغاز (بسم‌الله والحمدلله کما هو اهله والصلوه علی محمدص نبیه و اهله اما بعد فلما کانت الرسالة التی امر بجمعها و ترتیبها الفاضل المتاله القدیس مولانا محمدصادق الارجستانی تلمیذه الفاضل التحریر مولانا حمزه قدس الله سر هما فی‌معرفة النفس و قویها)

انجام (و ذلک ماانفصل له شانه علی‌عبد بالاختتام بالخیر) خط نستعلیق مختلف السطر که قسمتی از صفحات را بطور چلیپا نوشته . اقوال و فصول بشنجرف نوشته شده : دارای ۱۹ برگ اندازه ۲۱ در ۱۲ وقفی فهرستی « ۴۵۶ »

۴۸۱ حاشیه بر خلاصه

عربی ـ محشی شناخته نشد . از اینکه نقل اقوال علامهٔ حلی نموده دانسته می‌شود که از مردمان سدهٔ ۷ ببعد است ـ

آغاز (قوله بسم‌الله الخ ابتداء المصر بالبسملة فی اول کتابه‌لوجوه) انجام(کذلک المؤمنین هنالک تکلیفهم مثل تکلیف الملائکة) خط نسخ ۲۱ سطری ـ اقوال بطلا و شنجرف نوشته شده . دارای ۳۸ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۱ . وقفی نادر شاه سال ۱۱۴۵ . « ۴۹۷ »

۴۸۲ حاشیه بر زوراء

عربی ـ محشی ملا جلال دوانی . حاشیه ایست توضیحی بر رساله زورائش که اصل وهم حاشیه را در نجف بخواهش شرف الدین حسن قتال نگاشته .

آغاز (اما بعدالحمد لولیه والصلوة علی نبیه فانی لما فرغت من‌تهذیب الرساله الموسومة

(۱) پس از کلمه « بلوریه » این جملات مذکور است : « التی صنعها المرحوم محمدآقا جدید الاسلام من حکماء الفرانسه بحیث یخرج منه الشعلات و قد فصلنا فیه حقیقة الضوء و زیفنا المذهب المشهور فیه »

بالزوراء) انجام (والصلوة والسلام علی القدسیین خصوصا علی سیدنا سیدالکل فی‌الکل‌و علی آله و صحبه اجمعین والحمدلله رب العالمین)

خط نسخ ۲۱ سطری ـ دارای ۱۵ برك ، اوراق‌موریانه خورده ـ اندازه ۲۲ در ۱۲ وقفی نائینی « ۳۱۰ »

۴۸۳ حاشیه بر زوراء

عربی ـ مکرر شمارهٔ پیش ـ آغاز (اما بعد الحمد لولیه والصلوة) انجام (سیدنا محمد و آله و اصحابه و تابعیه و احبائه) کاتب محمد پسر غیاث الدین ـ سال تحریر جمادی الثانی ۹۹۴ . خط نستعلیق و شکسته مختلف‌السطر ـ اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۹ برك . اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی « ۷۱۵ »

۴۸۴ حاشیه بر زوراء

عربی ـ مکرر پیش ، آغاز (اما بعد الحمد لولیه) انجام (والصلوة علی سیدنا محمد وآله و صحبه و تابعه و احبابه تمت‌الحواشی)

خط نستعلیق ۲۱ سطری مجدول بلاجورد ؛ دارای ۱۱ برك ؛ « به بینید حاشیه بر محاکمات ۵۳۵ حکمت ص ۳۳۴ » « ۵۸۹۴ »

۴۸۵ حاشیه بر زوراء

عربی ـ مکرر پیش ؛ آغاز « اما بعدالحمد لولیه » انجام « والسلام علی محمد و آله‌واصحابه و تابعه والحمدلله »

خط نستعلیق مختلف‌السطر که بعضی از صفحات بطور چلیپا نوشته شده ؛ دارای ۸ برك « به بینید رساله در إثبات نبوت ۵۹۰ حکمت ص ۳۷ » « ۵۹۶۱ »

۴۸۶ حاشیه بر زوراء

عربی ـ مکرر پیش . آغاز « اما بعد الحمد لولیه » انجام « والسلام علی سیدنا محمد و آله »

خط نسخ ۲۳ سطری که در متن و حاشیه نوشته شده ـ مجدول بطلاو تحریر ـ دارای ۴ برك « به بینید اثبات واجب ۲۹۸ حکمت ص ۱۱ » « ۵۸۶۹ »

۴۸۷ حاشیه بر زوراء

عربی ـ محشی غیاث الدین منصور دشتکی ـ نظر محشی تنها در رد است ؛

آغاز (حمد المن ایدنا بمحمد سیدنا سید اعلام الاسلام سند اهل الکلام فی الکلام)
انجام « ولوساغ ماتوهمه لساغ ابطال وجودالجسم بما اوهمه »
خط نسخ ۱۳ سطری ـ دارای ۱۴ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی ملا موسی «۴۶۷»

۴۸۸ حاشیه بر شرح اشارات

عربی ـ محشی ملاعبدالرزاق بن علی بن حسین لاهجانی قمی متخلص بفیاض متوفای ۱۰۵۱ شاگرد ملا صدراو هم داماد اوست . افاداتی است بر شرح خواجه نصیرالدین طوسی ؛ این نسخه تا قدری از مبحث تناهی ابعاد را دارا است . دانسته نشد که مأثور خامهٔ محشی چقدر بوده .

آغاز « یا من کان فی زمرة العقول عن وصف جلاله السنة الاشارات » انجام « فلایلزم المحال الذی یلزم علی تقدیر اقتضاء الجسمیة بلاواسطه » در آخر نسخه ضمن ۳ صفحه رساله ایست در نفس منسوب بارسطو . کاتب علی اکبر بن محمد کریم طبیب . تاریخ کتابت ۲۴ ربیع الثانی ۱۲۵۶ در مدرسه میرزا حسین واقع در اصفهان .

خط نستعلیق و شکسته ۱۶ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده دارای ۵۶ برگ اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی فهرستی « ۴۵۹ »

۴۸۹ حاشیه بر شرح جدید تجرید

عربی ـ محشی میر صدرالدین دشتکی محشی را در این حاشیه نظر بتعرض ورد حاشیهٔ قدیم ملا جلال دوانی است و این غیر از حاشیه ایست که بشمارهٔ ۱۰۱ است ـ حاشیهٔ بشمارهٔ مذکور بنا بر توصیف و ضبط کشف الظنون حاشیهٔ دوم محشی است ؛

این نسخه فاقد دیباچه است و تا مبحث « میل » را دارد ؛

آغاز (و علی آله و اصحابه الذین الخ قال الشارح فیما کتب علی الحاشیه قبل ام یرد)
انجام (غیر بین ولا مبین) کاتب محمد بن حسین ـ تاریخ کتابت ۱۰ شوال ۹۸۸ ـ
خط نستعلیق ۲۱ سطری . دارای ۲۵۱ برگ . اندازه ۲۴ در ۱۱ وقفی نائینی «۴۷۴»

۴۹۰ حاشیه بر شرح جدید تجرید

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۶۹ محشی محمد خفری . افاداتی است برقسمت آلهیات شرح تجرید قوشچی که بنام شرح جدید نامیده شده است .

آغاز پس از دیباچه (قوله استدل علی وجود الواجب تم آه اختار المص قدس سره فی اثبات الواجب نعم منهج الحکماء الالهیین) انجام (کان واجب الوجود بذاته واجب الوجود لغیره) کاتب

نور محمد بن علی محمد - تاریخ کتابت ربیع الاخر ۱۲۵۵

خط نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۴۸ برگ . اندازه ۱۵ در ۱۰ وقفی فهرستی . « ۴۲۸ »

۴۹۱ حاشیه بر شرح جدید تجرید

عربی مکرر پیش - آغاز پس از دیباچه (قوله استدل علی وجود الواجب الخ)

انجام - (واجب الوجود بذاته واجب الوجود) سال تحریر ۹۸۷

در آخر ۶ صفحه رساله ایست در وجود از عبدالرحمن جامی - اول آن (الوجود ای بانضمامه الی الماهیات) انجام (وکونه قائماً بالمجموع فلایجدی نفعا) کاتب ملك حسین بن ملك علی تبریزی .

سال تحریر ۹۹۲ ـ خط نسخ ۲۲ و ۲۳ سطری دارای ۴۲ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۲ وقفی نائینی (۴۵۸)

۴۹۲ حاشیه بر شرح جدید تجرید

عربی مکرر پیش ـ نسخه ناقص و تا مسئلهٔ سرمدیت حق تعالی را دارا است و دارای حواشی است - آغاز پس از دیباچه (قوله استدل علی وجود الواجب تعالی آه اختار المص قدس سره فی اثبات الواجب منهج الحکماء)

انجام - (لان اثباتها واثبات عدم زیادتها مستلزمان لاثبات البقاء وعدم زیادته) کاتب محمد بن محمد حسین همدانی تاریخ کتابت ۵ جمادی الثانی ۱۱۱۰

خط نسخ ۱۰ سطری ـ صفحه اول دارای یك سرلوح مرصع زمینه طلا اوراق مجدول بطلا وتحریر ولاجورد دارای ۱۱۷ برگ اندازه ۲۱ در ۱۱ وقفی نائینی « ۴۲۷ »

۴۹۳ حاشیهٔ بر شرح جدید تجرید

عربی ـ محشی میرفخرالدین سماکی (ترجمه اش بیاید) تعلیقاتی است بر مبحث ماهیة وعلة ومعلول از شرح جدید تجرید نسخهٔ موجود از آخر افتاده دارد وتاقدری از مبحث جعل « مسئلة تقدم اجزاء ماهیة » را دارا است .

آغاز « اما بعد حمد ولی الانعام والصلوة والسلام علی سید الانام وآله العظام » انجام موجود « وله من حیث هو ذلك لنوع خواص والشیئی الذی « کذا » خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ دارای ۲۹ برگ اندازه ۱۸ در ۱۲ واقف شناخته نشد « ۴۶۴ »

۴۹۴ حاشیه برشرح جدید تجرید

عربی مکرر شمارهٔ ۱۱۱ ـ محشی میرفخرالدین سماکی . حاشیه ایست تنها برمقصد سوم (الهیات) آنشرح است . وآنرا بنام شاه طهماسب صفوی تالیف نموده و در ۹۴۱ از تألیف آن فراغت یافته است .

آغاز « الحمد لله الغفور الرحیم والصلوة والسلام علی حبیبه المنعوط بالخلق العظیم »
انجام ـ « ولما کان المقصد الاقصی اثبات الواجب تعالی لایبعد ان یقال فی تاریخ التألیف اثبات الله الدال علیه ونسأل الله التوفیق فی تحریر المقاصد الباقیه » کاتب سرماساه بن ماساه (کذا) تاریخ کتابت ۳ ربیع الثانی ۹۸۶ خط نسخ ۲۳ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۸۸ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۲ واقف شناخته نشد « ۵۹۰ »

۴۹۵ حاشیه برشرح جدید تجرید

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز « الحمد لله الغفور الرحیم » کاتب از آخر نسخه چند صفحه را ننوشته است . آخر موجود « باعتبار الموضوع ولیس کذلک بزعمه کماسیذکره » خط نستعلیق ۲۱ سطری دارای ۸۲ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۲ واقف شناخته نشد « ۴۹۳ »

۴۹۶ حاشیه برشرح جدید تجرید

عربی مکرر پیش ـ کاتب دیباچه را ننوشته و آخر نسخه نیز افتاده دارد . آغاز « قال المصنف طاب ثراه المقصد الثالث فی اثبات الصانع » ـ آخر موجود . « اقول لوکان للواجب تعالی مثل » خط نستعلیق ۱۵ سطری . اقوال بشنجرف نوشته شده دارای ۶۹ برگ اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی سید علیخان بسال ۱۲۷۳ ـ « ۴۶۲ »

۴۹۷ حاشیه برشرح جدید تجرید

عربی مکرر پیش ـ این نسخه صدراً وذیلا افتاده دارد واز اواخر مبحث نفی محل تا چند صفحه به آخرمانده را دارا است .

آغاز موجود « نهایة لزم قدم العالم اذ فرده من الحادث قدیم ح » . انجام موجود « بعد تمام الحدیث کما فی الشرح فلا حاجة الی ماذکرنا من التوجیه » خط نستعلیق ۱۲ سطری دارای ۲۴ برگ اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی سید محمد تقی (۴۶۱)

۴۹۸ حاشیه برشرح جدید تجرید

عربی ـ محشی ملا عبدالرزاق لاهیجی این نسخه از اول مبحث جواهر و اعراض

تاقدری ازمسئلهٔ تجرد نفس را دارد . آغاز « یامن تقدس ذاته عن مشابهة الجوهر والعرض» انجام (وقائماً بالموضوع فی الوجودالاصلی فمما لا مجال ان یرتاب فی استحالته) تاریخ کتابت ربیع الاول ۱۱۹۹ خط نستعلیق وشکسته ۱۸و۱۹ سطری اقوال بشنجرف نوشته شده دارای ۷۹ برگ اندازه ۲۰در۱۲ وقفی نائینی (۳۹۰)

۴۹۹ حاشیه‌برشرح جدیدتجرید

عربی ـ محشی ملامیرزای شیروانی ،افاداتی است برشرح‌قوشچی از مبحث صدق حقتعالی تامسئلهٔ حسن وقبح را دارد. دانسته نشد که‌تراوش خامهٔ محشی چقدر بوده . عناوین مطالب به (قوله یاقال الشارح ـ اقول) است.

آغاز (قال المص س سره انتفاء القبح یدل علی صدقه اقول یمکن ان‌یکون‌مراده ان انتفاء القبح عن افعاله تعالی یدل علی صدقه فی‌کل موضع یحکم العقل بقبح الکذب) انجام ـ (وقد سبق فی اوائل هذاالمبحث نبذ مما یدل علی بطلان القول بان المالك لایقبح منه شیىء من التصرفات فی ملکه) کاتب محمد نبی بن‌ولی الله ـ تاریخ کتابت ۱۲ صفر ۱۱۰۸ نسخه رونویس شده ازنسخهٔ اصلی است ودر ربیع‌الثانی ۱۱۰۹ بانسخهٔ اصل مقابله شده است خط نسخ ۲۰ سطری اقوال بشنجرف نوشته شده‌دارای ۱۰۴ برگ اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی فهرستی (۴۳۰)

۵۰۰ حاشیه برشرح جدیدتجرید

عربی . مکرر پیش ـ آغاز (المص قس و انتفاء القبح یدل علی صدقه) آخر نسخه افتاده ـ آخر موجود (فعله علی انه یمکن ان‌یکون الغرض) خط نسخ ۱۷سطری دارای ۷۲ برگ اندازه ۱۷ در۱۱ وقفی سیدعلیخان ۱۲۷۳ (۴۷۰)

۵۰۱ حاشیه برشرح جدید تجرید

عربی ـ از نامبرد شدن برخی از اعلام در کتاب استفاده می‌شود که محشی از اعلام امامیه نیمهٔ دوم سدهٔ ۹ ببعد است و استادش را بنام افضل قاینی یاد کرده .محشی را در این حاشیه بیشتر نظر در کلام یکی از افاضل است که از آن به :« قال الفاضل ـ ادرحمه‌الله » تعبیر میکند .

نسخه دیباچه ندارد . موجودی ازین حاشیه از مقصد سوم « الهیات » تاقسمتی از فصل سوم آن مقصد «فی افعال الله » است و مینماید که‌بیش‌از این‌ازخامهٔ‌محشی‌تراوش نکرده . آغاز « قال السم المقصد الثالث الخ لماکان علم‌الکلام هوالعلم بامور یقتدر معه

علی اثبات العقاید الدینیه بایراد الحجج و دفع الشبه کما عرفوه به والمقصود بالذات فیه معرفة العقاید الدینیه المعبرعنه بالایمان » انجام « و بالجمله الکسب الذی قالوا به غیر معقول » خط نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۳۲ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی مرتضی قلیخان سال ۱۳۶۰ « ۴۳۷ »

۵۰۲ حاشیه بر شرح جدید تجرید

عربی ـ صفحات اول نسخه افتاده است بهمین جهت محشی شناخته نشد ؛ لیک اینقدر معلوم است که محشی شاگرد غیاث الدین منصور دشتکی است و محشی متعرض حاشیهٔ ملا جلال دوانی شده . نسخهٔ موجود از اوائل مسئلهٔ (وجوب وجود معلول بوجود علت تامه) تا اوائل مسئلهٔ (صدور کثیر از واحد) را دارد . گویا مأثور خامهٔ محشی بیش از این نباشد .

آغاز موجود (فی الحاشیه الجلالیه اقول جعل الشارح قوله ولا یجب عطفا » انجام مع انه اعتبر الصدور عن مجموع ح وفی الصوره الاخری تم کلامه (کذا) خط نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۳۰ برگ : اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی (۴۷۵)

۵۰۳ حاشیه قدیم بر شرح جدید تجرید

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۱۲ محشی ملا جلال دوانی ـ این حاشیهٔ اول محشی است که بسلطان ابوالفتح خلیل بیك بن ابوالنصر حسن بیك بهادر خان اهداء نموده . و در جلد اول فهرست اشتباهاً حاشیهٔ دوم معرفی شده است ـ این نسخه تا حاشیه بر اوائل مبحث مزاج (اواخر فصل دوم از مبحث جواهر را) دارا است در حاشیه صفحهٔ ۱۹۱ این نسخه مرقوم است : « من ههنا الی آخر الکتاب لیس فی اکثرالحواشی القدیمه و تسعی بالملحقات اللاریه » بنا براین تراوش خامهٔ محشی تا اوائل مبحث فلکیات بوده و ملحقات باید از کمال الدین حسین لاری شاگرد محشی باشد ـ نسخه دارای دیباچه و حواشی محشی و هم از آقا جمال خوانساری را دارا است .

آغاز (یا من وفقنا لتجرید الکلام فی تقریر عقایدالاسلام) انجام مأثور خامهٔ محشی (الا انهما یدفعان الغلط عن المصنف) انجام نسخه (واطال الکلام فیه علی ما عودنابه) کاتب محمد رضا بن محمد معصوم حسینی رضوی ـ تاریخ کتابت ۱۲ رمضان ۱۱۱۵ در اصفهان . خط نسخ ۱۶ سطری ـ اوراق مجدول بطلا و تحریر دارای ۲۰۵ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی (۴۶۷)

۵۰۴ حاشیه قدیم بر شرح جدید تجرید

عربی ـ مکرر پیش ـ از اول این نسخه یك صفحه افتاده و از آخر نیز ناقص است . اول موجود « لیس فی کلام الشارح اشعار » سطر آخر موجود « قوله فلا یصح الحکم علیه صحه » دو برك آخر رطوبت رسیده و سیاه شده است ـ

خط نسخ مختلف السطر ـ دارای ٦٤ برك ـ اقوال بشنجرف نوشته شده ـ اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی « ۴٦٦ »

۵۰۵ حاشیه قدیم بر شرح جدید تجرید

عربی ـ مکرر پیش ، این نسخه از اواسط و آخر افتاده دارد ، آغاز (یا من وفقنا لتجرید الکلام » آخر آن (الی ههنا بیان احکام العله الفاعلیه)

خط نستعلیق ۲۲ سطری ـ اوراق مجدول ـ دارای ۸۱ برك اندازه ۱۸ در ۹٫۳ وقفی نائینی « ۴٦۵ »

۵۰٦ حاشیه بر شرح جدید بر حاشیهٔ قدیم تجرید

عربی ـ مکرر شماره ۹۱ ؛ محشی حبیب‌الله شیرازی معروف بملا میرزا جان باغنوی . تعلیقات و توضیحات و ایراداتی است بر شرح جدید تجرید و حاشیهٔ اول ملا جلال دوانی . مابین‌میان عبارات شرح و حاشیه « قال الشارح‌ـقوله » میباشد .

آغاز (المصر ره عما بعد حمد واهب‌الوجود علی نعمائه لایبعدان‌تقفی ترك‌الموصوف هنا ایماء لطیف الی ما سیجیئی) انجام (ان یکون‌الحرکة فی‌الاول اشدمن‌الحرکة فی‌الثانی » کاتب اسمعیل بن محمد شیرازی ؛ تاریخ کتابت ۱۰۳۴خط نستعلیق ۱۸ سطری. دارای ۲۷۰ برك اندازه ۹ در ۱۳ وقفی قائم مقام « ۴٦۸ »

۵۰۷ حاشیه بر شرح جدید و بر حاشیه قدیم تجرید

عربی ـ مکرر پیش . آغاز « قال المصنف اما بعد حمد واجب‌الوجود » انجام ان یکون الحرکة فی‌الاول اشد من‌الحرکة فی‌الثانی » کاتب محمد شفیع فیروزآبادی .

خط نستعلیق مختلف‌السطر ـ چهار صفحه اول بخط تازهٔ نوشته شده . دارای ۱۷۹ برك ـ اندازه ۲۰ در ۱۰ وقفی نائینی « ۴۴۷ »

۵۰۸ حاشیه برشرح‌جدید و بر حاشیهٔ قدیم تجرید

عربی ـ مکرر پیش؛ اول و آخر نسخه افتاده است اول موجود (المقید الذی اخذ معه قدامل و کن علی

بصیرة) آخر موجود (فی‌اللوازم یستلزم تنافی المنزومات اذاکان)

خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ دارای ۲۸۳ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۳ واقف شناخته نشد ، « ۴۴۸ »

۵۰۹ حاشیه برشرح جدید و برحاشیه قدیم تجرید

عربی ـ مکرر پیش ، آغاز « قال المصنف رحمه‌الله اما بعد حمد واجب‌الوجود » انجام « ان یکون‌الحرکة فی‌الاول اشد من‌الحرکة فی‌الثانی »

خط شکسته و نستعلیق ۲۴ سطری ـ دارای ۱۵۴ برگ . اوراق کتاب موریانه خورده ـ اندازه ۲۴ در ۱۲ وقفی نائینی (۴۴۹)

۵۱۰ حاشیه بر شرح جدید و برحاشیهٔ قدیم تجرید

عربی ـ مکرر پیش ؛ از اول این نسخه تقریباً ۱۷ صفحه و از آخر آن نیز افتاده .. آغاز موجود (لکن یمکن ان یقال نفی‌الاسناد الترادف ههنا کانه مبنی علی اطلاقات القوم الخ) آخر موجود « وصار حاصل کلامه ان‌الوحدة الشخصیه و ان لم‌یکن عین الجزئیة کمامر لکنها لازمه)

خط نستعلیق شکسته مختلف‌السطر دارای ۲۴۹ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی‌حاج علیمراد سال ۱۲۹۹ (۴۶۹)

۵۱۱ حاشیه برشرح قدیم تجرید

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۶۶ ، محشی میر سید شریف علی گرگانی ـ

آغاز (قوله اما بعد حمد واجب‌الوجود علی نعمائه الخ خص بالذکر من صفاته العلی ما هو اخص‌به تم) انجام (فیکون هناك متأثرة اخری و هکذا فیلزم الدس) تاریخ کتابت ۹۰۳ .

خط نستعلیق شکسته ۲۱ سطری ـ دارای ۲۸۸ برگ . اوراق مجدول بشنجرف و موریانه خورده ـ اندازه ۱۷ در ۱۴ وقفی نائینی (۴۷۱)

۵۱۲ حاشیه برشرح قدیم تجرید

عربی ـ مکرر پیش ، این‌نسخه از آخر افتاده دارد و قسمت کمی از کتاب‌است آغاز (اما بعد حمد واجب‌الوجود علی نعمائه) آخر موجود (فاذا التفت الی حصولها عرفت بمجرد)

خط نستعلیق ۲۱سطری اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۷ برگ ؛ اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی منتجب الدین (۴۷۲)

۵۱۳ حاشیه برشرح جدید تجرید وحاشیهٔ خفری

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۰۷ . محشی شمس‌الدین‌محمد گیلانی معروف بشمسا ـ (یا ملاشمسا) افاداتی است بر شرح تجرید قوشچی و هم بر حاشیهٔ خفری بر آنشرح ـ نسخه ناقص است .

آغاز « الحمدلله ذی المجد والبهاء) انجام موجود (مع‌قطع‌النظر عن جمیع‌ماعداها یکون ملا بسته لهذا الواحد)

خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ صفحه اول دارای یك سراوح مذهب . اوراق‌مجدول بطلا و تحریر ـ اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۸۹ برگ . اندازه ۲۲ در ۱۱ وقفی نائینی « ۴۴۲ »

۵۱۴ حاشیه برشرح جدید تجریدو برحاشیهٔ قدیم

عربی ـ محشی شناخته نشد و مینماید از مردمان سدهٔ ۱۰ بعد است ـ مابزین عناوین شرح و حاشیه قدیم (قاله ـ قوله) است . نسخه مقابله شده و اولش افتاده است . آغاز موجود (المنطق من‌المهیه من‌حیث هی فی‌الجمله) انجام (و هو ما یعقل بالقیاس الی غیره)

خط نستعلیق ۲۳ سطری ؛ دارای ۲۵۹ برگ ـ اندازه ۲۴ در ۱۲ ؛ وقفی نائینی . « ۴۷۴ »

۵۱۵ حاشیه بر شرح‌جدید تجرید وحاشیهٔ‌قدیم

عربی ـ اول و آخر نسخه افتاده و بهمین جهت محشی شناخته نشد ـ

آغاز موجود (بکیفیة نفسانیه بهذا الوجه بل تقول) انجام موجود (اخص مطلقا من ـ مفهوم المقابل مع انه اخذفی)

خط نستعلیق ۲۱سطری ـ دارای۶۲برگ ـ اندازه ۱۹در ۱۲ وقفی فهرستی «۴۴۵»

۵۱۶ حاشیه برشرح حکمت العین

عربی ـ کاتب دیباچهٔ محشی را ننوشته ـ بقرائن مستفاد از بعضی حواشی نسخه وهم توصیف فاضل چلبی محشی ملا میرزا جان باغنوی است حاشیه بطـور

(قال ـ اقول) برشرح میرك بخارائی است نسخهٔ موجود از آخر افتاده دارد و تاقدری ازمبحث دوم ازمقالهٔ اولی (جعل در بسایط) را دارا است - نسخه محشی است بحواشی که غالب آن بامضاء (ع ـ ق) است آغاز «قال الش الحکمة استکمال اه الاستکمال مصدر والمصادر قد یطلق ویراد بها معانیها النسبیة) انجام موجود (لانه اذالم یکن البسیط مجعولا فی نفس الامر ذاتا ولاوجوداً) خط نستعلیق شکسته ۱۵ سطری . اوراق مجدول بشنجرف ـ صفحهٔ اول دارای سر لوح کوچك رنك آمیزی شده ـ اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۰۹ برك ـ اندازه ۲۲در۱۵ وقفی نائینی « ۴۵۰ »

۵۱۷ حاشیه بر شرح حکمت العین

عربی مکرر پیش - این نسخه حاشیه بر مقاله اولی را دارا است . دیباچهٔ محشی وحاشیه بردیباچهٔ شرح را فاقد است - آغاز موجود « قال الشارح ای النشاءة المجرد والمادی ومقابلاتها اقول یحتمل » انجام موجود « فیلزم ان لایقدر العقل علی تعقلها هف» خط نستعلیق شکسته ۲۹ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده دارای ۷۱ برك اندازه ۲۶ در۱۳ بوسیلهٔ محمد حسنخان درابان ۱۳۱۰ تسلیم کتابخانه شده است « ۴۵۱ »

۵۱۸ حاشیه برشرح عقاید عضدی

عربی ـ تعلیقاتی است برشرح ملا جلال دوانی برعقاید عضدی ـ این نسخه دیباچه را ندارد نظر بانچه درپشت نسخه نوشته شده مؤلف این حاشیه خلخالی است وباید همان حسین حسینی خلخالی متوفای ۱۰۱۴ باشد که در کشف الظنون نام برده شده است. درآخر نسخه محشی نگاشته: است «هذا اول ماصنفته علی آخر ماصنفه العلامة الدوانی» .

آغاز ـ « قوله وهو انسان بعثه الله الضمیر راجع النبی المطلق المذکور ضمنا »

انجام ـ « ثم لایخفی ان استدلال انما یصلح بدعوی ثلث کلمات کل نفس وکل معصیة وکل وقت » ـ کاتب حسن بن ابو بکربن عبدالله تامراد تاریخ کتابت ذیقعده ۱۰۱۵ درمدرسهٔ حسنیه ـ خط نسخ ۳۲ سطری اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۴۷ برك اوراق نسخه رطوبت رسیده اندازه ۲۳ در۱۶ وقفی نائینی « ۴۷۷ »

۵۱۹ حاشیه بر شرح عقاید نسفی

عربی ـ مکرر شماره ۸۱ محشی احمد بن موسی ایزنیقی معروف بخیالی ـ متوفای ۸۷۵ - (۱) کتاب حاشیه برشرح تفتازانی است . محشی درآخر رمضان ۸۹۲ ازاین کتاب

---

(۱) عثمانلی مؤلفلری - ج ۱ ص۲۹۱

فراغت یافته و بوزیر محمود پاشا اهدا کرده است. کتاب چاپ هم شده ـ این نسخه صدراً وذیلا افتاده دارد ـ شرح این حاشیه وهم حواشی بر آنرا بشمارهای ۳۷۸ و ۴۷۵ و ۴۷۶ و ۵۲۰ حکمت خطی وهم درضمیمهٔ شمار ۳۶۶ حکمت چاپی به بینید .

آغاز موجود « قال الشارح النحریر عامله الله تعالی بلطفه الخطیر بعد ماتیمن بالتسمیه الحمد لله » انجام موجود « التائب من الذنب کمن لاذنب له » خط نستعلیق ۱۷ سطری اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۵۷ برگ اندازه ۲۰ در ۱۱ وقفی فهرستی « ۴۷۶ »

۵۲۰ حاشیه بر شرح عقاید نسفی

عربی ـ حاشیه برشرح تفتازانی است ـ محشی شناخته نشد .

آغاز « لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم سبحانك لاعلم لنا الا ما علمتنا انك انت العلیم الحمد لله المتوحد ای الاحد » انجام « قوله و الملائکة مؤمنون عالمون للصالحات غاین الاستواء » خط نسخ ۱۷ سطری . اقوال بشنجرف نوشته شده دارای ۷۹ برك اندازه ۲۰ در ۱۲ واقف شناخته نشد « ۴۷۸ »

۵۲۱ حاشیه برشرح مواقف

عربی مکر شماره ۷۱ محشی کمال الدین مسعود شیروانی متوفای ۹۰۵ مدفون درمزار پیر سیصد سالهٔ هرات . از دانشوران عصر خود بشمار و تدریس مدرسهٔ مهد علیا گوهرشاد آغا ومدرسهٔ اخلاصیه ومدرسهٔ غیاثیهٔ هرات را « که تدریسش باعلم علماء خراسان اختصاص داشته » عهده دار بوده . حاشیه برشرح مواقف میرسید شریف است . اول و آخر این نسخه افتاده موجودی از موقف دوم امور « امورعامه » تاقدری از مقصد هفتم از مرصد چهارم (وحدت و کثرت) است

آغاز موجود (عند القائل الخ یرید ان الحکماء حاکمون با ن واجب ا لوجـود عبارة عن الوجود البحت) . انجام موجود (واعلم ان المقصود من کلام الشر و هذا اعم من قوله اذ بماینر فیها لیس اعتراضا علی المصنف کما یتوهم ادما) « کذا » خـط نستعلیق ۲۱ سطری دارای ۱۶۳ برك اوراق نسخه موریانه خورده . اندازه ۲۳ در ۱۰ وقفی ابن خاتون بسال ۱۰۶۷ (۴۷۹)

۵۲۲ حاشیه برشرح مواقف

عربی مکرر پیش ـ این نسخه از اول موقف دوم تا اوائل مقصد پنجم (در تمایز اعدام) ازمرصد اول را دارا است .

آغاز (عند القائل یرید ازالحکماء حاکمون بان واجب الوجود) انجام (الشرط لعدم المشروط منافسه یدفع) خط نستعلیق ۲۱ سطری دارای ۴۸ برگ اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی نائینی « ۴۸۰ »

۵۲۳ حاشیه بر شرح مواقف

عربی ـ حاشیه ایست بر شرح مواقف شریفی : این نسخه دیباچه را ندارد واز آخر هم مینماید ناقص است . موجودی آن تا قدری از مقصد ششم در «ابحاث وحدت» است ـ نام مؤلف این حاشیه در پشت نسخه علی الطوسی نوشته شده شاید همان علاء الدین علی سابق الذکر باشد . کشف الظنون در تعریف این حاشیه گوید :

« مختصری است شامل ابحاث کثیره » آغاز موجود (وکرم بنی آدم نوع الانسان کتب الشارح علی الحاشیه قدره) آخر موجود (لایخفی علی احد ان یقدم عدم الحادث علی وجوده غیر نفس وجوده و عدمه)

خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ نسخه رطوبت رسیده . دارای ۵۱ برگ ؛ اندازه ۱۸ در ۱۲ . وقفی شیخ محمد باقر سال ۱۱۷۶ « ۵۶۴۷ »

۵۲۴ حاشیه بر شرح هدایة الحکمة

عربی ـ مکرر ۱۱۹ حاشیه ایست (بقوله ـ اقول) بر شرح هدایة شمس الدین محمد بن مبارکشاه بخاری . کاتب دیباچه را ننوشته . در پشت صفحهٔ اول بخط مغایر با خط نسخه مؤلف این حاشیه، میر سید شریف گرگانی نوشته شده ؛ این نسخه تا اواخر فن اول از قسم سوم (مبحث کیف) را دارد .

آغاز موجود « قوله الحکمة صناعة نظریه الصناعة ملکة یقتدر بها الانسان علی استعمال موضوعات ما فی تحصیل غرض من الاغراض استعماله بالاختیار من غیر روية) انجام (والعارض الممیز هوالتعین فیلزم کون التعین عارضا)

خط نسخ مختلف السطر ـ اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۴ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۳، نسخه رطوبت رسیده است ـ وقفی ملا موسی « ۴۸۵ »

۵۲۵ حاشیه بر شرح هدایة الحکمة

عربی ـ محشی مصلح الدین محمد لاری انصاری ـ متوفای ۹۸۴ یا ۹۸۰ یا ۹۷۷ (۱) شاگرد غیاث الدین منصور است پس از تکمیل سفری بهند و ترکیه نموده سپس ببغداد آمد . افاداتیست بر شرح میبدی و بتوضیح متن هم پرداخته و تا مبحث زمان را دارا

(۱) کشف الظنون ، فارسنامه ـ منتظم ناصری

است ؛ آغاز « الحمدلله الذی تخلص بهدایة حکمة حواشی قلوبنا عن غواشی الریوب والاوهام) انجام (لان کرةالارض لیس لها من‌الجهات) کاتب عبدالله بن فقیه حسن .
تاریخ کتابت ۱۰۰۷ در مدرسهٔ اخلاصیه در شهر بدلیس . خط شکسته مختلف‌السطر اقوال بشنجرف نوشته شده ؛ دارای ۲۷ برگ . اندازه ۲۰ در۱۸ وقفی فهرستی «۴۸۱»

۵۳۶ حاشیه بر شرح هدایةالحکمة

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۰۶ . محشی میر فخرالدین محمد بن حسین حسینی سماکی استرابادی شاگرد غیاث‌الدین منصور دشتکی. روضة‌الصفا ترجمهٔ محشی و هم خواهرزاده‌اش را نوشته و تاریخ وفترا یاد نکرده منتظم. ناصری محشی رادر شمارهٔ مشاهیر و اعلام متوفای ۹۷۰ و هم ۹۸۴ ذکر کرده بی آنکه اشارهٔ باختلاف اقوال کند ؛
کتاب افاداتی است بر شرح فاضل میبدی و تا قسمت فلکیات را دارد. محشی این حاشیه را موشح بنام ابوالغازی نظام شاه هندی نموده .
آغاز « الحمد الله العلیم الحکیم و الصلوة علی نبیه المنعوت بالخاق العظیم » انجام « واسطة فی‌صدور التحریکات الغیرالمتناهیة عن‌النفس المنطبعه) کاتب عبدالحسین‌بن ابراهیم احسائی ـ تاریخ کتابت ۲۲ رمضان ۹۸۴ ـ خط نسخ ۱۷ سطری دارای ۱۹۲ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۰ وقفی میرزا محمد عسکری بسال ۱۳۱۳ « ۴۸۳ »

۵۳۷ حاشیه‌برشرح هدایة الحکمة

عربی مکرر پیش از اول نسخه بقدر یکصفحه افتاده است . اول موجود (وبیان موضوعه الذی هو الموجودات) انجام «واسطة فی‌صدور التحریکات الغیر المتناهیة عن‌النفس المنطبعة » خط نستعلیق شکسته ۲۵سطری . دارای ۱۰۲ برگ .
اندازه ۲۰ در ۱۰ وقفی فهرستی (۴۰۱۲)

۵۳۸ حاشیه‌برشرح هدایة الحکمة

عربی مکرر پیش ـ کاتب نسخه‌را تمام نکرده ـ آغاز (الحمد لله العلیم‌الحکیم) آخر موجود (فاذن هو عن‌طبعه مستندا) خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ دارای ۶۸ برگ ـ اندازه ۲۱ در۱۲ وقفی نائینی (۴۸۴)

۵۳۹ حاشیه بر شفاء

عربی ـ محشی استاد الکل ذوالجمالین آقا حسین بن جمال الدین محمدخوانساری متوفای ۱۰۹۸ - ۱۰۹۹ مدفون درتخت فولاد اصفهان ـ نزد خلیفه سلطان تلمذ نموده

وجامع معقول ومنقول بوده واستاد جمعی از اعلام است،ریاست علمی و دنیوی را دارا گشته ومورد توجه شاه سلیمان صفوی بوده است،افاداتی است برجلد دوم شفاء که بعضی ازآن‌با اصل کتاب بچاپ رسیده ـ نسخه مصحح ومقابله شده است .

آغاز ـ (الحمد لله الذی نزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنین) انجام ـ « ان الایجاد الذی یکون بعد العدم اولی بان یکون ایجادا وهو ایضم کما تری »

تاریخ کتابت ۲۶ ذیحجه ۱۱۰۵ خط نستعلیق ۲۲ سطری ـ دارای ۲۸۴ برگ ، اندازه ۲۳ در۱۲ وقفی نائینی «۳۸۶۰»

۵۳۰ حاشیه بر شفاء

عربی مکرر پیش ، این نسخه ازدیباچه وهم از آخر ناقص است و موجودی آن تا اوائل مقالهٔ ششم « در اقسام علل » است .

آغاز « فی ابتداء طلب موضوع الفلسفة الاولی » انجام « لایثبت هذالمطلب بدون التمسك » خط نسخ ونستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۱۸۵ برگ ـ اندازه ۲۱ در۱۶ وقفی نائینی «۳۱۵»

۵۳۱ حاشیه بر شواهد الربوبیه

عربی ـ محشی حاجی ملا هادی سبزواری ـ این حاشیه با اصل کتاب بچاپ رسیده آغاز (الحمد لله الذی اعیان الممکنات مشاهد تجلیات ذاته) انجام (وتم الحکمة واکمل الکلمه بحق محمد وآله العصمه سلام الله علیهم اجمعین)کاتب فتح الله خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ دارای ۲۱۷ برگ اندازه ۲۳ در۱۷ وقفی قائممقام « ۴۸۷ »

۵۳۲ حاشیه بر شواهد الربوبیه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (الحمد لله الذی اعیان عالم الامکان انجام (وتم الحکمة و کل الکلمه بحق محمد و اله) خط نسخ ۱۹ سطری ـ دارای ۲۰۳ برگ ـ اندازه ۲۲ در۱۴ وقفی نائینی « ۳۸۸ »

۵۳۳ حاشیه بر شواهد الربوبیه

عربی مکرر پیش ـ کاتب دیباچه را ننوشته ـ آغاز (قوله لان غیره به یکون محققا) انجام (فی آخر شرح حکمة الاشراق تمت الحاشیه) کاتب ابراهیم طهرانی شاگرد محشی است واز نسخهٔ اصل نوشته است ، تاریخ تحریر ۱۲۷۲ خط نسخ ۲۱سطری

اقوال بشنجرف نوشته ـ دارای ۱۱۷ برگ . اندازه ۲۲ در ۱۶ وقفی فهرستی (۴۸۹)

حاشیه بر فتوحات الملکیه

به بینید ردود و نقود شماره ۵۷۶

۵۳۴ حاشیه بر مبدء و معاد

عربی ـ محشی حاج ملا هادی سبزواری . این حاشیه با اصل کتاب بچاپ رسیده ، اول و آخر این نسخه افتاده است .

آغاز موجود « قوله فی السلسله النزولیه اولها عقل الکل » انجام موجود « کسنخیة الشئی والفیئی » خط شکسته نستعلیق ۱۵ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۴۳ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۷ وقفی حاج قائم مقام « ۴۹۱ »

۵۳۵ حاشیه بر محاکمات

عربی ـ اول نسخه افتاده . محشی باغلب احتمال پنداشته میشود که ملا جلال دوانی باشد ، حاشیه بر اوائل محاکمات است .

آغاز موجود « صحة لامد خل له فی التعریف » انجام « ونسبه الی تصریح الشارح بناء علی ماذکر من فایدة » خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ دارای ۶ برگ ؛ اوراق مجدول بلاجورد اندازه ۲۱ در ۱۲ « ۴۹۵ »

۵۳۶ حاشیه بر محاکمات

عربی ـ نظر بانچه که در پشت نسخه نوشته شده محشی ملا میرزا جان باغنوی است . نسخهٔ موجود قسمت منطق را ندارد .

آغاز موجود « قال المح بل یکفی فی اثباته اما مجرد ملاحظة تصوراته او النظر السابق اقول لایذهب علی من یتتبع فصول الکتاب ان کثیرا من الاحکام » انجام « وهو حال موت صاحب الجهل المرکب » تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۱۰۷ ـ خط نستعلیق ۲۳ سطری اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۸۷ برگ ـ اندازه ۲۵ در ۱۶ وقفی محمد شریف « ۵۶۳۸ »

۵۳۷ حاشیه بر محاکمات

عربی ـ مکرر پیش . این نسخه فقط قسمت طبیعیات است وازاول وآخر نیز افتاده دارد ؛ اول موجود « قال المحاکم قد عرفت فیما سبق ان الاشاره » آخر موجود « الفرق بین ما نحن فیه و بین الاعتراض »

خط نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۴۸ برگ ، اندازه ۲۱ در ۱۶ وقفی فهرستی «۴۹۴»

۵۳۸ حاشیه بر محاکمات

عربی ـ مکرر پیش . این نسخه از قسمت آلهیات تا آخر کتابست ـ

آغاز (... المحاکم فیکون هذا النمط اه) انجام (و توضیح المرموزات ما افیض فیها من التدقیق والحمدلله) خط نستعلیق و شکسته ۲۷ سطری ـ دارای ۱۵۱ برگ . اندازه ۲۶ در ۱۶ بوسیله محمد حسینخان تسلیم کتابخانه شده در سال ۱۳۱۰ خورشیدی « ۴۹۳ »

۵۳۹ حاشیه بر محاکمات

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (قال المح بل یکفی فی اثباته) انجام (ما افیض فیها من التدقیق والحمدلله)

خط نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۲۷۹ برگ ؛ اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی فهرستی « ۴۹۲ »

۵۴۰ حاشیه بر محاکمات

عربی ـ محشی حاج ملا محمدباقر بن محمد مؤمن سبزواری درگذشته ۱۰۹۰ مدفون در مشهد در مدرسهٔ میرزا جعفر واقع در صحن عتیق . شاگرد شیخ بهائی و میرفندرسکی و مجلسی اول است ؛ در عهد شاه عباس صفوی دوم مقام امام جمعه و جماعت وشیخ الاسلامی اصفهان را دارا بوده ـ در مدارك موجوده نامی از این حاشیه برده نشده بتصریح محشی در آخر نسخه در ۱۲ ذیقعدهٔ ۱۰۷۵ از تألیف این حاشیه فراغت یافته حاشیه تنها بر قسمت طبیعیات است و ظاهراً پیش از این از خامهٔ محشی تراوش نکرده ـ

آغاز پس از تسمیه و تحمید (اما بعد قوله لکنه قابل لانقسامات غیر متناهیة قال المح اعلم ان معنی قول الجمهور الحکماء الجسم محتمل لانقسامات غیر متناهیه لیس انه) انجام (اذ لابد من استناد الارادة المستمرة المتصلة بالاخرة الی امر قارالذات لاستحالة التسلسل) کاتب علی اصغر بن حاج محمد حسین سبزواری ـ تاریخ کتابت ربیع الاول ۱۱۳۷ . خط نسخ ۱۷ سطری ؛ دارای ۲۸۴ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی فهرستی «۴۹۶»

۵۴۱ حاشیهٔ بر مفاتیح الغیب

عربی ـ تعلیقاتی است بر کتاب مذکور که برخی از آن تعلیقات بامضاء (نوری) و بعضی دیگر بامضاء (حی)است . گمان میرود که صاحبان امضاء آخوند ملا علی نوری و حاجی سبزواری باشند . جامع این تعلیقات شناخته نشد ـ

آغاز (قوله بلسان الرمز بل بلسان عربی مبین حسم ان الجامع) انجام (و يصيب عليه الماء حتى يزول عنه اثره مجمع) کاتب فرج الله ساوجبلاغی ـ تاریخ کتابت ذیحجه ۱۲۹۶ . خط شکسته نستعلیق ۱۷ سطری . دارای ۱۶۳ برگ ـ اندازه ۲۵ در ۱۵ وقفی نائینی « ۵۱۱ »

۵۴۲ حاشیه بر مواقف

عربی ـ محشی عطاء الله بن محمود حسینی ـ ترجمهٔ محشی بنظر نرسید ـ کشف الظنون این شرح را ضبط نکرده است . این نسخه ناقص است ـ موجودی از آن قسمت آلهیات است ـ

آغاز پس از دیباچهٔ مختصر (قال الموقف الظ انه اسم مكان وح يحتمل) آخر موجود (وكون هذا خلاف ظاهر الاية م) خط نستعليق مختلف السطر ـ دارای ۶ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۳ . وقفی ملا موسی « ۴۳۱ »

۵۴۳ حجة الاسلام

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۷۶ ، مؤلف حکیم نوری علی بن جمشید مازندرانی اصفهانی متوفای رجب ۱۲۴۶ مدفون در نجف . شاگرد آقا محمد بیدآبادی و میرزا ابوالقاسم مدرس اصفهانی است . این کتاب موسوم باسم مذکور و ملقب است به برهان الملة ، تاریخ فراغت از تألیف ۱۲۳۲ است ؛ نسخه را آخوند ملا اسماعیل اصفهانی در تاریخ ۱۲۳۵ مقابله و تصحیح نموده .

آغاز (الحمدلله الاول بلا اول كان قبله) انجام (وصلى الله على الحضرة الختمية والورثة آلالية والسلام على تابع الهدى) کاتب محمد سعید حسینی تنکابنی . خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ ابواب و عناوین بقرمزی نوشته ؛ دارای ۶۶ برگ ـ اندازه ۲۸ در ۱۹ـ وقفی عضدالملك ـ بسال ۱۲۷۶ « ۴۹۸ »

حجة البالغه

به بینید میزان التمیز شمارهٔ ۱۰۴۸

۵۴۴ حجة الدامغة

فارسی ـ مؤلف سید هاشم لاهیجانی ـ کتابی است در اثبات وجود ولی عصر ورد شبهات بابیه که پس از دیباچه در سه مقصد و خاتمهٔ مرتب گشته : مقصد اول درابطال امر بابیه ۲ ـ در امر امام غایب از صفات و علامات و غیبت و ظهور و غیر ها ۳ ـ در ولادت با سعادت حضرت ؛ خاتمه در رفع استبعاد ضعفاء و بی بصیرتان در امر غیبت

تاریخ فراغت از تألیف نیمهٔ شعبان ۱۳۱۰ است .

آغاز پس‌از خطبه (و بعد چنین گوید یکی از خدام آستان عالم ربانی و حکیم صمدانی) انجام (والحمدلله اولاوآخرا وظاهرا و باطنا) کاتب محمدبن محمد باقر جندقی ـ رمضان ۱۳۱۰ . خط نسخ مختلف السطر ـ دارای ۱۴۹ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی « ۴۹۹ »

۵۴۵ حجة الکلام

عربی ـ مؤلف غیاث الدین منصور دشتکی ؛ انتصاب رساله بمؤلف بدون تردید است لیکن نام رساله واضح نیست صدر نسخه « رسالهٔ معاد » نوشته شده است . مؤلف در دیباچه رساله را چنین توصیف میکند: « هذا هوالحجة الناسمه من حجة الاسلام لایضاح محجة الاسلام الزام الخصام وافحام معاند عقاید الاسلام ممالفته » تا آنجا که گفته « و ترتب مقالاتناهذه علی مقالات » مجالس المؤمنین کتابی بنام حجة الکلام از تألیفات مؤلف شمرده و گوید : « قسم مبحث معاد آن بنظر فقیر رسیده و در آنجا متصدی رد اقاویل حجة الاسلام غزالی شده و تشنیع بسیار بر او کرده و آن مبحث قریب بسه هزار بیت است » این تالیف چه بنام حجة الکلام یا حجة الاسلام باشد بنظر میرسد که این نسخه قطعهٔ مربوطهٔ ببحث معاد جسمانی از همانکتاب است . رساله پس‌از دیباچه ضمن سه مقاله صورت گرفته : ۱ اعلم أن الایمان والاعتقاد بحشر الاجساد من ضروریات الدین الخ ۲ فی رد انکار المنکرین فی الجاهلیة الاولی ۳ فی رد شبهه المنکرین فی الجاهلیة الثانیه .

آغاز (اعوذ الیك و اعوذ منك بعد حمدالله الائه والصلوة علی انبیائه سیما سیدنا محمد و آله واولیائه) انجام موجود (ولم لایکون الاالام حاصلا مما کسبه و اکتسبه عادة و طبعا والحمدلله اولاواخرا) خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ؛ دارای ۱۰ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۱ وقفی نائینی « ۵۰۰ »

۵۴۶ حجج الرضویه

فارسی مؤلف سید محمد عصار ـ تعلیقه ومستدرك وتتمیمی است بر کتاب هدیة المهدویه(۱) تاریخ فراغت از تألیف ۲۱ محرم ۱۳۴۱ است . نسخه بخط دستی مؤلف است .

آغاز پس از دیباچه « فاضل بهائی یعنی مضل بهائی درصفحهٔ ششم درسطر ۲۷ میگوید » انجام ـ (وباین سبب شربت ریاضت نوشیده ام وبعیش رغید ومال تلید رسیده ام » ـ

(۱) کتاب هدیة المهدویه را بشماره ۶۶۵ حکمت چاپی ببینید .

خط نستعلیق وشکسته مختلف السطر - دارای ۱۳۱ برگ - اندازه ۱۸ در ۱۱ - وقفی خود مؤلف (۵۰۱)

۵۴۷ حدیقة الجعفریه

عربی - مؤلف عبد العلی مرجانی طالقانی‌ازشاگردان صاحب قصص العلماء ، مختصری است در ابطال جبر وتفویض که ضمن ۱۰ حدیقه وخاتمه صورت گرفته و در رجب ۱۲۹۴ از آن فراغت یافته است .

آغاز الحمد لله ونشهد ان لا اله الاالله وانه مالك الملك » انجام « فافحم اباحنیفه ومضی البهلول وترکه » - خط نستعلیق مختلف السطر - دارای ۳۰ برگ - اندازه۱۷در۱۱ وقفی فهرستی (۵۰۲)

حدیقة الشیعه

به بینید شمارهٔ ۱۰۳ عمومی اخبارخطی

۵۴۸ حسنیه

فارسی - مناظره ایست مذهبی که بصورت‌داستان ومقاولهٔ کنیزی موسوم بحسنیه و ابراهیم بن سیار معروف بنظام تألیف وتحریر شده - این نسخه افتاده دارد . در روضات الجنات نسبت رسالهٔ فارسی بدین نام ودرین موضوع بشیخ ابوالفتوح‌رازی نقل شده‌است‌لیك علاوه برتخالف سبك عبارت این رساله باسبك عبارت شیخ ابوالفتوح از نسخهٔ که‌بشمارهٔ۵۴۹ است معلوم میگردد که‌این رساله بزبان عربی تألیف شده . این رساله ذیل کتاب حلیة المتقین مجلسی چاپ شده . در دیباچهٔ چاپی نام مترجم ابراهیم استرابادی ذکر شده ومترجم‌آورده است که درتاریخ ۹۵۸ که از زیارت مکه ومدینه مراجعت میکرده دردمشق این رسالهٔ حسنیه‌را نزد سیدی که بتشیع وتورع مشهور بوده یافته‌ونسخه برداشته وبخواهش عزیزی آنرا بفارسی ترجمه نموده . آغاز موجود (ای ابراهیم مناظره دراز کشید می‌ترسم که‌موجب ملال خلیفه شود) انجام موجود - « اول درین‌آیه که گذشته درغار » تاریخ کتابت ۱۰۸۹ خط نسخ ۱۲ سطری - دارای ۲۸ برگ - اندازه ۲۰ در۱۲ـ واقف شناخته نشد (۵۶۵۰)

۵۴۹ حسنیه

فارسی - مکرر شمارهٔ پیش - اول این نسخه افتاده است .

آغاز موجود «امام جمع خلایق ازجن وانس بحکم الهی » - انجام(وباقی‌سادات اهل بیت وباقی ائمه ع رسانیدند » - تاریخ کتابت صفر ۱۱۴۳ - هذ نسخه ضمن ۲۳

کتب خطی

صفحه‌ٔ قطعهٔ از ترجمهٔ رساله یوحنا است . خط نستعلیق ۱۵ سطری - دارای ۵۶ برگ - اندازه ۲۰ در ۱۲ وقفی فهرستی « ۶۵۲ »

۵۵۰ حق الیقین فی اصول الدین

عربی ـ مؤلف محمد طاهر بن محمد حسین شیرازی نجفی قمی متوفای ۱۰۹۸ مدفون درقم در بقعهٔ شیخان ـ فقیهی اخباری مشرب ومتعصب برصوفیه و فلاسفه است. واز مشایخ مجلسی دوم بشمار است ـ رساله مختصری است درعقاید، نسخه ناقص است موجودی از آن تا قدری ازفصل سیم ازباب اول است ـ

آغاز ـ پس‌ازدیباچه (اما المقدمة ففی بیان طریق تنقیة القلوب ومعالجتها بذکر الموت لیزول عنها الصدء) ـ انجام موجود (منهم خلفاء بنی العباس واشتهر انهم) ـ خط نستعلیق ۱۶ سطری ـ ابواب وفصول بشنجرف نوشته شده دارای ۱۰ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی فهرستی (٥٠٤)

۵۵۱ حق الیقین فی معرفة رب العالمین

فارسی ـ مؤلف سعد الدین شیخ محمود بن عبد الکریم بن یحیی شبستری متوفای ۷۱۸ یا ۷۱۹ یا ۷۲۰ یا ۷۲۵ درسن ۳۳ سالگی مدفون درشبستر (۱) ـ رساله ایست در مبدء ومعاد که ضمن ۸ باب صورت گرفته ودر ایران بچاپ رسیده (شرح این کتاب را بشمارهٔ ۸۳۰) به بینید .

آغاز « ای پیداتر از هر پیدا » انجام « ونقطه عین وحدت منه بدا والیه یعود) سپس مقاله ایست فارسی درمقولات عشر که در ۹ فصل انجامیده ودرصدرنسخه چنین مسطور است « من تصانیف محقق طوسی » ـ ومینماید که قطعهٔ ازکتابی است در منطق که کاتب آنرا افراد در کتابت نموده . خط نستعلیق که درمتن وحاشیه بطور چلیپا نوشته و مجدول بطلا وتحریر ـ ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۷ برگ اندازه ـ ۴۳ در ۲٦ وقفی نائینی « به بینید شمارهٔ ۵۸۰ حکمت ص ۱۴ » ـ (۹۳۸۹)

۵۵۲ حکمت صادقیه

عربی . مکرر شمارهٔ ۲۱۸ ـ تقریر درس وافادات ملا محمد صادق اردستانی (۲)

---

(۱) ـ دانشمندان آذر بایجان . ریاض العارفین

(۲) ـ متوفای ۱۱۳۴ ـ مدفون درتخت فولاد اصفهان ـ نجوم السماء

کتب خطی

در مبحث نفس است که شاگردش ملا حمزهٔ گیلانی (۱) ـ برشتهٔ تحریر آورده و محمد علی بن محمد رضا نامی ازمردمان همان دوره دیباچه وفهرست برای آن نگاشته وهم بدین نام موسومش نموده ـ این همان رساله ایست که بشمارهٔ مذکور بنام معروف(قوی النفس) ضبط شده وبجهة نداشتن آن نسخه دیباچهٔ الحاقی مذکور را بهمان عنوان واسم معروف(قوی النفس) ضبط گشت . کتاب ضمن ۲۸ فصل صورت گرفته . « حاشیه بر این کتاب را به بشمارهٔ ۴۸۰ ببینید » . آغاز نسخه ـ (یامن خصت ألوحدانیة بذاته)

آغاز کتاب ـ (فصل فی تحقیق القوی المنسوبة الی النفس النباتیة فنقول اولا ان القوة من حیث هی قوه بالذات لیست الاعلی امرها) ـ انجام « و هذا الدلیل مبنی علی اصولنا لا یفهمه الا العاقلون » کاتب محمدهادی بن احمد طالقانی ـ تاریخ کتابت ۱۱۷۵ خط نسخ ۲۲ سطری ـ ابواب وفصول بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۷۹ برگ ـ اندازه ۲۱ در۱۲ وقفی فهرستی « ۵۰۵ »

۵۵۳ حکمة العارفین

عربی مؤلف محمد طاهر بن محمدحسین شیرازی نجفی قمی ـ کتاب در رد آراء فلاسفه وعقاید عرفا است که ضمن مقدمهٔ در۱۹ فصل و خاتمه صورت گرفته . آغاز «الحمدلله الذی جعلنا بمعرفته و معرفة دینه علماء فقهاً وبمعرفة نبیه وآل نبیه حکماء وعرفاء» انجام « ونبذة من فضایل خاتم الاولیاء وقطب الاقطاب وغوث الاعظم اشکر والله علی ماهدیکم الیه من محبة الاولیاء الصادقین المطهرین المعصومین صلواة الله علیهم اجمعین و متابعتهم و اقتفاء آثارهم » ـ کاتب محمد علی ـ تاریخ کتابت شوال ۱۲۰۱ ـ خط نسخ ۱۷ سطری . ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۴۹ برگ ـ اندازه ۲۳ در ۱۵ وقفی قائم مقام «۵۰۷»

۵۵۴ حکمة العارفین

عربی مکرر پیش ازاول نسخه یك صفحه افتاده است .

اول موجود « الکتاب فی بیان عثراتهم وزلاتهم فی المسائل المتعلقة بالدین » کاتب آخر نسخه را نیز بقدر چند صفحه ننوشته وسفید گذارده است ـ آخر موجود « والی عقولهم وعقول مریدهم ومصدقهم » خط نسخ ۲۲ سطری ـ دارای ۱۱۹ برگ اندازه ۲۲ در۱۷ ـ وقفی نائینی «۵۰۶»

۵۵۵ حکمت عرشیه

عربی ـ مؤلف ملاصدرا . مختصری است در مبداء ومعاد که پس ازدیباچه ضمن دو

---

(۱) متوفای دراواخر ایام محاصره اصفهان (سال ۱۱۳٤) درغائلهٔ افاغنه (تذکرهٔ حزین)

اشراق وخاتمه صورت گرفته و کتاب دارای شرح وبچاپ هم رسیده است.

آغاز ـ « الحمد لله الذی جعلنا ممن شرح صدره للاسلام » انجام « و نور قلوبنا بانوار الحکمة والیقین » ـ تاریخ تحریر ۱۲۴۱ پس از آن ضمن ۷ صفحه رساله ایست در سلوك ومواعظ ـ خط نستعلیق وشکسته مختلف السطر ـ دارای ۳۹ برك ـ اندازه ۲۱ در ۱۵ـ وقفی نائینی ۵۰۹

۵۵۶ حکمت عرشیه

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله الذی جعلنا ممن شرح صدره للاسلام) انجام (ونورقلوبنا بانوارالحکمة والیقین » کاتب علی اکبربن محمد کریم طبیب سالیانی. تاریخ کتابت ذیحجه ۱۲۶۳ در اصفهان در مدرسه میرزا حسین ـ

خط نستعلیق و شکسته ـ ۱٦ سطری ابواب و عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۳۵ برك ـ اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی فهرستی « ۵۰۸ »

۵۵۷ حکمت علائی

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۹۸ مصنف شیخ الرئیس بوعلی سینا ـ مختصری است حاوی علوم عقلی و ریاضی و بدانش نامه نیز موسوم است . کتاب از تصنیفات شیخ است در اصفهان که بنام علاء الدوله کاکویه نگاشته و دارای لغات و مصطلحات علمی پارسی است کتاب بچاپ رسیده نسخهٔ موجود تنها حاوی منطق و حکمت آلهی و طبیعی است.

آغاز (سپاس مرخداوند افریدکار بخشاینده خرد را) انجام (تا اینجا بس بود سخن گفتن اندر علم طبیعی) خط نستعلیق و شکسته ۱۵ سطری ـ دارای ۱۰۵ برك اندازه ۲۲ در ۱۵ وقفی فهرستی « ۵۱۰ »

۵۵۸ حل جام جهان نما

فارسی ـ محشی شناخته نشد ـ حاشیهٔ ایست برجام جهان نما که در محرم ۸۵۰ شروع در آن نموده و اهداء به بایر خان کرده است .

آغاز (بسم النقطه الکاملة بها دایرة الوجود فمنه بداوالیه یعود امواج بحار سپاس) انجام (ولیکن سبب تاخیر کایت این دائره جامعه و جزئیت دایر تین مذکور تین است) خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۹ برك . اندازه ۱۸ در ۱۳ . خریداری آستانه قدس در اسفند ۱۳۱۸ « به بینید کتاب دقایق شماره ۹۳۰ حکمت ص ۹۸ » « ٦٤۱۵ »

حل مشکلات الاشارات

شرح اشارات شماره ۷۹۵ را به بینید

۵۵۹ حیوة النفس فی حظیرة القدس

عربی ـ مؤلف شیخ احمدبن زین الدین ابراهیم بن صقر مطیرفی احسائی در گذشته ۱۲۴۳ مدفون در بقیع مدینه ـ از سید بحرالعلوم و صاحب ریاض و اعلام آندوره اجازه یافته است . کتاب مختصریست در اصول پنجگانه مذهبی و مطالب مربوط بعقاید که ضمن مقدمه و پنج باب و خاتمهٔ صورت گرفته . اصل و هم ترجمهٔ فارسی آن بچاپ رسیده .

آغاز پس از دیباچه (اما المقدمة اعلم ان الله سبحانه لم یخلق العباد عبثا لانه حکیم) انجام (والواجب علی العباد شکر نعمائهٔ و حمده علی کرم عدله و آلائه والرضاء فی کل حال بقضائه وقدره) تاریخ کتابت ۱۲۸۱ . خط نسخ ۱۲ سطری کاغذ الوان ؛ ابواب و فصول بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۶۷ برگ . اندازه ۱۳ در ۸ . وقفی آقای شجیعی بسال ۱۳۱۵ خورشیدی « ۵۶۵۱ »

۵۶۰ حیوة النفس فی حظیرة القدس

عربی مکرر پیش ـ آغاز پس ازدیباچه (اما المقدمة اعلم ان الله سبحانه) انجام (والواجب علی العباد شکر نعمائه) ـ خط نسخ ۲۰ سطری ـ ابواب و فصول بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۶ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی (۵۱۲)

۵۶۱ حیوة النفس فی حظیرة القدس

عربی مکرر پیش ـ این نسخه بادونسخهٔ پیش تخالف دارد ـ آغاز پس ازدیباچه (المقدمه اعلم ان الله سبحانه) ـ انجام (فاجتنبوه لعلکم تهدون) پس از این رسالهٔ درحقیقت عقل ونفس وروح وهشت رساله ومقاله درپاسخ پرسش ها وتوضیح مسائل مختلفه ازمؤلف ضمیمه است ـ خط نسخ ونستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۴۳ برگ ـ اندازه ۲۶ در ۱۸ وقفی نائینی (۳۲۸)

(حرف ـ خ)

۵۶۲ خلاصه

عربی ـ رساله از متون کلامیه وبمسلک امامیه است . مؤلف آن شناخته نشد ـ

درآخر نسخه مسطور است: « تمت هذه الاجزاء الموسومة بالخلاصه فی معرفة الله وصفاته الثبوتیه والسلبیة » . رساله ضمن ۸باب صورت گرفته: ۱- فی التوحید در۴فصل ۲- فی العدل در۶ فصل ۳- فی النبوة در۵ فصل ۴ - فی الامامة در۴ فصل ۵ - فی الوعد و الوعید ۶ - فی آلالام والاعراض ۷ -فی الاجال والارزاق والاسعار در۳ فصل ۸- فی احوال المکلفین بعد الموت در۶ فصل .

آغاز . پس ازتسمیه وتحمید (اعلم ان هذالکتاب یشتمل علی مسائل یتعلق بعلم الاصول) انجام (فلو کانوا مکلفین لم یکن خالصا من المشقة و ذلک محالافثبت انهم غیرالمکلفین بل منعمین مکرمین) - کاتب حسین بن عز الدین سهام (حاشیه بر این را بشماره ۴۸۱ به بینید) خط نسخ ۱۵ و۱۳ سطری ـ ابواب وفصول بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۷ برگ - اندازه ۱۸ در۱۳ واقف شناخته نشد « ۵۱۳ »

(حرف - د)

دانش نامه

به بینید حکمت علائی شمارهٔ - ۵۵۷

۵۶۳ دانشنامهٔ جهان

فارسی - مؤلف غیاث الدین علی بن علی امیران حسینی « یاحسنی » اصفهانی - دورهٔ مختصریست درحکمت طبیعی ازبیان پدید آمدن عقل ونفس وافلاک وعناصر بسیطه ومرکبه . کتاب مرتب برده فصل ومذیل است بخاتمهٔ در تشریح . اینکتاب درهند چاپ شده . مؤلف در سال ۸۷۹ در بدخشان ازتألیف این کتاب فراغت یافته . بنا برآنچه دردیباچهٔ این نسخه مذکوراست مؤلف این کتاب را بسلطان محمود بهادر خان اهدا نموده درنسخه چاپی بجای نام مذکور ابوالفتح سلطان محمد ذکرشده ودر نسخهٔ خطی که بشمارهٔ ۵۶۴ است نامی از کسی برده نشده است .

آغاز ـ (سزاوار ستایش وسپاس مبدعی است که باقتضای ذاتی که در لسان صاحب نوامیس الهی بامر کن معبر گشته) ـ انجام (ازعروق صفاری که نابتند ازغصون رحم) خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ فصول وابواب ودوائر بشنجرف نوشته شده . نصف برگ اول نسخه افتاده وصحافی شده است . دارای ۱۳۸ برگ ـ اندازه ۲۱در۱۲ - وقفی نائینی «۵۱۵»

۵۶۴ دانش نامهٔ جهان

فارسی مکرر پیش ـ چند صفحه ازآخر کتاب افتاده است . آغاز « سزاوارستایش

وسپاس مبدعی است » آخر موجود ـ « او ازباد پر میشود وشرابن او از روح »
خط نستعلیق ۱۵ سطری دارای ۱۱۶ برگ ـ اندازه ۲۲ در ۱۵ ـ نسخه رطوبت رسیده
وبعضی از برگها سیاه شده است وقفی نائینی « ۱۶۵ »

۵۶۵ دانش نامهٔ شاهی

فارسی ـ مؤلف محمد امین بن محمد شریف استرابادی متوفای ۱۰۳۱ علی الاصح
(یا ۱۰۲۶) درمکه نزد میرزا محمد صاحب رجال وشاه تقی الدین محمد نسابه تلمذ
کرده واز صاحب مدارك وصاحب معالم اجازت در روایت داشته . با اجتهاد در احکام
مخالف واخباری متعصبی بوده . آورده اند که مؤلف اول کسی است که مجتهدین را
نکوهش نموده ودر ناسزا گوئی را برروی آنان بگشود ـ مؤلف مقیم درحجاز ومجاور
حرمین بوده ـ و این کتاب را بنام قطبشاه هندی تألیف کرده وآنراچنین توصیف وتحدید
نموده : « خاطر فاتر گذشت که آنموذجی از غوامض مسائل حکمیه و کلامیه و
منطقیه واصولیه وعربیه جمع کند » تا آنجا که گوید « چون این رساله درطریقهٔ خاصه
بمنزلهٔ کتاب اربعین فخر رازیست در طریقهٔ عامه مرتب برچهل فایده شد » ـ آغاز ـ
(الحمد لله الذی عرفنا لنفسه بعنوان انه خالق السموات والارضین و ما فیهن) ـ انجام
(بتوفیق طاعت داش زنده دار ـ اللهم خلد ملکه وسلطانه وادم علی العالمین بره و احسانه
واجعله من انصار امام الزمان ناموس العصر والامان علیه وعلی آبائه الطاهرین افضل الصلوة و
السلام من الملك العلام) ـ کاتب محمد صالح بن علی نقی بن محمد نقی بن ثانی ـ
تاریخ کتابت ۱۰۹۱ ـ خط نستعلیق ۲۱ سطری عناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۲۹
برگ ـ اندازه ۲۶ در ۱۹ وقفی تاج ماه بیگم ۱۲۶۲ (۵۱۷)

۵۶۶ درة الفاخرة

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۷ ـ مؤلف نور الدین عبد الرحمن بن نظام الدین احمد
بن شمس الدین محمد دشتی اصفهانی معروف ومتخلص بجامی ـ متولد ۲۳ شعبان ۸۱۷
درقصبهٔ خرجرد جام متوفای « ۱۳ یا ۱۸ » محرم ۸۹۸ مدفون در عیدگاه هرات ـ علوم
ادب را درمدرسهٔ نظامیهٔ هرات وریاضی را درسمرقند آموخته ـ درفنون مختلفه مکمل و
در اندك زمانی بی نیاز ازتعلم شد ونزد سلطان حسین میرزای بایقرا و وزیر ناصاش نوائی
مقامی ارجمندی داشت ومفتی ومتصدی قضاء جام گشت درپایان ـ طالب مقامات عرفانی شد
ودر سلسلهٔ نقشبندیه وارد گشت ومرید خواجه عبید الله احرار بوده ـ مؤلف لقب اصلیش

عماد الدین وتخلصش درآغاز دشتی بوده است . رساله در تحقیق وبیان اراء وعقاید صوفیه و حکماء وکلامیون است در اثبات وجود واسماء وصفات‌واجب وکیفیت صدور کثرت ازمبداء عزوجل . (تعلیقه براین رساله را بشماره ۴۲۱ بهبینید)

آغاز ــ « الحمد لله الذی تجلی بذاته فتعین فی باطن علمه مجالی ذاته وصفاته »
انجام . « فیمکن ان یکون الصادر اولا بالوجود العینی اکثر من واحد کما ذهب الیه الصوفیة الموحده » . کاتب عرب بخاری . تاریخ کتابت ذیحجه ۹۹۱ . رساله دارای حاشیه ایست از عبد الغفور لاری که « صفحهٔ اول آن درآخر نسخه ضمیمه است .
خط نستعلیق ۲۱ سطری . ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۶ برگ و موریانه خورده . اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی «۵۶۵»

۵۶۷ درة‌الفاخر

عربی ــ مکرر بیش ؛ آغاز (الحمدلله الذی تجلی بذاته) انجام (حصول الشرایط و ارتفاع الموانع)

خط نستعلیق ۱۷ سطری . عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۹برگ ــ اندازه ۲۰ در ۱۰ واقف شناخته نشد . « ۵۱۸ »

۵۶۸ درة‌الفاخر

عربی ــ مکرر پیش ؛ آغاز « الحمدالله الذی تجلی بذاته » انجام « فلا بدان یکون علی تلك النسبة فیمکن ان یکون الصادر »

خط نستعلیق ۱۱ سطری ــ دارای ٤۲ برگ ، اندازه ۱۸ در ۱۳ واقف شناخته نشد ؛ « ۵۱۹ »

۵۶۹ درة‌الفاخر

عربی ــ مکرر بیش . آغاز « الحمدالله الذی تجلی بذاته » انجام « لاغیرفیحصل المراد و ذلك ما اوردنا بیانه »

خط‌نستعلیق ۲۰سطری ــ کاغذنسخه‌آبی رنك ؛ دارای ۱۴برك اندازه ۱٦ در ۱۰ «بهبینیدرساله در حدوث عالم‌٦٤٠ حکمت ص‌١٠» « ۵۹۴۹ »

۵۷۰ درة‌الفاخر

عربی ــ مکرر بیش . آغاز « الحمدلله الذی تجلی بذاته » انجام « المؤمن المهیمن العزیز الجبار المتکبر »

خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ دارای ۷ برك « به بینید رساله وجودیه ۷۱۸ حکمت ص ۴ » « ۵۹۵۷ »

۵۷۱ در یتیم

فارسی ـ مؤلف محمد دهدار ، رساله ایست در بیان نسبت انسان بعالم‌وخویشتن شناسی آغاز « حمد و سپاس ازلی الات س « کذا » مرافرید گاریرا که کمشان الوهیتش مقوم وجود موجودات » انجام « و بتوفیق خدای تعالی از نعم الهی محظوظ باشد و از شر نفس و شیاطین الانس والجن محفوظ والله یقول الحق و هو یهدی‌السبیل »

خط نستعلیق ۱۶ سطری ـ دارای ۱۶ برك . اندازه ۲۱ در ۱۶ وقفی فهرستی (به بینید رساله در توحید ۶۲۰ حکمت ص ۱۶۴ « ۶۳۹۷ »

۵۷۲ دوازده مقاله

عربی ـ مؤلف محمود بن نعمت الله بخاری - ترجمه‌اش دیده نشد . از کتاب استفاده میشود که از مردمان نیمهٔ اول سدهٔ ۹ بمد است رساله در نقض و ابرام‌وشرح و توضیح دوازده قاعده عقلی از قواعد منطقی و فلسفی است ـ

آغاز (الحمدلله المحمود علی کل نعاله والصلوة والسلام علی سیدنا محمد و آله فهذه اثنی عشر مقالة ذکر فیها مایتعلق علی‌القواعد المشهورة فیما بین الطلاب المستعملة فیما لایدعی الاالصدق و الصواب) انجام (یقبله الطبع السلیم حتی یفیدالتعمیم) کاتب محمودبن محمد بن زین‌العابدین . تاریخ کتابت ۱۳ ذیحجه ۹۷۵ ، خط نستعلیق ۲۵ سطری ـ دارای ۹ برك و موریانه خورده ؛ اندازه ۲۰ در ۱۲ - وقفی فاضلخان « ۵۶۵۲ »

۵۷۳ دو فائده

عربی ـ فائده ۱ در سبب تعلق نفس ببدن است و از عبارت کاتب درصدر نسخه بر میاید که از آثار خامه بابا افضل‌الدین کاشی است .

آغاز (اتفقوا علی ان سبب تعلق النفس بالبدن هو اعتدال المزاج) انجام (لم‌یکن محل تعلق النفس کالنقطة هذا ما حضرنا فی‌الحال والله اعلم بالصواب و الیه المرجع والماب و السلام علی اهل السلام) فائده ۲ ـ فی‌سبب الخوف من الموت منسوب ببابا افضل است . آغاز (لما کان اعظم ما یلحق الانسان من‌المخاوف هوالخوف من‌الموت) انجام (الا بمشاکلته لتلك النفس و علی هذا ایضا تم‌الکلام) خط این نسخه

با نسخهٔ که بشماره ۸۰۷ است یکی است و باید در ۱۲۷۳ نوشته شده باشد، خط شکسته نستعلیق ۱٤ سطری . دارای ۸ برگ . اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی فهرستی (به بیند شرح رسالة الطیر شماره ۸۰۷ حکمت ص ۱٦۳ » « ٦٤۲۱ »

(حرف ـ ذ)

ذخر

به بینید تهافت الفلاسفه شماره ٤۳۲

۵۷۴ ذوقیه

فارسی ـ مؤلف محمد دهدار . مختصریست که در دیباچه چنین توصیف شده :

«این چند کلمه ایست برسم انموذج از ذوقیات عقلی و معقولات ذوقی بطریقیکه مطابق مشرب صافی صوفیه و متکلمین نیز باشد و مبین قصد ایشان از آن مطالب تامعترض بر جهل خود اعتراف نماید»

رساله در عناوین بنیان و چهار رکن و پایان انجامیده:

بنیان در ذوقیات عقلی در ۱۰ ذوق . رکن ۱ در بیان مراد از رویه مشهود و مشاهده . ۲ در بیان شخص انسانی - ۳ در اشعار بمعنی وحدت وجود . ۴ - در بیان مقصود و شرح بودن وجود بمانند کلی طبیعی . پایان در مجملی از قول اهل دانش

آغاز (لك الحمد و انت اهل له حمدا یماو حمد الحامدین من الازل الی الابد)

انجام (و مهر گسترش منور و محفوظ بحق النبی واله) خط نستعلیق ۱٦ سطری ـ دارای ۹ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱٦ ؛ وقفی فهرستی (به بینید رساله در توحید ٦۲ . حکمت ص ٥٦) « ٦۳۹۲ »

[حرف ـ ر]

۵۷۵ رجوم الشیاطین

عربی ـ مؤلف حاج محمد کریمخان . رساله در اصول دین و اخلاق و مطالب مربوط بعقاید است که ضمن دو اشراق صورت گرفته : اشراق اول در عنوان ۹ آسمان و اشراق دوم در ۷ زمین انجامیده و در جمادی الثانی ۱۲٦۸ از آن فراغت یافته ـ نسخه در تبریز بچاپ رسیده .

کتب خطی

آغاز پس‌از تسمیه و تحمید و نام مؤلف (ان هذه رسالة کریمة وکلمات عظیمه) انجام (و فی ذلك فلیتنافس المتنافسون) کاتب محمد رضا طباطبائی ـ تاریخ کتابت ۱۳۰۵ ، خط نستعلیق ۱۴ سطری ـ دارای ۸۶ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۱ . وقفی نائینی . « ۵۲۳ »

۵۷۶ ردود و نقود
(ج - ۱)

عربی ـ محشی ابراهیم بن عرب آل عرفات قدیجی قطیفی خطی ـ ترجمه محشی در جائی دیده نشد و از کتاب شرح کفایة الفقه که بشماره ۶۲۰۲ خطی این کتابخانه و بخط محشی است دانسته میشود که محشی از مردمان نیمهٔ اول سدهٔ ۱۳ بوده و در صفر ۱۲۳۷ میزیسته و شاگرد میرزا محمد مهدی حسینی شارح کفایة الفقه سبزواری است . کتاب حاشیه بر فتوحات المکیه است نسخه بخط محشی است و در پشت نسخه نوشته این حاشیه مختصر است از حاشیهٔ مطولی که بر فتوحات تألیف نموده .

آغاز « قوله عن عدم وعدمه کانه اراد بالعدم الاول العدم المخلوق الامکانی الذی لم یخرج بعد من الامکان الی الاکوان » انجام « ر اینا ان نذکر المذاهب الستة ابتداء المجلده الثانیه » خط نسخ ۲۱ سطری ـ فصول بشنجرف نوشته شده ـ کاغذ نسخه آبی رنگ دارای ۱۱۳ برگ ؛ اندازه ۲۲ در ۱۶ . وقفی عضدالملك سال ۱۲۷۶ « ۵۲۵ »

۵۷۷ رسائل

پارسی و عربی ـ نگارش سید نورالدین شاه نعمت‌الله ولی بن عبدالله متولد پنجشنبه ۲۲ رجب ۷۳۱ ـ ۷۳۰ در کوهبنان کرمان درگذشته پنجشنبه ۲۲ رجب ۸۲۷ یا ۸۳۴ مدفون در قصبهٔ ماهان کرمان ـ از طرف پدر سلالهٔ سادات حسینی است که در حلب میزیسته اند ، پدرش از آنشهر بکیچ و مکران مهاجرت نموده و از طرف مادر بخوانین شبانکاره فارس می پیوندد (۱) علوم رسمی را از رکن‌الدین شیرازی و شمس الدین محمدبن بهاء الدین مکی و سید جلال‌الدین خوارزمی و عضد الدین ایجی فرا گرفت سپس رشتهٔ ترك و تجرید پیش گرفت و در انجام در سایهٔ تربیت شیخ عبدالله یافعی بمقام معنوی نائل گشت و پس‌از مسافرت چندین ساله در کوه بنان کرمان رخت انداخت و بارشاد و افادات پرداخت و بزرگان از هر طبقه حضرتش را مکرم میداشتند وفرقهٔ

(۱) ریاض العارفین نسبت مادریش را ننوشته و او را متولد در کوهسان از محال هرات دانسته .

عرفاء نعمت‌اللهی بایشان منسوبند ـ شمارهٔ رسائل و منشآتش اختلافی است ـ
ریاض العارفین شمارهٔ آنرا به ۳۰۰ نقل کرده تذکرهٔ که در صدر این نسخه
است ۵۴۰ نقل نموده و گویند که مختار مولانا ۱۱۴ بوده ـ نسخهٔ موجود حاوی ۹۱
رساله است ـ ۱۴ رساله از رسائل مولانا در ۱۳۱۱ خورشیدی در تهران بچاپ رسیده ـ
نسخه مصدر است بتذکرهٔ ضمن ۳۳ صفحه در احوال مولانا که بفرمودهٔ امیر نظام‌الدین
عبدالباقی «۱» عبدالرزاق بن عبدالکریم بن عبدالرزاق کرمانی در شوال ۹۱۱ سیرهٔ مولانا
را که سدیدالدین نصرالله در شیراز در تاریخ ۹۰۶ جمع آوری کرده بود محرر و
مکمل نموده است .

آغاز نسخه « تحمید بیحد و عدو تمجید بیمد و عدد » آغاز رسائل (رسالهٔ تفسیر
آیات القرآن « پس‌از تسمیه و تحمید » سورة البقره، قوله تبارك و تعالى ان‌الله اصطفى ادم
و نوحا ان‌الله اصطفی ادم ۴ بعلم الصفات و کشف جمال الذات) انجام « در حقیقت شاهد
وصلش همواست » کاتب عباس بن محمد شیرازی همدانی ـ تاریخ کتابت سلخ رمضان
۱۲۹۴ . خط نسخ ۲۹ سطری ـ ابواب و عناوین و نام رسائل بشنجرف نوشته شده ـ دارای
۲۵۱ برگ ـ اندازه ۳۱ در ۱۹ . وقفی نائینی . (۵۳۰)

۵۷۸ رسائل

فارسی ـ مکرر پیش ـ این مجلد حاوی ۳۷ رساله است که چند رسالهٔ آن مکرر
چند رساله مندرج درجلد سابق است .

آغاز ـ پس از یکصفحه ازفهرست رسائل (رسالهٔ منبع الانوار ومجمع الاسرار
بسم الله الرحمن الرحيم قل بلسانه من كلامه هوالله احد) انجام (گربدانی اول وآخر تمام
ظاهرو باطن توباشی والسلام) ـ نسخه مصحح وقدیمی است. خط نستعلیق مختلف‌السطر
دارای ۱۷۱ برگ . اندازه ۲۳ در ۱۲ وقفی نائینی « ۵۳۱ »

۵۷۹ رسائل

فارسی ـ مکرر پیش ـ این نسخه مشتمل بر یازده رساله است . اول آن رسالهٔ
معرفت نامه ورسالهٔ آخر ـ رسالهٔ مهدیه است .

آغاز «قال‌الله تعالى آياتنا فى الافاق وفى انفسهم الخ» انجام« برمادررحمت گشاید»
خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۷۷ برگ ـ اندازه

«۱» نواده شاه نعمت‌الله است که در رجب ۹۲۰ در وقعهٔ چالدران کشته شده .

اندازه ۲۱ در ۱۳ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ « ۵۴۳ »

۵۸۰ رسائل اخوان الصفاء وخلان الوفاء

عربی ــ مجموعه ایست حاوی ۵۱ رساله درعلوم آلهی و طبیعی وریاضی و آداب وماننددائرة المعارفی است فلسفی که بخامهٔ ساده تألیف وبچهار بخش تقسیم شده :

بخش ۱ــ ریاضة تعلیمی شامل ۱۳ رساله ۲ــ جسمانیه طبیعی شامل ۱۷ رساله ۳ــ نفسانیه عقلیه شامل ۱۰ رساله ٤ــ ناموسیه آلهیه شامل ۱۱ رساله ــ برغم کاوش وتتبعات افاضل ازخاوریان و باختریان شخصیت واغراض نگارندگان رسائل مبرهن وآشکار نگشته و نام بیش از پنجنفر ازآنها دانسته نشده (۱) و از آنها هم ترجمهٔ دردست نیست وهمین ابهام مورد اختلاف حدس ونظر شده . شاید برخی گمان کنند که پنهان بودن این انجمن فلسفی از بیم تکفیر بوده ودیگریرا اندیشه براین باشد که این کانون درپشت پردهٔ تعلیمات فلسفی داعیهٔ انقلاب سیاسی درنظر داشته اند وبهمین جهة بعضی مؤلفین رسائل را از فرقهٔ اسماعیلیه دانسته اند ــ اینقدر مسلم است که جمعیتی در بصره ازنیمهٔ اول سدهٔ ۴ بتألیف این مجموعه پرداخته اند واز فرق شیعه بوده اند ویك شعبه شان هم در بغداد بوده است . کتاب بلغت اردو وفارسی ترجمه شده ـ اصل وهم خلاصهٔ آن دراروپا وهند ومصر بچاپ رسیده .

آغاز ــ (الحمد لله الذی لا یحسن الاشیاء الا ان یکون بداها احمده) ــ انجام (وبلغنا الی غایة مشیته فینا من الکمال الذی قصدنا فله الحمد منا ومن جمیع اخواننا الکرام دائماً ابداً بلا زوال ولا انقطاع کما هو اهله ومستحقه) نسخه در ۱۲٤۱ مقابله شده است . کتاب از حیث خط وتذهیب نفیس است . خط اینکتاب و رسالهٔ که بشمارهٔ ۵۰۹ است (رساله در بیان اسباب رعد) یکی است ـ نام کاتب و تاریخ نوشتن در آن رساله چنین مسطور است : احمد بن محمد علی اصفهانی ــ تاریخ کتابت ۱۲۳۸ ـ خط نسخ ۲۷ سطری ـ ومجدول بتحریر ولاجورد وطلا وشنجرف بدو جدول برك اول ودوم که فهرست نسخه است بامرکب وشنجرف نوشته شده ـ حاشیهٔ آن گل بوته و طلا اندازی گردیده ـ برك چهارم که اول نسخه است دارای یك سرلوح مذهب ومرصع نفیس وزیبا میباشد ــ بین سطور این برك وبرك مقابل آن طلا اندازی شده وحاشیهٔ این دو صفحه نیز تذهیب وترصیع گردیده ــ مجموعاً این نسخه دارای ۵۵ سرلوح مذهب میباشد که نام رساله در زمینهٔ طلا با شنجرف نوشته شده ، ابواب وعناوین و فصول درمتن وحاشیه با لاجورد وشنجرف نوشته شده ـ دارای ۴۶۷ برك

(۱) ابوسلیمان محمدبن‌معشر بستی معروف بمقدسی وابوالحسن علی بن هارون زنجانی و ابو احمد مهرجانی وعوفی و زید بن رفاعه ..

اندازه ۳۰ در۱۸ وقفی نائینی (۵۲۶)

۵۸۱ رسائل اخوان‌الصفاء

عربی . مکرر پیش ـ این نسخه دارای دیباچه ایست در ۷ صفحه ـ آغاز دیباچه (ثبت رسائل اخوان الصفا والاصدقاء الکرام) .

آغاز نسخه (الحمد لله الذی لا یحسن الاشیاء) . انجام (و الحمدلله اولاوآخراً ونسئله لساناً ذاکراً وقلباً شاکراً الخ) کاتب عبدالله بحرانی ـ تاریخ کتابت ۱۰۹۷ ـ خط نسخ ۲۹ سطری فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده . اوراق موریانه خورده ـ دارای ۴۳۱ برگ ـ اندازه ۲۷ در۱۹ وقفی نائینی (۵۲۷)

۵۸۲ رسائل اخوان‌الصفاء

عربی ـ مکرر پیش ـ این مجلد رساله ۱۳ ازبخش یکم و۲ از بخش ۳ کتاب را ندارد ـ آغاز (ثبت رسائل اخوان الصفا والاصدقاء الکرام)

آغاز نسخه (الحمدلله الذی لایحسن الاشیاء) . انجام (ویبلغك الله تعالی منازل الاخیار المصطفین الابرار) . خط نسخ ۳۶ سطری ـ مجدول بلاجورد وتحریر وطلا فصول وعناوین بشنجرف‌نوشته‌شده . کاتب رجبعلی بن عبدالله اصفهانی که برای شاهزاده امامقلی‌میرزادر تاریخ ۱۲۶۵ نوشته است ـ دارای ۳۴۹ برگ ـ اندازه ۲۵ در۱۵ وقفی نائینی « ۵۲۸ »

۵۸۳ رسائل اخوان‌الصفاء

عربی مکرر پیش ـ این شماره شامل ۸ رساله ازبخش دوم است(ازرساله۸ تا ۱۷) وشمارهٔ هفدهم آن بانسخهٔ چاپی مخالف است .

آغاز (اعلم ایها الاخ البارالرحیم‌الکریم ایدك الله ایانا بروح منه أن‌علم الناس) انجام (ثم اوردنا ایضاً ما عرفنا من الاخبار ومن جهة السمع) ـ خط نسخ۱۹ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۱۱ برگ ـ اندازه ۲۵ در۱۳ وقفی فهرستی (۵۲۹)

۵۸۴ رسائل ومقالات

عربی‌ـ‌مجموعه ایست حاوی۹ رساله ومقاله بشرح زیرکه بیشتر از آنهارا کاتب صریحاًنسبت بابونصر فارابی داده: ۱ـرسالهٔ عقلیه‌ـ‌اسماء العقل‌یقال‌علی انحاء کثیرة‌الخ. ۲ـفی‌اغراض‌الحکیم فی‌کل مقالة فی کتابه‌الموسوم‌بالحروف وهوتحقیق‌غرض ارسطوطالیس فی کتاب‌مابعدالطبیعه‌قال

قصدنا الخ «چاپ شده» ۳ـ عیون المسائل «چاپ شده» ۴ـ فی کتاب مبادی آراء اهل المدینة الفاضله «چاپ شده» ۵ ـ نکت ابی نصر فیما یصح وفیما لا یصح من احکام النجوم (چاپ شده) ۶ ـ رساله ایست که بدون نام و انتساب بدین جمله آغاز گشته : « الاشیاء الانسانیه التی اذا حصلت فی الامم وفی اهل المدن حصلت لهم بالسعاده الدنیا فی الحیوة الاولی و السعادة القصوی فی الحیوة الاخرة اربعة اجناس الفضایل النظریه و الفضایل الفکریه الخ (۱) ـ ۷ مسائل متفرقه سئل عنها الحکیم الفیلسوف الشیخ ابونصر (چاپ شده) ۸ـ بیان مفارقات (المفارقات علی اربع مراتب مختلفه) نام مؤلف درین نسخه نوشته نشده لیک درنسخهٔ که بشماره ۶۱۰ است بشیخ الرئیس نسبت داده شده ودرنسخهٔ که بشماره ۶۱۲ است بابونصر منسوب است . ۹ـ رساله ایست که نامی ازآن ومؤلفش نوشته نشده .

آغاز (اما ان السعادة هی غایة ما یتشوقها کل انسان وان کل من ینحو بسعیه نحوها فانما ینحو علی انها کمال ما) ـ انجام (فیجب ان نبتدی فیه وتجعل ماتنا بهذا الکتاب) خط نستعلیق وشکسته ۲۳ سطری ـ دارای ۵۶ برگ ـ اندازه ۲۵ در ۱۵ وقفی نائینی (۵۳۲)

۵۸۵ رسالهٔ آغاز و انجام

فارسی ـ مؤلف خواجه نصیرالدین طوسی ـ بیست فصل است مربوط بمباحث معاد نسخه درطهران در۱۳۱۴ بچاپ رسیده ـ

آغاز (ربنا لاتزغ قلوبنا بعد اذهدیتنا) انجام (و اصلاح سهوهائی که قابل اصلاح باشد بجای اورند) خط نستعلیق که در سه ستون در متن و حاشیه نوشته بین ستونها مجدول بطلا و تحریر فصول و عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۴ برگ ـ اندازه ۴۳ در ۲۶ . وقفی نائینی « ۵۳۹ »

۵۸۶ رساله درابطال زمان موهوم

عربی ـ مؤلف مولانا اسمعیل بن محمد حسین بن محمد رضا بن علاء الدین محمد مازندرانی معروف بخواجوئی درگذشتهٔ یازدهم شعبان ۱۱۷۳ یا ۱۱۲۷ در اصفهان آرامگاهش تخت فولاد «۲» از اعلام و اساتید عصر خود بشمار است و شاهنشاه افشار حضرتشرا مکرم میداشت ـ مولانا را درین رساله نظر برد اشکالات آقاجمال خوانساری بر ادلهٔ میر داماد است در موضوع ابطال زمان موهوم.

(۱) شاید رسالهٔ ششم همان رساله باشد که درعیون الانباء برای فارابی بنام « رسالة فی التنبیه علی اسباب السعاده » ضبط شده . «۲» روضات الجنات ۳۱ نجوم السماء ص ۲۶۹

آغاز (و بعد الحمد المتفرد بالقدم والازلیه) انجام (بل من الملحدین المنکرین کما ضل قبله کثیر واضلوا) خط نسخ ۲۱ سطری ـ دارای ۱۶ برگ ، اندازه ۲۱ در ۱۷ وقفی قائم مقام « به بینید رساله در بداء ۶۰۳ حکمت ص ۷ » « ۵۹۲۳ »

۵۸۷ رساله در ابطال زمان موهوم

عربی ـ مؤلف از علماء امامیه اواخر سدهٔ ۱۲ ببعد است ـ این رساله در انتصار از آقا جمال خوانساری است در اشکالاتیکه بر ادله میرداماد در مسئلهٔ ابطال زمان موهوم نموده و رد بر خواجوئیست دور نیست که نام رساله (مرآة الازمان) باشد

آغاز (تبارك الذی کان ولم یکن معه شئی ثم شاء فانشأ الاشیاء) انجام (وهذا انما تیم بحسب الزمان الموهوم او بحسب الزمان التقدیری فافهم) خط نستعلیق وشکسته ۱۹ سطری ـ دارای ۳۱ برگ ، اندازه ۱۵ در ۱۰ ، وقفی نائینی « ۸۸۵ »

۵۸۸ رساله در اتصاف ماهیت بوجود

عربی ـ مؤلف ملا صدرا . رساله در تهران در ۱۳۰۲ چاپ شده ؛

آغاز (الحمد لواهب الحیوة والعقل والصلوة علی النبی والاهل) انجام (لابنفسها الا بمجرد الاعتبار) کاتب احمد بن محمد حسینی . تاریخ کتابت ۱۲۱۶ ، خط نستعلیق و شکسته ۱۷ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۴ برگ ـ اندازه ۲۰ در ۱۵ ، وقفی نائینی (به بینید اسرار آلایات ۶۱۴۵ عمومی تفسیر) « ۶۴۰۸ »

۵۸۹ رساله در اثبات حدوث عالم

عربی ـ مؤلف شیخ حسین بن ابراهیم تنکابنی از حکماً نیمهٔ دوم سدهٔ ۱۱ واز شاگردان ملا صدرا است ؛ مدتی در مکه مقیم بوده مخالفین از راه تعصب بشدت زدندش و بر اثر آن بیمار و از مکه خارج شد و در بین الحرمین درگذشت و در وبقه نزد قبر ابوذر غفاری آرمید «۱» این رساله در حاشیهٔ مشاعر در تهران ۱۳۱۵ بچاپ رسیده

آغاز « الحمدلله المتفرد بوجوب الوجود عن کل عین» انجام لایکون الاجسما تم عن ذلك علوا کبیرا » خط نسخ ۲۱ سطری ـ دارای ۳ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۷ . وقفی قائم مقام « به بینید رساله در بداء شماره ـ ۹۰۳ حکمت ص ۲۴ » « ۵۹۲۵ »

«۱» شهداء الفضیله .

۵۹۰ رساله در اثبات نبوت

عربی ـ یکی از رسالۀایکه در موضوع نبوت نسبت بشیخ الرئیس داده شده همین رساله است و در صدر آن این عبارت نوشته شده :«رسالة فی اثبات النبوة و تاویل مرامزهم « کذا » و امثالهم الشیخ الرئیس ».

آغاز (اصلحك الله ان اجمله جعل ما خاطبت به فی ازالة الشکوك » انجام« والثمانیة المؤدیة الی الجنة سمیت ابوابا الهافهذه ابانة جمیع المسائل علی الایجاز) تاریخ کتابت ۱۰۹۷ نسخه پس از رسالۀ مذکور حاوی مقالات و عبارات ذیل است : مقاله بنام رساله (فی ان لامخافة فی الموت) در چهار صفحه ۲ مقاله بنام (رسالة العروس) در نصف صفحه که نسبت داده شده است بشیخ الرئیس ۳ پاسخ خواجه نصیرالدین از پرسش محقق اول از گفته شیخ الرئیس : « ان الحرارة تفعل فی الرطب بیاضا » ضمن ۱۱ صفحه ۴ لغزی از شیخ بهائی و پدرش و نامۀ از ملا صدرا بمیرداماد و پارۀ مطالب متفرقۀ دیگر . خط نستعلیق و شکسته مختلف السطر و بطور چلیپا نوشته شده است . دارای ۱۲ برگ ؛ اندازه ۲۲ در ۱۲ ؛ وقفی نائینی « ۵۳۷ »

رسالۀ احدیه

به بینید رساله عینیة الوجود شماره ـ ۶۸۳

۵۹۱ رسالۀ ارزاق

عربی ـ مصنف نظر بآنچه که در صدر نسخه نوشته شده شیخ الرئیس است .

وجیزه ایست در بیان حکمت اختلاف تقدیر مردم در رزق و تفاوت آنها در روزی.

آغاز (الحمدلله و نعوذ بالله من علم یسلمنا الی الجهل بمداه) انجام (وفی کل ذالك من المنافع بالطول القول فی استخراجه حتی لایوجد فی العالم شئی باطل) خط نسخ که در سه ستون بطور چلیپا نوشته شده ـ بین سطور مجدول بطلا و تحریر . دارای یك صفحه و نصف صفحه است ـ اندازه ۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی « ۵۴۴ »

۵۹۲ رسالۀ اصطلاحات

عربی ـ مؤلف محیی الدین معروف بابن عربی ـ مختصری است درشرح اصطلاحات صوفیه که در صفر ۶۱۵ در شهرستان ملطیه تالیف کرده است . «۱»

آغاز پس از نام مؤلف « الوقت عبارة عما انت علیه فی زمان الحال من غیر نظر الی الماضی والمستقبل » انجام « السرالسر ما انفرد به الحق عن العبد التهی الجزء والحمدلله

«۱» کشف الظنون ج ۱

العلم «کذا» خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ دارای ۴ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۳ . خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ ـ «بهبینید کتاب دقائق شماره ۸۶۰ حکمت ص ۱۲۰» «۶۴۱۶»

۵۹۳ رساله اصول عقاید

عربی ـ مختصری است در اصول عقاید شیعه که در پنج باب و هر بابی ضمن مسائل عنوان و صورت گرفته ـ نسخه فاقد دیباچه است ـ بهمین جهت مؤلف آن شناخته نشد ـ آغاز «الباب الاول فی التوحید مسئلة واجب الوجود موجود» انجام «و هی منفية عن غيرهم»

خط نستعلیق که در سه ستون در متن و حاشیه بطور چلیپا نوشته ـ مسائل و عناوین بشنجرف نوشته شده و مجدول بطلا و تحریر ـ دارای دو برك ـ اندازه ۴۳ در ۲۶ . وقفی نائینی «به بینید رساله در امامت ۵۹۱ حکمت ص۴» «۵۹۱۷»

۵۹۴ رسالهٔ اصول و فروع

فارسی ـ مؤلف نورعلیشاه محمد علی بن میرزا عبدالحسین بن محمدعلی رقی طبسی اصفهانی متوفای ۱۲۱۲ ـ درشهرستان موصل مدفون درجوار حضرت یونس پیغمبر ع ـ از مریدان سیدمعصوم علیشاه دکنی و از اقطاب سلسلهٔ عرفاء نعمة اللهی بشمار است «۱» رساله مختصر جامعی است در اصول و فروع دین و مذهب و اصول مختصر سلوك و تجرد . مؤلف تفصیل سیر و حضور بخدمت شیخ و رسیدن بمقاماتش را که در ضمن داستانی بیان کرده درین رساله آورده است نسخه بچاپ هم رسیده است .

آغاز پس از تسمیه و تحمید (بدانکه بر هر مکلفی واجب است که سیاح نظر را در دریای بی انتهای فکرت غوطه ور سازد) انجام (جدا گردد زهم ناحق و باطل) کاتب محمد موسوی ـ خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ عناوین و ابواب بلاجورد و بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۵ برك ـ اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی نائینی «۶۲۵»

۵۹۵ رساله در اقسام علوم و حکمت

عربی ـ منسوب بشیخ الرئیس ـ مختصری است در بیان تقسیمات حکمت و اقسام علوم عقلیه ـ

آغاز (الحمدلله ملهم الصواب و منورالالباب و واهب العقل والمتکلف بالعدل وصلوته

«۱» طرائق الحقایق

علی انبیائه المصطفین من خلقه و بعد فقد التمست منی) انجام (فان الصناعة نفسها یوجبه فانها یریدمنهم) خط نسخ ۲۰ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۶ برگ . اندازه ۱۶ در ۱۰ وقفی فهرستی « ۵۵۰ »

۵۹۶ رساله در اقسام علوم وحکمت

عربی ـ مکرر پیش . آغاز (الحمدلله ملهم الصواب و منورالالباب) انجام (ان الصناعة نفسها یوجبه و انها یرید منهم فلنختتم)

خط نسخ ۳۳ سطری ـ دارای ۳ برگ . اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی نائینی « به بینید اثبات واجب ۳۰۳ حکمت ص ۶۳ » « ۵۹۱۳ »

۵۹۷ رساله در امامت

عربی ـ مصنف خواجه نصیرالدین طوسی وجیزه ایست در امامت که بخواهش علی بن نامامور یا نام آورد تألیف فرموده رساله مرتب بر ۲ فصل است :

فصل ۱ ینبغی ان یعلم ان لکل مسئلة موضعا معلومامن العلم الخ ۲ ثم اعلم ان الکلام فی الامامه مبنی علی خمس مسائل الخ) آغاز (الحمدلله واسع الرحمة وسابغ النعمة و صلی الله علی محمد شافع الامة و کاشف الغمه و آله اولی العصمة و ذوی الحکمة) انجام هوالخوف الغالب و عدم التمکن والظهور یجب عند زوال السبب) نسخه مذیل است بمقالة از خواجه در عقاید مجالس المؤمنین این مقاله رادرج کرده است ـ کاتب شاه محمد بن زین العابدین ـ تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۰۴۲ : خط نستعلیق ۲۲ سطری ـ دارای ۷ برگ ـ اندازه ۲۴ در ۱۴ . وقفی فهرستی « ۵۵۲ »

۵۹۸ رساله درامامت

عربی . مکرر پیش . آغاز پس از تسمیه « هذه رسالة فی الامام تصنیف مولی السعید » انجام « والظهور یجب عند زوال السبب واذو فینا بما وعدنا » . خط نستعلیق که در سه ستون درمتن ودرحاشیه بطور چلیپا نوشته . بین ستونها مجدول بطلا وتحریر . دارای دو برگ . اندازه ۴۳ در۲۶ . وقفی نائینی « ۵۵۱ »

۵۹۹ رساله در امامت

عربی . مؤلف حیدر علی بن شیخ جمال الدین . مقاله ایست در اثبات عصمت ائمه علیهم السلام . آغاز پس از تسمیه وتحمید و نام مؤلف (یا اخوان الدین والسالکین فی مناهج الیقین ان الذی حبانی الله تعالی به من معرفته اصول الدین سیما بحث الامامة التی هی عقیده کمل المحققین) ـ انجام « کلما یکشف عن ذالک النصوص المتواترة الواردة عنهم صلوات

الله علیهم اجمعین » پس ازین ضمن ۹ صفحه فوائدی است متفرقه که احتمال میرود از مؤلف باشد ـ خط نسخ ۳۱ سطری ـ دارای ۸ برگ ـ اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی نائینی به بینید اثبات واجب ۳۰۳ حکمت ص ۱۹ « ۵۹۱۰ »

۶۰۰ رساله در بداء

فارسی مؤلف ملا میرزای شیروانی ۰ آغاز پس از تسمیه وتحمید و نام مؤلف ـ « که درآثار و اخبار اهلبیت عصمت علیهم الصلوة والسلام مذکور شده که بداء » انجام « وبا آنچه مذکورشد منتفی گردد » خط نستعلیق که بطور جابجا نوشته شده ـ دارای ۵ برگ ـ اندازه ۲۲ در۱۲ وقفی نائینی « به بینید رساله درتحقیق تخلف ازجیش اسامه ۶۱۵ حکمت ص ۷۲ « ۵۹۲۷ »

۶۰۱ رساله دربداء

فارسی مانند پیش آغاز پس از تسمیه وتحمید « که درآثار واخبار ائمة اهل بیت » انجام « با آنچه مذکورشد منتفی گردد » ـ بعد از این بلا فاصله سه مقاله است ازهمین مؤلف : ۱ درتوضیح کلام علامه درقواعد الاحکام راجع بترك طهارتین در دو روز ۲ در رفع شبهه ابن کمونه ۳ در اثبات امامت حضرت علی علیه السلام ـ خط نستعلیق ۲۰ و۲۱ سطری ـ دارای ۱۲ برگ ـ اندازه ۱۸ در۱۲ وقفی فهرستی « به بینید رساله در تحقیق تخلف ازجیش اسامه ۶۱۵ حکمت ص ۵۷ « ۶۳۸۲ »

۶۰۲ رساله دربداء

فارسی ـ مؤلف ملا محمد باقر مجلسی ـ آغاز پس از تسمیه وتحمید « چون در درمسئلهٔ بداء نزاع عظیم درمیان علمای خاصه وعامه بهمرسیده » ـ انجام « وشرح صحیفه کامله فی الجمله بسطی داده شد » نسخه بچاپ نیزرسیده است ـ خط نستعلیق ۱۵ سطری عناوین بشنجرف نوشته شده ـ برگها موریانه خورده ودارای ۹ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۲ ـ وقفی حاج سید محمد شوشتری سال ۱۳۰۹ « ۵۵ »

۶۰۳ رساله دربداء

عربی ـ مؤلف مولانا خلیل بن محمد اشرف قائنی اصفهانی درگذشته در قزوین ۱۱۳۶ ترجمهٔ مؤلف بروایت الذریعه (جلد ۱ ص ۸۵ وجلد ۳ ص ۵٤) در تتمیم امل الامل قزوینی مذکور استوچون آن کتاب دردسترس نگارنده نبود ترجمهٔ مؤلف

باختصار مذکور اکتفاء گشت . رساله درشرح حدیث عمران صابی است که مذیل بمسئلهٔ بداء گشته ـ وچون موضوع بداء درخور تحقیق واهمیت بوده بمانند رسالهٔ جداگانهٔ نوشته است ـ آغاز (لما وفقنی الله تم الشرح (کذا) رایت ان ابین بعون الله ومشیته تحقیق القول فی البداء لما فیه من الدقة والخفاء شدة الاحتیاج) انجام (راجع الی التغیر فی صفة الفعل لا فی صفة الذات تعم عن ذالك علوا کبیرا) خط نسخ ۲۱ سطری ـ دارای ۴ برگ ۰ اندازه ۲۱ در ۱۷ وقفی قائم مقام (۵۵۶)

۶۰۴ رساله دربطلان تناهی ابعاد

عربی ـ مؤلف میرزا ابوالقاسم بن میرزا عبدالنبی حسینی شریفی شیرازی معروف بمیرزا بابا متخلص براز درگذشته ۱۲۸۶ مدفون در صحن نو مشهد رضوی (۱) از اقطاب عرفاء ذهبیه است ـ رساله در ابطال تناهی ابعاد بمسلك عرفا است که درپرسش فرزندش مجد الاشراف تألیف نموده و مذیل است به تعلیقات واضافات و تتمیماتی ازفرزند مؤلف ۰ نسخه بچاپ هم رسیده است .

آغاز (یامن هوسیدی ومولائی وسندی ومقتدائی) انجام (ومن جهله فقدجهل الله الی آخرها) کاتب عشقی ذهبی ـ تاریخ کتابت ۱۳۱۰ ق خط نسخ ۱۷ سطری ـ دارای ۶۰ برگ ـ انداز ۲۲ در ۱۶ وقفی نائینی ـ (۶۶۹)

۶۰۵ رسالهٔ دربیان اسباب رعد و برق

عربی ـ منسوب بشیخ الرئیس ابوعلی سینا ـ آغاز (تقول ان الارعاد یکون من اسباب سبعة الاول منها انها اذا تصادمت غمامتان) انجام (وعلی هذه الجملة تتولد الصاعقة) کاتب احمد بن محمد علی اسفیدواجانی کرونی اصفهانی ـ تاریخ کتابت شعبان ۱۲۳۸ ودر ۱۲۴۱ مقابله‌شده‌است ۰ خط نسخ ۲۷سطری ـ مجدول بتحریر ولاجورد و طلا وشنجرف بدوجدول برگ اول دارای سرلوح مذهب که دروسط آن نام کتاب بلاجورد درزمینهٔ طلا نوشته شده حاشیهٔ این برگ وبرگ مقابل گل بوته و طلا اندازی ـ دارای سه صفحه ـ اندازه ۳۰ در ۱۸ وقفی نائینی ـ (به بینید رسائل اخوان‌الصفا ۵۸۰ حکمت ص ۱۴۷۰) ـ « ۵۹۰۸ »

۶۰۶ رساله دربیان حقیقت سیمرغ و کوه‌قاف

فارسی مؤلف (بقرائن مستفاده از نسخه) مجد الاشراف جلال الدین محمد بن

---

(۱) ـ طرائق الحقایق ج ۳

ابو القاسم بن عبد النبی حسینی شریفی نیریزی متولد۱۲۴۹ (یا ۱۲۳۶) متوفای ۲۶ صفر (یا ربیع الثانی) ۱۳۳۱ مدفون درشیراز درغرفهٔ ایوان روضهٔحضرت شاه چراغ ۴ (۱) مؤلف از اقطاب عرفاء ذهبی است ازطرف پدر بمیرسید شریف وازجهت مادر بقطب الدین نیریزی می پیوندد ـ رساله یکرشته نکارشی است عرفانی درشرح سؤال میرزا محمد جعفر پزشك کاشانی ازحقیقت سیمرغ و کوه قاف ومناسبت بین این دو ومطالبی دیگر ازدستور آداب سلوك وغیره که پس ازدیباچه دردومقدمه ودو مقاله وخاتمه و ختما لخاتمه صورت گرفته وپنداشته میشود که نسخه را کاتب تمام نکرده است .

آغاز (الحمد لله الذی لا اله الاهو حمد لا تدرکه العقول ولا اوهام ا لفحول من العلماء والحکماء الراسخین فی الفروع والاصول) انجام موجود (نیست غیر از معنی الفقر فخر) هشت برك اول نسخه بخط نسخ و۱۷ سطری و۱۵ برك بقیه شکسته نستعلیق و مختلف السطر ـ دارای ۲۳ برك ـ اندازه ۲۲ در ۱۶ وقفی نائینی (۵۸۶)

۶۰۷ رساله دربیان سنهٔ سرمدی وایام ربوبی

عربی ـ مؤلف بمسطور درصدر نسخه کمال الدین عبدالرزاق بن احمد کاشی متوفای ۷۳۰ یا ۷۳۵ مدفون درمصر درخیابان تحت الربع ـ مرید نورالدین عبدالصمدنطنزی بوده وباعلاء الدوله سمنانی مکاتبه وتخالف نظر درمسئلهٔ وحدت وجود داشته . (۲)

آغاز پس از تسمیه وتحمید (وبعد فان السنه الالاهیه من حیث امتدادها اعنی مدت بقائها) انجام (وکان عن کل مرتبه صاعدا و الله الباقی بعد فناء الخلق) کاتب حاج سید عباس شاهرودی ـ تاریخ کتابت ذیحجه ۱۳۰۶ در تهران ـ خط نستعلیق ۱۰سطری ـ دارای ۵ برك ـ اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی فهرستی (۵۶۲)

۶۰۸ رساله دربیان سنه سرمدی وایام ربوبی

عربی مکرر پیش ـ آغاز (فان حقیقة الذات الالهیه من حیث هی هی امتداد ها) انجام « والله الباقی بعد فناء الخلق » ـ کاتب علی اکبر طبیب ـ درسال ۱۲۹۳ در رشت نوشته است ـ خط شکسته ونستعلیق ۱۹ سطری ـ دارای دوبرك ـ اندازه ۲۲ در ۱۷ ـ وقفی فهرستی (بهبینید رساله در نفی جبر وتفویض ۷۰۹ حکمت ص۳۲) «۵۶۹»

(۱) طرائق الحقایق ج ۳ ـ کفایت المؤمنین

(۲) کشف الظنون ج ۲ ص۱۹۱ روضات الجنات

۶۰۹ رساله در بیان ماهیت روح و حیات و نفس و عقل

عربی ـ رساله در صدر نسخه بدین نام مشخص گشته و کاتب نگاشته است «لا اعرف مؤلفها» از نسخه استفاده میشود که مؤلف از افاضل امامیهٔ سده ۷ بیعد است رساله در ۲ فصل صورت گرفته فصل اول دارای ۱۰ بحث است: بحث ۱ فی اطلاق لفظ الروح ۲ ـ فی بیان الروح المتعلق بالبدن ۳ ـ فی ان الروح جسم ٤ فی ان الروح هل هو واحد ام متعدد ٥ فی بیان محل الروح و خروجه ٦ فی قدم الروح وحدوثه ۷ فی بقاء الروح وفنائه بعد مفارقة البدن ۸ فی ان الارواح هل هی متحده فی المهیة او مختلفة ۹ فی مبدء الروح و معاده ۱۰ فی ان الروح غیر الجسد فصل دوم در شش بحث صورت گرفته و کاتب بحث سوم را ننوشته است: ۱ فی اصل الرؤیا و کیفیة و اقسامه ۲ فی بیان النفس و القلب والفرق بینهما و بین الروح ٤ فی بیان الموت و قابض الارواح و کیفیتها ٥ فی بیان القتل والقاتل و ذکر الاجل ٦ فی ان الانسان المخاطب بالشرایع المکلف المثاب المعاقب من هو

آغاز پس از خطبه (اما بعد فهذه رسالة مشتمله علی فواید جلیله من بیان ماهیة الروح والحیاة والنفس والعقل و اقسامها و توابعها و هی مرتبة علی فصلین و ستة عشر بحثا) انجام (و هذه التخلیة بحسب التصفیه بقدر التزکیة والاوضاع المحمدیة ص والاحکام الشرعیة هی معیار هذه العدالة و قانونها.)

خط نسخ ۲۳ سطری ـ فصول و عناوین بشنجرف نوشته برگها مجدول بشنجرف و طلا و تحریر بچهار جدول ـ دارای ٥ برگ ـ اندازه ۱۳ در ۲٦ وقفی نائینی (به بینید رسالهٔ طرق در اخلاق شمارهٔ ـ ۳۵۳٦ عمومی ص ۳ «۶۰۶۹»

۶۱۰ رساله در بیان مفارقات

عربی ـ در صدر این نسخه بخط مغایر با نسخه تالیف رساله نسبت بشیخ الرئیس داده شده و در برخی از نسخ بابو نصر فارابی منسوب است.

آغاز (فصل فی اثبات المفارقات المفارقات اربع مراتب مختلفة الحقایق) انجام (فی الثوانی تقبض من الرصد و بالحس) خط نسخ ۲۸ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده. نسخه کهنه و قدیمی است و مینماید که در سده هفتم نوشته شده باشد ـ دارای ۳ برگ ـ اندازه ۱۷ در ۷. وقفی ابن خاتون سال وقف ۱۰٦۷ «۵۳۶»

۶۱۱ رساله در بیان مفارقات

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (المفارقات علی اربع مراتب) انجام (وهو المستعان

و علیه التکلان)

تاریخ کتابت رمضان ۱۱۰۶ . خط نستعلیق و شکسته ۲۰ سطری - دارای ۱۰ برگ اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی تقی موسوی (به بینید رساله وجودیه ۷۱۹ حکمت ص ۷۸) « ۶۴۰۳ »

۶۱۲ رساله در بیان مفارقات

عربی - مکرر پیش . در صدر این نسخه نسبت داده شده بمعلم دوم فارابی .
آغاز (المفارقات اربع مراتب مختلفة الحقایق) انجام (فی الثوانی تفیض من الرصد و بالحس) پس ازین ضمن ۶ صفحه تقریبا عهدنامهٔ منسوب بشیخ الرئیس و هم فائدهٔ در تقسیم حکمت منسوب بخواجه نصیر وخبرمروی از کمیل در نفس ضمیمه است . خط نستعلیق ۱۶ و ۱۷ سطری - دارای ۶ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی نائینی « به بینید تحریر در صور نفسیه ۳۸۷ حکمت ص ۵۹ » « ۵۸۷۵ »

۶۱۳ رساله در بیان مفارقات

عربی - مکرر پیش - آغاز (قال المفارقات اربع مراتب) انجام (وکثیر من الاوساط فی الثوانی تفیض من الرصد بالحس)

خط نستعلیق ۲۸ سطری - ابواب بشنجرف نوشته شده ، دارای یکبرگ اندازه ۲۶ در ۲۰ وقفی نائینی «به بینید رساله در مبادی موجودات ۶۹۳ حکمت ص ۲٤) «۵۹۶۶»

۶۱۴ رساله درتحقیق تخلف ازجیش اسامه

عربی - مؤلف ملا میرزای شیروانی - رساله ایست شامل احتجاجات در باب امامت .
آغاز « الحمد لله اولا بادیا وثانیا تالیا والصلوة علی خیر من شرب صوب الغمام محمد المبعوث من اشرف جرائیم الانام و آله سادات الانام» انجام «والانکار لامامة اسامة والجحود للنبوة متعللا بالمذکورات من معدن واحد وتضرع علی اصل واحد وتشابهت الاحوال واستقربت بلافرق) خط نستعلیق که بطور چلیپا نوشته ، دارای ۳۱ برگ - اندازه ۲۲ در ۱۲ وقفی نائینی « ۵۵۹ »

۶۱۵ رساله درتحقیق تخلف ازجیش اسامة

عربی مکرر پیش - آغاز « الحمد لله اولا بادیا وثانیا تالیا » انجام « و تشابهت الاحوال واستقربت بلافرق» - خط نستعلیق ۲۱ و ۲۰ سطری - دارای ۲۸ برگ - اندازه ۱۸ در ۱۲ وقفی فهرستی « ۲۰٤۳ »

۶۱۶ رساله درتحقیق جعل

فارسی وعربی ـ مقاله ایست فارسی درموضوع «جعل» اثر خامهٔ مولانا محمد صادق اردستانی که در۴ صفحه صورت گرفته . پس از آن ترجمهٔ عربی آن ازمولا نا محمد مهدی بن هدایت الله بن محمد طاهر موسوی است که در۳ صفحه انجامیده است ـ جد مترجم شاگرد اردستانی بوده . نسخه درزمان مترجم ازخط ملا مقیم مازندرانی شاگرد مترجم رونویس شده است .

آغاز رسالهٔ اصل (نسبت مجعول بجاعل ممکن نیست که بنحو فردیت باشد)

انجام « واین دومعنی باهم جمعست ومنافاتی بایکدیگر ندارد »

آغاز ترجمه « لایمکن ان یکون المجعول فردا للجاعل » انجام « لان فاعل بذاته وغیره فاعل لابذاته » . کاتب حسن بن علی مازندرانی ـ تاریخ کتابت رمضان ۱۲۰۶ سپس ضمن ۶ صفحه رسالهٔ نفیسی است دربیان معنی ادعیه و اخبار یکه دلالت دارد بر استغفار وتوبه وانابه معصومین ع ـ مؤلف آن شناخته نشد شاید ازمؤلف مذکور باشد ـ نسخه را کاتب تمام نکرده ـ خط نستعلیق ۱۹ سطری وبعضی از صفحات بطور چلیپا نوشته شده ـ کاغذ کتاب آبی رنگ است . دارای ۷ برگ . اندازه ۲۰ در۱۴ وقفی عضدالملک سال ۱۲۷۶ « ۵۶۰ »

۶۱۷ رساله درتحقیق عالم مثال

عربی ـ نظر به آنچه که درپشت نسخه نوشته شده ـ مؤلف حاج ملا هادی سبزواری است . مختصری است در پاسخ پرسش ازنشانهٔ مثالی .

آغاز پس ازتسمیه وتحمید « فقد بلغنی من بعض اولادی المعنویه المشتق اسمه من الحروف العلویة » انجام « ان یجمع العالم فی واحد » خط نسخ ۱۶ سطری دارای ۱۵ برگ ـ اندازه ۱۸ در۱۱ وقفی شیخ علی درمرداد ۱۳۱۱ « ۵۶۳ »

۶۱۸ رساله درتصحیح کلام امیرصدرالدین

عربی ـ مکرر شماره ۱۳۳ مؤلف غیاث الدین منصور دشتکی ـ نام اصلی رساله دانسته نشد واین نام مذکورنامی است اتخاذی از موضوع رساله و طبق عبارتی است که در پشت آن نسخه نوشته شده . مؤلف در دیباچه موضوع این رساله ومقصود از این تالیف را چنین آورده : « ان ابی وسیدی ابی الاباء وسید اعاظم الحکماء والعلماء قد علق علی الشرح التجرید للشرح الجدید تعلیقات فیها له تعلیقات و تدقیقات وکان المولی النبیل المجادل الجلیل

مظهر سوء المقال مظهر اسم الجلال مکبا علیها،مصرا علی الاخذ منها وردها منتحلا فیها تارة واخری معترضا لها او معترضا علیها وکان من شنشنته الاستار و الاخفاء خوفا من مباحثات «کذا» رای الافهام منها مرة بعد اخری ولشدة جهده فی التغشیه والاخفاء لم یبرز منها الا قلیلا وکلما برز منها شیئا تعرضنا لرفعها ودفعها ولهذا جاء تعلیقاتنا متفرقة الاجزاء ثم بعد برهة برز مما ابرز فی النفس والهیولی طرفا فیها امور شنیعة وتعریضات قبیحة فراینا افصاح حاله وافصاح شیئی مما علی مقاله فلنحرر اولا دعاوی الاستاد ثم نشتغل برد الرد والایراد) ـ رساله رد است بر اشکالاتی که ملا جلال دوانی بر مبحث هیولی و نفس ازحاشیهٔ میر صدر الدین دشتکی « پدر مؤلف این رساله» ایراد نموده . درمجالس المؤمنین درشمارهٔ تألیفات مؤلف آورده : « کتاب محاکمات میان نحریرین عالمین میر صدرالدین محمد وملا جلال الدین محمد دوانی درحواشی ایشان برشرح تجرید » کشف الظنون «ج۱ ص ۳۵۲ » درشرح حاشیه دوم میر صدر آورده : « واورد فیها نبذا من توفیقات ولده منصور سیما فی مقصد الجواهر » شاید کتاب محاکمات وکتاب توفیقات نام یك کتاب باشد لیك دانسته نشد که این رساله همان محاکمات وتوفیقات است یارساله وتألیف جداگانه است . آغاز « یا غیاث الوری صیرنا منصور اعلی العداء » انجام « وهذا ما وجدنا بعد هذ الصاحب الغواشی کلام ولعله انقطع وتم باتمام فلیعرض عنه » خط نسخ۱۹ سطری دارای ۲۲ برگ ـ اندازه ۱۹ در۱۳ واقف شناخته نشد «۶۶۴»

۶۱۹ رساله در تصوف

عربی ـ منسوب بشیخ اشراق شهاب الدین سهروردی مقتول (ترجمه اش بیاید) درپشت نسخه نوشته شده « رسالة فی التصوف للشیخ المحقق شهاب الملة والدین المقتول » درپایان نسخه مرقوم است « تمت کلمه التصوف » ـ ریاض العارفین یکی از رسائل شیخ را بنام « کلمه در تصوف » یاد کرده رساله در۲۴ فصل صورت گرفته ـ دردیباچه چنین توصیف شده « فی تحریر کلمات مومیة الی الحقایق شارحة لمقامات الصوفیه و معانی مصطلحاتهم وما استروحوا الیه من المعارف وعلم القلب والروحانیات وما فوقها وما دونها و ثبت ما یفتقر الی البراهین علی سرد مضبوط »

آغاز (المحمود الله ومحمد رسول الله اللهم لك العبادة) انجام (وآخر ما اوصیك به تقوی الله عز وجل فان العاقبة للمتقین سبحانك لا علم لنا الا ماعلمتنا انك انت العلیم الحکیم) تاریخ کتابت ۱۰۵۲ خط نستعلیق وشکسته ۱۶ و۱۷ سطری.فصول بشنجرف نوشته شده. دارای ۱۶ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی «۵۷۰»

۶۲۰ رساله‌در توحید

فارسی ـ مؤلف محمد دهدار ـ مختصریست عرفانی که عناوین مطالب آن بشرح ذیل است : مقدمه دربیان شرف وفضیلت انسان ـ فصل۱ دربیان توحید بطریق اهل‌استدلال ۲ ـ در بعضی اشارات به بیان اهل ذوق وتصوف وصل در اشارات بوحدت‌وجود و کثرت اطوار او درنمود .

آغاز (حمدو سپاس بیقیاس مرخداوندیرا که مشکوة دل چراغ ولکن بسعی قلب عبدی المؤمن بر افروخت) انجام (که با حق تا ابد باقی بماند والله یقول‌الحق وهو یهدی السبیل) ـ خط نستعلیق ۱۵ و۱۶ سطری ـ دارای ۱۰برگ ـ اندازه ۲۱در۱۶ وقفی فهرستی (۸۷۵)

۶۲۱ رساله درتوحید

فارسی ـ مؤلف محمد دهدار ـ مختصریست عرفانی دربیان بعضی ازمطالب مربوط بتوحید که پس از ذکر چند مبادی این دومطلب را ذکر کرده : « المطلب الاول منکر شیئی مقربان شیئی است و نافی مثبت الخ . المطلب الثانی وجود که مفهومی است واحد عام وشامل وجودات‌خاصه الخ »

آغاز (جل ربی لا اله الا هو له الحمد فی الاولی والاخرة) انجام « واندات‌واحد است وهیچ دوی بوجهی ازوجهین دراونیست» خط نستعلیق ۱۶سطری دارای ۵ برگ ـ اندازه ۲۹ در۱۶ وقفی فهرستی (به بینید رساله درتوحید شماره ۶۲۰ حکمت ص ۷۲ « ۶۴۹۳ »

۶۲۲ رساله درتوحید واصطلاحات صوفیه

فارسی ـ مؤلف شناخته نشد . نام مذکور برای رساله درصدر نسخه نوشته‌شده رساله حاوی ۹ فصل است وفصول آن غالباً بجملهٔ « بدان ای عزیز » آغاز میگردد ـ عناوین وترتیب فصول بشرح زیر است : ۱دربیان عالم لاهوت ـ۲ـ در جبروت ۳ ملکوت ٤ـ ناسوت ٥ـ هرداستن عاشق ومعشوق وعشق ٦ـ (درنشو آدمیزاد) ـ بدانکه چون نطفه برحم مادری افتد مدبرمیشود الخ ۷ـ درمعرفت نفس ـ ۸ـ درمعرفت روح ۹ـ درمعرفت سر .

آغاز « رب افض بفضلك العميم بدان ای عزیز که عالم لاهوت را احدیت گویند» انجام « دو دست را برافشان بیزارشو زمستی » خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ فصول و

وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۷ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی ملا موسی « ۵۷۵ »

۶۲۳ رسالهٔ تهلیلیه

فارسی ـ مؤلف ملا جلال دوانی ـ صدر نسخه « رساله در توحید » نوشته شده رساله درشرح کلمهٔ توحید «لااله الاالله» است که درعنوان دومقام مرتب گشته : مقام اول درمباحث رسمی دردو موقف انجامیده : موقف اول درمباحث لغوی دوم درمباحث عقلیه مقام دوم درکشف بعضی حقایق شهودی دردو موقف صورت گرفته ـ موقف اول در حقایق شهودی ـ ۲ـ در لطائف متعلقه بالفاظ . مؤلف این رساله را بحبیب الدین محب الله اهداء نموده .

آغاز (آفتاب جمال قدم ازآن متعالی است که خفش ظلمت سرای وحدت به نظر کلیل فکرت نظر مطالعهٔ سبحات انوار آن تواند نمود) انجام « وکما بدانا نعود منه نبدا والیه نعود والحمد لله الملک المعبود » ـ خط نستعلیق که در سه ستون بطور چلیپا نوشته عناوین بشنجرف نوشته شده دارای سه برگ ـ اندازه ۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی « به بینید ره انجام نامه ۷۳۸ حکمت ص ۳۸ » « ۵۹۷۸ »

۶۲۴ رسالهٔ تهلیلیه

فارسی مکرر پیش ـ آغاز «آفتاب جمال قدم ازآن متعالیست» انجام « منه بدا والیه یعود کل شیئی والله اعلم بالصواب » بلا فاصله سه صفحه حاوی فوائد متفرقه ضمیمه است . برگها موریانه خورده ـ خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ مجدول بلاجورد . دارای ۱۸ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۲ « به بینید حاشیه برمحا کمات ۵۳ حکمت ص ۱۳ » « ۵۸۸۶ »

۶۲۵ رساله درجبر و اختیار

فارسی ـ مؤلف مرحوم ملا فتح الله شوشتری متخلص بوفائی متوفی ۱۳۰۴ هـ ـ ق (۱) در نجف . مؤلف رساله را بخواهش سیدصالح نام اردبیلی تألیف کرده .

آغاز « السلام علیک ایها السید الصالح المطیع » انجام « ازروی کلمات و اخبار اهلبیت معصومین سلام الله علیهم اجمعین علی حسب المقدور بحمد الله رب العالمین سمت تحریر یافت » ـ تاریخ کتابت ذیحجه ۱۲۹۴ ـ مقاله درفعل الله در ۳ صفحه منسوب بشریف گرگانی درآخرنسخه ضمیمه است . خط نسخ ۱۴ سطری ـ دارای ۲۰ برگ ـ اندازه ۱۶ در ۸ وقفی سید محمد شوشتری ـ « ۵۷۶ »

---

(۱) ـ الذریعه (ج ٤ ص ٤٥٢)

۶۲۶ رساله در جبر و قدر

عربی ــ مؤلف خواجه نصیرالدین طوسی ــ این رساله وهم فارسی آن بخواجه نسبت داده شده وتمیز بین اصل وترجمهٔ رساله داده نشده ـ کاتب رساله را اشتباها بنام رسالهٔ خلق اعمال ضبط کرده ـ رساله در ۱۰ فصل صورت گرفته : فصل ۱ـ فی حکایت المذاهب ـ ۲ـ فی ذکر الوجوب والامکان والامتناع ـ ۳ـ فی ذکر الاسباب و العلل ومعنی الجبر و الاختیار ۴ـ فی ذکر ان السبب ما لم یصر موجبا لم یصدر عنه المسبب ــ ۵ ـ فی کیفیه استناد الاتفاقیات الی العلل ــ ۶ـ فی ان وجوب الفعل لاینا فی الاختیار ۷ـ فی فرق بین القوی والافعال الانسانیه ۸ـ فی القدرة والارادة ۹ـ فی ما هو حاصل هذ المباحث ــ ۱۰ ــ فی ان اطلاق اختیار بهذا المعنی هل یصح علی الباری تم ام لا

آغاز پس ازدیباچه (وبعد لما حس فی ظن الاخوان ان لی فی مباحث العقلیه عینا درا که) انجام « اذا بلغ الکلام الی الله تم فامسکوا » خط نستعلیق که درسه ستون درمتن وحاشیه بطور چلیپا نوشته وبین ستونها وحاشیه مجدول بطلا وتحریر ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده ــ دارای ۴ برگ وقفی نائینی (به بینید رساله در امامت ۵۹۸ حکمت ص ۷ ــ « ۵۹۱۸ »)

۶۲۷ رساله درجبر و قدر

فارسی ــ مؤلف خواجه نصیرالدین طوسی ـ مطالب وتبویب این رسالهٔ فارسی عین مضمون وترتیب رسالهٔ عربی سابق الذکر است وهردو رساله نیز بخواجه منسوب است ـ تردیدی نیست که خواجه را تألیفی بدین نام هست ، لیك دانسته نشد که مأثور خامهٔ خواجه بچه زبانی است وتعریب یا ترجمهٔ فارسی آن از چه شخصی بوده است .

آغاز «الحمدلله رب العالمین ومسبب الاسباب ومفتح الابواب وملهمه الصواب » انجام (اذا بلغ الکلام الی الله فامسکوا) نسخه بچاپ رسیده ــ تاریخ کتابت ۱۰۸۷ خط نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۱۶ برگ اندازه ۱۸ در ۱۲ــ پس از این در ۳۶ صفحه اخباری است درقضا وقدر ومشیت وامثال آن از کافی وغیره ـ وقفی نائینی (۵۷۷)

۶۲۸ رساله در جبر و قدر

فارسی مکرر پیش ـ آغاز (الحمد لله رب الارباب ومسبب الاسباب) انجام ـ (اذا بلغ الکلام الی الله فامسکو) خط نستعلیق که درسه ستون درمتن وحاشیه نوشته شده ــ بین ستونها مجدول بطلا وتحریر ـ فصول بشنجرف نوشته شده ــ دارای ۳ برگ اندازه

۴۳در۲۶ وقفی نائینی (به‌بینید رساله آغاز وانجام ۵۸۵ حکمت ص۶) « ۶۳۸۷ »

۶۲۹ رساله درجبر وقدر

فارسی مکرر پیش ـ آغاز (الحمد لله رب العالمین ومسبب الاسباب) انجام (اذا بلغ الکلام‌الی‌الله‌فامسکوا) خط نستعلیق ۲۲سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف‌نوشته‌شده ـ داری ۱۰ برگ ـ اندازه ۲۵ در۱۴ وقفی فهرستی به‌(بینید اوصاف الاشراف ۳۵۱۰ عمومی اخلاق ص۵۱) « ۶۰۶۶ »

۶۳۰ رساله درحدوث عالم

عربی ـ مؤلف میرمحمد باقربن‌میر شمس‌الدین محمد حسینی معروف بمیر داماد ـ متوفای ۴۱ یا ۱۰۴۰ مؤلف سبط شیخ علی بن عبدالعالی کرکی است . دانشمندی است جامع که رسوم فلسفه وحکمت را احیاء نموده ودرعلوم نقلی استاد بوده و از مشایخ حدیث بشمار است . تاریخ‌تألیف‌این رساله‌سال۱۰۳۴ است .

آغاز « الحمد لله ربی حمداً فوق حمدالحامدین » انجام ـ « و ذالك فضل الله یؤتیه من یشاء والله ذوالفضل العظیم » صدر نسخه ضمن دوصفحه‌ونیم مقاله ایست‌منسوب بملا میرزا جان درتحقیق معنی حمد وشکر . خط نستعلیق ۲۰ سطری دارای ۵ برگ . اندازه ۱۶ در ۱۰ وقفی فهرستی « ۶۴۰ »

۶۳۱ رساله درحدوث عالم

عربی ـ مؤلف آخوند ملا صدرا ـ این رساله بسال ۱۳۰۲درتهران چاپ‌شده‌است.

آغاز « یا مبدع العجائب وصانع الغرائب » انجام « ومایجحد بایاتنا الاالکافرون » تاریخ کتابت رمضان ۱۲۹۲ خط شکسته ونستعلیق ۱۱سطری کاغذ حنائی رنك ـ دارای ۹۵ برك ـ اندازه ۲۲ در۱۵ وقفی فهرستی « ۵۷۸ »

۶۳۲ رساله‌درحدوث عالم

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز «سبحانك‌اللهم من‌قدیم قدتفرد بالقدم»انجام « ان فی هذا لبلاغا لقوم عابدین » خط نسخ ۱۸ و ۱۹ سطری ـ دارای ۶۲ برك ـ اندازه۲۲ در۱۲ وقفی نائینی « ۵۷۹ »

۶۳۳ رساله درحدوث عالم

عربی ـ مؤلف فیض کاشانی ـ آغاز « حمدا لمن کان لم یزل بلا زمان‌ولامکان »

انجام (فقد کمل لب القول فی معنی الحدوث والقدم) کاتب علی اکبر بن محمد کریم طبیب سالیانی ـ تاریخ کتابت محرم ۱۲۶٦ درقمشه ـ خط شکسته ونستعلیق ۱٦ سطری دارای ۸ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی فهرستی» به بینید حکمت عرشیه ۵٦ ه حکمت ص۷۱ ه « ۵۹۰۰ ه »

٦۳۴ رساله درحدوث وقدم اجسام

فارسی ـ نظر به آنچه درصدر وذیل نسخه نوشته شده مؤلف خواجه جمال الدین محمود نیریزی شیرازی است . مؤلف شاگرد ملا جلال دوانی وصدر دشتکی است و درسال ۹۸۸ درشهرستان لار میزیسته (۱)

آغاز « بدانکه این کلماتی چند است در تفاصیل اقوالی که جمهور عقلا را از متکلمین وحکماء درقدم وحدوث اجسام متنازع فیه است » انجام (آن نکته که اصل بود ناگفته بماند) خط نستعلیق که بطور چلیپا نوشته شده ـ دارای ۵ ورق ـ اندازه ۲٦ در ۱۷ واقف شناخته نشد « ۵۸۰ ه »

٦۳۵ رساله درحدوث وقدم وعلم وقدرت واجب

عربی ـ سه رساله‌ایست مختصر از میر داماد :

آغاز رسالهٔ اول (الحمد لله ربی حمداً فوق حمد الحامدین) آغاز رسالهٔ دوم ـ (بعد الحمد لمفیض العلم و واهب العقل) آغاز رسالهٔ سوم (سئلت ببیت المقدس الشریف عن حقیقة القدره والارادة الداعی وتحقیق المذهب علی سبیل الاجمال)

صدر نسخه مقاله ایست ازمؤلف درشرح حدیث نبوی : (مثل علی بن ابیطالب فی هذه الامة مثل قل هو الله احد فی القرآن)ودرآخر نسخه فتوای مؤلف درمسئلهٔ نماز جمعه در عصر غیبت و وجیزهٔ شیخ بهائی در درایه ضمیمه است . خط نستعلیق که بطور چلیپا درهرصفحه درسه خانه ودر حاشیه نوشته شده . بین خانه ها مجدول بطلا وتحریر ـ ابواب وعناوین را بشنجرف نوشته . دارای سه برگ ـ اندازه ۴۳ در ۲٦ وقفی نائینی (٦۱ ه)

٦۳٦ رسالهٔ حدود

عربی ـ مصنف شیخ الرئیس ـ رساله در تعریف برخی از موضوعاتی است که در حکمت از آنها نام برده میشود . این رساله در ۱۲۹۸ ق ـ ه درقسطنطنیه چاپ شده ـ

(۱) ـ فارسنامه ج ۲

آغاز پس از تسمیه وتحمید (بعد فان اصدقائی سالونی ان املی علیهم حدودا شیاء یطالبونی بتحدیدها) انجام (وهو الواحد الاحد الحق جل وعز وعلا) خط نسخ ۲۱ سطری ـ دارای ۸ برگ ـ اندازه ۲۷ در ۲۰ وقفی نائینی (۵۸۱)

٦۳۷ رسالهٔ حدود

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (فان اصدقائی سالونی) انجام ـ (تعالی عما یقول الظالمون علوا کبیرا) خط نسخ ۱۰ سطری ـ فصول بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۲۳ برگ ـ اندازه ۲۳ در ۱۵ وقفی حاج قائم مقام (به بینید تفسیر معوذتین ۱۴۸۲ عمومی تفسیر ص۸۸) (٦۰۲۹)

٦۳۸ رسالهٔ حدود

عربی مکرر پیش ـ آغاز (فان اصدقائی سالونی) انجام (وهو الواحد الحق تعالی عما یقول الظالمون) مقالهٔ ضمن ۳ صفحه دراوصاف نفسانی منسوب بسهروردی مقتول ـ ضمیمه است . خط نستعلیق ۱٦ سطری ـ دارای ۱۷ برگ اندازه ۲۰ در ۱۱ وقفی ملاموسی (۵۸۲)

٦۳۹ رسالهٔ حدود

عربی مکرر پیش ـ آغاز « وبعد فان اصدقائی سالونی » آخر نسخه افتاده ، آخر موجود « یقبل الکمال باجتماعه الی غیره » خط نسخ ـ ۲۸ سطری عناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۵ برگ ـ اندازه ۱۷ در ۷ وقفی ابن خاتون ـ سال وقف ۱۰٦۷ « ۵۸۳ »

٦۴۰ رسالهٔ حدود

عربی مکرر پیش ـ آغاز (فان اصدقائی سالونی) انجام « وهو الواحد الحق تعالی عما یقولون الظالمون علوا کبیرا » خط نسخ ۱۹ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ، دارای ۱۱ برگ ـ اندازه ۲۲ در ۱۷ وقفی فهرستی « به بینید رساله درنفس ناطقه انسان ۷۰٦ حکمت ص ۷۴ » « ۵۹۵۲ »

٦۴۱ رسالهٔ حدود

عربی مکرر پیش ـ این نسخه ازآخر ناقص است وکاتب تمام نکرده ،

آغاز « فان اصدقائی سالونی » انجام « ویقال موضوع الکل محل متقوم » خط نسخ ۲۳ سطری دارای ۳ برگ ، اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی نائینی « به بینید اثبات واجب ۲۰۳ ص ٦۹ » ۵۹۱۴

۶۴۲ رسالهٔ حدود وفروق

عربی ـ مؤلف ابوالحسن سعید «۱» بن هبة الدین حسین متولد ۲۳ جمادی‌الثانی ۴۳۶ متوفای شب یکشنبه ۶ ربیع الاول ۴۹۵ ـ ازپزشکان بیمارستان عضدی دربغداد بوده «۲» رساله مجموعه ایست فلسفی در تحدید وتعریف موضوعاتی منطقی وفلسفی و وپزشکی ـ آغاز ـ پس ازتسمیه وتحمید ونام مؤلف « ما هوالحد الحد قول وجیز غایة الایجاز دال علی طبیعة الشئی المحدود » انجام « فهذا کاف فیما رمیناه ومصغ فیما قصدناه ولواهب العقل‌و مانح الفضل الحمد وهو حسبنا ونعم الوکیل » وحدت خط نسخه بانسخه ۵۷۰ « رساله درتصوف » میرساند که تاریخ نوشتن این نسخه‌هم ۱۰۵۲است. خط نستعلیق وشکسته ۱۷ سطری ـ عناوین درحاشیه بشنجرف نوشته شده ـ دارای۲۷برگ اندازه۱۹در ۱۲ وقفی نائینی «۵۸۴»

۶۴۳ رساله‌درحقیقت و کیفیت‌سلسلهٔ موجودات وتسلسل‌اسباب و مسببات

فارسی: رسالهٔ مختصری است بطور پاسخ وپرسش کاتب درصدرآن نوشته:« ازتصانیف شیخ الرئیس ابوعلی »

آغاز « وله الحمد دائماً وکفی جوده و صلوته علی رسله و انبیائه علیهم السلام خصوصاً محمد المصطفی صلی الله‌علیه‌واله وسلم‌باکرم دوستی که‌دوستی وی خدا‌یرا بود نه ریا » انجام « وشرح این هر دو طریق عمرها باید ووقتها مساعد اما برسبیل اجمال اینقدر گفته شد والله اعلم بحقایق الاشیاء » خط نستعلیق که‌درمتن‌وحاشیه بطورچلیپانوشته شده ـ فصول وعناوین بشنجرف ـ ومجدول بطلا وتحریر،دارای ۳ برگ. اندا زه ۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی « به بینید رساله آغاز وانجام ۵۸۵ حکمت ص۲۷ «۹۳۹۰»

۶۴۴ رساله درحکمت

فارسی ـ رساله ایست دربرخی ازمباحث حکمی که‌دیباچه ندارد وپس‌ازتسمیه‌وارد مطلب شده . نام رساله ومؤلف آن دانسته نشد ـ جای عناوین مباحث سفید است ـ ترتیب مباحث بشرح زیر است : (... هیچ مهیتی وحقیقتی اعم ازاینکه مهیت جنسی باشد یا نوعی فاعل شیئیت وجود خود نمیتواند بود ...چون ثابت شد که جاعل طبیعت ممکن موجود الخ... درتحقیق اینکه ذات وذاتی اشیاء مقول نمیتواند شد براشیاء تبشکیک... چون دانسته شد که معدوم معلوم نمیشود مطلقا الخ... بدان بدرستی‌وتحقیق که‌چون عقل‌اقدم واشرف موجودات است الخ

---

(۱) درنسخه نام مؤلف سعد نوشته شده ۲ ـ عیون الانبیاء ج ۱

آغاز پس از تسمیه («هیچ مهیتی وحقیقتی اعم از اینکه مهیت جنسی باشد) انجام « کیفیت علم عقل بموجودات و احساس عقل بموجودات تمت الرساله » خط نستعلیق وشکسته ۲۰ سطری ـ دارای ۱۴ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی عضد الملك ـ سال وقف ۱۲۶۱ (۸۰۲)

۶۴۵ رساله درحواس خمس

فارسی ـ مؤلف شناخته نشد . رساله ایست درشرح حواس پنجگانهٔ ظاهری وباطنی بابیان وتاویلات عرفانی ومینماید که کاتب نسخه را ناقص گذارده .

آغاز (باسم سبحانه الذی الذی‌هوالصلوة علی‌من استحتها) انجام « وآنرا خیال‌منفصل خوانند وتجسد ارواح وتروح اجساد) خط شکسته نستعلیق ۱۲ سطری دارای ۱۰ برگ اندازه ۲۱ در۱۷وقفی نائینی « ۵۹۱ »

۶۴۶ رسالهٔ حی بن یقظان

عربی ـ مؤلف ابوبکر « یا ابوجعفر » محمدبن عبدالملك بن طفیل ـ متولد قرب سال ۴۹۴ درقادس « ازمحال غرناطه » متوفای ۵۸۱ در مراکش شاگرد ابن‌باجه است. ازحکمأ وپزشکان عصر خودبوده و امراء موحدین مکرمش میداشتند ..مؤلف‌را مسلك چنین بوده که مطالب فلسفی را باحقایق شرعی توفیق‌دهد. (۱) رساله پس از ذکر مقدمه در احلیت حکمت اشراقی داستانی است فلسفی در بیان امکان ترقی و تکامل انسان بتفکر ومشاهده درعالم خلق ودریافتن برخی ازاسرار نهفتهٔ درطبیعت که بصورت داستان سیر طبیعی کودك بی مربی درآورده ـ رساله چاپ وترجمه بلاتینی وانگلیسی نیز شده است ـ .

آغاز پس ازدیباچه « ایها الکریم الصفی الحمیم منحك الله تم البقاء الابدی » انجام «والسلام علیك ایها الاخ البار الرحیم ایدك الله تعالی اسعافه ورحمة الله وبرکاته» خط نسخه بانسخهٔ ۵۹۰۸ یکی است وکاتب آن نسخه احمدبن محمد علی اسفید واجانی کرونی اصفهانی است‌واز این‌روا‌ین نسخه هم‌در۱۲۳۸ باید نوشته شده باشد. خط نسخ ۲۷سطری ومجدول بتحریر ولاجورد وطلا وشنجرف وتحریربدوجدول. برك اول دارای‌سرلوح‌مذهب که نام کتاب را باشنجرف ولاجورد درزمینهٔ طلا دروسط سرلوح نوشته است ـ

(۱) ـ تاریخ آداب اللغة العربیه ج ۳ ـ اکتفاء القنوع

فصول وعناوین درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته شده دارای ۱۸ برگ - اندازه ۳۰در۱۸ وقفی نائینی « به بینید رسائل اخوان الصفا ۵۸۰ حکمت ص ۴۳۸ » «۵۹۰۶»

۶۴۷ رسالهٔ خلق اعمال

عربی – دورساله ایست پی درپی درمسئلهٔ خلق اعمال که‌اول آن اثرخامهٔ میرداماد ودومی ازملاجلال دوانی است که بخواهش سعیدالدین استرابادی تالیف نموده.

آغاز رسالهٔ ۱ پس ازتسمیه وتحمید (فلقد سئالتنی افاض الله علیك سبحان فیوضات عالم القدس) انجام (گون میمیرم و ازمن بت وزنار میماند) – آغاز رساله دوم – پس ازتسمیه وتحمید (فقد سئلنی الاخ فی‌الدین المولی الفاضل) انجام (ویکفی فی‌تحقیق هذه المرتبه الکلمة المأثورة عن امیرالمؤمنین ویعسوب الموحدین ع فی جواب کمیل بن زیاد وصاحب سره وقابل جوده وبره فلینظر المستبصر فیه بنظر دقیق ویتفکر فیه بفکر عمیق ینجلی علیه انوارالتحقیق والله ولی التوفیق) خط نستعلیق وشکسته مختلف السطر – دارای ۳ برگ اندازه ۱۶ در۱۰ وقفی فهرستی (به بینید رساله دراقسام علوم و حکمت ۵۹۵حکمت‌ص۱۳ « ۶۰۰۸ »

۶۴۸ رسالهٔ خلق اعمال وعقلیه

عربی – دو رسالهٔ فلسفی است – رسالهٔ اول اثر خامهٔ میر داماد است رسالهٔدوم منسوب بابی‌نصر فارابی‌است.

آغاز رسالهٔ اول پس از تسمیه وتحمید « سألتنی افاض الله علیك » انجام « وحق البسط فیه علی ذمة ما لیسرنا الله له » – آغاز رسالهٔ دوم « العقل یقال علی ستة انحاء » انجام(وفیماهوا کثرمن هذاالمقدارفی‌هذه الاسنا (کذا)هوخارج‌عن‌غرضناههنا) تاریخ کتابت۱۱۰۷ خط نسخ ۱۰سطری – دارای ۱۹ برگ – اندازه ۲۳ در ۱۵ وقفی قائم مقام (به‌بینید رساله درمعرفت آفتاب از کره ۵۴۲ عمومی ریاضی ص۱۴ «۶۱۱۱»

۶۴۹ رسالهٔ خلوات

عربی – مؤلف یوسف بن محمدجان قراباغی محمد شاهی – کشف الظنون – (جلد ۱ص۱۱۸) تاریخ فوت مؤلف را در ۱۰۳۰ واندی نوشته – تذکرهٔ دانشمندان آذر بایجان « ص ۴۰۴ » مؤلف را معروف بکوسج و متوفای در ۱۰۵۳دانسته‌است. رساله دراثبات وجود وتوحید وعلم واجب وبرخی از مسائل حکمی است . رئوس مطالب بعنوان « خلوة » بیان شده است . رساله ضمن ۶ خلوت صورت گرفته است .

آغاز « کیف نحمدك یامن هوالحمد والحامد والمحمود » انجام (وانکان متناهیا

عددا ایضا محال بالدلیل او بالاحتمال فتامل) کاتب محمد مؤمن ـ خط نستعلیق و شکسته ۱۶ سطری ـ دارای ۳۱ برگ ـ عنا وین بشنجرف نوشته شده ـ اندازه ۱۸ در۱۲ ـ وقفی شیخ محمد باقر که در تاریخ شهریور ۱۳۱۷ بوسیلهٔ آقای نقی آقا مدرس رضوی تسلیم کتابخانه گردیده (۵۶۵۳)

رسالة الدائره

به بینید رساله عینة الوجود شماره ۶۸۳

۶۵۰ رساله در رد فرقهٔ وهابی

عربی ـ مؤلف حاج سید محمد عصار ـ نسخه بخط دستی مؤلف است ودر ۱۲ ذیحجه ۱۳۴۳ ازتألیف آن فراغت یافته .

آغاز (رب اشرح لی صدری ویسر لی امری) انجام (ودفع هذه الکریهه المظلمة المتضمنة للعواقب الوخیمه لازم علی قاطبة الانام) خط نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۳۰ برگ ـ اندازه ۲۱ در۱۷ وقفی مؤلف در۱۳۱۵خورشیدی (۵۹۳)

۶۵۱ رساله در رد فرقه‌وهابی

عربی مکرربیش ـ آغاز (رب اشرح لی صدری) آخرنسخه را کاتب‌نوشته است . آخر موجود (ظاهرا لا باطناً ویقصد اثبات) خط نسخ ۲۴ سطری ـ دارای ۲۴ برگ اندازه ۲۱ در۱۷ وقفی مؤلف در۱۳۱۵ (۵۹۴)

۶۵۲ رساله دررد قادیانی

فارسی ـ مؤلف حاج سید محمد عصار ـ وجیزه‌ایست در رد مذهب احمد قادیانی وبمنزلهٔ‌متمم کتاب مواهب‌الرضویهٔ مؤلف میباشد.نسخه بخط دستی‌مؤلف است که‌درتاریخ۱۳۴۲ ازتألیف آن فراغت یافته .

آغاز (ونیز ای‌فرزندارجمند عزیز ونوردیده رمد کشید باتمیزم)

انجام ـ (قابل تعرض وجواب نبود) خط نستعلیق وشکسته مختلف‌السطر ـ دارای ۸ برگ اندازه ۱۷ در۱۱ وقفی‌مؤلف‌درمرداد۱۳۱۵ (۵۰۳)

۶۵۳ رساله درسر قدر

عربی ـ مصنف شیخ الرئیس ـ رساله پاسخ پرسش شیخ ابوسعید ابوالخیر است . از موضوع قدر ـ رساله درضمن مجموعة الرسائل شماره ۵۶۱ حکمت چاپی چاپ شده ـ

آغاز (سئل الرئیس بعض الناس عن معنی قول الصوفیه من‌عرف سر القدر فقد الحد)

انجام (ویختل نظام العالم بسبب المختل عن القید ین والله اعلم بالسرائر) تاریخ کتابت

رجب ۱۳۱۰ - خط نسخ ۱۵ سطری دارای دوبرگ - اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی فهرستی

« به بینید تعلیقه بر اسفار ۴۱۹ حکمت ص۲۵ » «۵۸۷۲»

۶۵۴ رساله درسر قدر

عربی مکرر پیش - آغاز (کتب الشیخ سلطان العارفین خاتم المشایخ » انجام - (فهذا ماحضرنا علی هذا السئوال والله اعلم بالصواب) خط نستعلیق ۱۵ سطری (به بینید رساله در تحقیق سنه سرمدیه ۶۰۷ حکمت ص۹ «۵۹۲۹»

۶۵۵ رساله درسریان نور وجود حق درموجودات

عربی - بنابرآنچه کاتب درصدر نسخه نوشته مؤلف فیض کاشانی است لیك درمجموعهٔ که بنام رسائل ملا صدرا درتهران چاپ شده از مؤلفات ملاصدرا وبنام رسالهٔ سریان الوجود ضبط گشته.

آغاز (احمد لك یامن تجلیت بذاتك فی کل شیئی) انجام (واما معیته واحاطته العلمیة الحکمیه فهو اظهر من ان یخفی فاعرف) پس از این ضمن ۶ صفحه دومقاله است : مقالهٔ اول عربی راجع بمبحث علم حق تعالی است جمله آغاز آن اینست : (من تالیفاته جواب بعض الافاضل فقال ان کان الله سبحانه عالماً بالموجودات فی الازل قبل وجودها بالفعل کماهی فی نفس الامر) - مقالهٔ دوم راجع بمسئلهٔ حرکت ونحوهٔ وصول فیض است ازمبداء جملهٔ آغاز آن (وله ایضا بدان ای جوینده تحقیق وپویندهٔ وسط طریق ایدك الله بروح منه که مجموع عالم جسمانی) ظاهرا این دو مقاله اثر خامهٔ موالف رساله است . خط نسخ ۱۹ سطری . عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۲ برك . اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی نائینی « ۵۹۹ »

۶۵۶ رسالهٔ سعدیه

عربی - مؤلف علامهٔ حلی دوره جامع مختصریست درعقاید و آداب مذهبی شیعه که برای سعد الدین آوی وزیر مغولی تألیف نموده . نسخه در ۱۳۱۵ ق درتهران چاپ شده.

آغاز (الحمد لله المفضل بجعل الانبیاء واسط بینه وبین عباده) انجام . (فان الاخبار فی ذلك اکثر من ان تحصی) - تاریخ کتابت ۱۰۴۲ خط نستعلیق ۲۰ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف . دارای ۳۳ برك . اندازه ۲۵ در ۱۴ وقفی فهرستی «۶۰۰»

۶۵۷ رسالهٔ سعدیه

عربی ـ مکرر پیش- آغاز (الحمد الله المتفضل بجعل الانبیاء) انجام (وصلة الرحم

باربعة وعشرين تمت) کاتب مسیحا بن‌سلطان محمد . تاریخ کتابت محرم ۱۰۸۵ خط نسخ ۱۸ سطری ـ دارای ۳۲ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی آقا زین العابدین سال ۱۱۶۶ « ۶۰۲ »

۶۵۸ رسالهٔ سعدیه

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (الحمد لله الذی المتفضل بجعل الانبیاء) ـ انجام (وصلة الرحم باربعة وعشرین) اول نسخه ۸ ورقی است شامل بعضی از اخبار و احادیث . خط نسخ ۱۹ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۳۵ برگ ـ اندازه ۲۵ در ۱۸ . بوسیلهٔ آقای تقی مدرس رضوی تسلیم کتابخانه شده درشهریور ۱۳۱۷ (۵۶۵۵)

۶۵۹ رسالهٔ سعدیه

عربی مکرر پیش ـ آغاز « الحمد لله المتفضل بجعل الانبیاء » انجام « وصلة الرحم باربعة وعشرین » خط نسخ ۲۳ سطری که درمتن وحاشیه نوشته شده ـ فصول و عناوین بشنجرف بر کها مجدول بطلا وتحریر وشنجرف بدو جدول ـ دارای ۱۰ برگ ـ اندازه ۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی (۶۰۱)

۶۶۰ رسالهٔ سوانح العشاق

فارسی ـ مؤلف مجد الدین ابوالفتوح احمد بن محمد بن‌محمدبن احمد طوسی غزالی . متوفای ۵۲۷ مدفون درقزوین . فقیهی بوده که رشتهٔ وعظ راپیشه‌نمود وپس‌از برادرش درمدرسهٔ نظامیه به تدریس پرداخت ومرید ابوبکر نساج گشت (۱) مؤلف دردیباچه رساله‌را چنین تعریف وتوصیف میدارد : « این حروف مشتمل است برفصولی که بمقالتی عشق تعلق دارد » عبارت زیر بین دیباچه وفصول رساله نوشته شده : « فصول نسخت للشیخ الامام حجة الاسلام احمدبن محمد غزالی فی‌العاشق والمعشوق والعشق ومایتعلق‌من‌الملامة و الوصال والفراق فی مراغة فی رمضان سنه ثمان وخمسمائه وبعضها فی‌التبریز) بالجمله پس از تطبیق عباراتی ازین رساله با آنچه درطرائق الحقایق ازرسالهٔ سوانح نقل شده دانسته شد که این رساله همان رسالهٔ سوانح العشاق است که درغابهٔ محبت بعین القضات همدانی تألیف نموده . رساله مرتب بر۶۷ فصل است :

آغاز ـ فصل اول آن این است: « قال الله‌تعالی یحبهم ویحبونه ـ رباعی . با عشق روان‌شد ازعدم مرکب ما »

(۱) ریاض العارفین .

آغاز (این حروف مشتمل است برفصولی که بمقالتی عشق تعلق دارد اگرچه حدیث عشق درحروف نیاید ودرکلمه نگنجد زیرا که آن معانی ابکار ست «کذا» که دست حیطهٔ حروف بردامن خدران ابکار نرسیده) انجام (دروصل تو هجر توعیان می بینم) کاتب محمود رومی ــ تاریخ کتابت ۸۸۴ خط نستعلیق ۱۲سطری- فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده ــ دارای ۳۶ برگ . اندازه ۱۷ در۱۱وقفی نائینی « ۶۱۵ »

۶۶۱ رسالهٔشرح الحجب والاستار فی مقامات اهل الانوار والاسرار

عربی ــ نظر به آنچه که درپشت نسخه نوشته شده مؤلف شیخ‌شطاح‌است. ترجمه‌اش این‌است : ابو محمد روز بهان بن ابی نصر بقلی نسائی (یا فسائی) شیرازی متوفای نیمهٔ محرم ۶۰۶ یا ۶۱۹ مدفون درخانقاهش که بین مشرق وجنوب شیراز واقع بوده (۱) مرید سراج الدین محمود بن خلیفة بن عبدالسلام بن احمد بن سالبه. کتاب فصولی‌است عرفانی ازمکاشفات شیخ دربیان حجابهائیکه برای عرفا است تا وصول بحق ــ نام این کتاب درکتب تراجم‌های موجوده دیده‌نشد وظاهرا این کتاب هم‌غیراز کتاب الانوار فی کشف الاسرار است .

آغاز (الحمد للهالذی تقدس بجلاله عن نسبت الحدثان وتنزه بجماله عن الاحتجاب بالزمان والمکان) انجام (وامان کل‌خائف وماوی کل‌عارف و الحمد لله رب العالمین) تاریخ کتابت ۱۰۵۹ خط نسخ ۳۱ سطری ــ فصول بشنجرف نوشته شده ــ دارای۱۹ برگ . اندازه ۲۷ در۲۰ وقفی نائینی « ۵۵۸»

۶۶۲ رساله درشرح نفس رحمانی

عربی ــ مؤلف میرزا باقرهمدانی (۲)

---

(۱) نفحات الانس- منتظم‌ناصری .

(۲) - ترجمه مؤلف درص ٤١ بروایت مرحوم حاج عماد فهرستی که معاصر بامؤلف بوده گذشت . ترجمهٔ مفصل مؤلف در کتاب تاریخ عبرة لمن اعتبر (ضمیمهٔ کتاب چهارفصل کرمانی چاپ‌شده) مذکور است . ترجمهٔ مذکور درسال ۱۳۱۸ هـ - ق درزمان حیات مؤلف نوشته شده . برای تصحیح واستدراك و تتمیم ترجمهٔ مؤلف خلاصهٔ آن نقل می‌شود : حاج میرزا محمدباقر بن محمدجعفر بن محمد صادق بن عبد القیوم بن اشرف بن محمد ابراهیم بن محقق سبزواری ملا محمدباقر معروف (صاحب ذخیرة المعاد وغیره) متولد در ۱۰ ربیع الاول ۱۲۳۹ درقریهٔ قهی ازمحال اصفهان . مقدمات را نزد پدرش آموخت وبرای تحصیل مهاجرت باصفهان نمود ودرمدرسهٔ نیم آورد ساکن شد . سپس بکرمان رفت و درمدرسهٔ ابراهیمیه منزل نمود و نزد حاج محمدکریمخان تلمذنموده وازطرف مشار الیه به پیشوائی فرقهٔ شیخیه درهمدان منصوب می‌گردد . درغائله نزاع شیخیه و بالاسریها درهمدان درسال ۱۳۱۵ از آن‌شهرستان خارج و مقیم در نائین گردید .

آغاز پس ازدیباچه (اما ما امرتنی به من بیان مراد الشیخ) انجام (وهی کافیة لمثل جنابك) تاریخ تألیف ٦ جمادی الاول ۱۲۸۷ است . پس از این مقاله مختصریست ازمؤلف درتوضیح عبارتی ازفصول شیخ احسائی : «اول الوجودات هوالعری من التعینات الخ » ـ آغاز (لما وصلت الی بلد الکاظمین) انجام (ولیس لی مجال ازید من هذه الحال) تاریخ تالیف ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۸۷ است پس ازین قطعه عبارتی است راجع بحقیقت ملائکه . کاتب فضل الله بن محمد ابراهیم همدانی . تاریخ کتابت ۲۹ جمادی الثانی ۱۲۸۷ خط شکسته نستعلیق ۱۲ و ۱۴ سطری . داری ۸ برك . اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی

« ٥٦٦ »

٦٦٣ رسالهٔ طواسین

عربی ـ منسوب بحسین حلاج وجیزه ایست مرموز دراسرار عرفانی . مطالب در زیرعنوان « طس » ذکرشده . ریاض العارفین این رساله را بنام طاسین الازل ضبط کرده است

آغاز (طس طس السراج سراج من نورالغیب بداوعاد) انجام (فبقی التوحید وما وراه کلها حوادث) تاریخ کتابت در نسخهٔ بستان المعرفة شمارهٔ ۳۸۱ (که بلا فاصله بعدازین نسخه نوشته شده محرم ٥٨١ است) صفحهٔ اول نسخه رو نویس شده وبخط مغایر باخط نسخه است . خط نسخ ۲۸ سطری دارای دوائر وخانه ها ورموزی است که باشنجرف رسم شده است ـ دارای ۱۰ برك اندازه ۱۷ در ۷ وقفی ابن خاتون سال وقف ۱۰٦۷ « ٦١٠ »

٦٦٤ رسالة الطیر

عربی ـ داستان مختصر عرفانی است . کاتب درصدر نسخه نوشته : « رسالة الطیر للشیخ شهاب الحق والحقیقة والدین المقتول قدس سره » ظاهراً مقصود شیخ اشراق ابوالفتوح یحیی سهروردی باشد .

آغاز (اجتمعت اصناف الطیور علی اختلاف الوانها وانواعها) انجام (وطوی لك الطریق انه بذالك حقیق) پس از آن ضمن ۳ صفحه مقاله در اقوال راجع بنفس اختصار ازگفتار ارسطو ضمیمه است ـ خط نستعلیق وشکسته ۱٦ سطری دارای ٤ برك . اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی « ٦١١ »

٦٦٥ رسالة الطیر

فارسی مؤلف شناخته نشد ـ داستان کوچك عرفانی است غیر از رسالة الطیر شیخ

الرئیس و ابوحامد غزالی است.

آغاز (حمد باد ملکی‌را که ملك هردوجهان درتصرف اوست) انجام (به‌نزد ما ازین معنی‌تراشند) تاریخ کتابت ۱۳ جمادی الاول ۱۲۷۳ خط شکسته نستعلیق ۱۴ سطری . دارای ۷ برگ ـ کاغذنسخه آبی رنگ ـ اندازه ۱۷ در۱۱ وقفی فهرستی (به بینیدشرح رسالة الطیر شماره ۸۰۷ حکمت ص۵۷) «۶۴۱۷» .

۶۶۶ رسالةالعروس

عربی ـ مصنف شیخ الرئیس مقاله ایست دربیان ترتیب وصدور کثرات از واجب و انتهاء ممکنات بواجب .

آغاز (اما بعد حمدالله فان کل‌شیئی فی عالم الکون والفساد) انجام (منزلة النفس القدسیة النبویه والله الملهم الصواب) پس ازین دعائی است ازشیخ موسوم بدعاء قدیس درترك شرابخوارگی خود انشاء فرموده . نسخه قدیمی است . خط نسخ ۱۹ سطری ـ دارای ۳ برگ ـ اندازه ۲۶ در۱۸ وقفی عضدالملك سال‌وقف ۱۲۷۶ «۶۴۲۹»

۶۶۷ رسالةالعروس

عربی مکرر پیش ـ آغاز (عونك یالطیف کل شیئی فی‌عالم الکون والفساد ممالم یکن فکان) انجام (منزله النفس القدسیه النبویه ولواهب العقل حمد الایتناهی‌والصلوة‌والسلام علی سید الانبیاء والمرسلین وآله الطاهرین) پس از این نامه پرسشی است ازشیخ الرئیس در مسئلهٔ قضاء وپاسخ شیخ است ازآن وهم پرسش صدرالدین قونوی ازسعد الدین حموی است ازمسئلهٔ کیفیت صدور عالم ـ خط نستعلیق ۱۶ سطری دارای ۵ برك اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی (به‌بینید فصوص‌الحکم ۹۱٤ حکمت ص۸۱) « ۶۰۱۰ »

۶۶۸ رساله‌درعشق

عربی ـ مصنف شیخ‌الرئیس . این رساله‌را بخواهش فقیه ابو عبدالله محمد بن‌عبدالله بن احمد معصومی نگاشته ـ رساله در ۷ فصل انجامیده ۱ـ فی ذکر سریان العشق فی کل واحد من الهویات المدبره ۲ـ فی وجودالعشق فی بسایط الغیر الحیة ۳ـ فی وجود العشق فی صورة النباتیة ۴ـ فی ذکر العشق النفس الحیوانیه ۵ ـ فی ذکر عشق الظرفاء والقیان ۶ـ فی‌ذکر عشق النفوس الالهیه ۷ـ فی خاتمةالفصول.

آغاز (سالت اسعدك الله یا ابا عبدالله الفقیه ان اجمع لك) انجام (وآله‌الطاهرین موصحبه الکرام المنتجبین یارب اختم بالخیر) نسخه قدیمی است ـ خط نسخ ۱۹سطری

فصول بشنجرف دارای ۱۱برگ « اندازه ۲۶در۱۸ وقفی عضدالملك ـ سال وقف ۱۲۷۶
« ۶۴۲۸ »

۶۶۹ رساله‌درعشق

عربی مکرر پیش ـ آغاز « سئلت اسعدك الله‌یا اباعبدالله الفقیه » انجام « به‌من‌الملوك الفانیه قدری علی مبلغه » کاتب محمد کاظم ـ تاریخ کتابت رجب ۱۱۰۷ خط نسخ ۱۷ سطری اندازه ۲۳ در۱۵ وقفی قائم مقام « ۶۱۶ »

۶۷۰ رساله‌درعشق

عربی مکرر پیش ـ آغاز (سالت اسعدك الله یا اباعبدالله الفقیه) انجام (و اذ قد بلغت هذا المبلغ فالنختم الرسالة) خط نستعلیق وشکسته ۱۶سطری ـ فصول‌وعناوین بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۱۱برك ـ اندازه ۱۹ در۱۲ وقفی نائینی « به بینیدرسالةالطیر (۶۶۴ حکمت‌ص ۲۰) «۵۹۴۰»

۶۷۱ رساله‌درعشق

عربی ـ مؤلف آن شناخته نشد .

آغاز (ایها الطالب الحقیق والرفیق الشفیق ایدك الله بنوره‌الاطهر) انجام (اذ هو الموجود المحض وله البقاءالاکمل والسرمد الاتم) پس از این ضمن یکصفحه مقاله‌ایست دراحوال مردم هنگام حشر که بدین‌جمله آغاز گشته : « الحمد لله المتوحد فی ذاته المنفرد فی دیمومته صفاته » خط نسخ ۲۳ سطری که درمتن وحاشیه نوشته‌شده ـ برگها مجدول بشنجرف وطلا وتحریر بچهارجدول ـ دارای دوبرك ـ اندازه ۴۳ در۲۶وقفی‌نائینی « به بینید رسالهٔ طرق در اخلاق ۳۵۳۶ عمومی ص ۱۲ « ۶۰۷۰ »

۶۷۲ رساله‌عشقیه

عربی ـ مؤلف میرزا محمد حسین بن میرزا محمد کاظم بمی کرمانی ملقب برونق علیشاه متوفای ۱۲۳۰ یا ۱۲۲۵ مدفون درتکیهٔ مشتاقیه واقع درخارج شهر کرمان . ازمریدان نورعلیشاه است (۱) کتاب پاسخ چند پرسش عرفانی است . مؤلف این رساله‌را بحاج میرزا آقاسی صدر اعظم ایران اهدا نموده است . کاتب درآخر نسخه نوشته : « تمت هذه الرسالة الموسومة بکیمیاء السعادة المعروفة بالعشقیه »

آغاز ـ پس ازتسمیه وتحمید ونام مؤلف (انه سئلنی بعض اخلائی الشفیق و

(۱) ـ طرایق الحقایق ج ۳

واحبائی فی الطریق سامه الله تعالی عن مسائل) انجام (بسته شد دیگرنمی آید برون) ـ تاریخ کتابت ربیع الثانی ۱۲۷۰ خط شکسته ونستعلیق ۱۴ سطری - دارای ۸۲ برك ـ اندازه ۲۱ در۱۲ وقفی نائینی «۶۱۷»

۶۷۳ رساله درعصمت ورجعت

عربی ـ مؤلف شیخ احمد احسائی مختصریست دربیان معنی عصمت و اثبات آن برای اهل بیت عصمت ع ورجعت که بدرخواست شاهزاده محمد علی میرزا تألیف نموده مسئله عصمت ضمن یکمقدمه و۱۳ فصل وخاتمه صورت گرفته ومسئلهٔ رجعت در یکمقدمه و ۱۵ فصل وخاتمه انجامیده .

آغاز (الحمد لله جزیل النعم) انجام (ولا حول ولاقوة الابالله العلی العظیم) ـ خط نسخ ۲۰ سطری ـ فصول بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۰۱ برك اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی ه به بینید حیوة النفس ۵۶۰ حکمت ص ۲۵ (۵۹۰۲)

۶۷۴ رسالهٔ عقاید

فارسی ـ مؤلف حاج محمد جعفر بن حاج صفرخان بن حاج عبد الله خان بن حاج محمد جعفرخان کبودر آهنکی بیوك آبادی همدانی از ایل قراگوزلو ملقب به مجذوب علیشاه متوفای پنجشنبه ۲۲ ذیقعده ۹ یا ۱۲۳۸ درتبریز مدفون درمزار حضرت سید حمزه ع (۱) از اقطاب سلسلهٔ عرفاء نعمت اللهی است ـ مشاهیر اساتیدش درعلوم رسمی میرزای قمی ونراقی اول وملا محراب گیلانی است - شیخ طریقتش حسینعلی شاه است ـ رساله دربیان شرح عقاید مؤلف ورفع افترائهائی که باو نسبت داده شده وتوضیح اصول مذهب تصوف و اندیشه و گفتار آنها است . کاتب نسخه را ناتمام گذاشته .

آغاز پس ازتسمیه ونام مؤلف (که چون مدتهای بود مدید و عهد های بسیار بعید که جمعی این ضعیف را منسوب میساختند بتصوف ردیه) انجام موجود (و لیکن اصول وقواعد کلیه که ازعمومات کتاب وسنت معلوم شود باعدم معارض نص) خط نستعلیق ۱۶ سطری ـ دارای ۵۶ برك - اندازه ۲۰ در۱۳ وقفی نائینی «۶۱۸»

۶۷۵ رسالهٔ عقلیه

عربی ـ منسوب بابی نصر فارابی است - وجیزه ایست دربیان اعتبارات و اطلاقات ومراد ازعقل نزدجمهور مردم ودر اصطلاح منطقیین ومتکلمین وحکماء طبیعی و آلهی و علماء اخلاق .

آغاز (اسم العقل یقال علی اشیاء کثیره الاول الشیئی الذی یقول الجمهور فی الانسان انه عاقل

(۱) = بستان السیاحه ص ۳۱۶ طرایق الحقایق ج ۳

انجام (فلا يقبله المادة الا منقسما و هذا شيئي قد بينه ارسطاطاليس في كتابه في النفس ايضاً) وحدت خط نسخه بانسخه شماره ۶۳۳ میرساند که این نسخه هم در نیمهٔ ۲ سدهٔ ۱۱ نوشته شده . خط نستعلیق ۲۸ سطری ـ دارای دو برگ اندازه ۳۶ در ۲۰ وقفی نائینی « به‌بینید رساله در مبادی موجودات ۶۹۳ حکمت ص ۲۱ « ۵۹۶ »

۶۷۶ رسالهٔ عقلیه

فارسی ازمؤلف نام صریحی درنسخه نیست ولی ازنام برخی اعلام که درباب دوم رساله ذکر شده استفاده میشود ـ مؤلف از علماء اواخر نیمه اول سدهٔ ۸ به بعداست، ودر پشت نسخه بخط مغایر بانسخه نوشته‌شده: « رسالةالسيد علي في العقل » گمان میرود همان امیر سید علی همدانی عارف معروف باشد ـ رساله مرتب بر ۳ باب است : باب ۱ درفضیلت‌عقل و آنچه درین‌باب وارداست از آیات‌واخبار و آثار صحابه ۲ـ درذکر اسامی عقل از اقوال متکلمین وحکماء اهل کشف ۳ـ درتفاوت درجات‌خلق دراکتساب انوار عقلی ـ

آغاز (حمد وثنای نامتناهی آنفاطر حکیم را که اشعهٔ انوار مصباح عقول رؤ جناح همم سایران منازل غیب وشهادت گردانید) انجام (واذا تم التحريك والتسكين فليس الخلق والامر) وحدت خط این رساله باخط رسالهٔ که بشماره ۶۹۸ که ضمیمه با این رساله است میرساند که تاریخ کتابت ۸۶۵ است . خط نستعلیق ۱۵ سطری، ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۰ برگ اندازه ۱۸ در ۱۳ خریداری آستان قدس در اسفند ۱۳۱۸ « ۹۰۷ »

۶۷۷ رساله عقول

عربی ـ مؤلف شناخته نشد ـ وجیزه ایست که پس ازتنزیه حق از کثرات وشرح اسم باریتعالی دراثبات بودن عقل مبدء اول وبیان اطلاقات سه‌گانهٔ آن نزد فلاسفه است رساله درذیل نسخه بنام مذکور ضبط شده است .

آغاز (زعموا ان‌الله تعالى لاحدله ولارسم له لان لاجنس‌له‌ولافصل‌له) انجام (ويصح ذلك بطريق البرهان وما ذكرناه شرح الاسم) پس ازاین ضمن ۸ صفحه ۱۰ پرسش و پاسخی‌است درمطالب فلسفی ـ که‌پس ازتسمیه بدین پرسش آغاز گشته: « العلةالاولى لمافرقت العلل‌النفسها ام لغيرها » خط نستعلیق وشکسته ۱۷ سطری دارای ۷ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی به‌بینید‌رساله‌درنفس ۷۰۵ حکمت ص ۸۳ « ۶۰۱۶ »

۶۷۸ رساله‌درعلم امام

مؤلف شناخته نشد و مینماید که ازمردمان سدهٔ ۱۱ بعد است.

آغاز پس ازخطبه (وبعد سئلنی من لایسعنی الا اجابة مسئوله واسعافه بمأموله عن ان الامام ع) انجام (اویعقل ثبوت الوجوب فلیتفطن بذلك والله المشکور) کاتب محمد حسین کلپایگانی ــ تاریخ کتابت ۱۳۰۳ ق خط نستعلیق ۱۸ سطری دارای ۶ برگ اندازه ۲۲ در ۱۸ وقفی نائینی « ۵۷۱ » ــ

۶۷۹ رساله درعلم باری‌تعالی

عربی ــ مؤلف علی نقی بن احمد بن زین الدین ــ رساله درتوضیح وشرح مراد ودفع توهم و افتراء ازپدرش‌در نحوهٔ‌علم باری‌تعالی‌است که‌درزمان‌حیات پدرش‌تألیف کرده.

آغاز(الحمد لله رب العالمین والصلوة علی الهادی الی النهج القویم) انجام (فبرهن‌علی مطلبه بحسب فهمه بغیر ما ارادوه وقصدوه) ضمن ۱۰ صفحه دو پرسش سید حسین بن سید عبد القاهر بحرانی است ازمؤلف راجع بداستان موسی وخضر وزجمت . خط نسخ مختلف السطر ــ دارای ۳۴ برگ ــ اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی مرتضی قلی‌خان سال ۱۳۴۰ « ۶۲۰ »

۶۸۰ رساله درعلم واجب تعالی

عربی ــ نسخه دیباچه ندارد بهمین جهت مؤلف شناخته نشد . گمان برده شده است مؤلف ملا شمسا محمد گیلانی است . نسخه ازنسخهٔ تصحیح شده مؤلف رونویس شده‌است . آغاز پس از تسمیه « اعلم ان العالم بالغیر قسمان احدهما العالم الذی یکون علمه زاید اعلی ذاته » انجام « والثانی من الثبوتیه الکمالیه الثابته فی مرتبة ذاته بذاته مع قطع النظر عن کل‌ماعدا ذاته » خط نستعلیق ۲۲سطری ــ دارای ۱۱ برگ اندازه ۲۶ در ۱۶ وقفی مرتضی قلیخان ــ سال وقف ۱۳۴۰ « ۶۲۱ »

۶۸۱ رساله درعلم واجب تعالی

عربی‌مکرر‌پیش ــ آغاز (الحمد لله خالق الکل وهادی السبل والصلوة و السلام علی افضل الرسل واکمل الکل فی الکل و آله المعصومین من الخطاء والزلل) انجام ــ « والثانی من الصفات الثبوتیه الکمالیه الثابتة فی مرتبة ذاته بذاته مع قطع النظر عن کل ما عدا ذاته » تاریخ کتابت ذیقعده ۱۰۹۵ پس ازاین در ٤ صفحه رسالهٔ خلق‌اعمال میرداماد وعبارتی ازشجرة الالهیه میرزا رفیعا ضمیمه‌است. خط نستعلیق وشکسته ۱۹ سطری ــ دارای

کتب خطی

۱۶ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی تقی موسوی ـ سال وقف ۱۱۱۹ «به بینید رساله وجودیه ۷۱۹ حکمت ص ۲۳ « ۶۳۹۹ »

۶۸۲ رساله در علم واجب تعالی

فارسی ـ رساله در دیباچه چنین تحدید وتوصیف شده «این رساله ایست از بهر یاران خود محرر کرده ام درآنکه علم حق تعالی شامل جزئیات و کلیات است وبیان آنکه هیچ حادثهٔ زمانی از ادراك او خارج نیست ونخست دعوی خودرا به برهان محقق کنم وبعد ازآن خلاصهٔ دلیل خصم را یاد کنم وموضوع سهوراییان » بالجمله رساله در رد مشائیون است که علم حق تعالی را شامل جزئیات نمیدانند . مؤلف مدعای خود را بدو طریق اثبات کرده نخست از راه علم بذات دوم ازراه علم علت بمعلول . در نسخه نامی از رساله ومؤلف آن نیست . درصدر نسخه مرقوم است : « من فواید الجلیه ایضا » این رساله ضمن مجموعهٔ ازتألیفات بابا افضل کاشانی تدوین شده ودرماقبل وما بعد این رساله رسائل باباافضل نوشته شده. ازشباهت روش تحریر رساله وقرینهٔ بودن آن میان رسائل بابا افضل کاشانی ووحدت خط پنداشته میشود که این رساله هم از آثار باباافضل است .

آغاز « الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین»

انجام « ورساله را بنام حق جل وعلا وسپاس اوختم کردیم وصلواته علی محمد وآله اجمعین والسلام علی اهل السلام » پیش از این ضمن ۴ صفحه افتاده ایست درتناهی اجسام منسوب به بابا افضل کاشانی ـ وحدت خط نسخه با نسخه ۸۰۷ میرساند که این نسخه هم در۱۲۷۳ نوشته شده است ـ خط شکسته نستعلیق ۱۴ سطری ـ دارای ۱۰ برگ ـ اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی فهرستی « به بینید شرح رسالة الطیر شماره ۸۰۷ حکمت ص۱۱۵ «۶۴۱۹ »

۶۸۳ رسالهٔ عینیة الوجود

عربی ـ مؤلف اوحدالدین عبدالله بن ضیاء الدین مسعود بلیانی متوفی ۱۰ محرم ۶ یا ۶۸۳ مدفون درخانقاهش واقع دردیه بلیان ازمضافات کازرون (۱) مولف ازفرزند زادکان ابوعلی دقاق است ونسب روحانیش بابوالنجیب سهروردی منتهی میگردد . در کتب تراجم موجوده نسبت چنین رسالهٔ بدین نام بمؤلف دیده نشده ودر متن نسخه هم نامی از رساله ومؤلف آن نیست تنها درصدر نسخه بخط مغایر بانسخه مرقوم است: « رسالة موسومة بعینیة الوجود ازعارف موحد میر عبدالله بلیانی » و در پشت نسخه بخطی دیگر نوشته شده

(۱) نفحات الانس ـ ریاض العارفین ـ آثارعجم ـ فارسنامه ج ۲

است : « هذه رسالة موسومة برسالة الدائرة من تصنیفات قدوة الموحدین وزبدة العارفین السید السند سید عبدالله البلیانی قدس الله روحه » کشف الظنون این رساله را بنام رسالة الاحدیه ضبط کرده است - رساله یکسره نگارشی است عرفانی درمعرفة الله ووحدة وجود.

آغاز (الحمد لله الذی لم یکن قبل وحدانیته قبل الا والقبل هو ولم یکن بعد فردانیته بعد الا والبعد هو وکان ولا بعد معه) انجام (وفقنا الله لما یحب ویرضی من القول والفعل والعلم والعمل والنور والهدی وانه علی کل شیئی قدیر وبالاجابة جدیر وصلی الله علی محمد وآله اجمعین الطیبین الطاهرین وسلم تسلیما کثیرا) پس از این ضمن ۳ صفحه عبارتی است که در صدر آن دائرة در سیر وجود ترسیم شده آغاز عبارت زیر دائرة «جمیع المکاشفات فی هذه مضمون وجمیع الدائرة فی ابتداء الدائره مضمون » انجام آن « واما من له نظر فاذاً لاتفاوت بینهما بل الجمیع سواء عند دو الله اعلم بالصواب والیه المرجع والماب» گمان میرود که این قطعه عبارت از متممات پیش باشد - خط نسخ ۱۴ سطری بر گها مجدول بلاجورد وتحریر نسخه رطوبت رسیده دارای ۱۳ برگ - اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی « ۶۲۴ »

۶۸۴ رسالة قضاء وقدر

عربی - مصنف شیخ الرئیس این رساله را هنگام مسافرت از همدان باصفهان در راه بطور داستان تصنیف کرده.

آغاز (حاطکم الله جماعة الاخوان من الاسواء واسبغ جمایم الالاء) انجام (وما اصدق ماقیل اعملوا فکل میسر لما خلق له فهذا ماجری وانا شاهد والله علی مایقال وکیل) خط نسخ ۱۲ سطری - دارای ۱۴ برگ - اندازه ۲۴ در ۱۵ وقفی حاج قائم مقام «به بینید مقالات ۱۰۲۵ حکمت ص ۳۳ » (۶۰۱۴)

۶۸۵ رسالة قضاء و قدر

عربی - مؤلف عبدالرزاق کاشانی (۱) رساله ضمن ۱۰ فصل انجامیده : فصل ۱ - فی القضاء والقدر والفرق بینهما ۲ - فی بیان محل القضاء ۳ - فی بیان محل القدر ۴ - فی تفصیل ما ذکر اجمالا ۵ - فی ایراد امثال مناسب لهذا المعنی ۶ فی بیان الافعال الاختیاریه ۷ فی تفصیل ما اجمل فی ۸ بیان فائدة التکلیف بالطاعات ۹ - فی بیان الاستعدادات وتنوعها ۱۰ - فی السعادة والشقاوة.

آغاز (الحمد لله الذی احاط علمه بالاشیاء جملة وتفصیلا) انجام (انه هو حسبنا ونعم الوکیل) کاتب قوام الدین محمد رضوی از نسخهٔ بخط مؤلف نوشته است. خط نستعلیق وشکسته که بطور چلیپا نوشته - فصول وعناوین بشنجرف دارای ۶ برگ. اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی (به بینید شرح رساله اثبات واجب ۷۶۳ حکمت ص ۱۱۵) « ۵۹۸۶ »

---

(۱) کشف الظنون ج ۱

۶۸۶ رسالهٔ قضاء وقدر

عربی ـ چهار کلمه (درقضاء وقدر) از کتاب کلمات مکنونهٔ فیض کاشانی است که مرحوم سید جمال الدین اصفهانی (۱) بگفتهٔ استادش شیخ علی افراد بکتابت نموده.

آغاز (انا خلقنا کل شیئی بقدر) انجام (وامثال ذلك من ارکان العبودیة) نویسنده جمال الدین بن عیسی موسوی ـ تاریخ کتابت ربیع الاول ۱۳۰۰ خط نسخ ۱۷ سطری دارای ۹ برك ـ اندازه ۲۱ در ۱۷ وقفی نائینی (۶۲۲)

۶۸۷ رسالهٔ قضاء وقدر

عربی ـ مؤلف میرزا محمد رضوی مشهدی ـ خلاصهٔ ترجمهٔ مؤلف بنقل از کتاب « شجرهٔ طیبه » (۲) اینست : میرزا محمد بن میرزا حبیب الله ازسلالهٔ سادات جلیل رضوی مشهد است (۳) در اوائل سن بعتبات رفته ونزد صاحب ریاض تلمذ نموده. رموز استنباط را درك کرد ومقام عالی اجتهادرا نائل گشت . از صاحب ریاض و شیخ عیسی زاهد و سید محمد قیصر مجاز گردید . مؤلف باسیدمجاهد شریك دوس وبحث بوده ومناظرات علمی کتبی باهم داشتند. بالجمله مؤلف در عصر خود درمشهد ریاست عامه ومرجعیت تامه داشته . دریکی از شبستانهای مسجد گوهرشاد امامت می نمود وبمدرسی آستانقدس اشتغال داشت وپس از هفتاد وچهارسال زندگی درماه رجب ۱۲۶۶ درگذشت ودرمسجد ریاض جنب حرم مبارك دفن گردیده رساله مرتب بر سه مسئله است : ۱ـ اختلف الامامیه فی الافعال الاختیاریة للعباد بل لسایر الاحیاء اعنی الافعال منسوبة الیهم الخ ۲ـ ذهبت الاشاعرة الی تعلق ارادته بجمیع الکائنات الخ ۳ ـ فی تحقیق القضاء و القدر ولاشك فی غموض هذه المسئلة الخ.

آغاز (اعلم أن مسئلة القضاء والقدر لما كان من غوامض العلوم التی تحیرت فیها الاوهام) انجام (وجواب امثاله فلا نطول الكلام بذكر الجمیع) كاتب فرزند مؤلف میرزا ابوالحسن است که از فضلاء عصر خود بوده ـ تاریخ کتابت رجب ۱۲۹۸ خط شکسته ونستعلیق ۲۳ سطری . دارای ۲۱ برك اندازه ۲۲ در ۱۵ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ «۵۵۷»

---

(۱) واعظ وسخنران نامی درآغاز دورهٔ مشروطیت مقتول در رجب ۱۳۲۶ مدفون دربروجرد

(۲) تالیف مرحوم سید محمدباقر مدرس رضوی است ونسخهٔ منحصر بفرد آن نزد فرزندش فاضل معاصر آقای تقی مدرس رضوی است ومشار الیه بنقل این خلاصه نگارنده را قرین افضال داشت.

(۳) مؤلف مدتی درسبزوار نزد دائی خود میرزا ابو القاسم سبزواری می زیسته و بهمین جهت مطلع الشمس مؤلف را سبزواری واز اهل قریهٔ باشتین نوشته است .

۶۸۸ رسالهٔ قضاء و قدر

عربی ـ مکرر پیش آغاز (اعلم ان مسئلة القضاء والقدر) انجام (الاجوبة السابقة جوابه وجواب امثاله تمت الکتاب) خط شکسته نستعلیق مختلف السطر. نصف کاغذ نسخه آبی ونصف نباتی رنگ. تاریخ کتابت ۱۲۶۳ دارای ۵۸ برگ ـ اندازه ۲۳ در ۱۷ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ «۶۲۹»

۶۸۹ رسالهٔ قضاء و قدر

عربی ـ مختصریست در مسئلهٔ جبر واختیار ـ مؤلف آن شناخته نشد.

آغاز (سبحان من تنزه عن الفحشاء و لایجری فی ملکه الا مایشاء) انجام (وابی الله الا ان یتم نوره ولو کره المشرکون) خط نستعلیق که بطور چلیپا نوشته شده ـ دارای ۴ برگ. وقفی نائینی (به بینید رسالة المزاج ۶۹۵ حکمت ص۱۹) «۵۷۴»

۶۹۰ رساله در کلام ورؤیت

عربی ـ مؤلف محیی الدین محمد بن تاج الدین مشهور بابن خطیب رومی متوفای ۹۰۱ (۱) رساله ایست درمبحث تکلم ورؤیت حق تعالی و آنرا بنام سلطان بایزید خان موشح نموده ـ رساله ضمن دومطلب صورت گرفته: مطلب اول در کلام درسه مبحث انجامیده :

۱ ـ فی اثبات کونه متکلما وتعیین الکلام النفسی الخ ـ ۲ فی کلام المخالفین النافین للکلام النفسی ۳ـ فی امتناع الکذب علیه تم مطلب دوم دررؤیت است ودرسه مقام صورت گرفته :۱ـ فی صحتها. ۲ فی وقوع الرؤیه وما یتعلق به من ادلته ـ ۳ـ فی شبه المنکرین

آغاز (الحمد لله الذی جل جنابه عن ان یکون شریعة لکل وارد) انجام ـ (والحمد الله المفضل ذی الانعام والصلوة علی سیدنا محمد خیر الانام وعلی آله المبجلین واصحابه الغرا لمحجلین) خط نستعلیق ۲۳ سطری ـ ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده. دارای ۴۸ برگ اندازه ۱۸ در۱۳ وقفی نائینی « ۶۲۸ »

۶۹۱ رساله در کیفیت صدور موجودات ازمبدء

عربی ـ مؤلف خواجه نصیر الدین طوسی (۲)

آغاز پس ازتسمیه وتحمید ونام مؤلف (سألنی قاضی القضاة بهرات وذلک فی شهور سنة ست وستین وستمائة من القول الحکماء فی کیفیة صدور موجودات) انجام (وان

---

(۱) کشف الظنون ج۱

(۲) = آثار الشیعة الامامیه ج ۴

توقف فی شیئی من ذلك الموضع لاوضح ماعندی فیه انشا الله تعالی وهو ولی التوفیق و ملهم الصواب) خط نسخ ۲۰ سطری. دارای ۵ برك . اندازه ۱۹ در ۱۱ وقفی نادر شاه سال وقف ۱۱۴۵ « ۶۰۸ »

۶۹۲ رساله درمبادی تکوین اشیاء

فارسی ـ مختصری‌است درطبیعیات‌مؤلف آن شناخته‌نشد ومینماید که ازمردمان سدهٔ ۱۳ هـ ـ ق است رساله بانجام نرسیده .

آغاز (ابتدای پیدایش اجسام پس از استکشافات علمیهٔ بسیار) . انجام موجود « .ومعنی عاد کالعرجون القدیم » خط شکسته نستعلیق ۱۸ سطری ـ دارای ۵ برك ـ اندازه ۲۳ در۱۸ وقفی نائینی «۶۳۲»

۶۹۳ رسالهٔ مبادی الموجودات

عربی ـ مصنف ابونصر فارابی . عیون الانباء این رساله را از جمله آثار مصنف شمرده وگوید معروف بدین نام وموسوم بسیاسات المدینه است .

آغاز « قال المبادی التی بها قوام الاجسام والاعراض التی‌لها ستة اصناف لها ستة مراتب » انجام « وان کان ماظن ظان انه ادرك شیئا فهو فی‌ذلك » تاریخ کتابت صفر ۱۰۶۰ خط نستعلیق ۲۸ سطری.دارای ۱۱ برك . اندازه۲۶در۲۰وقفی‌نائینی « ۶۳۳»

۶۹۴ رساله درمبداء زمان‌ماضی

عربی ـ در صدر نسخه مرقوم‌است: « رسالة الشیخ الرئیس ابی علی الحسین بن عبدالله بن سینا فیما تقرر عنده من الحکومة فی‌حجج المثبتین الماضی مبدا زمانیا » در پشت نسخه‌بخط مغایر مسطور است : « رسالة الشیخ ابی علی ابن سینا فی ان الزمان لا اول له » رساله در ۱۱فصل صورت گرفته ـ: فصل ۱ـ فی تعدید اصناف المقدمات من‌جهة موادها ـ ۲ـ فی تعریف حال القضیة التی موضوعها غیر موجودوان الایجاب والسلب کیف یکون فیها ـ۳ فی تعریف صورقیاسات هی اولی بقیاسات بان یحل الیها القیاسات التی نحن فی تعریف احکامها ۴ـ فی اخراج القیاسات‌التی نحن فی‌تعریف احکامها من‌القوة الی الفعل وردها الی القرائن التی قدمنا ذکرها . ۵ـ فی تعریف حال المقدمة المشترکة فی‌قیاساتهم وهی انه انکان‌الماضی لا اول له فان اشخاص الامور الماضیه الخارجة الی الوجود بغیر نهایة ۶ـ فی تعریف حال مقدمة اخری وهی ان اشخاص الامور قد خرجت الی الفعل وما لا نهایة له لایخرج الی الفعل ۷ـ فی تعریف حال مقدمة اخری وهی ان کل ما قد خرج کل واحد منه الی‌الفعل فقد خرج کله الی الفعل . ۸ فی تعریف‌حال‌مقدمة اخری وهی ان بعض

الحمد التی یعرض للاشخاص الماضیه ازید من بعض وضعف بعض وان‌مالانهایة له لازیادة علیه ولاضعف له . ۹ـ فی تعریف حال مقدمة اخری وهی ان الماضی ان کان لا اول له فقد قطع مالانهایةله‌فکیف حال هذاالقطع . ۱۰فی تعریف مقدمة اخری وهی‌ان‌الماضی ان کان کذلك احتاج کل شخص فی وجوده ان یتوقف اوجود ما لا نهایة له و کیف‌حال هذ لتوقف . ۱۱ـ فی الانتاج بقیاسات جدلیة مؤلفة من مقدمات یسلمها الخصوم انه یلزم وجود ما ارید بالحجج التی لهم ابطاله . نسخه‌ازآخرچند سطری کم بوددارد .

آغاز (قال هذه الرساله عملنها فیما تقرر عندی من الحکومة فی‌حجج المثبتین الماضی مبدا زمانیا وبیان تحلیلها الی القیاسات بصورها وبماده مقدماتها معا) انجام (الذی خلق فیه هذا العالم فیلزم ان‌یکون) نسخه قدیمی است ـ وحدت خط این نسخه بانسخه شماره ۶۹۳ میرساند این نسخه نیز در۵۸۱ نوشته شده است ـ پس از این ضمن یکصفحه قطعهٔ عبارتی است گویا مناجات شیخ باشد که کاتب بنام خطبه یاد کرده،سپس ضمن ۲ صفحه نامهٔ شیخ ابوسعید ابو الخیر است بشیخ الرئیس وجواب شیخ الرئیس است ازآن . کاتب نامهٔ جوابیهٔ شیخ را مقدم برنامهٔ ابوسعیدنوشته‌است (۱)

خط نسخ ۲۸ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۹ برگ ـ اندازه ۱۷ در۷ وقفی ابن‌خاتون (۵۹۷)

۶۹۵ رسالة المزاج

عربی ـ مؤلف ملا صدرا، مختصریست درتحقیق ماهیت مزاج که ازمباحث علم النفس است ـ آغاز (الحمدلواهب الحیوة والعدل والصلوة علی النبی والاهل) انجام (فلیرجع الیه من وفق له الحق الا الی الله تصیرالامور) خط نستعلیق که بطور چلیپا نوشته‌شده ـ فصول بشنجرف . دارای ۱۰ برگ . اندازه ۲۲در۱۲ وقفی‌نائینی «۶۳۴»

۶۹۶ رساله درمعاد

عربی مؤلف ملا نظرعلی زنکنه ـ مختصری است برهانی در اثبات معاد جسمانی با رعایت تطبیق وتوفیق به‌آیات‌واخبار .

آغاز (الحمد لله الذی یبدؤ الخلق ثم یعیده والیه النشور) انجام (فوجب الاعتقاد علی جمیع تلك المراتب) پس ازاین ضمن ۸صفحه رساله ایست ازمؤلف در مبحث نفس که خلاصهٔ کتاب موسوم بتاملات العشرهٔ مؤلف است که ناتمام گذاشته است ـ نسخه

---

(۱) نامه دانشوران ج ۱ این دونامه را درج وهم ترجمه نموده وآورده است : « چنانچه نقل‌است یکدوسال قبل ازوفات شیخ الرئیس این نامه گرامی را نوشته نزد ابوعلی ارسال‌داشت »

بخط دستی مؤلف است . خط نستعلیق وشکسته مختلف السطر ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۲ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۲ وقفی فهرستی «۶۳۷»

۶۹۷ رساله درمعاد

عربی ـ مؤلف میرزا باقر همدانی . مطلب رساله ازمبحث معاد جسمانی ـ آغاز گشته تاریخ فراغت تألیف ۲۱ جمادی الاولی ۱۲۷۶ است .

آغاز ـ پس از تسمیه و تحمید « اما کان الامر المعاد من المسائل التی ضلت الاحلام » انجام « هذا آخر ما اردت ایراده فی هذه المسئلة کتبة » ـ کاتب فضل الله بن محمد ابراهیم. تاریخ کتابت ۲۳ ربیع الثانی ۱۲۸۸ خط شکسته نستعلیق ۱۳ سطری ـ دارای ۲۹ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی « ۶۳۶ »

۶۹۸ رساله منامیه

فارسی ـ در دیباچه نام مؤلف و نام رساله ذکر نشده ـ در پایان نسخه کاتب نوشته : « تمت المنامیه » در صدر نسخه بخط مغایر نوشته شده : « رساله السید الهمدانی فی بیان حقیقة المثال والخیال المطلق » بنداشته میشود که مؤلف میرسیدعلی همدانی معروف باشد . رساله در دیباچه چنین توصیف شده :« دربیان حقیقت مثال وخیال مطلق و کیفیت مراتب منامات ورؤیا ودرجات خلق در ادراک علوم ومعانی ازعوالم علوی الخ »

آغاز پس از تسمیه وتحمید (این عجاله ایست بموجب التماس عزیزی) انجام « انه قریب مجیب » تاریخ کتابت ۸۶۵ خط نستعلیق ۱۵ سطری ابواب وعناوین بشنجرف ـ دارای ۷ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۳ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ (بهبینید رساله عقلیه ۶۷۶ حکمت ص ۲۱ « ۶۳۸۴ »

۶۹۹ رساله درموضوع علم

عربی ـ مؤلف شناخته نشد . رساله ایست درتحقیق وتشخیص موضوع علم ومباحث متعلقه بآن ازذکر موضوعات بعضی ازعلوم وتقسیم حکمت و غیرها .

آغاز پس از خطبه (وبعد فهذه رسالة فی موضوع العلم و احواله و اقسامه وما یمتنع ذالك امتثالا لالتماس بعض اعزة السادات من الافاضل الاذکیاء وفقه الله لما یحبه ویرضه مع الاعتراف ونستمین من العلیم الکریم فی کل الامور مسئلة اعلم ان موضوع العلم ماقصد منه بیان اعراضه الذاتیه ای اثباتها له بالدلیل او بالتنبیه من حیث هی عوارضه) انجام (و المرجو لعفو عن القصور والتقصیر وصلاح الخلل و الذلل انه ولی ذالك) خط نسخ ۱۸ و ۲۰ سطری عناوین ومسائل بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۴ برگ ـ اندازه ۱۶ در ۱۰ وقفی فهرستی (بهبینید رساله در اقسام علوم وحکمت ۵۹۵ حکمت ص ۱۹ « ۶۰۰۹ »

۷۰۰ رساله درنبوت

فارسی ـ در صدر نسخه نسبت داده شده است بشیخ الرئیس .

آغاز (سپاس خداوند آسمان وزمین و ستایش دهندهٔ جان ودین را و درود مر پیغمبر گزین را محمد مصطفی صلوات سلامه علیه وآله) انجام (وآن را غذای روح خود سازد) خط نستعلیق ۲۵ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف وبرگها مجدول بطلا و تحریر ـ دارای دو برک ـ اندازه ۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی « ۶۳۹ »

۷۰۱ رساله درنبوت وولایت

فارسی ـ مؤلف شناخته نشد . مختصری است که پس از دیباچه درعنوان ۱۰ تنبیه درتحقیق مبحث وجود بمسلك اهل کشف وشهود وخاتمه دربیان نبوت وولایت ترتیب یافته .

آغاز (بعد ازاداء سپاس واجب الوجود) انجام (واین درمراتب نبوة منحصر است درشخص محمد علیه السلام) خط نسخ ۲۳ سطری که درمتن وحاشیه نوشته شده ـ برگها مجدول بطلا وتحریر ـ ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده دارای دوبرك ـ اندازه ۳۲ در ۲۶ وقفی نائینی « به بینید جام گیتی نما ۱۴۶۱ حکمت ص۲۱ » «۵۸۷۹»

۷۰۲ رسالهٔ نصیریه

عربی ـ مقاله ایست مختصر ازخواجه نصیرالدین طوسی در اثبات جوهر مفارق موسوم بعقل کل (شرح بررساله را بشماره های ۸۱۵ ـ ۸۱۰ به بینید)

آغاز « البرهان علی وجود الجوهر المجرد المسمی بعقل الکل » انجام (المشتمل علی کل رطب ویابس) خط نستعلیق وشکسته ۱۶ سطری ـ دارای دوبرك . اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی « به بینید رسالة الطیر ۶۶۴ حکمت ص ۸ » «۵۹۳۸»

۷۰۳ رساله درنفس ناطقهٔ انسان

عربی ـ مصنف شیخ الرئیس . رساله دراین نسخه بنام (کتاب حال المعاد) ودرنسخه شمارهٔ ۷۰۶ بعنوان « هذا کتاب مشتمل علی احوال النفس للشیخ الرئیس » ودر کشف الظنون باسم «رسالة فی المعاد» ضبط شده است . رساله دردیباچه چنین توصیف شده : «فهذه رسالة عملتها باسم بعض الخاص من الاخوان مشتملة علی مخ ما تودی الیه البراهین من حال النفس الناطقة الانسانیه ولباب ما وقف علیه البحث الشافی من امر بقائها وان انتقض المزاج وفسد البدن والاطلاع علی النشاة الثانیه و والحالة المؤدیة الیها فی العاقبه باوجز قول واشد اختصار » ـ رساله پس از دیباچه و فهرست فصول ضمن ۱۶ فصل صورت گرفته : ۱ـ فی تعریف حد النفس ۲ـ فی تعریف قوی النفسانیه

۳ـ فی اختلاف افاعیل القوی المدرکه ۴ فی الدلالة علی کل ما کان من القوی مدرکا للصور وهی جزئیه فلیس یمکن ان یدرکها الا بالالة ۵ـ فی ان ادراکها للصور وهی کلیه لا یکون بالالة ۶ـ فی ان النفس کیف و متی تستعین بالبدن و کیف تستغنی عنه ۷ـ فی صحة استغنائها عن البدن ۸ـ فی ان حدوثها مع حدوث البدن ۹ـ فی بقائها ۱۰ـ فی ابطال التناسخ ۱۱ـ فی ان جمیع قواها النفس واحده ۱۲ـ فی خروج العقل النظری الی الفعل ۱۳ فی اثبات النبوة ۱۴ـ فی الرتبة القصوی التی قد تبلغها النفس الانسانیة فی الدنیا ۱۵ـ فی سعادتها وشقاوتها بعد الفراق ۱۶ـ فی محل هذه الرسالة.

آغاز (الحمد لله اهل کل حمد ورغبه ان یکون الیه) انجام (و خصوصاً علی صاحب شریعتنا محمد وآله المقتدین وهو حسبنا ونعم الوکیل) ترجمهٔ این رساله را بشمارهٔ ۷۰۷ به‌بینید. صفحه قدیمی است ـ خط نسخ ۱۹ سطری، عناوین وفصول بشنجرف نوشته شده. دارای ۳۷ برگ اندازه ۲۹ در ۱۸ وقفی عضدالملک ـ سال وقف ۱۲۷۶ «۶۴۲۷»

۷۰۴ رساله درنفس ناطقهٔ انسان

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (الحمد لله اهل کل حمد ان یکون الا له) انجام (المخزونة فی زوایا الکتب الفنون بالتصریح بها الی آخر ما قال من هذه الکلمات) وحدت خط این رساله با کتابی که بشماره ۴۱۶ است میرساند که نویسندهٔ این رساله هم سید احمد بن زین العابدین عاملی است ودر اوائل سدهٔ ۱۱ نوشته شده است. خط نستعلیق ۱۸ و۱۹ سطری ـ دارای ۳۲ برگ اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی فهرستی «۶۷۵»

۷۰۵ رساله درنفس ناطقهٔ انسان

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله اهل کل حمد) انجام (او یضعه فی غیر موضعه وجعلت الله خصمه عنی وهوالمسئول للتوفیق ان ینعم والحق ان یهدی الیه وله الحمد علی کل حال وصلوته علی المصطفی من عباده وخصوصاً نبینا محمد وآله المقتدی بهم اجمعین) پس از این دریکصفحه مقاله ایست درتزکیهٔ نفس ـ سپس ضمن ۳ صفحه تقریبا مقاله ایست منسوب بشیخ الرئیس درتعلیل وشرح سه مسئله : « انا من ای موضع جئنا الی هذا العالم لای سبب جئنا الی هذا العالم ـ وان مایکون حالنا بعد مفارقتنا الدنیا عندحصولنا فی البرزخ » این مقاله درضمن مجموعة الرسائل « ۵۹۱ حکمت چاپی » بنام رسالة المبدء و المعاد چاپ شده ـ ونیز ضمن ۳ صفحه عبارتیست در بیان کیفیت صدور وترتیب موجودات و بازهم در ۵ صفحه عبارتی است منسوب بشیخ درنفس وعقل ومعاد خط نستعلیق وشکسته ۹۷ سطری، دارای ۳۸ برگ اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی (۹۴۲)

۷۰۶ رساله در نفس ناطقهٔ انسان

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله اهل کل حمدان یکون له) انجام (الحق ان یهدی الیه وله الحمد) خط نسخ ۱۹ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۳۱ برگ ـ اندازه ۲۲ در ۱۷ وقفی فهرستی «۶۳۱»

۷۰۷ رساله درنفس ناطقهٔ انسان

فارسی ـ نظر به آنچه که کاتب درپشت نسخه نوشته مترجم شیخ الرئیس است ، مترجم بفرمان پادشاه وقت (ظاهراً علاء الدولهٔ کاکویه باشد) رسالهٔ را که بشمارهٔ ۷۰۳ گذشت ترجمه نموده ـ این رساله درتهران درسال ۱۳۱۵ خورشیدی بنام رسالهٔ روانشناسی بچاپ رسیده،

آغاز (چنین گوید مصنف این رساله کی فرمان پادشاه وقت زاده الله علا ونفاذا درحق این ضعیف جنانست کی این رساله از زبان تازی بزبان پارسی نقل کند ومن بحکم فرمان اقدام کردم) انجام (وبس این رساله را بکسانی دهند کی مانند باشند یا شریر) نسخه قدیمی ومعتبر است ، کاتب احمد بن محمد حاجی کاموسی، تاریخ کتابت غره رمضان ۷۰۰ درقریهٔ جاورسانی (کذا) خط نسخ ۱۹ سطری، فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده، دارای ۲۵ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۰ «۸۷۵»

۷۰۸ رساله درنفس ناطقه

فارسی ـ یکرشته نکارشی است در تحقیق نفس ناطقه که مؤلف آن شناخته نشده ، ومینماید ازمردمان سدهٔ ۱۱ ق ه ـ بوده است، تبویب وتحدید و عناوین موضوعات رساله چنین است : ۱ـ درحقیقت نفس انسانی بمستفاد از روایات ۲ـ دربارهٔ از اقوال درحقیقت و کیفیت روح ۳ـ در اقسام وانواع روح که بحسب استمداد درنفوس موجوداست ۴ در دوام نفس ناطقه بمستفاد ازاخبار واقوال مختلفه ۵ دربیان پارهای از کلمات در تجرد روح وخلقت آن قبل از جسد ۶ خلاصهٔ معانی نفس وروح وقلب وعقل واختلاف آنها ۷ درباره مطالب برای مزید بصیرت ۸ درفرق بین وحی والهام وتحدیث ۹ درفرق بین نبی ورسول ومحدث،

آغاز (دربیان معنی نفس ناطقه ومدارجی که حکمای متالهین برای آن قائل هستند اگر بخواهیم درمعنی ومراتب نفس که نفوس وعقول بشریه را ازادراک معرفت آن عجز و قصور کامل حاصل است ببیانات وعقاید طوایف امم) انجام (که فرزندچنان مادر وپدرند

تا بچه پایه است) خط شکسته نستعلیق مختلف السطر ، دارای ۶۴ برگ ـ اندازه ۲۰ در ۱۵ وقفی نائینی « ۶۱۴۳ »

۷۰۹ رساله درنفی جبر و تفویض

عربی ـ نسخه حاوی دورساله است درموضوع مذکور ـ رسالهٔ اول از فیض کاشانی ورسالهٔ دوم تألیف میرداماد است.

آغاز رسالهٔ ۱ـ (قد ثبت ان الله عز وجل قادر علی جمیع الممکنات) انجام رسالهٔ ۲ (فهذا شطر من جزیل القول وحق البسط فیه علی ذمة مایسر نا له معظم فضله وکبر طوله وکتب مسؤلا فی شهر ذیحجة الحرام) کاتب علی اکبر بن محمد کریم طبیب سالیانی تاریخ کتابت ربیع الثانی ۱۲۶۳ درمدرسهٔ مستوفی رشت ، خط شکسته ونستعلیق ۱۹ سطری عناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۳ برگ ـ اندازه ۲۲ در ۱۷ وقفی فهرستی « ۶۱۴۳ »

۷۱۰ رساله وجدانیات وذوقیات

فارسی ـ مؤلف محمد دهدار ، رساله ایست درمطالب وکلمات متفرقهٔ عرفانی که در دیباچه آن را چنین توصیف نموده : « وتخطیط نامه بهره تیت (کذا) اختصار بربرخی ازوجدانیات وذوقیات قوم واجب دید »

آغاز (حمد وسپاس مرخداوندیرا که نهال وجود عالم بمیوهٔ وجود انسانی آراست) انجام (بل هم فی لبس من خلق جدید) خط نستعلیق ۱۶ سطری ـ دارای ۵ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۶ وقفی فهرستی (به بینید رساله درتوحید ۶۲۰ حکمت ص ۱۰۵) « ۶۳۹۸ »

۷۱۱ رساله دروجود واجب تعالی

عربی ـ مؤلف شناخته نشد ـ رساله دربیان توضیح عقیدهٔ حکماء ورد اعتراض متکلمین است برآنها درمسئلهٔ عینیة وجود باذات حق تعالی.

آغاز پس از تسمیه وتحمید (فهذه رسالة اوردت فیها تحقیق وجود المبدء الاول والذی حدانی الیه ان قدماء المتکلمین فهموا من قول الحکماء) انجام (ویوافق لما رمز فی اساطیر الاولین فافهم ترشد) تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۰۶۹ خط نسخ ۲۱ سطری دارای ۳ برگ اندازه ۴۰ در ۳۰ وقفی نادرشاه ـ سال وقف ۱۱۴۵ « ۶۴۶۵ »

۷۱۲ رسالهٔ وجودیه

عربی ـ منسوب بعمر خیام نیشابوری از دانشمندان اوائل سدهٔ ۶ که در دربار سلجوقی دارای مکانتی بسزا بوده ـ آرامگاهش نزدیک دیهٔ شاد یاخ ازنواحی نیشابور معروف است

زندگانی حکیم مشروحا معلوم نیست. اشکال نسبت تلمذش نزد شیخ الرئیس نیز مانند داستان هم پیمان شدنش است با حسن صباح ونظام الملک که خالی از اشکال نیست. مورخ تتوی تاریخ فوت مؤلف را در ۵۰۹ دانسته ونقل کرده که برخی وی را از مردمان دیهٔ شمشاد ازمحال بلخ ومتولد دردیهٔ بسنك ازتوابع استرآباد دانسته اند که اغلب در نیشابور میزیسته ـ باختریان سال وفات را در ۵۱۷ معتقدند. مجمع الفصحا و تذکرهٔ صبح کاشن ۵۱۸ را سال وفات دانسته اند. درصدر نسخه این عبارت مرقوم است: «رسالة فی الوجود عن الشیخ الامام عمر بن ابراهیم الخیام» درتتمهٔ صوان الحکمه رسالهٔ بدین نام برای خیام یادشده ـ رسالهٔ موجود دربیان اعتبارت وجود است.

آغاز (سبحان الذی جل جلاله وتقدست اسمائه اعطی کل شیئی خلقه ثم هدی واحصی کل شیئی عددا والصلوة علی نبیه المصطفی محمد وآله الطاهرین الاوصاف للموصوفات علی ضربین) انجام (یحصل من ضرورة التضاد علی ما قد عرفت تفصیله تعالی الله عما یقول الـظالمون الملحدون علوا کبیرا ولاحول ولاقوة الابه وحسبی ونعم المعین والحمد لله الذی هوالمبدا الاول وصلی الله علی سیدنا محمد وآله الطیبین الطاهرین) خط نستعلیق ۱۶ سطری دارای ۵ برگ ـ اندازه ۱۹ در۱۲ وقفی نائینی «به بینید فصوص الحکم ۹۱۴ حکمت ص ۲۸) «۶۰۱۱»

۷۱۳ رسالهٔ وجودیه

فارسی ـ مؤلف میر سید شریف علی گرگانی. رساله دربیان تقسیم وتفاوت مراتب موجودات درموجودیت ووحدت وجود است. نام رساله مختلف ضبط شده است. صدر این نسخه نوشته شده: «رساله در بیان مراتب موجودات» درآخر نسخهٔ شمارهٔ ۷۱۴ مرقوم است: «تم الرسالة الشریفه فی طریق وحدة الوجود» ودر صدر نسخهٔ شمارهٔ ۷۱۵ نوشته شده: «رسالهٔ وجودیه» رساله ضمن مجموعهٔ موسوم بکلمات المحققین (شمارهٔ ۰۰ حکمت چاپی) بنام رسالة فی حقیقة الوجود چاپ شده

آغاز موجود (بدان وفقك الله تعالی وایانا که اصحاب بحث ونظر ازبرای بیان مراتب موجودات درموجودیت تمثلی کرده اند) انجام (پس بیزاری ایشان ازخدا نباشد وکفر هیچ یك لازم نباشد) وحدت خط این نسخه با نسخهٔ ۶۱۵ میرساند کاتب محمود رومی است ودرسدهٔ نهم نوشته شده. خط نستعلیق ۱۲ سطری ـ دارای ۱۰برگ ـ اندازه ۱۷در۱۱ وقفی نائینی (به بینید جام جهان نما ۴۳۵ حکمت ص۳۲) «۵۸۷۶»

۷۱۴ رسالهٔ وجودیه

فارسی ـ مکرر پیش ـ آغاز (بدان وفقك الله وایانا که اصحاب) انجام «وکفر

هیچ کدام لازم نباید الحمد لله رب العالمین تم الرسالة الشریفه فی طریق وحدت الوجود » خط نستعلیق که بطورچلیپا نوشته شده ـ دارای دوبرگ ـ اندازه ۲۴ در ۱۴ وقفی خواجه شیراحمد « به بینید مقصد اقصی ۶۲۳۲ عمومی ادعیه ص۱۰۵» «۶۴۰۹»

۷۱۵ رسالهٔ وجودیه

فارسی مکرر پیش ـ آغاز « بدان وفقك الله تعالی وایاناه » انجام « وکفر هیچیك لازم نیاید والله اعلم » خط نستعلیق که درسه‌ستون بطورچلیپا نوشته‌وبین ستونها مجدول بطلا وتحریر است ـ عناوین بشنجرف نوشته ـ دارای سه صفحه ـ اندازه ۳۴در۲۶ وقفی نائینی « به بینید ره انجام نامه ۷۳۸ حکمت ص۲۷» «۵۹۷۵»

۷۱۶ رسالهٔ وجودیه

عربی ـ مؤلف عبدالرحمن جامی ۰ ارباب تراجم رساله بدین نام درآثارجامی ذکر کرده اند لیك نسخ‌موجوده‌دیباچه ندارد وتشخیص آن ازنوشتهٔ کاتبان نسخ است ـ

آغاز (الوجودای ما بانضمامه الی المهیات یترتب علیها اثارها المختصة) انجام ـ (وکونه قائما بالمجموع فلا تجدی نفعا) خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ دارای ۴ برگ ـ اندازه ۱۹در۱۰ وقفی ملاموسی «۵۸۶۰»

۷۱۷ رسالهٔ وجودیه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (الوجود ای ما بانضمامه) انجام (وکونه قئما بالمجموع فلا یجدی نفعا) خط نستعلیق ۱۶سطری ـ دارای ۵ برگ ـ اندازه ۲۰در۱۱ ـ وقفی ملا موسی به بینید رساله حدود ۶۳۱ حکمت ص۳۷ (۵۹۳۲)

۷۱۸ رسالهٔ وجودیه

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (الوجود ای‌مابانضمامه) انجام (وکونه با لمجموع فلا تجدی نفعا) کاتب علی‌اکبر طبیب که درتاریخ ۱۲۶۲ درمدرسهٔ مستوفی رشت نوشته است ۰ خط شکسته ونستعلیق ۱۹ سطری ـ دارای دوبرگ اندازه۲۲ در ۱۷ وقفی‌فهرستی (۶۴۷)

۷۱۹ رسالهٔ وجودیه

عربی ـ مؤلف محمد معروف بملا شمساء گیلانی ۰

آغاز (الحمد لله الذی جعلنا بتصحیح اعتقادنا فی اصول الدیانات وفروعها من اهل الشفاء والنجاة) انجام (لكن فی ارکهما التاسیس رمز) تاریخ کتابت ربیع‌الاول ۱۰۹۰

خط نستعلیق وشکسته ۱۹ سطری - دارای ۱۲ برگ اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی تقی موسوی سال وقف ۱۱۱۹ (۸۷۶)

۷۲۰ رسالة وجودیه

فارسی- نام رساله ومؤلف آن درنسخه یادنشده تنها بخط مغایر باخط نسخه در صفحه اول نوشته‌شده :« رسالة ملا رجبعلی در اشتراك لفظی» گمان میرود همان ملارجبعلی تبریزی مذکور باشد . رساله ضمن یکمقدمه وپنج مطلب ویك خاتمه مرتب گشته : مقدمه دربیان معنی وجود ومعنی اشتراك لفظی ومعنوی در این مقام الخ ـ مطلب اول در اثبات واجب الوجود بالمذلت ۲ ـ در اثبات احدیت ۳ـ در واحدیت ۴ دربیان آنکه صفت عین نمیتواند بود ۵ ـ دربیان آنکه اشتراك لفظ وجود وموجود میان واجب تعالی وممکنات اشتراك لفظی است نه معنوی ـ خاتمه دربیان احادیثی که شاهدند براین دومطلب آخر.

آغاز - پس ازتسمیه وتحمید (قال الله تبارك وتعالی ان الله لایغفر ان یشرك به) انجام (وبمعنی وجوب واجب چنانکه درممکنات است) خط نستعلیق وشکسته که بطورچلیپانوشته ومجدول بشنجرف - دارای ۵ برگ - اندازه ۲۹ در ۲۰ وقفی نادرشاه سال وقف ۱۱۴۵ « ۶۳۱ »

۷۲۱ رسالة وجودیه

عربی- مختصریست دربیان وحدت وجود ونحوة وجود واجب وممکن بنا بنقل مرحوم حاج عماد فهرستی این رساله تقریر مرحوم میرزا ابوالحسن جلوه و تحریر شاگردش مرحوم حاج سید عباس شاهرودی است.

آغاز (قال المؤید الدین فی الفص الادمی المرتبه منحصرة بین الحق الواجب والخلق الممکن) انجام (فالغایة هوالامر المخلوق بسببه ما تقدم من اسباب ظهوره وهو الانسان الکامل) کاتب حاج سید عباس شاهرودی تاریخ کتابت شعبان ۱۳۰۸ درمدرسهٔ دار الشفاء تهران، خط نسخ ۱۵ سطری ـ دارای ۱۲ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۲ وقفی فهرستی «۶۴۸»

۷۲۲ رسالة وجودیه

فارسی ـ مؤلف شناخته نشد نسخه فاقد دیباچه و ازآخرهم افتاده دارد . جای عناوین مطالب سفیداست. رساله مختصری است دربیان وحدت وتطورات وجود.

آغاز موجود (هرچیز درخارج هست وازلوازم هستی ویست که آثار مختص بروی مترتب گردد) انجام موجود (انما یبایعون الله یدالله فوق ایدیهم وحدیث هذه) ـ خط نستعلیق ۱۹ سطری‌دارای ۹ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۱ وقفی فهرستی « به پیشنهاد شرح رباعیات ۴۰۹ حکمت ص۵۷ » «۵۹۰۵»

کتب خطی

۷۲۳ رسالة وحدة ناطق

عربی- مؤلف حاج محمد خان بن حاج محمد کریم خان کرمانی. رساله پاسخ پرسش شیخ حسین مزیدی است دربیان معنی لزوم وحدت ناطق ولزوم رکن درعصر غیبت که مدعای فرقهٔ شیخیه است

آغاز (الحمد لله وسلام علی عباده الذین اصطفی) انجام (وقد ذکرت ما بقا ان مقتضی الحکمة ذلك ویکفی هذاالقدر من البیان انشاءالله الحمدلله اولا واخرا) تاریخ کتاب رجب ۱۲۹۹ خط نسخ مختلف السطر. فصول وعناوین بشنجرف نوشته‌شده دارای ۹۰ برك. اندازه ۲۲در۱۶ وقفی نائینی «۵۶۵۷»

۷۲۴ رساله در وحدت وجود

عربی- مؤلف شیخ حسین تنکابنی،

آغاز (الحمد لله الذی هو نورالسموات و العقول والنفوس) انجام (وهو هائم فی تیه الحیوة ولم یکن من الموحدین بالحقیقه والله اعلم بحقائق الامور وهو وفی السرور والمنقذ من اسر بلاد الغرور) تاریخ کتابت ۱۲۰۵ صدر نسخه ضمن۲صفحه عبارتی ازشیخ بهائی درحل کلام بیضاوی است ودرآخر نسخه ضمن ۶ صفحه مطالب متفرقه ضمیمه است خط شکسته ونستعلیق مختلف السطر - عناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۷ برك. اندازه ۲۲ در۱۳ واقف شناخته نشد «۶۱۲۸»

۷۲۵ رساله در وحدت وجود

عربی- مکرر پیش آغاز (الحمد الله الذی هونورالسموات والارض) انجام (فهو هائم فی تیه الحیره ولم «کذا» من الموحدین بالحقیقة) پس از آن یکصفحه عبارتی است در تحقیق مثل افلاطونی خط نستعلیق که بطور چلیپا درشش ستون درهرصفحه درمتن وحاشیه نوشته‌شده بین ستونها مجدول بطلا وتحریر وبشنجرف بچهار جدول دارای سه برك - اندازه ۳۳ در ۲۶ وقفی نائینی «به بینید ۳۵۳۶ رسالهٔ طرق دراخلاق ص۱۵» (۶۰۷۱)

۷۲۶ رساله‌در وحدة وجود

فارسی - مؤلف عبدالعلی بن نظام الدین محمد انصاری از اهل سنت و جماعت و گمان میرود هندی وازمردمان سدهٔ ۱۳ ه‍ ق باشد رساله‌ایست‌دروحدت وجود که بخواهش انورالدین خان بهادر تألیف نموده . درآخر نسخه مرقوم‌است: « تمام شد رساله ملك‌العلماء»

آغاز (سبحان الله الذی یتنزه عن کل نقص وتقید » انجام (واجعل‌اخلاقه المطالمة

معدلةبالمكارم المنوره) تاریخ کتابت ۱۱ ربیع الاول ۱۲۳۱ خط نستعلیق ۱۵ و۱۶سطری ـ دارای ۲۳ برگ اندازه ۲۴ در۱۵ وقفی نائینی «۶۵۰»

۷۲۷ رساله در وحدت وجود واجب

عربی ـ مؤلف فیض کاشانی. مختصری است در استدلال بوجود انسان بر وحدةوجود واجب کاتب رساله را ناتمام گذاشته.

آغاز (انه لاشك ان الله سبحانه خلق الانسان ليكون خليفة له) انجام ـ (زکی لمعرفة الحقايق فلا زالت الاشخاص) خط نسخ ۱۹ سطری ـ عناوین بشنجرف. برگهای نسخه رطوبت رسیده ـدارای ٤ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی نائینی (به بینید رساله درسریان نورحق ۶۵۵ حکمت ص ۲۸) (۵۹۶۴)

۷۲۸ رسالهٔ وعائیه

عربی ـ مؤلف شیخ احمد احسائی. رساله پاسخ پرسش سید ابو القاسم لاهجانی است ازبیان اصطلاح ومعنی اوعیه وعوالم ابد ودهر وسرمد وازل وزمان.

آغاز پس ازدیباچه (قال ایده الله تعالی شیخنا ارید من جنابکم) انجام (وفيه وجوه لافايدة فی ذکرها اولا يحسن ذکر بعضها) پس ازاین ضمن ۲۷صفحه پاسخ‌مؤلف است از پرسشهای مختلف ملاحسین کرمانی خط نسخ ۲۰ سطری ـ اقوال بشنجرف‌نوشته شده . دارای۲۵برگ ـ اندازه ۲۰در۱۴ وقفی نائینی (۵۶۵۸)

۷۲۹ رسالهٔ هفت اشکال

عربی ـ رساله ابطال ورد هفت جواب کمال الدين حسين اردبیلی است از هفت اشکالی که سید ابوالمعانی (یا ابوالمعالی) وارد نموده برمسلك چهارم اثبات صانع که درکتاب مواقف آورده شده است . این نسخه فاقد دیباچه است بهمین جهت مؤلف آن بتحقیق شناخته نشد . مؤلف پس ازنقل عبارت شرح مواقف دربیان مسلك چهارم کەمورد رد وایراداست آورده : « انتهی مقالته بعبارته واورد عليه المدقق العالی المتعالی السيدالايد ابوالمعانی ایرادت دقیقه بديعة عدها لايزيد عن تسعة قد تصدی لدفع کلها ورفع‌جلها الفاضل البهی و الكامل المولی کمال الدين حسين الاردبیلی و نحن نوردهما بعبارتهما مع ماسنح لنا اثناءالتحرير من غير اجالة النظر والتفكير الخ » این نسخه حاوی هفت اشکال است ـ گمان میرود این همان‌رساله باشد که کشف‌الظنون(ج۲ ص۶۳ه) برای مصلح الدين‌مصطفی کستلی (متوفای ۹۰۱) یادکرده وآن‌را چنین توصیف نموده: « ورسالة فی سبعةاشكالات

علی شرح المواقف کتبها اجوبة عنها » عناوین دخول وخروج درمطالب به قال المدقق المورد وقال الفاضل المجیب واقول) میباشد

آغاز (قال صاحب مواقف الکلام المسالک الرابع وهوماوفقنا لاستخراجه) انجام (اذ لاشیئی تجب وجوده وتمنع عدمه علی هذا الفرض و الله موفق للصواب) خط نستعلیق ۱۸ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته‌شده دارای ۱۷ برگ ـ اندازه ۱۶ در ۱۱ واقف شناخته نشد (۵۷۳)

۷۳۰ رسالهٔ یوحنا

عربی ـ احتجاجاتی است در امامت که بصورت داستان مناظره ایست از یوحنا نام ذمی بامذاهب چهارگانه اهل سنت در اثبات خلافت بلافصل حضرت امیر المؤمنین علیه السلام ـ زمینهٔ مطالب وروش تألیف این رساله مانند الزام النواصب است بزیاده که بخش عمدهٔ عبارات این رساله مطابقت با آن کتاب دارد ومینماید که همان رساله است باندک زیادة. شیخ بحرانی درکشکولش موسوم به « انیس المسافر وجلیس الحاضر ص ۳۰۳ » این رساله را بنام کتاب یوحنا درج نموده . روضات الجنات نسبت رسالهٔ یوحنارا بابو الفتوح رازی نقل کرده وآورده است که بزبان فارسی تألیف شده است . این نسخه برای حسینعلیخان امیر نظام نوشته شده وکاتب درآخر نسخه نوشته : « رساله شریفه ازتصنیفات قدوة العلماء وافضل الحکماء فخر المحققین سید المتالهین عارف معارف ربانی حضرت شیخ بهاء الدین آملی نورالله مرقده » ترجمهٔ این شخص دیده نشد.

آغاز (الحمد لله الذی انقذنی من الملل الباطله) انجام (کما اخبر به النبی المختار وویل للذین کفروا من النار) (۱) نسخه رونویس شده ازنسخه مغلوطی است . کاتب عبد الکریم مستوفی ـ تاریخ کتابت شعبان ۱۳۱۱ ق ـ ه خط نستعلیق ۱۴ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۷۰ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۱ وقفی نائینی « ۵۳۳ »

۷۳۱ رسالهٔ یوحنا

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (الحمد لله الذی انقذنی من الملل الباطله) انجام ـ (فمن نظر فیها بعین الانصاف ارشد الی الصواب) ـه تاریخ کتابت ۱۲۵۰ خط شکسته نستعلیق ۱۴ سطری که درمتن وحاشیه نوشته شده ـ برگهای کتاب رطوبت رسیده ومقداری از آن سیاه شده است . دارای ۱۶ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی (به بینید قصیدة العروس ۴۸۹۷ عمومی ادبیات ص ۱۰) (۶۰۹۵)

---

(۱) کتاب حسنیه که بشماره ۵۴۹ است درصدرآن قطعهٔ ازترجمهٔ رسالهٔ یوحنا است .

۷۳۲ رشف الالحاظ و کشف الالفاظ

فارسی ـ مؤلف حسین بن احمد تبریزی ـ درتذکرهٔ دانشمندان آذربایجان (ص۱۱۶) چنین مسطور است : « حسین بن احمد بن محمد تبریزی از رجال نامی قرن ۸ هجری‌است» لیك نامی ازین تألیف نبرده . رساله دربیان مراد برخی از استعارات ومجازات‌ورموز مصطلحه نزد عرفا وصوفیه است ومرتب است برسه فصل : فصل ۱ـ در اسامی معشوق و آنچه متعلق باوست الخ ۲ـ دراسامی میان عاشق ومعشوق دائرومشترك است. ۳ـ در کلمات چند که مخصوص بعاشق واحوال اواست .

آغاز (حمد وسپاس خداوندی را که درر معانی را درتحت تصور بیان میکند)

انجام (وملاقات عاشق ومعشوق را نیزگویند)

وحدت خط نسخه بانسخه ۶۱۵ (رساله سوانح) میرساند که نسخه بخط محمود رومی ودرسدهٔ ۹ نوشته شده است خط نستعلیق ـ ۱۲ سطری فصول بشنجرف نوشته دارای ۱۶ برك ـ اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی‌نائینی «۶۵۳»

۷۳۳ رقایق الحقایق

فارسی ـ مؤلف محمد دهدار ـ رساله ایست درمبحث وحدت وجود که درعناوین یك فتح وهفت رقیقه وخاتمه صورت گرفته‌است .

آغاز (تبارك اسمك اللهم یامن کل یوم هوفی‌شان وجل ذکرك یامن لا یشغله شأن عن شأن سپاس مرآن خداوندی را که ظهور کرد) انجام (ازچشمهٔ ترقی وتقاعددرجات منزلین (کذا) شاداب دارد بحق الحق واهله) تاریخ کتابت ذیقعده ۱۳۰۰ در تهران ـ خط نستعلیق ۱۶ سطری دارای ۲۱ برك . خطوط اغلب صفحات سیاه وریخته شده ـ اندازه ۲۱در۱۷ وقفی‌فهرستی(به بینید الف الانسانیه ۳۶۲ حکمت ص ۳۴) «۶۰۰۵»

۷۳۴ روحیه

فارسی مکرر شماره ۱۰۹ منطق (۱) منسوب بامام فخر رازی ـ دربن نسخه نامی از رساله ومؤلف آن نیست. درصدرنسخهٔ ۱۰۹ پس از خطبهٔ کتاب نوشته شده : «این رساله ایست که مولا و شیخ الاسلام اعظم علامة العلماء فی‌العالم الامام الهمام و البحر القمقام فخر الدین محمد الرازی روح الله روحه ورضی عنه بپادشاه آن‌زمان نوشته درجواب‌تعزیت نامهٔ که ملك دروفات پسر امام نوشته بود » رساله مشتمل است برده فصل : ۱ـ در

(۱) شماره ۱۰۹ ضمن مجموعه از رسائل است که آن مجموعه درجلد اول فهرست بمناسبتی در باب منطق قرار داده شد .

مثال روح انسان ۲ ـ درفنای جثه ۳ ـ در اثبات حقیقت روح انسانی ۴ ـ در حقیقت مرگ واحوال آن ۵ـ درحقیقت دردفراق ۶ـ درنصیحت وتنبیه ۷ـ درمراتب روح انسان ۸ـ درحکمتهای مرگ ۹ـ درحقیقت زیارت وتجلی ارواح ۱۰ـ درحکایت‌خویش‌وختم کتاب

آغاز (حمد وسپاس فراوان بعدد ستارهٔ آسمان وریگ بیابان) انجام (آنجا بهتر بود از اینجا) پیش از این جاودان نامهٔ بابا افضل کاشانی است ـ خط نستعلیق که درسه ستون بطور چلیپانوشته ـ بین ستونها مجدول بطلا وتحریر فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۳ برگ ، اندازه ۴۳ در۲۶ وقفی‌نائینی « به بینید ره انجامنامه ۷۳۸ حکمت ص۱۹» (۶۹۷۲)

۷۳۵ روحیه

فارسی ـ مقاله ایست درموضوع بقاء روح بعد ازمفارقت ازجسد . مقاله ضمن هفت بحث صورت گرفته ودرآن باستدلال نپرداخته است . کاتب درصدر نسخه نوشته : رسالهٔ وجیزه درتحقیق معنی روح انسانی ازمیر غیاث الدین منصور .

آغاز (حمد وسپاس وشکر بیقیاس خداوندیرا که تکوین کائنات وتصویرموجودات ازفیض جود اوست) انجام (ودلیلی دیگر برفناء او حمل بروجهی کردن میان این دو دلیل تعارض نباشد) پس ازین قطعه عبارتی است ازشرح اربعین ملاحسین واعظ ـ خط نستعلیق که در سه ستون متن وحاشیه نوشته بین ستونها مجدول بطلا وتحریر ـ عناوین وابواب بشنجرف نوشته شده ـ دارای دو برگ اندازه ۴۲ در۲۹ وقفی‌نائینی « به بنید ترجمة الصلوة ۱۴۶۲ عمومی‌تفسیر ص۹ » (۶۰۲۱)

۷۳۶ روض الجنان

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۳۰ ـ مؤلف ابوالحسن بن احمد شریف ابیوردی کاشانی متوفای دریکشنبه ۲۶ رمضان ۹۶۶ (۱) مجالس المؤمنین ضمن ترجمهٔ غیاث الدین منصور مؤلف را یاد کرده‌وگوید که وی وملا میرزا جان شیرازی مصنفات نفیس غیر متداول غیاث الدین را بدست می‌آوردند واز آن مطالب میدزدیدند وبرای بی‌غلط کردن میگفتند که از مصنفات غیاث الدین بجز نامی نیست وبعضی کتب که در مصنفات‌خود یاد کرده‌وجود خارجی نیافته واگر احیانا یکی‌ازآن کتب دست رس می‌شد وسرقت آشکارمیشد دعوی توارد میکردنددرپشت نسخه نوشته‌شده : «وله کتاب آخرفی‌فن الالهی‌موسوم‌باللمعات وکان معاصرالملا

(۱) اعیان الشیعه ج ۶ص ۲۸۸

میرزا جان و کان بینهما مشاجرات » کتاب در مباحث حکمت طبیعی است که پس از دیباچه در ۵ حدیقه انجامیده: حدیقه ۱ـ فی مباحث العامة ضمن ۱۵ روضة ۲ـ فی الزمان والان ضمن ۷ لایحة ۳ ـ فی الفلکیات فیما یتعلق بالاجرام العلویه و الجسم المحیط بها فی الاجسام و اظهار کیفیته وضع العالم الجسمانی ضمن ۷ روضه ۴ـ فی تفصیل شیئی مما یتعلق بالاجسام المنضوده فی حشو الافلاك ضمن ۱۰ روضه ۵ـ فی کشف احوال ذوات الانفس من الاجسام النباتیه والحیوانیه ضمن یکمقدمه و ۷ روضه.

آغاز (طوبی لحدیقه کلام تنظر ربیع افنانه بازهار محامد الملك العلام) انجام ـ (و آله المطهرین اولی الخطر مابقی للسماء و الغبراء عین واثر) کاتب محمد صادق ترشیزی درتاریخ شعبان ۱۰۴۳ دراردوی (شاهجهان) درنواحی متهره از محال اکره هند ـ خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته بر کهامجدول بلاجورد وتحریروطلا صفحهٔ اول دارای یك سرلوح مذهب زمینه لاجوردی ـ دارای ۲۱۹ برگ ـ اندازه۲۳ در ۱۴ وقفی نائینی «۶۵۵»

۷۳۷ روض الجنان

عربی مکرربیش ـ آغاز (طوبی لحدیقة کلام) انجام (عنها وفی الکل تامل) ـ تاریخ کتابت ۱۰۳۰ خط نستعلیق مختلف السطر ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته‌شده دارای ۱۳۸ برگ ـ اندازه ۱۹ در۱۲ وقفی نادرشاه «۶۵۴»

۷۳۸ ره انجام‌نامه

فارسی ـ مؤلف بابا افضل کاشانی ، رساله دردیباچه چنین توصیف شده: « که از خواندن وفهم معانیش آگه شوند از سه چیز ازوجودخود وصفات وجود خود وآگه‌شوند ازآگهی وعلم که چیست وآگه شوند از فائده ومنفعت آگهی و علم » ـ رساله مرتب بر سه گفتار است : ۱ـ درآگهی دادن ازوجود وصفات وجودخود ۲ـ در آگهی دادن ازآگهی وعلم که‌چیست ۳ـ اندر آگهی‌دادن ازفائده ومنفعت آگهی وعلم.

آغاز(بعد الحمدلاهل‌الحمدووليه ومنتهاه وبدئه) انجام (وبشکر توفیق دانستن و از دانسته آگهی دادن مشغولی بادمارا)

خط نستعلیق که درسه ستون بطورچلیپا نوشته و بین ستونها مجدول بطلا وتحریر ـ ابواب وعناوین بشنجرف ـ دارای ۳ برگ اندازه ۴۳ در۲۶ وقفی نائینی «۶۵۶»

۷۳۹ ره انجام نامه

فارسی مکرربیش ـ (آغاز لله‌الحمد اهل‌الحمد ووليه) انجام (وبشکر توفیق‌دانستن

واز دانسته آگهی دادن مشغولی باد مارا) تاریخ تحریر ۱۲۷۵ درحاشیه نسخه نامهٔ نوشته شده که جملهٔ آغاز آن این است : « رب العزة تعالی جده وتقدست اسمائه آگاه است ازمکنون دل وضمیر روان خادم که در بارهٔ احوال وافعال واقوال مجالس السموی شمس الدین ضیاء الاسلامی » شاید اثرخامهٔ بابا افضل باشد خط نستعلیق ۱۸ سطری ـ ابواب وعناوین بشنجرف نوشته‌شده دارای ۱۱ برگ اندازه ۲۹ در ۱۸ وقفی نائینی «۶۵۷»

۷۴۰ ره انجام نامه

فارسی مکرر پیش ـ آغاز (بعد الحمد اهل الحمد وولیه) انجام (وبشکر توفیق دانستن وازدانسته آگهی دادن مشغولی باد مارا) خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ ابواب وعناوین بشنجرف ـ دارای ۱۱ برگ اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی نائینی «۶۵۸»

۷۴۱ ره انجام نامه

فارسی مکرر پیش ـ آغاز (لله الحمد اهل الحمد وولیه) انجام (وازدانسته آگهی دادن مشغولی باد مارا) خط نسخ ۱۷ سطری مجدول بلاجورد وتحریر و طلا دارای ۱۹ برگ ـ اندازه ۲۲ در ۱۲ « ببینید ترجمه مدارج الکمال ۴۱۰ حکمت ص۶۶ » «۵۹۹۹»

[حرف ز]

۷۴۲ زادالمسافرین

فارسی ـ مؤلف ابو معین ناصر بن خسرو بن حارث قبادیانی بلخی مروزی ملقب ومتخلص بحجت مدفون در درهٔ یمگان ازنوابع بدخشان ازدانشمندان سدهٔ ۵ ـ ق است روایات درسال تولد وفوت مؤلف مختلف است . روایت تولدش در ۳۹۴ مؤید بشواهدی است و راجح دانسته شده وفوتش در ۴۸۱ نزدیک بصحت است ایک روایت ۴۷۱ ترجیح داده شده . علوی بودنش مورد انکار است ـ مؤلف ازفرقهٔ شیعهٔ سبعیهٔ اسمعیلیه بوده و از طرف هشتمین خلیفهٔ فاطمی المنتصر بالله ابوتمیم معد بن علی (که از ۴۲۷ تا ۴۸۷ خلافت کرده) بحجت خراسان برگزیده شد وازطرف فقهاء عامه تکفیر ومحکوم بمرگ گشت وناچار فرار بدره یمگان نموده و تا آخر عمر درآنجا میزیست ـ این کتاب که بتصریح مؤلف در ۴۵۳ تألیف شده دورهٔ مختصر جامع فلسفی و حاکی از عقائد مذهبی اسمعیلیه است که در ۲۷ قول وهرقول درفصولی ترتیب یافته وبمزیت داشتن واژه های علمی فارسی ممتاز است کتاب بچاپ هم رسیده است .

آغاز (سپاس مر خدائی را که آفریدگار جواهر پنهان وپیدا است) انجام ـ وپرهیز کردن ازعذاب سرمدی) خط نستعلیق ۱۹ و۲۰ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده مجدول بلاجورد وطلا وتحریر وشنجرف ـ دارای ۱۳۶ برگ ـ اندازه ۳۰ در ۲۰ وقفی نائینی «۶۵۹»

۷۴۳ زواهر الحکم

عربی ـ مؤلف حسن بن عبدالرزاق فیاض لاهجانی (۱) کتاب یکدوره حکمت واصول عقائد است که دریکمقدمه وسه باب وهربابی دارای مطالب وهر مطلب ضمن فصولی انجامیده است : المقدمة فی تعریف الحکمة وذکر موضعها ونبذ من تقسیمها والاشارة الی نذر من جلا لة قدرها ففیها ثلثة مقاصد ـ الباب الاول فی تقاسیم الوجود و ذکر اقسام الاولیه للموجود وهو یشتمل علی خمسة مطالب (در ۱۵ فصل) ۲ فی الطبیعیات وهو یشتمل علی تسعة مطالب (در ۳۰ فصل) ۳ـ فی الالهیات وهو اجل الفنون واشرف العلوم وهوالذی قیل انه افضل علم ما فضل معلوم (کذا) ویشتمل علی مقاصده سته مطالب «در ۳۵ فصل »

آغاز (الحمدلله الذی انزل من سماء وجوبه (کذا) وجوده ماء فیض فضل وجوده فسالت ینابیع مسالك الاحسان فی ارض مهیات الامکان) انجام (وورد فی الاخبار عن اهل البیت الاخیار صلوات الله علیهم اختلاف فی احوال هو لاء لیس هنا مقام ذکرها و لعلها جمیعا نؤل الی هذا هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الرساله والحمدلله اولا واخری) تاریخ کتابت صفر ۱۲۰۶ خط نستعلیق ۲۱ سطری ابواب و فصول بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۷۱ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی فهرستی « ۶۶۱ »

۷۴۴ زوراء

عربی مکرر شمارهٔ ۱۴۰ مؤلف ملاجلال دوانی . مختصریست موجز درالهیات که در آن جمع بین حکمت بحثی وذوقی نموده . تألیف این رساله درنجف بسال ۸۷۲ بوده نسخه دارای شروح وحواشی است (به بینید شمارهٔ ۱۹۳ ـ ۳۸۲ـ۷۹۷ـ۸۱۶)

آغاز « الحمد لذاته لولیه بذاته » انجام (والصلوة والسلام علی المقدسین خصوصا سیدنا سید الکل وعلی آله واصحابه اجمعین) کاتب نورالدین محمد شریف آبادی تاریخ کتابت نیمهٔ جمادی الثانی ۹۹۴ خط نستعلیق ومختلف السطر ـ عناوین بشنجرف نوشته شده برگهای کتاب رطوبت رسیده دارای ۶ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۱ واقف شناخته نشد «۵۹۸»

(۱) الذریعه ج ۱ ص ۵۲

۷۴۵ زوراء

عربی مکرر پیش ـ آغاز « الحمد لذاته بذاته لولیه » انجام « خصوصا سیدنا سید الکل فی الکل و آله و صحبه » خط شکسته نستعلیق مختلف السطر. دارای ۶ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۲ واقف شناخته نشد «۶۶۲»

۷۴۶ زوراء

عربی مکرر پیش ـ آغاز « الحمد لذاته بذاته اولیه » انجام « بل لا یکاد یوجد الا فی الاقل » خط نستعلیق ۲۰ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده کاغذ نسخه آبی رنگ ـ دارای ۴ برگ ـ اندازه ۱۶ در ۱۰ وقفی فهرستی « ۶۶۳ »

۷۴۷ زوراء

عربی مکرر پیش ـ آغاز « الحمد لذاته اولیه بذاته » انجام « خصوصا علی سیدنا سید الکل فی الکل و آله وصحبه » خط نستعلیق ۲۳ سطری ـ دارای ۴ برگ ـ اندازه ۳۲ در ۱۲ وقفی نائینی ـ «به بینید رساله در اثبات نبوت ۵۹۰ حکمت ص ۴۳ «۵۹۵۹ »

۷۴۸ زوراء

عربی مکرر پیش ـ آغاز « الحمد لذاته لولیه بذاته » انجام « خصوصا سیدنا سید الکل فی الکل وآله وصحبه » خط نستعلیق ۲۰ سطری ـ دارای ۶ برگ اندازه ۲۱ در ۱۲ ومجدول بلاجورد ـ نسخه موریانه خورده است « به بینید حاشیه بر محاکمات شماره ۵۳۵ حکمت ص ۴۲۵ » «۵۸۹۳»

۷۴۹ زوراء

عربی مکرر پیش ـ آغاز « الحمد لذاته لولیه بذاته » انجام خصوصا سیدنا سید الکل فی الکل وآله و صحبه » خط نسخ ۲۳ سطری که در متن وحاشیه نوشته شده ـ عناوین بشنجرف دارای ۲ برگ ـ ومجدول بطلا وتحریر بسه جدول اندازه ۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی (به بینید اثبات واجب ۲۹۸ حکمت ص ۷) (۵۸۹۸)

۷۵۰ زوراء

عربی مکرر پیش ـ آغاز (الحمد لذاته اولیه بذاته) انجام (دعواتك والصلوة علی القدسیین خصوصا سید الکل فی الکل واصحابه) خط نستعلیق وشکسته ۲۰ سطری ـ دارای ۶ برگ ، اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی تقی موسوی سال وقف ۱۱۱۹« به بینید رساله وجودیه ۷۱۹ حکمت ص ۶۳» «۶۴۰۱»

(حرف س)

۷۵۱ سؤالات

عربی ـ سه سؤالی است راجع بکلمهٔ مبارکهٔ توحید ـ سائل مسائل محیی‌الدین نامی است ومینماید سائل ازمردمان سدهٔ هشت بیمد است دردیباچه نامی از مؤلف ومجیب مسائل ذکرنشده لیك درآخر نسخه مرقوم است: « تمت الرسالة المنسوبة الی المولی السیدالفاضل فضل الله الاسترابادی »

آغاز (الحمدلله الواحد الحری بالتحمید والصلوة علی النبی الداعی الی التوحید و علی آله واصحابه الذین خصوا بالترفید) انجام (وفساده ظاهر للمتامل) پس از این در سه صفحه قطعهٔ عبارتی است از کتابی در کلام ـ خط شکسته ونستعلیق ۱۹سطری ـ عناوین بشنجرف، دارای ۴ برگ، اندازه ۲۱ در ۱۲ «۶۷۷»

۷۵۲ سدرة المنتهی

فارسی ـ مؤلف سید محمد عبد الحسیب‌بن احمد علوی حسینی عاملی (۱) کتا ب شامل دورهٔ معارف واعتقادات حقه است که درآن رویهٔ استدلال وذوق عرفان با ذ کر نکات مستفاده ازمأثورات شرعی جمع ورعایت شده‌است، مؤلف کتاب را بسلطان عبدالله قطب شاه اهدانموده ودرچهارشنبه ۲۰ جمادی الثانی ۱۰۶۴ ازتألیف آن فراغت یافته، کتاب در ده ارشاد ومطالب هر ارشادی درعنوان چند (سدرة) صورت گرفته : ۱ـ دراثبات واجب بطریق و طور مسلك آن ۲ـ درحمد الهی وثناء قیوم ایزدی ازوجه‌سورهٔ سبع المثانی ۳ ـ درتمهید قواعد عبادت ابدی و تبلیغ مراسم هدایت سرمدی مرفوع مواقف غیبی ولطایف سدهٔ منیعه لاریبی ۴ ـ درمراتب قضاء وقدر و ما یتعلق بهما ۵ ـ دراثبات وجوب وجود نبی در نظام عالم جملی ومرتبه اش ۶ ـ درشبهاتیکه مخالفین دین مبین وجاده پیمانان ضلالت وتنحی جویان مسلك قویم نموده‌اند ۷ ـ در اثبات امامت یعسوب الدین امیر المؤمنین علی بن ابی طالب؏ ۸ ـ درتحریر و تقریر شبهاتیکه ازمخالفین دین مبین وجاده مستبین سمت ورود یافته درعصمت وتنزیه المطاهرین صلوت الله علیهم اجمعین و اجوبهٔ قامعه قالعه مزیحهٔ آنشبهات ۹ ـ دراصول اعتقادی برمخ شرعی ونهج یقین ، ۱۰ دربیان مبداء ومعاد ،

---

(۱) الذریعه ج ۳ص۱۵۰ وص ۱۵۱ آورده که مؤلف فرزند سید احمد بن زین العابدین عاملی شاگرد میرداماد است ،

آغاز (الحمدلله الواحد القدیم المنان الکریم الاحد القیوم الدیان الحکیم الذی انزل کتابه المبین نور ساطعا بالحجة والبرهان) انجام (واین ترنم تفسیر قول حق ربوبی تعالی شانه گردیده . هو الاول والاخر) خط نسخ ۲۱ سطری. عناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۳۰۹ برگ - اندازه ۲۳ در ۱۳ وقفی نائینی « ۶۶۷ »

۷۵۳ سرمایهٔ ایمان

فارسی- مکرر شماره ۱۴۳ - مؤلف عبدالرزاق فیض لاهیجانی. دورهٔ مختصر استدلالی اصول عقائد ومسائل دینیه ضروریه شیعه است . مؤلف درین کتاب ملتزم بوده که ادلهٔ قائمه بر مطالب را بهیئت شکل اول یاقیاس استثنائی بیاورد وبدین نحوه اثبات مدعی کند . کتاب مرتب بر یک مقدمه وپنج باب است وچاپ هم شده است .

آغاز پس ازخطبه ونام مؤلف (که یکی از اجلای اخلای عظام و اعاظم احبای کرام) انجام « وتجویز وانتفاء مفسده هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذه الرسالة والحمد لله اولا واخرا) کاتب ولی بن نورمحمد نوری کامی - تاریخ کتابت ۱۲۵۶ خط ستعلیق . مختلف السطر- فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۱۱۱ برگ - اندازه ۱۵ در ۱۰ وقفی نائینی «۶۶۸»

۷۵۴ سعادت نامه

فارسی - مؤلف سلطان محمد بن حیدر محمد گنابادی ملقب بسلطانعلی شاه متولد ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۵۱ دردیه بیدخت مقتول در ۲۶ ربیع الاول ۱۳۲۷ قبرش دربیدخت گناباد معروف است . مؤلف ازشاگردان حاجی سبزواری ومرید سعادت علی شاه اصفهانی واز مشایخ طریقهٔ عرفاء نعمت اللهی است . رساله ایست عرفانی واخلاقی دربیان علم و لواحق آن که دریکمقدمه ودوازده فصل وخاتمه صورت گرفته ودرسال ۱۳۰۸ درتهران چاپ شده .

آغاز « حمد وسپاس بیرون ازحد وقیاس بیچند وچونی را سزاست که ساحت توحیدش را حد وغایت ناروا است » انجام « امید که ناظر بدیدهٔ انصاف نظر فرمید وحجاب لجاج وتعصب را از روی دیده بردارد والحمدلله اولا وآخرا وصلی الله علی محمد وآله الطاهرین وعترته المعصومین » کاتب علی انجانی نعمت اللهی - تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۲۹۵ - پس از این ضمن ۳ صفحه قصیده ایست از بهمن علی دروصف کتاب ونیز قصیده ایست در دو صفحه از کاتب درمدح حضرت امیرالمؤمنین ع - خط نستعلیق ۱۹ سطری - فصول وعناوین بشنجرف کاغذ نسخهٔ آبی رنگ. دارای ۷۷ برگ اندازه ۲۲ در ۱۳ وقفی نائینی «۶۶۹»

۷۵۵ سفینهٔ نجات

فارسی - مؤلف حاج علی رضا بن کمال الدین حسین اردکانی شیرازی متخلص به

تجلی درگذشته ۱۰۸۵ درشیراز (۱) مؤلف کدخدا زاده وازشاگردان آقاحسین‌خوانساری وازمقربان درگاه شاه سلیمان صفوی بوده وبمدرسی مدرسهٔ والده دراصفهان منصوب‌بوده. کتاب ساده ونفیسی است درموضوع امامت ومختصری هم ازمبدء ومعاد ونبوترا نوشته و هنگام عودت از هندوستان بایران تألیف نموده‌است. کتاب مرتب برسه‌مقام وخاتمهٔ است: مقام ۱- در معرفة الله مشتمل بر ۲ اساس. اساس اول درتقریر دلیل برثبوت‌واجب‌الوجود اساس دوم در صفات واجب‌الوجود ضمن چهار نهج ۲ - در نبوت‌مشتمل برفاتحه وچهار رکن ۳ - در امامت مشتمل بر دوازده اصل. خاتمه در بیان مجملی از معاد.

آغاز (الحمدلله فاطرالسموات والارض وجاعل الملائکة والروح الواحدالاحدالذی لیس کمثله شیئی) انجام (ازتغییر وتبدیل و اعدام وایجاد وابقاء وافناء وغیر انها چرا مستبعد باشد انما امره اذا اراد شیئا ان یقول له کن فیکون فسبحان‌الذی بیده ملکوت کل شیئی والیه ترجعون الحمدلله والصلوة علی نبیه محمد وآله اجمعین) کاتب محمدطاهر بن محمد علی زمینداوری - تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۲۴۰ درهرات خطنستعلیق ۱۸ سطری - فصول وعناوین‌بشنجرف‌نوشته‌شده - دارای ۱۶۴ برگ. اندازه ۲۱ در۱۵ وقفی شیخ حسن سال‌وقف ۱۲۴۳ « ۶۶۵۹ »

۷:۶ سلم السموات

فارسی - مؤلف ابوالقاسم بن ابی‌حامد بن شیخ نصر البیان کازرونی است که در ۱۰۱۴ میزیسته. کتاب‌ازمجامعی فلسفی و ادبی است وغرض ازتألیف را چنین بیان‌نموده: « وگرچه مقصود اصلی درین اوراق ایراد عقاید دین ونفایس علم الیقین بود چون رغبت اصحاب بمطالعه منشآت واشعار مشاهده میشود از آن لالی گرانمایهٔ حکمت وجواهر کمیاب معرفت را بنوادر اشعار وبدایع گفتار مقرون‌داشت» . کتاب درهفت مرقوم انجامیده و هرمرقومی دارای خطبهٔ جداگانه است : مرقوم ۱- درمعرفت مولی وشناخت حق‌سبحانه وتعالی مشتمل بردوازده کلمه است ۲ - درنبوت رسول علیه السلام وفضائل قرآن وامامت ائمهٔ ودلایل آن ۳ - در ولایت وکرامت ومکاشفات وعلوم غریبه و خارق عادات ۴ - در ذکر جمعی ازحکمای‌جهان وجملهٔ ازسخنهای ایشان ۵ - دراصناف شعرای معجزآئین و نموداری از شعرهای گزین ۶- درمخاطبه نفس‌اصم بأنواع مواعظوحکم ۷- درحقیقت موت ومعاد انسان‌وخاتمهٔ حال جهان. نسخه تنها مرقوم اول وچهارم را دارا است.

آغاز (ای غنچه گشاده در ثنای تودهن) انجام (لاجرم در عرصهٔ این مصاف

---

(۱) روضات الجنات ص ۱۹۷ - فارسنامه ج ۲ ص ۱۷۳ تذکرهٔ نصرآبادی

وساحت این مطاف زبان قلم درکلام تیغ سخن درنیام است هذا واستغفرالله العظیم وهو التواب وهو الکریم وفوق کل ذی علم علیم) خط نستعلیق ۱۶ سطری دارای ۷۵ برگ ـ برگ اول بخط تازه نوشته شده ـ اندازه ۲۰ در ۱۱ وقفی ابن خاتون سال وقف ۱۰۶۷ «۶۷۰۵»

۷۵۷ سنة الهدایة لهدایة السنة

فارسی ـ مکرر شماره ۱۴۸ ـ مؤلف آقا محمد علی بن آقا باقر وحید بهبهانی متولد در ۱۱۴۴ در کربلاء متوفای ۱۲۱۶ در کرمانشاه قبرش در بیرون شهر سمت غربی معروفست . مؤلف درخدمت پدرش مکمل گشت وازاعلام موجه عصر خود بشمار بود . رساله مختصریست درامامت که بخواهش یکی از اهل سنت وجماعت تألیف کردیده ودرمقدمه وسه فصل وخاتمه ترتیب یافته . نسخه ناقص وتا اواخر فصل اول را دارد .

آغاز (احمد علی نواله مصلیا علی احمد وصحبه وآله) انجام موجود (کجا ازاخبار غیبیه وتحقیقات لاریبه دربعضی از ریاضات) خط نستعلیق ۱۰ سطری که درمتن وحاشیه نوشته ـ ابواب وعناوین بشنجرف دارای ۲۳ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی نائینی «۶۷۱۰»

۷۵۸ السهام المارقة من اغراض الزنادقة

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۵۰ ـ مؤلف شیخ علی بن شیخ محمد بن شیخ حسن بن شیخ زین الدین شهید ثانی جبعی عاملی متولد در ۱۰۱۳ یا ۱۰۱۴ درجبل عامل متوفی ۱۱۰۳ دراصفهان (۱) رساله در رد متصوفه است که دردوازده فصل وخاتمهٔ ترتیب یافته و درهم جمادی الاول ۱۰۷۰ تألیف آن بپایان رسیده . کاتب فصل ششم را گویا متداخل بافصل پنجم نوشته است این نسخه که درنهایت اعتبار است بانسخه شمارهٔ ۱۵۰ تخالف زیاد دارد عناوین وجمل آغاز فصول چنین است : ۱ـ والحدیث المشارالیه ما روی عن مولانا الصادق جعفر بن محمد ؏ قال قال رسول الله ص اقرأوالقران بالحان العرب الخ ۲ـ واعلم ان تحریم الغناء مما لاخلاف فیه بین الامامیه وهو ثابت الخ ۳ ـ واعلم ان هذاالاسم وهو اسم التصوف کان مستعملا فی فرقة الحکماء الخ ـ ۴ ثم وصل الامرالی ان صار التصوف غیرمشروط بالعلم الخ ۵ وانی لاعجب ممن یدعون هذه المرتبة الخ ۷ واعلم انه لما سرت سیرة الصوفیه الی الامامیه کان فی اول الامر الخ ـ ۸ ثم تلاش الامر ووصل الی ارتکاب ماسلکوه الخ ـ ۹ وکان هذه الزمان الذی ذکرهسید الاولین والاخرین ص فی وصایا الخ ـ ۱۰ ونورد نبذه من احتجاجات مولانا الصادق ؏ علی الصوفیه الخ ـ ۱۱ روی عن مولانا الرضا ؏ قال الخ ـ

(۱) امل الامل ص۲۲ ـ روضات الجنات ص ۴۱۱

۱۲ روی عن سیدنا ومولانا ابی محمد العسکری ع بعد ذکر الخ ـ خاتمه تشتمل علی نصیحتین الاولی للمتصوفه والثانیة للمتشرعه.

آغاز (الحمدلله مبین الحق واهله ومبین الباطل فرعه واصله) انجام (یظهر له ان الباعث علی کتابتها لنصرة الدین واهله لاغیر ذالك والله الهادی الی سواء السبیل وهوحسبنا ونعم الوکیل) کاتب محمدشریف ارغیانی . تاریخ کتابت ۱۰ربیع الثانی ۱۱۲۵ پس از بن در۱۴ صفحه رسالهٔ مختصریست درهمین موضوع که گویا از کاتب باشد. خط نسخ مختلف السطر دارای ۴۰ برگ. اندازه ۱۹در۱۱ واقف شناخته نشد «۶۷۲»

سیاسات المدنیه

بهبینید رساله درمبادی موجودات شماره ۶۹۳

۷۵۹ سیف المؤمنین فی قتال المشرکین ج۱

فارسی ـ مؤلف علیقلی جدید الاسلام ازپادریان متبصر مسیحی. ترجمهٔ مشروح مؤلف بنظر نرسید. در دیباچه شاه سلطان حسین صفوی را ثنا گفته وآورده است : «عالیجناب معلی انتساب الناطق بالحق والقایل بالصواب مکمل فضایل المتقدمین ومحصل علوم الاولین و آخرین افضل العلماء المتبحرین عمدة الاقران واماثل مولانا بهاء الدین محمد مشهور بفاضل (۱) ادام الله فضله وفیضه بر اراده این فقیر درباب مقابله تورية عربی و کتب انبیای سابق با اصل لیتنی وترجمه نمودن انعربی بفارسی آگاه گشته بنا بر شوقی که ایشانرا در ترویج دین مبین هست چون که استحسان این اراده فقیررا بسمع ساکنان پایه سریر خلافت مصیر رسانیده بود بهمین قدر ازبواعث اکتفا کرده باعتبار ترغیب وتصدیق عالیحضرت فضایلمآب سابق الالقاب عزم جزم این فقیر تحقق پذیرفت » این جلدترجمه وتفسیر وتنقید سفر اول تورات نموده(سفر تکوین) وبیان تحریف وتخالف ترجمه های عربی ولاتینی وعبری آن است ومذیل نموده بترجمهٔ فارسی چهل سوره از تورات ترجمه شدهٔ بعربی (ترجمهٔ عربی ۴۰ سوره را به حضرت امیر المؤمنین ع نسبت داده است) وهم ترجمهٔ ۱۲ فصل از کتاب حکمت حضرت سلیمان ع که دلالت دارد بر امامت حضرت امیرالمؤمنین ع و حقانیت مذهب شیعه.

آغاز (الحمدلله رب العالمین والحمدلله الذی کما هو اهله ومستحقه والحمدلله الذی اهدانا الصراط المستقیم الذی غیر السخت (کذا) والغضب علی الضالین المضاوین) انجام (امیدوار ازدرگاه الهی هستم که در روز یوم لاینفع مال ولا بنون این کتاب ذخیره باشد

---

(۱) ظاهرا فاضل هندی معروف باشد که ترجمه اش گذشت.

که بوسیله آن درخدمت حضرات ائمة المعصومین) خطنسخ ۲۲ سطری ـ فصول وابواب بشنجرف نوشته‌شده .دارای ۴۲۶ برگ، صفحهٔ اول وآخر کتاب بخط تازهٔ نوشته شده ـ اندازه ۳۶ در۲۲ وقفی رجبعلی سال‌وقف مرداد۱۳۱۶ « ۶۷۳ »

[حرف ش]

۷۶۰ شافی فی الامامه

عربی مکررشمارهٔ ۱۷۱ ـ مؤلف شریف مرتضی . تاریخ فراغت از تألیف رجب ۴۳۲ است. کتاب بچاپ رسیده ـ مختصر این کتاب بشمارهٔ ۴۲۲ گذشت .

آغاز (الحمدلله والسلام علی عباده الذین اصطفی) انجام (وان یجعل اقوا لنا و اعمالنا مقربا من ثوابه من عقابه (کذا) انه سمیع الدعاء قریب مجیب) تاریخ کتابت جمادی الاول ۱۰۹۸ خطنسخ ۲۳سطری، برگ اول بخط تازه نوشته‌شده .دارای۲۶۵برگ ـ اندازه ۲۶ در۱۹ خریداری آستان قدس درسال ۱۳۱۱ خورشیدی «۶۷۴»

۷۶۱ شافی فی الامامه

عربی مکرربیش ـ آغاز (الحمدلله وسلام علی عباده اصطفی) انجام (من عقابه انه سمیع الدعاء قریب مجیب) کاتب محمد بن حاجی سعید .تاریخ‌تحریر ۱۱۱۰ خط نستعلیق ۲۴سطری ورق اول بخط تازه نوشته‌شده .دارای۳۰۰ برگ ـ اندازه ۲۴ در ۱۸ وقفی‌نائینی «۶۷۵ »

۷۶۲ شافی فی الامامه

عربی مکرربیش ـ این نسخه ناقص است وقطعهٔ از اول کتابرا دارد.

آغاز (الحمدلله وسلام علی عباده الذین اصطفی محمد و آله الطاهرین الابرار) انجام موجود (وذلك لا یستدرك الا بالنص علیه لانه لایعلم) پس ازین‌ضمن۸ برگ‌قطعه‌ایست ازشرح وترجمهٔ نهج البلاغه وعبارتی است درچهار برگ از مباحث علم‌نجوم .خط نسخ ۲۱ سطری ـ دوازده برگ آخر به خطنستعلیق و ۱۸ سطری. دارای ۸۳ برگ ـ اندازه ۲۵ در۱۹ وقفی‌نائینی « ۶۷۶ »

۷۶۳ شرح اثبات واجب جدید

عربی مکررشمارهٔ ۴ شارح جمال‌الدین محمود نیریزی شیرازی.

آغاز (نحمدك علی الائك یاواجب الوجود و نشکرك علی نعمائك یامفیض الخیر

والجود) انجام (وهدایة رسولها لمبعوث الی الانس والجان علیه وآله وصحبه الصلوة والسلام والتحیة والاکرام)کاتب فتح الله بن شکر الله بن لطف الله کاشانی صاحب تفسیر منهج الصادقین. تاریخ کتابت ۳ شعبان ۹۴۹ خط نستعلیق ۲۱ سطری دارای ۵۸ برگ – اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی «۶۷۹»

۷۶۴ شرح اساس الکیاسه

عربی – شارح بمسطور در پشت نسخه برهان الدین نسفی – ترجمهٔ مفصل شارح بنظر نرسید – اینقدر معلوم است که از اساتید علامهٔ حلی است و دارای تالیفاتی است که در مطاوی کشف الظنون نام برده شده است. تاریخ آداب اللغة العربیه (جلد ۳ ص ۲۵۱) سال وفاتش را در ۶۸۷ یادکرده لیك درذکر آثارش نامی از این شرح نبرده است. در کشف الظنون هم این متن وشرح یادنشده – کشف الظنون ج ۲ ص ۵۰۳ درشرح کتاب المقدمة البرهانیه آورده : « لبرهان الدین الی الفضائل محمد بن محمد نسفی المتوفی سنه ۶۸۴ » ودرشرح مفاتیح الغیب (جلد ۲ ص ۴۷۷) مؤلف را متوفای ۶۸۷ نوشته – ودر (جلد ۱ ص ۵۶۰) شرح رساله قدسیه تاریخ فوت مؤلف را در ۶۸۸ – ضبط کرده و درشرح رساله فی الدور و التسلسل سال فوت را در ۹۸۸ تعیین نموده – تاریخ اخیر تحقیقا اشتباه است – مؤلف متن (اساس الکیاسه) محققا شناخته نشد لیك در دیباچه اول کتاب آورده : « فان النسخة المسماة باساس الکیاسه مفتقرة الی ایضاح ماهی متضمنة لها من القواعد الحکمیه والمعاقد الحکمیه» ودر دیباچهٔ بخش ریاضیات نیز آورده: « لما اختصرت من الریاضیات رسالة فی غایة الاختصار واقتصرت علی ماهو من القواعد فی الاعتبار هجس فی خاطری ان اکتب فیها الایضاح حاشیة لیکون فائده اتم » این دو فقره عبارت اشعار دارد که متن هم اثر خامهٔ شارح است . تبویب کتاب بدین نمط است بخش اول درمنطق پس ازدیباچه وتقسیم علم در ۵ قسمت ترتیب داده شده و هر قسمتی در انواع وهر نوعی حاوی فصولی است . قسم اول فی المفردات در ۲ نوع – ۲ فی المرکبات در ۴ نوع – ۳ فی القیاسات در ۴ نوع – بخش دوم درطبیعیات در ۵ قسمت – ۱ فی الاجسام در ۳ نوع ۲ فی لواحق الاجسام در ۴ نوع – ۳ فی الامور الطبیعیة و غیر الاجسام – (این بخش ناقص است وموجودی از آن عنوان ۳ نوع است) – ۴ فی المرکبات در ۳ نوع – ۵ فی النفس در ۵ نوع – بخش ۳ الهیات است که در سه قسمت صورت گرفته : ۱ فی امور العامه در ٤ نوع – ۲ فیما هو من الالهیات الخاصه در ٤ نوع – ۳ فی الانتفاع بالعلوم در ۳ نوع – بخش ۴ ریاضیات در ۳ قسمت

۱ـ ارثماطیقی در ۳ نوع ۲ ـ فی الهندسیات در ۳ نوع ـ ۳ فیمایکون من الحسابیات والهندسیات (موجودی از آن تاقدری از نوع دوم است) عناوین مایز متن وشرح کلمات (متن وفصل وشرح وحاشیه) است آغاز (وبالله العون والعصمة والتوفیق الحمدلله رب العالمین والعاقبة للمتقین والصلوة والسلام علی رسوله محمد وآله اجمعین اما بعد فان النسخة المسماة باساس الکیاسة) انجام موجود (فصل واما المربع فانه اذا کان متساوی الاضلاع کان مربع الضلع تکسیره و اذا لم یکن کان مسطح احد الطولین فی احد العرضین) این نسخه بر شارح خوانده شده وباز چندین قسمت افتاده دارد بنا بر آنچه در پایان بخش الهیات نوشته شده کاتب محمد بن علی بدخشانی کاشغری است ـ تاریخ کتابت روز عاشورا ۶۷۸ در بغداد ـ خط نسخ شکسته مختلف السطر فصول وعناوین بقلم درشت نوشته شده دارای ۱۶۷ برگ ـ اندازه ۱۷ در ۱۲ وقفی نائینی « ۶۸۲ »

۷۶۵ شرح اشارات

عربی مکرر شمارهٔ ۲۲ ـ شارح خواجه نصیر الدین طوسی این شرح که موسوم است بحل مشکلات الاشارات در توضیح متن ورد اعتراضات امام فخر رازی است ـ تاریخ فراغت از تألیف آن صفر ۶۴۴ است (حواشی بر این شرح را بشماره های ۴۸۸ ـ ۵۳۵ ـ ۵۴۶ ـ ۵۴۰ ـ ۹۸۳ ببینید)

آغاز (الحمد لله الذی وفقنا لافتتاح المقال بتحمیده) انجام (والله ولی السداد والرشاد منه المبداء والیه المعاد) کاتب نور الله بن امیرخان بن زین العابدین ـ تاریخ کتابت ۱۵ ذیحجه ۱۰۴۴ خط نسخ ۲۳ سطری ـ اقوال وعناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۳۰۲ برگ ـ نسخه رطوبت رسیده وموریانه خورده ـ اندازه ۲۹ در ۲۰ وقفی قائم مقام « ۶۸۳ »

۷۶۶ شرح اشارات

عربی مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله الذی وفقنا لافتتاح المقال) انجام « والله ولی السداد والرشاد منه المبداء والیه المعاد » کاتب معین الدین ـ خط نستعلیق ۲۱ سطری اقوال وعناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۳۰۳ برگ ـ اندازه ۲۵ در ۱۴ وقفی نائینی « ۶۸۵ »

۷۶۷ شرح اشارات

عربی مکرر پیش ـ این نسخه تا اواسط نمط نهم را دارد ـ آغاز « الحمد لله الذی وفقنا لافتتاح المقال بتحمیده » انجام موجوده کالامتلاء والاستفراغ المفرطین وغیرهما

شاغلة عن الادراك » خط نسخ ۲۷ و۲۸ سطری ـ اقوال وعناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۲۹۵ برك ـ اندازه ۲۵ در۱۳ وقفی‌نائینی « ۶۸۴ »

۷۶۸ شرح اشارات

عربی مکرربیش ـ این نسخه قسمت منطق را ندارد ـ آغاز موجود « قال‌الشیخ هذه اشارات الی اصول و تنبیهات علی جمل » انجام « و منه المبداء والمعاد » کاتب محمد حسین بن بهادر گیلانی دردارالسلطنه حیدرآباد ـ تاریخ کتابت رمضان ۱۰۶۱ خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ برك اول دارای یك سرلوح مذهب بین سطور وحاشیه برك اول ودوم گل بوته بطلا دارای ۲۸۲ برك ومجدول به تحریر وشنجرف وطلا ـ اندازه ۲۴ در ۱۵ وقفی‌نائینی « ۶۸۷ »

۷۶۹ شرح اشارات

عربی مکرربیش ـ این نسخه نیز قسمت منطق را ندارد ـ آغاز « قال الشیخ هذه اشارات الی اصول» انجام « منه المبداء والیه المعاد » خط نسخ ۲۱ سطری ـ برك اول دارای یك سراوح مرصع زمینه طلا اقوال وعناوین بشنجرف نوشته‌شده دارای ۲۶۵ برك ومجدول بهتحریر وطلاو بدوجدل، اندازه ۲۴ در۱۳ وقفی‌نائینی «۶۸۶ »

۷۷۰ شرح اشارات

عربی مکرربیش ـ این نسخه سه نمط اولرا ندارد .

آغاز موجود « النمط الرابع فی الوجود وعلله اقول الوجود ههنا هوالوجود المطلق» انجام « منه المبداء و المعاد » کاتب محمد تقی تنکابنی ـ تاریخ کتابت ۱۱۰۵ خط‌نستعلیق ۱۷ سطری ـ اقوال وعناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۱۹۷ برك ، اندازه ۱۹ در۱۳ بوسیلهٔ منتجب الدین در۱۳۰۹ خورشیدی تقدیم بکتابخانه شده است « ۶۸۸»

۷۷۱ شرح اشارات

عربی مکرر شماره ۲۱ ـ شارح امام فخر رازی ـ نسخهٔ موجود ازاواخر نمط دوم تا آخر نمط دهم را دارا است .

آغاز (المسئله الثالثه فی‌بیان جواز الکون والفساد علی العناصر الاربعة تنبیه قدیبرد الاناء بالجمد) انجام موجود (فاعلم ان من الناس من أنکر التاثیرات النفسانیه اصلاوقصر الامر علی التاثیرات الجسمانیه) پس ازین ضمن ۹صفحه قطعهٔ ایست از کتابی در منطق خط‌نسخ ۱۹ سطری مسائل وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۹۶ برك نسخه قدیمی است ـ اندازه ۱۹در۱۵ وقفی‌نائینی « ۶۸۹ »

۷۷۲ شرح تجرید الاعتقاد

عربی ـ شرحی است بقال ـ اقول. کاتب درصدد نسخه نوشته است: شرح احمد، کشف الظنون جلد ۱ ص ۳۴۹ وجلد ۲ ص ۴۹۱ شرحی بر تجرید بنام المفید و المزید از ابو عمر واحمد بن محمد مصری « یا طبری » یاد نموده بی آنکه اندك مشخصی از آن ذکر کرده باشد شاید این همان شرح باشد ـ اول وآخر نسخه افتاده وموجودی از فصل دوم از مقصد دوم (مبحث اجسام) تا اواخر شرح مقصد سوم درالهیات است .

آغاز موجود (طبیعی وهوالذی لایتبدل مثل فوق وسفل و ماهو غیره و هو بخلافه کالیمین) ـ انجام موجود (والمباح ان کان ما اتی به العبد بنصب و تعب) خط نسخ ۲۷ سطری که بطور چلیپا نوشته شده، اقوال بشنجرف ونسخه رطوبت رسیده، دارای ۸۷ برك ـ اندازه ۲۲ در ۱۱ وقفی ائینی « ۹۱۵ »

۷۷۳ شرح التعرف لمذهب التصوف

عربی شرحی است بعنوان (قوله) برمتن موسوم به التعرف لمذهب التصوف تألیفی ابوبکر محمدبن ابراهیم بخارائی کلاباذی متوفای ۳۸۰ متن مذکور شاید قدیمی ترین کتابی باشد که دراینموضوع تألیف شده ودر اهمیتش گفته شده : « لولا التعرف لما عرف التصوف » ودارای شروحی است . نسخه دیباچه شارح را ندارد لیك ازنزدیکی مضامین این شرح با توصیفی که برای یکی ازشروح در کشف الظنون (جلد ۱ ص ۲۹۳) ذکر شده گمان میرود که شارح علاء الدین ابوالحسن علی بن اسمعیل تبریزی شافعی قاضی القضاة شام متولد در ۶۶۸ متوفای در ذیقعده ۷۲۹ مدفون در قاسیون شام باشد (۱)

آغاز متن (الحمدلله المحتجب بکبریائه عن درك العیون) انجام متن (فانه لا یسمع الا عند وجد) آغاز شرح (الحمد هوالثناء باللسان علی ذی علم بما فیه من الفضائل) انجام شرح (وبالمفهوم یدل علی عدم نزول الرحمة فی سماع لم یکن عن وجد و فیما ذکرنا کفایة لمن تدبر والحق حقیق بتحقیقه) کاتب حسین شابرانی ـ تاریخ کتابت ۲۰ شعبان ۹۰۳ درباب الابواب ـ خط نستعلیق مختلف السطر ـ اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۲۹ برك ـ اندازه ۱۹ در ۱۵ وقفی ملاعلی گل استرابادی «۶۹۹»

۷۷۴ شرح تلویحات

عربی ـ شارح نظر بانچه در پشت نسخه نوشته شده عز الدوله « سعد بن منصور

(۱) دانشمندان آذربایجان ص ۲۷۶

بن سعد بن حسن بن هبة‌الله» ابن کمونه، شارح یهودی نژاد و مقیم در بغداد بوده. خطبهٔ تألیفاتش میرساند که بر آئین تشیع میزیسته. وچون بعلت تألیف کتاب الابحاث عن الملل الثلاث (که در آن بحث در نبوت پرداخته) در سال ۶۸۳ مردم بغداد براو شوریدند وقصد کشتنش را نمودند خودرا از انظار پنهان داشت وپس از خوابیدن شورش درمیان صندوقی پنهان وروانهٔ شهرستان حله شد در همانجا درگذشت (۱) کشف الظنون «ج۱ ص۱۰۳» وفاتش را درسال ۶۷۶ نوشته. الذریعه ج۲ درصفحهٔ ۹۷ تاریخ وفات را در ۶۹۰ ضبط کرده ودرصفحهٔ ۲۸۶ سال ۶۸۳ ذکرنموده. کتاب شرحی است بطور قال واقول بر تلویحات تألیف شیخ اشراق شهاب الدین یحیی سهروردی مقتول. لیك کشف الظنون (ج۱ ص۳۲۹) آورده است که طرزاین شرح بطور مزج است. تاریخ فراغت ازشرح بنا به آنچه که درآخر این نسخه نوشته شده اوآئل سال ۶۶۷ است.

آغاز (قال الشیخ الفاضل المحقق المتقن للهدایة متع المشتغلون (کذا) بطول حیاته بعد حمد الله علی الائه المتواتره) انجام (فارتفعوا عن حضیض الشقاوة والبلوی فاتصلوا بمحل السعادة القصوی برحمتك یا ارحم الراحمین ویا اکرم الاکرمین وصلواته علی نبی الرحمة سیدنا محمد وآله اجمعین) نسخه قدیمی ومصحح وحاوی بخشهای منطق وطبیعیات والهیات است. درآخر قسمت طبیعیات این عبارت نوشته شده ومی نماید که ماقبل آن سائیده و محو شده است: «فی اوائل محرم سنه خمس سبعمایه بمدینه ... حرسها الله ساحتها عن الافات وکتب عبدالرحمن بن محمود القرمی» خط نسخ ۲۵ سطری دارای ۳۳۶ برك. اندازه ۲۶ در ۱۹ نسخه رطوبت رسیده است وقفی فهرستی «۷۰۳»

۷۷۵ شرح تلویحات

عربی مکرر پیش ـ این نسخه بخش منطق را ندارد.

آغاز (قال المصنف رحمه نستعین بالله واهب العقل عز سلطانه فی تحریر الفن الثانی) انجام (بمحل السعادة القصوی برحمتك یاارحم الراحمین وصلی الله علی سیدنا محمد وآله اجمعین) کاتب وجیه‌الدین بن اسمعیل بن عباس معلم مکی. تاریخ کتابت چهارشنبه ۸ ذیقعده ۱۰۳۱ خط نسخ ۲۱ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده. دارای ۳۲۴ برك ـ اندازه ۳۰ در ۲۰ ـ وقفی نائینی «۷۰۰۵»

۷۷۶ شرح تلویحات

عربی مکرر پیش ـ این نسخه تنها بخش طبیعیات رادارد ـ جای عناوین قال واقول سفید است.

---

(۱) حوادث الجامعه ص۴۰۹

آغاز (قال المصنف رحمه الله نستعين بالله واهب العقل عز سلطانه) انجام (ومنتهى الرغبات والله المعين وهو نعم المولى ونعم النصير) تاریخ کتابت ۱۲۹۷ پس ازین در ۴ صفحه عبارتی است در تعریف کلی که کاتب آنرا از افادات میرزا ابوالحسن ضبط کرده . شاید همان میرزا ابوالحسن جلوه باشد . سپس ضمن ۲۷ صفحه بخشی از حاشیهٔ حاج ملاهادی سبزواری است بر شواهد الربوبیه خط نستعلیق ۱۲ سطری ـ دارای ۲۰۸ برگ ـ اندازه ۲۲ در ۱۷ وقفی قائم مقام « ۷۰۲ »

۷۷۷ شرح تلویحات

عربی مکرر پیش ـ این نسخه حاوی طبیعیات و الهیات است . اول و آخر آن نیز افتاده است ـ موجودی از طبیعیات از اواخر مرصد دوم (در بسایط اجسام) تا اوا خر الهیات است ـ آغاز موجود (علیها الکان یرتفع القمقم بارتفاع تلك الاجزاء) انجام موجود (وربما يفلح فى الحال يهلك الطعام وقدره الشاول « كذا ») خط نستعلیق ۲۵ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۴۴ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی نائینی (۷۰۱)

۷۷۸ شرح جدید تجرید الاعتقاد

عربی مکرر شمارهٔ ۱۵۷ ـ شارح علاء الدین علی قوشجی ـ این شرح بچاپ رسیده و دارای حواشی زیادی است « ببینید شمارهای ۳۶۷ و ۳۶۸ و ٤۷۱ و ۴۷۲ و ۴۷۳ و ۴۷۹ و ۴۹۱ و ۴۹۳ و ۴۹٤ و ۴۹۸ و ۴۹۹ و ۵۰۱ و ۵۰٦ و ۵۱۳ » را

آغاز (خير الكلام حمد الملك العلام) انجام (وجعله ذخرا لنا يوم الدين انه خير موفق ومعين) خط نسخ ۱۷ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته دارای ۵۹۰ برگ ـ ومجدول بتحریر وطلا اندازه ۲۵ در ۱۳ وقفی نائینی « ٦۹۲ »

۷۷۹ شرح جدید تجرید

عربی مکرر پیش ـ این نسخه دیباچهٔ شارح را ندارد .

آغاز (اما بعد حمد واجب الوجود) انجام (انه خير موفق ومعين) خط نسخ و نستعلیق مختلف السطر دارای ۲۹۹ برگ . اندازه ۱٦ در ۱۴ وقفی میرزا علینقی سال وقف ۱۲۳۲ « ٦۹۳ »

۷۸۰ شرح جدید تجرید

عربی مکرر پیش این نسخه نیز دیباچهٔ شارح را ندارد .

آغاز (اما بعد حمد واجب الوجود علی نعمائه) انجام (وجعله ذخرا لنا یوم‌الدین) خط نستعلیق ۲۳ سطری عناوین بشنجرف نوشته‌شده دارای ۳۳۲ برگ ـ دوبرگ آخر کتاب بخط تازهٔ نوشته‌شده ـ اندازه ۲۰ در ۱۲ وقفی نائینی « ۶۹۵ »

۷۸۱ شرح جدید تجرید

عربی مکرر شمارهٔ پیش ـ این نسخه پارهٔ از اوائل دیباچه شارح وتمام دیباچهٔ متن را فاقد است ـ آغاز (خیر الکلام حمد الملك العلام) انجام (انه خیر موفق ومعین) کاتب اویس ـ خط نستعلیق ۲۳ سطری ـ برگها مجدول بشنجرف عناوین واقوال بطلا نوشته شده ـ از برك دوم تا هشتم بخط تازهٔ نوشته‌شده‌است ـ کتاب موریانه خورده وقدیمی‌است. دارای ۳۳۵ برك. اندازه ۱۸ در ۱۲ وقفی نائینی « ۶۹۴ »

۷۸۲ شرح جدید تجرید

عربی مکرر پیش ـ این نسخه چندین برك ازمیان واز آخر افتاده‌دارد.

آغاز (خیر الکلام حمد الملك العلام) انجام موجود (فانه اذا اخل فی اخراجها فالذنب باق) خط نستعلیق ۲۰ سطری ـ دارای ۴۰۴ برك. کتاب رطوبت رسیده است ـ اندازه ۲۵ در ۱۴ . وقفی شیخ حسن هروی ـ سال وقف ۱۳۱۵ خورشیدی «۶۹۰»

۷۸۳ شرح جدید تجرید

عربی مکرر پیش ـ نسخه تنها مقصد دوم « جواهر و اعراض » را دارد .

آغاز (المقصد الثانی فی الجواهر والاعراض و فیه فصول) انجام (والفظ ان ینفعل وان یفعل مخصوص بذالك) خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ دارای ۳۰۲ برك. اندازه ۲۶ در ۱۳ کتاب رطوبت رسیده ـ وقفی وزیر وظائف. سال وقف ۱۳۰۹ خورشیدی «۶۹۱»

۷۸۴ شرح جدید تجرید

عربی مکرر پیش ـ این نسخه ازمقصد دوم ببعد را حاوی است.

آغاز (المقصد الثانی فی الجواهر والاعراض وفیه فصول) انجام (انه خیر موفق ومعین) کاتب منصور بن نورالدین هدایت کریجیانی ـ تاریخ کتابت رجب ۱۰۵۸ خط نسخ ۲۳ سطری ـ بعضی از برگهای اواخر مختلف السطره دارای ۲۱۱ برك . اندازه ۲۵ در ۱۳ وقفی حاج قائم مقام «۶۹۸»

۷۸۵ شرح جدید تجرید

عربی مکرر پیش ـ این نسخه نیز ازمقصد دوم ببعدرا دارد.

آغاز (فی الجوهر والاعراض وفیه فصول) انجام (انه خیرموفق ومعین) خط نستعلیق

۲۴سطری، عناوین درحاشیه بشنجرف نوشته‌شده ۱۳ برگ اول نسخه بخط تازه ونستعلیق بسیار بدی نوشته‌است. دارای ۱۷۶ برگ ـ اندازه۲۳ در۱۲ خریداری آستان قدس دراسفند۱۳۱۸ (۳۴۰)

۷۸۶ شرح جدید تجرید

عربی مکرر بیش ـ این نسخه تنها مقصد اول را داردوچند صفحهٔ هم ازاول آن افتاده‌است.

آغاز موجود (التصدیق به لاتعقله بل یستلزم به) انجام موجود (مع انه علة‌معدة)

خط نسخ ۲۲ سطری ـ دارای ۱۴۲ برگ ـ اندازه ۲۵ در ۱۳ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۹ (۳۲۹)

۷۸۷ شرح جدید تجرید

عربی مکرربیش ـ این نسخه نیز حاوی مقصد اول‌است ودیباچه شارح را هم‌دارد.

آغاز موجود (اما بعد حمد واجب الوجود) انجام (مع انه علة معدة ذاتیه لحصول البرودة) خطنستعلیق وشکسته ۲۵ سطری ـ دارای ۴۴ برگ ـ اندازه ۲۶در۱۳ (۶۹۷)

۷۸۸ شرح جدید تجرید

عربی مکرر بیش ـ این نسخه ازمقصد سیم تا اوائل مقصدچهارم را دارد ـ

آغاز (المقصد الثالث فی اثبات الصانع) آخر نسخه افتاده انجام موجود (الکفار وخصمهم یکونهم) خطنستعلیق ۱۷ سطری. دارای ۴۸ برگ. کتاب موریانه خورده. اندازه ۱۷ در۱۳ واقف شناخته‌نشد «۶۹۶»

۷۸۹ شرح حکمت الاشراق

عربی‌مکرر شمارهٔ ۱۷۰ ـ شارح محمود بن مسعود بن مصلح کازرونی‌شیرازی. شرحی‌است مزجی برمتن وجیز حکمت الاشراق تألیف‌شیخ اشراق شهاب الدین‌یحیی سهروردی مقتول. این متن موجز دربیان لباب حکمت ذوقی وخلاصهٔ آراء واندیشه های اشراقیون است وحاوی بردوبخش‌است:۱ـدرضوابط فکروروش‌اندیشیدن ضمن سه‌مقاله ـ (این بخش راجع بمنطق وامور عامه است) ۲ ـ درانوار الهیه ضمن پنج مقاله (درمسائل ربوبی است) بتصریح مصنف دردیباچه وانجام این متن را پس از کتاب تلویحات تألیف کرده ومدت تألیف آن چند ماهی بوده تاریخ فراغت ازآن بروایت کشف الظنون جمادی‌الاول ۵۸۲ است ـ شارح این شرح را بعلی بن محمدسجردانی اهدانموده.

آغاز « وفق اللهم لا کماله بمحمد و کرام آله الاشراق سبیلك اللهم » انجام (والله ولی السداد والرشاد منه المبداء و المعاد « کذا ») تاریخ کتابت ۲ ذیقعده ۱۱۰۹ خط نسخ ۲۲سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۲۷۲ برگ، اندازه ۱۹ در۱۳ ـ وقفی نائینی « ۷۰۵ »

۷۹۰ شرح حکمت العین

عربی مکرر شماره ۱۶۹ ـ شارح شمس الدین محمد بن مبارك شاه بخارائی، ترجمه اش بنظر نرسید. کتاب شرحی است مزجی بر حکمت العین تألیف نجم الدین علی بن عمر شافعی قزوینی معروف بکاتبی متوفای ۶۷۵ه شاگرد خواجه نصیرالدین طوسی و استاد علامهٔ حلی است. این کتاب درحکمت الهی وطبیعی است. بخش الهیات درشش مقا[له] وطبیعیات در پنج مقاله انجامیده. مؤلف بخش منطق را افراد در تدوین ویش ازین کتاب تألیف نموده وآن را بکتاب العین موسوم داشته است (حاشیهٔ براین شرح را بشماره ۱۶ه و ۸۹۰ به بینید)

آغاز (اما بعد حمد الله فاطر ذوات العقول النوریه) انجام (ولواهب العقل الحمد بلا نهایة) خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ عناوین ودوائر بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۳۵۱ برگ، اندازه ۱۸ در۱۲ وقفی فهرستی « ۷۱۱ »

۷۹۱ شرح حکمت العین

عربی مکرر پیش ـ این نسخه ناقص است. موجودی تا بخشی از شرح (قوةهاضمه) است. آغاز (حمد الله فاطر ذوات العقول النوریة) انجام موجود « والسوداء والبلغم و الیه اشار بقوله » خط نسخ ۲۱ سطری. برگ اول وبرگ ۹ تا ۱۴ بخط تازه نوشته شده و بدون جدول است ـ متن باشنجرف وشرح بامرکب نوشته‌است دارای ۲۲۴ برگ ومجدول بتحریر و طلا اندازه ۲۶ در۱۵ وقفی حاج ناظم دفتر سال وقف مهر ۱۳۰۷ « ۷۱۰ »

۷۹۲ شرح حکمت العین

عربی مکرر پیش ـ این نسخه تاقدری ازنوع چهارم ازانواع کیف را دارد ـ و درصفحات آن حواشی ازمیر سید شریف وغیره نوشته‌شده است ـ آغاز (اما بعد حمد الله) انجام (او تساوی النقیضین اعنی روالی ح ۲ به علی مایظهر) خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۱۳ برگ ومجدول بشنجرف و فوق العاده موریانه خورده است ـ اندازه ۲۶ در۱۴ واقف شناخته‌نشد « ۷۰۹ »

۷۹۳ شرح حکمت العین

عربی مکرر پیش ـ این نسخه تاقدری از بحث دوم ازمقالهٔ سوم را دارد ـ برخی از صفحات آن دارای حواشی است ـ

آغاز (اما بعد حمدالله فاطر ذوات العقول النوریه) انجام (من حیث هو اتصال) کاتب ملااسمعیل بن ملا محمد صالح، تاریخ کتابت جمادی الاول ۱۰۹۳ خط نسخ ۱۷ سطری دارای ۱۲۷ برگ ـ اندازه ۲۳ در ۱۱ وقفی نائینی « ۷۰۸ »

۷۹۴ شرح حکمت العین

عربی مکرر پیش ـ این نسخه ازوسط وآخر افتاده دارد ودارای برخی ازحواشی میر سید شریف است ـ آغاز (اما بعد حمدالله فاطر ذوات العقول) انجام موجود «یحتمل ان یصدر عنه احدهما بواسطه کالصوره » خط نستعلیق ۱۷ سطری، دارای ۸۸ برگ، اندازه ۱۹ در ۱۳ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ « ۷۱۶ »

۷۹۵ شرح حکمت العین

عربی مکرر پیش ـ این نسخه تا اواخر بحث دوم از مقالهٔ اول الهیات « مبحث ماهیت » را دارا است ودارای حواشی است بامضاهای « عبد الغفار گیلانی و حم و س و ح ص وم ن » وغیرهاء پس ازاین ضمن ۱۵ صفحه عبارات متفرقه از کتب مختلفه است .

آغاز (اما بعد حمد الله فاطر ذوات العقول) انجام موجود (مستند الی مشترك فیکون مستندا الی مختص) خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ دارای ۴۵ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی نائینی (۷۰۷)

۷۹۶ شرح حکمت العین

عربی مکرر پیش ـ این نسخه بخش طبیعیات را تا اوائل مبحث امتزاج عناصردارد. آغاز موجود « القسم الثانی فی العلم الطبیعی وفیه مقالات » انجام موجود (حصلت فی المتوسط فاقن التماس) خط نسخ ۲۱ سطری، عناوین بشنجرف نوشته، دارای ۸۹ برگ ، و مجدول بلاجورد وتحریر وطلا . اندازه ۱۹ در ۱۱ وقفی نائینی (۷۰۶)

۷۹۷ شرح خطبهٔ زوراء

عربی ـ شارح ملاجلال دوانی، تعلیقه ایست بر خطبهٔ رساله زورائش که سبب تألیف آن در دیباچه اشاره شده و در مجالس المؤمنین تفصیلش چنین یادشده : « دیگر حاشیهٔ صغیر که آنرا جهة طعن ملا قطب الدین محیوی انصاری برعبارتی که درخطبهٔ زوراء واقع است

نوشته اند) عبارت مطعون جملهٔ : « علی مرتبة الجامعه لجمیع صفاته » مبیا شد ـ

آغاز (سئالت ایدك الله تم بروح منه وحسن التوفیق ورقائك من حضیض التقلیـد)

انجام (وسلم تسلیما کثیرا مبارکا فیه) خط نستعلیق ۲۱ سطری دارای ۵ برك. مجدول بلاجورد وموریانه خورده ـ اندازه ۲۱ در ۱۲ (بهبینید حاشیه محاکمات شماره ۵۳۵ حکمت ص ۳۵۶) (۵۹۹۵)

۷۹۸ شرح خطبهٔ زوراء

عربی مکرر پیش ـ آغاز « سالت ایدك الله بروح منه » انجام « الفائزین بسعادة النشائتین وسیادة المنزلین » تاریخ تحریر ۱۰۹۶ خط نستعلیق وشکسته ۲۳ سطری ـ دارای ۴ برك ـ اندازه ۲۲ در ۱۲ وقفی نائینی « بهبینید رساله اثبات نبوت شماره ۵۹۰ حکمت ص ۳۹ » « ۵۹۶۰ »

۷۹۹ شرح دیباچهٔ طوالع الانوار

عربی ـ شارح ملا جلال دوانی ـ مقاله ایست درتوضیح دیباچهٔ کتاب طوالع الانوار قاضی بیضاوی ـ در پایان نسخهٔ شمارهٔ ۸۰۰ مذکوراست که تاریخ ختم تألیف دوشنبه سیم ربیع الثانی ۸۵۳ درشیراز درکوی بغدادی درحالت بیماری بدرد مفاصل بوده است.

آغاز پس از نام شارح (قال المصـ روح الله روحه الحمد لمن وجب و جوده و بقائه عدل عن التصریح بالاسم الی الموصوف) انجام « بها الاوطار ولله الحمد علی ان هدانا (کذا) و الشکر علی اولانا » خط نستعلیق ۱۹ سطری سه برك آخر نسخ و ۱۶ سطری ـ دارای ۱۰ برك ـ اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی « بهبینید تعریف علم کلام شماره ۱۱۳ حکمت ص ۷۰ » (۵۸۷۰)

۸۰۰ شرح دیباچهٔ طوالع الانوار

عربی مکرر پیش آغاز (قال المصنف روح (کذا) روحه الحمد) انجام (وانما هو شان خالق القوی والقدر وصلی الله علی خیر خلقه محمد وآله وصحبه الطیبین الطاهرین اجمعین و سلم تسلیما کثیرا) خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ دارای ۱۱ برك ومجدول بلاجورد وموریانه خورده ـ اندازه ۲۱ در ۱۲ (بهبینید حاشیه محاکمات شماره ۵۳۵ حکمت ص ۲۲۵) (۵۸۹۰)

۸۰۱ شرح رباعیات

فارسی ـ شارح عبد الرحمن جامی. شرحی است بر ۴۳ رباعی که درمسئلهٔ وجود سروده است وآن رباعیات را چنین توصیف نموده : « رباعی چند در اثبات وحدت وجود و بیان

تنزلاتش بمراتب شهود با تنبه بر کیفیت دریافتن آن علی سبیل الکشف والعرفان و رسیدن آن بطریق الذوق والوجدان »

آغاز (حمدالاله هو بالحمد حقیق ـ دربحر نوالش همه ذرات غریق) انجام (هم فاتحه هم خاتمه اش جمله توای فافتح بالخیر رب وختم بالخیر) کاتب میرسرور علی، تاریخ کتابت ۲۰ صفر ۱۲۳۰ خط نستعلیق ۱۱ سطری، عناوین بشنجرف نوشته شده، دارای ۵۱ برگ ـ اندازه ۲۴ در ۱۵ وقفی نائینی (۷۱۲)

۸۰۲ شرح رباعیات

فارسی مکرر پیش ـ آغاز (حمدا لاله هو بالحمد حقیق) انجام (فافتح بالخیر رب واختم بالخیر) خط نستعلیق ۱۶ و ۱۷ سطری ـ دارای ۲۹ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۱ ـ وقفی فهرستی (۵۲۲)

۸۰۳ شرح رباعیات

فارسی مکرر پیش ـ آغاز (حمدا لاله هو بالحمد حقیق) از آخر نسخه یک برگ افتاده ـ انجام موجود (کاردونان حیله و بی شرمی است رباعیه فی الخاتمه) خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ دارای ۴۹ برگ ـ ومجدول بتحریر و لاجورد و طلا بدو جدول نسخه رطوبت رسیده ـ عناوین بشنجرف نوشته شده، اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی (۷۱۳)

۸۰۴ شرح رسالهٔ توحید

عربی ـ شارح شیخ علینقی بن احمد بن زین الدین هجری فرزند شیخ احمد احسائی معروف است (۱) شرحی است بر رسالهٔ توحید تألیف عبد الکریم بن ابراهیم گیلانی (۲) ختم تألیف این شرح جمعه سلخ جمادی الثانی ۱۲۲۴ درشهرستان یزد بوده .

آغاز پس ازخطبه ونام شارح (لما وقع بصری الفاتر ونظری القاصر علی رسالة لبعض اهل التصوف ممن یدعی المعرفة والوصول) انجام (مبنی علی قدم العلم فی العلم الالهی فراجع ماسبق وایاك والعجلة والخطل وثبتنا الله و ایاك من الخطاء والزلل) خط نسخ ۱۵ سطری ـ دارای ۷۱ برگ، اندازه ۲۲ در ۱۶ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ (۷۰۴)

۸۰۵ شرح رسالهٔ زیتون کبیر

عربی ـ شارح ابونصر فارابی . محبوب القلوب (ج ۱) ترجمهٔ مؤلف رسالهٔ متن

---

(۱) روضات الجنات ص ۲۶ فرزندان شیخ احسائی را بنام شیخ محمد وشیخ علی ضبط نموده

(۲) ترجمه ماتن بنظر نرسید ازشرح استفاده میشود که ماتن وشارح معاصر بوده‌اند .

را چنین آورده: « الحکیم زیتون الاکبر تلمیذ ارسطو طالیس کان کامل الادب شدید المصیبة عظیم الانفة لاهل حاصته » (۱) و نیز آورده است که این رساله را حکیم‌ملغت افریقائی تألیف نموده و فارابی آنرا شرح نموده است. (۲) ملاصدرا در رسالهٔ حدوث و قدم از ماتن بعنوان زیتون اکبربن فارسی و شهرستانی در کتاب ملل و نحل بنام زینون « کذا » نقل رأی نموده اند. رساله درمقدمه چنین توصیف‌شده: (قال الحکیم الفیلسوف المعلم الثانی ابونصر الفارابی رایت لزیتون الکبیر تلمیذ ارسطا طالیس الشیخ الیونانی‌رسائل قد شرحها النصاری شروحاً ترکوا بعضها و زادوا فشرحت اناکما وجب علی‌الثم شرح نص فاول هذه الرساله قال زیتون الاول فی‌الدلالة علی وجود المبدء الاول) رئوس مسائل این است: ۱ فی‌الدلالة علی‌وجود المبدء الاول ۲ فی‌الکلام علی صفاته تعالی ۳ فی‌نسبة الاشیاء الیه تعالی‌۴ الکلام فی‌النبوه ۵ فی‌الشرع ۶ فی‌المعاد.

آغاز « رب اعن‌فی‌جمیع الاحوال والاقوال و تمم امورنا و اصلحها فی‌الحال والاستقبال) انجام « فاذا فارقته نفسه بقیت فی حسرة و بلاء نعوذ بالله » وحدت خط‌نسخه با نسخه ۷۱۹ میرساند که این نسخه نیز در ۱۰۹۵ نوشته شده است. خط نستعلیق وشکسته‌۲۰سطری دارای ۴ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۰ « به بینید رسالهٔ وجودیه ۷۱۹ حکمت‌ص۷۲ » (۶۴۰۲)

۸۰۶ شرح رسالهٔ زیتون کبیر

عربی مکرر پیش ـ آغاز (قال المعلم الثانی ابونصر فارابی) انجام « فی‌حسرة وبلاء نعوذ بالله » خط شکسته و نستعلیق ۱۶ سطری دارای ٤ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی « ۷۲۳ »

۸۰۷ شرح رسالهٔ الطیر

فارسی ـ ترجمه و شرح رسالهٔ الطیر شیخ‌الرئیس است ـ شارح و مترجم‌شناخته‌نشد

(۱) حبیب‌السیر ترجمه ماتن را چنین ذکر نموده: (زیتون بن طالاو طاغوراس از جمله حکمای یونان بکثرت محبت و حمایت اصدقاء و اقرباء ممتاز و مستثنی بود و در این امر بمرتبه تعصب داشت که چون جمعی از دوستان ومصاحبان او با پادشاه زمان عصیان ورزیدند وملک‌قصد گرفتن ایشان فرمود و زیتون اصحاب را بمال و سلاح مددکرد پادشاه ازین معنی وقوف یافته زیتون را گرفت و فرمان داد تا از او اسامی و عدد مخالفان را بشکنجه اقرار کشند زیتون چنگ‌درحبل‌المتین صبر و شکیبائی زده اصلا آنچه‌مقصد ایشان بود بر زبان‌نیاورد و چون تعذیب‌محصلان ازحد اعتدال درگذشت جهت پاس ایشان زبان خود را ببرید و بیرون انداخت. آخرالامر در اثنای شکنجه بعالم آخرت شتافت. مدت عمر شریفش ۷۲ سال بود (۲) در محبوب‌القلوب قسمتی از اواخر اینرساله نقل و درج شده است.

رسالة الطير داستان کوچك عربی است در عرفان و تهذیب و تکمیل نفس که آغازش این است:
« هل لاحد من اخواني في ان يحب لي من سمعه قدر ما القي اليه من اشجاني عساه يحتمل عني »
آغاز نسخه (کثرت التماس دوستان از من مرادلیر گردانید بر شرح کردن رسالت طیر از املای ملك الحکماء والفضلاء العرفا شیخ الرئیس ابوعلی سینا) انجام (گفت من رسولی بفرستم تا این بند از شما بردارد و شما از او شوید) تاریخ کتابت ۱۲ جمادی الاول ۱۲۷۴ خط شکسته و نستعلیق ۱۴ سطری . عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۲۹ برك . کاغذ نسخه آبی ـ اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی فهرستی (۶۲۴۳)

۸۰۸ شرح رسالة علم

عربی ـ شارح خواجه نصیرالدین طوسی . شرحی است بطور قال ـ اقول بر متن وجیز رسالة علم . رسالة متن را ابن میثم بحرینی برای شارح فرستاده و بخواهش او شرح نموده «۱» بنا بر آنچه در نامة ابن میثم بشارح مندرج و هم در صدر رسالة متن مذکور است مؤلف رسالة متن کمال الدین ابوجعفر احمد بن « مسعدة البحرانی » علی بن سعید بن سعاده «بحرانی ستراوی» است . ایك در لؤلؤة البحرین «ص ۲۳۰ وص ۲۳۲» رسالة متن را از تألیفات شیخ جمال الدین علی بن سلیمان بحرانی ستراوی شمرده است .

آغاز « اتانی کتاب فی البلاغة منته الی غایة لیست تقارب بالوصف » انجام (و انما اوردت هذه المسائل اقتناء لکلام اهل البحث عن هذه المسائل) وحدت خط نسخه با نسخه شماره ۷۱۹ (رسالة وجودیه) میرساند که نسخه در اواخر سدهٔ ۱۱ نوشته شده صدر نسخه پیش از این رساله ضمن دو صفحه مقاله ایست مربوط بقاعدهٔ « الواحد لایصدر عنه الا الواحد» از میرزا ابراهیم همدانی . آغاز مقاله پس از نام مؤلف این است : (نقل ان بهمنیار لما طالب البرهان عن الشیخ علی ان الواحد الحقیقی لایصدر عنه الا الواحد کتب الشیخ له » ـ خط نستعلیق و شکسته ۲۰ سطری دارای ۱۶ برك . اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی تقی موسوی سال وقف ۱۱۱۹ « ببینید رساله وجودیه ۷۱۹ حکمت ص ۱۷۸ » (۶۳۰۷)

۸۰۹ شرح رسالة نصيريه

عربی ـ شارح ملا جلال دوانی آغاز (بعد حمدالله مبدع الحقایق » انجام « و هو المستعان و علیه التکلان » خط نستعلیق ۲۳ سطری ـ دارای ۵ برك . اندازه ۲۰ در ۱۰ وقفی فهرستی (۱۶۸)

---

(۱) امل الامل در ترجمه ابن میثم و هم در ترجمة خواجه نصیرالدین طوسی ذکر نموده که متن رسالة علم تألیف ابن میثم است . و این اشتباه است .

۸۱۰ شرح رسالهٔ نصیریه

عربی مکرر پیش - آغاز (بعد حمد مبدع الحقایق والصلوة والسلام علی رسوله مظهر الدقایق وعلی آله واصحابه من کل بارع) انجام (فلایکون لمثل المعقولات ایضا بالفعل هذا ما سنح له من الاحکام علی هذا الرساله اثناء الملاحظة من دون مفرغ تام ولی فی تحقیق نفس الامر کلا ما بعید الفقرا نرجو من عناية الله وحسن توفیقه تیسیر تحقیقه و تنقیحه انه خیر من اعان وهو المستعان وعلیه التکلان) سال تحریر ۹۲۵ در هرات نوشته شده ـ خط نستعلیق ۱۸۰ و ۱۹ سطری ـ اندازه ۱۸ در ۱۳ دارای ۶ برگ ـ وقفی آقا زین‌العابدین سال وقف ۱۱۹۹ « به بینید شرح رساله نصیریه ۸۱۵ حکمت ص۳۱ » (۵۹۹۲)

۸۱۱ شرح رسالهٔ نصیریه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (بعد حمد مبدع الحقایق) انجام (انه هو المستعان و علیه التکلان والحمدلله رب العالمین) پس از این ضمن سه صفحه رسالهٔ خلق اعمال شارح است خط نستعلیق شکسته ۳۲ سطری ـ دارای ۵ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی (به بینید اثبات واجب ۲۹۲ حکمت ص۵۵) « ۶۴۱۱ »

۸۱۲ شرح رسالهٔ نصیریه

عربی مکرر پیش ـ اغاز « بعد حمدالله مبدع الحقایق » انجام « و هوالمستعان و علیه التکلان » خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ دارای ۵ برگ ـ مجدول بلاجورد و برگها موریانه خورده . اندازه ۲۱ در ۱۲ « به بینید حاشیه بر محاکمات شماره ۵۳۵ حکمت ص ۳۱۶ » « ۵۸۹۲ »

۸۱۳ شرح رسالهٔ نصیریه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (بعد حمدالله مبدع الحقایق) انجام « انه خیر من اعان و علیه التکلان) خط نسخ ۱۰ سطری دارای ۱۰ برگ : اندازه ۲۳ در ۱۵ « به بینید تفسیر معوذتین شماره ۱۳۸۷ عمومی تفسیر ص ۳۳ » (۶۰۲٤)

۸۱۴ شرح رسالهٔ نصیریه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (بعد حمدالله مبدع الحقایق) انجام « من اعان و استعان و علیه التکلان تمت) خط نسخ ۲۳ سطری که در متن و حاشیه نوشته شده ـ دارای دو برگ . و مجدول بتحریر و طلا اندازه ۱۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی (به بینید تعبیر خواب شماره ۱۳۸ عمومی علوم غریبه ص ۴۳ » (۵۸۶۳)

۸۱۵ شرح رسالهٔ نصیریه

عربی ـ نام شارح در پشت صفحه چنین نوشته شده : « حضرت استادنا و مخدومنا مولانا محمد امین الحنفی مدالله تعالی ظلاله العالی الی یوم الدین » گویا همان محمد حنفی تبریزی مذکور باشد . تاریخ اتمام تألیف این شرح در پنجشنبه ۷ ربیع الاول ۹۲۲ در هرات بوده ـ آغاز (قال الحکیم الطوسی شکرالله سعیه اعلم انا لانشك فی کون الاحکام الیقینیه) انجام (فعلیك الاختیار ثم الاختیار والتختم علی هذا القدر من الکلام لئلا ینجر الی الاملال فی تحقیق هذا المرام والله المستعان و علیه التکلان » نسخه در تاریخ مذکور نوشته و مقابله شده است . خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ دارای ۱۶ برك . نسخه رطوبت رسیده است اندازه ۱۸ در ۱۳ . وقفی آقا زین العابدین . سال وقف ۱۱۶۹ « ۷۵۶ »

۸۱۶ شرح زوراء

عربی ـ اول نسخه افتاده بهمین جهت شارح شناخته نشد مضامین کتاب اشعار دارد که شارح از اهل سنت و جماعت است ـ عبارت زیر تاریخ فراغ از شرح است (وکان تمامه فی آخر ربیعی سنة اربع و ثمانین و ثمانمائه » نسخه دارای حواشی است که برخی از آنها بامضاء ملا احمد بن سلیمان است .

آغاز موجود (یتصور من قدیم لقدیم اوهی ممتنع التعلق الابحادث) انجام (سبحان ربك رب العزة عما یصفون وسلام علی المرسلین والحمدالله رب العالمین) خط نسخ ۲۱ سطری دارای ۳۷ برك و موریانه خورده ـ اندازه ۲۳ در ۱۳ وقفی نائینی (۷۱۳)

۸۱۷ شرح طوالع الانوار

عربی ـ شارح قاضی برهان عبیدالله بن محمد بیدلی شریف فرغانی معروف بعبری قاضی تبریز متوفای ۷۴۳ طوالع الانوار از متون جامع موجز کلامی تألیف قاضی عبدالله بیضاوی معروف است . این شرح بعنوان (قال ـ اقول) میباشد . بروایت کشف الظنون شارح این شرح را برای شهاب الدین مبارکشاه تألیف نموده ـ

آغاز « الحمدالله حمدا یتقاصر عن ادراك غایته عقول العقلاء » انجام « ومحاملها وتاویلاتها مذکور فی کتاب نهایة المعول من اراد الاطلاع علیها فلیطالعها) کاتب اسدالله بن شمس الدین محمد کاشانی در ۸۳۹ در سمرقند در مدرسهٔ سلطان الغ بیك گورکانی نوشته ۱۷ برك اول نسخه بخط نستعلیق و ۱۹ سطری ـ بقیهٔ کتاب بخط نسخ شکسته ۲۱ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۳۰ برك ـ اندازه ۱۸ در ۱۳ وقفی شیخ محمد باقر سال وقف ۱۱۷۶ ـ (۵۶۶۱)

۸۱۸ شرح عرشیه

عربی ـ شارح ملا محمد اسمعیل بن سمیع اصفهانی ازحکمای نیمهٔ اول سدهٔ ۱۳ هـ ـ ق شرحی است مزجی بر رسالهٔ عرشیه تألیف ملاصدرا. منظور شارح ازاین شرح رد است برشرح عرشیهٔ شیخ احمد احسائی ودرزمان حیات شارح احسائی تألیف نموده. بخشی ازاین کتاب درسال ۱۳۱۵ درحاشیهٔ کتاب مشاعر وبخش دیگرش در ۱۳۱۹ ق ـ هـ ذیل اسرار الایات درتهران چاپ شده . نسخه‌موجود ازآخروهم ازاواسط افتاده ونانویس دارد . آغاز (الحمدلله الذی خلقنا بقدرته ثم هدانا الی سبیل‌معرفته) انجام‌موجود (اینذرج فیه الواحد الغیر الحقیقی لانقسامه) خط‌شکسته نستعلیق ونسخ مختلف‌السطر دارای ۷۶برگ اندازه ۲۲ در۱۸ وقفی‌نائینی (۷۱۷)

۸۱۹ شرح عقائد عضدی

عربی مکرر ۱۷۶ـ شارح ملاجلال دوانی ـ رسالهٔ عقایدتألیف قاضی عضدالدین عبدالرحمن بن احمد ایجی ازمتون موجزهٔ کلامیه است . بروایتی این رساله آخرین اثر خامهٔ قاضی است که ۱۲روز پس ازتألیف آن فوت کرده. تألیف این‌شرح درچهارشنبه ۱۸ ربیع الاول ۹۰۵ درشهر جیرون (جزیره هرمز) اختتام یافته .

آغاز (یامن وفقنا لتحقیق عقاید الاسلامیه وعصمنا عن التقلید فی الاصول والفروع الکلامیه) انجام (المبعوث من‌خیر القبائل والبطون صلوة دائمة مایقابل العلوم والظنون) کاتب مصلح الله مصطفی رومی ـ خط نستعلیق ۲۱سطری دارای ۵۲ برگ . اندازه ۲۱ در۱۳ واقف‌شناخته‌نشد (۷۰۸)

۸۲۰ شرح عقائد عضدی

عربی‌مکرربیش ـ آغاز (یامن وفقنا لتحقیق العقاید الاسلامیه) انجام (المبعوث من خیر القبائل والبطون) کاتب مغیث الدین اصفهانی درشهرستان کاشان درسال۹۴۸نوشته. نسخه بانسخهٔ اصل مقابله شده است . خط‌نستعلیق ۲۲سطری دارای ۳۰ برگ. اندازه ۱۹ در۱۲ وقفی‌نائینی ه‍.ببینید شرح رسالهٔ اثبات واجب شماره ۷۶۳ حکمت ص ۱۲۵) (۵۹۸۷)

۸۲۱ شرح عقائد عضدی

عربی‌مکرربیش ـ این نسخه دیباچه را ندارد.

آغاز (قال‌المصنف روح الله روحه) انجام (المبعوث من خیر القبائل و البطون صلوة دائمة مایقابل العلوم والظنون) این نسخه نیز بانسخهٔ اصل مقابله شده است ـ

سال تحریر ۹٦۱ خط نستعلیق ۱۹ و ۲۰ سطری ـ دارای ۵٦ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی (۷۱۹)

۸۲۲ شرح عقائد نسفی

عربی مکرر ۱۹۱ ـ شارح سعد الدین مسعود بن عمر بن عبدالله شافعی معروف بعلامهٔ تفتازانی متولد ۷۱۲ یا ۷۲۲ دردیهٔ رجال متوفای ۲۲ محرم ۷۹۲ یا ۷۹۱ در سمرقند مدفون درسرخس ـ شاگرد قطب الدین رازی و عضد الدین ایجی است (۱) شرحی است مزجی بررسالهٔ موجزعقائد تألیفی ابو حفص عمر بن محمد نسفی سمرقندی متوفای ۵۳۷ ختم تألیف این شرح شعبان ۷٦۸ است . نسخه بچاپ هم رسیده است . (حواشی برین شرح‌را بشمارهای ۸۷ و ۸۸ و ۴۷٦ و ۵۱۹ و ۵۲۰ و ۹۱۱ و ۲۵٦ حکمت چاپی ببینید)

آغاز (الحمدلله المتوحد بجلال ذاته و کمال صفاته) انجام (فلا دلالة علی افضلیة الملائکة فی الشرف والرتبة وهذا المقصود) کاتب عبد السمیع بن ملا عبداللطیف ـ تاریخ کتابت ۱۰۵۴ خط نستعلیق ۷ سطری ـ برگ اول بخط تازه نوشته شده ـ دارای ۹۷ برگ ـ اندازه ۲۰ در ۱۰ وقفی فهرستی (۷۲۰)

۸۲۳ شرح عیون الحکمه

عربی ـ شارح امام فخر رازی که بدرخواست شاگردش حکیم محمد بن رضوان بن منوچهر ملک‌شروان تألیف نموده . عیون الحکمه ازموجزات آثار شیخ الرئیس است . وبنا بر آنچه که در کشف الظنون ذکر شده حاوی علوم منطق وحکمت طبیعی والهی است ـ عیون الانباء این کتاب را چنین توصیف نموده : « کتاب عیون الحکمة یجمع العلوم الثلاثه» ودرنامهٔ دانشوران چنین تعریف وتحدید شده : « کتاب عیون الحکمه در ۱۰ مجلد ودر آن کتاب از حکمت طبیعی والهی وریاضی گفتگو کند » واین کتاب را ازجملهٔ مؤلفات شیخ در اصفهان دانسته است . گمان میرود جملهٔ ۱۰ مجلد مذکور درآن کتاب اشتباه از کاتب است. نسخهٔ شمارهٔ ۱۷۷ تنها قسمت منطق است . اول این نسخه افتاده موجودی ازأوائل مبحث (فصل) تا آخر الهیات است ـ

آغاز موجود (العام واما الفصل الخاص فذلك هوالمحمول اللازم من العرضات) ـ انجام (وان لا یجعلنی من الهالکین یا اکرم الاکرمین ویا ارحم الراحمین) خط نسخ ۲۳ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته‌شده ، کاغذ کتاب آبی وزرد رنگ ورطوبت رسیده وموریانه خورده ، دارای ۱۹۵ برگ ـ اندازه ۲۳ در ۱۳ وقفی قائم مقام ـ «۷۲۲»

(۱) روضات الجنات

شرح غرر الفرائد

« شرح منظومهٔ شماره ـ ۸۴۸ را به بینید »

۸۲۴ شرح فصوص الحکم

عربی ـ شارح داود قیصری ـ شارح را برفصوص الحکم دو شرح است. یکی همین شرح است که بمطلع خصوص الکلم فی شرح فصوص الحکم نامیده (۱) و در تهران بنام شرح فصوص داود قیصری چاپ شده. شارح این شرح را معنون بنام امیر غیاث الدین محمد نموده. « تعلیقات برین شرح را بشماره ۴۱۸ وهم ۱۳۲ چاپی به بینید »

آغاز (الحمدلله الذی عین الاعیان بفیضه الاقدس) انجام (والشکر لولی الحقایق و التحقیق والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله وصحبه اجمعین وسلم تسلیما کثیرا کثیرا) نام کاتب وتاریخ کتابت درحاشیهٔ پائین همین برك نوشته شده وآکثر آنرا موریانه خورده است. موجودی ازآن این است: «درتمت هذالکتاب یوم الاحد من رمضان المبارك سنه الف وخمس (یا خمسین) بهاء الدین عبدالرحمن صدیقی لاهوری جلال الدین محمد ...» خط نسخ ۳۱ سطری ـ برك اول دارای سرلوح زمینه طلا عناوین واقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۳۳۸ برك. رنك کاغذ آبی ومجدول به تحریر طلا ولاجورد بسه جدول ـ موریانه خوردگی زیاد دارد ـ اندازه ۲۶ در ۱۶ وقفی نائینی «۷۲۴»

۸۲۵ شرح فصوص الحکم

عربی مکرر پیش ـ آغاز « الحمدلله الذی عین الاعیان » انجام « وهو الموفق الی الرشاد ومنه المبدء الیه والمعاد » خط نسخ ۲۳ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۳۴۳ برك. اندازه ۲۷ در ۱۷ وقفی نائینی «۷۲۵»

۸۲۶ شرح فصوص الحکم

عربی مکرر پیش ـ کاتب از اوائل دیباچه تا اول شرح را ننوشته.

آغاز « قال الشیخ الامام العالم الراسخ الفرد المحقق محی الدین » انجام « والله الموفق الی الرشاد منه المبدء والمعاد » تاریخ کتابت ۱۲۶۹، خط نستعلیق ۳۰ سطری ـ عناوین واقوال بشنجرف نوشته. دارای ۱۸۸ برك. اندازه ۳۰ در ۲۰ وقفی قائم مقام «۷۲۳»

۸۲۷ شرح فصوص الحکم

عربی مکرر پیش ـ این نسخه تا اوائل شرح فص یازدهم را دارد.

(۱) عثمانلی مؤلفلری ج ۱ کشف الظنون ج ۲

آغاز « الحمدلله الذی عین الاعیان » انجام موجود «وهی یؤید الثانی من الایات ایات المرکائب » خط نستعلیق ۲۴ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده دارای ۹۸ برگ ـ اندازه ۲۲ در ۱۸ وقفی نائینی « ۷۲۷ »

۸۲۸ شرح فصوص الحکم

عربی ـ شارح عبد الرزاق کاشانی ـ تاریخ فراغت از شرح درنسخهٔ شماره ۸۳۰ و ۸۲۹ چنین نوشته شده : « ضحوة یوم السبت الثانی عشر من جمادی الاول سنة ثانین وسبعمائه فی الخانقاه المبارك من ابواب البر المبنیة بالربع الرشیدی انارالله برهان بانیها »

آغاز « الحمدلله الاحد بذاته وکبریائه انجام « ولاتکلنا الی انفسناء طرفة فبلغ کل مرام » تاریخ کتابت ۹۰۸ خط نسخ ۲۵ سطری ، متن با شنجرف وشرح با مرکب نوشته شده دارای ۱۳۹ برگ ، اندازه ۱۷ در ۱۳ وقفی فاضلخان « ۷۲۸ »

۸۲۹ شرح فصوص الحکم

عربی مکرر پیش ـ این نسخه قسمتی از دیباچهٔ شارح را ندارد .

آغاز موجود موجود « للوجود وجود قبل الوجود وذالك محال » انجام «فبلغ کل مرام» تاریخ کتابت ۱۵ ذیقعده ۷۳۹ خط نسخ ۱۵ سطری دارای ۲۶۸ برگ ، اندازه ۱۹ در ۱۴ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ « ۷۳۹ »

۸۳۰ شرح فصوص الحکم

عربی مکرر پیش ـ این نسخه دیباچه ومقدمهٔ شارح را ندارد ـ

آغاز موجود (الحمدلله تعالی علی ما انعم علیه من معرفة الحکم) انجام (وخصهم فی طرق الاشیاد وکذاء الیه باشرف الوسائل والقربات والحمدلله رب العالمین) خط نسخ ۱۹ سطری عناوین بشنجرف نوشته شده ، دارای ۲۶۷ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی قائم مقام (۷۲۹)

۸۳۱ شرح فصوص الحکم

عربی ـ شارح عبدالرحمن جامی ـ تاریخ اتمام شرح جمادی الاول ۸۹۶ است ـ

آغاز (الحمدلله الذی زین خواتم قلوب اولی الهمم بفصوص نصو الحکم) انجام (وهو یهدی السبیل الیه وینصب الدلیل علیه ، کاتب محمد هاشم بن سید محمود تاریخ کتابت ۲۵ ربیع الاول ۱۱۰۰ خط نسخ ۲۳ سطری دارای ۲۲۱ برگ ، اندازه ۲۵ در ۱۲ وقفی نائینی « ۷۳۲ »

۸۳۲ شرح فصوص الحکم کاشی ـ جامی

عربی ـ مکرر شماره ۸۲۸ و ۸۳۱ شارحان عبدالرزاق کاشانی و عبدالرحمن جامی ـ این دو شرح جداگانه را کاتب در حاشیهٔ صفحات شرح فصوص الحکم شماره ۸۲۴ جمع و تدوین نموده.

آغاز شرح کاشی از حاشیه صفحه ۵۷ و شرح جامی از حاشیهٔ صفحه ۶۶ است . کاتب این دو شرح را درحاشیه بدین ترتیب تدوین نموده که از حاشیهٔ صفحه ۵۷ تا حاشیهٔ صفحهٔ ۶۵ مرتباً شرح کاشی را نوشته و از حاشیه صفحه ۶۶ ببعد حاشیهٔ هر صفحه را نصف بشرح کاشی و نصف دیگر بشرح جامی اختصاص داده است وعلامت تمیز بین دو شرح رقم (کا ـ کاشی و ـ ج) است که بمرکب قرمز نوشته شده است .

آغاز شرح کاشی (الحمدلله الاحد بذاته) انجام (من ابواب المسقه بالربع برحمتك یا ارحم الراحمین)

آغاز شرح جامی (الحمدلله الذی زین خواتم قلوب) انجام موجود (المعتقدات ای الا... صور... خاصه) کاتب وتاریخ تحریر همان است که در شماره ۸۲۴ ذکر شده خط نسخ ، عناوین واقوال بشنجرف ـ برگها موریانه خورده ومجدول به تحریر وطلا ولاجورد ـ اندازه ۲۶ در ۱۶ وقفی نائینی « ببینید شرح فصوص الحکم شماره ۸۲۴ ص ۵۷ » (۵۹۹۰)

۸۳۳ شرح فصوص الحکمه

عربی ـ نام شارح در دیباچهٔ هیچ یك از نسخ خطی وچاپی ذکر نشده کاتب درصدر این نسخه نوشته : « شرح فصوص مولانا جلال الدین رحمة الله علیه » اگر مقصود از مولانا جلال الدین همان ملا جلال دوانی معروف باشد در کتب تراجم چنین تألیفی برای او یاد نشده (۱) کشف الظنون شرحی از امیر اسمعیل نامی برای فصوص الحکمه یاد نموده لیك اندك مشخصی برای شرح وشارح ذکر نکرده از تذکرهٔ دانشمندان آذربایجان ص ۳۹ استفاده میشود که این شرح از امیر سید اسمعیل حسینی شام غازانی تبریزی است . مشار الیه در هرات نزد علاء الدین علی قوشجی وشیخ حسین منطقی ودرشیراز نزد ملا جلال دوانی تحصیل وتلمذ کرده ودر ۱۸ محرم ۹۱۹ بسن ۶۹ سالگی فوت نموده ودر گورستان گجیل در طرف شارع قریه خسروشه « ازمحال تبریز » دفن گشته .

---

(۱) تذکره دانشمندان آذربایجان ص ۳۹ از امیر جلال الدین استرابادی متوفای ۹۳۱ شاگرد ملا جلال دوانی را نام برده است لیك این شرح را ازاو ندانسته .

شارح این شرح را بنام ابوالمظفر سلطان یعقوب بهادرخان موشح نموده .

آغاز (الحمدلله الذی انشاء هویات الماهیات بالقضاء السابق علی القدر) انجام ـ (وعترته الذین اولی الایدی والالباب) کاتب محمد باقر لاهجانی . تاریخ کتابت شوال ۱۰۷۷ خط نستعلیق ۲۳ سطری . عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۶۸ برگ ـ اندازه ۲۰ در ۱۰ وقفی فهرستی (۷۳۱) .

۸۳۴ شرح فصوص الحکمه

عربی مکرر بیش . آغاز (الحمدلله الذی انشاء انجام (واصحابه اولی الایدی الالباب) . کاتب محمد گیلانی . سال تحریر ۱۱۰۹ خط نستعلیق ۲۱ سطری دارای ۸۰ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۰ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ (۸۳۸)

۸۳۵ شرح فصوص الحکمه

فارسی ـ شارح ابوجعفر محمد تقی بن عبدالوهاب بن حسین بن سعدالله بن حسین استرابادی . صاحب امل الامل شارح را از معاصرین خود شمرده وگوید متکلم جلیل ماهر وشاعر بوده ودرسال ۱۰۵۸ فوت کرده . نجوم السماء (ص ۱۴۲) آورده است که شارح از فضلاء عالیمقدار ومتکلمین با اقتدار بوده ودرمشهد الرضوی سکونت داشته . قول بتولد شارح در سال ۱۰۳۷ وفوتش را در ۱۱۱۰ نیز نقل کرده . لیک این عبارت کاتب بانظر تاریخ تحریر نسخه مکذب نقل مذکور درنجوم السماء است : « هذ آخر ما وجد بخط الشارح الفاضل المدقق التحریر مولانا محمد تقی افاض الله علی تربته برکاته الغامرة » شارح در رمضان ۱۰۵۶ شروع بتألیف این شرح نموده وباتمام آن موفق نگشته . این نسخه تا شرح نص چهل وهفتم را دارد ومتن نص چهل وهشتم را هم نوشته ظاهراً بشرح آن توفیق نیافته ـ شارح شرح را به پنج گفتار مصدر نموده : ۱ ـ در وجود فلسفه وبیان موضوع فلسفه اولی وکیفیت تنزل او بعلوم جزئی ۲ ـ در جدائی فلسفه از کلام ونحو بحث هریك . ۳ ـ دربیان مسئله اثبات واجب ونفی وبرهان لم ۴ ـ در بیان وجود شیئی ۵ ـ دربیان ماهیت وذاتی وعرضی وجنس وفصل وهویت .

آغاز پس از خطبه ونام مؤلف « که بعضی از دوستان وانا کیش درین روزگار که شهر رمضان المبارك سنه ست وخمسین بعد الف است ازین بی بضاعت التماس نمودند که کتابی بسازد اثبات واجب الوجود » انجام شرح « پس شروع کرد دربیان حس مشترك و گفت » انجام نسخه « فح لایخ من وجهین اما ان یعدل » کاتب محمدهادی بن محمد علی محمد (کذا) امین شریف استرابادی . تاریخ کتابت جمعه ۱۷ شهر جمادی الثانی ۱۰۹۷ نسخه رونویس شده

است از نسخه که برخی از آن بخط شارح بوده است. خط نسخ ۲۵ سطری ـ برك اول دارای سرلوح ـ عناوین درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته دارای ۱۱۵ برك ـ مجدول بتحریر وطلا اندازه ۲۴ در ۱۶ وقفی نائینی «۷۳۳».

۸۳۶ شرح فصوص الحکمه

عربی . شرحی است بطور قوله واقول ـ نسخه صدراً وذیلا افتاده دارد بهمین جهت شارح شناخته نشد . ازمضامین شرح ونقل قول ازملاصدرا وتعبیر از او بعنوان «حبرالمحقق استاد الکل فی الکل» میرساند که شارح ازعلماء امامیه نیمهٔ دوم سدهٔ ۱۱ ببعد است نسخه موجود ازاوائل شرح فص اول تا قسمتی ازشرح فص آخردارد

آغازموجود (جزء منها والا لکان مهیة الانسان عین هویته) انجام موجود (فلازم علیها بقدر الوسع والطاقة علی ماکان مکلفا علیه)

خط نسخ ترکستانی ۱۲ و۱۴ سطری . دارای ۳۲۹ برك ـ اندازه ۱۶ در۹ وقفی نائینی (۷۳۰)

۸۳۷ شرح فصول

عربی مکررشمارهٔ ۱۹۷ شارح سید عبد الوهاب بن علی حسینی گرکانی (۱) شرحی است مزجی برتعریب فصول خواجه نصیرالدین طوسی .

آغاز (نحمدك اللهم علی ما وفقتنا لادراك فصول الکلام وعلمتنا سلوك مسالك البیان)

انجام (مصلین علی نبیه صلی الله علیه وآله خاتم النبیین و آله المعصومین والسلام علیهم اجمعین)

خط نسخ مختلف السطر ـ ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۶۹ برك ـ اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی فهرستی (۷۳۴)

۸۳۸ شرح فوائد

عربی ـ شارح شیخ احمد احسائی متن کتاب رسالهٔ عرفانی موسوم بفوائداست که آن نیز تألیف شارح است رسالهٔ فوائد در ابتدا حاوی ۱۲ فائده « درمطالب مربوطه بمعرفةالله » بوده وپس ازشرح ۷ فائده بدان افزوده ـ شارح این شرحرا بخواهش هم سفر مکه اش ملا مشهد بن حسینعلی تألیف نموده تاریخ اختتام شرح شب ۹ شوال ۱۲۳۳ است . کتاب بچاپ نرسیده .

آغاز پس ازتسمیه وتحمید ونام مؤلف (ان جناب الموفق المسدد والاکرم الممجد)

انجام (استمداده من جهتها متمم ابدا) تاریخ کتابت رمضان ۱۲۶۰ خط نستعلیق ۲۱ سطری

(۱) روضات الجنات ص ۳۵۱

برگ اول دارای سرلوح کوچك . اقوال بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۱۷۰ برگ ـ و مجدول بتحریر ولاجورد وطلا بدوجدول ـ اندازه ۲۱در۱۳ وقفی نائینی (۷۳۷)

۸۳۹ شرح فوائد

عربی مکرریش ـ این نسخه تاشرح فائدهٔ هفدهم را دارد .

آغاز (ان جناب الموفق المسدد) انجام (راشدافیه الحق والهدی) تاریخ تحریر ۱۲۵۸ خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده دارای ۲۰۵ برگ . اندازه ۲۲ در ۱۵ وقفی نائینی (۷۳۵)

۸۴۰ شرح فوائد

عربی مکرریش ـ این نسخه تا آخر شرح فائدهٔ دوازدهم را دارد .

آغاز (ان جناب المسدد) انجام (عن تناول الافهام فرددت الك وكررت عليك) تاریخ تحریر ۱۲۳۹ خط نسخ ۲۰ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۶۰ برگ اندازه ۲۱ در۱۵ وقفی نائینی (۷۳۶)

۸۴۱ شرح فوائد

عربی مکرریش ـ این نسخه نیز تاآخر شرح فائدهٔ دوازدهم را دارد .

آغاز (ان جناب الموفق المسدد) انجام « عن تناول الافهام فرددت الك وكررت عليك » کاتب حسن ـ درخرم‌آباد تاریخ کتابت جمادی الاول ۱۲۴۲ خط شکسته ونستعلیق ۲۰سطری ـ اقوال بشنجرف دارای ۱۲۰ برگ . اندازه ۲۱در۱۵ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۹ (۷۴۰)

۸۴۲ شرح کاشف الاسرار

عربی ـ ماتن وشارح محمد حسن بن زین العابدین سبزواری ـ متن کتاب ارجوزه‌ایست ازشارح که خود بشرح آن پرداخته‌است . ارجوزه مرتب برسه فن وخاتمه است : ۱ـ در امور عامه در ۷ مقاله وخاتمه ۲ـ درجواهر واعراض در ۲ مقاله ۳ درمبداء ومعاد در ۴ مقاله ـ خاتمه درنبوت ـ تاریخ اختتام نظم ارجوزهٔ متن سال ۱۲۹۲ است وتاریخ فراغت از شرح ربیع‌الاول ۱۲۹۴ است . طرز شرح مزجی‌است شروع قبل‌ازمتن مصدراست بعنوان کاشف

آغاز (یاحسن الوجه والاسم والصفة لسنا عرفنا لك حق المعرفة . ای الله تم وجود غیر متناهی) انجام (واحمدالله علی افضاله ـ مصلیا علی النبی وآله) گمان میرود که نسخه بخط شارح باشد . خط نستعلیق ونسخ مختلف السطر ـ دارای ۱۰۳ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی فهرستی (۸۲۵)

۸۴۳ شرح کلمات باباطاهر

عربی - شرحی است مزجی بر جملات و کلمات قصار مأثور و مروی از باباطاهر عریان همدانی (۱) درمعارف وتوحید وتهذیب نفس که آنرا شارح مرتب و مبوب در ۲۳ باب نموده ۰ (۲) نظر به آنچه کاتب در صدر نسخه نوشته شارح عین القضاة ابو المعالی (ابوالفضائل) عبدالله بن محمد بن علی بن حسن بن علی میانجی همدانی است که تربیت یافتهٔ شیخ احمد غزالی است و بتهمت دعوی خدائی بسعی وزیر قوام الدین ابوالقاسم بن حسن درگزینی درسال ۵۲۵ یا ۵۳۳ درمدرسه اش پوست کنده و بدار آویخته و در بوریای نفت آلوده پیچیده و سوخته شده

آغاز (الحمدلله الواحد الاحد الصمد الذی لم یلد ولم یولد و لم یکن له کفوا احد المقدس ذاته) انجام (وظن ان فیما وصیت عرض القابل مضت وفیما انتمیت الی محی هذه الطاعة نسبت) کاتب علی بن محمد صالح خوانساری - تاریخ کتابت ۱۲۶۵ خط نسخ ۲۰ سطری - اقوال وعناوین درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته شده - دارای ۵۶ برگ ۰ اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی فهرستی (۷۴۲)

۸۴۴ شرح گلشن راز

فارسی - شرحی است متوسط ونسبتا جامع - درنسخه نام شارح مذکور نیست - لیک اینقدر معلوم است که شارح ازمریدان سید نور بخش وازمردمان نیمهٔ دوم سدهٔ ۹ است ۰

آغاز نسخه (بنام آنکه جانرا فکرت آموخت) آغاز شرح (مراتب نزلات که مرتبهٔ انسانی است باز همان نفس باز مرتبهٔ انسان بسیر رجوعی که تمکین سیارات باز پس یعنی قیود کثرت را گذاشته بسیط اغبر باول رسیده مطلق گشت) انجام شرح (چون هیچ نماند ازما آمد برما بنشست) انجام نسخه (الهی عاقبت محمود گردان) کاتب شکرالله بن فتح الله ایموزی - تاریخ کتابت ۲۰ صفر ۱۰۵۲ خط نستعلیق ۱۵ سطری - برگ اول دارای یك سرلوح حاشیه وبین سطور این برگ وبرگ دوم گل بوته وطلا اندازی - متن بشنجرف وشرح بمرکب نوشته شده - دارای ۱۶۵ برگ - ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا اندازه ۲۴ در ۱۳ وقفی نائینی « ۷۴۳ »

۸۴۵ شرح مثنوی

فارسی - ترجمه عبارات وابیات عربی وشرح ابیات منتخبهٔ فارسی از مثنوی مولوی است - نسخه از اول ومیانه وآخر افتاده دارد وبرخی از صفحاتش سفید است ۰ بهمین

---

(۱) متوفای ۴۱۰ یا اواخر نیمه اول سده ۵ ه.ق

(۲) متن کتاب درسال ۱۳۰۶ خورشیدی ضمیمه رباعیات باباطاهر درتهران چاپ شده ۰

جهت مترجم وشارح شناخته نشد . گمان میرود کتاب همان شرح علاء الدین بن یحیی واعظ شیرازی موسوم به ازهار مثنوی وانوار معنوی باشد.

آغاز موجود (آنها که غلبه کنند برتو حق سبحانه توراغالب گرداند نه ایشان را).

انجام موجود (که ما هراینه اورا نگاهداریم ازهرچه میترسی تو ببراو ـ اینجا در حکایت مذکور) خط نستعلیق ۱۷ سطری عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۹۰ برگ و موریانه خورده ـ اندازه ۱۷ در۹ وقفی قائم مقام (۷۴۴)

شرح مثنوی

جواهر الاسرار شمارهٔ ۹۹۹ را به بینید

۸۴۶ شرح مشاعر

عربی ـ شارح محمد جعفر بن محمد صادق لاهیجانی ـ ترجمهٔ شارح بنظر نرسید .

آغاز (الحمدالله الذی تجلا لذاته بذاته لظهور صفاته و تعینت الصفات فحدث فعله) انجام (ووقف لتمام الدایره وان کان فوق کل ذیعلم علیم وهو العزیز الحکیم) کاتب محمد رضا تبریزی ـ تاریخ کتابت رمضان ۱۲۵۵ دراصفهان خط نستعلیق وشکسته ۱۹ سطری عناوین درمتن و حاشیه بشنجرف نوشته شده دارای ۷۴ برگ اندازه ۲۰ در۱۳ وقفی نائینی « ۷۴۵ »

۸۴۷ شرح مقامات العارفین

عربی ـ قطعهٔ شرح اشارات خواجه نصیر طوسی « شرح نمط نهم » است .

آغاز (لما اشار فی النمط المتقدم الی ابتهاج الموجودات) انجام (مع ذالک الی جوهرمناسب له بحسب الفطره) خط نستعلیق که در هربرگی در سه ستون درمتن و حاشیه بطورچلیپا نوشته بین ستونها مجدول به تحریروطلا است ـ اقوال وعناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۸ برگ اندازه ۳۳ در۲۶ وقفی نائینی « ۲۴۷ »

۸۴۸ شرح منظومه

عربی ـ شارح حاجی ملاهادی سبزواری، شرحی است مزجی برارجوزه اش موسوم بغررالفرائد در حکمت الهی وطبیعی ـ تاریخ شروع به نظم ارجوزه در ۱۲۴۰ بوده وتألیف این شرح درآدینهٔ ۲۳ رمضان ۱۲۶۱ خاتمه یافته کتاب مکرراً درایران چاپ شده ـ نسخه دیباچهٔ شارح را ندارد .

آغاز موجود (یا واهب العقل لک المحامد ـ الی جنابک انتهی المقاصد الهیة افادة ما ینبغی) انجام (وجعل عاقبة امورنا خیرا بمحمد وآله الطاهرین وصلی الله علیهم اجمعین)

شرح و تعلیقه براین کتاب را بشماره های ۳۴۶ و ۸۵۰ خطی و۴۶۳ و ۲۵۷ چاپی بهبینید.
تاریخ کتابت ۲۹ شوال ۱۲۷۹ خطنستعلیق ۱۵ سطری ـ دارای ۱۶۷ برگ ـ اندازه۲۳در ۱۳ وقفی‌نائینی (۷۵۰)

۸۴۹ شرح منظومه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (یا واهب العقل لك المحامد) انجام (وجعل عاقبة امورنا خیرا بمحمد وآله الطاهرین) کاتب محمد علی‌تاریخ کتابت ماه صفر ۱۲۹۴ درمدرسة قصبة خبوشان ـ خط شکسته ونستعلیق ۱۹ سطری ـ عناوین درمتن‌وحاشیه بشنجرف‌نوشته شده ـ دارای ۱۲۵ برگ ـ اندازه ۲۷ در۱۶ وقفی نائینی «۷۴۹»

۸۵۰ شرح منظومه

عربی ـ شارح سید محمد عصار، شرح وتوضیح منظومه وشرح‌منظومهٔ سبزواری است، این شرح در سال ۱۳۴۹ دردست تألیف بوده نسخهٔ موجود بخط شارح است وتاقدری ازمبحث(جهت) را دارد ظاهراً بیش ازین ازخامهٔ شارح تراوش نکرده است.
آغاز (احمد رباً لا اله غیره) انجام موجود (ذاتی لها لاعرضی مثل حرارة) خط نستعلیق مختلف‌السطر دارای ۲۱۱ برگ ـ اندازه ۱۹در۱۲ وقفی شارح «۷۵۱»

۸۵۱ شرح منظومه

عربی‌مکرر پیش ـ این نسخه قطعه ایست ازآنشرح ودارای ۷۱ برگ‌است، تنهایکطرف برگ را کاتب نوشته وطرف دیگررا سفید گذاشته است ومینماید که برای چاپ تحریرشده نسخه بنظر شارح رسیده ودر اغلب برگهای آن بجوهر قرمز عبارات وحواشی تعلیق نموده .
آغاز موجود (رفع اشکالی فاقول تعریفهم الماهیة بانها من‌حیث هی) انجام (لکان مستلزما لجوازالتکرار فی حقه وهو محال) خطنسخ۱۷سطری‌دارای ۱۶برگ مجدول بمرکب وبقیه بدون جدول است، اندازه ۲۸ در۱۸ وقفی شارح در۱۳۵۶ «۵۶۶۰»

۸۵۲ شرح مواقف

عربی مکررشمارهٔ ۱۵۵ ـ شارح میر سید شریف ـ شرحی است مزجی بر (مواقف) تألیفی‌قاضی عضد الدین ایجی که از متون موجز کلامی است . تالیف این شرح در۸۰۷ در سمرقندخاتمه یافته وشارح آنرا بنام سلطان غیاث الدین پیر محمد اسکندر موشح نموده‌است حواشی براین شرح رابشماره‌های ۵۲۱ و۵۲۳ وهم ۲۵۸ چاپی ودوحاشیهٔ برآنراضمن‌شمارهٔ ۳۸۴ تا ۳۸۷ چاپی بهبینید »

آغاز (سبحان من تقدست سبحات جماله عن سمة الحدوث والزوال) انجام (وصلی‌اله علی سیدنا الانام وصحبه العظام وسلم تسلیما کثیرا) خط‌نسخ ۲۳ سطری ـ فصول‌ومقاصد بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۴۲۷ برگ ـ ومجدول‌بلاجورد وشنجرف ـ اندازه ۲۵در۱۶ وقفی‌نائینی « ۷۵۳ »

۸۵۳ شرح مواقف

عربی ـ مکررشمارهٔ ۱۵۱ ـ شرحی است بعنوان (قوله ـ اقول) برمواقف‌قاضی عضدالدین ایجی، درنسخه نامی از شارح نیست ـ درپشت نسخه مذکور نوشته‌شده : « شرح مواقف لمولانا شمس الدین » درپشت این نسخه بخطه‌غیر باخط نسخه نوشته‌شده : « شرح مواقف ابهری » کشف الظنون ازشارحین مواقف شمس‌الدین محمد بن یوسف کرمانی وهمٌ سیف‌الدین ابهری را یادکرده لیك اندك مشخصی ازاین دوشرح نیاورده. شارح در دیباچه از صاحب‌متن تعبیر باستاد نموده . تألیف این‌شرح در روز دوشنبهٔ نیمهٔ ربیع‌الاول ۷۶۷ خاتمه یافته ـ ازدعای‌کاتب درآخر نسخه استفاده میشود که شارح در تاریخ کتابت این نسخه زنده بوده . نسخه رونویس شده است ازنسخهٔ که از نظر شارح گذشته است .

آغاز (سبحانك اللهم ونحمدك یارب العزة والعلاء انت کما اثنیت علی نفسك لا احصی علیك شیئا من الثناء) انجام (ویعفو عن‌طغیان القلم والخیال ومالایخلو البشر من‌السهو والزلل وان یعاملنا بفضله ورحمته انه هوالغفور الرحیم) کاتب ابو محمد عبید بن‌محمد بن علی‌بن ابی بکرشافعی تاریخ‌کتابت ـ ۱۰ صفر ۷۷۶ خط‌نسخ ۳۵ سطری . اقوال‌بشنجرف نوشته شده . دارای ۲۶۳ برگ . نسخه موریانه خورده و رطوبت رسیده . اندازه ۲۷در۱۸ وقفی فاضلخان « ۷۵۲ »

۸۵۴ شرح نجات العباد

عربی ـ مؤلف متن وشرح شناخته‌نشد . کتاب شرحی است مزجی برمتن موجز کلامی‌بمسلك امامیه . مضامین کتاب اشعار دارد که شارح ازمردمان سدهٔ ۱۰ بوده‌است . رساله ضمن ۶ فصل صورت گرفته ومصدراست‌بحدیث مشهور : (ستفرق امتی علی ثلث‌وسبعین فرقه) فصل ۱ اثبات وتوحید واجب ـ ۲ درصفات ثبوتیه ۳ـ درتنزیهات (صفات‌سلبیه) ۴ـ درنبوت ۵ درامامت ۶ـ درمعاد جسمانی ـ نسخه دیباچه شرحرا ندارد .

آغاز متن (الحمدلله الذی رفع السموات بغیر عمد والقی فی الارض رواسی ان تمید بلا مدد والصلوة علی حبیبه سید المرسلین محمد وعلی عترته الاکرمین صلوة لاتحصی ولاتعد)

آغاز نسخه (الحمد هو الثناء القول علی الجمیل الاختیاری علی جهة التعظیم والتبجیل) ـ انجام (فاوغاب علی ظنه حصول ضرر علیه او علی احد من اخوانه المؤمنین سقطا) کاتب محمد بن علی مرتضی حسینی استرابادی ـ تاریخ کتابت ۲۴ جمادی الثانی ۹۷۷ در مدرسه رزمساریهٔ قزوین. خط نسخ ۱۹ سطری ـ دارای ۶۲ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۶ وقفی فهرستی « ۷۵٤ »

۸۵۵ شرح هدایة الحکمه

عربی مکرر شمارهٔ ۱۸۷ شرحی است بطور قال ـ اقول برمبحث طبیعیات والهیات ـ نظر به آنچه درپشت نسخه مذکور نوشته شده وهم ازاحالهٔ برخی ازمطالب این کتاب بشرح حکمت العین دانسته میشود که شارح فاضل جنگی شمس الدین محمد بن مبارکشاه بخارائی است . کشف الظنون این شرح را یاد کرده لیکن جملهٔ آغاز شرح حکمت العین شارح را برای این شرح اشتباها ضبط نموده . درپشت نسخهٔ شمارهٔ ۸۵۷ مرقوم است: « شرح هدایهٔ جلالیه » اگر مقصود ملاجلال دوانی باشد چنین کتابی درمؤلفات او ذکر نشده ـ نسخه دارای برخی حواشی ازمحب الدین وهم توضیحات دیگری است . نسخه خطبه را ندارد .

آغاز (وبعد فقد سئالنی بعض احبائی ان اکتب لقسمی الطبیعی والالهی من کتاب الهدایة) انجام (وتطویل ممل فی شرح هذا المختصر والحمدلله علی التمام وللرسل افضل السلام) کاتب اسفندیار. تاریخ کتابت ۸۵۰ (حاشیه براین کتاب را بشماره ۵۲۴ به‌بینید) خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده دارای ۵۳ برگ. اندازه ۲۱ در ۱۳ خریداری آستان قدس اسفند ۱۳۱۸ « ۷۴۱ »

۸۵۶ شرح هدایة الحکمه

عربی مکرر پیش ـ این نسخه صفحه اول را ندارد .

آغاز موجود (مع تقدیم الطبیعی علی الالهی لان الطبیعیات اقدم الاشیاء بالقیاس) ـ انجام (وتطویل ممل فی شرح هذا المختصر) کاتب یعقوب بن عوض ـ سال تحریر جمادی الاول ۸۸۸ خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۴۳ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۳ وقفی فهرستی « ۷۶۲ »

۸۵۷ شرح هدایة الحکمه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (وبعد فقد سئالنی بعض احبائی) انجام (وتطویل ممل فی شرح هذا المختصر) خط نستعلیق ۱۷ سطری. کاتب عناوین قال واقول را ننوشته و سفید

گذاشته است ـ نسخه رطوبت رسیده ـ دارای ۷۶ برگ ـ اندازه ۱۷ در ۱۰ واقف شناخته نشد

« ۵۸۹ »

۸۵۸ شرح هدایة الحکمه

عربی مکرر شماره ۱۸۸ ـ شرحی است بطور قال ـ اقول برقسمت طبیعیات والهیات نظر به آنچه در کشف الظنون ج۲ ص۹۴۶ آمده شارح مولانا احمد زاده بن محمود هروی خزیانی است. کشف الظنون ج۲ ص۱۲۲ ازشارحین عقاید نسفی ملازاده هروی خیرزیانی را یاد کرده که در ۸۸۶ ازشرح عقائد فراغت یافته، گمان میرود که موسوم باین دواسم یکشخص وابن تخالف از ناسخ باشد.

آغاز (باسمك اللهم یا اهل الحمد والثناء ویا ذاالعظمة والکبریاء یامنشئ الاحسام) ـ

انجام (انه البر الرحیم والجواد الکریم وصلی الله علی سیدنا محمد وآله وصحبه اجمعین)

خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ اقوال وفصول بشنجرف حشیة بعضی ازبرگها دوائری است که که باشنجرف رسم شده، نه برگ اول نسخه با خط تازه نوشته شده دارای ۱۰۸ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۳ وقفی فهرستی « ۷۶۴ »

۸۵۹ شرح هدایة الحکمه

عربی مکرر شمارهٔ ۱۸۹ شارح حسین میبدی ـ تاریخ تألیف سال ۸۸۰ است.

آغاز (الهدایة امر من لدیه) انجام (وتوفیق الوصول الیه من الله الاکبر) کاتب ابوالفضل بن مهدی بن حاجی ـ تاریخ کتابت رجب ۱۰۲۴ « حواشی براین شرح را بشماره های ۸۹ و ۹۳ و ۵۲۵ و ۵۲۶ به بینید » خط نستعلیق ۱۴ سطری ـ فصول بشنجرف نوشته شده دارای ۱۴۹ برگ ـ اندازه ۱۷ در ۸ وقفی نائینی « ۱۶۱ »

۸۶۰ شرح هدایة الحکمه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (الهدایة امر من لدیه) انجام (و توفیق الوصول الیه من الله الاکبر) تاریخ تحریر ۱۰۸۹ خط نسخ ۱۷ سطری ـ فصول بشنجرف نوشته شده دارای ۱۲۸ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی صدر الدین ظهیرالاسلام زاده در مهر ۱۳۰۸

« ۷۵۸ »

۸۶۱ شرح هدایة الحکمه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (الهدایة امرمن لدیه) انجام (و توفیق الوصول الیه من الله الاکبر) تاریخ تحریر ۱۲۶۴ خط نستعلیق ۱۷ سطری برگ اول و ۱۵ برگ آخر بخط تازه

نوشته‌شده ـ دارای ۸۷ برگ . اندازه ۲۲ در ۱۳ خریداری آستان قدس در اسفند ۱۳۱۸ « ۷۴۸ »

۸۶۲ شرح هدایة الحکمه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (الهدایة امر من لدیه) انجام (وتوفیق الوصول الیه من الله الاکبر) کاتب محمد اصطهباناتی . سال‌تحریر ۱۲۷۲ خط نسخ ۱۵ سطری ـ فصول و عناوین درمتن و حاشیه بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۱۱۲ برگ . اندازه ۲۳ در ۱۳ وقفی فهرستی (۷۵۹)

۸۶۳ شرح هدایة الحکمه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (الهدایة امر من لدیه) ازآخر نسخه چند برگی افتاده . انجام موجود (عن ظهور خواص افیکون) خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ فصول و عناوین درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۹۵ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۰ وقفی نائینی (۷۹۰)

۸۶۴ شرح هدایة الحکمه

عربی ـ نسخه دیباچه ندارد . نظر بانچه در پشت برگ اول نوشته شده شارح ملا غیاث بحرآبادی است . ترجمه‌اش بنظر نرسید تنها درحاشیه صفحه ۱۲ حاشیه بر شرح جدید تجرید (که بشماره ۵۰۲ ضبط است) غیاث الدین محمد بحرآبادی نامی نوشته شده و مؤلف آن کتاب از او تعبیر باستاد نموده است . نسخه حاوی بخش طبیعیات و آلهیات است .

آغاز (القسم الثانی فی الطبیعیات ای فی احوال الاجسام الطبیعیة اوفی المسائل الطبیعیه وهذا هوالمناسب لما سیاتی من قوله القسم الثالث فی الالهیات) انجام (وهی النفوس التی عرفت بالاکتساب النظری ان کان لها کمالات تا ما ولم یکتسبه) کاتب نظر محمد بن شیرعلی بخارائی درمدرسه غازیان بخارا . خط نستعلیق شکسته ۲۳ سطری ـ عناوین را نویسنده نوشته . دارای ۳۶ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی فهرستی «۷۶۳»

۸۶۵ شرح هدایة الحکمه

عربی . شارح ملاصدرا ـ آغاز (الحمدلله مخترع العقل الفعال) انجام (عقد دون عقد والله اعلم بالصواب الملهم لاولی الالباب) کاتب پسر میرزا عبدالله شریفی شیرازی تاریخ کتابت محرم ۱۲۳۴ در شیراز در مدرسه میرزاعلی اکبر خط شکسته نستعلیق ۱۹ سطری ـ برگ اول دارای سرلوح اقوال و عناوین درمتن و حاشیه بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۲۵۸ برگ . ومجدول بشنجرف وتحریر وطلا بدوجدول ـ اندازه ۲۳ در ۱۴ وقفی نائینی « ۷۵۷ »

۸۶۶ شرح هیاکل النور

عربی ـ مکرر شماره ۱۹۸ شارح ملاجلال دوانی ـ شرحی است مزجی برهیاکل

النور شیخ اشراق وموسوم است به شواکل الحور فی شرح هیاکل النور . شارح درآخر کتاب تاریخ فراغت ازاین شرح را چنین ذکر نموده : « تنجز تحریره بیمین مؤلفه بعد العشاء الاخرة من لیلة الخمیس الحادی عشر من شهر شوال ختم بالخیر والاقبال لسنة اثنین وسبعین وثمانمائه الهجریة بدار الموحدین فی تبریز فی الزاویة المبارکة المظفریة شکرالله سعی بانیها السلطان السعید الغازی ابی المظفر جهان شاه ورفع درجته فی علیین وکان نهضته الی جانب دیار بکر فی اوائل هذه السنة ووقع هجوم الاعداء علیه واغتیاله فی الثالث عشر من ربیع الاول للسنة المذکورة » شارح این شرح را بسلطان محمود ملقب بخواجه‌جهان اهداء نموده ودرحاشیهٔ این نسخه سلطان ابوسعید گورکان نیز نسخه بدل نوشته‌شده است. مجالس المؤمنین آورده : « دیگر شرح هیاکل که آنرا یکبار بنام بعضی از ملوک هند بملك التجار اشتهار داشت ممنون ساخت ومرتبهٔ دیگر افتتاح آن بنام یکی ازسلاطین ایران نموده » آغاز (یامن نصب رایات ایات قدرته علی کواهل هیاکل الممکنات) انجام (والسلام علی القدسیین خصوصا علی سیدنا سید الکل فی الکل وآله وصحبه اجمعین علیهم السلام الی یوم الدین) کاتب محمد صفی توسرکانی ـ تاریخ کتابت محرم ۱۱۱۷ صدر نسخه ضمن یکصفحه ونیم عبارتی است ازغیاث الدین منصور دشتکی دروفق اعداد حروف اسامی والقاب مبارکه دوازده امام علیهم السلام ـ خطنستعلیق ۱۹ و۲۰سطری ـ اقوال‌وعناوین درمتن و حاشیه بشنجرف‌نوشته‌شده ـ نسخه رطوبت‌رسیده ـ دارای ۹۵ برگ. اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی‌فهرستی « ۷۶۶ »

۸۶۷ شرح هیاکل النور

عربی . مکرربیش- آغاز (یامن نصب رایات آیات قدرته) انجام (والسلام علی‌القدسیین خصوصا علی سیدنا سید الکل فی الکل‌وآله وصحبه) خطنستعلیق ۱۹ سطری ـ دارای۸۵ برگ وموریانه خورده ، اندازه ۱۹ در۹ وقفی‌نائینی « ۷۶۵ »

۸۶۸ شرح هیاکل النور

عربی‌مکرربیش ـ آغاز (یامن نصب رایات آیات قدرته) انجام (و السلام علی القدسیین خصوصا علی سیدنا سید الکل فی الکل وآله اجمعین) خطنسخ ۱۹ سطری ـ عناوین درمتن‌وحاشیه بشنجرف نوشته‌شده دارای ۹۲ برگ وموریانه‌خورده اندازه ۱۸در۱۱ وقفی‌نائینی « ۷۶۷ »

۸۶۹ شرح هیاکل النور

عربی‌مکرربیش ـ کاتب بخشی ازدیباچه را ننوشته ـ

آغاز (غب انطماسها اخفاء تباشیر انواردولته) انجام (والسلام علی قدسیین خصوصا علی سیدنا سید الکل فی الکل وآله وصحبه اجمعین) خط نستعلیق ۲۱ سطری دارای ۷۳ برگ ، مجدول بلاجورد ونسخه موریانه خورده . اندازه ۲۱ در ۱۲ «ه» ببینید حاشیه صحا کمات شمارهٔ ۵۳۵ حکمت ص ۵۷ ه» « ۵۱۸۸ »

۸۷۰ شرح هیاکل النور

عربی ـ شارح غیاث الدین منصور دشتکی . شرحی است مزجی وتمام نظرشارح در رد شرح ملا جلال دوانی است .

آغاز (افتتح فاقول یاغیاث المستغیثین نجنا باشراق هیاکل النور عن ظلمات شواکل الغرور) انجام (سیما نبینا الذی نجانا بانوار الهدایة عن ظلمات الضلالة و آله الکرام الابرار وصحبه العظام الاخیار ما تعاقب اللیل والنهار) کاتب فتح الله بن شکرالله بن لطف الله کاشانی (صاحب تفسیر منهج الصادقین) تاریخ کتابت ۱۶ ذیقعده ۹۴۹ خط نستعلیق ۲۰ سطری دارای ۱۰۴ برگ ، اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی « ۷۶۸ »

۸۷۱ شطحیات

عربی مکررشماره ۱۵۶ ـ مؤلف شیخ شطاح . کتاب توضیح و شرح گفتار مرموز عرفاء است . دردیباچه مقصود ازین تألیف را چنین ذکرنموده : «ومنتهی مقصودی فی تصنیف هذا الکتاب تفسیر شطحیات الحلاج وبیان افعاله و اقواله فحبه هیجنی الی ان افسر مقالته فی الشطح واشارته فی الانانیه» تا آنجا که گفته : « ثم الحقت باقواله شطحیات بعض المشایخ حیالهم لیکون کتابا کافیا للمقتبسین انوار براهین رموزهم وافعالی فی الوجود والغلبات »

آغاز (الحمدلله الذی نقدس بسبحات جمال جبروته عن دمن الحدثان) انجام ـ (والحمدلله کما ینبغی اکرم وجهه وصلواته علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین) تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۰۶۴ خط نسخ ۲۳ سطری ـ دارای ۱۴۱ برگ ، اندازه ۲۲ در ۱۲ وقفی نائینی « ۷۶۹ »

۸۷۲ شفاء ج ۱

عربی مکررشمارهٔ ۱۷۲ ـ مصنف شرف الملك شیخ الرئیس ابوعلی حسین بن عبدالله بن حسن بن علی بن سینا بلخی ـ متولد ازمادری ستاره نام دردیه افشنه (ازمحال بخارا) در ۳ صفر ۳۷۳ (یا ۳۶۳) متوفای روز آدینه یکم رمضان ۴۲۸ یا ۴۲۷ ه آرامگاهش درهمدان مشهور است . علم فقه را ازاسمعیل زاهد آموخت ودرآن کامل شد ونزد ابوعبدالله ناتلی منطق وقدری از ریاضی دید ودرخدمت ابومنصورحسن بن نوح قمری تحصیل علم طب نمود

وباقوت هوش وذکاوت غریزی وقدرت ذاتی و کوشش وپشت کار درمطالعه بسن ۱۸ سالگی فارغ التحصیل واستاد نامی روزکار گردید و بزیاده برافاده وافاضهٔ علمی وزارت شمس الدوله دیلمی وهم علاء الدولهٔ کاکویه را عهده دار گشت. این کتاب دائرة المعارف فلسفهٔ مشائی ومفصل ترین آثار علمی شیخ است وحاوی علوم منطق وحکمت طبیعی والهی وریاضیات است درهمدان شروع به تصنیف آن نموده وگفته اند که در۱۸ مجلد صورت گرفته در ۲۰ روز الهیات و طبیعیات آنرا (بجز کتاب حیوان ونبات) بپایان رسانده ـ منطقیات وریاضیات آن چاپ نشده. موجودی ازطبیعیات آن در۸ فن است. الهیات آن درفن سیزدهم است وهرفن دارای مقالات وهر مقالهٔ دارای فصول است ودرتهران دردوجلد چاپ شده . این نسخه شامل قسمت طبیعیات است (ترجمهٔ فن اول کتاب را بشماره ۲۳۰ چاپی به بینید »

آغاز (واذ قد فرغنا بتیسیرالله وعونه مما وجب فی کتابنا هذا وهو تعلیم اللباب من صناعة المنطق) انجام (فاما حدیث الاسنان و منافعها فقد علمت فی موضع آخر) کاتب محمد رضا ـ تاریخ کتابت جمادی الاول ۱۰۵۳ خطنستعلیق ۱۹ سطری ـ فصول وعناوین درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۴۴۹ برگ وشش سرلوح مذهب و مجدول بلاجورد وتحریر وطلاء اندازه ۲۵ در ۱۷ وقفی نائینی (۷۷۲)

۸۷۳ شفاء ج ۱

عربی مکرر پیش ـ این نسخه ازفن دوم طبیعیات تا آخر مقاله هشتم ازفن هشتم را دارد

آغاز (الفن الثانی من الطبیعیات وهو مقالة واحدة فی السماء والعالم فصل فی قوی الاجسام)

انجام (کالحمامة والعصافیر وذوات النحل فلا یعمل شیئا من ذالك) خط نسخ ۲۱ سطری فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۳۱۸ برگ ـ اندازه ۳۰ در ۲۰ وقفی نائینی « ۷۷۰ »

۸۷۴ شفاء ج ۱

عربی مکرر پیش ـ این نسخه ازآغاز تا پارهٔ ازفصل ششم ازمقالهٔ سوم ازفن ششم را دارد ـ آغاز (واذ قد فرغنا بتیسیر الله تعالی وعونه مما وجب) انجام موجود (وکان من شان بعضها کما فرضنا ان یقبل الاثر) خطنستعلیق ۲۹ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۱۷۹ برگ. اندازه ۲۵ در ۱۸ وقفی نائینی (۷۷۱)

۸۷۵ شفاء ج ۱

عربی مکرر پیش ـ این نسخه از آغاز تاپایان فن پنجم را دارد

آغاز (فی السماع الطبیعی وهو اربع مقالات واذ قد فرغنا) انجام (یکون ذخیرة

الی وقت طلب الاخر بالروية والفكر) خط نستعليق ۱۷ سطری . کاتب جای فصول وعناوين را سفيد گذاشته ونتوشته است . دارای ۳۲۷ برك ـ اندازه ۲۰ در ۱۲ وقفی نائینی (۷۷۳)

۸۷۶ شفاء ج ۲

عربی مکرریش ـ صفحات این نسخه دارای حواشی مختلفه است ازملا صدرا و غیره .

آغاز (الحمدلله رب العالمين والصلوة والسلام على محمد وآله اجمعين الفن الثالث عشر) انجام (وخليفة الله فيه) تلخیص وحاشیه برین جلد را بشماره ۳۲۴ و ۵۲۹ خطی وبضمیمهٔ شمارهٔ ۳۹۳ چاپی به بینید کاتب فضل الله بن حسن نائینی . تاریخ کتابت ربیع الاول ۱۰۸۲ . درپشت برك اول مقاله ایست از ملا صدرا دربیان: لمیت اختصاص منطقه بموضع معین ازفلك . ونیز از حاشیهٔ صفحهٔ ۱۶۴ تا حاشیهٔ صفحهٔ ۱۶۸ رسالهٔ ایست در معاد جسمانی از ملا صدرا وآخر نسخه ضمن ۱۱ صفحه شرح کتاب شفاء وهم رساله در سیره وترجمهٔ شیخ الرئیس بقلم ابو عبدالله جوز جانی ضمیمه است ـ خط نسخ ۲۵ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۹۷ برك . ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا . اندازه ۳۵ در ۲۰ وقفی نائینی (۵۶۶۲)

۸۷۷ شفاء ج ۲

عربی مکرریش ـ آغاز (الفن الثالث عشر من کتاب الشفاء فی الالهيات عشر مقالات) انجام (وهو سلطان عالم الارضين وخليفة الله فيها) تاریخ کتابت محرم ۱۰۷۵ خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ برك اول دارای یك سرلوح مذهب . فصول و عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۲۰۸ برك ـ ومجدول بتحریر وطلا ـ اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی نائینی « ۷۷۵ »

۸۷۸ شفاء ج ۲

عربی مکرریش آغاز (الحمدلله رب العالمين وصلوته على محمد وآله اکرمین اجمعین) انجام (وهو سلطان لعالم الارض وخليفة الله فيها) خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۲۱۲ برك . ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا ـ اندازه ۱۷ در ۱۲ وقفی نائینی (۷۷۴)

۸۷۹ شمس الهدایه وقالع الضلاله

فارسی ـ مؤلف شمس الدین حسینی موسوی رضوی فرزند سید عبدالرحیم مفتی هرات . ترجمهٔ مؤلف درآخر کتاب « حاشیه برشرح رشیدیه» شمارهٔ ۲۰۶ منطق مذکور ومختصر آن این است : شمس الدین بن عبدالرحیم بن ولی محمد بن الله داد بن علیشیر

بن ایوب حسینی قندهاری هروی حنفی ـ از مردمان نیمهٔ اول سدهٔ ۱۳ هـ - ق است که پس از پدر مسند قضاء هرات را اشغال نمود . کتاب درمطاعن واحتجاجات ورد بر شیعه است که بنام فرزندش قاضی فیض‌الله تألیف کرده . کتاب مرتب بریک مقدمه وچهار فصل وخاتمه است : مقدمه درذکر فرق اهل تشیع ـ فصل اول در عقائد طایفهٔ امامیه و فرقهٔ اثنی عشریه ۲ـ در رؤیت حق تم ۳ـ در بیان اثبات خلافت عمر . ۴ـ درذکر بعضی ازمطاعن ومسائل مردوده ـ خاتمه در ایراد مسائل باطله ـ تاریخ‌تألیف سال ۱۲۱۹ است . جای عناوین فصول سفید است .

آغاز (حمد بیحد مرخالقی‌را سزا است که از پشت افلاک تا روی خاک جزوی از اقطار مملکت اوست) انجام (زیاده اگر کس است همین قدر بس است وعلیه التوکل و الاعتماد فی المعاش والمعاد) خط‌نستعلیق وشکسته ۲۱ سطری . دارای ۷۷ برگ ـ اندازه ۲۶ در۱۵ وقفی‌نائینی م ۷۷۶ »

۸۸۰ شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام ج ۱

عربی . مکررشماره ۱۶۷ شارح عبد الرزاق لاهیجی . بروایت روضات الجنات این کتاب یکی از دوشرح شارح‌است برتجرید . این نسخه تا آخر مقصد اول‌را دارد .

آغاز (ربنا افتح بیننا وبین قومنابالحق وانت خیر الفاتحین) انجام (لحصول البرودة وعلة ممدة ذاتیه له ایضا) کاتب علی قمی ـ تاریخ کتابت ۱۲۶۵ خط‌نسخ ۲۳سطری ـ عناوین‌بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۱۲۷ برگ . اندازه ۲۸ در۱۸ وقفی‌نائینی (۷۷۷)

۸۸۱ شوارق الالهام فی شرح تجریدالکلام ج ۲

عربی . این نسخه تنها شرح مقصد دوم را دارد وبقیه را کاتب ننوشته .

آغاز (المقصد الثانی فی‌الجواهر والاعراض وفیه فصول خمسه اربعة منها فی الجواهر) انجام (وقال لا فرق بین قولنا لیغیر ویتحرک) تاریخ کتابت ذیقعده ۱۱۲۴ خط‌نستعلیق ۱۷ سطری . دارای ۳۲۹ برگ . اندازه ۲۱ در۱۵ خریداری‌آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ (۳۳۱)

شواکل الحور فی‌شرح هیاکل النور

شماره ۸۶۶ را ببینید .

۸۸۲ شواهدالربوبیه فی‌مناهج السلوکیه

عربی مکررشماره ۱۷۴ مؤلف ملا صدرا . دورهٔ جمع وخلاصهٔ‌حکمت متعالیه است که مرتب‌است بر ۵ مشهد . (ترجمه وحاشیهٔ آنرا بشماره های ۴۰۴ و۵۳۱ ببینید) . نسخه بچاپ رسیده است .

آغاز (الحمدلله الذی تجلی لقلوب العارفین باسرار المبدء والمعاد) انجام (فانه مشتق من الالوکه وهی الرسالة) کاتب عبدعلی خراسانی قاینی سربیشگی. تاریخ کتابت ۱۲۲۷ خط نسخ ۲۱ سطری ـ اشراق وعناوین بشنجرف نوشته شده. دارای ۱۱۱ برگ. اندازه ۲۰ در ۱۲٫۱ وقفی تاج ماه بیگم سال وقف ۱۲۶۲ « ۷۸۱ »

۸۸۳ شواهد الربوبیه

عربی مانند پیش ـ آغاز (الحمدلله الذی تجلی) انجام « فانه مشتق من الالوکه وهی الرساله » تاریخ تحریر ۱۲۵۰ خط نسخ ۱۸ سطری ـ اشراق وعناوین بشنجرف. دارای ۱۴۳ برگ. کاغذ نسخه حنائی رنگ، اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی نائینی « ۷۷۹ »

۸۸۴ شواهد الربوبیه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله الذی تجلی) انجام « فانه مشتق من الالوکه » کاتب محمد جعفر ـ تاریخ تحریر ۱۲۵۵ خط شکسته ونستعلیق ۱۳ سطری ـ بین سطور برگ اول و دوم طلااندازی، اشراق و عناوین بشنجرف ولاجورد نوشته شده. دارای ۱۹۷ برگ. مجدول به تحریر وطلا بسه جدول ـ اندازه ۱۹ در ۱۱ وقفی نائینی « ۷۸۳ »

۸۸۵ شواهد الربوبیه

عربی. مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله الذی تجلی) انجام (فانه مشتق من الالوکه) خط نسخ ۱۹ سطری. دارای ۱۷۵ برگ. عناوین را درچند برگ اوائل باشنجرف نوشته ودر بقیه سفید ونانویس است. اندازه ۲۲ در ۱۴ وقفی نائینی (۷۷۸)

۸۸۶ شواهد الربوبیه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله الذی تجلی) انجام (فانه مشتق من الالوکه) خط شکسته ونستعلیق ۱۶ سطری ـ برگ اول دارای سرلوح زمینه طلا. حاشیهٔ این برگ و برگ دوم کل بوته وطلااندازی ـ اشراق وعناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۱۷۳ برگ و مجدول بتحریر و طلا بدو جدول ـ اندازه ۲۰ در ۱۳ وقفی نائینی « ۷۸۲ »

۸۸۷ شواهد الربوبیه

عربی مکرر پیش ـ این نسخه تا مشهد سوم را دارد آغاز (الحمدلله الذی تجلی لقلوب العارفین) انجام (المؤیدین بالوحی والانباء انشاء الله) خط نسخ ۲۰ سطری ـ اشراق وعناوین بشنجرف نوشته شده. دارای ۸۷ برگ ـ اندازه ۲۰ در ۱۴ وقفی نائینی « ۷۸۰ »

[حرف ص]

۸۸۸ صراط المستقیم

عربی. مصنف میرداماد ـ کتاب فلسفی مغلق وغامضی است ودروصفش گفته شده :
صراط المستقیم میرداماد ـ مسلمان نشنود کافر مبیناد . نسخه ناقص است . موجودی ترعهٔ دوم
از مساق اول درمبحث انحاء حدوث زمانی است .

آغاز موجود پس از تسمیه (والاعتصام بالعزیز العلیم رب لا انتهی الابك ولا انتکل الا
علیك) انجام (یقتضی بنا الی سلوك سبیل التطویل) خط نستعلیق ۱۴ سطری ـ فصول وعناوین
بشنجرف نوشته شده . دارای ۴۸ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی ابن خاتون « ۷۸۶ »

۸۸۹ صناعیه

فارسی مکرر شمارهٔ ۲۰۲ تصنیف میر ابوالقاسم فندرسکی معروف بمیرفندرسکی (۱)
مدفون درتخت فولاد اصفهان ـ میر ازحکماء وادباء ممتاز درفنون حکمت وطب
وریاضی واستاد مسلم دورهٔ خود بوده وپس از برگشت ازهندوستان دراصفهان متوطن گشت باوجود
فضل وکمال ازمصاحبت ومعاشرت اهل جاه وجلال احتراز میفرمود وبیشتر لباس فرومایه وپشمینه
می پوشید ومجالس ومؤانس فقراء واهل حال بود وبتجلیه وتصفیهٔ نفس میکوشید . ونزد
شاه عباس کبیر معزز بود . (۲) تاریخ وفاتش بنقل هدیة الاحباب ازلوح قبرش ۱۰۵۰ است
لیك درآخر این نسخه سال ۱۰۴۹ نوشته شده ورباعی زیر را که حاوی مادهٔ تاریخ وفات است
آورده : « تاشد زجهان خسرو فوج دانش » « شد بحر جهان تهی زموج دانش »
« تاریخ وفاتش زخرد جستم گفت » ـ (۱۰۴۹) ـ « صد حیف ز آفتاب اوج دانش »
مؤلف مقصود ازاین رساله رادر دیباچه چنین ذکر نموده : « غرض ازین رساله بیان حد صناعت
ومنفعت صناعت واختلاف صنایع درمنافع که موجب اختلاف مراتب صناعاتست وتحریص بر
اقتناء صنایع هرکسی را لایق باستعداد او وتحذیر از صنایع کم نفع وکم شرف وبیان آنکه
صنایع متناهیند بالفعل وغیرمتناهیند بالقوه وبیان آنکه غایت بعضی صناعات موضوع صناعت
دیگرمیشود تامنتهی شود بصناعتی که غایتی ورای اونیست » رساله مرتب است بریکمقدمه و
۲۳ باب وچاپ شده .

---

(۱) الذریعه (ج ۴ ص ۱۱) نسب مؤلف را چنین ضبط کرده : « الامیر ابوالقاسم بن میرزا بزرك
بن میر صدرالدین الموسوی من ولد ابراهیم المرتضی المعروف بالامیر الفندرسکی »
(۲) ریاض العارفین ، روضة الصفاء ناصری

آغاز (الحمدلله وبحول‌الله وبقوة الله•وصلی الله علی النبی وآله) انجام (وفرو مایکان بروجمعند ازفرومایکی) وحدت‌خط نسخه با خط رسالهٔ که بشمارهٔ ۹۱۶ استمیرساند که این نسخه نیز دراوائل سدهٔ ۱۳ نوشته‌شده است • خط‌نستعلیق ۱۸ سطری ـ عناوین وابواب بشنجرف نوشته شده• کاغذ نسخه آبی وسفید وحنائی رنك ـ دارای ۳۱ برك• اندازه ۲۲ در ۱۴ وقفی عضد الملك درسال ۱۲۷۶ (۷۸۷)

(حرف ض)

۸۹۰ ضیاء العین

عربی ـ مؤلف غیاث الدین منصور دشتکی• حاشیه برشرح‌حکمت‌العین‌شمس‌الدین بخاری است• این کتاب در مجالس المؤمنین بنام حاشیه ذکر شده • لیك کاتب در آخر نسخه کتاب را بنام مذکور ضبط کرده است. نسخهٔ موجود تا اوائل بحث اول از امور عامه را دارد .

آغاز (اللهم ارنا بعین حکمتك حکمة العین) انجام (وهو اعتقادنا بان‌الخصوصیة موجود مطلقا) کاتب لطف الله ـ تاریخ کتابت ذیقعده ۱۰۴۹ خط‌نستعلیق ۱۹ سطری ـ دارای ۱۹ برك• اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی‌نائینی « ۷۸۸ »

طرائف فی مذهب الطوائف

درباب اخبار به بینید

(حرف ع)

۸۹۱ عذاب النواصب علی الجاحد الناصب ج ۱

عربی ـ مؤلف ابوعلی محمد بن اسمعیل بن عبد الجبار بن سعد الدین گیلانی • متولد درذیحجهٔ ۱۱۵۹ متوفای ۱۲۱۵ در کربلا (۱) رجالی معروف صاحب کتاب‌منتهی المقال . نسبش به شیخ الرئیس منتهی است واز شاگردان وحید وصاحب ریاض است کتاب در رد نواقض الروافض میر مخدوم شریفی گرگانی است که بمأثورات اهل سنت احتجاج نموده ـ اینجلد بدین نمط مبوّب ومرتب شده : مقدمه ۱ـ فی فساد ما احدثه القوم من القول بعدالة الصحابه ۲ فی عدم الاعتماد علی احادیثهم ۳ـ فیه مقصدان وخاتمه المقصد الاول فی بیان انمذهب الامامیه‌مذهب اهل البیت ع ۲ـ فی وجوب التمسك بمذهب اهل البیت خاتمه فی نبذةمن احوال الائمه الاثنی‌عشر ع •

(۱) هدیة الاحباب

آغاز (الحمدلله محق الحق بایاته) انجام موجود (روی جدنا عن جبرئیل عن الباری) پس ازاین یکصفحه حل رموزی است که مجلسی برای بحار الانوار وضع نموده . درحاشیه آن مسطوراست: « حرر فی دارالعباده بید العبد الذلیل محمد بن اسمعیل بن ابض رهم (کذا) فی ثانی جمادی الثانی سنه ۱۲۱۵ » گمان میرود که نسخه مسوده بخط دستی مؤلف باشد . خط نسخ مختلف السطر ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۳۶۸ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی فهرستی (۷۹۱)

۸۹۲ عرض نامه

فارسی ـ مؤلف بابا افضل کاشانی ـ رساله در شرح برخی ازمباحث و موضوعات طبیعی والهی است . مؤلف آنرا چنین توصیف نموده: « واین نامه را که دروی حکایت بوصفت انواع هستیهای کلی رانده شد » تا آنجا که گوید « وسخنهای از آگهی دهد از معلومات دائم باقی نه ازجزویات فاسد و گرونده ومستحیل » تا آنجا که گفته « بلکه آنخاستیم که کائنات این عالم ومتولدات وحوادث نا آمده را بیان کی بودن وشرح چگونگی بدهیم » رساله پس ازدیباچهٔ مفصل درصفت حال وفایده این رساله و اندرز طالبان علم در چهار عرض صورت گرفته وهر عرضی حاوی درهائی ازسخن است : ۱ـ عرض اجسام که دربابهٔ انفعال وقبول کنش اند ـ در ۱۰ در ۲ـ عرض کنندگان وکارگران در اجسام عالم وجسم مردم در ۵ در ۳ـ عرض دانشهای مردم واقسام آن در ۱۷ در ۴ـ عرض دانندگان وبیان ماهیت وانیت داننده در ۷ در .

آغاز (خداوندا بفزونی جود وفروغ وجودت کهجان بوی جوید وخرد بدو گویا شد) انجام (والحمد لمن هو بذاته حمید وهی علی کل شئی شهید) خط نستعلیق بسیار خوب ۲۵ سطری عناوین باشنجرف نوشته شده . دارای ۲۴ برگ . مجدول بهتحریر وطلا یو جدول ـ اندازه ۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی «۷۹۲»

۸۹۳ عرض نامه

فارسی مکرر پیش ـ آغاز (خداوندابفزونی جودوفروغ وجود) انجام (والحمد لمن هو بذاته حمید وهوعلی کل شئی شهید) خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۴۵ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی نائینی «۷۹۳»

۸۹۴ عقائد دینیه

فارسی ـ مؤلف ضیاء الدین بن سدید جرجانی ـ ترجمه اش بنظر نرسیده . مختصریست

ساده بطور سؤال وجواب درعقائد امامیه .

آغاز پس ازخطبه ونام مؤلف (که این رساله ایست مختصر درواجبات عقلیه که جمع کردم آنرا ازجهت التماس بعضی ازطالبان علوم دینیه) انجام (پس وقوع اینهمه واجب بود و واقع خواهد شد .والله اعلم بالصواب) درآخر رساله تاریخی نوشته‌شده که‌درست خوانده نمیشود وطوری نوشته‌شده که‌مردد بین این دو رقم : « ۱۰۵۱ » ـ « ۱۰۷۱ » است وعبارت قبلی از تاریخ مذکور این است : « تمام شد کتاب عقاید دینیه درعشرون شهرشوال سنه » پس‌ازاین در۶ صفحه در بیان شهداء از امام زادگان خوردسال است . خط‌نستعلیق ـ ۱۰ سطری . دارای ۲۹ برگ ـ اندازه ۱۵ در۱۰ وقفی نادرشاه سال‌وقف ۱۱۴۵ « ۷۹۷ »

۸۹۵ عقلة المستوفره

عربی ـ مؤلف محیی الدین محمد معروف بابن‌عربی ـ رساله ایست عرفانی دربیان نظم وترتیب عالم علوی وسفلی ومرتب است بر ۱۴ باب : ۱ـ فی نظم مایحتوی هذا الکتاب ۲ـ الکمال الانسانی ۳ـ فی خلق الارواح المهیمة والعنصر الاعظم ۴ـ فی خلق العقل الاول ۵ ـ فی ذکر العرش ۶ـ فی ذکر العرش العظیم ۷ـ العرش الرحمانی ۸ـ العرش الکریم ۹ـ فلك البروج ۱۰ ـ فلك الکواکب الثابتة ۱۱ ـ خلق الدنیا ۱۲ ـ الاستحالات ـ ۱۳ـ فی النکاح والتوالد ۱۴ـ فی الانسان

آغاز (الحمدلله الواهب الذی افتتح وجود السوی والارواح المهیمة) انجام (ولست بغیرلکم فکن بی انتا) خط‌نسخ ۱۹ سطری ابواب وعناوین بشنجرف‌نوشته شده ـ دارای ۲۴ برگ . اندازه ۱۸ در۱۲ وقفی تاج ماه بیگم سال‌وقف ۱۲۶۲ « ۷۹۸ »

۸۹۶ عمدة العقائد

عربی ـ مؤلف ابو البرکات حافظ الدین عبد الله بن احمد بن محمود نسفی حنفی ایذجی متوفای ۷۱۰ در ایذج اصفهان (۱) مختصریست کلامی در بیان اصول اعتقادات اهل سنت ومرتب است بر۱۸ فصل: ۱ـ قال اهل الحق حقایق الاشیاء ثابتة ۲ـ العالم محدث ۳ـ صانع العالم واحد ۴ـ صانع العالم لیس بعرض ۵ ـ صانع العالم الحی ۶ـ صانع العالم متکلم بکلام واحد ازلی ۷ـ التکوین غیرالمکون ۸ـ صانع العالم اوجده باختیاره ۹ـ صانع العالم حکیم ۱۰ـ رؤیة الله بالابصار ۱۱ ـ ارسال الرسل مبشرین ۱۲ ـ ثم ان نبینا ۱۳ ـ الاستطاعه مقارنة للفعل ـ ۱۴ـ افعال العباد و جمیع الحیوانات مخلوقه الله تعالی

(۱) الاعلام ج ۲ کشف الظنون ج ۲

۱۵ ـ تکلیف مالایطاق غیرجایز ۱۶ـ الایمان باللهفرض ۱۷ ـ کل ماورد به السمع ولایاباه العقل یجب قبوله ۱۸ـ لابد للمسلمین من امام . نسخهدارای حواشی ازصابونی وغیره است.

آغاز پس ازدیباچه (جمعت فی هذا المختصر عمدة عقیدة اهل السنة والجماعة قدس الله ارواحهم اجابة السائلین وصونا لهم عن عقاید المبطلین) انجام (تمت بعلی رضی الله عنهم اجمعین) خط نسخ ۱۲ سطری، دارای ۳۲ برگ. اندازه ۱۸در۱۳ وقفی خواجهشیر احمد ـ « ۷۹۹ »

۸۹۷ عنقاء مغرب فی معرفت ختم الاولیاء وشمس المغرب

عربی ـ مؤلف محیی الدین ابن عربی. کتابی است عرفانی محض دربیان مقام انسان از مقابلهٔ آن بعالم علی الاطلاق وجهت خلافت وتدبیر . تاریخ تألیف سال ۹۳۲ است .

آغاز پس از نام مؤلف (حمدت الهی والمقام عظیم) انجام (عند فناء الامد الوتر المذکور فی الشعر) تاریخ کتابت ۱۴ ربیع الثانی ۱۱۳۱ پس ازین شرح عبارتی از کتاب ضمن ٤صفحه ضمیمه است . خط نسخ ۱۷سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته . دارای ۷۰ برگ. اندازه ۲۰در۱۲ وقفی نائینی « ۸۰۰ »

۸۹۸ عین الحکمه

فارسی ـ مکرر شماره ۲۰۷ مؤلف میرقوام الدین تهرانی ازافاضل نیمهٔ دوم سدهٔ ۱۱ کتابی است درحکمت که گویا پیش ازمبحث صدورموجودات از مبدأ را نوشته است. کتاب پس از مقدمهٔ دربیان موضوع علم حکمت بردهفصل ترتیب یافته : فصل ۱ درتقسیم موجود بواجب وممکن ۲ـ درتقسیم موجود بواحد و کثیر ۳ـ درلواحق وحدت و کثرت ۴ـ درتعریف کلی و جزئی ۵ـ درتحقیق جنس وفصل ونوع ۶ـ درتحقیق ماهیت مضاف ۷ـ درتحقیق ماهیت جسم و اثبات ترکیب او ۸ـ درتقسیم علت ۹ـ درتحقیق فاعل و غایت ۱۰ ـ در تحقیق صدور موجودات از فاعل بالذات ورجوع موجودات باو .

آغاز (شکر وسپاس مرخدایرا کهنمود بما راه راست را ودرود وسلام بربهترین خلق او محمد وآل او اجمعین اما بعد بدان بدرستی وتحقیق که هرعلمی را ناچار است ازسه چیز) انجام (سبحان ربک رب العزة عما یصفون وسلام علی المرسلین والحمد لله رب العالمین) ضمن ٦صفحه قسمتی از رسالهٔ خلق اعمال دوانی ضمیمه است ـ خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ عناوین وفصول بشنجرف نوشتهشده ـ کاغذ کتاب برنگ آبی وسفید. دارای ۲۹ برگ. وموریانه خوردهاندازه ۲۲در۱۳ وقفی فهرستی « ۸۰۱ »

۸۹۹ عین الفردوس

عربی ـ مؤلف از فضلاء امامیه است که شناخته نشد . مختصریست دراثبات مبداء

ومعرفت الله که مطالب آن درعنوان یکمقدمه و«۳» عین » وخاتمهٔ صورت گرفته، درآخر نسخه بنام مذکور ضبط شده ودرصدر نسخه نوشته شده: «عین فردوس لجنات النعیم» شاید این عبارت ماده تاریخ تألیف باشد «۱۱۳٤»

آغاز عناوین مطالب بشرح زیر است : مقدمة التعریف بالممیز الذاتی حد و العرضی رسم فمع جنس قریب تام وبدونه ناقص والذاتی حقیقی واعتباری فان للعقل ان یعتبر فی مفهوم البسیط أجزاء اعرف منه بوجه فی التعریف لضرورة التوصیف ولاشئ اعرف من النور ـ عین الوحدة کون لایتحقق فیه غیره ـ عین قد وجب علی العاقل ان یعلم کنه حقایق اصول الممکنات ـ عین اذا کان النور الجاعل الحقیقی فی غایة صفاء قمراء الکمال ـ خاتمة لیعلم ان العاقل لا یمکن المجهول من غیر سلوك العقل ـ نسخه محشی بحواشی مؤلف است.

آغاز (الحمدلله الواحد الاحد فی غایة الکمال) انجام (علی غایة الغنی ونهایة الجمال) تاریخ کتابت ٤ شوال ۱۱۸٤ درشیراز ـ خط نسخ ۱۷ سطری عناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۸ برك، اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی نائینی «۸۰۳»

۹۰۰ عین الیقین فی اصول الدین

عربی ـ مؤلف محمد بن شاه مرتضی بن شاه محمود معروف بملامحسن کاشانی متخلص بفیض متولد ۱۰۰۷ متوفای ۱۰۹۱ مدفون درکاشان ـ فقه وحدیث را در شیراز خدمت سید ماجد بحرانی وعقلیات را نزد ملاصدرا تحصیل وتکمیل نمود وهم بشرف دامادی ملاصدرا نائل شده. از اعلام جامع ومشایخ اجازه بشمار است. نزد شاه عباس صفوی دوم اعزاز و احترام تمام داشت . این کتاب که ملقب بانوار واسرار است ابواب حکمت ذوقی است که مرتب بر یکمقدمه و دو مقصد است : اما المقدمه ففیها خمسة مطالب. مقصد اول « در اصول علم» ففیه اربعة وعشرون مطلبا ۲ (درعلم باسمان و زمین وما بینهما) ففیه احدی و عشرون مطلبا ـ آغاز (سبحان من حارت لطائف الاوهام فی بیداء کبریائه وعظمته) انجام (کمل انوار الحکم واسرار الکلام والحمدلله اولا وآخرا وظاهرا وباطنا) تاریخ فراغت ازتألیف سال ۱۰۳۵ است. بطوریکه درپشت برك اول وهم درپشت برك آخر نسخه نوشته شده این نسخه رونویس ازنسخهٔ اصلی شده وفرزند مؤلف علم الهدی محمد درسال ۱۰۸۵ درکاشان آن را تصحیح ومقابله نموده است. خط نسخ ۲۵ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده، دارای ۱۸۲ برك، اندازه ۲۳ در۱٦ وقفی قائم مقام « ۸۰۳ »

۹۰۱ عین الیقین فی اصول الدین

عربی ـ مکرر بیش ـ آغاز (سبحان من حارت لطا ئف الاوهام) انجام (کمل

انوار الحکم واسرار الکلم والحمدلله اولا وآخرا وظاهرا وباطنا) کاتب نصیر الدین محمد بن علی ـ تاریخ کتابت ۱۱۰۰ خط نسخ نصف اول نسخه ۱۷ سطری ونصف دوم ۲۱سطری فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده. دارای ۲۹۲ برگ. اندازه ۱۹ در۱۴ وقفی شجیعی ـ سال وقف ۱۳۱۵ شمسی «۸۰۵».

۹۰۲ عیون الاسرار المکتومه

فارسی ـ مؤلف محمد علی بن محمد حسین بن محمد سعید بن حاج محمد صالح بن محمد سعید خلخالی که در تاریخ کتابت نسخه زنده بوده. رساله در بیان شناسائی وحی والهام وکشف ونبوت وولایت است که بخواهش میرزامحمد علیخان حاکم لاهیجان تألیف کرده تاریخ فراغت از تألیف سال ۱۲۶۲ است. رساله مرتب بر ۹ فصل وخاتمه است: ۱ـ درفرق میان وحی والهام ۲ـ دربیان وحی ۳ـ دربیان اقسام خواطر ۴ـ دربیان کشف ۵ـ فرق میان رسول ونبی وولی وامام ۶ـ درمعنی نبوت وولایت ۷ـ دراعتبارات نبوت وولایت ۸ـ درتعیین خاتم نبوت وولایت مطلقه ومقیده ۹ درشمهٔ ازاوصاف حقیقت محمدیه ص ۴ خاتمه درشرح حدیث حقیقت

آغاز (الحمدلله الذی سخر بقدرته النجوم السوالك) انجام (درمحضر خاطر شریف حاضر فرمایند) کاتب محمد کریم بن علی اکبر طبیب سالیانی. تاریخ کتابت ۱۱ ربیع الاول ۱۲۶۳ در مدرسه مستوفی رشت. خط نستعلیق وشکسته ۱۹سطری ـ فصول بشنجرف نوشته شده. کاغذ نسخه آبی وسفید ـ ودارای ۱۸ برگ. اندازه ۲۲ در۱۶ وقفی فهرستی «۸۰۶».

۹۰۳ عیون المسائل ونتایج العلوم

عربی ـ مصنف ابونصر فارابی ـ رساله ایست در اثبات مبدء وبیان پیدایش موجودات (۱) رساله ضمن مجموعهٔ فلسفه بچاپ رسیده.

آغاز (العلم ینقسم الی تصور مطلق کما یتصور الشمس والقمر والعقل والنفس) انجام (وان فات الخیر الکثیر الذی یصل الی ذلك الشیئی لاجل الیسیر من الشرالتی لابد منه کان الشرح «کذا» اکثر) تاریخ کتابت محرم ۱۲۸۶ خط نستعلیق خوب ۱۵ سطری. دارای ۵ برگ. اندازه ۲۲ در۱۴ وقفی قائم مقام (۸۰۷)

۹۰۴ عیون المسائل

عربی مکرر پیش ـ آغاز (رب انعمت فزد العلم ینقسم الی تصور مطلق) انجام (من

---

(۱) عیون الانباء (ج ۲ص ۱۴۰) یکی ازتصنیفات فارابی را بنام (کتاب عیون المسائل علی رای ارسطوطالیس) ضبط کرده وآنرا چنین توصیف نموده: (وهی مائه وستون مسئلة جوابات لمسائل سئل عنها وهی ثلاث وعشرون مسئلة) توصیف مذکور میرساند که آنکتاب غیر از این رساله است.

الشر الذی لابد منه کان الشر حینئذ اکثر) خط نستعلیق شکسته ۱۶ سطری ـ دارای ۶ برگ .
اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی « به‌بینید رسالة الطیر شماره ۶۶۴ حکمت ص ۱۱ » (۵۹۳۹)

[حرف غ]

۹۰۵ غایت الامکان فی درایة المکان

فارسی - مؤلف بضبط کاتب این نسخه تاج الدین محمود اشنهی است وبضبط کاتب در نسخهٔ که بسال ۷۰۰ نوشته شده و بشمارهٔ ۹۰۶ است تاج الدین محمود بن خداداذ اشنهی است. کشف الظنون (ج ۲ ص ۱۴۶) این رساله را بنام غایت الامکان فی معرفة الزمان و المکان تألیف شیخ محمود اسنوی ضبط کرده . ترجمهٔ مؤلف بنظر نرسید . درصفحهٔ ملحق به‌نسخه بخط تازهٔ ترجمهٔ مؤلف چنین آورده شده: «رسالة غایة الامکان فی درایة المکان تصنیف الشیخ الاجل تاج الدین محمود الاشنوی وکانه (کذا) تلمیذ الشیخ شمس الدین محمد بن عبد الملک الدیلمی صاحب المقامات العالیه والصفات الکثیره فی حقایق التصوف واکثر ما فی هذه الرسالة هو من معارف هذا الشیخ ورایته فی مصنفاته ببسط اکثر من هذه الرساله وهوایضا ذکر فی رسالة ووقایع هذ الشیخ محمود المذکور ووقایعه وحالاته قدس الله تعالی روحهما وعظم فتوحهما وقبر المصنف فی داخل بلدة هرات قریب درب خوش مع قبر شیخه السلطان مجد الدین الاسفرارى المشهور بطالبه ذکر الشیخ نجم الدین رازی صاحب المرصاد فضله و کماله فی تفسیره الذی کتب فیه الاشارات والتاویلات وعده من سلاطین الصوبیة (کذا) قدس الله ارواحهم الطاهره ومتعنا ببرکاتهم والی المصنف یتصل خرقة الشیخ علاء الدوله قدس الله تعالی سره العزیز نقل هذا کله بوا سطه واحده من خط المولی المتصوف مولانا حافظ علی الجامی قدس سره) رساله در بیان تنزیه وتقدیس حقتعالی ازحیز ومکان وزمان وتوضیح وتفسیر آیات واخباریکه موهم نسبت مکان وزمان است بخدای تعالی .

آغاز (الحمدلله الذی لا آخر لاولیته ولا اول لاخریته ولابطون لظاهریته ولاظهور لباطنیته ولا کیف لذاته) انجام (آنکه شب عید هلالی بدید نیست چون آنکسکه خیالی بدید) پس ازین در ۱۳ صفحه مقاله ایست ازمؤلف درمعرفت الله . خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۴۱ برگ . ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا اندازه ۲۳ در ۱۴ وقفی نائینی «۷۹۶»

۹۰۶ غایة الامکان فی درایة المکان

فارسی مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله الذی لا آخر لاولیته) انجام (ونزاعت شیطانی نکه داراذ بلطفه وسعة رحمته وآخر دعوانا ان الحمدلله رب العالمین وصلی الله علی نبیه محمد وآله اجمعین) وحدت خط نسخه بانسخه ۳۹۸ که ضمیمه همین نسخه است میرساند که این نسخه هم درمحرم ۷۰۰ نوشته شده است . خط نسخ ۱۹ سطری عناوین بشنجرف نوشته . دارای

۳۴ برگ. اندازه ۲۰در۱۰ « به‌بینید. اصول عقائد شماره ۳۵۲ حکمت ص۳۴» (۵۹۱«)

۹۰۷ غنچهٔ باز درشرح گلشن راز

فارسی ـ شارح سید حسین بن سید محمد رضا ـ شرحی است منظوم بنحوهٔ تعلیق مستزاد برمثنوی گلشن راز که آن را درمحرم ۱۳۰۸ بصدر اعظم ایران اهدأ وبنام اومعنون نموده است. دستخط مؤلف هم‌درنسخه درج است ـ نسخه دارای خطبهٔ عربی منثور و فارسی منظوم است .

آغاز نسخه (باسمك الجامع المحيط بكل موجود اللهم يا باهر الجود وقيوم الوجود)

آغاز شرح (بنام آنکه جان‌را فکرت آموخت ـ قبای عاشقی دوخت) انجام (چراغ دل بنور جان بر افروخت ـ سراپا جان ودل سوخت ـ کشاد نصرتش هردم فزون باد ـ بدار الملك ارشاد ـ که عین الدین بوقت خوش گند یاد ـ دوصد رحمت براوباد) ـ خط نستعلیق ۲۴ سطری. دارای ۵۰ برگ. اندازه ۲۶در۱۵ وقفی‌نائینی «۸۰۸»

(حرف ف)

۹۰۸ فتوحات المكية فی معرفة اسرار المالکية والملکية

عربی ـ مؤلف شیخ محیی الدین معروف بابن‌عربی ـ بزرگتر وجامع ترین کتابی است درعرفان وتاویل وآداب سلوك وغیرها که از مکاشفات شیخ است درمکه ومرتب است بر ۵۶۰ باب وچاپ هم شده است . نسخهٔ موجود تاباب ۷۸را دارد ـ (حاشیه بر این کتاب را بشمارهٔ ۵۷۶ خطی‌بنام ردود ونقود ومنتخب ازمختصرش را بنام کبریت الاحمر ضمیمهٔشمارهٔ ۶۶۹ چاپی به‌بینید)

آغاز (الحمدلله الذی اوجد الاشياء عدم) انجام (لها الف درجة ونابن درجة وهو يهدى الى سبيل الرشاد) کاتب محمد ابراهیم میبدی. تاریخ کتابت ۱۰۸۵ دراصفهان. خط نسخ ۲۱ سطری. دارای ۹۰۶ برگ. اندازه ۲۵در۱۶ وموریانه‌خورده. وقفی‌نائینی « ۸۰۹ »

۹۰۹ فتوحات

عربی مکرر پیش ـ این نسخه‌تنها باب ۲۹۵ و۳۷۱ رادارد.

آغاز موجود (فی معرفة منزل الاعداد المشرقة من الحضرة المحمدية) انجام (من العقل والاحساس فيما طعمته) صدر نسخه ضمن ۲۳ صفحه ومیانهٔ دوباب نیز در۱۱ صفحه وهم ۳ صفحهٔ درآخر قطعات وعبارات متفرقه منقول ازفتوحات وغیره است . خط نسخ مختلف السطر عناوین وفصول بشنجرف. دارای ۹۷ برگ. اندازه ۱۸در۱۲ وقفی تاجماه بیگم سال‌وقف ۱۲۶۶ « ۸۱۰ »

کتب خطی

۹۱۰ فتوحات

عربی مکرربیش ـ این نسخه تنها باب ۲۸۴ و۲۹۸ را دارد.

آغاز موجود (فی معرفة منزل المجارات الشریفة) انجام موجود (والله یقول الحق و هو یهدی السبیل) خط نستعلیق ۲۱سطری ـ دارای ۱۰ برگ. اندازه ۱۸ در۱۲ وقفی تاج ماه بیگم سال وقف ۱۲۹۲ « ۸۱۱ »

۹۱۱ الفرائد فی حل شرح العقائد

عربی ـ مؤلف محمد بن ابی شریف قدسی متوفای ۹۰۵ حاشیه برشرح عقائد تفتازانی است . آغاز پس ازنام محشی (حمدا لمن دل نظام خلقه الباهر علی وحدانیته) انجام ـ (والله ولی التوفیق والهادی الی سواء الطریق والحمدلله وحده وصلی الله علی محمد و آله وسلم وحسبنا الله ونعم الوکیل) کاتب احمد بن عبد الحق بن شرف الدین ـ تاریخ کتابت شعبان ۹۰۳ درمصر درزاویهٔ بسطامیه ـ نسخه درزمان محشی نوشته شده. پس ازین ضمن سه صفحه دستورسلوك وتوصیه ایست اخلاقی ازشهاب الدین عمر سهروردی. خط نستعلیق مختلف السطر ـ اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۹۴ برگ. اندازه ۱۸ در۱۳ وقفی نائینی «۸۱۴»

۹۱۲ فصل الکلام

فارسی ـ مؤلف شناخته نشده. ردی است از فرقهٔ بابیهٔ ازلی برفرقهٔ بهائی ـ نسخه دراصل عربی بوده وبفارسی ترجمه شده است .

آغاز (بسم الله الامنع الا قدس جل جلاله الحمدلله الذی هدانا لما ارتضاه من الدین) انجام (ولطافیتك یا ارحم الراحمین یا اکرم الاکرمین و یاجواد السائلین) خط نسخ ۱۷ سطری ـ دارای ۳۵ برگ. اندازه ۲۱ در۱٤ وقفی نائینی (۳٦٦)

۹۱۳ فصوص الحکم

عربی مکررشمارهٔ ۲۱۰ ـ مؤلف محیی الدین محمد معروف بابن عربی مرید شیخ ابوالحسن علی بن عبدالله بن جامع (یا سلام) وشیخ ابومدین مغربی است . مختصری است کشفی وشهودی درلباب عرفان که درعنوان ۲۷ فص صورت گرفته است. مؤلف این کتاب را تلخیص نموده و ملخص را نقش الفصوص موسوم داشته است . (شروح این کتاب را به شمارهای ۴۱۸ و۸۲۴ و۸۲۸ و۸۳۱ و۹۳۰ وشرح نقش الفصوص را بشمارهٔ ۱۰۵۸ به‌بینید)

آغاز (الحمدلله منزل الحکم علی قلوب الکلم) انجام (والشیئی لا یقال فیه یسع نفسه ولا لایسعها فافهم والله یقول الحق وهو یهدی السبیل) تاریخ کتابت ۳ شعبان ۱۲۴۲ خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده. دارای ۴۴ برگ. اندازه ۲۱ در۱۵ وقفی نائینی (۸۱٦)

۹۱۴ فصوص الحکمه

عربی ـ مصنف ابونصر فارابی. متن موجزی است در ربوبیات که در عنوان ۹۸ فص انجامیده وبا شرح بچاپ رسیده ـ نویسنده درصدر نسخه اشتباها نوشته: «رسالة الفردوس عن الشیخ الرئیس» وجای کلمهٔ فص سفید گذاشته شده ـ شروح این رساله را بشمارهای ۸۳۳ و۸۳۵ و۸۳۶ خطی وهم بضمیمهٔ شمارهای ۱۸۷ و۵۶۳ چاپی به‌بینید»

آغاز (قال الامور الموجوده قلنا لکل منها ماهیه وهویة) انجام (وکل شئی هالك الاوجهه) خط نستعلیق ۱۶ سطری دارای ۱۰ برگه اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی «۸۱۴»

۹۱۵ فصوص الحکمه

عربی مکرر پیش ـ در این نسخه کاتب بجای کلمهٔ «فص» کلمهٔ «فصل» نوشته است

آغاز پس از خطبه (قال الحکیم المعلم الثانی ابونصر محمد الفارابی رحمه الله الامور الموجوده) انجام (وکل شئی هالك الاوجهه) خط نسخ ۱۷ سطری عناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۱۰ برگه اندازه ۱۹در۱۲ وقفی نائینی «۸۱۵»

۹۱۶ فصول

فارسی مکرر شمارهٔ ۲۱۴ ـ مصنف خواجه نصیر الدین طوسی متن فارسی موجز کلامی است که بر ۴ فصل مرتب است وهرفصل دارای عناوین (اصل، تبصره) وغیرهما است نسخه تعریب هم شده است: فصل ۱ـ درتوحید ـ ۲ـ درعدل ۳ـ درنبوت وامامت ۴ـ درمعاد « شرح این رساله را بشماره ۱۹۵ وترجمهٔ عربی آنرا بشماره ۹۱۷ به‌بینید »

آغاز (هرکه ازچیزی آگاهی یابد لابد ازهستی آنچیز آگاهی یافته) انجام (حق تعالی کافه اهل رحمت را توفیق دهاد انه خیر موفق ومعین والصلوة علی محمد وآله اجمعین) کاتب شاه محمدبن زین العابدین تاریخ کتابت نیمهٔ جمادی الثانی ۱۰۳۲

خط نستعلیق ۲۲ سطری عناوین درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته شده دارای ۹ برگه اندازه ۲۵ در۱۴ وقفی فهرستی « به‌بینید اوصاف الاشراف شماره ۳۵۱۰ عمومی اخلاق ص۳۵) د ۶۰۶۵ »

۹۱۷ فصول

عربی، مصنف خواجه نصیر الدین طوسی. مترجم رکن الدین محمد بن علی فارسی جرجانی استرابادی ـ شاگرد علامهٔ حلی است ودرسال ۷۲۸ زنده بوده (۱) ودرعراق عرب

(۱) روضات الجنات ص۲۶۵ وص۶۰۹ ـ الذریعه ج۱ ص۶۳ وج۴ ص۱۲۲

اقامت داشته (۲)

آغاز پس از خطبه (فان علم الکلام وان کثر اسرایه وبعد اغواره وتشعبت مسائله)
انجام (ولا یضمه بتفریطه وجهله والاشقی مبینا «کذا» وخسر خسرانا مبینا و فقنا الله تم لسعادة الاخرة بمحمد وعترته) (اصل فارسی رساله را بشمارهٔ ۹۱۶ وشروح بر این ترجمهٔ عربی را بشماره های ۱۹۷ و ۳۶۸ و ۳۹۲ و ۴۹۳ و ۱۰۴۰ به بینید) تاریخ تحریر ۱۱۰۵ خط نسخ مختلف السطر . دارای ۱۲ برگ . اندازه ۲۰ در ۱۲ . واقف شناخته نشد « ۸۱۷ »

۹۱۸ الفطرة السلیمه

عربی ـ مؤلف حاج محمد کریمخان . دورهٔ اعتقاداتی است استدلالی بمسلک شیخیه که مرتب بر یک مقدمه وچهار باب وخاتمه است . مؤلف این رساله را بدرخواست حاج میرزا محمود اصفهانی تألیف کرده ودر ۱۳ رجب ۱۲۷۱ از تألیف آن فارغ شده . نسخه بچاپ هم رسیده
آغاز (الحمدلله الذی کان قبل الکان) انجام (لو تدبرت فیه استغنیت عن سایر الکتب) خط نسخ ۲۸ سطری ـ دارای ۱۹۷ برگ . اندازه ۳۵ در ۲۲ وقفی حاج سید حسین یزدی سال وقف ۱۳۳۶ « ۸۱۸ »

۹۱۹ فیض الالهی

عربی ـ مکرر شماره ۱۰۵ منطق . منسوب بشیخ الرئیس است . رساله ایست در اصول وحی والهام ومعجزات ومنامات وکرامات وسحر ونیرنك .
آغاز (اعلم ان الافعال والانفعالات تتفاوت بحسب تفاوت الامور العقلیه والنفسیه والجسمانیه)
انجام (ولکن العذر فی الامساك عن تفاصیلها واضح وعند هذا نختم الرساله والحمدلله اولا وآخرا وظاهرا وباطنا والصلوة علی محمد وآله) خط نسخ ۲۷ سطری ـ عناوین در متن وحاشیه بشنجرف نوشته شده برك اول دارای یکسر لوح زمینه طلای بسیار زیبا . دارای ۳ برك ومجدول به تحریر ولاجورد و طلا و شنجرف بدو جدول ـ اندازه ۳۰ در ۱۸ وقفی نائینی « به بینید

---

(۲) در این هنگام که این صفحه آماده برای چاپ بود ترجمهٔ اوصاف الاشراف برای کتابخانه خریده شد . ترجمهٔ اوصاف الاشراف نیز از رکن الدین محمد بن علی استرابادی است . از دیباچه آن معلوم گشت که رسالهٔ جبر وقدر تالیفی خواجه نصیرالدین طوسی بزبان پارسی بوده ومترجم این رساله آنرا تعریب نموده . رسالهٔ فارسی جبر وقدر تالیفی خواجه را درصفحهٔ ۱۲۱ بشماره ۶۲۷ وتعریب آنرا درهمان صفحه بشماره ۶۲۶ به بینید . مترجم دردیباچهٔ ترجمهٔ اوصاف الاشراف آورده است که این رسائل فارسی تالیفی خواجه را نقل وترجمه بعربی نموده: اساس الاقتباس . اخلاق ناصری . فصول . شرح کتاب ثمره بطلیموس . رساله در جبر وقدر .

رسائل اخوان الصفا شمارهٔ ۵۸۰ حکمت ص۳۶۷ « ۵۹۰۷ »

[حرف ـ ق]

۹۲۰ قرة العیون فی اعز الفنون

عربی ـ مؤلف فیض کاشانی ـ دورهٔ مختصر جامعی است درحکمت ومعارف وعقائد که در ۱۲ مقاله ترتیب یافته وهر مقالهٔ حاوی پنج عنوان « کلمة » است. عنوان مقالات :
۱ـ فی معرفة الله تعالی ـ ۲ـ فی صفاته واسمائه سبحانه ۳ـ فی الصنع والبدایع ۴ ـ فی النفوس والاشباح ۵ ـ فی حدوث العالم ۶ـ فی القضاء والقدر ۷ـ فی حجة الله تعالی علی خلقه ۸ ـ فی فتن هذه الامة ۹ـ فی العلم والایمان ۱۰ ـ فی البرزخ ۱۱ ـ فی نشو الاخرة ۱۲ ـ فی البعث والحشر، مادهٔ تاریخ فراغت از تألیف جملهٔ « مکنونة الکلمات » است که مطابق ۱۰۸۷ است، کتاب چاپ شده .

آغاز (یا مبدع الارکان والاصول) انجام (وملائکة الارض والسماء اجمعین) نسخه مصدر است بفهرست مطالب ـ تاریخ کتابت صفر ۱۲۳۴ خط نستعلیق ۱۰ سطری عناوین بشنجرف وپنج برگ اول نسخه بخط تازه نوشته شده است ـ دارای ۲۳۷ برگ، اندازه ۱۳ در ۹ وقفی وزیر وظایف سال وقف ۱۳۰۹ شمسی « ۸۲۱ »

۹۲۱ قرة العیون

عربی مکرر پیش ـ آغاز (یا مبدع الارکان والاصول) انجام (وملائکة الارض و السماء اجمعین) کاتب زین العابدین، تاریخ تحریر ۱۲۸۴ خط نسخ ۱۸ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۶۳ برگ، ومجدول بلاجورد وشنجرف بد وجدول کاغذ نسخه آبی ـ اندازه ۲۶ در ۱۸ وقفی نائینی « ۸۲۰ »

۹۲۲ قواعد التوحید

عربی ـ نظر بانچه سید حیدر آملی در کتاب جامع الاسرار (درقاعده سوم از اصل سوم) ذکر نموده مؤلف : صدر الدین اصفهانی معروف بترکه است. رساله ایست درتوحید بمسلک صوفیه . این رساله در کتاب مذکور بنام رساله در اثبات وبجودیه و بداهة وجود مطلق ضبط شده . این رساله با شرحش موسوم بتمهید القواعد بچاپ رسیده . درنسخهٔ چاپی بنام قواعد التوحید ومؤلف آن بنام صدرالدین ابوحامد محمد اصفهانی معروف بترکه تشخیص یافته . ترجمهٔ مؤلف رساله بنظر نرسید (شرح اینرساله را بشماره ۲۳۵ حکمت چاپی به بینید)

آغاز (الحمدلله رب العالمین والصلوة علی نبیه محمد وآله اجمعین فان تقریر مسئلة

التوحید علی النحو الذی ذهب الیه العارفون) انجام (لایحتمله هذا المختصر وهذا آخرما اردنا ان نورده فی هذه الرساله والحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی نبیه محمد المصطفی و آله الطاهرین) خطنستعلیق ۱۸سطری دارای ۱۸ برگ . وموریانه خورده.اندازه ۲۴ در۱۴ وقفی ابن خاتون سال وقف ۱۰۶۷ « ۸۲۲ »

۹۲۳ قواعد العقائد

عربی مکرر شماره ۲۱۷ مؤلف خواجه نصیر الدین طوسی . دورهٔ مختصر استد لالی اعتقادیات امامیه است . نسخه چاپ هم شده (شرح براین کتاب را بشماره ۲۰۵ خطی بنام « عزیه » وبنام « کشف الفوائد » درباب حکمت چاپی به‌بینید)

آغاز (الحمدلله المنقذ من الحیره والضلالة) انجام (ولما لابد لهامنه والله اعلم بحقایق الامور ومن لم یجعل الله له نورا فماله من نور) خطنسخ ۲۳ سطری که درمتن وحاشیه نوشته‌شده ـ فصول بشنجرف ـ دارای ۶ برگ . ومجدول بشنجرف وتحریر وطلا بچهارجدول اندازه ۴۳ در۲۶ وقفی نائینی « ۸۲۳ »

۹۲۴ قواعدعقائد آل محمد ص ۴

عربی ـ نظر به آنچه را که کاتب درپشت صفحهٔ اول نوشته مؤلف : عزالدین محمد بن احمد بن احمد بن الحسن الدملمی (کذ) است . ترجمهٔ مؤلف بنظر نرسیده تعبیر کاتب ازمؤلف بجملهٔ : « رحمه الله ورضی عنه » میرساند که مؤلف درتاریخ تحریر نسخه درقیدحیات نبوده . کتاب دربیان عقائد فرقهٔ زیدیه است وبرسه فن ترتیب یافته : ۱ فی بیان قواعدعقائد اهل البیت علیهم السلام . در۷ فصل ۲ فی بیان ثبوت امامةاهل البیت علیهم من المنقول و المعقول . در۶ فصل ۳ فی بیان مذهب اهل البیت علیهم السلام فی فروع الدین . در۵ فصل .

آغاز (الحمدلله الاحد الصمد الذی تنزه عن الفحشاء) انجام (صلوا علیه وسلموا تسلیما) کاتب مهدی بن مهلاویه . تاریخ کتابت جمادی الاول ۱۰۷٤ در شهرستان صنعاء کاتب نوشته است که این نسخه را: « مولانا عین العلماء العاملین وواسطة العقد الثمین من سادات الثال المطهرین محمد بن الحسن بن امیرالمؤمنین المنصور بالله القاسم بن محمد » برای خود وبرای طلاب حق ازشیعیان آل نبی استنساخ نمود . کاتب درصفر ۱۰۷۵ درشهرستان صنعا ازمقابلهٔ این نسخه بانسخهٔ المنصور باللهفراغت یافته خطنسخ ۲۳ سطری ابواب‌وعناوین بخط درشت ومرکب و شنجرف نوشته‌شده . دارای ۲۹۴ برگ . اندازه ۳۰ در ۲۱ وقفی قائم‌مقام « ۸۲۴ »

۹۲۵ قوی وادراکات انسان

عربی ـ مصنف شیخ الرئیس . رساله درمجموعهٔ « تسع رسائل » بچاپ رسیده .

آغاز (قال الشیخ اعلم ان الانسان لمنقسم الی سر وعلن) انجام (لا مسامتة ولا محاذاة تعالی عما یشرکون علوا کبیرا) خط نستعلیق وشکسته ۱۷ سطری ـ دارای ۵ برگ. اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی «به بینید رساله نفس شماره ۷۰۵ حکمت ص ۷۵» (۶۰۱۵)

(حرف ك)

۹۳۶ کائنات جو

فارسی مؤلف ابوحاتم مظفر اسفزاری ازمنجمین اواخر سدهٔ ۵ ه‍. ق. که در بستن رصد ملك شاهی باحکیم عمرخیام ومیمون بن نجیب واسطی شرکت داشته. رساله مرتب است برسه باب: ۱ اندر حادثهائیکه ازبخار تولد کند درفضاء هوا در ۱۳ فصل ۲ از حادثهائیکه برروی زمین افتد ازبخار دو گونه در ۷ فصل ۳ اندر حادثهائیکه درزیر زمین افتد در ۷ فصل. نسخه باب سوم را ندارد. کتاب باتصحیح ومقدمهٔ آقای تقی مدرس رضوی بچاپ رسیده.

آغاز (حکیمان چنین گفته اند که موجودات عالم که ایزد تعالی آفریده ازدو گونه ست انجام موجود (از آن سبب به آتش بسوزد وبرطوبت زنکار شود) خط نستعلیق که بطور چلیپا در هرصفحه بسه ستون نگاشته شده ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۳ برگ ومجدول بتحریر وطلا بشش جدول اندازه ۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی (به بینید ره انجام نامه شمارهٔ ۷۳۸ حکمت ص ۴۵) «۵۹۸۰»

۹۳۷ کاشف الحق

فارسی ـ مؤلف معزالدین محمد بن ظهیرالدین محمد حسینی اردستانی مشهور بمیر میران شاگرد ابن خاتون محمد عاملی. اینکتاب محرف کتاب حدیقة الشیعهٔ مقدس اردبیلی است که با اندك تصرف وتغییر وحذف فصل راجع بمذمت صوفیه (که درضمن احوال امام صادق ؑ ذکر شده) آن را بنام خود کرده وبسلطان عبد الله قطبشاه اهدا نموده. (۱) دردیبچه نامی برای کتاب ذکر نکرده. درپشت برگ اول نسخه نوشته شده: «این کتاب مستطاب باصواب پر ثواب برخصماء آن چون ذوالفقار حیدری برهنیست قطع وچون مصنف رحمه الله ازجهة هضم نفس یا مصلحتی ازاسم شریف وتسمیه کتاب ساکت شده بمناسبت مقام بکاشف الحق موسوم گردانید. نظم این نادرهٔ مجموعهٔ اقسام علوم ـ اسرار خفی معرفت را مفهوم ـ چون ازرخ حق حجاب باطل برداشت ـ گردید ازآن بکاشف الحق موسوم ـ این نامهٔ دین میان جمهور تاروز نشور باد مشهور» تاریخ ختم تألیف سال ۱۰۵۸ است.

---

(۱) شرح وخصوصیات این کتاب درمستدرك الوسائل (ج ۳ ص ۳۹۴) مذکوراست ودرجلد ۱ این فهرست درشرح کتاب (حدیقة الشیعه) شماره ۱۰۳ نیز اشاره شده ـ

آغاز (حمدی که حامدان ملاء اعلی وذا کران کره غبرا از ادای آن عاجز آیند) انجام (شکر که این نامه بعنوان رسید ـ بیشتر ازعمر بپایان رسید) کاتب محمد صادق که برای امام وردی بیك حاکم شیراز درسال ۱۰۹۸ نوشته است ـ خط نسخ ۲۷ سطری ۰ برك اول دارای سرلوح زمینه طلا ـ ابواب وفصول درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته ـ دارای ۲۸۲ برك ۰ و مجدول بتحریر وطلا ۰ اندازه ۲۶ در ۱۶ خریداری آستانقدس « ۸۲۶ »

۹۲۸ کاشف الحق

فارسی مکرر بیش ـ آغاز (حمدی که حامدان ملاء اعلی) انجام (بود پنجاه و هشت بعد هزار ـ که بپایان رسید این گفتار) خط نستعلیق خوب ۲۵ سطری ـ ابواب وفصول بشنجرف نوشته شده ۰ کاغذ کتاب حنائی رنك ـ دارای ۴۷۷ برك ۰ اندازه ۲۵ در ۱۲ مجدول بتحریر وطلا بدوجدول ـ وقفی نائینی (۸۲۸)

۹۲۹ کتاب درحکمت

عربی ـ کتابی است درحکمت که اول آن افتاده است وموجودی ازآن درطبیعیات است ومینماید مؤلف آن ازاعلام نیمهٔ دوم سدهٔ ۱۱ بیمد است ۰ از برخی قرائن گمان میرود که کتاب « تشریح العالم » تألیف فیض کاشانی باشد ـ جای عناوین وفصول وبخشهای کتاب غالباً سفید است . عناوین مطالب بشرح زیر مرتب است : فی مهیة التکوین وانبسیته ـ فی لمیته و تاسیسه ـ فی النظر فی الفعل والانفعال ـ ان التفاعل یتنازع المتفاعلین فی المحل ـ ان تاسیس الدرجات (کذا) الامزجة الادویه علی هذا الطریق صعب المسلك ـ فی اصول کلیه ـ انه اذا خرج خطوط من مرکز الفلك ـ انه اذا تفاعل جرم صوری ومادی ۰۰۰ فی التکوین اشتدادی وفیه رکنان ۱ فی تقسیم التکوین وفی العناصر استبدادیه واحکامها (در ۱۳ فصل) ۲ فی المرکبات و فیه اطراف (۴ طرف) ۱ فی المبادی الترکیبیته التحصیله والتولیدیه ومسائل هی مبادی الاحکام (در ۷ فصل) ۲ فی المرکبات الاستبدادیه (در ۴ فصل) ۳ فی المرکبات الفضلیه الاستبدادیه ۴ فی المرکبات الغیر المستحکمة الترتیب الاستبدادیه ۰۰۰ فی التکوین الاقترانی وفیه رکنان ۱ فی المبادی الاقترانیه (در ۵ فصل) ۲ فی المرکبات (در ۳ طرف) ۱ ـ فی المرکبات الجمادیه (در ۳ فصل) ۲ فی المرکبات ألفضلیه ۳ ـ فی المرکبات النباتیه (در ٤ اصل و هر اصلی دارای فصولی است) ۴ فی المرکبات الحیوانیه وفیه اصول ـ

آغاز موجود (السفر الرابع وکون رجحان الکف ردعا عن الاشتغال نحو مانحن فیه عن العلوم الدینیه والدنیویه ولا تدل علی مرجوحیته فی نفسه) أنجام (یکون لها ای الاسلام تعلق وانتساب خاص باثارها ای القوی المادیه وهو الاحتلام والحمدلله رب العالمین تم) خط نسخ

۱۲ سطری ـ دارای ۲۲۰ برگ ـ اندازه ۱۹ در ۱۲ ـ واقف شناخته نشد «۶۰۹»

۹۳۰ کتاب دقایق در معرفت حقائق

فارسی ـ مؤلف خواجه عبدالرحیم بن شمس الدین محمد اقطابی تبریزی معروف بخلوتی متوفای یکم محرم ۸۵۹ مدفون درمقبرهٔ بابامزید (۱) ازعرفاء تبریز ودرنوشتن خطوط شش گانه استاد وسرآمد بوده است ـ کتاب درتوضیح اصطلاحات ومشکلات فصوص الحکم است و مرتب است بر ۱۲ فصل واصلی وهرفصلی مشتمل است برچند دقیقه وتنبیه ومساعد ودیگرازعناوین ـ آخر نسخه افتاده است وموجودی از آن قدری ازفصل هشتم است ترتیب مطالب چنین است: ۱ در ذکر وجود ۲ در اشارات ببعضی ازمراتب کلیه واصطلاحات این طایفه ۳ در معرفت اسماء وصفات ۴ درذکر اعیان ثابته وتنبیه بر مظاهر اسمائیه ۵ در ذکر جوهر وعرض برقاعده و طریق اهل الله ۶ در بیان عوالم کلیه وحضرات خمس الهیه ۷ درآنچه متعلق است بعالم مثال ۸ درمراتب کشف برسبیل اجمال ـ

آغاز (حق الحمد ان یحمد بالاحری والاحق) انجام موجود (بواسطهٔ اتصاف ایشان است بصفت واسمائی که مقتضی این) خط نسخ ۱۷ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف ـ دارای ۴۸ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۳ خریداری آستان قدس در اسفند ۱۳۱۸ (۸۶۰)

۹۳۱ کشف الاسرار

عربی ـ مؤلف شیخ شطاح روزبهان بقلی ـ مؤلف نامی برای کتاب تعیین نکرده ـ کاتب درآخر نسخه نام مذکور را نوشته ـ توصیف وشرح کتاب چنان است که دردیباچه آمده: «ان اذکرله مایقع لی من وقایع المکاشفات واسرار المشاهدات ومایکشف لی من عرایس الملکوت وعجایب انوارالجبروت وخصایص التجلی والتدلی فی مقام الالتبس وصرف کشوف سبحات الذات فی مواجیدی و سکری وصحوی» تا آنجا «ولکن ماذکرلک بعض ماکوشف لی فی ایام ماضی ثم اذکر ما یقع لی بعد ذلک»

آغاز (الحمدلله الذی لیس فی وجوده هواجس الشک والظنون) انجام (وانه بفضله یغنینی عن غیره واستعنت به وهو حسبی) تاریخ کتابت ۱۰۶۴ خط نسخ ۲۳ سطری ـ دارای ۵۱ برگ ـ اندازه ۲۳ در ۱۲ وقفی نائینی (۸۲۹)

۹۳۲ کشف الاسرار

فارسی ـ مؤلف کمال الدین (جلال الدین) حسین بن خواجه شرف الدین عبدالحق

(۱) دانشمندان آذربایجان ص ۱۴۱

اردبیلی متخلص بالهی متوفای ۹۴۰ یا ۹۵۰ (۱) بسن متجاوز بر ۷۰ مدفون در اردبیل درمقبرهٔ شیخ صفی الدین ازشاگردان دوانی وغیاث الدین دشتکی وامیر جمال الدین عطاءالله بن فضل الله و از اعلام جامع دوره خودش است. چندی درهرات بندیمی امیرعلیشیر نوائی وشاهزادهٔ غریب میرزا اختصاص داشته واز ۹۰۲ که به آذربایجان برگشت درمقبرهٔ شیخ صفی الدین بتدریس اشتغال داشت (۲) رساله درمبحث وجود است.

آغاز (سپاس ومنت واحدیرا که سریان وجودش درجمیع مراتب ساریست) انجام ـ (تودانی وتدبیرخود والسلام) تاریخ کتابت ۱۰۴۳ خط نستعلیق که بطور چلیپانوشته ـ عناوین بشنجرف دارای ۷ برگ. ومجدول بشنجرف اندازه ۲۶ در ۱۷ «به‌بینید جام جهان نما شماره ۴۳۴ حکمت ص ۹ (۶۳۸۰)

۹۳۳ کشف الاسرار

فارسی ـ مؤلف حاج میرزامحمد ابراهیم بن آخوندملاعلی لاریجانی مازندرانی ازافاضل اواخر سدهٔ ۱۳ هـ ـ ق. شرحی‌است مفصل به (قال ـ اقول) بر حق الیقین شبستری ـ نسخهٔ موجود تاقدری ازشرح حقیقت چهارم از باب اول را دارد ومینماید که کاتب آنرا ناتمام گذاشته است ـ آغاز (الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله الطاهرین ولعنة الله علی اعدائهم ومنکری فضائلهم ومناقبهم من الجن والانس اجمعین الی یوم الدین امابعد میگوید اقل الخلیقه) انجام موجود (پس علم بطرفان مقدم‌ست برعلم باضافه پس این نیز) خط نسخ اوائل نسخه کاغذ آبی و۱۲ سطری بقیهٔ کاغذ سفید و۱۶ و۱۷ سطری ـ دارای ۹۶۳ برگ. اندازه ۲۰ در ۱۴ وقفی نائینی (۸۳۰)

۹۳۴ کشف الاسرار

فارسی ـ مؤلف شناخته نشد. پنداشته میشود که ازمردمان اواخر سدهٔ ۱۳ هـ ـ ق بیعد است. کتاب یکرشته نکارشی است مربوط بباب امامت و احتجاجات بااهل سنت.

آغاز (الحمد لله الذی جعلنا من المؤمنین الذین هم عن اللغو معرضون) انجام (کی تواند که شود هستی بخش وصلی الله علی محمد و آله) خط نستعلیق خوب. آیات واحادیث بخط نسخ ۱۱ سطری ـ دارای ۶۶ برگ. اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی نائینی «۵۶۶۳»

۹۳۵ کشف واشراق

فارسی ـ مؤلف میرزا هدایت الله بن میرزا حسین اشتیانی ملقب بوزیر دفتر متوفای

---

(۱) تاریخ فوت درمستدرك الوسائل (ج ۳ ص ۵۱۳) ۹۰۵ ضبط شده‌است. ظاهرا اشتباه کاتب‌است

(۲) تحفه سامی. کشف الظنون ج ۱ ص ۲۵۳. دانشمندان آذربایجان

اواخر محرم ۱۳۱۰ مدفون در بیرون دروازهٔ تهران سر راه امام زاده حضرت عبد العظیم ع (۱) عموزاده صدر اعظم میرزا یوسف مستوفی الممالک است و خودهم بخدمات دولتی مشغول بوده ، ذوق ادبی و عرفانی و مهارتی در تطبیق بین ظاهر و باطن و تاویل و تحقیق داشته است - این کتاب که درسال ۱۲۸۲ دردست تألیف بوده رشتهٔ نگارشی است کلامی و عرفانی و در آن متعرض بر کتاب میزان الحق شده است .

آغاز (لله الحمد رب السموات ورب الارض رب العالمین وله الکبریاء) انجام (که فرموده است صنع الله الذی اتقن کل شئی انه خبیر بما تفعلون) خط نسخ ۱۵ سطری — عنا وین بشنجرف ـ دارای ۷۸ برگ . ومجدول بلاجورد وشنجرف ـ اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی قائم مقام « ۸۳۱ »

۹۳۶ کشف الحقائق

فارسی - مؤلف : عزیز (الدین) بن محمد نسفی مدفون در ابرقوه فارس . مرید شیخ سعدالدین محمد حموی (متوفای ۶۵۰ یا ۶۵۸) بوده . مؤلف در دیباچهٔ کتاب آورده :

« فصل درسبب تألیف بدانکه درخاست درویشان درسنهٔ احدی وسبعین وست مائة بود و درهمین سال لشکر کفار بولایت ماوراء النهر آمده ولایت خراب کرد واین بیچاره درین تاریخ درشهر بخارا بود » تاریخ مذکور اشتباه کاتب است چه آنکه مقصود ازورود لشکر کفار لشکر چنگیز است واستیلای چنگیز بر بخارا در ۶۱۶ بوده . مؤلف باز در دیباچه آورده : «چون بسنه ثمانین وستمائة رسید این کتاب تمام جمع آمد » باز تا آنجا که گفته : « فصل تاریخ تألیف بدانکه درماه جمادی الاول سنه ثمانین وستمائه درولایت فارس درشهر ابرقوه بودم » مرحوم هدایت درمجمع الفصحاء سال ۶۱۶ تاریخ مهاجرت مؤلف از بخارا و ورود بابرقوه یاد کرده ودر ریاض العارفین تاریخ مذکوررا سال وفات مؤلف دانسته . منتظم ناصری تاریخ فوت مؤلف را در ۶۶۱ ضبط کرده است . کتابی است درمعارف وتوحید وعقائد وسلوك ومطالب هر رساله را طبق عقائد اهل شریعت وحکما واهل وحدت بیان نموده وازخود اظهار رأی نکرده . کتاب مرتب است بردیباچه وفاتحة الکتاب و ۱۰ رساله وخاتمة الکتاب که هر کدام درفصولی انجامیده : فاتحة الکتاب دربیان آنکه مذاهب درامت محمد ص چند است وخلاف از کجا ظاهرشد واصل خلاف چیست ومذهب مستقیم کدام است در ۱۵ فصل ـ رسالهٔ ۱ در بیان وجود در ۴۳ فصل ۲ در بیان انسان در ۳۰ فصل ۳ دربیان سلوك در ۲۲ فصل ۴ در بیان توحید در ۱۶ فصل ۵ در بیان معاد در ۳۸ فصل ۶ در بیان دنیا وآخرت و شب قدر

(۱) طرایق الحقائق ج ۳ ، المآثر والاثار

وروز قیامت وحیات وممات در۹ فصل ۷ در بیان آنکه هفت آسمان وهفت زمین کدام است وتبدیل زمین وطی آسمان چیست وزمین عرفات وزمین قیامت کدام است وحج گذاردن عبارت ازچیست وچند نوع است در۱۵ فصل ۸ در بیان کتاب الله وکلام الله ودربیان قرآن وفرقان ۹ دربیان حقیقت اسلام وایمان واحسان وعیان وحقیقت صلوة وزکوة وصوم که چیست واز برای چیست و برای کیست ۱۰ در بیان صاحب شریعت وقائم قیامت ودر بیان آنکه ادیان وشرایع چند است و نسخ شریعت چیست وچرا است . خاتمة الکتاب در بیان آنکه ختم درنبوت وختم درولایت چیست وهرکز بود که عالم اینچنین کـه هست نبود ووقتی بود که عالم اینچنین که هست نباشد. این نسخه تا رسالهٔ هفتم را دارد واندکی از اول دیباچه افتاده است .

آغاز موجود (که جمع کنی باید که اول سخن اهل شریعت بازسخن اهل حکمت باز سخن اهل وحدت بیان کرده شود) انجام (چنانکه قدر وشرف علم بقدر وشرف معلوم بود) کاتب عبدالله مازندرانی که برای میرزا محمدجعفر نامی نوشته است . خط نستعلیق ۱۸ سطری فصول بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۲۲ برك . اندازه ۲۱ در۱۴ وقفی نائینی « ۸۳۵ »

۹۳۷ کشف الحقائق

عربی ــ مؤلف نظام الدین علی بن صدرالدین محمد موسوی رضوی . ترجمه اش دیده نشد لکن از استشهادش بشعر نظیری نیشابوری (متوفی ۱۰۲۳) دانسته میشود که از اعلام امامیهٔ سدهٔ ۱۱ بیعد است . رساله در ردّ جبر وتفویض است .

آغاز (اللهم لاعلم لنا الا ما علمتنا انك انت العليم الحكيم فنسئلك بحق سيدنا) انجام ــ (وخدمة اصحاب المشاهدة للشواهد الربوبيه فتبصر وكن من الشاكرين والحمدلله رب العالمين و صلی الله علی سیدنا ونبینا محمد وآله الطیبین الاطهرین) تاریخ کتابت ۱۸ ذیحجه ۱۰۸۷ پس ازاین ۵ برك شامل عبارات متفرقه است ــ خط نسخ ۱۹و۲۰ سطری . دارای ٦ برك . اندازه ۱۸ در۱۲ ــ وقفی نائینی « به بینید رساله جبروقدر شماره ٦۲۷ ص ۱۰۵ » (۵۹۳۵)

۹۳۸ کشف الحقائق

عربی ــ مؤلف شیخ محمد تقی بن میرزاعلیمحمد نوری متولد شنبه ۱۱ شوال ۱۲۰۱ متوفای ربیع الاول ۱۲٦۳ درسعادت آباد از باولك نور مدفون در وادی السلام نجف (۱) از خاندان مستوفی وعمال دیوانی بوده وپدر حاج میرزا حسین نوری محدث معروف است ــ عقلیات را در اصفهان نزد ملا علی نوری دیده ونقلیات را در کربلا از سیدمحمد مجاهد آموخته

---

(۱) دارالسلام نوری ج۱ص ۲۹۵

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب خطی

کتاب دربیان عدم معذوریة مخطی درعقلیات است که ازمسائل کلامی اختلافی است.

آغاز (الحمد لمن من علینا بمعرفته بالیقین) انجام (ومکدرة لصفو المنابع والمنن)
نسخه درحیات مؤلف نوشته‌شده است ـ کاتب نورمحمد بن محمد ـ تاریخ کتابت ۱۲۴۴ خط
شکسته ونستعلیق مختلف‌السطر ـ دارای ۷۸ برگ . اندازه ۱۵ در۱۰ وقفی‌فهرستی (۸۳۶)

۹۳۹ کشف الحقائق المحمدیه

عربی ـ مؤلف غیاث‌الدین منصور دشتکی ـ شرح‌رساله‌اثبات واجب پدرش‌است ومذیل‌داشته
است آنرابترجمهٔ ماتن .نسخه درزمان‌شارح نوشته‌شده است ـ

آغاز (یاغیاث المستغیثین نسالک کشف الحقایق والاطلاع علی بدایع الاسرار) انجام
(واکثرهم علماً واشدهم حلما قدس سره ورضی‌الله‌عنه) تاریخ کتابت جمادی الثانی ۹۴۶ پس
ازین ضمن ۲۱ صفحه قطعهٔ ازحاشیه براثبات واجب دشتکی است که بعلت افتادگی صدر وذیل
نسخه مؤلف آن شناخته‌نشده. خطانسخ ۱۸ سطری ـ اقوال وعناوین را بشنجرف نوشته وزیر
سطور متن‌خط قرمز کشیده شده است. دارای ۷۵ برگ. اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی‌نائینی (۸۳۴)

۹۴۰ کشف الحقائق المحمدیه

عربی‌مکرر پیش ـ آغاز (یاغیاث المستغیثین نسالک کشف الحقایق) انجام (واکثرهم
علما واسندهم حلماً) تاریخ کتابت ربیع الاول ۹۸۴ این‌نسخه در دنبالهٔ ترجمهٔ ماتن‌عبارتی‌در
تفوق ماتن بر معاصر معارضش ملاجلال دوانی ازروی احکام نجومی وعلم فراست‌ضمن دوصفحه
ذکر شده . خطانستعلیق ۱۹ سطری ـ ابواب وعناوین‌را بشنجرف‌نوشته وزیرخطوط متن خط
قرمز کشیده شده. دارای ۱۲۷ برگ. اندازه ۱۸ در۱۳ وقفی ابن‌خاتون ـ سال‌وقف ۱۰۶۷
« ۸۳۲ »

۹۴۱ کشف الحقائق المحمدیه

عربی‌مکرر پیش ـ آغاز (یاغیاث المستغیثین نسئالک) انجام (واکثرهم علما واسندهم
حلماً تم الکتاب) کاتب کریم بن رحمة الله نهاوندی. تاریخ کتابت ۱۲۶۰ خطانسخ ۱۸ سطری
عناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۱۳۵ برگ. اندازه ۲۱ در ۱۱ وقفی‌نائینی « ۸۳۳ »

۹۴۲ کشف الحقائق المحمدیه

عربی مکرر پیش ـ آغاز (یاغیاث المستغیثین نسئلک) انجام (واکثرهم علما و اسندهم
حلما) خط نستعلیق ۱۲ سطری. عناوین بشنجرف نوشته‌شده دارای ۹۷ برگ. اندازه ۲۰ در۱۳
وقفی ملا موسی گیلانی « ۶۸۰ »

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب خطی

۹۴۳ کشف الغموض وبیان الرموز ج ۱

فارسی ـ مؤلف محمد یوسف بن آقا بیك دهخوارقانی . مجموعه ایست در عقائد و اخلاق وسنن وآداب . درمباحث استدلالی کمتر بذکر برهان پرداخته وبیشتر بآیات و اخبار استدلال نموده . تاریخ شروع به تألیف سال ۱۰۷۱ است . مؤلف کتاب را بنام شاه عباس صفوی دوم ممنون نموده . کتاب مرتب است بر یکمقدمه و ۵ فن وخاتمه : مقدمه درفضیلت علم وعالم فن اول درتوحید خدای عزوجل ودرصفات او جل جلاله ۲. درذکر مذاهب مختلفه و بطلان آنها ۳. دربیان حجج الهی وحقیقت آن ۴. درذکر واجباتیکه تعلق برجوارح وارکان ظاهری میگیرد ۵. دربیان اخلاق حمیده وذمیمه نسبت به بنی نوع انسان. خاتمه درذکر دعوات ومعجزات مهمات . نسخه تنها فن اول را دارد فن اول مرتب است بر ۷ عنوان (غمض) وهرغمضی دارای عناوین کشف ورمز وغیرهما است . غمض ۱: درآنستکه آیا معرفت هستی ذات مقدس الهی نظریست یا بدیهی یا آنکه الهامیست ودرآنکه اول چیزیکه برمکلف واجب است کدام است ۲. فی القضاء والقدر ۳. فی معنی البداء ۴. فی الجبر والتفویض والامر بین الامرین ۵. فی الهدایة والضلالة ۶ فی السعادة والشقاوة ۷. فی بیان حدوث العالم .

آغاز (الحمدلله الذی الهمنا معرفة وجوده ومن علینا بفضله وجوده) انجام (واگر هیچ نباشد الا همین حدیث درباب حدوث عالم تورا کافیست والحمدلله وصلی الله علی محمد وآله) تاریخ کتابت ۱۰۸۸ خط نستعلیق ۱۹ سطری . عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۳۴ برگ . اندازه ۲۵ در ۱۵ وقفی حاج نائم مقام «۸۳۷»

۹۴۴ کشف المعاد

فارسی ـ درنسخه ازمؤلف وکتاب نامی برده نشده . نام مذکوررا کاتب درصدرنسخه نوشته . نزدیکی سبك این کتاب با کتابیکه بشمارهٔ ۹۳۴ (کشف الاسرار)است می‌نمایاند که مؤلف هردو رساله یکشخص است . کتاب یکرشته نکارشی است درمعاد که بترجمه وتوضیح آیات واخبار مربوطه پرداخته . آغاز (ربنا انك جامع الناس لیوم لاریب فیه) انجام (آرامگاه ایشان خواهدبود ربنا اتمم لنا نورنا واغفرلنا انك علی کلشیئی قدیر) خط نستعلیق خوب . آیات واخبار بخط نسخ ۱۱ سطری . عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۲۸ برگ . اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی نائینی « ۵۶۶۴ »

۹۴۵ کشکول فیماجری لآل الرسول بعدالرسول صلعم

عربی . مکرر شماره ۲۴۴ اخبار خطی مؤلف سیدحیدر آملی . کتاب دربیان سبب پیدایش اختلاف

سنی وشیعی واحتجاج با اهل سنت درمسألهٔ امامت وذکر برخی ازمناقب امیرالمؤمنین ۴ است مؤلف اینکتاب را درائرغائلهٔ سنی وشیعه درسال ۷۳۵ بخواهش عزیزی تألیف نموده ـ

آغاز (الحمدلله والسلام علی عباده الذین اصطفی خصوصا سید اهل الاصطفا من اخوان الصفا وخلان الوفا محمد المصطفی صلی الله علیه وآله ورحال اهل البصیره والوفا التابعین له وعلی من لهم اقتفا) انجام (وتشرك معی فی هذه الدعاء سایر اولیاء محمد وآل محمد برحمتك یا ارحم الراحمین یارب العالمین) کاتب رکن الدین محمود دارابجردی • تاریخ کتابت ۱۵ شوال ۱۱۰۶ خط نسخ ۱۹ سطری • عناوین وفصول بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۲۵ برك • اندازه ۲۴ در ۱۳ وقفی شیخ سلیمان ـ سال وقف ۱۱۴۰ « ۸۳۸ »

۹۴۶ کلمات مکنونه

عربی وفارسی ـ مؤلف فیض کاشانی دورهٔ معارف وعقائد است که در ۱۰۰ عنوان (کلمه) صورت گرفته است • سال فراغت ازتألیف ۱۰۵۷ است • کتاب بچاپ هم رسیده ـ

آغاز (الحمدلله الاول فی اخریته الاخر فی اولیته) انجام (و هو من غرایب حسن الاتفاق والحمدلله اولا وآخراً وظاهرا وباطناً) کاتب محمدعلی بن محمدعرب شیرازی • تاریخ کتابت صفر ۱۱۲۸ خط نسخ ۱۷ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۱۱۴ برك • نسخه رطوبت رسیده • اندازه ۲۲ در ۱۳ وقفی نائینی (۸۴۰)

۹۴۷ کلمات مکنونه

عربی وفارسی • مکرر پیش ـ این نسخه مصدر است بفهرست کلمات ـ

آغاز (الحمدلله الاول فی آخریته) انجام (والحمدلله اولا وآخرا وظاهراً وباطنا) خط نسخ ۱۷ سطری ـ دارای ۱۱۴ برك • مجدول بشنجرف وتحریر وطلا بدوجدول نسخه موریانه خورده • اندازه ۲۲ در ۱۳ وقفی نائینی « ۸۳۹ »

۹۴۸ کلمات مکنونه

عربی وفارسی • مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله الاول فی آخریته الاخر) انجام « وهو من غرائب حسن الاتفاق والحمدلله اولا وآخراً » خط نسخ ونستعلیق ۱۵ سطری • دارای ۱۴۴ برك • اندازه ۳۰ در ۱۲ وقفی نائینی « ۸۴۱ »

۹۴۹ کلمات مکنونه

فارسی وعربی • مکرر پیش ـ یك برك اول افتاده است • آغازموجود « کلمة بها یجمع بین امتناع المعرفة والرویه وبین امکانهما) انجام « والحمدلله اولا وآخراً وظاهراً وباطناً » کاتب مهدی

حسینی هروی - سال کتابت رجب ۱۲۸۴ درتهران - خط شکسته ونستعلیق ۱۸ سطری عناوین بشنجرف نوشته‌شده، دارای ۷۴ برگ، اندازه ۲۱ در۱۵ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ « ۸۵۷ »

۹۵۰ کلیات واصطلاحات حکمت

عربی - مؤلف میرزا باقرهمدانی. کتاب درتوضیح مصطلحات وقواعد واصول حکمتی وعرفانی است، تاریخ ختم تألیف رمضان ۱۲۷۸ است - رساله پس ازتنبیهی مرتب بر ۱۹ فصل است : ۱- فی معان الاسم والمسمی واطلاقاتهما ۲- ولیعلم ان اطلاق الاسماء علی المسمیات علی قسمین ۳- فی معنی الذات والصفات ۴- فی معنی البسیط والمرکب واطلاقاتهما ۵- فی معنی لمطلق والمقید واطلاقاتهما ۶- فی معنی المؤثر والاثر ۷- فی معنی المادة والصورة واطلاقاتهما ۸ - فی معنی الشبح المتصل والشبح المنفصل والصورة المقومة والصورة المتممة ۹ - فی معنی السلسلة الطولیه والسلسلة العرضیة المترتبة وغیر المترتبة ۱۰ - فی السلسلتین الطولیتین المتد اولتین النوریة والظلمانیه ۱۱ - فی معنی الحقیقه بعدالحقیقة ۱۲- فی معنی الازل والسرمد والدهر والزمان واطلاقاتها واسماء تطلق علی بعض مراتبها ۱۳- فی معنی البرزخ الذی لیس جوهر بین الجوهرین والذی هوجوهر بین الجوهرین ۱۴- فی معنی کل شیئی لایتجاوز ماوراء مبدئه ۱۵- مراتب العلم ۱۶- فی معنی التقدم فی الوجود والتاخر فی الظهور ۱۷- ولیعلم ان لهذین اللفظین استعمالین الخ ۱۸- ولیعلم ان المرکب امایکون مرکبا من الاشیاء المستقلة الخ ۱۹- فی معنی ان الظاهر عنوان الباطن

آغاز پس ازخطبه ونام مؤلف (انی اما نظرت فی الحکمة حکمة آل محمد علیهم السلام التی ابرزتها مشایخنا الفخام) انجام (وان لم یعرف اکثرهم الصغری والکبری والنتیجه) کاتب فضل الله بن ابراهیم همدانی - تاریخ کتابت ۱۷ ذیقعده ۱۲۸۷ خط شکسته ونستعلیق ۱۳ سطری دارای ۹۷ برگ، اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی « ۸۷۲ »

۹۵۱ کلیات واصطلاحات حکمت

عربی مکرر پیش - آغاز (انی لما نظرت فی الحکمه) انجام (وان لم یعرف اکثرهم الصغری والکبری والنتیجه) کاتب عبدالله بن محمد رضا، خط نسخ ۱۶ سطری - دارای ۹۷ برگ، اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی « ۸۴۳ »

۹۵۲ کمالیه فی الحقائق الالهیه

فارسی . مؤلف امام فخر رازی - کشف الظنون این کتاب رابنام (الرسالة الکاملیة فی الحقایق الالهیة ضبط نموده، کتاب ازمختصراتی است که حاوی فنون متعلق وحکمت الهی وطبیعی

است ومرتب است بر ۱۰ مقاله : ۱ــ منطق در ۱۰ فصل ــ ۲ــ درمقولات د ر ۱۰ فصل ــ ۳ــ درمعرفت ذات باری تعالی وتقدس در ۲۰ فصل ــ ۴ــ درصفات واجب الوجود در ۱۰ فصل ۵ــ در افعال باریتعالی مرتب برسه فصل ۶ــ در احوال اجسام وحرکات وآنچ بدان تعلق به ذو در ۱۰ فصل ۷ــ دربیان صفت افلاك در ۱۰ فصل ۸ــ در ارکان وعناصر در ۱۰ فصل ۹ــ در علم نفس در ۱۰ فصل ۱۰ــ در علم هیئت در ۹ فصل ــ نسخه ۴۹ سال پس ازفوت مؤلف نوشته شده ودیباچهٔ آن افتاده است .

آغاز موجود (اول در ایساغوجی دوم در تعریفات) انجام (وچون سخن بدین موضع رسید اولیتر ان دیدیم کی سخن منقطع کنیم) کاتب محمد بن احمد بن ابو محمد کرجی ــ تاریخ کتابت ربیع الاول ۶۵۵ خط نسخ ۱۵ و ۱۶ سطری ــ دارای ۹۳ برگ ، اندازه ۲۰ در ۱۱ وقفی نائینی « ۸۴۳ »

۹۵۳ کواکب الثواقب

فارسی ، مؤلف محمد دهدار ــ مختصری است در بیان چند مسائل حکمی ، بگفته مؤلف مبنای سخن برذوق وطریق خطابهٔ است مؤلف این کتاب را بمیرزا یوسف خان نامی اهدأ نموده ، رساله در ۷ عنوان « کوکب » انجامیده : ۱ــ درفضیلت دانش ــ ۲ درکیفیت دانش ــ ۳ در اثبات واجب وتوحید او عز شانه بذوق اهل دانش ــ ۴ هم د رین مطلب (مطلب کوکب سوم) به بیان موافق ذوق عرفاء ۵ در ایماء واشاره بدانستن آن نفسی که بموجب حدیث شریف من عرف نفسه فقد عرف ربه موجب شناخت رب است ــ ۶ درحل مسئلهٔ قضا و قدر وتحقیق معنی سرنوشت ــ ۷ دربیان حکمت وسراختلاف علماء ومذاهب ـ

آغاز (الحمدلله الذی علم الانسان مالم یکن یعلم) انجام (اما بهمین قدر که مذکور شد مقصود ما بحصول پیوست) تاریخ کتابت ربیع الثانی ۱۱۵۳ درکربلا ــ خط نستعلیق ۲۰ سطری ــ عناوین بشنجرف نوشته شده ، دارای ۶ برگ ، اندازه ۲۱ در ۱۲ وقفی نائینی « ۸۴۴ »

۹۵۴ کواکب الثواقب

فارسی مکرر پیش ــ آغاز (الحمدلله الذی علم الانسان مالم یکن یعلم انجام (که موجب انتفاع همگنان آید وباعث راب (کذا) خیر دارین شود) خط نستعلیق ۱۶ سطری ــ دارای ۱۲ برگ ، اندازه ۲۱ در ۱۶ وقفی فهرستی « به بینید رساله درتوحید ۹۲۰ حکمت ص ۱۰۸ ــ » « ۹۳۹۵ »

کیمیاء السعاده

به بینید رسالهٔ عشقیه شماره ۶۷۲

(حرف گ)

۹۵۵ گلشن راز

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۲۲۹ سراینده : شیخ محمود شبستری ـ مثنوی است در ۹۹۳ بیت درپاسخ از ۱۷ پرسش امیرحسین هروی (۱) که درشوال ۷۱۷ پرسیده است ـ نسخه مکرر چاپ شده ـ (شروح این را بشماره های ۸۱۳ و ۹۰۷ و ۱۰۱۵ خطی وهم بضمیمهٔ ۱۴۰ و ۳۷۶ چاپی به بینید)

آغاز (بنام آنکه جانرا فکرت آموخت) انجام (الهی عاقبت محمود گردان) کاتب درویش علی طوسی ـ تاریخ کتابت ۲۶ شوال ۱۲۵۰ در لکنهور ، پس ازین درسه صفحه اشعاری است منسوب بشیخ اوحدالدین ـ خط نسخ ۱۵ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۳۶ برگ ، ومجدول بشنجرف اندازه ۲۴ در ۱۶ وقفی نائینی « ۸۴۵ »

۹۵۶ گلشن راز

فارسی ـ مکرر پیش ـ آغاز (بنام آنکه جانرا فکرت آموخت) انجام (الهی عاقبت محمود گردان) خط نستعلیق خوب ۱۲ سطری ، تاریخ کتابت ۱۲۵۸ عناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۴۵ برگ ، ـ مجدول بتحریر وطلا بدو جدول اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی نائینی « ۸۴۶ »

۹۵۷ گلشن راز

فارسی ـ مکرر پیش ـ آغاز (بنام آنکه جانرا فکرت آموخت) انجام (الهی عاقبت محمود گردان) تاریخ کتابت شوال ۱۲۷۰ خط نستعلیق ۱۷ سطری دارای ۳۲ برگ ، اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی نائینی «۸۴۷»

۹۵۸ گلشن راز

فارسی مکرر پیش ـ آغاز (بنام آنکه جانرا فکرت آموخت) انجام (الهی عاقبت محمود گردان) کاتب محمد بن عبدالحسین درتبریز ـ بسال ۱۲۹۴ خط نستعلیق ۱۱ سطری عناوین بشنجرف نوشته ، دارای ۴۹ برگ ، اندازه ۲۰ در ۱۴ وقفی نائینی « ۸۴۸ »

۹۵۹ گلشن راز

فارسی ـ مکرر پیش ـ آغاز (بنام آنکه جان را فکرت آموخت) انجام (الهی عاقبت محمود گردان) خط شکسته ونستعلیق خوب ۱۲ سطری که بطور چلیپا در هر برگی در سه

(۱) بن میرعالم بن حسن حسینی متوفای ۷۲۳

ستون نوشته شده . عناوین بشنجرف دارای ۳۱ برگ . اندازه ۲۰ در ۱۲ وقفی قائم مقام « ۸۴۹ »

۹۶۰ گوهر مراد

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۲۲۸ مؤلف ملا عبدالرزاق لاهیجانی . خلاصه ایست استدلالی دراصول عقائد که مرتب است بریک مقدمه و سه مقاله وخاتمه . مؤلف این کتاب را بنام شاه عباس دوم معنون نموده . کتاب چاپ شده است .

آغاز (گوهر مرادیکه غواص فکرترا ازدریای حیرت در کف اندیشه آید) . انجام (والحمدلله المفضل المنعام والصلوة علی رسوله واهل بیته المعزوالاکرام (کذا) تاریخ کتابت ذیحجه ۱۱٤۰ خط نستعلیق ۱٦ سطری . ابواب و عناوین درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته شده ـ ازمیانهٔ کتاب ۲۵ برگ بخط تازه است . نسخه رطوبت رسیده است . دارای ۲۳٦ برگ . اندازه ۲٦ در ۱٦ وقفی نائینی « ۸۵۰ »

۶۶۱ گوهر مراد

فارسی مکرر پیش ـ آغاز (گوهر مرادی که غواص فکرت را) انجام (والحمد لله المنعم المفضل والصلوه علی رسوله) کاتب درویش علی طوسی ـ سال تحریر ۱۲۵۰ خط نسخ ۱۵ سطری ـ ابواب وفصول بشنجرف نوشته شده . دارای ۲۵۵ برگ . ومجدول بشنجرف ـ اندازه ۲۵ در ۱٦ وقفی نائینی « ۸۵۱ »

۹۶۲ گوهر مراد

فارسی مکرر پیش ـ ازاول نسخه حدود چهارده برگ افتاده است ـ

آغاز موجود (ازسخنان گذشته معلوم شد که کلام مشهور) انجام (والحمدلله المفضل المنعام والصلوة والسلام علی رسوله) کاتب محمد صالح ـ تاریخ کتابت ذیقعده ۱۰۹۰ خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ ابواب وفصول بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۱۷ برگ . اندازه ۲٦ در ۱۹ وقفی تاج ماه بیگم ـ سال وقف ۱۲٦۳ « ۸۵۲ »

(حرف ل)

۹۶۳ لطیفهٔ غیبیه

فارسی . مؤلف : محمدبن محمد دارابی . مختصری است درشرح بعضی ازابیات و اصطلاحات عرفانی دیوان حافظ شیرازی . تاریخ ختم تألیف بسال ۱۰۸۷ درشیراز بوده .

کتاب مرتب است بر یکمقدمه‌وسه‌باب وخاتمه وبچاپ هم رسیده . این نسخه‌ازوسطافتاده دارد .

آغاز (فصیحترین کلامی که فصحای بلاغت وبلغای فصاحت اثار) انجام (وعده از حد بشد وما نه دودیدیم‌ونه یك) کاتب غلامحسین بن حاج بهرام کرمانشاهی . تاریخ کتابت ۱۳۱۶ خط شکسته ونستعلیق که‌بطورچلیپانوشته‌است . کاغذ نسخه آبی‌وپسته‌ئرنك . دارای ۳۰ برك . اندازه ۲۰ در۱۲ وقفی قائم مقام « ۸۵۳ »

۹۶۴ لطیفهٔ غیبیه

فارسی مکرر پیش ـ نسخه ازمیانه وآخر افتاده دارد .

آغاز (فصیحترین کلامی که فصحای بلاغت شعار) انجام‌موجود (ازاوث انانیت بالکلیه پاك بودن است وفنای صفاتی) خط شکسته و نستعلیق ۱۲ سطری و بعضی از برگها بطورچلیپانوشته ـ دارای ۱۴ برك . اندازه ۲۰ در۱۲ وقفی قائم مقام « ۸۵۴ »

۹۶۵ لمعه

عربی ـ مؤلف عزالدوله سعد بن منصور معروف بابن کمونه . مختصریست فلسفی در الهیات واصول اخلاق وسیاستمداری . درنسخه نامی برای کتاب ذکر نشده . نام مذکور درپشت برك اول نسخه نوشته‌شده است . مؤلف این کتاب را باشارهٔ فخر الدین محمدمؤمنی قزوینی مستوفی (هنگام ورودش ببغداد) برای وزیر صاحبدیوان شمس الدین محمدبن بهاء الدین محمد جوینی تألیف نموده است . کتاب مرتب است بردوجمله : الجملة الاولی فی‌العلم در ۲ باب : ۱ فی اثبات مدبرالعالم الواجب وجوده ووجودانیته وبیان جملة من صفات جلاله وعنایته در۵ فصل ـ ۲ فی اثبات جملة من احوال النفس المجرده من‌الانسان لاسیما فیما یتعلق بتحقیق تجردها ونقلها بعد الموت و امتناع عدمها و کیفیته سعادتها وکمالها در ۵ فصل ـ الجملة الثانیة فی العمل در ۲ باب ـ ۱ فی ذکر جملة من اصلاح حال النفس وسیاستها وتعدیل اخلاقها التوبة (کذا) والعبادة والزهد وما یتعلق بذالك در۵ فصل ـ ۲ فی ایراد اصول یتعلق بمصالح اصحاب الانسان واهله‌ورعیته وبالسیاسةالمخصوصة بهم در ۵ فصل .

آغاز پس ازنام مؤلف (احمدالله حمد مسترشد بنور هدایته مسترفد من جود عنایته و انوسل‌الیه بنعوت جلاله وکماله الالهیه ان تهب (کذا) توفیقا یوجب الایمان من عقابه و الخلود فی جنته وان یصلی علی القدیسین من ملئکه‌وعلی‌من کرمه بالنبوة والولایة من بریته خصوصا علی محمد وعترته) انجام (والحمدلله رب العالمین وصلوته علی ملئکة المقربین وانبیائه المرسلین واولیائه المخلصین وخصوصا علی محمد وآله الطاهرین رب اختم بالخیر) شیوهٔ خط مسلم‌میدارد که میانه سدهٔ ۶ و۷ هـ ـ ق نوشته‌شده است ودورنیست که‌درحیات مؤلف نوشته شده باشد ـ

خط نسخ ۱۹ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف . دارای ۲۱ برگ . اندازه ۲۶ در ۱۸ وقفی عضد الملك (۸۵۵)

۹۶۶ لوآئح

فارسی ـ مؤلف عبد الرحمن جامی رساله‌ایست درشرح وبیان برخی از مطالب وعبارات عرفانی . مؤلف مقصود از رساله را چنین یاد نموده : « چون مقصود ازین عبارات و مطلوب ازین اشارات تنبیه بود بر احاطهٔ ذات حضرت حق سبحانه تعالی وسریان نور او درجمیع مراتب وجود » رساله مرتب است بر ۳۵ لائحه ومذیل است بهفت رباعی از مؤلف .

آغاز (وفقنا للتکمیل والتتمیم لا احصی ثناء علیك) انجام (لب بکشائی بنطق خاک کند بدهن) تاریخ کتابت ۲۹ محرم ۹۷۰ خط نستعلیق ۱۸ و ۱۹ سطری . عناوین ولوآئح بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۹ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی خواجه شیر احمد « ۸۵۸ »

۹۶۷ لوآئح

فارسی . مکرر وپیش ـ آغاز (لا احصی ثناء علیك کیف وکل ثناء) انجام (باللّٰه همه اوست ثم باللّٰه همه اوست) کاتب مسعود بن حیدر ـ خط نستعلیق ۱۵ سطری . عناوین ولوائح بشنجرف نوشته شده . دارای ۲۶ برگ . وبجدول بلاجورد وتحریر وطلا ـ نسخه رطوبت رسیده ـ اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی « ۸۵۹ »

۹۶۸ لوازم الدین

فارسی ـ مترجم : ملا ادهم قریش خلخالی متخلص بعزلتی ازوعاظ معروف آذربایجان (۱) کتاب ترجمه وتفسیر وشرح باب حادیعشر و مصدر است بمسئلهٔ اختلافی کفایت و عدم کفایت ظن در اصول دین . مترجم بسال ۱۰۳۷ درتبریز باین ترجمه پرداخته . آغاز (ثناء وستایش واجب الوجودیرا لایق وسزاوار است که عدم سابق ولاحق را بذات مقدس سرمدی او راه نیست) انجام (ودعای ایشان هرگز مستجاب نکردد) خط نستعلیق که درهرصفحه در سه ستون بطور چلیپا نوشته ـ ابواب وعناوین بشنجرف . دارای ۳ برگ . مجدول بشنجرف وتحریر وطلا بشش جدول . اندازه ۱۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی « ۸۵۶ »

[حرف م]

۹۶۹ مبادی موجودات نفسانی

فارسی ـ مؤلف بابا افضل کاشانی مقصود از رساله را دردیباچه چنین آورده : « که

---

(۱) دانشمندان آذربایجان ص ۲۷۳

این گفتاریست در بیان موجودات نفسانی که آنرا معلومات ومدرکات خوانند وغرض ازین بیان آنکه چون برمبادی جزو وقوف افتد از مرکبات آسانتر آگاه توان شد » رساله مرتب است بر ۵ فصل: ۱ در اقسام موجودات ۲ دراختلاف نامهای این دوقسم ۳ در اقسام معانی کلی ۴ دربیان اجناس عشره واسامی آن ۵ دربیان آنچه عامتر ازین ده بود وکیفیت آن وشناختن

آغاز (سپاس وستایش نگارنده جانرا بخرد وبپای دارنده خردرا بخود) انجام ـ (مجموع آنکه ما خواسته ایم که درین رساله باز دانیم (کذا) برطریق تنبیه و تذکیر از مبادی موجودات نفسانی) پس ازین مقاله ایست دربقاء روح پس از نابود شدن تن و جسد میماید اثرخامهٔ بابا افضل است .

آغاز « گفتاریکه برادران ما درخواستند ازبرای شناختن خود که جوینده را از خواندن آن وقوف باشد برحقیقت خود وایمنی دهد از نیستی وبطلان نفس مردم ببطلان حیات تن بعد ازستایش پروردگار ودرود برپیغمبر ویاران واهل بیت او بدانکه هرمفلس وکم مایه » انجام «که سرچشمه بقا وحیات ودوام وازل وابداست باز رساند والله علی مانقول وکیل وکفی بالله شهیدا » خط نستعلیق که بطور چلیپا درهرصفحه بسه ستون نوشته ـ دارای دوبرگ ومجدول بتحریر وطلا شش جدول ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده . اندازه ۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی « به ببینید در انجام نامه شماره ۷۳۸ حکمت ص ۲۲ » « ۵۹۷۳ »

۹۷۰ مبادی موجودات نفسانی

فارسی . مکرر پیش ـ آغاز (سپاس وآفرین وستایش نگارندهٔ جانرا بخرد) انجام ـ (از مبادی موجودات نفسانی) این نسخه دارای ضمایم است : صدر این رساله سه صفحه است که حاوی چند سطری است از بابا افضل کاشانی درموسیقی وهم تقریری است ازاو در بیان نسبت بین الفاظ : (چیز وهست وموجود) وهم قطعه عبارتی از رسالهٔ عرض نامه او وعبارتی در معنی قوه از میر فندرسکی و در ذیل این رسائل افاده ایست منسوب به بابا افضل در بیان فرق میان خواب ومرگ وپس ازآن ۴ صفحه است که محتویست برنامهٔ شیخ ابوسعید ابوالخیر بشیخ الرئیس وپاسخ شیخ ازآن ودعاء عریش ودومناجات ازشیخ الرئیس که مغایر بخط نسخه نوشته شده . خط نستعلیق ۲۸ سطری ـ وبعضی از برگها بطور چلیپا نوشته و۳ برگ آخر بخط نسخ و۲۱ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف ـ دارای ۶ برگ . اندازه ۲۷ در ۲۰ ـ وقفی نائینی ـ (به ببینید مقاله درمبادی کل شماره ۱۰۲۸ حکمت ص ۷) « ۶۰۰۲ »

۹۷۱ مبداء ومعاد

عربی ـ مصنف : شیخ الرئیس . این کتاب ازمصنفات شیخ است در گرگان . بروایت ابن ابی

اصیبعه مصنف این کتاب را برای ابو محمد شیرازی تصنیف فرموده • دردیباچه این نسخه نامی از کسی برده نشده لیکن درنسخهٔ شمارهٔ ۹۷۲ مصنف له بشیخ جلیل ابومحمد بن ابراهیم فارسی یاد شده ودرنسخهٔ ۹۷۵ ابو احمد محمد بن ابراهیم فارسی ذکر شده است ـ کتاب دردیباچه چنین توصیف وتحدید شده : « فانی ارید ان ادل فی هذا لکتاب علی حقیقة ما عند المشائین المحصلین من حال المبدأ والمعاد (تقربا به الی الشیخ الجلیل ابی‌محمد بن ابراهیم الفارسی) فیتضمن کتابی هذا ثمرتی علمین کبیرین احدهما الموسوم بانه فیما بعد الطبیعه والثانی العلم الموسوم بانه فی الطبیعیات » کتاب مرتب است بر سه مقاله وهرمقاله دارای فصولی است: المقالة الاولی فی اثبات المبدأ الاول الکل ووحدانیته وتعدید الصفات التی یلیق به • در ۵۲ فصل ۲ فی الدلالة علی ترتیب فیض الوجود عن وجوده مبتدیا عن اول موجود عنه الی آخر الموجودات در ۱۱ فصل • ۳ فی الدلالة علی بقاء النفس الانسانیه والسعادة الحقیقه الاخرویه در ۲۰ فصل

آغاز (قال الشیخ الرئیس ابوعلی الحسین بن عبدالله بن سینا اقا الله احسانه اما بعد حمدالله حق حمده والثناء علیه بما هو اهله والصلوة علی خیر خلقه محمد المصطفی وآله فانی ارید ان ادل فی هذا الکتاب) انجام (وتقریب البعید ان مال الی الاظهر فهو معذور ونسئل الله تعالی ان یجتنبنا الزیغ والزلل والاستبداد بالرای الباطل واعتقاد العجب فیمانری ونفعل تم کتاب المبدأ والمعاد) تاریخ کتابت درنسخه نوشته نشده ولی شیوهٔ خط آن از نقطه گذاری وقلت اعجام ودیگر امارات بتحقیق میرساند که درمیانهٔ سدهٔ ۶ و۷ نوشته شده است • خط نسخ ۱۹ سطری عناوین ومقاله بشنجرف نوشته شده دارای ۶۹ برگ • اندازه ۲۶ در ۱۸ وقفی عضدالملک « ۸۶۲ »

۹۷۲ مبداء ومعاد

عربی • مکرر پیش ـ جای کلمهٔ فصل بیشتر سفید است •

آغاز (الحمدلله رب العالمین وصلوته علی خیرخلقه محمد وآله الطیبین وبعد فانی ارید ان ادل فی هذه المقاله) انجام (واعتقاد العجب فیما یری ویفعل والحمدلله رب العالمین وصلی الله علی محمد وآله اجمعین) کاتب احمد بن زین العابدین علوی عاملی (۱) تاریخ کتابت ۵ شعبان ۱۰۰۵ خط نستعلیق وشکسته مختلف السطر ـ دارای ۵۲ برگ • اندازه ۱۹ در ۱۲ ـ وقفی فهرستی « ببینید تعلیقات شماره ۴۱۶ حکمت ص۲۵۳ » (۵۸۶۵)

۹۷۳ مبداء ومعاد

عربی مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله رب العالمین والصلوته علی خیر خلقه) انجام (فیما

(۱) ترجمه‌اش در امل الامل مذکوراست

یری ویفعل والحمدلله رب العالمین) کاتب محمد باقرلاهیجی ـ سال کتابت ۱۰۷۸ خط نستعلیق ۲۳و۲۴سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف دارای ۱۰۵برگ . اندازه ۲۰ در ۱۰ وقفی فهرستی «۸۶۵»

۹۷۴ مبداء و معاد

عربی مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله رب العالمین وصلواته علی خیرخلقه) انجام (واعتقاد العجب فیما یری ویفعل والحمدلله رب العالمین) خط نسخ ۲۳سطری . فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۲۸ برگ . اندازه ۲۷ در ۲۰ وقفی نائینی «۸۶۳»

۹۷۵ مبداء و معاد

عربی . مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله رب العالمین وصلواته علی خیرخلقه) انجام ـ (فیما یری ویفعل والحمدلله رب العالمین) خط نسخ مختلف السطر ـ فصول بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۲ برگ . اندازه ۲۲ در ۱۲ وقفی نائینی «۸۶۴»

۹۷۶ مبداء و معاد

عربی مکرر پیش ـ کاتب تا برخی ازفصل هفتم ازمقالهٔ سوم را نوشته وغالباجای عنوان فصل سفید است .

آغاز (الحمدلله رب العالمین وصلوته علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین و بعد فانی ارید) انجام موجود (فیکون مثلا زاویة فی جانب وخط) خط نستعلیق وشکسته ۱۶سطری دارای ۵۲ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی «۸۷۱»

۹۷۷ مبداء و معاد

عربی مکرر شمارهٔ ۲۵۵ مؤلف : ملاصدرا . کتاب مرتب است بردوفن : ۱ درربوبیات حاوی سه مقاله ۲ در رستاخیز دریکمقدمه و ٤ مقاله و هر مقاله حاوی فصولی است . کتاب بچاپ رسیده است . (حاشیه براین کتاب را بشمارهٔ ۳۴۵ ببینید)

آغاز (سبحانك اللهم یا مبدع المبادی والعلل) انجام (لحفظ حدودالله و الاحکام الدینیه والدنیویة من الحلال والحرام) کاتب محمد علی دیلمی . تاریخ کتابت ۱۹ صفر ۱۲۲۷ در اصفهان . خط شکسته ونستعلیق ۲۰ سطری ـ برگ اول دارای سرلوح . کاتب جای عناوین را سفید گذاشته ـ ۱۶ برگ اول نسخه آبی رنگ وبقیه سفید است ـ دارای ۲۰۰ برگ . ومجدول بشنجرف ولاجورد . اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی نائینی «۸۶۷»

۹۷۸ مبداء و معاد

عربی . مکرر پیش ـ آخر این نسخه در ۱۰ برگ فصول چندی است مربوط بمبحث معاد که کاتب درآخر آن نوشته است : « تمت الرسالة الشریفه » گویا قطعه از کتابی باشد

کتب خط

آغاز (سبحانك اللهم یا مبدع المبادی والعلل) انجام (والاحکام الدینیه والدنیویه من الحرام والحلال) کاتب محمد باقر نجفدری تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۲۳۷ خط نستعلیق مختلف السطر ـ عناوین وفصول بشنجرف، دارای ۲۶۶ برگ. اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی « ۸۶۸ »

۹۷۹ مبداء ومعاد

عربی، مکرر پیش ـ آغاز (سبحانك اللهم یا مبدع المبادی) انجام « والاحکام الدینیه من الحلال والحرام)تاریخ کتابت ۱۲۵۴ خط نسخ مختلف السطر ـ برگ اول نسخه بخط تازه نوشته شده، دارای ۲۲۲ برگ. اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی مهدی قدوسی در اسفند ۱۳۱۴ « ۸۶۶ »

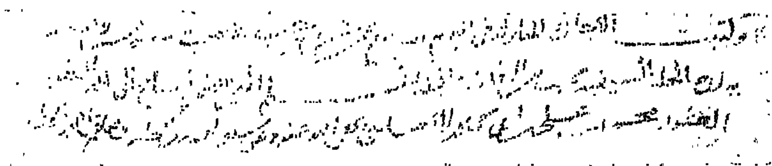
۹۸۰ مبداء ومعاد

عربی مکرر پیش برگ اول این نسخه افتاده آغاز موجود « هذه النشاة التعلیقیه عن استحصال جمیعها » انجام « والاحکام الدینیة والدنیویه من الحلال والحرام » خط نسخ ۲۳ سطری ـ عناوین و فصول درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته شده. ـ دارای ۲۲۸ برگ. نسخه رطوبت رسیده وموریانه خورده. اندازه ۲۳ در ۱۳ وقفی نائینی « ۸۶۹ »

۹۸۱ مبداء ومعاد

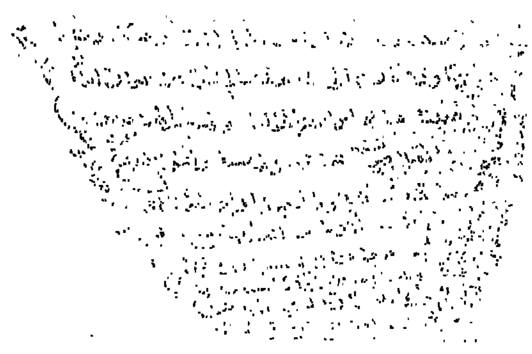
عربی ـ مؤلف محمد تقی بن عبدالحسین نصیری طوسی. کتاب بخط دستی مؤلف است سال شروع تألیف کتاب ۱۰۵۷ است وتاریخ ختم تألیف ۱۰۷۹ است ودر ۱۰۸۰ در اصفهان این نسخه را نوشته است . ترتیب عناوین مطالب : المقدمة فی تعریف الحکمة وفی ابحاث الامور العامه ومثلها مثل الزناد ولیست بحکمه ـ درعنوان ۲ اشراق: ۱ فی تعریف الحکمة وطریق التألیف والتصنیف دریك مطلع ۲ فی امور العامة در ۵ مطلع مطالب این مطلع در عناوین ۹ لمعه انجامیده ـ مطلب مشتمل است بر ۲ فن : ۱ فی المبدأ الوجود للعالم یعنی الاله تعالی والمجرد الصرف والوجود الخالص من سمات النقص من کل وجه والمبدع الاول والواجب تعالی در ۹ لمعه ۲ فی المعاد الظهوری الی المبدأ الوجودی وکلها حوادث کما ظهر وبالدستور تقدم الاعم علی الاخص در ۲ مسلك : ۱ فی البسایط وفی الحرکة در ۵ باب وهربابی دارای فصولی است ۲ فی المرکبات در ۲ بحث : ۱ فی المرکب بلا شرط ۲ فی المرکب بشرط شیئی . وهر بحثی دارای عناوین جمل ومقدمات ومقاصد وفصولی است.

آغاز (الحمدلله الذی هوالمبداء وهوالمعاد وعلیه التوکل فی کل الامور والاعتماد و منه خیرالرشد وفضل الرشاد فطرالسموات فی سبع شداد ومن الارضین مثلهن من الارواح والاجساد

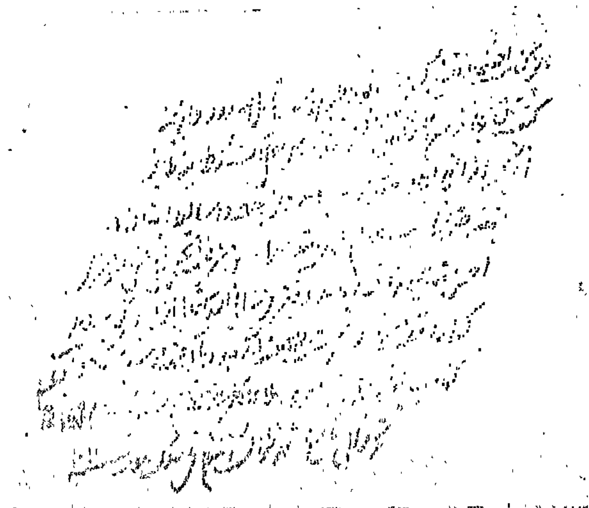

صورت دستخط ابن ابی جمهور احسائی (ترجمه اش را درصفحهٔ ۲۳۷ به بینید)

این سطور تتمهٔ اجازه ایست که برای ابن عذاقه شیخ علی بن قاسم نوشته. این اجازه ضمیمهٔ کتاب قواعد الاحکام شمارهٔ ۳۰۶ فقه خطی است .

صورت دستخط شیخ حسین عاملی پدر شیخ بهائی (ترجمه اش را درصفحهٔ ۲۵۸ به بینید) که ازآخر کتاب شمارهٔ ۲۷۲ فقهٔ خطی شرح الفیه برداشته شد .

صورت دستخط قاضی نورالله شوشتری (ترجمه اش را درصفحهٔ ۱۲ به بینید) که در پشت کتاب مختصر مجمع البیان شمارهٔ ۱۹۸ تفسیر خطی مرقوم است .

ماهوالمصلحةفی‌الاعداد) انجام (واسئل‌الله الحق ان یعود خیره الی ویرجع شره علیه والله عزیز ذوانتقام والسلام علی من له ومنه والیه ولدیه والحمدلله مفیض السعادات واهب الهدی و خالق الهداة ومبدئی الخیر ورب العباد اولا واخر واخراً ومن المبدأ الی المعاد) خط‌نستعلیق و شکسته ۱۵ سطری ـ ابواب وفصول بشنجرف‌نوشته‌شده، دارای ۲۰٤ برگ ، اندازه۲۴در ۱۴ خریداری آستانقدس در۱۳۱۱ « ۸۷۰ »

۹۸۲ مجلی مرآت المنجی

عربی. مکررشماره۲۴۶ ـ مؤلف، محمد بن زین الدین ابوالحسن علی بن‌حسام الدین ابراهیم بن‌حسن بن ابراهیم بن ابی‌جمهور هجری احسائی‌ازاعلام اول سدهٔ ۱۰ که‌در۹۰۱ زنده بوده (۱) شاگرد علی بن هلال جزائری وشرف الدین حسن فتال غروی است . کتاب شرح و اضافاتی‌است بررسالهٔمسالك الافهام وهم‌برحاشیهٔ آن‌موسوم‌به‌النور المنجی‌من‌الظلام«۲»که مجموعا دورهٔ جامعی است درعقائد وحاوی آراء متکلمین وحکماء وصوفیه است. ختم‌تدوین وتألیف کتاب در جمادی الثانی ۸۹۵ درشهرستان نجف بوده ودر۱۶ صفر ۸۹۶ درمشهدرضوی مبیضه وپاکنویس شده . کتاب بچاپ رسیده .

آغاز (اللهم یاذالمن الجسیم) انجام (و کفر عنا سیئاتنا و توفنا مع الابرار) کاتب ابوتراب موسوی درسال ۱۳۲۰ درمشهد نوشته ـ خط‌نسخ ۲۴ سطری ـ عناوین‌واقوال‌بشنجرف نوشته‌شده .دارای ۲۸۵ برگ.اندازه ۳۳ در۲۱ وقفی‌نائینی « ۸۷۳ »

۹۸۳ محاکمات

عربی ـ مؤلف‌ابوجعفر قطب الدین محمد بن محمد بویهی رازی معروف‌بقطب‌تحتانی متولد دوروامین‌نهران‌متوفای ۱۲ ذیقعده ۷۷۶ یا ۷۶۶ دردمشق (۳)شاگرد علامهٔ حلی وقاضی‌عضدالدین ایجی است . نسب مؤلف بروایتی بپادشاهان آل بویه میرسد وبمستفاد ازبرخی اجازات شهید ثانی بابویه قمی منتهی میشود وبرین تقدیر بویهی مخفف بابویهی است ـ شهرتش‌به‌تحتانی‌برای سکونتش درطبقهٔ پائین مدرسهٔ ظاهریه بوده وهم بجهت امتیازش ازقطب‌الدین دیگری بوده که درطبقهٔ بالای آنمدرسه میزیسته است . کتاب محاکمه میان امام فخر رازی وخواجه نصیرالدین طوسی درشرح آنها بر کتاب اشارات است. کشف‌الظنون آورده است که تاریخ ختم تألیف اواخر جمادی الثانی ۷۵۵ بوده . درآخر مبحث منطق این نسخه مرقوم است:« فرغ المصنف ره لیلةاضحی

---

(۱) مستدرك الوسائل ج ۳ ص ۳۶۱ (۲) رساله وهم حاشیه آن از تالیفات مؤلف است .

(۳) مستدرك الوسائل ج۳ ص ٤٤۲ . روضات الجنات . مجالس المؤمنین

سنة ست وخمسين وسبعمائه » وباز کشف الظنون آورده که مؤلف این کتاب را باشارهٔ علامهٔ قطب الدین شیرازی تألیف نموده . این درست نیست چه آنکه قطب شیرازی در ۷۱۰ فوت کرده ودرطبقهٔ اساتید مؤلف بوده است . کتاب در حاشیه شرح اشارات خواجه چاپ شده «حواشی بر این کتاب را بشماره های ۲۴ و۲۵ و۵۳۵ و۵۴۰ به‌بینید »

آغاز (توجهنا الی جناب قدسك) انجام (ووفقنا علی مقامات الصدق انه علی کل شئی قدیر وبالاجابة جدیر وصلی الله علی محمد الصادق الامین وآله الطیبین الطاهرین المعصومین صلوات الله علیهم اجمعین) نام نویسنده وتاریخ کتابت که در آخر قسمت منطقیات نوشته شده است عبد المطلب بن ابیطالب بسال ۱۰۸۴ ذکرشده . خط نستعلیق ۲۷ سطری . اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۲۰۷ برك . اندازه ۲۵ در ۱۲ وقفی نائینی « ۸۷۸ »

۹۸۴ محاکمات

عربی . مکرر پیش ـ از آخر نسخه سه برك افتاده است .

آغاز « توجهنا الی جناب قدسك » انجام موجود « فکذلك ههنا لا یلزم فی عدم امثل الی حصول » خط نستعلیق ۲۳ سطری ـ برك اول یك سرلوح کوچك زمینه طلا دارد و نام کتاب دروسط آن نوشته شده است . اقوال بشنجرف . نسخه رطوبت رسیده و موریانه خورده . دارای ۲۹۹ برك . اندازه ۲۲ در ۱۲ وقفی نائینی « ۸۷۹ »

۹۸۵ محاکمات

عربی . مکرر پیش ـ این نسخه از اول افتاده دارد .

آغاز موجود « و الصواب ان یقول الغرض تحدید الجهات الطبیعیه » انجام « ووفقنا علی مقامات الصدق انه علی کل شئی قدیر وبالاجابة جدیر » خط نسخ ۱۹ سطری ـ دارای ۲۰۵ برك . اندازه ۲۰ در ۱۴ وقفی نائینی « ۸۸۰ »

۹۸۶ محاکمات و مقاومات

عربی . مؤلف : حاج ملاهادی سبزواری . در دیباچه نامی برای رساله ذکر نشده . نام مذکور درصدر نسخه نوشته شده . رساله در رد اعتراضاتی است که شیخ احمد احسائی درشرحش بر رسالهٔ علم فیض کاشانی ایراد نموده . آغاز « الحمدلله علی جماله وجلاله والصلوة والسلام علی محمد وآله » انجام « لکن کل ذالك تکوینا لاتشریعا لانه مخصوص بالانبیاء علیهم السلام » خط نسخ ۱۵ سطری ـ دارای ۲۱ برك . اندازه ۱۸ در ۱۰ وقفی شیخ علی سبزواری ـ بسال ۱۳۵۲ « ۸۸۱ »

۹۸۷ محضر الشهود فی رد الیهود

فارسی ـ مؤلف : حاجی بابا فرزند محمد اسمعیل قزوینی مقیم در یزد بدن مؤلف از

افضل کلیمیان بوده که بشرف اسلام در آمده.

این کتاب رداست بردعاوی وشبهات وادلهٔ یهودیان درباب ابدیت دین خود واحتجاج با آنها است از تورات ودیگر از کتب آنها. کتاب تقریرات متفرقه پدرش است که برشتهٔ تحریروتالیف آورده . تاریخ ختم تالیف ٦ رمضان ۱۲۹۱ است . کتاب مرتب است برهفت باب: ۱در ذکر آنچه خداوند عالمیان بحضرت ابراهیم علی نبینا وعلیه السلام واولاد انحضرت وعده فرموده واثبات شان ومرتبه حضرت اسمعیل «ع» ۲ درذکر اخبار انبیاء ببعثت پیغمبری عظیم الشان و اینکه آن پیغمبر از غیر بنی اسرائیل است . ۳درذکر علاماتیکه در کتب انبیاء بجهت ظهور پیغمبر صاحب شریعت مذکور است وبیان اینکه مصداق آنعلامات کیست ۴دراحوال حضرت عیسی بن مریم وایراد آنچه انبیاء سابق در باره آن بزرگوار خبر داده اند ٥درذکر آیات واخباریکه دلالت دارد برمدح وخوبی بنی اسرائیل میکند ٦ در ذکر مذمتها که خدا بزبان انبیاء بنی اسرائیل را فرموده ۷ در ذکر اخبار واحوالی چند ـ

آغاز (الحمدلله الذی هدینا (کذا) سواءالسبیل وکرمنابمتابعة اشرف من ولد من نسل اسماعیل) انجام (ودر نقل باقی فایدهٔ ندیده از ایراد اعتراض نمود الحمدلله اولا و آخراً والصلوة علی نبیه محمد و آله و سائر الانبیاء والمرسلین) کاتب ابوالحسن ـ تاریخ کتابت ۱۸ شوال ۱۲۲۱ پس ازین در ۳۲ برگ ۲ مقاله ایست در همین زمینه که مقاله اول آن باغلب احتمال از مؤلف است ومؤلف دومی شناخته نشدوازاواسط مقاله دوم نیزبرگهائی افتاده است . خط نستعلیق ۱۴ سطری.ابواب وعناوین بشنجرف دارای ۷۰ ا برگ اندازه ۲۱ در ۱۵ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ (۹۰۴)

مرآة الازمان

به بینید رساله در ابطال زمان موهوم شمارهٔ ۵۸۷

۹۸۸ مرءآت المحققین

فارسی. مکررشمارهٔ ۲٦۹ مؤلف : شیخ محمود شبستری . مختصری است در خود وخداشناسی که بر ۷ باب ترتیب یافته وبچاپ رسیده است . نسخ موجودهاند کی تخالف دارد

آغاز پس از تسمیه وتحمید (بدان اسعدك الله که پیشوایان صاحب تحقیق چنین گفته اند که حضرت حقتعالی بعضی از ادمیان را بعلم خداشناسی خاص گردانید) انجام (وحقیقت معنی اتحاد ووحدت روی نماید ـ جهانرا بلندی وپستی توئی ـ ندانم که هر چه هستی توئی) خط نسخ ۲٦ سطری ـ ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۸ برگ ـ ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا وشنجرف بدوجدول ه اندازه ۳۳ در ۱۹ وقفی نائینی (۸۸٦)

۹۸۹ مرءآت المحققین

فارسی . مکرر پیش . آغاز « حمد بیحد وثنای بیعدد ذوالجلالی را » انجام « و اینجا موت وحدت روی نماید والله اعلم بالصواب » خط نستعلیق ۱۲ و ۱۰ سطری ـ دارای ۱۶ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی فهرستی « ۸۸۸ »

۹۹۰ مرءآت المحققین

فارسی . مکرر شمارهٔ پیش . آغاز « حمد بیحد وثنای بیعدد حضرت » انجام « اینجا معنی وحدت روی نماید تمام شد » خط نستعلیق ۱۷ سطری . ابواب وعناوین بشنجرف ـ دارای ۱۵ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی نائینی « بهبینید گلشن راز شماره ۹۵۷ حکمت ص ۶۴ »(۵۹۹۶) .

۹۹۱ مرءآت المحققین

فارسی ـ مؤلف محیی الدین ترجمه‌اش بنظر نرسید . رساله ایست درعقائد واصول و فروع سیر وسلوك که پس از بخشی درمناجات وذکر مؤلف مکاشفهٔ خودرا ولزوم مجاهده در تحصیل معارف بر ۴ باب وخاتمهٔ مرتب گشته است : ۱ درشریعت وطریقت ۲ درمعرفت و حقیقت ۳ درتوحید وفناء فی الشیخ ۴ درفناء فی الله و بقاء بالله . خاتمه درمقام قلندر

آغاز « العظمة لله العلی العظیم الذی رفع السموات بغیر عمد و وضع المشکوة فیهما من النجوم بغیر عدد » انجام « نوری ازگلزار فیض انوارش چینید آمین آمین آمین اله العالمین بمحمد وآله الطاهرین المعصومین » کاتب علی بن ابوطالب . تاریخ کتابت ۱۲۶۱ خط نستعلیق ۱۷ سطری . عناوین وابواب بشنجرف ـ دارای ۳۹ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۳ ـ وقفی نائینی « ۸۸۷ »

۹۹۲ مرصادالعباد من المبداء الی المعاد

فارسی . مکرر شمارهٔ ۲۴۷ ـ مؤلف نجم الدین ابوبکر بن عبدالله بن محمد بن شاه در اسدی (شاهاور یا شاهور ابدی) رازی معروف بابن دایه متوفای ۶۵۴ مدفون در شونیزیهٔ بغداد بیرون مقبرهٔ سری سقطی وجنید بغدادی (۱) مولدش تهران ومرید نجم الدین کبری بوده ودر خوارزم میزیسته . درفتنهٔ چنگیز ازآنجا فرار نموده وبه آسیای صغیر رفت ـ در آغاز این کتاب شرحی ازگرفتاریهای خود را درآن فتنه آورده . کتاب درمعرفت و تهذیب نفس ومعارف واصول تصوف وآداب سلوك است ومرتب است برپنج باب . مؤلف این

---

(۱) طرائق الحقائق ج ۲ ص ۱۵۳

کتاب را بنام سلطان ابو الفتح کیخسرو بن قلیج ارسلان تألیف نموده. تاریخ ختم تألیف رجب ۶۲۰ درشهرستان سیواس است ـ کتاب بچاپ رسیده.

آغاز (الحمدلله رب العالمین و الصلوة والسلام علی نبیه محمد وآله اجمعین حمد بیحد وثنای بیعدد پادشاهی را که وجود هرموجود نتیجهٔ وجود اواست) انجام (این حامی بیضه مسلمانی را) کاتب عبد العزیز مشهور به آقا. تاریخ کتابت شعبان ۱۲۱۲ در نصر آباد از محال رامجرد ـ خط نستعلیق ۱۸ سطری ـ ابواب وعناوین درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۴۶ برگ. وقفی محمود حسینی. سال وقف بهمن ۱۳۱۰ اندازه ۲۱ در ۱۵ « ۸۸۹ »

۹۹۳ مرصاد العباد

فارسی مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام) انجام (این حامی بیضه مسلمانیرا) خط نستعلیق ۱۷ سطری. جای ابوابرا نویسنده سفید گذارده است و برگ آخرنسخه بخط تازهٔ نوشته شده. دارای ۱۶۸ برگ. اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی نائینی «۸۹۰»

۹۹۴ مسائل

عربی ـ مؤلف ابوالمعالی صدرالدین محمد بن اسحق قونوی متوفای ۶۷۵ یا ۶۷۲ یا ۶۷۳ (۱) شاگرد محیی الدین عربی وشیخ حدیث قطب الدین شیرازی ومربی جمعی ازعرفاء است . این رساله را کشف الظنون بنام «رسالة النصیر الطوسی »ضبط کرده . رساله ـ حاوی ۹ مسئله است که ازخواجه نصیرالدین طوسی پرسیده : « المسئلة الاولی هل ثبت عندکم ان وجود الواجب امر زاید حقیقتا ۲ هل المهیات الممکنة مجعولة اوغیر مجعولة ۳ المسمی بوجود العام المشترك فی کونه وجودا فقط هل هو من جملة الممکنات ام لا ۴ الواحد لا یصدر عنه الا واحد ۵ ماحقیقة النفس الانسانیة وما البرهان الدال علی اثباتها ۶ من الیقین ان الاجسام متناهیة القوه الخ ۷ الانسان فی هذه النشأة والدار یتعذر علیه التجرید التام ۸ـ فی حقیقة الفیض الصادر من الحق و ما المتعقل للعقلاء من معرفته ۹ الهیولی المجردة لایقبل القسمته عقلا وهکذا الصورة فکیف بحلول الصورة صارتا جسما وقبلت لقسمة » صدر نسخه نامهٔ مؤلف است بخواجه.

آغاز « ما زال سمعی یمنی من طیب ذکرك مایرضی علی الروضه عن غب العارض الهتن» انجام« کما سبقت الاشارة الیه فی الاسئلة والاجوبة بعون الله و حسن توفیقه » « پاسخ این مسائل را بشمارهٔ ۳۱۲ ببینید » خط نستعلیق ۱۸ سطری ـ مسائل وعناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۱۷ برگ وموریانه خورده ـ اندازه ۲۳ در۱۴ وقفی ابن خاتون « ۹۲۹ »

---

(۱) طرائق الحقائق ج۲ ، منتظم ناصری ج ۲ کشف الظنون ج ۱ ص۱۲۰ وص ۳۱۳

۹۹۵ مسائل

عربی ـ مؤلف شناخته نشده ـ رسالهٔ مختصریست دراصول عقائد امامیه که در عنوان ۳۱ مسئله صورت گرفته . کاتب درپایان نسخه نوشته است : « تمت مسائل الطوسی »

آغاز پس ازتسمیه (وبه نستعین مسئلة معرفة الله واجبة علی کل مکلف بدلیل انه منعم)

انجام « وکلما اخبر به المعصوم فهو حق یجب تصدیقه وصلی الله علی محمد وآله المعصومین »

کاتب فرج الله بن عباد الله النیسی ـ تاریخ کتابت رمضان ۱۹۷ « کذا » ظاهراً ۱۰۹۷ باشد خط نسخ ۵ سطری ، مسائل وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۷ برگ ، اندازه ۲۰ در ۱۳ وقفی فهرستی « ۸۹۱ »

۹۹۶ مشاعر

عربی ـ مؤلف ملاصدراء ، دورهٔ مختصر جامعی است درمعرفة الله که مرتب برفاتحه ودو موقف وهرموقفی مشتمل برعنوان چند مشعر است ، کتاب چاپ شده « شرح کتاب را بشماره ۸۴۶ بهبینید »

آغاز (نحمدالله ونستعین بقوته التی اقام بها ملکوت الارض والسماء) انجام «واتصل باوله آخر دایرة الوجود انه مفیض الخیر والجود » تاریخ کتابت رجب ۱۲۳۵ خط شکسته ونستعلیق ۱۵ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته ـ کاغذ کتاب آبی ـ دارای ۳۵ برگ ، اندازه ۲۱ در ۱۲ وقفی نائینی « ۸۹۲ »

۹۹۷ مشاعر

عربی مکرر پیش ـ آغاز « نحمدالله ونستعین بقوته » انجام « واتصل باوله آخر دایرة الجود وانه مفیض الخیر » سال کتابت ۱۲۵٤ خط شکسته ونستعلیق ۱٦ سطری ـ برگ اول دارای سرلوح وحاشیه برگ اول ودوم گل بوته کاری ومذهب ، عناوین بشنجرف نوشته شده ، دارای ۲۹ برگ ، ومجدول بتحریروطلا بدوجدول ـ اندازه ۲۰ در ۱۳ وقفی نائینی « ۸۹۳ »

۹۹۸ مشاعر

عربی مکرر پیش ـ آغاز (نحمدالله ونستعین بقوته) انجام « وانه مفیض الخیر و الجود » کاتب محمد صدر الدین ـ سال کتابت ۱۲۹۷ خط نستعلیق ۱۹ سطری عناوین بشنجرف نوشته ـ دارای ۲۳ برگ ، اندازه ۲۲ در ۱۵ وقفی نائینی « ٥٦٦٥ »

۹۹۹ مشاعر

عربی مکرر پیش ـ قسمتی از دیباچه نسخه افتاده است .

آغاز موجود « ولماکانت مسئلة الوجود اس القواعد الحکمیه » انجام « واتصل باوله آخر درجات الوجود انه مفیض الخیر والجود » کاتب علی بن محمد حسین تنکابنی سادات محلهٔ تاریخ کتابت ۱۲۴۷ درتهران. درآخر نسخه ۱۲ صفحه ایست که شامل این مقالات است :

۱ مقاله عربی دربیان لمیت اختصاص منطقه بموضع معین ازفلك .

جملهٔ آغاز « الحمدلواهب النور والعقل » گمان میرود مؤلف مقاله ملاصدرا باشد .

۲ مقاله فارسی وعربی دربیان اتحادعاقل ومعقول .

جملهٔ آغاز « اتحاد عاقل ومعقول را مقدماتی است که ذکر آنها ناچاراست درفهمش » ۳ عبارتی است فارسی دروجود که درآخر آن نوشته شده : « لمحرره سیدعلی » ۴ مقاله دربیان خلوت وذکر از شیخ الرئیس . آغاز آن « فان من شمر عن ساق الجد البلوغ الی مرتبة الواصلین » خط نستعلیق وشکسته مختلف السطر عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۴۰ برگ . اندازه ۱۵ در ۱۱ خریداری آستان قدس دراسفند ۱۳۱۸ « ۹۳۰ »

۱۰۰۰ مشاعر

عربی ـ مؤلف میرزا محمد باقر همدانی . مختصریست دربیان حواس ومشاعر ظاهری وباطنی انسان تاریخ ختم تألیف محرم ۱۲۸۲ است . نسخه درعصر مؤلف نوشته شده ونام مؤلف دردیباچه سائیده شده است .

آغاز (الحمدلله الذی جعل فی کل مقام مشعرا یدرك به ما جعله فیه من تجلیات نوره من ظواهره وخوافیه) انجام (فاسکت فالسکوت اولی فهذا ما اردت ایراده لك فی غایة الایجاز لانك مستغن عن الاطناب والحمد لله اولا وآخرا والصلوة علی نبیه ظاهرا وباطنا والتسلیم لاولیائه شاهدا وغائبا واللعنة علی اعدائهم بارزا وخافیا) کاتب فضل الله بن محمد ابراهیم . تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۲۸۷ خط شکسته ونستعلیق ـ ۱۳ سطری ـ دارای ۵۰ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی «۸۹۴»

۱۰۰۱ مشاعر

مکرر پیش ـ دراین نسخه تاریخ ختم تألیف سه شنبهٔ ۲۶ جمادی الاول ۱۲۸۲ ضبط شده

آغاز (الحمدلله الذی جعل فی کل مقام) انجام « واللعنة علی اعدائه بارزا وخافیا »

کاتب حسینعلی حسینی نائینی . تاریخ کتابت ۲۳ صفر ۱۳۰۳ پس ازین در ۷ صفحه حدیث وارد درفضیلت خواندن قصیدهٔ عینیهٔ : « لام عمر باللوی مربع » سید اسمعیل حمیری و هم آنقصیده ضمیمه است خط نسخ ۱۴ سطری ـ دارای ۶۰ برگ ـ اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی نائینی «۷۴۶»

۱۰۰۲ مشاهد الاسرار القدسیه ومطالع الانوار الالهیه

عربی ـ چهارفصل ازآخر کتابیست . کاتب نام مذکوررا درآخر انفصول نوشته (۱)

---

(۱) کشف الظنون کتابی بدین نام برای محیی الدین عربی ضبط کرده .

جملهٔ آغاز فصول این است : فصل ۱ « اذا وقفت وفقك الله علی مطالعة هذالکتاب » فصل ۲ « اعلم وفقك الله ان فی قولی اشهد نی الحق وقال لی وقلت له فالحق صفته من صفات افعاله جردها من ملابس حنادس » فصل ۳ « اعلم وفقك الله ان علم هذه المشاهد القدسية التی اودعها هذه الرساله فريدة وقتها فی العلوم التی تحت سترها (۱) فصل ۴ « اعلم ان هذه العلوم ليست مما يدرك بالتعلل » پس ازین فصول ونام کتاب این فصل است : « فصل فی تاييد هذه المكاشفات العلمية والمشاهدات القدسية وما يتعلق بها بالايات والاثار والاخبار » کاتب ملا سراج الدين محمد تبریزی ۰ تاریخ کتابت ۲۷ ربیع الثانی ۹۵۹ تاریخ مقابلهٔ این نسخه ۱۰۲۴ در مکه بوده ۰ خط نسخ مختلف السطر . دارای ۴ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۲ وقفی فاضلخان « ۸۹۵ »

مشکوة الانوار ومصفاة الاسرار

به بینید اسرارالانوارالالهیه شماره ۲۳۰

۱۰۰۳ مصائب النواصب

عربی ۰ مؤلف: قاضی نورالله شوشتری . کتاب رد است بر کتاب نواقض الروافض ـ تألیف میر مخدوم شریفی ـ مدت تألیف کتاب ۱۷ شبانه روز بوده ـ تاریخ ختم تألیف رجب ۹۹۵ است . کتاب مصدر به هشت مقدمه است . مطالب کتاب بعنوان : « قال صاحب النواقض ـ اقول » میباشد ۰ (ترجمهٔ این کتاب را بشمارهٔ ۲۶۰ به بینید)

آغاز (نحمدك يا من جعلنا من الفرقة الناجية الاماميه الاثنی عشرية) انجام (والحمد لله علی توفيق الاتمام والصلوة والسلام علی النبی وآله الطهر الكرام اتم الصلوة و اكمل السلام) ـ کاتب ابو القاسم بن محمد جرباد قانی ـ تاریخ کتابت ۱۰۵۱ درلاهور ـ خط نستعلیق ۱۵ سطری ۰ ابواب وعناوین بشنجرف ۰ دارای ۱۹۴ برگ رنگ کاغذ نسخه کبود وموریانه خورده . اندازه ۲۰ در ۱۱ وقفی نائینی « ۹۰۰ »

۱۰۰۴ مصائب النواصب

عربی ۰ مکرر پیش ـ آغاز (نحمدك يا من جعلنا من الفرقة الناجية) انجام (والحمدلله علی توفيق الاتمام والصلوة والسلام علی النبی وآله) سال کتابت ۱۲۸۵ درآخر کتاب ۱۱ برگ افادات ومطالب متفرقه ضمیمه است ۰ خط نستعلیق مختلف السطر ـ ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده ۰ دارای ۸۷ برگ . اندازه ۲۷ در ۱۶ وقفی نائینی « ۸۹۷ »

---

(۱) درفصل سوم مولف کتابی بنام (البحث والتحقيق عن السر الذی وقد فی نفس الصديق) برای خود یاد کرده ۰

۱۰۰۵ مصائب النواصب

عربی مکرر بیش ـ چند برگی ازاول نسخه افتاده .

اول موجود (وذلك حائل الذی حال بین المسلمین) انجام (فی سالك شهور سنه خمس وتسعین وتسعمائه هجریه والحمدلله علی توفیق الاتمام) خط نستعلیق ۱۹ سطری. دارای ۱۳٤ برگ . وموریانه خورده ـ اندازه ۲۴ در ۱۵ واقف شناخته نشد «۸۹۸»

۱۰۰۶ مصائب النواصب

عربی مکرر بیش . این نسخه از آخر افتاده دارد .

آغاز (نحمدك یامن جعلنا من الفرقة الناجیة) انجام موجود (عز وجل اباحته بصفة من ذالك) خط نستعلیق ۱۷ سطری عناوین وفصول بشنجرف نوشته شده. دارای ۱۷۳ برگ . اندازه ۲۰ در ۱۳ وقفی آقا زین العابدین ـ سال وقف ۱۱٦٦ « ۸۹۹ »

۱۰۰۷ مطالب المهمة من علم الحکمة

عربی. مختصری است درمنطق وحکمت درپشت برگ اول نسخه بخط مغایر نوشته شده: « هذا الکتاب تصنیف الشیخ المحقق المتقن عزالدوله سعد بن الحسن بن هبیت «کذا» الله بن کمونه الذی صار علی مذهب الامامیه اخرا ومات علیه غفرالله له » کتاب مرتب است بر دیباچهٔ در بیان لزوم تحصیل معارف یقینیه و ۷ فصل وهرفصلی شامل ۷ بحث است عناوین فصول این است: ۱ـ الفصل الاول فی المنطق ۲ فی الامور العامة للموجود والمعدوم ۳ فی احکام الممکن الوجود ۴ فی احکام واجب الوجود ۵ فی الاعراض ٦ فی الجواهر المتحیزه و هی الاجسام ۷ فی الجواهر المجرده .

آغاز (الحمدلله رب العالمین وصلی الله علی محمد وآله وصحبه اجمعین وبعد فهذا الکتاب اورت فیه المهم من المطالب الحکمیة و ماینفع به جامعا فی ذلك بین ماحصلته بنظری وهوالاقل ومن غیره مما تحققت صحته وهو الاکثر) انجام (وقد ختمت الکتاب بمسئلة التوحید ساء ولا (کذا) بان یختم الله تعالی لنا به ویجعلنا فی دارالخلود من الامنین والصلوة علی سید المرسلین محمد وآله الطاهرین) خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف. دارای ۱۲ برگ . اندازه ۲۵ در ۱۸ وقفی عضدالملك « ۹۰۱ »

۱۰۰۸ مطالع الانظار فی شرح طوالع الانوار

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۲۳۴ شارح شمس الدین محمود اصفهانی ـ شرحی است بطور قول ـ اقول بر متن کلامی طوالع الانوار قاضی بیضاوی . شارح این شرح را بنام ملك ناصر ابومحمد بن قلاون تألیف کرده است . نسخه دیباچهٔ شارح وبقدر یکصفحه ازاول شرح را ندارده

آغاز موجود (فی ظلمات الارض ولا رطب ولا یابس الا فی کتاب مبین) انجام (انعم الله علیهم من الصدیقین والشهداء والصالحین وحسن اولئك رفیقا) کاتب بیك احمد بن ملك احمدبن خان احمد. تاریخ کتابت ۲۲ جمادی الاول ۹۵۸ خط نستعلیق ۲۳ سطری ـ نسخه رطوبت‌رسیده. دارای ۱۸۲ برك. اندازه ۲۶در۱۳ وقفی‌نائینی « ۹۰۲ »

۱۰۰۹ مطالع الانظار

عربی‌مکرر‌پیش‌ـ اول وآخرنسخه‌افتاده‌ـ موجودی ازاوائل باب سوم از کتاب (زیادتی وجود برماهیت) تاقدری از مبحث سوم ازباب امامت است .

آغاز موجود (لما فرغ من کون مفهوم الوجود وصفا مشترکا) انجام‌موجود (واحتجوا علی ذلك بوجوه و ذکر المصنف) خط‌استعلیق‌وشکسته ۱۵ سطری ـ نسخه رطوبت رسیده وموریانه‌خورده‌ـ دارای۲۱۴ برك. اندازه ۱۸در۱۳ وقفی‌نائینی « ۴۹۰ »

مطالع خصوص الکلم فی شرح فصوص الحکم

به‌بینید شرح فصوص الحکم شماره ۸۲۴ را

۱۰۱۰ معارج القدس فی معرفة النفس

عربی ـ مؤلف ابوحامد غزالی ـ کتاب درمعرفت الفس است . ومرتب است بریك مقدمه و۱۱ باب و بچاپ رسیده.

آغاز (الحمدلله مبدع الارواح وخالق الجسد) انجام (فالله بینی و بینه و کفی بالله وکیلا وحسبناالله ونعم الوکیل) نسخه مقابله شده‌است بانسخه‌مصححی که در ۱۳ ذیحجه ۹۷۸ نوشته‌شده بوده . علاء‌الدین محمد بن محمد حسینی درجمادی الثانی ۱۰۷۸ از تصحیح و مقابله این نسخه فراغت یافته ـ درآخر نسخه نوشته‌شده : « کتبت هذه‌النسخة الشریفه لاجل مولانا وسیدنا ومقتدانا فاضل‌التحریر علاء‌الدین‌محمد یزدی سیف‌الدین محمود » خط‌نسخ ۱۵ سطری . عناوین وابواب بشنجرف‌نوشته‌شده. دارای ۱۱۱ برك. اندازه ۲۰ در۱۲وقفی‌نائینی « ۹۰۳ »

۱۰۱۱ معتبر

عربی ـ مؤلف استاد ابو البرکات اوحد‌الزمان هبة الله بن‌علی بن ملکابلدی بغدادی متولد دربلد(از توابع موصل) متوفای بسن نزدیك به ۸۰ سالگی دربغداد معاصر باالمقتفی والمستنجدوالمستضیئی بنوراله خلفاء عباسی‌است. نزد ابوالحسن‌سعید‌بن هبة الله‌بن حسین تلمذ نموده

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب خطی

واز اعلام پزشکان نیمهٔ ۲ سدهٔ ۶ هـ ـ ق است . مؤلف ازخاندان یهودی‌است که برای حفظ جاه ومزید اعتبار خود مسلمان گشت وبرای‌معالجهٔ سلطان مسعود سلجوقی‌ازبغداد بمقرسلطنت او رفت و تا حیات سلطان از زمرهٔ خاصان بود و پس از وفات سلطان با اندوختهٔ فراوان ببغداد برگشت ودرآخر بکوری وکری وبیماری برص وجذام گرفتار شد (۱) این کتاب که درموضوع خودش ممتاز است هنگام کوری برجمال الدین بن فضلان وابن دهان منجم ویوسف بغدادی ومهذب بن نقاش املاء نموده ـ کتاب حاوی علوم منطق وحکمت طبیعی والهی‌است . نسخهٔ موجود از اول افتاده واز وسط وآخرهم ناتویس دارد عناوین و ترتیب مطالب موجوده چنین است : بخش اول منطق مرتب بر ۸ مقاله وهرمقاله‌دارای فصولی است مقاله ۱ و۲را ندارد . مقاله ۳ فی علم القیاس در۱۸ فصل ٤ فی علم البرهان در ۷ فصل ـ ۵ فی طوبیقا وهو علم الجدل در۷فصل ـ ۶ فی الاقاویل السوفسطیقیه وهی‌قیاسات المغلطین واقاویلهم در ۱ فصل ۷ فی القیاسات والاقاویل الخطابیه وهی التی تسمی بالیونانیه دیطوریقا در۲فصل ۸ فی قیاسات والاقاویل الشعریه وهی التی تسمی بالیونانیه بیطوریقی در یکفصل ـ بخش‌دوم حکمت طبیعی‌است که مرتب به ۶جزو وهر جزوی دارای فصولی‌است جزو ۱ : فی‌المطالب التی تکلم فیها ارسطوطالیس فی کتابه المعروف بالسماع الطبیعی وتحقیق النظر فیها در۲۸فصل ۲ یشتمل علی المطالب التی تکلم فیها ارسطوطالیس فی کتاب‌السماء والعالم وتحقیق النظر فیها در ۱۰ فصل ـ ۳ تشتمل علی المعانی والاغراض التی تضمنها کتاب الکون والفساد وتحقیق النظر فیها در۱۱ فصل ۴ یشتمل علی المعانی والاغراض التی تضمنها کتاب ارسطو طالیس فی الآثار العلویه والمعادن وتحقیق النظر فیها در ۵ فصل ۵ یشتمل علی المعانی والاغراض التی تضمنها کتابا ارسطاطالیس فی الحیوان والنبات وتحقیق النظر فیها در ۱۲ فصل ۶ کتاب النفس در۲۹ فصل بخش ۳ الهیات موجودی ازآن تا برخی از فصول مقالهٔ سوم است ـ : مقالهٔ اول در ۲۴ فصل است ونویسنده ازاول مقاله تا بخشی ازفصل دوم‌آنرا ننوشته وجایش سفید است ۲ در خلقت ـ موجودی ازآن تا برخی ازفصل ۱۳ است

آغاز موجود (جسم ذونفس حساس ام یتکثر ولم یخالف المفهوم من‌قولنا حیوان ولم یرد ما فی القضیه فی المعنی علی موضوع واحد) انجام موجود (کما عرفت عند الکلام فی العلل والمعلولات) خط‌نسخ ۲۳ سطری فصول وعناوین بشنجرف نوشته‌شده دارای۴۳۰ برگ . نسخه موریانه‌خورده اندازه ۲۴ در۱۴ وقفی فاضلخان «۵۶۶»

۱۰۱۲ معراج التوحید ودر الفرید

عربی ـ مؤلف ابو احمد حاج میرزا محمد بن عبدالنبی بن عبد الصانع استر ابادی

(۱) تاریخ الحکما قفطی ص ۲۴۳ . عیون الانباء ج ۱ ص ۲۷۸

نیشابوری معروف باخباری • متولد در دوشنبهٔ ۲۱ ذیقعده ۱۱۷۸ در اکبرآباد هند. مقتول ۱۲۳۲ درشهر کاظمین • روایت میکند از صاحب حدایق وصاحب مقامع ومیرزا محمد مهدی شهرستانی وغیرهم و از اعلام جامع عصر خود بوده درفروع طریقهٔ اخباری داشته وبامسالك اجتهاد مخالف بوده (۱) رساله مختصریست درمعرفت صفات حق تعالی.

آغاز - پس ازدیباچه ونام مؤلف (قدالتمس منی بعض اجلة الاخوان حرسه‌الله تعالی عن طوارق الحدثان ان ابین له الحق الحقیق وحاق التحقیق فی معرفة اسماء الصفات) انجام - (قال علیه السلام لولانا ما عرف الله) کاتب حاج محمد مهدی فهرستی - تاریخ کتابت ۹ جمادی‌الاول ۱۳۴۹ خطانسخ ۲۳و۲۴ سطری دارای ۳ برگ• اندازه ۲۱ در۱۳ وقفی‌فهرستی - « به‌بینید حکمت عرشیه شماره ٥٥٦ حکمت ص۸۸ ٥٩٠١٥ »

۱۰۱۳ معراج نامه

فارسی - رساله ایست درمعراج که‌مرتب بردیباچه‌ودوفصل است: فصل۱ دربیدا کردن حال نبوت ورسالت ۲ درمقدمه معراج رسول ص۴ • درنسخهٔ های موجود درین کتابخانه نامی ازمؤلف برده نشده است • کشف الظنون (ج ۱ ص ٥٦٥) رسالهٔ فارسی درمعراج ازشیخ الرئیس ضبط کرده ولی جملهٔ آغاز آنرا ذکر نکرده است • رساله ازنسخهٔ ۱۰۱۴ اینکتابخانه استنساخ وچاپ شده • ناشر نسخهٔ آنرا باده نسخه دیگر مقابله نموده وپس از تحقیق معلوم داشته که‌مصنف این‌رساله شیخ الرئیس است •

آغاز (سپاس خداوند زمین وآسمان را وستایش دهندهٔ تن وجان را ودرود برپیغمبر گزیدهٔ او محمد المصطفی‌صلی الله علیه وسلم وبر اهل بیت ویاران پاك او بهر وقتی دوستان وعزیزان درمعنی معراج سؤالها میکردند وشرح آن بطریق معقول خواسته و بحکم خطر محترز میبودم چون درین‌وقت بخدمت عالی علای (کذا) رسیدم این معنی بررأی عالی او عرضه کردم موافق افتاد اجازت داد) انجام (ایزد تعالی بوهی راست کهن وراست دانستن ارزانی داراد بمنه وجوده) نسخه قدیمی است وتحقیقا درمیانهٔ سدهٔ ۶ و ۷ ق هـ نوشته‌شده است• خطانسخ ۱۹ سطری - دارای ۱۶برگ•اندازه ۲۶ در ۱۸ وقفی عضدالملك «۹۴۷»

۱۰۱۴ معراج نامه

فارسی مکرر پیش - آغاز (سپاس خداوند آسمان وزمین) انجام « جز عاقل عارف‌را نیست بر مزهای این‌کلمات والسلام علی اهل السلام » خط شکسته نستعلیق ۱۴ سطری • کاغذ نسخه آبی - دارای ۲۲ برگ• اندازه ۱۷ در۱۱ وقفی‌فهرستی « به‌بینید شرح رسالةالطیر شماره ۸۰۷ حکمت ص ۷۰ » (٦۴۹۸)

(۱) روضات الجنات ص٦٥۳ • ریاض‌السیاحه ص ۱۷۰

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب خطی

۱۰۱۵ مفاتیح الاعجاز درشرح گلشن راز

فارسی ـ شارح شمس الدین محمد بن یحیی بن علی علاء لاهجانی نور بخشی متخلص باسیری متوفای در ۹۱۲ مدفون درخانقاه نوریه واقع در بخش لب آب وصل بدروازهٔ باب السلام شیراز (۱) از خلفاء سید محمد نور بخش است که پس از فوت او بشیراز آمد و خانقاه نوریه را بساخت واعلام آن دوره پاس حرمتش میداشتند ـ شاه اسمعیل صفوی بزرگ بدیدنش درخانقاه رفت . شارح دردوشنبه ۱۹ ذیحجه ۸۷۷ این شرح را پاکنویس نموده وشاید بهترین شرحهای گلشن راز باشد . گویند شارح این شرح را برای جامی بهرات فرستاده وجامی این رباعی را در بالای پاسخ نامهٔ وی نگاشت :

« ایفقر تو نور بخش ارباب نیاز — خرم ز بهار خاطرت گلشن راز »

« یکره نظری برمس قلبم انداز — شاید که برم ره بحقیقت زمجاز »

کتاب چاپ شده است .

آغاز (باسمك الاعظم الشامل فیضه المقدس) انجام (اومنا فیا للحقیقه فانك انت الغفور الرحیم و لا یخیب السائل من الکریم) تاریخ کتابت ربیع الا ول ۱۰۴۹ خط نستعلیق ۲۰ سطری . أبواب وعناوین بشنجرف ترسیم شده . دو برگ اول نسخه بخط تازه نوشته‌شده دارای ۳۴۵ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۱ وقفی نائینی « ۹۰۹ »

۱۰۱۶ مفاتیح الاعجاز

فارسی . مکرر ربش ـ آغاز (باسمك الاعظم الشامل فیضه) انجام (آگاه وبهرمند شان گردان تمه الرساله) تاریخ کتابت ۱۲۵۴ دربغداد ـ خط نستعلیق ۲۱ و ۲۳ سطری یازده برگ ازاول ویکبرگ آخر کتاب بخط تازه نوشته‌شده ونسخه رطوبت‌رسیده ـ دارای ۳۴۴ برگ اندازه ۲۲ در ۱۴ وقفی نائینی « ۹۰۸ »

۱۰۱۷ مفاتیح الاعجاز

فارسی مکرر ربش ـ آغاز (باسمك الاعظم الشامل فیضه) انجام (ولا یخیب السائل من الکریم) تاریخ کتابت ذیقعده ۱۲۴۱ خط نستعلیق ۲۱ سطری . برگ اول دارای سرلوح مذهب عناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۳۵۱ برگ . ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا وشنجرف بدو جدول ـ اندازه ۳۰ در ۲۰ وقفی نائینی « ۹۰۷ »

۰۱۸ مفاتیح الاعجاز

فارسی . مکرر ربش ـ آغاز « ای محمود بهرشانی وای معبود بهر مکانی » انجام « شهر

(۱) طرائق الحقائق ج ۳ ص ۵۵ مجالس المومنین ص ۳۱۶

تبریز ومدفن ومولد ایشانهم از آنجاست قدس الله سره العزیز » خط نستعلیق مختلف السطر ـ عناوین وابواب بشنجرف نوشته‌شده . کاغذ کتاب آبی دارای ۲۷۶ برگ . اندازه ۳۴ در ۲۰ وقفی نائینی «۹۰۶»

۱۰۱۹ مفاتیح الغیب

عربی ـ مؤلف ملا صدرا . کتاب در بیان مبداء ومعاد واسرار ونکات عرفانی مستفادازقرآن است که درعنوان ۲۰ مفتاح ترتیب یافته ودر موضوع خودش فرید است . این کتاب ملحقاً باشرح اصول کافی ملا صدرا چاپ شده .

آغاز « الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب لیکون للعالمین نذیراً» انجام «ولیس الخبر کالعیان صلی الله علیه وآله الطاهرین واولاده المعصومین » « حاشیه براین کتاب را بشماره ۱۰۴۱ به‌بینید » خط نسخ ۱۷ سطری . عناوین بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۲۴۴ برگ . اندازه ۲۹ در در ۱۸ وقفی تاج ماه بیگم بسال ۱۲۶۲ « ۹۱۰ »

۱۰۲۰ مفاتیح الغیب

عربی . مکرربیش ـ آغاز (الحمدلله الذی انزل علی) انجام (ولیس الخبر کا العیان صلی‌الله‌علیه وآله‌الطاهرین) خط نسخ ۲۵ سطری ـ عناوین بشنجرف‌نوشته‌شده . برك اول دارای سرلوح مذهب ـ دارای ۲۴۰ برگ . ومجدول‌بتحریروطلاء اندازه ۲۳ در ۱۵ وقفی حاج محمد سعید ـ بسال ۱۱۸۳ « ۹۱۱ »

مفاتیح الغیب

به‌بینید . مکاتیب شماره ۱۰۳۲ را

مفاوضات

به بینید . اجوبة المسائل شماره ۳۱۲ را

۱۰۲۱ مفتاح اسرار الحسینی

فارسی ـ مؤلف عبد الرحیم بن محمد یونس(یایونس یایوسف) دماوندی(۱) ازشاگردان ملا محمد صادق اردستانی وازاکابر مشایخ سلسلهٔ نور بخشیهٔ است . روضةالصفاء ناصری (ج ۸ صفحهٔ ماقبل آخر) تاریخ فوت مؤلف را درسال ۱۱۵۶ ضبط کرده واین درست نیست . چه آنکه مؤلف در دیباچه آورده که نام کتاب موافق تاریخ ختم تالیف آن میباشد وعدد

(۱) طرائق الحقائق ج ۳

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب خطی

حروف نام کتاب مطابق با ۱۱۵۹ است ـ کتاب درعقائد وعرفان وتصوف است ومرتب است بر ۳۷مفتاح: ۱ دراثبات صانع ۲ دلیل مبدأ ومعاد از کلام محمد صادق اردستانی ۳ عینیت وجود واجب ۴ توحید واجب ۵ توحید وحدت بطریق عرفا ۶ فرق میان علم ومعرفت وعالم وعارف ۷ شرح حدیث حقیقت ۸ تنزیه وتقدیس وتشبیه ۹ بطلان اعتقاد جماعتی از اهل سلوك ۱۰ سر مرتفع شدن حجاب تعین درنظر شهود عارف وباقی بودن حکم حجاب وبیان فناء فی الله ۱۱ جمع وفرق فصل ووصل وحرکت وسکون ۱۲ مراعات مقام ۱۳ عدم ظهور احدیت و ظهور حقیقت اشیاء برای غیرحق تم ۱٤ رؤیت وانواع تجلیات ۱۵ طلب رؤیت موسی (ع) ۱٦ رؤیت مؤمنان مرحق را ۱۷ موضوع علوم وفرق میان وحی والهام ۱۸ متحمل شدن کمل اولیاء اسرار ولایت را ۱۹ مرشد شناسی ۲۰ تفسیر آیهٔ نور ۲۱ تحقیق رؤیة النبی واوصیائه فی المنام ۲۲ تحقیق عالم مثال واجساد مثالیه ورد قائلین بعدمهما ۲۳ رؤیای حضرت فاطمه (ع) ۲٤ اختلاف مراتب نفوس ۲۵ تطابق عوالم وجود ۲٦ صادر اول ۲۷ انسان ۲۸ فی تحقیق وجود المهدی (ع) موجود الان اولا ۲۹ تمیز مراتب الخواتیم الولایة ۳۰ فی ذکر الحدیث الذی یشربون الاولیاء شراب المحبة ۳۱ مجمل ریاضات ارباب الحقایق من العرفاء ۳۲ تحقیق العشق وانواعه وفوایده ۳۳ فی المحاسبة مع النفس ۳٤ فی بیان السیر والسلوك و مراتب السیرالسالك وفی بیان المنامات والواقعات والمراقبة ۳۵ تحقیق الکشف والقلب ومجاهدة النفس ۳٦ فی دلیل علی ان الاولیاء یشاهدون الانوار بعین البصیره ۳۷ فی بیان التوبة الاشتغال المرید بالذکر والعبادات بتلقین المرشد الکامل وفی بیان اطوار السبعة القلبیه

آغاز (الحمدلله الذی نجانا من العلوم الرسمیة وسقانا کاس الحب من ید خلیفته) انجام (فانصرنا علی القوم الکافرین) کاتب محمد باقر حسینی ۰ تاریخ کتابت ۱۲۴۳ پس ازین دو صفحه ایست دراحکام اختلاجات اعضاء خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ ابواب وفصول بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۰۴ برگ ۰ اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی ناثینی (۹۱۲)

۱۰۲۲ مفتاح الغرر لفتح الباب الحادیعشر

عربی ۰ مکرر شمارهٔ ۲۷۲ ـ شارح نجم الدین خضر رازی حبلرودی ۰ صفحهٔ اول نسخه افتاده است ۰

آغاز موجود (المنان حاله ونور بانوار حقایق العرفان بالله) انجام (ویحتمل التخصیص توفیقا بینها وبین الایة الاولی والحمدلله علی حسن التوفیق والصلوة علی نبیه محمد هدایة الطریق) کاتب محمد بن محمد زمان ۰ تاریخ کتابت ربیع الثانی ۱۰۳۹ خط نسخ ۲۰ سطری ـ نسخه رطوبت رسیده ۰ دارای ۳۹ برگ ۰ اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی فهرستی ۹۱۳ »

۱۰۲۳ مفصل فی شرح المحصل

عربی ـ شارح علی بن عمر کاتبی قزوینی ـ شرحی است به قال واقول بر کتاب محصل افکار المتقدمین والمتاخرین من الحکماء و المتکلمین تألیفی امام فخر رازی شارح این شرح را باشارهٔ صدر اعظم محیی الدین ابوالحسن بن عبد الحمید قزوینی تألیف نموده .

آغاز (الحمدلله الذی افاض بجوده العام وجود الحقایق) انجام (وهی مذکورة فی الکتب الکلامیه المنسوبة الی الامام علی الوجه الاکمل فرایتا ترکها فمن ارادها فلیطالع من تلك الکتب ولیکن هذا آخرما اردنا ایراده فی هذه الاجزاء ولواهب العقل الحمد بلا نهایة والصلوة علی سیدنا محمد وآله بغیر عدد وغایة) نسخه قدیمی است . خط نسخ ۲۷ سطری یکبرك اول وسه برك آخر نسخه بخط تازه نوشته شده ـ دارای ۱۹۴ برك . اندازه ۲۴ در ۱۷ وقفی فهرستی (۹۱۴) .

۱۰۲۴ مقالات

عربی ـ چهار مقالهٔ فلسفی است . عناوین مقالات ونام مؤلفین آنها بنا بنوشتهٔ کاتب در صدر نسخه این است : ۱ مقالة فی ان الاجرام العلویه ذوات انفس ناطقه . از ابو سلیمان سنجری ظاهراً همان ابوسلیمان محمد بن طاهر بن بهرام سکزی باشد که از حکماء نیمهٔ ۲ سدهٔ ۴ ـ است ـ

آغاز (لما کان کل جسم طبیعی اوحرکة ذاتیة نحو شیئی یخصه دون غیره واعنی بقولی طبیعی ماله سبب) انجام (قال ابوسلیمان هذا ما حضرلی من القول فی هذا المعنی بحسب قوتی وارجوان یکون ینفعنا انشاالله تعالی وتقدس) ۲ جواب مسائل خوارزمی . در نسخه از مؤلف آن ذکری نیست . دور نیست که ازابوسلیمان باشد مقاله پاسخ وپرسشهائی است مربوط بفلك که درعنوان : « فی جواب مسائل انفذها الیه من خوارزم » صورت گرفته . جای برخی از شکل آلات سفید است ـ

آغاز (سالت اسعدك الله لم اوجب ارسطالیس للفلك عدم الخفة والثقل لعدم وجود حرکة له من المرکز او الیه) انجام (بل قصد الفیلسوف ان یثبت مائیة یمین الفلك) ۳ رسالة فی النفس از ابو یوسف یعقوب بن اسحق کندی متوفای « ۲۴۷ » مقاله ایست مختصر در نفس که از کتاب ارسطو وافلاطون انتخاب نموده است :

آغاز (قال ان النفس البسیطة ذات شرف وکمال عظیم الشان) انجام (وبعدها من باریها وحالها هذه الحالة الشریفة) ۴ ـ مقالة فی العقل . از اسکندر افریدوسی .

آغاز (العقل عند ارسطاطالیس علی ثلثة اضرب احدها العقل الهیولانی) انجام ـ

(لانه لوکان کذلك لما صار فينا) دو صفحه درذکر حاصل برهان توحيد از غياث‌الدين‌دشتکی وعبارات وفوائد متفرقهٔ فلسفی ضميمه است . بين مقالهٔ سوم و چهارم ۳۳ سطر عبارتی‌است که کاتب ازرسائل اخوان‌الصفاء وغيره نقل نموده ـ تاريخ تحرير که درصفحه ۶ نوشته شده‌سال ۱۰۹۰ است ـ خط‌نستعليق ۲۸سطری ـ عناوين مطالب بشنجرف نوشته‌شده. دارای ۵ برك. اندازه ۲۶ در۲۰ وقفی‌نائينی «۹۱۹»

۱۰۳۵ مقالات

عربی‌ـ‌سه مقاله‌ايست بی‌دربی که بجهت نداشتن ديباچه مؤلف‌شناخته‌نشد. گمان ميرود قطعهٔ از کتابی باشد . جملات اول وآخر مقالات ورئوس مطالب اين است:

۱ آغاز اصول القول فی ان الاجرام العلويه ذوات النفس ناطقة (کذا) کل متحرك فاما ان يتحرك بالقسر) انجام (لصح ان‌الاجرام‌العالية ذوات نفوس ناطقة وذلك ما اردنا ان‌نبين (۱)

۲ آغاز (القول فی احوال النفس عند مفارقتها) انجام (وهی السعادة التی توحنا بذکرها صدر هذه الرسالة) ۳ آغاز (القول فی الطرق المؤدية الی ينال هذه السعادة و مباينة الشقاوة المقابلة لها جمله مايلزم النفس من العوارض) انجام (لما ارتجيه فيك بفضله واحسانه انه ولی ذلك والحمدلله رب العالمين وصلی الله علی سيدنا محمد وآله اجمعين)

خط‌نسخ ۱۷ سطری. دارای ۷ برك. اندازه ۲۴ در۱۵ وقفی قائم‌مقام « ۹۱۹ »

۱۰۳۶ مقاله در رد بهاء

فارسی ـ مؤلف شناخته‌نشد . مقاله ايست ازفرقهٔ بابيهٔ ازليه دررد حسينعلی بهاء وتعيين مرجعيت بميرزا يحيی صبح ازل .

آغاز « حمد وثناء وتسبيح وتقديس وتنزيه وتکبير وتهليل سزاوار واحد» انجام «چهرهٔ قبيح ننمايد وقناع وقاحت نگشايد » خط نسخ ۱۷ سطری دارای ۱۲ برك. اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی‌نائينی « ۹۲۰ »

۱۰۳۷ مقاله درسبب اجابت دعاء و کيفيت زيارت

عربی‌ـ‌مصنف شيخ الرئيس . مقاله درپاسخ پرسش شيخ ابو سعيد ابوالخير است .

جملهٔ آغاز نامهٔ ابوسعيد : « سلام الله تعالی علی سيدنا ومولانا الشيخ الرئيس افضل المتاخرين مدالله فی عمرك »

آغاز مقاله ونامهٔ جوابيهٔ شيخ الرئيس : « سئلت بلغك الله السعادة القصوی و رشحك للعروج الی‌الذروة العليا‌ان‌اوضح لك کيفيه الزيارة وحقيقة الدعاء وتاثيرها فی النفوس والابدان»

---

(۱) اين مقاله غير ازرسالهٔ اجرام علويه شيخ الرئيس‌است که‌چاپ شده .

جملهٔ آخر مقاله : « والسلام علی النفوس الزکیه والحمدلله رب العالمین » نسخه دارای دو ضمیمه است : ۱ صدر نسخه در ۳ صفحه نامهٔ شیخ ابوسعید است بشیخ الرئیس و پاسخ شیخ الرئیس است از آن. این دونامه در کتاب نامهٔ دانشوران « ج ۱ از ص ۷۲ تا ص ۷۴ » درج شده است . کاتب این دونامه حسن بن علی « یاحسین علی » بن الحسین الجعفری المعروف بابن ابی سبع (کذا) است تاریخ تحریر آن روز سه شنبه ۳ محرم سال ۷۰۰ است و با نسخه اصل مقابله شده است ۲ در آخر نسخه ضمن یکصفحه دو مناجاتی است از شیخ الرئیس ـ جملهٔ آغاز مناجات اول: «اللهم لما کان الوجود لذاتك واجب کان الامکان لوجود ذات غیرك ضربة لازب » ـ جملهٔ آغاز مناجات دوم : « الهی و آله الموجودات والمحسوسات یاواهب النفوس والعقول ومخترع ماهیات الارکان والاصول » خط نسخ مختلف السطر دارای ۵ برگ . اندازه ۲۶ در ۱۸ وقفی عضدالملک « ۶۶۴ »

۱۰۲۸ مقاله در مبادی کل برای ارسطو

عربی ـ نظر بانچه را که کاتب در اول نسخه نوشته مؤلف اسکندر افریدوسی است که از حکماء یونان در اواخر سدهٔ ۲ و اوائل ۳ میلادی معاصر باجالینوس و از شارحین کتب ارسطو است (۱) « مترجم بمسطور در پایان نسخه سعید بن یعقوب دمشقی است .

آغاز « لما تاملت الفحص الذی مخرجه مخرج التوبیخ الجمیل وقمت من التوبیخ (کذا) اللطیف الموقع منی علی الفحص الکامل عما اکتب الیك فیما التمسته منی » انجام « انما یمکن انه یقال فی هذه الاشیاء کثیرة » پس ازین ۱۰ سطری است از گفته های افلاطون که آغاز آن اینست « اقاویل افلاطن فی کتاب طیماوس من کتبه فی امر النفس والعقل » وحدت خط نسخه با نسخه ۱۰۲۴ میرساند که تاریخ تحریر سال ۱۰۶۰ است ـ خط نستعلیق ۲۸ سطری ـ دارای دو برگ . اندازه ۲۷ در ۲۰ وقفی نائینی « ۹۱۸ »

۱۰۲۹ مقاله در بداء

عربی ـ مؤلف شیخ سیف الله بن عباس غریبدوستی گرمرودی آذربایجانی معروف بایسی متولد ۱۲۷۷ خورشیدی شاگرد مرحوم حاج شیخ اسدالله یزدی است (۲) والحال مدرس

(۱) فهرست ابن ندیم ص ۳۵۳ . اخبار الحکماء ص ۵۴

(۲) از اساتید متبحر در حکمت و عرفان بود . اطلاعی کافی و بهرهٔ وافی از فنون طب و ریاضی داشت . عمری را بپرهیزکاری و پارسائی در مجاورت مشهد رضوی بتجرد و انفراد و انزواء صرف عبادت و افاده و استفاده نمود . در تمام عمر زن نگرفت و تاهل اختیار نکرد و در مدرسه خیرات خان منزل داشت. درسال ۱۳۴۴ فوت کرد وچون مایل بود که قبرش در کنار کوهی باشد و از قبرستانهای عمومی بیرون باشد در دامنه کوه سنگی (نزهتگاه امروزی مشهد) بخاك سپرده شد والحال قبرش معلوم است .

سطوح متداولهٔ منطق وحکمت است درمشهد. تاریخ تألیف مقاله ۲۰ رمضان ۱۳۵۴ است .

آغاز (الحمدلواهب العقل والجود) انجام « قال تلك الاخبار بالنسبة الی عالم التجدد والتغییر عصمنا الله من التجدد عما فیه الحق» خط نسخ ۱۷ سطری دارای ۷ برگ. اندازه ۲۴ در ۱۸ وقفی مؤلف در ۶ مهر ۱۳۲۴ « ۶۷۲۱ »

۱۰۳۰ مقدمهٔ فزارستان

فارسی ـ مؤلف مانکجی لیمجی پور هوشنك هاتریای هندوستانی ملقب بدرویش فانی مظلوم متولد در ۱۲۳۰ در دیه موراه شومالی از محال شهرستان سورت متوفای رجب ۱۳۰۷ از فضلاء زردشتیان بوده . بمسطور در کتاب (گلدسته چمن آئین زردشت) مؤلف از طرف انجمن زردشتیان بمبئی در ایران نماینده بوده. و ۳۷ سال خدمت بمنظور نظم کارها وسرپرستی زردشتیان نموده و گویا در تهران هم درگذ شته است ـ بروایت طرائق الحقایق مؤلف بارشاد رحمت علیشاه مسلمان گشته. این کتاب که بعنوان مقدمه تاریخ فزارستان است دربیان آداب ورسوم وفلسفهٔ دینی ایرانیان باستانی است که بر ۱۲ نظر مرتب است وهر نظری درچندین فقره پایان یافته که مجموعاً ۶۳ فقره است : نظر ۱ باارادهٔ حق زمانه بیکران در طواف واثر آن در کرها آشکار ۲ موافق اعتقاد ایرانیان باستان درشناختن خالق منان ۳ـ شناختن خالق از اثر بی بموثر بردن ۴ درچگونگی آفرینش کوی زمین ومخلوقات آن ۵ درمراتب اکملیت انسانی ۶ لزوم بقای نوع بتوالد وتناسل ۷ در وجوب التزام آداب دین و مذهب ۸ موجب آسودگی وایمنت خلق پادار بودن دردین حقه ۹ واجب بودن برای بنی نوع انسان متدین بودن بدین حقه ورفع اشتباه از حضرات ملحدین ۱۰ باعث ضعیف شدن هردین ودولت انحراف ورزیدن از کیش خویش است ۱۱ دررسیدن بمقامات عالیه ازراه دین وپاداش منحرفین ۱۲ در ختم مقدمه وسبب تألیف کتاب فزارستان . تاریخ ختم تألیف رجب ۱۳۰۲ درتهران بوده.

آغاز (پس از ستایش خالق منان ودرود فراوان برروان پاك پیغمبران ازآغاز تا انجام» انجام « وآنرا خدمت اهل علم مایهٔ سرفرازی خود خواهد دانست) درپائین برك آخر سه سطری است بخط کجرانی . گویا دستخط مؤلف باشد و گمان میرود که تاریخ نوشتن نسخه نیز در ۱۳۰۲ بوده ـ خط نستعلیق ۱۲ سطری دارای ۸۲ برك . اندازه ۲۲ در ۱۴ وقفی نائینی « ۹۲۲ »

۱۰۳۱ مقصد الاقصی

فارسی ـ مؤلف عزیز نسفی «۱» مختصریست درمبداء ومعاد ومصدر است به ۸ فصل

(۱) کشف الظنون ج ۲

اهل تصوف . جای ابواب وعناوین غالباً سفید است : فصل ۱ دربیان آنکه رونده کیست ۲ دربیان آنکه شریعت وطریقت وحقیقت چیست ۳ دربیان انسان کامل ۴ دربیان کامل و آزاد ۵ دربیان صحبت ۶ در بیان ترك ۷ در بیان سلوك ۸ در بیان نصیحت . باب ۱ در سخن اهل تصوف درمعرفت ذات خدای تعالی ۲ دربیان صفت خدای تعالی ۳ درمعرفت افعال خدای تعالی ۴ـ درمعرفت اقوال بقول اهل حکمت ۵ـ در معرفت ولایت ونبوت ۶ دربیان اعتقادات اهل تقلید واهل استدلال واهل کشف ۷ دربیان اعتقاد اهل کشف ۸ در بیان انسان(۱) بدان اعزك الله تعالی فی الدارین که دراول این باب چند فصل خواهم نوشت .

آغاز پس ازدیباچه ونام مؤلف (جماعت دراویش کثرهم الله ازین بیچاره درخواست کردند که میباید درمعرفت ذات خدای وصفات خدای وافعال خدای ودرمعرفت ولایت و نبوت ودر معرفت ظاهر وباطن انسان ودرمعرفت مبدأ ومعاد انسان کتابی جمع کنی) انجام (ونجات آدمی سخن کوتاه شد والله اکبر) تاریخ کتابت ٦ جمادی الثانی ۱۲۹۴ خط نستعلیق ۱۱ سطری ـ دارای۴۳ برك . اندازه ۲۰ در ۱۵ وقفی نائینی « ٦۲۳۲ »

۱۰۳۲ مکاتیب

فارسی . مکررشمارهٔ ۲۴۲ نام صاحب این مکاتیب ورسائل بضبط طرائق الحقائق قطب بن محیی بن محمود است که در حوالی جهرم فارس توطن داشته وآورده است که تعداد ابیات این مکاتیب متجاوز بر ۱۰۰۰۰ بیت دیده شده . مستدرك الوسائل (ج۳ص۴۴۸) صاحب این مکاتیب را ازاهل سنت وجماعت دانسته ودرترجمه‌اش آورده : « قطب الدین المشهور بقطب المحیی استاد مولانا جلال الدوانی وهو احد مشایخ الصوفیة وصاحب المکاتبات المعروفة بمکاتبات القطب المحیی بالفارسیة المشهورة وهو قطب الدین محمد الکوشکناری » دراین نسخه کاتب نام صاحب این مکاتیب را در صدر نسخه قطب الدین محمد ودرآخر نسخه باضافهٔ کلمهٔ خرقانی ضبط کرده . نسخه بچاپ رسیده . ناشر (۲) نام صاحب مکاتیب را شیخ عبدالله قطب شیرازی ضبط کرده وآورده است که درآخر حال در جهرم مقیم بوده وتا ۹۱۰ هـ ـ ق حیات داشته ومرید شیخ زین الدین جعفر خوافی خراسانی بوده ونسبت سلسلهٔ فقرش بشیخ ابوالنجیب سهروردی منتهی است . این نسخه دیباچه ندارد . نسخهٔ که بشمارهٔ ۲۴۲ است دارای دیباچه است دردیباچه نامی برای مکاتیب ذکرنشده لیك کاتب درسرجزوهای نسخه کتاب را بنام : «مفاتیح الغیب» ضبط کرده . مکاتیب دردیباچه چنین توصیف شده : « واردت ان افیض بعض ذلك

---

(۱) مبحث معاد است .

(۲) میرزا احمد نایب الولایه تبریزی ذهبی این مکاتیب را باکتاب کفایة المؤمنین بچاپ رسانیده

علیکم واقفی من جواهر نعم الله تعالی ماتسعه عقولکم الیکم فاکتب فهممت ان ابتدأ من یومی هذا فاکون اکتب فی کل یوم مایفتح اللهلی ویمنحنی سواء کان من علوم الحقایق او من العلوم الرسمیة اومن العلوم الیقینیة او من العلوم التخمینیة اومن المعارف الاشراقیة الذوقیة اومن المطالب الاستدلالیة اومن کشف المعانی المعقولة بحقایق معنویة ».

آغاز (الی الاخوان الالهیین کثرهم الله وبارك علیهم اجمعین) انجام (چنانچه ابتداء بسلام کردیم والسلام علی ولیی و سایر الاخوان ورحمةالله و برکاته) کاتب محمد علی تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۰۳۶ خط نسخ ۲۳ سطری. درصفحهٔ اول یك سرلوح زمینه طلا میباشد که با سفیداب نام کتاب ومؤلف را نوشته . بین سطور این صفحه وصفحهٔ دوم طلا اندازی شده عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۸۹ برك، مجدول بلاجورد وتحریر وطلا وشنجرف. اندازه ۲۵ در ۱۳ وقفی نائینی « ۹۲۶ »

۱۰۳۳ مکتوبات احمدیه

فارسی ــ منشآت شیخ احمد فاروقی متولد ۹۷۱ متوفی سه‌شنبه‌سلخ صفر ۱۰۳۵ قطب مجدد هزار دوم در طریقهٔ صوفیه نقشبندیه است (۱) این نسخه شامل ۳۶۱ نامه است درعرفان وتصوف واخلاق که باشخاص نوشته است.

آغاز « وصل المکتوب الشریف اللطیف الی العبد الضعیف النحیف عظم الله تعالی اجرکم » انجام « والتزم متابعة المصطفی علیه الصلوة والسلام » تاریخ کتابت رجب ۱۲۳۱ خط نستعلیق ۲۳ سطری ــ عناوین بشنجرف نوشته شده ــ دارای ۹۹ برك. اندازه ۳۰ در ۲۰ وقفی نائینی «۹۲۷»

۱۰۳۴ ملتقطات

عربی ــ درپشت صفحهٔ اول نوشته شده: « کتاب ملتقطات ازفصول افلاطون الهی» رساله حاوی عقائد وآراء وکلمات حکمی است . جامع ومنتخب ومدون آن شناخته نشد .

آغاز « قال افلاطون الحکیم من طلب الحکمة من طریق طلبها ادرکها » انجام «فلك الحمد علی اقتضیتك (کذا) والشکر بالائك » خط نستعلیق ۱۸ سطری ــ عناوین واقوال بشنجرف نوشته شده. دارای ۲۵ برك وموریانه خورده. اندازه ۲۳ در ۱٤ وقفی ابن خاتون «۹۳۲»

۱۰۳۵ ملل ونحل

عربی ــ مکرر شماره ۲۵۳ ــ مؤلف ابوالفتح محمد بن عبدالکریم شهرستانی. تاریخ وخلاصهٔ اندیشه مذاهب دینی وفلسفی است.

---

(۱) طرائق الحقائق ج ۳

آغاز (الحمدلله حمدالشاکرین بجمیع محامده کلها) انجام (اصلح الله حاله و سدد اقواله وافعاله وصلوته علی خیرته من خلقه محمد النبی وآله وصحبه وسلم) کاتب محمد رضا بن محمد مفیدشریف قمی . تاریخ کتابت ۵ ذیحجه ۱۰۸۵ پس ازاین در۳صفحه رساله ایست منسوب بابن جوزی درشرح حدیث نبوی: «ستفترق امتی» وتعداد ۷۳ فرقهٔاسلام وکلمهٔدرذکر عقیدهٔ مختصهٔ بهریك ازآنها بطوراختصار. خطنسخ ۲۷سطری ـ عناوین بشنجرف نوشتهشده دارای ۱۳۲ برگ. اندازه۲۹در۱۹ وقفی نائینی «۹۳۳»

۱۰۳۶ ملل ونحل

عربی ـ مکرربیش . آغاز(الحمدلله حمدالشاکرین) انجام (وهو حسبنا ونعم الوکیل ونعم النصیر) خط نسخ مختلف السطر ـ عناوین بشنجرفنوشتهشده. دارای ۱۲۸ برگ. اندازه ۲۲ در۱۸خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ «۹۳۴»

۱۰۳۷ مناظره

عربی ـ اثرخامهٔ ابن ابیجمهور احسائی. تحریر سه مجلس مناظره وگفتگوی مذهبی او است بافاضل هروی درمشهد رضوی ـ این مناظره بدرخواست میزبان مناظران سید محسن بن محمد رضوی قمی (۱) درسال ۸۷۸ صورت گرفته است .

آغاز « الحمدلله حق حمده والصلوة علی سیدنا محمد وآله وسلم تسلیما سئالتنی اطال الله بقائك عماکان بینی وبین الهروی » انجام « ویستغفرالله من الزیادة والنقصان والحمدللهرب العالمین وصلی الله علی محمد وآله الطاهرین وسلم تسلیما » « ترجمهٔ اینرسالهرا بشمارهٔ ۴۰۱ به بینید » پس ازاین در۱۸ صفحه قطعهٔ ازدعاء ولعنت وهم قطعه ازکتابی در عقائد ضمیمهاست خط نسخ مختلف السطر ـ عناوین بشنجرف ـ دارای ۴۹ برگ. اندازه ۲۰ در۱۳ نسخهقدیمی ورطوبترسیده ـ وقفیفهرستی ـ « به بینید نفحات اللاهوت شماره ۱۰۵۷ حکمت ص۲۱۱ » « ۶۴۳۶ »

۱۰۳۸ مناظره

عربی ـ مؤلف عزالدین حسین بن عبدالصمدبن شمس الدین محمدبن علیبن حسین بن صالح جبعی عاملی حارثی ـ متولد یکم محرم ۹۱۸ درجبل عامل متوفای ۸ ربیع الاول ۹۸۴ مدفون در دیه هجرازتوابع بحرین (۲) نسبش بحارث بن عبدالله بن اعور همدانی « از خواص حضرت

(۱) ترجمهاش درمجالس المؤمنین مذکوراست

(۲) امل الامل. روضات الجنات

حضرت امیرالمؤمنین ع » میرسید وشاگرد شهید ثانی است وهم روایت کرده است از سید حسن بن جعفر کرکی ، از اعلام جامع عصر خود بشمار است . ونزد شاه طهماسب صفوی معزز بوده وهفت سال شیخ الاسلامی قزوین وچندی هم شیخ الاسلامی هرات بحضرتش مفوض گشت . رساله صورت مناظره ایست درامامت که در ۹۵۱ درشهر حلب نموده .

آغاز « الحمدلله علی ما انعم به فکفی » انجام « واتضحت له حقیقه الحال وصارمن خواص الشیعه ولله الحمد اولا وآخرا وظاهرا وباطنا وصلی الله علی سیدنا محمد وآله الطاهرین الی یوم الدین » خط نستعلیق که بطورچلیپا نوشته ــ عناوین بشنجرف دارای ۴ برگ . ومجدول بتحریر وطلا بسه جدول ــ اندازه ۱۳ در ۲۶ وقفی نائینی « ۶۳۸ »

۱۰۳۹ منتخب الخاقان در کشف حقائق ایمان وعرفان

فارسی . مؤلف ملاعبدالله بن خان بابا زنوزی تبریزی متوفای ۱۲۵۷ پدر آقاعلی حکیم معروف . شخص جامع معقول ومنقول بوده . نقلیات را در کربلا از آقا سید علی طباطبائی و سید محمد مجاهد ودرایران ازمیرزای قمی وحجة الاسلام شفتی بیدآبادی آموخته ودر معقول از مبرزین شاگردهای ملاعلی نوری است . بانی مدرسهٔ مروی تهران (۱) از فتحعلیشاه استدعاء نمود که حکیم نوری را از اصفهان احضار فرماید تا در آن مدرسه تدریس نماید . مرحوم حکیم نوری پس از ابلاغ احضار از رفتن تهران عذر خواست ومؤلف این کتاب را برای تدریس آن مدرسه بتهران فرستاد. مؤلف مدت ۲۰ سال درآن مدرسه تدریس نمود (۲) ــ کتاب دراثبات وجود وتوحید وصفات واجب است وخلاصهٔ (رسالهٔ خاقانیه ووجیزهٔ سلطانیه)است مؤلف آنکتاب را بفرمان فتحعلیشاه تألیف نموده بوده وچون مفصل بوده مأمور بتلخیص واختصار آن گشته . تاریخ ختم تألیف این کتاب پنجشنبه ۲ جمادی الاول ۱۲۴۰ است . کتاب مرتب است بر ۲۰ فصل وخاتمه : ۱ دراثبات واجب الوجود بالذات است ۲ در اثبات عینیت وجود است در واجب الوجود بالذات ۳ دراثبات عینیت تشخص وتعیین است درواجب الوجود بالذات ۴ دراثبات اینکه کنه ذات اقدس خداوند یگانه از برای غیر ذات خود مدرك ومعلوم نمیتواند شد ۵ــ دراثبات احدیت صرفه ۶ دراثبات توحید ۷ دربیان توحید بمعنی سوم ۸ دربیان توحید بمعنی چهارم ۹ در اثبات توحید بمعنی پنجم ۱۰ در اثبات توحید بمعنی ششم ۱۱ در اثبات توحید بمعنی هفتم ۱۲ دراثبات علم واجب الوجود ۱۳ دراثبات قدرت ۱۴ دراثبات اراده ۱۵ دراثبات حیات ۱۶ــ دراثبات سمع وبصر ۱۷ دراثبات کلام ۱۸ در اثبات تفضل محض وجوادیت مطلقه واجب الوجود ۱۹ حکمت علی الاطلاق ۲۰ دراثبات عدل . خاتمه درمعرفة الله .

(۱) حاج فخرالدوله محمد حسینخان بن ابراهیمعلیخان عزالدینلوی قاجار مروزی . (۲) طرائق الحقایق ج ۳

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب خطی

آغاز (حمد وثنای نامحدود واجب الوجودیرا سزا است که دامن کبریای جلالش ازلوث تغیر وزوال منزه) انجام (در سال سی‌ام ازجلوس السلطان صاحبقران باتمام رسید الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین) نسخه مصحح وازنظرمؤلف گذشته است . تاریخ کتابت ۶ جمادی الثانی ۱۲۴۰ خطنستعلیق ۱۳ سطری ـ برك اول دارای سراوح . فصول وعناوین درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۱۰۷ برك . ومجدول بتحریر ولاجورد وطلا وشنجرف بدوجدول ـ اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی نائینی «۹۳۶»

۱۰۴۰ منتهی السؤل فی شرح الفصول

عربی ـ شارح ملاعلی بن یوسف (۱) ترجمه‌اش بنظرنرسید . شرح است برتعریب فصول خواجه نصیرالدین طوسی (۲)

آغاز (الحمدلله مبدع نظام الاصول ومخترع ترتیب الفصول بحکمته تبهر العقول ساطع الانوار الباهرة وخالق النفوس الطاهرة وصلی الله علی سیدنا محمد المؤید بالمعجزات القاهرة و اله الانجم الزاهرة) انجام «ویجیب من یقربه انه الجواد الکریم» کاتب عناوین مابیز میان شرح ومتن را سفید گذاشته . خطشکسته نستعلیق ۱۵سطری . دارای ۴۲ برك . اندازه ۱۷ در ۱۱ خریداری آستانقدس در آذر ۱۳۲۲ «۶۵۱۰»

۱۰۴۱ منصص فی شرح الملخص

عربی ـ شارح نجم الدین علی بن عمر کاتبی قزوینی . شرحی است مفصل بقال ـ اقول بر کتاب ملخص امام فخررازی ـ تاریخ فراغت ازشرح دوشنبهٔ ۲۸ شعبان ۶۷۱ است . شارح این شرح را متدرجا نوشته سپس بدان مراجعه وتهذیب وتتمیم نموده و بوزیر شمس الدین محمد جوینی اهداء کرده ـ نسخه کامل وشامل هرسه بخش منطق والهیات وطبیعیات است و۱۸سال پس ازفوت شارح نوشته‌شده .

آغاز «الحمدلموجد اوجد بقدرته التامة اجناس الموجودات» انجام «وشرحناجمیع الکتاب باوضح تقریر وبیان» تاریخ کتابت جمعه غرهٔ جمادی الثانی ۶۹۳ صفحه‌اول سائید گی دارد ـ خطنسخ ۳۳ سطری . برگها رطوبت رسیده ـ اندازه ۲۶در۱۸ وقفی فاضلخان ـ «۱۲۰۱»

۱۰۴۲ منظومه

فارسی ـ مؤلف شناخته نشد . کتابی است منظوم ومنثور دراصول وفروع اهل سنت وجماعت

---

(۱) آثارالشیعة الامامیه ج ٤ (۲) متن این کتابرا بشماره ۹۱۷ به‌بینید .

و رد برعقائد شیعه . طرز کتاب چنین است که پس از هرچند بیت نظم چند سطر نثر آورده شده .
اول وآخر نسخه افتاده . موجودی از آن از بحث امامت تاضابط فارق بین کفر واسلام است .

آغاز موجود « هرچند که عالم است وفاضل ـ دردین چو صحابه نیست کامل » انجام موجود
« این مسئله ازشنیدنی هاست ـ بشنو که نمایمت ره راست » خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ دارای
۶۱ برگ . اندازه ۲۰ در ۱۳ ونسخه رطوبت رسیده . وقفی نائینی « ۵۶۶۷ »

۱۰۴۳ منهاج الکرامة فی معرفة الامامه

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۲۶۳ مؤلف علامهٔ حلی . مختصریست درامامت ومرتب است بر
۶ فصل: ۱ فی نقل المذاهب فی هذه المسئلة ۲ فی ان مذهب الامامیة واجب الاتباع ۳ فی الادلة
الدالة علی امامة امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام بعد رسول الله ص در ۴ منهج
۴ فی امامة باقی الائمة الاثنی عشر ۵ فی ان من تقدم لم یکن اماما ۶ فی فسخ حججهم علی
امامة ابی بکر « این کتاب را ابن تیمیه رد کرده . رد بررد ابن تیمیه را بشمارهٔ ۳۶۷ به بینید »

آغاز « الحمدلله القدیم الواحد الکریم الماجد » انجام « ولایمنع المستحق عن حقه هذا
آخر ما اردنا اثباته فی هذه المقدمه » کاتب محمد طاهر بن عبدالمؤمن ـ تاریخ کتابت ذیحجه
۱۰۷۵ خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۳۱ برگ . اندازه
۲۵ در ۱۸ وقفی شیخ محمد باقر درسال ۱۱۷۶ « ۵۶۶۸ »

۱۰۴۴ منهاج الکرامه

عربی ـ مکرر پیش . آغاز « الحمدلله القدیم الواحد الکریم » انجام « آخر ما ردناه اثباته
فی هذه المقدمه » خط شکسته ونستعلیق که درهر صفحه درسه خانه بطور چلیپا ودرحاشیه نوشته
شده ـ عناوین وفصول بشنجرف تحریر یافته . دارای ۸ برگ . ومجدول بشنجرف وطلا وتحریر
اندازه ۴۳ در ۲۹ وقفی نائینی « ۹۰۸ »

۱۰۴۵ منهاج الکرامه

عربی . مکرر پیش ـ این نسخه قسمتی ازدیباچه را ندارد .

اول موجود « بجمیل اسعافه وقرن دولته بالدوام الی یوم القیامة » انجام « آخر ما اردنا
اثباته فی هذه المقدمة) برگ آخر نسخه بخط تازه نوشته شده . خط نسخ ۱۹ سطری . عناوین وفصول
بشنجرف تحریر شده . دارای ۳۶ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۲ وقفی مرتضی قلیخان نائینی « ۹۳۹ »

۱۰۴۶ مواهب الرضویه فی دفع الشبهات المقولة والمنویة

فارسی ـ مؤلف حاج سید محمد عصار ـ مختصریست در اثبات نبوت خاصه و دفع برخی

از تشکیکات .

آغاز پس از نامهٔ کسیکه درخواست تألیف این رساله‌را نموده (ایفرزند ارجمند عزیز و نورچشم نیرومند باتمیزم) انجام (بیکی ازدوامر نخواهد بود ونیز ایفرزند) خط نستعلیق ۱۷ سطری نسخه بخط مؤلف است. وقلم‌خوردگی بسیار دارد ـ تاریخ کتابت ۱۳۴۱ دارای ۳۷ برگ. اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی مؤلف درمرداد ۱۳۱۵ « ۵۳۹ »

۱۰۴۷ مواهب الرضویه

فارسی مکرر بیش ـ آغاز (ای‌فرزند ارجمند عزیز و نورچشم) انجام (و بزحمت دفع آنها مبتلاخواهی شد) کاتب محسن بن ابوالقاسم سبزواری. تاریخ کتابت ۱۳۴۲ در مشهد خط نستعلیق ۲۱و۲۲سطری ـ دارای ۱۶ برگ. اندازه ۲۲در۱۷ نسخه‌رطوبت‌رسیده وقفی‌مؤلف درمرداد ۱۳۱۵ « ۵۳۸ »

۱۰۴۸ میزان التمیز فی العلم العزیز

فارسی . مؤلف میرزا محمد اخباری : کتابی است درعقائد وتصوف که‌ملقب است‌به حجة البالغة ومرتب است بریکمقدمه و۱۲ عنوان تمیز وخاتمه : مقدمه دربیان متوجهین بسوی شطرالحق . تمیز اول درتبرا وتولا ۲ درمعرفت اطلاقات وجود و وحدت ۳ در معرفت موحدین واسامی طبقات اهل الله واصحاب عدد وغیر موردوین از ایشان ۴ دربیان‌معنی‌شریعت وطریقت وحقیقت ومعرفت وامتیاز راه حق ازراه باطل (در۳ مطالب) ۵ دربیان معنی اسلام وأیمان وایقان واحسان وکفر وشرك ونفاق وعصیان ۶ دربیان ضروریات دین اسلام ۷ در جواب ازسؤالی چند (۸ سؤال) ۸ (کاتب آنرا در فهرست کتاب ننوشته است) ۹ دربیان مقامات عارفین ۱۰ درمعرفت منازل السائرین ۱۱ دربیان انهار هفتگانه وغیوب هفتگانه ۱۲ در بیان تجلیات چهارگانه. خاتمه در احوال بدو وختم. این‌نسخه تاقسمتی ازتمیز چهارم‌را دارد

آغاز (الحمدلله وسلام علی عباده الذین اصطفی اما بعداین چند کلمه ایست دربیان آنچه بنور اقتفاء برهان وقرآن وکلام امناء الرحمان دربیان مراتب معتقدات جنان واقوال) انجام موجود (قل رب زدنی علما وقال فی‌حق الخضر ع) تاریخ کتابت ۱۳۱۰ خط نستعلیق وشکسته ۱۳ سطری ـ دارای ۱۲۰ برگ. اندازه ۲۲ در ۱۸ وقفی‌نائینی « ۹۴۱ »

(حرف ن)

۱۰۴۹ نافع یوم الحشر فی شرح باب حادیعشر

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۲۷۶ شارح فاضل مقداد (ترجمه این کتاب را بشمارهٔ ۲۴۸ چاپی

به بینید آغاز (الحمدلله الذی دل علی وجوب وجوده افتقار الممکنات) انجام (وصلوات الله علی محمد وعترته وسلم کثیر کثیرا) کاتب محمد صالح بن محمد مؤمن شاعلی تونی • تاریخ کتابت ذیحجه ۱۰۳۳ خطنسخ ۱۸ سطری ـ اندازه ۱۹ در ۱۲ اقوال بشنجرف نوشته‌شده. دارای ۴۰ برگ، وقفی فهرستی « ۹۴٤ »

۱۰۵۰ نافع یوم الحشر

عربی • مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله الذی دل علی وجوب وجوده) انجام (وصلی الله علی سیدنا محمد وآله اجمعین) کاتب محمد امین بن میرعلی عامری سبزواری • سال تحریر ۱۱۰٤ خطنسخ ۱٦ سطری جای اقوال را کاتب سفید گذاشته ـ دارای ۴۳ برگ، اندازه ۲۰ در ۱۲ وقفی محمد لطیف «۹۴۳»

۱۰۵۱ نافع یوم الحشر

عربی • مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله الذی دل علی وجوب وجوده) انجام « خالصا لوجهه انه سمیع مجیب » کاتب محمد سایم مشهدی • سال تحریر محرم ۱۱۰٤ خط نسخ ۱۸ سطری ـ اقوال را بشنجرف نوشته • دارای ٤۱ برگ • اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی عضدالملک «۹۳۵»

۱۰۵۲ نافع یوم الحشر

عربی • مکرر پیش ـ آغاز « الحمدلله الذی دل علی وجوب وجوده » انجام «خالصا لوجهه انه سمیع مجیب» کاتب اصغر بن میرمعصوم • سال تحریر ۱۱۵٦ خطنسخ ۱٤ سطری ـ دارای ۴۰ برگ • اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی مرتضی قلیخان نائینی « ۹۳۲»

۱۰۵۳ نافع یوم الحشر

عربی • مکرر پیش ـ آغاز « الحمدلله الذی دل علی وجوب وجوده » انجام « انه سمیع مجیب والحمدلله وحده » پس ازین در ۳ صفحه رسالهٔ مختصریست در اصول وفروع امامیه مؤلف آن شناخته نشد • رساله مرتب است بر ۵ فصل : ۱ یحتوی علی معرفة الله عز و جل ۲ یشتمل علی معرفة الصلوة ۳ یشتمل علی صلوة الایات ٤ یحتوی علی کیفیته صلوة الاموات ۵ فی معرفة واجب الوجود جل جلاله الخ • این رساله ناقص است • آغاز « الحمدلله المنعم علی خلقه بالایجاد المتعالی عن الاضداد والانداد » خطنسخ ۱٦ سطری اقوال بشنجرف نوشته‌شده دارای ۴۴ برگ • اندازه ۲۱ در ۱۵ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ «۸٦۱»

۱۰۵۴ نجات ج ۱

عربی ـ مصنف شیخ الرئیس • کتاب دورهٔ جامع فلسفهٔ مشائی وشامل بخشهای منطق

وحکمت وریاضی است که پس از کتاب شفاء درهمدان تصنیف فرموده وتفصیل مطالب را بدان ارجاع میفرماید وبروایتی تصنیف این کتاب درطی سفرش بوده که با علاء الدوله دیلمی بشاپور خواست رفته . جلد اول این کتاب که حاوی بخشهای منطق وحکمت طبیعی والهی است بدست شیخ تدوین یافته وجلد دوم را شیخ ابو عبید الله عبد الواحد بن محمد جوزجانی «متوفای ۴۳۸» شاگرد شیخ تدوین داشته . چنانچه دردیباچه جلد دوم آورده که خلاصه اش اینست: شیخ را فراغت بدست نیامد که بخش ریاضیات را هم ایراد کند وشایسته نبود که این تصنیف بی دنباله باشد ازینرو مختصر از کتاب اقلیدس و کتاب در ارصاد کلیه که مانند مختصر مجسطی است و کتابی مختصر درموسیقی که ازمصنفات شیخ داشتم وهم کتاب ارثماطیقی شیخ را تلخیص نمودم وبرآن اضافه داشتم . نسخه ازآغاز بخش منطق تاچهارسطر پیش ازمبحث مواد «قضایا» را فاقد است .

آغاز (لایخرج منهما کقولك زید مشی) انجام (وهو انسان ممیزعن سایر الناس بتاله تمت الالهیات من کتاب النجاه ویتلوه الهندسه ولله الحمد) کاتب حسن بن ابی الفضل شاه بن حسن سامانی « کذا » جنزی : تاریخ کتابت آخر شعبان ۵۲۴ نسخه تصحیح ومقابله شده است . از برك ۵ تا برك ۷۰ خط آن با خط بقیه نسخه فرق دارد ازشیوه واسلوب خط ظاهر است که خط یکنفر نیست خطوط چهاربرك اول نیز سائیدگی زیادی دارد ـ خط نسخ ۱۹ سطری ـ دارای ۱۵۴ برك ، اندازه ۲۱ در ۱۵ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ (۹۲۳)

۱۰۵۵ نجات ج ۲

عربی . این نسخه اواخر بخش موسیقی را ندارد ـ

آغاز (قال الشیخ ابو عبید عبدالواحد بن محمد الجرجانی انی کنت) برك آخر بجهت سائیدگی خوانده نمیشود ، سطر آخر ازصفحهٔ ۱۵۱ : « ویکون ممکنا علیهما من اصناف النحاس التی سنذکره » وحدت اسلوب خط این جلد باخط جلد اول میرساند که کاتب هردوجلد یك شخص است . خط نسخ ۱۹ سطری ، دارای اشکال ودوائر هندسی . حاوی ۷۶ برك ، اندازه ۲۱ در ۱۵ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ « ۹۲۴ »

۱۰۵۶ نفایس الارقام

فارسی ـ مؤلف محمد دهدار ، رساله ایست در اثبات وتوحید واجب بمسلك متکلمین وحکما وصوفیه که در ۱۰ عنوان رقم ترتیب یافته : ۱ در ابطال دور ۲ درابطال تسلسل ۳ دربرهان سلم ۴ ـ در اثبات واجب بطریق متکلمین ۵ در اثبات واجب بطریق حکماء ۶ دراستدلال بدلائلیکه مخصوص بحکیم یا متکلم است ومحتاج بابطال دور وتسلسل نباشند ۷ در توحید ۸ درتوحید بطریق حکماء»

۹ درتوحید بمشرب صوفیه ۱۰ درتلویح برخاتمه (در ذاتی بودن مواد سه گانه وجوب وامکان وتشکیك وماهیت نداشتن وجود)

آغاز (ثنا وستایش مرخداوندیرا که دلیل است ذات او بر ذات او) انجام وغرض ما تلویح بود نه اثبات این مدعا) خطنستعلیق ۱۶ سطری. دارای ۱۰ برگ. اندازه ۲۱ در ۱۶ وقفی فهرستی ـ به بینید رساله درتوحید ۶۲۰ حکمت ص ۸۰ « ۶۳۹۴ »

۱۰۵۷ نفحات اللاهوت فی لعن الجبت والطاغوت

عربی . مکرر شماره ۲۸۳ ـ مؤلف محقق ثانی نورالدین ابوالحسن علی بن حسین بن عبدالعالی کرکی عاملی متوفای ۱۸ ذیحجه ۹۴۰ درسن زیاده بر ۷۰ مدفون درنجف روایت میکند ازعلی بن هلال جزائری ودیگران (۱) رساله دراحتجاج بااهل سنت وجماعت است که مرتب بریکمقدمه وسه فصل وخاتمه است ، تاریخ ختم تالیف ذیحجه ۹۱۷ درمشهد رضوی.

آغاز (الحمدلله فاطر السموات والارض) انجام (واشتملناه من قبیح العیوب) پس از این در ۵ صفحه لعنت نامه ایست که ظاهرا ازمنشات مؤلف است . خط نسخ مختلف السطر ـ عناوین مطالب بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۰۶ برگ. نسخه قدیمی ورطوبت رسیده است. اندازه ۲۰ در ۱۳ وقفی فهرستی «۹۴۳۶»

۱۰۵۸ نقد النصوص فی شرح نقش الفصوص

فارسی . شارح عبد الرحمن جامی . رسالهٔ متن (نقش الفصوص) تألیف محیی الدین عربی است که خلاصهٔ کتاب فصوص الحکم تالیفش می باشد . تاریخ ختم تألیف شرح سال ۸۶۳ است .

آغاز (الحمدلله الذی جعل صفایح قلوب ذوی الهمم قابلة لنقش فصوص الحکم) انجام (زان جام مدام مست و واله دارش بمحمد وآله) خط نسخ ۱۵ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده . خط ۲۶ برگ اول کتاب بخط تازه نوشته شده است . دارای ۱۵۲ برگ. اندازه ۱۸ در ۱۲ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ « ۹۳۷ »

۱۰۵۹ النواقض

عربی مؤلف معین الدین میرزامخدوم بن سید شریف شریفی حسینی گرکانی شیرازی حنفی متوفای حدود ۹۹۵ یادر ۹۸۸ (۲) استاد ووزیر شاه اسمعیل صفوی دوم . نسب هاشمیش بداعی صغیر (۳) میرسد وازسلسلهٔ پدر بدختر میرسید شریف گرکانی معروف منتهی میگردد ومادرش دختر میرزا شرف قاضی جهان سیفی وزیر قزوینی است . پدر وجدش وزیر شاه اسمعیل اول وشاه طهماسب بوده اند وازمفاخر شیعه بشمارند وخود بعکس آنان بمذهب اهل سنت وجماعت بوده . علوم عقلی را نزد جد و پدر و عمویش سید مرتضی خوانده . مقدمات وریاضیات را نزد

(۱) روضات الجنات ص ۴۰۲ (۲) کشف الظنون ج ۲ ص ۶۱۷ وج ۱ ص ۵۲۷ -
(۳) حسن بن قاسم که درسال ۳۶۱ برآمل مستولی وامیر شده

تقی الدین ابوالخیر فارسی آموخته . علم حدیث ومنقول ازشیخ عبد الرحمن بن زیاد زبیدی وابن حجر مکی فرا گرفته است ـ مؤلف پس ازمعزولی وزندانی شدن وفوت شاه اسمعیل دوم رو بدربار سلاطین آل عثمان برده ـ درتاریخ تألیف مفتی وقاضی عراق ومدرس مدرسهٔ مرجانیهٔ بغداد بوده . از عبارت کاتب نسخه برمیاید که قاضی مکه هم شده است (۱) کتاب در رد شیعه وتنفیر ازمذهب امامیه است وملخص است از کتاب مفصل مؤلف دربن موضوع . این ملخص را بنام سلطان مراد سوم معنون نموده . نام کتاب (النواقض) «۹۸۸» مادهٔ تاریخ تألیف است ومشهوراست بنواقض الروافض. درکشف الظنون بنام (نواقض علی الروافض) ضبط شده است کتاب مرتب است بریکمقدمه وسه فصل و کشف مقال وخاتمه وذیل واکمالی: المقدمه فی تحقیق الایمان والاسلام ـ الفصل الاول وفیه فرعان ـ الفرع الاول فی الایات الواقعة فی فضل الصحابه ـ الفرع الثانی فی الروایات الدالة علی فضل الصحابه ـ الفصل الثانی فی الایات النازلة فی مدح الصدیق والروایات الواقعة فی فضیلة المخصوصین من الصحابه ـ الفصل الثالث فی ادلالة الدالة علی حقیقة خلافة خلفاء الراشدین ـ واما کشف المقال فیکشف عن هفوات الروافض وهذیاناتهم ـ اما الخاتمه فمشتملة علی ثلثه بیانات واما ذیل الکتاب فی الاعتقاد الصواب ـ واما الاکمال فهو یحصل به انساب المؤلف .

آغاز (نحمدك اللهم لا اله الا انت وحدك) انجام (لا اری الله «کذا» الی الحشر غیره سلطانا انه میسر الامال والامانی) «رد بر اینکتاب را بشمارهٔ ۸۹۱ و ۱۰۰۳ بنگرید» ـ کاتب بابا بن محمد حسین ـ تاریخ کتابت ۱۰۱۲ درشهرستان اکره ـ خط نستعلیق ۱۹ سطری. ابواب وعناوین بشنجرف نوشته ـ دارای ۷۹ برگ ـ ومجدول بشنجرف وموریانه خورده اندازه ۲۰ در ۱۳ وقفی میرسیدعلیخان ـ سال وقف ۱۲۷۳ « ۹۸۴ »

۱۰۶۰ نور الهدایه

فارسی ـ مؤلف ملا جلال دوانی (۲) رساله پس از دیباچهٔ در مذمت تقلید و لزوم تحصیل یقین وبیان مجاهدهٔ که مؤلف در تحصیل عقائد نموده درشرح ودفع ۳ شبهه است.

---

(۱) مؤلف درخاتمه تالیفات خودرا ذکرنموده : « حاشیة علی شرح المختصر للعلامة الایجی فی الاصول وحاشیه علی الهیات شرح التجرید للعلامة القوشجی علی بعض (کذا) من انوار الفقه فی مذهب الامام الشافعی ومتن جامع فی علم احکام النجوم وشرح فردیات منتخب کتبه المراد (کذا) فی الاعداد ورسالة فی بیان حرمة المتعه باسم شاه اسمعیل المرحوم ورسالة فی بیان آداب الوزراء ایضا الفقهآء مع رسالة فی مناسك الحج علی المذاهب الاربعة باسمه وبامره ورسالة فی عمل عرض الافق الحادث باقسامه وهی کانت مسودة حتی حبست ضیعت کل هذه » تا آنجا که آورده : « وبالجملة لم یبق الیوم من مؤلفاتی الا الانموذج التی الفتها فی اسبوع بقبة الاسلام القسطنطنیه وهذه الرسالة التی اتممناها هنا » در دیباچه نیز آورده است که در تاریخ تالیف این مختصر نیز بتالیف کتابی بنام محیط المرجانی اشتغال دارد .

(۲) در رساله نام مؤلف ذکر نشده . رساله ضمیمه کتاب خصائص وحی المبین در تهران بسال ۱۳۱۱ قمری بنام « نور الهدایة فی الامامة للمولی المحقق جلال الدین الدوانی » چاپ شده

جملهٔ اول شبهات این است : ۱ (منها فی وجود الواجب عز شأنه زیرا که جمعی را باین اعتقاد یافتم که وجود واجب الوجود زائد است بر ذات وصفات او وگروهی بر آن دیدم که وجود حق عین حقیقت او است) ۲ (منها فی حدوث العالم وقدمه بباید دانست که در اطلاقات حکماء ومتکلمین استعمال لفظ حدوث بر سه معنیست) ۳ (منها فی عصمة الانبیاء عن الخطاء والعصیان ای فی وجوبها وعدمها وتحریر مذاهبی که موجب شبهه بود خواهد نمود بعد از تصویر مقدمهٔ نافعه که متفق علیه کافهٔ صوفیه وحکمای اسلامیه ومحققین کلامیه است)

آغاز (حقیقت حمد مختص بجناب حضرت وجودیست عز وجل که وجوب ووحدت وحیات وعلم وقدرت واراده وسایر صفات کمالیه درمرتبهٔ ذات سرمدی الصفات اوست) انجام (ودر خاتمهٔ مذکوره حل این شبهه وحل مشتبهات دیگر هست ولوشئت کنت من المتبصرین فارجع الیه وکن من الشاکرین) تاریخ تحریر ۱۵ صفر ۱۰۹۲ ـ خط شکسته و نستعلیق مختلف السطر ـ دارای ۷ برگ ، اندازه ۲۳ در ۱۵ وقفی قائم مقام « به بینید حکمت العارفین شماره ۵۵۳ حکمت ص ۲۹۷ « ۵۸۹۹ »

۱۰۶۱ نهایة التحریر فی شرح التجرید

عربی ـ درنسخه نامی ازشارح نیست ، بروایت الذریعه (ج۱ص۴۹۳ وج۳ ص۳۵۸) شارح سیدمحمد تقی بن امیرمؤمن بن امیر محمد تقی بن امیر رضاحسینی قزوینی است که در ۱۲۷۰ فوت کرده ، کتاب ارجوزه ایست درشرح تجریدالعقائد خواجه نصیر ، درپایان شرح مقصد اول مرقوم است : « تم نظما لثلث مضین من شرح رجب المرجب سنة ۱۲۲۳ و کتابة فی اواخر سنة ۱۲۲۵ »

آغاز (وبعد حمد واجب الوجود ـ علی فیوضات مرائی الجود) انجام (والظن للتاثیر فیما قصده ـ آخرها هو انتفاء المفسده) تاریخ کتابت ۲۴ رمضان ۱۲۲۵ خط نسخ ۱۰ سطری دارای ۱۰۰ برگ ، اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی نائینی « ۹۴۹ »

۱۰۶۲ نهج الحق وکشف الصدق

عربی ، مکرر شمارهٔ ۲۷۴ مؤلف علامهٔ حلی ، کتاب در اصول وفروع امامیه و احتجاج با اهل سنت وجماعت است و مرتب است بر ۸ مسئله و هر مسئله دارای مباحث است و همین کتاب است که فضل بن روز بهان کتاب ابطال الباطل را در ردش نوشت و قاضی نورالله کتاب احقاق الحق را در رد آن وتأیید اینکتاب تألیف فرمود ، کتاب با احقاق الحق چاپ شده ،

آغاز (الحمدلله الذی غرقت فی بحار معرفته افکار العلماء) انجام (ویزیح سقم کل علیل) تاریخ کتابت اوائل جمادی الاول ۷۸۷ ـ ۶۱ سال پس ازفوت مؤلف نوشته شده ، خط نسخ ۳۷ سطری ـ عناوین مطالب بشنجرف نوشته شده ، دارای ۳۶ برگ ، اندازه ۳۵ در ۲۵ وقفی نائینی « ۹۵۰ »

۱۰۶۳ نهج الحق

عربی. مکرریش . آغاز الحمدلله الذی غرقت فی بحار معرفته) انجام (ویزیح سقم کل علیل) خط نسخ ۲۷ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته‌شده . نسخه قدیمی ورطوبت رسیده است . دارای ۶۹ برگ . اندازه ۳۰ در ۲۰ وقفی قائم مقام « ۹۵۱ »

۱۰۶۴ نهج الحق

عربی. مکرریش ـ آغاز « الحمدلله الذی غرقت فی بحار معرفته » انجام « عند کثیر النشبه بالقلیل والله الموفق والمعین » خط نسخ ۱۴ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده . برگ اول بخط تازه‌است . تاریخ تحریر بغلط ۱۹۸ نوشته‌شده. ظاهراصحیح آن ۱۰۹۸ باشد. دارای ۲۶۱ برگ. اندازه ۱۸ در ۱۲ وقفی نائینی « ۹۵۲ »

۱۰۶۵ نهج المسترشدین فی اصول الدین

عربی ـ مؤلف علامهٔ حلی . کتاب ملخص قواعد علم کلام است که بجهت فرزندش فخر المحققین تألیف نموده . نسخه درعصر مؤلف نوشته‌شده . ومؤلف بخط خود در پشت برگ اول نسخهٔ در رجب ۷۰۵ کاتب نسخه را اجازه داده‌است. در حاشیهٔ برگ آخر نسخه دستخط فخر المحققین فرزند مؤلف است که مقابله نسخه را باکاتب نسخه درسال ۷۰۵ نوشته است ـ رساله مرتب است بر ۱۳ فصل و باشرحش موسوم بارشاد الطالبین بچاپ رسیده . شرح دیگرش را بشماره ۳۹۷ به‌بینید .

آغاز « الحمدلله المنقذ من الحیرة والضلال » انجام«والصلوة والسلام علی اشرف الانبیاء وعترته الاتقیاء» کاتب محمد بن ابی طالب بن حاج محمد آوی . تاریخ تحریر ذیحجهٔ ۷۰۲ در بغداد . خط نسخ ۱۵ سطری ـ دارای ۴۲ برگ. اندازه ۱۷ در ۱۲ وقفی ابن خاتون « ۹۵۵ »

۱۰۶۶ نهج المسترشدین

عربی. مکرریش ـ آغاز « الحمدلله المنقذ من الحیرة والضلال » انجام « والصلاة والسلام علی اشرف الانبیاءوعترته الاتقیاء » کاتب حسن بن حسین رضوی ـ سال تحریر ۹۷۵ خط نسخ ۱۷ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته‌شده. دارای ۴۱ برگ. اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی خواجه شیر احمد « ۹۵۶ »

۱۰۶۷ نهج المسترشدین

عربی ـ مکرریش ـ آغاز « الحمدلله المنقذ من الحیرة والضلال انجام «والصلوة

والسلام علی اشرف الانبیاء » کاتب ابن عبد محمد ابوالمعانی . سال تحریر ۱۱۰۲ خط نسخ مختلف السطر ـ عناوین بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۲۷ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۱ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ «۹۴۰»

۱۰۶۸ نهج المسترشدین

عربی. مکرربیش ـ آغاز « الحمدلله المنقذ من الحیرة والضلال» انجام « وهو اظهارالایمان وابطال الکفر » خط‌نسخ ۲۳ سطری ـ درمتن ودرحاشیه بطورچلیپانوشته شده . عناوین بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۹ برگ . ومجدول بشنجرف وتحریروطلااندازه ۴۳ در۲۶ وقفی نائینی «۹۵۳»

۱۰۶۹ نهج المسترشدین

عربی. مکرربیش ـ ازآخر نسخه دوسطرافتاده. درحاشیهٔ نسخه‌حواشی تعلیق وترقیم شده آغاز«الحمدلله المنقذ من الحیرة والضلال » انجام موجود (والفارة فویسقة لخروجها) خط‌نسخ ۱۵ سطری. عناوین بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۲۹ برگ . اندازه ۲۰ در ۱۳ وقفی خواجه شیر احمد « ۹۵۴ »

(حرف و)

۱۰۷۰ واردات قلبیه

عربی . مؤلف ملاصدرا . رساله ایست عرفانی در ابواب معارف ازتوحید وصنع ومعاد وغیرها ـ وبچاپ رسیده .

آغاز (بعد الحمد لمبدع النفس والعقل) انجام « وانهما کهم فی لذات البدنیة » کاتب مصطفی قلی که برای محمد رضا خان‌قوام الملك درشیراز نوشته است . تاریخ کتابت۱۳۰۶خط نستعلیق خوب ۱۲ سطری . برگ اول دارای سرلوح زیبا زمینه طلا وحاشیهٔ دو برگ اول و بین سطور آنها گل وبوته وطلا اندازی شده . عناوین بطلا وشنجرف ولاجورد نوشته شده ـ دارای ۳۹ برگ . ومجدول بتحریرولاجوردوطلابدوجدول اندازه ۲۰ در۱۲ وقفی‌نائینی« ۹۵۷ »

۱۰۷۱ وارات قلبیه

عربی ـ مکرربیش . آغاز (بعد الحمد لمبدع النفس والعقل) انجام (واستغفرالله لی ولك ولمن سعی ودعی وقبل الوصیة واتقی) نسخه تصحیح ومقابله شده است . کاتب نصیر بن محمد مشهدی . تاریخ کتابت ۱۰۸۸ در اول نسخه ۵ برگ ازشرح فصوص قیصری ضمیمه است . خط‌نستعلیق ۱۸ سطری. عناوین بشنجرف نوشته‌شده. دارای ۳۷ برگ. اندازه ۲۰ در۱۰ وقفی نائینی « ۹۵۸ »

۱۰۷۲ ولایت نامه

فارسی، مؤلف حاج ملاسلطانعلی گنابادی، کتابی است عرفانی دربیان معانی و خواص وآثار وفوائد ولوازم ولایت . کتاب مرتب است بریکمقدمه و۱۲ باب وخاتمه وهربابی دارای فصولی است ، فهرست فصول وعناوین مطالب درصدر نسخه تدوین شده،

آغاز (الحمدلله الواحدالاحدالفردالصمدالذی بعدفلا یری) انجام (و وزیره و خلیفته بلا فصل علی بن ابیطالب سلام‌الله علیهما) تاریخ کتابت ۱۳۲۲ خطنستعلیق ۱۴سطری، فصول وعناوین بخط درشت نوشته‌شده ـ دارای ۲۰۸ برگ، اندازه ۲۲ در۱۵ وقفی‌نائینی « ۹۶۰ »

(حرف هـ)

۱۰۷۳ هدایة الحکمه

عربی ـ مؤلف اثیرالدین مفضل‌بن‌عمر ابهری ـ متوفای حدود ۶۶۰ یا ۶۶۳ یا ۶۷۲ یا حدود ۷۰۰ (۱) مختصریست درمنطق وحکمت طبیعی والهی ، بخش منطقش متروك شده . نسخه از اول طبیعیات را دارد ، شروح این کتاب را بشماره های ۱۷۵ و۱۸۶ و۸۵۵ و۸۵۸و۸۵۹ و۸۶۴ و۸۶۵ به‌بینید،

آغاز « القسم الثانی فی الطبیعیات » انجام « فلیرجع الی کتابنا المسمی بزبدة الاسرار والله الموفق والمعین » خطنستعلیق وشکسته ۲۳ سطری ـ دارای ۱۶ برگ، اندازه ۱۹در ۱۲ وقفی‌فهرستی « ۹۶۱ »

۱۰۷۴ هدایة الحکمه

عربی، مکرریش ـ آغاز « القسم الثانی فی الطبیعیات » انجام « الی کتابنا المسمی بزبدة الاسرار والله ولی التوفیق » خطنستعلیق ۱۷سطری ـ فصول بشنجرف‌نوشته‌شده. دارای ۹۹ برگ، اندازه ۱۸در۱۳ وقفی‌نائینی « ۹۶۲ »

۱۰۷۵ هدایة الحکمه

عربی، مکرریش ـ آغاز « القسم الثانی فی الطبیعیات » انجام « الی کتابنا المسمی بزبدة الاسرار» کاتب‌عباس بن علی‌درمدرسهٔ‌صدریهٔ‌اصفهان ، تاریخ‌تحریر رجب ۱۳۰۰ خط نسخ ۱۰سطری . دارای ۵۹ برگ، اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی‌فهرستی « ۹۶۳ »

---

(۱) منتظم ناصری ، کشف الظنون ج۲ ص۶۴۶ ، تاریخ آداب اللغة العربیه ج۳ص۱۰۵ اکتفاء القنوع ص۱۹۹ ،

۱۰۷۶ هفتاد و دو ملت

فارسی ـ مؤلف عبدالحسین بن میرزا عبدالرحیم بردسیری کرمانی معروف بمیرزا آقاخان متولد در ۱۲۷۰ مقتول در ۶ صفر ۱۳۱۴ درتبریز ـ نوۀدختری مظفر علیشاه کرمانی و داماد میرزا یحیی صبح ازل «پیشوای فرقۀ بابیه ازلیه» وخود از پیروان سیدجمال الدین‌اسدآبادی و مدیر روزنامه اختر «صادره در اسلامبول» بوده است ـ رساله در تزییف معتقدات مختصه فرق ومذاهب ودعوت بوحدت اسلام است که بشیوۀ داستان «قهوه‌خانه سورات» نوشته وموضوع آنرا بر اسلامیت تطبیق نموده است.

آغاز «جنك هفتادو دوملت همه را عذر بنه» انجام «سخن میرزاجواد همین‌جا تمام شد» کاتب عبدالمجید حسینی‌ارجانی ـ تاریخ تحریر ربیع الثانی ۱۳۲۱ خط‌نستعلیق ۱۷ سطری ـ دارای ۳۲ برك ـ اندازه ۲۰ در ۱۳ وقفی‌نائینی «۵۶۶۹»

(حرف ی)

۱۰۷۷ الیاقوت

عربی ـ مؤلف ابو اسحق ابراهیم بن نوبخت ازقدماء اعلام متکلمین امامیه است ـ عصرش درنیمۀ اول‌سدۀ ۴ هـ ـ ق حدس زده شده است. خاندان ایرانی نوبخت ازعهد منصورعباسی در بغداد مصدرکار بوده‌اند ـ دانشمندان وپیشوایان جایلی ازامامیه ازین خاندان ظهور نموده (۱) این رساله ازموجزات نفیس است درعلم کلام ودارای شروحی است عناوین مطالب رساله غالبا کلمۀ (مسئلة‌ـالقول است). علامۀ حلی این رساله را بر ۱۵ مقصد مرتب و مبوب نموده است: المقصد الاول فی النظر و ما یتصل به «در ۱۳ مسئله» ۲ فی الجوهر و العرض (در ۱۰ مسئله) ۳ فی احکام الجواهر والاعراض (در ۴ مسئله) ۴ فی الموجودات (در ۷ مسئله) ۵ـ فی اثبات الصانع وتوحید واحکام‌صفاته (در ۱۹ مسئله) ۶ فی استناد صفاته الی وجوبه تم (در ۵ مسئله) ۷ فی‌العدل (در ۵ مسئله) ۸ فی الالام و الاعواض (در ۸ مسئله) ۹ فی‌افعال القلوب ونظرائها «در ۱۲ مسئله» ۱۰ فی التکلیف «در ٤ مسئله» ۱۱ فی الالطاف «در ۵ مسئله» اربع مسائل فی التوحید «ازلیت‌علم وقدرت وحیات خداوندوجواب از کلام‌هشام» ۱۲ فی اعتراضات الخصوم فی التوحید والعدل والجواب عنها «در ۹ مسئله» ۱۳ فی الوعد و الوعید «در ۱۱ مسئلة» ۱۴ فی النبوات «در ۲۰ مسئله» ۱۵ فی الامامة «در ۱۲ مسئله» «شرح این رساله را بشماره ۳۱ به‌بینید»

---

(۱) خاندان نوبختی ص ۱۶۶

آغاز « مسئلة علی العبد نعم جمة فلابد ان یعرف المنعم فیشکره ولاطریق الی هذه المعرفة الواجبة الاالنظر » انجام (ومخالفون فی بعض فروعنا مخطئون لایوجب فسقا ولا براة (کذا) والله اعلم) نسخه قدیمی است و ۷ سال پس ازفوت علامهٔ حلی نوشته‌شده است - کاتب حیدر بن ابراهیم بن علی‌طبری مجاور نجف - تاریخ کتابت اوائل صفر ۷۳۳ خط نسخ شکسته ۲۱ سطری - دارای ۱۶ برگ، نسخه‌رطوبت‌رسیده . اندازه ۱۷ در ۱۲ وقفی ابن خاتون (۶۵۱)

۱۰۷۸ یزدان شناخت

فارسی- منسوب به‌شهاب الدین ابوالفتح یحیی بن حبش بن امیرك سهروردي معروف‌بشیخ اشراق مقتول دره رجب یا آخر ذیحجه ۵۸۷ درشهر حلب بامر صلاح الدین ایوبی بسن ۳۸ سالکی (۱) یا ۸۸ سالکی (۲) یادر ۵۸۶ بسن قریب ۳۶ سالکی (۳)مؤلف زنده کنندهٔرسوم واصول حکماء اشراقیون است ودرحکمت اشراقی چون ابونصر فارابی‌است درفلسفهٔ مشائی. درنسخه نامی از مؤلف نیست . رساله دردیباچه بنام مذکور ضبط شده ودردیباچهٔ نسخهٔشمارهٔ ۱۰۷۹ بنام « ایزد شناخت » ضبط گشته ، این دو نسخه باهم تخالف درترتیب ودرعبارت‌دارند. رساله دردیباچه چنین توصیف شده است : « وآنرا در معرفت نفس انسان و کیفیت حال او بعد ازمفارقت بدن وشناختن سعادت وشقاوت آن پرداختم » ترتیب فصول رساله : فصل ۱ دروجود آدمی درین عالم ـ ۲ در پیوستن نفس ناطقه‌ببدن انسانی وچگونکی آن ـ ۳ درمعرفت‌قوتهای نفس ناطقه انسانی وچگونکی آن ـ ۴ دراقامت برهان برآنکه نفس ناطقه انسانی جوهریست روحانی ۵ درپدید کردن نفوس انسانی که‌ازمبادی‌حاصل میشود ۶ در کیفیت استفادت نفس‌انسانی ازعقل‌فعال دراکتساب صورت معقولات ۷ درشناختن معاد انسانی ۸ درشناختن احوال‌نفوس‌درمعاد بعدازمفارقت‌بدن ۹ درشناختن‌نبوات‌ومعجزات‌و کرامات دانستن‌قدسی‌نبوی که چگونه بود ووصول وحی‌و کیفیت حال‌خواب وشناختن‌حال‌منیبات ومعرفت کهانت مطالب این‌فصل در۶فصل انجامیده‌ـ

آغاز (چون ایزدسبحانه وتعالی ازجناب‌قدس ازلی وپردهٔ غیب بنده‌را ازبندکان خویش بر گزیند) انجام « خصوصا برنامستعدان ونا اهلان وشریران» خط‌نستعلیق خوب ۲۵ سطری. عناوین وفصول بشنجرف‌نوشته‌شده. دارای ۶ برگ. مجدول‌بطلاوتحریر دردوجدول. اندازه ۴۳ در۲۹وقفی نائینی به‌بینید رساله درنبوت شمارهٔ ۷۰۰حکمت ص۸ «۹۴۸ة»

۱۰۷۹ یزدان شناخت

فارسی ـ مکرربیش ـ صفحه اول این نسخه افتاده‌است. درین نسخه مطالب رساله‌برسه باب ترتیب یافته : ۱ دراثبات باری تعالی وشناخت بعض ازصفات وافعال او نکتهٔ چند ازعلوم‌الهی

(۱) وفیات الاعیان ج ۲ (۲) ریاض‌العارفین. (۳) عیون الانباء ج ۲

در ۷ فصل ۲ در معرفت نفس انسانی وحال چگونگی سعادت وشقاوت اودرمعاد ضمن ۸ فصل ۳ درشناختن نبوت ومعجزات و کرامات الخ ـ در ۶ فصل. این نسخه با نسخه پیش درعبارات‌نیز اندك تخالفی دارد .

آغاز موجود «نه سعادت این جهانی که این روز کی چندی معدود است» انجام «ومعاهدت میکنم با او بخدای تعالی که برموجب وصیت برود وعهد نکاهدارد ».کاتب سید نورالدین حسینی . تاریخ تحریر ۲۷ محرم ۱۰۰۱ خطنستعلیق ۱۷ سطری ـ فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۲۸ برك. اندازه ۲۱ در ۱۱ وقفی مرتضی قلیخان نائینی «۲۴۹»

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب چاپی

(حرف الف)

۹۱-۹۲ آئین رستکاری ج۱ و ۲

فارسی ـ مؤلف معاصر ابراهیم کتابچیان، دربیان مبدأ ومعاد وجبر وتفویض وتاریخ فلسفه وفلسفهٔ آفرینش واصول ونظام اجتماعی اسلام ورد برخی از اعتراضات است . چاپ سربی ـ تهران چاپخانه گودرزی بسال ۱۳۱۷ خورشیدی. خریداری آستانقدس درسال ۱۳۱۸ خورشیدی «۶۷۲۲» و «۶۷۲۳»

۹۳ آئینه کمالات اسلام

فارسی وعربی واردو ـ مؤلف میرزا غلام احمد قادیانی متمهدی پیشوای فرقهٔ قادیانی که درهند مدعی رجعت مسیح شده وظاهرا پس از ۱۳۱۲ ق ـ هـ فوت کرده ـ کتاب حاوی برخی ازرسائل‌ونامه‌ها و گفتار ومدعای او است ـ چاپ سربی لاهور سال ۱۸۹۳ م ـ وقفی مهرمنیردردی ۱۳۱۳ «۹۱»

۹۴-۹۵ آئین‌هوشنك

فارسی ـ مجموعه ایست حاوی چهار رساله دربیان عقائد پارسیان که مانکجی‌لیمجی جمع سوتدوین ومصدر بمقدمه ومذیل بخاتمه داشته وحواشی برآنها تعلیق نموده وبدین نام نامیده ونشر

داده است شرح رسائل این است : ۱ نامهٔ خویشتاب « درانبات واجب » مؤلف بیشیتات شاکرد ساسان پنجم ـ در فرهنگ انجمن آرای ناصری آمده که این رساله را مؤبد هوش حکیم پارسی در عهد خسرو پرویز ساسانی نوشته و گرزن دانش نیز نام یافته ۲ زردست افشار « در شناختن گوهر خرد » تألیف آهوشکوی شاگرد ساسان دوم، مترجم داد بویه فرزند هوش آمین ـ یا (آئین) درفرهنگ انجمن آراء مترجم بجای مؤلف یاد شده وتألیف رساله را درروزگار هرمز بن نوشیروان دانسته، ۳ زنده رود (در بقاء روح) تألیف زنده آزرم، مترجم ازز بان آذری، بدری خوشی ـ در آن فرهنگ ازمترجم نامی برده نشده ٤ زورهٔ باستان (در شناختن آغاز و انجام وزمان وجهان وجهانیان وشناخت راه نیك ازبد وغیرها) گفتار ابراهیم زردشت پیغمبر ایران، ترجمه وتوضیح آذر پژوه اسپهانی ـ درفرهنگ مذکورمترجم بجای مؤلف یاد شده، از دیباچهٔ رساله ۱ و ۲ و ۳ برمی آید که رساله ها زمان خسروپرویز تالیف شده ورساله ۴ درزمان نوشیروان شرح شده جامع درمقدمه آورده است که ترجمه ۳ رساله از پهلوی بفارسی ۳۰۰ سال پیش از زمان چاپ کتاب بوده است . چاپ سنگی ـ خط نستعلیق ـ بسال ۱۲۹٦ محل چاپ ظاهراً تهران است . وقفی حاج قائم مقام و فهرستی « ۹۲ » و « ۹۳ »

۹٦-۹۷ آراء اهل المدینة الفاضله

عربی ـ مصنف ابونصر فارابی، دورهٔ حکمت نظری وعملی است که درعنوان ۱۱۹ قول انجامیده است . چاپ سربی مصر وقفی نائینی وفهرستی «۹۴» و «۹۵»

آیات الرجعة

درباب تفسیر به بینید

۹۸ ابرار

فارسی ـ مؤلف شیخ حسن شیخ الاسلام، مختصریست درنبوت وامامت که بر ۱۰ فصل مرتب است تاریخ تألیف ۱۳۲۲ است، صفحهٔ اول نسخه افتاده است ـ چاپ سنگی مشهد بخط نسخ ـ در ۱۳۲۲ هـ وقفی فهرستی « ۹٦ »

۹۹ ابطال الاستدلال لاهل الزیغ والضلال

اردو . مؤلف معاصر امیرالدین محمد ـ درامامت واحتجاج با اهل سنت و جماعت است، چاپ سنگی لاهور بخط نستعلیق، سال چاپ ۱۹۲۷م ـ وقفی مؤلف در ۱۳٤٦ هـ « ۹۷ »

اجوبة المسائل

فارسی ـ مجیب ـ ملاعلی نوری . رساله درپاسخ از ۱٤ پرسش درمطالب اعتقادی است.

کتب چاپی

رساله را درحاشیهٔ تفسیر سورهٔ اعلی شمارهٔ ۷۲۵ بهبینید

۱۰۰ اجوبة المسائل

فارسی • مجیب حاج محمد کریمخان ـ پاسخ ازسی پرسش میرزا محمد باقر اصفهانی دربرخی ازمسائل اعتقادی است • پاسخها درعنوان فصل یاد شده ـ رساله بنام سی فصل چاپ شده تاریخ فراغت ازتألیف دوشنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۲۶۹ است ـ چاپ سنگی بمبئی بخط نستعلیق در۱۳۱۳ وقفی نائینی «۱۰۰»

۱۰۱ـ۱۰۲ اجوبة المسائل

عربی مکرر شماره ۴ چاپی ـ مجیب سید کاظم رشتی • چاپ سنگی بخط نسخ سال ۱۲۷۶هـ در ایران • خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ وقفی نائینی «۲۷۹» و «۹۸»

۱۰۳ اجوبة المسائل

فارسی ـ مؤلف سید کاظم رشتی • مجموعه ایست حاوی این رسائل ومسائل: ۱ جواب سؤالات سلیمان خان ۲ ترجمهٔ حیات النفس شیخ احمد احسائی ۳ جواب مسائل مختلف • چاپ سنگی تبریز خط نستعلیق سال ۱۲۷۶ وقفی نائینی «۹۹»

۱۰۴ اجوبة مسائل جار الله

عربی • مؤلف معاصر سید عبد الحسین شرف الدین عاملی از اعلام روحانیون مقیم در سوریا ـ کتاب دراحتجاج با اهل سنت وپاسخ ۲۰ مسئله اعتراضی موسی جارالله است • چاپ سربی چاپخانهٔ العرفان صیدا بسال ۱۳۵۵ وقفی مؤلف درسال ۱۳۱۶ خورشیدی «۱۰۱»

اجوبة المسائل النصیریه

عربی ـ مجیب ملا صدرا • رساله پاسخ ازسه سؤالی است که خواجه نصیر الدین طوسی ازشمس الدین عبدالحمید بن عیسی خسروشاهی (۱) پرسیده واودرپاسخ درمانده بود ـ رساله درحاشیهٔ مبدأ ومعاد شماره ۵۵۳ بهبینید

۱۰۵ احقاق الحق

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱ مؤلف قاضی نورالله • چاپ سنگی تهران بخط نسخ درسال ۱۲۷۳ وقفی فهرستی «۱۰۲»

۱۰۶ احقاق الحق ج ۱

عربی • مکرر پیش ـ کتاب درین چاپ تجزیه شده است • چاپ سربی چاپخانهٔ السعادهٔ

---

(۱) متوفای شوال ۶۵۲ مدفون درقاسیون شام • شاگرد امام فخر رازی است •

مصر ـ بسال ۱۳۲۶ وقفی میرزا محمد عسکری درارادی بهشت ۱۳۱۳ «۱۰۳»

۱۰۷ اخبارالاسرار فی مراحل الابرار

عربی . مؤلف حاج ملامحمد بن احمد آملی ـ افاداتی است عرفانی برتعلیقه و حاشیه برفصول الاصول تألیفی سید صادق طباطبائی همدانی (۱) گمان میرود بربخش مقدمه آن تعلیقه باشد که باستجازه ازمؤلف تألیف نموده تاریخ ختم تألیف ۱۲۹۷ است . چاپ سنگی تهران خط نسخ سال ۱۳۰۰ وقفی مؤلف است « ۱۰۴ »

۱۰۸ ارشادالطالبین الی نهج المسترشدین

عربی ـ شارح فاضل مقداد ـ شرحی است بقال اقول برنهج المسترشدین علامهٔ حلی . تاریخ ختم تألیف شرح پنجشنبه ۲۱ شعبان ۷۹۲ است . چاپ سنگی بمبئی بخط نسخ درسال ۱۳۰۳ وقفی فهرستی « ۱۰۵ »

۱۰۹ ارشادالعوام

فارسی ـ مؤلف حاج محمد کریم خان کتابیست مفصل درمعرفت توحید ونبوت وامامت وشیعه . فهرست مطالب کتاب درصدر نسخه تدوین یافته . تاریخ فراغت ازتألیف ربیع الاول ۱۲۶۷ . موارد نظر برین کتاب را بکتاب زینة العباد ۳۳۶ به بینید چاپ سنگی بمبئی ـ خط نستعلیق ـ سال ۱۲۶۸ وقفی فهرستی « ۱۰۶ »

۱۱۰ ارشادالعوام

فارسی . مانند پیش . چاپ سنگی تبریز ـ خط نستعلیق ـ سال ۱۲۷۱ وقفی نائینی «۱۰۷»

۱۱۱ ارشادالعوام

مانند پیش ـ چاپ سنگی بمبئی ـ بخط نستعلیق سال ۱۲۶۸ وقفی نائینی «۱۰۸»

ارشاد الکافرین

عربی ـ مؤلف حاج ملااسمعیل بن محمدجواد قراباغی ـ رساله ایست در رد برخی از شبهات وتمویهات مسیحیون برنبوت خاصه وقرآن ـ تاریخ فراغت ازتألیف رساله رمضان ۱۳۱۸ است . رساله را ضمیمه مشکوة المسلمین شماره ۵۷۶ به بینید

۱۱۲ ارشادالمسلمین فی احکام الدین

فارسی ـ مؤلف شیخ علی بن مهدی لاهیجانی تهرانی متوفای ۱۳۳۶ مدفون درقم (۲)

(۱) متوفای ۱۶ ربیع الاول ۱۳۰۰ شاگرد صاحب فصول (المآثر و الآثار) (۲) الذریعه ج ۱ ص ۵۲۲

کتب چاپی

مختصریست در اصول پنجگانه وفروع مذهب شیعه که بریکمقدمه و۵ اصل و تبصره و هشت فرع وخاتمهٔ مرتب است . تاریخ فراغت ازتألیف ۱۲ جمادی الاول ۱۳۱۷ است . چاپ سنگی تهران بخطنسخ سال چاپ ۱۳۱۷ وقفیفهرستی (۱۱۰)

۱۱۳ تا۱۲۲ ارشادالمسلمین و تنبیه الغافلین

فارسی ـ مؤلف حاج شیخ محمد حسین شریعتمدار سیستانی فرزند حاج ملا اسمعیل . مختصریست دربیان اصول عقائد وبرخیازابواب فروع مذهب امامیه . تاریخ ختم تألیف ربیع الثانی ۱۳۰۵ است . چاپ سنگیتهران بخطنستعلیق سال چاپ ۱۳۳۵ وقفی مؤلف . سال وقف «۱۳۳۵» «۱۱۱» تا «۱۲۰»

۱۲۳ ازالةالوساوس والاوهام عن قدس ساحةالاسلام

فارسی. مؤلف شیخ حسین بن عبدالعلی تبریزی معروفبتوتونچیمتولد ۱۲۹۰ (۱) کتاب دررد میزان الحق وینابیع الاسلاماست. تاریخ ختم تالیف ۲۶ صفر۱۳۴۹ است. چاپ سربی تبریزچاپخانه حقیقت در۱۳۵۱ وقفی حاج یوسف خسروشاهی بسال ۱۳۵۲ «۱۲۱»

۱۲۴ استقصاء الافحام واستیفاء الانتقام فی نقض منتهی الکلام ج ۲

فارسی ـ مؤلف سیدحامد حسین بن محمد قلیبنمحمد حسین بنحامدحسین بن زین‌العابدین موسوی نیشابوری کنتوری متوفی ۱۸ صفر ۱۳۰۶ مدفون درحسینیهٔغفرانماب درلکنهو . ازاعلام امامیه‌بشماراست . علم کلام را نزد پدر وعقلیات را نزد سیدمرتضی بن سید محمد سلطان‌العلماء ونقلیات را نزد سید حسین از علماء هندوستان آموخت (۲) کتاب در احتجاج با اهل سنت و مشحون بفوائد متنوعه ازشرح احوال رجال وکتبورد ایراد وغیرها است. نسخه جلد۲ ازمنهج دوم است چاپ سنگی هندوستان بخط نستعلیق سال ۱۲۸۰ وقفی حاج قائم مقام «۱۲۲»

۱۲۵ استوار

فارسی ـ مؤلف معاصر حاج ملا عباسعلی بن اسمعیل بن علی بن معصوم قزوینی معروف بکیوان متولد۴ شنبه ۲۴ ذیحجه ۱۲۷۷ درکوی شیخ آباد قزوین ازمادری خدیجه نام دخت حاج آشور شیداسپانی. پس از تحصیل درقزوین برای فراگرفتن مرتبهٔ عالیه ازفقه واصول در

(۱) الذریعه ج۱ (۲) المآثروالاثار احسن‌الودیعه

سال ۱۳۰۶ بعتبات رفته برای آموختن رشتهٔ عرفان در ۱۳۱۳ بخراسان سفر کرده در حلقهٔ مریدان حاج ملا سلطانعلی شاه گنابادی وارد شده ودر ۱۳۱۴ بتهران برگشته ورشتهٔ منبر ووعظ را پیشه نموده واشتغال بریاضات عرفانی داشته ودر ۱۳۲۴ بسیاحت کشورهائی پرداخته ومشایخ سلاسلی را دیدار نموده وازمشاهیر مراشد صوفیه بشمار بوده وملقب بمنصور علیشاه گشته وبجهتی که برمسود اوراق محققا معلوم نشد در ۱۳۴۴ اعراض ازتصوف نموده ودرتهران مقیم شده . کتاب درشرح بنیاد و پیدایش وآداب تصوف وصوفیه است که بنظررد تألیف نموده ـ چاپ سربی چاپخانه سپهر تهران ـ وقفی مؤلف درخرداد ۱۳۱۵ « ۳۰۸۱ »

۱۳۶ اسرار التنزیل

فارسی ـ دردیباچه نام کتاب ومؤلف مذکورنیست لیك درصدر کتاب بنام اسرارالتنزیل ودرآخر کتاب بعنوان ترجمهٔ اسرار التنزیل ملقب بلطایف غیاثی ازامام فخررازی ضبط شده است . تاریخ الحکماء قفطی درشمارهٔ مؤلفات امام کتابی بنام (اسرارالتنزیل وانوارالتاویل) ذکر کرده وآورده است که آن کتاب تفسیر کوچك امام است . ونیزهم یکی ازتألیفات امام را کتاب (اللطایف الغیاثیه) شمرده لیك موضوع آن را ذکر نکرده . کشف الظنون (ج۱) کتاب اسرار التنزیل و انوارالتاویل را ازامام فخر دانسته وابواب آن‌را نیز ذکرنموده که با این کتاب مطابقت دارد وآورده است که امام موفق باتمام آن نگشت ودر اواخرقسم اول از اقسام اربعه کتاب درگذشت . ازجملهٔ آغازی که برای کتاب ذکرنموده پنداشته میشود که کتاب بزبان عربی تألیف شده . کشف الظنون (ج۲) نیز کتابی فارسی بنام(اللطایف الغیاثیه) آورده که ازحیث موضوع وترتیب ابواب مطابق است با آنچه را که درشرح کتاب اسرارالتنزیل مذکور داشته لیك نام مؤلف وجملهٔ آغاز آنرا ذکر نکرده . بالجمله کتاب چنانچه در دیباچه مذکوراست مرتب است برچهارقسم : ۱ درعلم اصول ۲ درعلم فقه ۳ درعلم اخلاق ۴ دردعاء وشرایط آن. این کتاب بیش از قسم اول نیست واین‌قسم مرتب‌است بر سه مقاله . مؤلف کتاب را بنام غیاث الدین ابوالفتح محمد بن سام امیرالمؤمنین معنون داشته . کتاب استنساخ شده است از نسخهٔ که سیصد چهار صدسال قبل از زمان چاپ نوشته شده بوده . فهرست عناوین مطالب درصدر کتاب تدوین شده . چاپ سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۳۰۱ وقفی نائینی (۱۲۳)

۱۳۷ اسرار حج

فارسی ـ مترجم معاصر ابوالقاسم سحاب ـ مجموعه ایست دینی فلسفی اجتماعی حاوی ترجمهٔ رساله اسرار حج تألیفی حافظ عامر بیك (۱) وهم ترجمهٔ رساله اسرارحج تألیفی میرزا

(۱) مامور رسمی پادشاهی مصردرایران درسال ۱۳۱۵ خورشیدی

خلیل صیمری ومصدراست بجغرافیا وتاریخ مختصر مکه ومذیل است بترجمهٔ باب حج .از تبصرة المتعلمین علامهٔ حلی. چاپ سربی تهران بسال ۱۳۵۸ ـ وقفی‌مترجم دربهمن ۱۳۱۸ (۶۷۲۴)

۱۲۸ اسرارالحکم ج ۱ و ۲

فارسی ـ مؤلف حاج ملا هادی سبزواری. ازمتوسطات کتبی است که جامع حکمت بحثی وذوقی است ـ جلد اول درمبداء ومعاد ومختصری درنبوت وامامت است. جلد ۲ درحکمت عملیه وبیان اسرارعرفانی برخی از عبادات است. مؤلف کتاب‌را بخواهش ناصرالدین شاه تألیف نموده است (۱) چاپ سنگی تهران بخط نسخ ـ سال چاپ ۱۲۸۶ وقفی‌فهرستی (۱۲۴)

۱۲۹ اسرارالحکم ج ۱

مکرر پیش ـ چاپ سنگی تهران ـ بخط نسخ سال چاپ ۱۳۲۳ وقفی فهرستی (۱۲۵)

۱۳۰ اسفار ج ۱ و ۲ و ۳ و ۴

عربی ـ مکررشمارهٔ ۳۳۴ خطی . مؤلف ملاصدرا. این کتاب درچهارجلدچاپ‌شده واین مجلد شامل هر ۴ جلد است ـ چاپ سنگی بخط نسخ ـ خریداری آستانقدس در ابان ۱۳۰۸ (۱۲۶)

۱۳۱ تا ۱۳۴ اسفار ج ۱و۲و۳و۴

عربی ـ مانند پیش. چاپ سنگی بخط نسخ ـ چاپ تهران ۱۳۲۲ وقفی‌فهرستی (۱۲۷) و (۱۲۸) و(۱۲۹) و (۱۳۰)

۱۳۵ اسلام

اردو ـ مؤلف مستر محمد الکزندو رسل‌دب امریکائی ـ مترجم سید محمد مرتضی ـ نام اصلی کتاب اسلام امریکا است. کتاب مختصریست درشرح حال ومقاصد پیغمبر اسلام ص م وحقانیت آن‌دین ودفع افترا آت نصاری که بر ۸ باب مرتب است وهر بابش را مصدر نموده بترجمهٔ آیهٔ ازقرآن تاریخ تألیف کتاب آوریل ۱۸۹۳ است . تاریخ ترجمه۱۳۱۳ است. چاپ سنگی‌مرادآباد هند خط‌نستعلیق ـ سال «۱۸۹۶ م» وقفی مهرمنیردی ماه ۱۳۱۳ (۳۰۸۵)

۱۳۶ اسلام افکار واندیشه ها

فارسی. مؤلف کنت هنری دوکاستری فرانسوی ـ مترجم سید محمد قمی فاطمی‌متوفای

(۱) درسفرخراسان سال ۱۲۸۳

کتب چاپی

۱۳۲۴ خورشیدی (۱) کتابی است تاریخی ودینی دربیان عقائد واندیشه های مؤلف دربارهٔ اسلام

چاپ سربی چاپخانهٔ خاور تهران بسال ۱۳۰۹ خورشیدی، وقفی نظام شهیدی در ۱۳۵۰(۳۰۸٤)

۱۳۷ اسلام درعصردانش ج ۱

فارسی، مترجم محمد نجمی‌زنجانی ــ ترجمهٔ کتاب الاسلام فی عصر العلم تألیفی محمد فرید وجدی مصری‌است، چاپ سربی تهران ــ سال چاپ ۱۳۱۸ خورشیدی ــ وقفی کتابفروشی شرکت تضامنی علمی وشرکاء درمرداد ۱۳۱۸ (۶۷۲۶)

۱۳۸ اسلام درعصردانش ج ۱

مکرر پیش ــ وقفی کتابفروشی‌مرکزی تهران درشهریور ۱۳۱۸ (۶۷۲۷)

۱۳۹ اسلام ورجعت

فارسی، مؤلف معاصر عبد الوهاب فرید کتاب درانکار ورد قائلین بەرجعت است ــ چاپ سربی چاپخانهٔ دانش تهران سال ۱۳۱۸ خورشیدی، خریداری آستانقدس درهمانسال (۶۷۲۸)

۱۴۰ اشعة اللمعات

فارسی ــ شارح عبدالرحمن جامی، شرحی‌است بررسالهٔ لمعات‌شیخ فخرالدین ابراهیم‌متخلص بعراقی (۲) قسمتی از کتاب لمحات وکتابهای‌مقصد اقصی وزبدة الحقائق ومنتخب جواهر الاسرار ومقالاتی ازعرفاء ورسالهٔ طرب المجالس (۳) واصطلاحات صوفیه ومنتخب کیمیای سعادت‌وشرح دوبیت ازمثنوی وشرح کاشن راز ضمیمه ودرحاشیهٔ کتاب تدوین شده . چاپ سنگی تهران ــ خط نسخ . سال ۱۳۰۳ وقفی‌نائینی «۳۲۶»

۱۴۱ ــ ۱۴۲ اشعة اللمعات

فارسی مکرر پیش . وقفی قائم مقام (۳۲۷) و (۳۲۸)

۱۴۳ اصطلاحات الصوفیه

فارسی، منسوب‌است بشاه نعمت‌الله ولی چاپ‌سنگی‌خط نستعلیق‌بمبئی‌بسال ۱۳۱۲وقفی نائینی «۱۳۱»

(۱) مترجم ترجمهٔ عربی‌را نقل بپارسی داده . ترجمهٔ عربی کتاب موسوم‌است بەخواطر وسوانح فی الاسلام . مترجم بعربی احمد فتحی پاشا بن‌شیخ ابراهیم زغلول مصری متولد در۱۲۷۹ متوفای در۱۳۳۲می باشد .

(۲) متوفای ۸ ذیقعده ۶۵۵ مدفون درصالحیهٔ دمشق پشت سرقبرمحیی الدین عربی، ازمردمان نواحی همدان وداماد شیخ بهاء الدین زکریای ملتانی بوده . درروم صحبت شیخ صدرالدین قوینوی‌را دریافته وفصوص‌را ازاو استماع نموده، رساله لمعات را برسنن رسالهٔ سوانح العشاق شیخ احمد غزالی درعشق نوشته وبرشیخ صدرالدین خوانده وشیخ آنرا پسندیده، طرائق الحقایق ج ۳

(۳) تالیف حسینی‌هروی متوفای ۷۲۳، مجمع الفصحاء ج ۲ ص۱۵

اصل الانواع

دریاب علم الحیات به بینید .

۱۴۴ اصول دین

فارسی . مؤلف عبدالمحمد بن بدر الدین (۱) مختصریست ساده دراعتقادات . چاپ سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۲۸۴ وقفی فهرستی « ۱۳۲ »

۱۴۵ اصول دین

فارسی . مؤلف شیخ محمد رضاشریعتمدار ـ چاپسنگی تهران خط نسخ ـ بسال ۱۳۱۹ وقفی فهرستی « ۱۳۳ »

۱۴۶ اصول فلسفه

فارسی . مؤلف دکتر ا. س . راپوپورت ـ مترجم معاصرع . دشتستانی مختصریست در فلسفهٔ جدید که در دو بخش انجامیده : ۱ درفلسفه وفروع آن در۹ فصل ۲ درنظریات ومسائل فلسفه در۱۳ فصل ـ چاپ سربی چاپخانهٔ مرکزی تهران در۱۳۱۷ خورشیدی خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ (۶۷۲۵)

اعجاز القرآن

بباب تفسیر چاپی مراجعه شود .

۱۴۷ اعلام النبوه

عربی ـ مؤلف ابوالحسن علی بن محمد بن حبیب بصری معروف بماوردی متوفای بسن ۸۶ در ربیع الاول ۴۴۵ مدفون درمقبره باب حرب بغداد(۲) شاگرد ابوالقاسم صیمری وابوحامد اسفرائینی است واز اعلام فقهاء شافعی وقاضی القضات دردورهٔ قائم بامرالله خلیفهٔ عباسی بوده ـ مؤلف در اصول متمایل باعتزال ودرفروع شافعی بوده است ـ کتاب مختصری است در معرفت الله واثبات نبوت وشرح احوال پیغمبر خاتم ص ۴ که در ۲۱ باب انجامیده ـ چاپ سربی مصر بسال ۱۳۱۹ وقفی فهرستی « ۱۳۴ »

اقامة الشهود فی رد الیهود

به بینید منقول رضائی شماره ۶۱۰

---

(۱) بروایت حاج عمادفهرستی مؤلف کرمانشاهی است .

(۲) الاعلام ج۲ ص۶۹۰ . وفیات الاعیان ج ۱ ص۳۵۳

۱۴۸ اکفاء المکائد و اصلاح المفاسد

فارسی. مؤلف شیخ محمد باقر بن ملا محمد حسن بن اسدالله بن عبدالله بن حاج علی محمد شریف بیرجندی قاینی متولد ۱۲۷۶ متوفای ۱۳۵۲ (۱) کتاب در رد صوفیه است. تاریخ ختم تألیف رجب ۱۳۱۶ است چاپ سنگی مشهد. خط نسخ بسال ۱۳۲۶ خریداری آستانقدس در تیر ۱۳۱۰ (۱۳۵)

الجام العوام عن علم الکلام

عربی. مؤلف ابوحامد غزالی - مختصریست در رد عقائد فرقهٔ حشویه رساله در حاشیهٔ کتاب انسان الکامل شماره ۱۵۳ تدوین شده -

۱۴۹ و ۱۵۰ الفین

عربی. مکرر شمارهٔ ۳۶۳ خطی. مؤلف علامه. حلی چاپ سنگی تبریز خط نسخ بسال ۱۲۹۶ وقفی نائینی و خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ «۱۳۶» و «۶۷۲۹»

۱۵۱ الفین

عربی. مکرر پیش. کتاب کشف الیقین فی فضائل امیرالمؤمنین ع تالیفی مؤلف نیز ضمیمه است - چاپ سنگی تبریز بخط نسخ بسال ۱۲۹۸ وقفی فهرستی (۱۲۷)

۱۵۲ انتصار الاسلام ج ۱

اردو. مؤلف حکیم سید غلامحسین کنتوری. متوفای حدود ۱۳۴۰ (۲) در اثبات نبوت پیغمبر خاتم ص و فلسفهٔ دین اسلام و رد شبهات مخالفین است. چاپ سنگی لاهور - بخط نستعلیق سال چاپ ۱۳۲۱ - وقفی مهر منیر در دی ۱۳۱۳ (۱۳۹)

۱۵۳ الانسان الکامل ج ۱ و ۲

عربی - مکرر شمارهٔ ۳۶۴ خطی. مؤلف عبدالکریم گیلانی. کتاب الجام العوام و کتاب المنقذ من الضلال ورسالة المضنون به علی غیر اهله «کبیر» ورسالة المضنون به علی غیر اهله «صغیر» در حاشیهٔ این کتاب تدوین یافته. چاپ سربی چاپخانه ازهریهٔ مصر بسال ۱۳۱۶ وقفی فهرستی «۱۴۲»

۱۵۴ الانسان الکامل ج ۱ و ۲

عربی - مکرر پیش - چاپ سربی چاپخانهٔ دارالکتب العربیه مصر بسال ۱۳۳۴ وقفی نائینی (۱۴۳)

---

(۱) الذریعه ج ۲ ص ۲۸۰ و ج ۳ ص ۱۳۳ (۲) الذریعه ج ۲

۱۵۵ انسان کامل ج ۱ و ۲

عربی ـ مکرر پیش چاپ سربی مصر چاپخانهٔ شیخ موسی. سال چاپ ۱۳۰۴ وقفی نائینی (۱۴۴)

۱۵۶ انوار الابصار فی تحقیق مراتب النبی المختار والائمة الاطهار

فارسی . مؤلف شیخ محمد علی خراسانی طبسی مقیم حیدر آباد دکن متوفای ذیحجه ۱۳۲۰ در کربلا (۱) کتاب دربیان مراتب حضرت پیغمبر خاتم وافضلیت مرتبهٔ نبوت آن بزرگوار ومطالب دیگر مربوط بمسئلهٔ خلافت وامامت ائمه علیهم السلام است که بریکمقدمه و ۵ مقصد ترتیب یافته . تاریخ تألیف ۱۳۰۲ است. چاپ سنگی حیدر آباد خط نستعلیق ـ بسال ۱۳۰۸ وقفی حاج سید محمد شوشتری « ۱۴۵ »

۱۵۷ انوار القدسیه

فارسی. مؤلف حاج میرزا محمد رضا بن حاج میرزا علینقی بن حاج ملا رضای همدانی متولد ۲۳ رمضان ۱۲۶۱ متوفای ۱۳۱۸ مدفون در کفش کن روضهٔ منورهٔ حضرت عبدالعظیم (۲) از فضلاء وواعظ نامی ومقیم در تهران بوده. کتابی است استدلالی دراصول عقائد ورد شبهات . چاپ سنگی تهران بخط نسخ ـ وقفی فهرستی ۱۴۶

۱۵۸ انیس الاعلام فی نصرة الاسلام ج ۲

فارسی مکرر شماره ۲ مؤلف محمد صادق فخر الاسلام امریکائی ارومیهٔ تهرانی از اعلام مسیحیون متشرف بدین اسلام درنیمهٔ یکم سدهٔ ۱۴ . کتاب در ردمسیحیون است. چاپ سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۳۱۹ خریداری آستانقدس درسال ۱۳۱۱ خورشیدی (۱۴۷)

۱۵۹ ایضاح الاشتباه

عربی ـ مؤلف حاج میرزا زین العابدین خان بن حاج محمد کریمخان کرمانی متولد ۷ رجب المرجب ۱۲۷۶ متوفای ۵ جمادی الاول ۱۳۶۰ مدفون در کربلا در رواق روضهٔ مطهر حسینی ۴ ـ مرجع سلسلهٔ شیخیه . کتاب حاوی این رسائل ومقالات است : ۱ پاسخ از پرسش لزوم اعتقاد برکن رابع ۲ رساله دربث الشکوی از آزار مخالفین این فرقه ۳ رساله درتوضیح عقائد فرقهٔ شیخیه ورد افتراء مخالفین ۴ رسالهٔ فارسی در پاسخ ازچند مسئله

---

(۱) الذریعه ج ۲ (۱) طرائق الحقائق ج ۳

« رساله ایست درشرح حدیثی که برادر مؤلف درکتاب المبین درمسئلهٔ بطؤ و سرعت فلك روایت کرده است ـ چاپ سنگی تبریز خط نسخ بسال ۱۳۳۵ وقفی فهرستی « ۱۴۸ »

ایقاظ النائمین

فارسی مؤلف شیخ احمد شاهرودی ـ کتاب در رد گفتار بهائیان ونقض فرائد کلپایکانی است اینکتاب ضمیمهٔ مرآت العارفین شمارهٔ ۵۶۸ است .

۱۶۰ ایقان

فارسی ـ مؤلف میرزا حسینعلی بهاء متولد درذیحجهٔ ۱۲۳۲ ازمادری موسوم بخانم جانی متوفای در ۱۳۰۹ ق ـ هـ درعکاه فرزند میرزا بزرك نوری است درآغاز مرید میرزا علیمحمد باب وپس ازآن مرید جانشین باب میرزا یحیی صبح ازل (برادرخودش) شده سپس خود سری نموده ومدعی رجعت حسینی ومسیح ونبوت شده ودرانجام خدائی وبالاتر ازآنرا ادعا نمود . این کتاب را درمدت توقفش در سلیمانیه تألیف نموده وفرقهٔ بهائیه آنرا مقدس میدانند (۱) رد برین کتاب را بشمارهٔ ۲۹۸ به بینید ـ چاپ سنگی خط نسخ ـ گمان میرود چاپ بمبئی باشد ـ سال چاپ ۱۳۱۰ ق ـ هـ وقفی فهرستی « ۱۴۹ »

(حرف ب)

۱۶۱ باب الفتوح لمعرفة احوال الروح

عربی ـ مؤلف شیخ عبد الهادی بن رضوان نجا ابیاری متولد در ۱۲۳۶ درابیار (ازبخشهای غربی مصر) متوفای ۱۳۰۶ از استادان جامع ازهر وهم استاد مخصوص توفیق پاشا خدیو مصر وامام ومفتی المعیه وازافاضل وادباء دورهٔ خود بشمار بوده(۲) کتاب دربیان احوال روح ونفس است در دیباچه آورده است که این کتاب مختصر وملخص آراء ملاصدرا دراسفار است ـ چاپ سربی چاپخانهٔ خیریهٔ مصر بسال ۱۳۰۴ وقفی نائینی « ۱۵۰ »

۱۶۲ ـ ۱۶۳ بت پرستی ومسیحیت کنونی

فارسی ـ مترجم حاج میرزا رضا شریعتمدار دامغانی ـ متوفای ۱۳۴۶ (۳) ترجمهٔ کتاب الوثنیة والنصرانیه تألیف محمد طاهر تنیر بیروتی است ومصدراست بمقدمهٔ ازمترجم درهویت توراة وانجیل متداول ـ چاپ سربی تهران چاپخانهٔ مجلس اردی بهشت ۱۳۰۴ وقفی محمد رمضانی در تیر ۱۳۱۰ ووقفی فهرستی (۱۵۱) و(۱۵۲)

---

(۱) کشف الحیل ج ۲ و۳ (۲) مشاهیر الشرق ج ۲ (۳) الذریعه ج۳

۱۶۴ بحر العرفان

فارسی . مؤلف نام خودرا پنهان داشته، شنیده شد که مؤلف یکی ازمبلغین بهائیه مشهور بافشار تاجر بوده (۱) کتاب مرتب است بر سه فصل : ۱ در اثبات نبوت خاصه ۲ و ۳ تلفیقات مجعوله ومحرفه ایست راجع بظهور باب وبهاء . چاپ سنگی خط نسخ . محل چاپ و تاریخ آن در کتاب ذکر نشده است . وقفی فهرستی « ۱۵۳ »

۱۶۵ بدایع الاسرار

فارسی ـ مؤلف سید مهدی بن مصطفی بن حسن تفریشی رجالی . متخلص بلاهوتی ملقب به بدایع نگار متولد ۱۲۷۹ (۲) متوفای یکم یادوم خرداد ۱۳۲۰ در تهران ـ مختصریست دربیان اصول پنجگانهٔ عقائد با ذکر آراء حکماء وعرفاء وفرق متکلمین . تاریخ فراغت ازتألیف شعبان ۱۳۲۹ است ـ درحاشیهٔ نسخه منتخباتی از دیوان مؤلف درج شده است . چاپ سنگی تهران . خط نستعلیق . بسال ۱۳۳۲ وقفی فهرستی « ۱۵۶ »

۱۶۶ بدایع الحکم

فارسی . مؤلف ـ آقا علی مدرس زنوزی ، کتاب پاسخ از پرسشهای حکمی وعرفانی شاهزاده عمادالدوله بدیع الملك میرزا است . تاریخ فراغت از تالیف شب پنجم جمادی الاول ۱۳۰۷ است . چاپ سنگی تهران خط نسخ ۱۳۱٤ وقفی فهرستی « ۱۵۵ »

۱۶۷ البراهین الجلیه فی رفع تشکیکات الوهابیه

عربی . مؤلف معاصر سید محمد حسن بن محمد باقر بن مهدی قزوینی حائری ـ متولد ۱۲۹۹ در کربلا (۳) رساله در رد عقائد محمد بن عبدالوهاب نجدی حنبلی (٤) پیشوای فرقهٔ وهابی است . چاپ سربی نجف چاپخانهٔ علوی ـ بسال ۱۳۴۶ وقفی میرزا محمد شریف عسکری درخرداد ۱۳۱۲ «۱۵۷»

۱۶۸ البرهان علی وجود صاحب الزمان

عربی ـ مؤلف معاصر حاج سید محسن بن سید عبدالکریم امین عاملی متولد ۱۲۸۲ در دیهٔ شقراء (ازمحال جبل عامل) ازخاندان جلیل ودودمان نبیل وازشاگردان صاحب کفایة الاصول و

---

(۱) بروایت آقای حاج شیخ محمود واعظ حلبی درپشت یك نسخه چاپی از این کتاب یکنفر بهائی نوشته بوده « مؤلف حاج میرزا محمد افشار» (۲) الذریعه ج ۳ ص ۱۶۱

(۳) الذریعه ج ۳ (٤) متولد حدود ۱۱۱۶ متوفای ۱۲۶۰

آقا رضا همدانی (۱) وشریعت اصفهانی (۲) است وخود دانشمند نامی وپیشوای بزرگ روحانی شیعه مقیم درسوریا ودارای تألیفات ممتعه است، کتاب منظومه ایست دراثبات وجود امام دوازدهم شیعه عجم که درزمینهٔ پاسخ ومعارضهٔ با قصیدهٔ بغدادی که درانکار وجود ولی عصراست. سروده وشرحی بر آن تعلیق نموده . چاپ سربی چاپخانهٔ وطنیهٔ شام بسال ۱۳۳۳ وقفی مؤلف درفروردین ۱۳۱۲ «۱۵۹»

۱۶۹ تا ۱۷۳ برهان الشیعه فی اثبات الرجعه

فارسی ـ مؤلف معاصر شیخ عباسعلی شاهرودی . مختصریست درمسئلهٔ رجعت ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نستعلیق ـ سال ۱۳۵۴ وقفی سید محمدعلی صدرائی اشکوری . درشهریور ۱۳۱۵ « ۱۶۰ و۱۶۱ و۱۶۲ و۱۶۳ و۱۶٤ »

۱۷۴ برهان المتقین ونیران الملحدین

فارسی . مؤلف حاج سید حسن بن اسمعیل بن مرتضی حسینی یزدی ملقب بفانی . کتاب در رد بهائیان است تاریخ فراغت ازتألیف ذیقعدهٔ ۱۳۲۵ است درحاشیه این نسخه کتاب ردالسخیفه تدوین شده است ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نستعلیق بسال ۱۳۲۵ وقفی فهرستی «۱۵۸»

۱۷۵ بشارات

فارسی . مؤلف میرزا محمد باقر همدانی . کتاب درذکر بشارات وارده در کتب آسمانی پیشین است بظهور حضرت ختمی مرتبت ص ۴ . ودنبالهٔ آن ملحقاتی است در همین زمینه تاریخ تألیف ملحقات ۹ ربیع الاول ۱۳۱۲ است ـ چاپ سنگی اصفهان خط نسخ در سال ۱۳۲۰ ـ وقفی نائینی « ۱۶۵ »

۱۷۶ بشارات احمدیه

فارسی ـ مؤلف معاصر سیدعلی بن ابوالقاسم رضوی قمی حائری لاهوری ـ رساله دراثبات نبوة خاصه وذکر بشاراتی که در کتب سماوی بطلوع وظهور پیغمبر خاتم ص ۴ است . تاریخ فراغت ازتالیف ذیقعده ۱۳۱٤ است . درحاشیهٔ نسخهٔ ترجمهٔ رساله بزبان اردو تدوین شده است ـ چاپ سنگی لاهور ـ خط نستعلیق بسال ۱۳۱٤ وقفی شجیعی در ۱۳۱۵ خورشیدی « ۱۶۶ »

۱۷۷ بشارات احمدیه

فارسی ـ مکرر پیش . چاپ سنگی لاهور ـ خط نستعلیق بسال ۱۳۲۳ وقفی شجیعی در ۱۳۱۵ خورشیدی «۱۶۷»

---

(۱) صاحب مصباح الفقیه متوفای ۱۳۲۲ درسامراء (۲) میرزا فتح‌الله بن حاج میرزا محمد جواد نمازی شیرازی اصفهانی متوفای ۸ ربیع الثانی ۱۳۳۹ درنجف .

بشارة الشیعه

عربی ـ مؤلف فیض کاشانی رساله در اثبات حقانیت معتقدات شیعه وابطال پندار اهل سنت از مقالات وآراء مختصة معتزله واشعری دراصول عقائد است ـ این رساله ضمیمهٔ منهاج النجات شمارهٔ ۶۱۶ است .

۱۷۸ بغیة المرتاد

عربی ـ مؤلف تقی الدین ابو العباس احمد بن عبدالحلیم بن عبدالسلام بن عبد الله بن خضر بن محمد بن خضر بن علی بن عبدالله بن تیمیهٔ حرانی حنبلی ، متولد دوشنبه ۱۰ یا ۱۲ ربیع الاول ۶۶۱ در حران ، متوفای شب دوشنبه ۲۰ ذیقعده ۷۲۸ درزندان ، مدفون درقبرستان صوفیه دمشق از اعلام ونوادر دورهٔ خود بوده ـ روایت میکند از کمال الدین بن عبد وشیخ شمس الدین حنبلی وغیرهما ومتعصب درمذهب بوده وبجهت تفردش از جمهوراهل سنت درمسائلی چند ازاصول وفروع وهم اصرارش برآنها علماء عصر حکم بزندانی شدنش دادند وپس ازچند سفر تبعید و زندانی شدن برای آخر مرتبه درشعبان ۷۲۶ درقلعهٔ دمشق زندانی شد ودر همانجا درگذشت . کتاب در رد جهمیه وحلولیه وفلاسفه وقرامطه وباطنیه است . درمقدمهٔ که بر کتاب تعلیق شده مذکوراست : که این کتاب درنسخهٔ اصلی کلمهٔ : «سبعینیه» وهم جملهٔ : «جواب المسائل الواردة من اسکندریه فی بیان اصول المقالات الجهمیة الاتحادیة الحلولیة الفرعونیه و ما یتصل بذالك الخ » برآن نوشته شده بوده وبنام بغیة المرتاد نشر داده شده است . این کتاب باید همان کتاب المسائل الاسکندرانیه فی الرد علی الاتحادیة والحلولیه باشد که درفوات الوفیات درشمارهٔ مؤلفات کلامیه اش یاد شده است . چاپ سربی چاپخانهٔ کردستان العلمیه مصر بسال ۳۲۹ وقفی فهرستی «۱۶۸»

بنیات انواع

درباب علم الحیات به بینید .

۱۷۹ بوار الغالین

عربی . مؤلف سید مهدی بن صالح کاظمینی قزوینی ، متولد ۱۲۸۲ درکاظمین ، متوفای شب سه شنبه ۸ ذیقعده ۱۳۵۸ دربصره مدفون درنجف ، ازشاگردان میرزای شیرازی بزرك و کوچك (محمد حسن ـ محمد تقی) و حاج میرزا حسین نوری وشیخ محمد طه نجف و سید محمد هندی است درشهرستان بصره ، مرجعیت تمامی داشته (۱) کتاب رد برشیخیه است . تاریخ فراغت ازتألیف ۱۵ جمادی الاول ۱۳۳۱ درشهرستان کویت ـ چاپ سنگی خط نسخ بمبئی بسال ۱۳۳۲ وقفی مؤلف درخرداد ۳۱۱ (۱۶۹)

(۱) مجله العرفان سال ۳ شماره ۱ و ۲

۱۸۰ بیان الادیان

فارسی . مؤلف ـ امیر ابوالمعالی محمد بن عبیدالله بن علی بن حسن بن حسین بن جعفر بن عبیدالله بن حسین بن علی بن حسین بن علی بن ابیطالب ؏ ـ کتاب درتاریخ ومقالات ملل ونحل است ومرتب است بر ۵ باب : ۱ درپیدا کردن آنکه درهمهٔ روزکارها بهمهٔ اقلیمها بیشتر خلق بصانع عزوجل مقر بوده‌اند ومقرند ۲ دربیان مذهبها که پیش ازاسلام داشته‌اند ۳ دربیان این خبر که پیغامبر علیه السلام گفت امت من پس ازمن بهفتاد وسه فرقه شوند ۴ دربیان مذهبهای اسلام ۵ در پیدا کردن حکایات ونوادر گروهی که بیرون آمدند و دعویهای محال کردند گروهی دعوی خدائی و گروهی دعوی پیغمبری ـ این کتاب بتنصیص مؤلف درسال ۴۵۸ق ـ ه دردست تألیف بوده . نسخهٔ خطی که ازروی آن چاپ شده باب پنجم را نداشته ـ شارل شفر مدیر مدرسهٔ السنه شرقیه پاریس این‌را ترجمه بفرانسه وبا اصل کتاب (درجلد یکم منتخبات فارسی) در ۱۸۸۳ م چاپ نموده ـ این چاپ ازروی نسخه چاپی شفر است ودارای مقدمه و حواشی از فاضل معاصر آقای عباس اقبال آشتیانی است چاپ سربی چاپخانه مجلس تهران ـ سال ۱۳۱۲ خورشیدی ـ هدیهٔ وزارت فرهنگ درابان ۱۳۱۳ « ۳۱۷۴ »

۱۸۱ـ۱۸۲ بیان الحق والصدق المطلق ج ۱

فارسی ـ مؤلف میرزا صادق فخر الاسلام ـ دراثبات نبوت پیغمبر خاتم ص ؏ وحقانیت دین اسلام ورد اعتراضات وافترا آت مسیحیون در کتب الهدایه ومقالة فی الاسلام ورساله عبدالمسیح و کتاب المعتقد الصحیح است ـ چاپ سنگی تهران خط نسخ سال ۱۳۲۲ وقفی فهرستی و وقفی حاج قائم مقام « ۱۷۰ » و(۱۷۱)

۱۸۳ بیان الحق ج ۴

فارسی . مکرر پیش . چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ سال ۱۳۲۴ وقفی نائینی (۱۷۲)

(حرف پ)

۱۸۴ـ۱۸۵ پاسخ نامهٔ ازگلی

فارسی ـ مؤلف معاصر سید علینقی بن محمد بن محمدمهدی سدهی معروف بفیض ـ کتاب دررد منکرین رجعت است تاریخ فراغت ازتألیف شوال ۱۳۵۴ است ـ چاپ سربی تهران ـ وقفی مؤلف بسال ۱۳۱۵ خورشیدی «۱۷۳» و « ۱۷۴ »

۱۸۶ پس از مرگ

فارسی - مؤلف لئون دنی نویسندهٔ فرانسوی- ترجمه وتلخیص دکتر عبدالمجید فرزند حاذق السلطنه دکتر موسی حکیم متولد ازفریده نهورای حکیم در ۱۲۸۹ خورشیدی درتهران ازپزشکان فارغ التحصیل دانشکده پزشکی ایران بوده که برای تکمیل بلندن وسپس بپاریس رفته ودر ۳۱ ژویه ۱۹۳۸ م درنزدیکی سن بریوك درهنگام آب تنی دردریا غرق شده، کتاب دراثبات بقاء روح ومطالب دیگر مربوط بمسائل علم الروح است طبق آراء ارباب مکاشفهٔ ارواح امروزی وبراصول وقواعد مانیتیسم است ، چاپ سربی چاپخانهٔ شرکت طبع کتاب تهران بسال ۳۱۷ یا ۱۳۱۸ تقدیمی شرکت محدود طبع کتاب درمرداد ۱۳۱۸ «۶۷۳۰۰»

(حرف ت)

تاج الرسائل ومنهاج الوسائل

عربی - مؤلف محیی‌الدین بن عربی - رساله ایست شامل ۸ نامه که مؤلف درشرح مکاشفاتش در سال ۶۰۶ درمکه بدوستانش نوشته، رساله را درشماره ۵۶۱ مجموعة الرسائل ص ۵۵۴ به بینید -

۱۸۷-۱۸۸ تاج المجامیع

عربی- مجموعه‌ایست حاوی ۳ رساله که ناشر آن محیی‌الدین صبری کردی آنهارا جمع درطبع وبدین‌نام‌معنون نموده، نام رسائل این‌است: ۱ هیاکل النور ۲ عجایب النصوص فی‌تهذیب‌الفصوص ۳ اصول المنطق والمناظره، چاپ سربی چاپخانه سعادت مصرسال ۱۳۳۵ وقفی نائینی «۶۰۱» و «۶۰۲»

۱۸۹ تبصرة العوام فی‌معرفة مقالات الانام

فارسی. کتاب دربیان عقائد اصحاب مقالات وادیان وفرق ملل است ومرتب است بر ۲۶ باب مؤلف آن از اعلام امامیه است که بتحقیق شناخته نشد، از باب ۱۹ کتاب (دربیان مذهب‌اسماعیلیه) برمی آید که‌این کتاب پس ازسال ۵۶۷ هـ - ق تألیف شده . دردیباچهٔ کتاب مؤلف بنام مرتضی بن داعی الحسنی ودرمستدرك الوسائل (ج ۳ ص ۴۶۶) بعنوان‌سید ابوتراب مرتضی بن‌داعی بن قاسم حسنی ودر روضات الجنات ص۶۶۵ بعنوان صفی الدین مرتضی بن داعی بن قاسم‌حسنی رازی مشخص گشته . درمستدرك الوسائل مذکور است که مؤلف این کتاب روایت میکند از سلار بن عبدالعزیز (۱) وصاحب روضات الجنات آورده که مؤلف روایت میکند ازشیخ مفید

(۱) اگر مقصود سلار دیلمی صاحب کتاب مقنع ومراسم باشد دور میدارد که مؤلف این کتاب بلا واسطه ازاو روایت کرده باشد چه آنکه سلار معروف متوفای صفر ۴۴۸ یا رمضان ۴۶۳ است ومؤلف‌اینکتاب در ۵۶۷ زنده بوده وچنانچه‌درهنگام تلمذ واخذ روایت دست کم بسن بیست‌سالگی بوده لازم می‌آید که مؤلف این کتاب بیش از ۱۲۴ سال عمر کرده باشد واین بعید است.

ابومحمد عبدالرحمن بن احمدبن حسین خزاعی نیشابوری (۱) وازمشایخ شیخ منتجب الدین صاحب فهرست است (۲) ونیز درص۱۸٤ از ریاض العلماء روایت کرده که این کتاب منسوب بشیخ ابوالفتوح رازی مفسر معروف است (۳)الذریعه (ج ۳ ص۳۱۹ و۳۲۰) ازکتاب کشف الحجب والاستار نقل نموده که مؤلف این کتاب جمال الدین المرتضی ابو عبد الله محمد بن حسین است. ترجمهٔ این شخص بنظر نرسید . فاضل مصحح نسخه عباس اقبال آشتیانی در مقدمهٔ که بر کتاب تعلیق نموده اند نسبت این کتابرا بسید مرتضی بن داعی باترید تلقی کرده اند وحدسشان براین است که تاریخ تألیف این کتاب پس از ۶۰۰ است . چاپ سربی تهران چاپخانهٔ مجلس درسال ۱۳۱۳ خورشیدی . هدیهٔ وزارت فرهنگ در ابان ۱۳۱۳ « ۱۷۵ »

۱۹۰-۱۹۱ تجرید العقائد

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۳۸۶ خطی . مؤلف خواجه نصیرالدین طوسی . چاپ سنگی تهران بخط نسخ . وقفی فهرستی ووقفی نائینی « ۱۷۶ » و« ۱۷۷ »

۱۹۲ تحریر العقلاء

فارسی . مؤلف حاج شیخ هادی بن مهدی بن باقر نجم آبادی متولد ۱۲۵۰ متوفای ۱۳۲۰ مدفون در کوی حسن آباد تهران ـ ازخاندان جلیل وازعلماء متنور عصر خود بوده ـ کتاب مجموعه ورشتهٔ بیاناتی است درمعارف وتوحید واخلاق وتفسیر ومذیل است برساله‌ئی ازمؤلف در رد فرقهٔ بهائی ومصدراست بمقدمهٔ ازآقای ابوالحسن فروغی درترجمهٔ خاندان نجم آبادی ـ چاپ سربی چاپخانهٔ ارمغان تهران بسال ۱۳۱۲ خورشیدی . خریداری آستانقدس در ۱۳۱۸ « ۱۶۷۳ »

تحفهٔ عباسی

فارسی . مؤلف شیخ محمدعلی مؤذن خراسانی اصفهانی ازمشایخ صوفیه . مرید شیخ حاتم راوندی خراسانی ومعاصر شاه عباس صفوی دوم بوده (٤) رساله‌ایست درآداب وعقائد تصوف وصوفیه که بدرخواست محمد مؤمن بیك تألیف نموده ومرتب است بریکمقدمه و۵ فصل و۱۲ باب ویکخاتمه چاپ سنگی شیراز بخط نسخ سال ۱۳۴۲ رساله درحاشیهٔ سبع المثانی شماره ۳۰۸ ادبیات چاپی ازصفحه ۳ تا صفحه ۲۹۰ بچاپ رسیده است .

---

(۱) عموی پدر ابوالفتوح رازی مفسر معروف

(۲) متولد ۵۰٤ متوفای پس از ۵۸۵ بنا بر آنچه نقل شده منتجب الدین درترجمهٔ احوال استادش اشاره باین کتاب وچنین تالیفی نکرده

(۳) این نیز درست نیست چه آنکه ابوالفتوح ازمردمان نیمهٔ اول سدهٔ ششم است وتاریخ تالیف این کتاب چنانکه مذکور گشت ازنیمهٔ دوم سدهٔ ششم ببعد است .

(٤) ریاض العارفین .

۱۹۳ تذکرات دیانتی

فارسی ـ نشریهٔ مجالس دیانتی اسلام در تبریز در سالهای ۱۳۴۵ و ۱۳۴۶ و ۱۳۴۷ تقریرات وبیانات شیخ غلامحسین عبدخدائی تبریزی (۱) است که درعصرهای آدینه در آن مجالس ایراد میکرده وبخامهٔ یکنفر ازاهل آن مجلس تحریر می‌یافته ـ چاپ سربی چاپخانهٔ سعادت تبریز ـ سال چاپ از ۱۳۴۵ تا ۱۳۴۷ وقفی میریعقوب درشهریور ۱۳۱۲ (۱۷۸)

۱۹۴ تذکرات دیانتی

فارسی ـ مکرر پیش این جلد مشتمل ۲۴ مقاله است ـ سال چاپ از ۱۳۴۵ تا ۱۳۴۶ خریداری آستانقدس در تیر ۱۳۱۰ (۱۷۹)

۱۹۵ تذکرة الاخوان

فارسی ـ مؤلف سلیمان میرزای قاجار ـ کتاب رد بر صوفیه ومرتب بر پنج باب است ـ رسالهٔ کنزالرموز نیز ضمیمه اینکتاب است ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نستعلیق ـ بسال ۱۲۷۹ وقفی نائینی (۱۸۰)

۱۹۶ تذکرة الغافلین

فارسی ـ مؤلف شناخته نشد ـ مختصریست جامع واستدلالی دراصول پنجگانه بمذهب امامیه که درعنوان ۸ گفتار وخاتمهٔ انجامیده ـ چاپ سنگی تهران ـ بخط نسخ ـ وقفی فهرستی «۱۸۱»

۱۹۷-۱۹۸ ترجمهٔ اشارات

فارسی ـ مترجم شناخته نشد ـ کتاب الاشارات والتنبیهات تصنیف شیخ الرئیس است در همدان ـ این کتاب حاوی ترجمهٔ مباحث طبیعی والهی است که بمناسبت هزارمین سال تولد مصنف بدستور وزارت فرهنگ ایران درسال ۱۳۱۶ خورشیدی نشریافته ـ کتاب مصدراست بمقدمهٔ از فاضل معاصر سید حسن مشکان طبسی ـ چاپ سربی تهران چاپخانهٔ مجلس ـ هدیهٔ وزارت فرهنگ در تیر ۱۳۱۷ وخریداری آستانقدس در بهمن ۱۳۱۶ «۱۹۵ و ۱۹۶»

۱۹۹ ترجمهٔ افاضهٔ روحیه

فارسی ـ مؤلف قطب الدین محمد حسینی نیریزی شیرازی متوفای ۱۱۷۳ مرید و خلیفه

---

(۱) فرزند محمد رضا متولد حدود ۱۳۰۳ قمری ـ نزد صاحب کفایة الاصول و سید محمد کاظم طباطبائی یزدی و شریعت اصفهانی تلمذ کرده وامروز از معارف مشهد است ـ جزوات تذکرات دیانتی مدتی تعطیل بود اخیرا بخامهٔ مشارالیه تحریر وماهیانه نشر میکردد ـ

وهم داماد شیخ علینقی اصطهباناتی وازمشایخ واعلام فرقهٔ صوفیه ذهبیه است (۱) مترجم میرزا محسن اردبیلی متخلص بحالی، مختصریست درشرح روح اضافی که بر ۳ افاضه مرتب است: ۱ معنی امر وخلق ۲ دربیان روح وقلب وعقل باصطلاح انبیا واولیاء ۳ در اطوار و مراتب وعقبات قوهٔ علمیه وعملیه انسان ـ مترجم بر آن توضیحاتی تعلیق نموده ـ تاریخ فراغت ازترجمه جمادی الاول ۱۳۳۰ است، چاپ سربی شیراز سال ۱۳۳۲ وقفی فهرستی «۱۹۸»

۲۰۰ـ۲۰۱ ترجمهٔ انجیل

فارسی، مترجم هانری مارتن انکلیسی ازدعاة ومروجین کیش مسیحی بوده که در دورهٔ فتحعلیشاه بایران آمده ـ کتاب ترجمهٔ انجیلهای چهارگانه است که درشیراز ازیونانی به پارسی ترجمه نموده، انجیل واژه ایست یونانی بمعنی مژده وبشارت ونزد مسلمانان کتاب آسمانی بوده است که برحضرت مسیح نازل شده وازمیان رفته امامسیحیان کنونی انجیل راهمین چهار کتاب رائج میدانند وآنرا عهدجدید مینامند وکلیسیای مسیحی ازتمام انجیلها تنهااین چهار کتاب رامقدس دانسته و انجیلهای دیگررا اختیار نکرده وانجیلهای چهارگانه بشرح زیراست: ۱ انجیل متی ـ بروایت دائرة المعارف وجدی (ج ۱ ص ۶۵۵) قدیمترین انجیل های رائجه است که ۳۰ سال پس از مسیح در شهرستان اورشلیم بزبان عبری نوشته شده وبنقل ازذخیرة الالباب مارونی متی در ۴۱ م انجیل خودرا بزبان معمولی آنروز که عبرانی یا سریانی ویاکلدانی بود نوشت وطولی نکشید که ترجمه بیونانی شد ونسخهٔ اصلی درسدهٔ ۱۱ ازمیان رفت ونابود شد ۲ انجیل مرقس این انجیل بروایت دائرة المعارف وجدی در روما درحوالی ۶۶ م نوشته شده بنقل از ذخیرة الالباب مرقس ازملت عبری بوده وبنقل از کتاب قاموس مقدس (تألیف دکتر بوست) مرقس این انجیل را بیونانی نوشته بوده ـ ۳ انجیل لوقا ـ این انجیل بروایت دائرة المعارف وجدی پس ازدوانجیل پیش نوشته شده وبنقل ازذخیرة الالباب لوقا ازمردمان انطاکیه وشاگرد ومعاون پولس بوده. از سالهای ـ ۵۱ تا ۵۳ م انجیلش را نوشته وبنقل از دکتر بوست ازسالهای ۵۸ تا ۶۰ درفلسطین در زمان اسارت پولس نوشته است، ۴ انجیل یوحنا ـ بنقل دائرة المعارف وجدی درسال ۹۳ م نوشته شده وباعتقاد مسیحیان یوحنا شاگرد حضرت مسیح بوده وبنقل ازدائرة المعارف فرانسه از شاگردان پولس بوده و بنقل از ذخیرة الالباب این انجیل را یوحنا بیونانی نوشت و سه قول درتاریخ نوشتن آن نقل کرده: ۶۴ و ۹۴ و ۹۷ م، باری انجیل‌های چهارگانه نزد پیروان آن مقدس و مبنای دین وکیش ومدرک احتجاج آنها است وبزبانهای مختلف ترجمه شده است، علماء اسلام را در بیان هویت این اناجیل تحقیقات نیکو است که ذکرش از صلاحیت این دفتر

(۱) طرائق الحقائق ج ۳ ص ۹۷

کتب چاپی

بیرون است به‌بینید کتاب الهدی وبیان الحق وانیس الاعلام ومفتاح النبوة وهدایة الانام و دیگر از کتب احتجاجیه بر نصارا را ــ چاپ سربی سال ۱۸۱۵ م ــ وقفی تاج ماه بیگم بسال ۱۲۶۲ «۱۸۲» و «۱۸۳»

۲۰۲ ترجمهٔ انجیل

فارسی ــ مترجم هنری مارتن انگلیسی. چاپ سربی ــ آخر نسخه افتاده‌است. «۱۸۶»

۲۰۳ ترجمهٔ انجیل

عربی ــ مترجم شناخته‌نشد ــ چاپ سربی نیویورك ــ بسال ۱۸۶۷ م ــ وقفی‌نائینی «۱۸۸»

۲۰۴ــ۲۰۵ ترجمهٔ انجیل

فارسی ــ مترجم شناخته‌نشد. چاپ سربی لیپزیك ــ بسال ۱۸۹۵ م خریداری آستانقدس در تیر ۱۳۱۰ وقفی نائینی «۱۸۷» و «۱۸۹»

۲۰۶ ترجمهٔ انجیل

فارسی ــ مترجم شناخته‌نشد ــ چاپ سربی چاپخانه‌خواجه دروغان بلدهٔ لیپسیای در۱۸۸۲م وقفی قائم مقام «۱۹۰»

۲۰۷ ترجمهٔ انجیل

فارسی ــ مترجم شناخته نشد ــ چاپ سربی لندن ۱۹۳۲ م ــ وقفی یکنفر گمنام در فروردین ۱۳۱۸ «۶۷۳۴»

۲۰۸ ترجمهٔ انجیل

فارسی ــ این نسخه تنها ترجمه انجیل یوحنا است. مترجم‌شناخته نشد ــ چاپ سربی لندن ۱۹۱۰ م. وقفی فهرستی «۱۹۱»

۲۰۹ ترجمهٔ انجیل

اردو ــ مترجم شناخته نشد تنها ترجمهٔ انجیل یوحنا است ــ چاپ سنگی هندوستان ــ خطنستعلیق ــ وقفی مشهدی غفار دراسفند ۱۳۰۹ «۱۹۲»

۲۱۰-۲۱۱ ترجمهٔ انجیل

فارسی ــ مترجم شناخته نشد ــ تنها ترجمهٔ انجیل لوقا است. ــ چاپ سربی لندن۱۹۱۰ وقفی عبدالله رضوی سال ۱۳۴۷ ووقفی فهرستی «۱۹۳» و «۱۹۴»

۲۱۲ ترجمه انجیل

فارسی ـ نسخه قطعهٔ (اعمال رسولان) از انجیل است چاپ سربی چاپخانه درو کولین لیسیا. سال ۱۸۹۱م وقفی فهرستی «۱۹۷»

۲۱۴-۲۱۳ ترجمهٔ انجیل برنابا

عربی ـ مترجم از انگلیسی ـ دکتر خلیل بك سعاده برنابا از جملهٔ حواریین مسیح است وبرتری بربولس داشته لیکن این انجیل از جملهٔ انجیل هائی است که کلیسای مسیحی آنرا معتبر ندانسته ونپذیرفته است . ازاین انجیل دونسخه بدست آمده یکی بزبان ایتالی بوده که در ۱۷۰۹ م کریمر مستشار پادشاه پروس درشهرستان امستردام از کتابخانه یکی از اعیان آنجا بدست آورد ودر ۱۷۳۸ م بکتابخانه سلطنتی فینا وارد شده دیگر نسخه قدیمی بزبان اسپانیائی که دراوائل سدهٔ ۱۸م پیدا شده ودکتر منکهوس آنرا بانکلیسی نقل داده . درسال ۱۹۰۷ لونسدال راك نائب مطران کلیسای انکلیسی وهمسرش لورا راك نسخه ایتالی مذکوررا بانکلیسی ترجمه کرده نسخه ایتالی ترجمه شده بانکلیسی را مترجم مذکور نقل بعربی داده . این انجیل بمناسبت نزدیکی برخی ازمضامین آن باقرآن مردود شده ونشر آن موجب آشفتگی مسیحیان شده و وبرپایه وبنیاد فرضی ردهائی بربی اعتباری این انجیل نوشته اند کتاب مصدر است بمقدمهٔ از مترجم وهم از سید محمد رشید رضا مدیر مجلهٔ المنار درابطال گفتار منکرین این انجیل نسخ کتابخانه آن دومقدمه را نداشته وباحذف وسقوط آن دو مقدمه وارد کتابخانه شده برای تعمیم فائده وروشن داشتن اعتبار این انجیل دومقدمه مذکور ازنسخه چاپی که ازخارج بدست آمد در ۱۷ صفحه نوشته شد ودرصدر نسخه ۲۱۳ گذاشته شد . چاپ سربی چاپخانهٔ المنار عصر بسال ۱۳۲۵ چاپ اول . وقفی فهرستی وخریداری آستانقدس درابان ۱۳۰۸ «۱۴۰» و «۱۴۱»

۲۱۶-۲۱۵ ترجمهٔ انجیل برنابا

فارسی ـ مترجم از انگلیسی بفارسی سردار حیدر قلیخان بن نور محمد خان قزلباش کابلی مقیم در کرمانشاه متولد درسه‌شنبه ۱۸ محرم ۱۲۹۳ درکابل ـ السنهٔ مختلفه وعلوم متنوعه را درهندوستان وعراق آموخته وازفضلاء معاصر ومقیم در کرمانشاه است . تاریخ فراغت ازترجمه چهارشنبهٔ ۴ ربیع الاول ۱۳۴۱ چاپ سربی چاپخانهٔ سعادت کرمانشاه ۱۳۵۰ وقفی حاج محمد علی کرمانشاهی در ۱۳۵۲ ووقفی مترجم حیدرقلیخان درابان ۱۳۱٤ «۱۸۴» «۱۸۵»

۲۱۷ ترجمهٔ تحفة الاریب فی رداهل الصلیب

فارسی . مترجم معاصر میرسید محمد قمی . مؤلف عبدالله بن عبدالله ترجمان میورقهٔ

منشرف بدین اسلام که در تونس نزد ابوالعباس احمد دوم ملقب بمستنصر وابوالفارس عبد العزیز از امراء بنی حفص میزیسته (۱) رساله مختصریست درردّ نصاری واثبات نسخ آن شریعت وحقانیت پیغمبر خاتم ص بنصوص وگفتار انجیلها ومرتب است بر ۳ فصل : فصل ۱ و۲ در ابتداء اسلام مؤلف واتفاقاتیست که برایش دردورهٔ امیر ابوالعباس وامیر ابو الفارس رخ داده وهم درسیرهٔ آنان ـ فصل ۳ درمقصود اصلی کتاب است که دو نه باب انجامیده تاریخ ختم تألیف سال ۸۲۳ .
چاپ سنگی ایران خط نسخ . سال ۱۳۴۴ وقفی نائینی «۱۹۹»

۲۱۸ ترجمهٔ توراة ج ۱ و ۲

فارسی ـ مترجم ولیم کان کشیش اکسی استاد علم الهی بمعاونت فاضل خان همدانی بدستور انجمن یونیتداسوشئت سندسکتلند ازعبری نقل بفارسی شده ـ کتاب مرتب است بر ٤ جلد : جلد ۱ شامل است بر ٦ کتاب : ۱ سفرتکوین ۲ سفر خروج ۳ سفر اویان ۴ سفر اعداد ۵ سفر تثنیه ٦ کتاب یوشع بن نون جلد ۲ مشتمل است بر ۱۱ کتاب از کتب مورخان جلد ۳ مشتمل است بر ٦ کتاب از کتب منظوم ومنثور انبیاء چون مزامیر داود در ادعیه ونغمات دینی وغیره ـ جلد ۴ مشتمل است بر ۱٦ کتاب ازسایر کتب منظوم ومنثور ـ توراة واژه ایست عبری بمعنی شریعت وقانون است ومسلمانان آنرا کتاب آسمانی منزل برحضرت موسی وازمیان رفته میدانند یهودیان این کتاب را مقدس وبدان احتجاج بر کیش ومذهب خود میکنند وبناموس می نامندش . کلیسای مسیحی تنها اسفار پنجگانه ازجلد یکم را ازحضرت موسی ع ومعتبر ومقدس دانسته و بعهد قدیم نامیده اند دائرة المعارف بستانی (ج ٦ ص ٢٦۴) اعتبار وصحت انتساب اسفارپنجگانه را بحضرت موسی تمام دانسته وگوید این پنج سفر حاویست برتاریخ ۲۵۵۳ سال از آغاز خلقت عالم تارسیدن بنی اسرائیل بحدود زمین کنعان سال ۱۴۵۱ قبل از میلاد دائرة المعارف وجدی (ج ۲ ص ۷۰۲) آورده که این توراة تاسده ٦ گمنام بوده وازدائرة المعارف لاروس نقل نموده که ابحاث مستفیضه در آثار باستانی وتاریخ وعلم لغات ثابت نموده که توراة امروزی نوشتهٔ حضرت موسی ع نیست وجهان دانش امروز این توراة را از کلیم الله نمیداند و آنرا تالیف احبار یهود میداند که متدرجا باعتماد برروایات مسموعه پیش ار اسارت بابل تألیف کرده اند . علماء ومحققین اسلامی در اعتبار وهویت این کتاب نظریاتی دارند بنگرید بکتاب منقول رضائی وسیف المؤمنین ودیگر از کتب احتجاجیه بریهود ونصارا ـ چاپ سربی چاپخانهٔ تومس کنستبل ادن برغ سال ۱۲٦۱ ق ـ ﻫ خریداری آستانقدس درتیر ۱۳۱۰ «۲۰۰»

---

(۱) کشف الظنون ج ۱ ص ۲۵۹

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب چاپی

۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱ ترجمهٔ توراة وانجیل

فارسی ـ ترجمه شده از زبانهای عبرانی و کلدانی و یونانی . مترجم شناخته نشد ـ چاپ سربی چاپخانهٔ دروکولین لیپزیك سال ۱۸۹۵ م بوسیلهٔ ادارهٔ خزانه آستانقدس در بهمن ۱۳۱۵ تسلیم کتابخانه گردید ووقفی نائینی (۲۰۱) و(۲۰۲) و(۲۰۳)

۲۲۲ ترجمهٔ توراة وانجیل

فارسی . مترجم ولیم کان کشیش اکسی ـ نسخه شامل ۴ جلد تورات وانجیل های چهارگانه است چاپ سربی ـ سال ۱۸۷۸م وقفی فهرستی «۲۰۴»

۲۲۳ ترجمهٔ توراة وانجیل

فارسی . مترجم شناخته نشد . چاپ سربی سال ۱۹۱٤ م خریداری آستانقدس در تیر ۱۳۱۰ « ۲۰۵ »

۲۲۴ ترجمهٔ توراة وانجیل

فارسی ـ مترجم شناخته نشد . چاپ سربی لندن ۱۹۳۰م تقدیمی یکنفر گمنام در بهمن ۱۳۱۵ « ۲۰٦ »

۲۲۵ ترجمهٔ توراة وانجیل

عربی ـ مترجم شناخته نشد . چاپ سربی لندن ـ سال ۱۷۲۲م خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ « ٦۷۳۲ »

۲۲٦ ترجمهٔ داستان حی بن یقظان

فارسی ـ مؤلف ومترجم معاصر: حائری مؤلف کتاب ودائع الاسرار ومنظومهٔ مشرق الانوار ترجمهٔ مؤلف بنظر نرسیده . داستانیست فلسفی مانند رساله که بشماره ۶۴٦ خطی است و مینماید که از آن گرفته شده ـ این داستان بخشی است از کتاب ودائع الاسرار مؤلف که در پنجشنبه ۷ شوال ۱۳۴۱ از ترجمهٔ آن فراغت یافته ـ چاپ سنگی خط نسخ سال ۱۳۴۳ محل چاپ گمان میرود تهران است . وقفی نائینی «۲۰۷ »

۲۲۷ ترجمهٔ رسالهٔ نفس

فارسی . مکرر شمارهٔ ۴۰۲ خطی. مترجم بابا افضل کاشانی ـ رساله مصدر است بمقدمهٔ از استاد معاصر آقای محمدتقی ملك الشعرای بهار خراسانی. چاپ سربی تهران در ۱۳۱٦ خورشیدی هدیهٔ وزارت فرهنگ دردی ۱۳۱٦ « ۲۰۸ »

۲۲۸ ترجمهٔ زبور

فارسی ـ مترجم شناخته نشده چاپ سربی ـ چاپخانهٔ دروکولین لیپسیا ـ وقفی لسان التولیه در ۱۳۳٦ « ۳۰۵ »

۲۲۹ ترجمهٔ سیف البتار فی دفع شبهات الکفار

فارسی . مؤلف حاج شیخ عبدالله بن شیخ محمد حسن مامقانی متوفای ۱۳۵۱ در نجف مدفون درمقبره پدرش در کری عماره از اعلام ومراجع این دوره بوده ـ مترجم میرزا یحیی بن میرزا رحیم رضائیه (ارومیه) مترجم این رساله را در ۱۳۴۲ ترجمه نموده و پیش از مؤلف درنجف درگذشته است ـ رساله پاسخ از ۱۸ شبهه وپرسش راجع بمسائل عقائد است در پایان رسالهٔ ایست ازمترجم در رد بابیه ـ چاپ سنگی چاپخانهٔ مرتضویهٔ نجف خط نسخ سال ۱۳۴۵ وقفی مؤلف در ۱۳۴۶ (۲۹۳)

۲۳۰ ترجمهٔ شفاء

عربی ـ مترجم ذکاء الملك محمد علی فروغی فرزند ذکاء الملك میرزا محمد حسینخان فروغی تخلص فرزند محمد مهدی ارباب اصفهانی . متولد ۱۲۵۴ خورشیدی متوفای شب جمعه ۶ آذر ۱۳۲۱ درتهران مدفون درگورستان ابن بابویه . ازمردان علمی وسیاسی ایران بشمار وهماره مصدر خدمات بزرك بوده . بمقام ریاست مجلس شورای ملی ونخست وزیری برای مرتبه مکرر رسیده وعهده دار وزارت های مختلف ونمایندگی سیاسی درخارجه وریاست اجلاسیه جامعهٔ ملل در ۱۹۳۲ م بوده . کتاب ترجمهٔ فن اول (فن سماع طبیعی) از فنون هشتگانه جلد ۱ شفاء شیخ الرئیس است ودر دنبالهٔ آن ۱۴۳ صفحه حواشی وتعلیقات وتوضیحاتی است از مترجم بر کتاب شروع بدین ترجمه در ۱۳۱۱ خورشیدی بوده ودرسال ۱۳۱۶ پایان یافته ـ چاپ سربی تهران چاپخانهٔ مجلس بسال ۱۳۱۶ هدیهٔ وزارت فرهنك درتیر ۱۳۱۷ « ۲۱۰ »

۲۳۱ ـ ۲۳۲ تسع رسائل

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۸ چاپ سنگی بمبئی خط نستعلیق بسال ۱۳۱۸ وقفی فهرستی ووقفی نائینی « ۲۱۱ » و « ۲۱۲ »

تشیید فلك النجات بتعلیق سلك النکات

به بینید فلك النجات شمارهٔ ۴۶۰ را

تطهیر الجنان واللسان عن الخطور والتفوه بثلب معاویة بن ابی سفیان

عربی ـ مؤلف ابن حجر هیثمی ـ کتاب در احتجاجات برامامیه ورد برشیعه وبیان فضیلت معاویة بن ابی سفیان وناروائی ناسزا گفتن براواست که بامرهمایون اکبرشاه هندی تألیف نموده .

کتاب درحاشیه صواعق المحرقه شماره ۴۰۸ تدوین شده

تعلیقه بر شفاء

عربی ـ مؤلف ملا صدرا ـ حواشی وافاداتی است برجلد ۲ شفاء موجودی از این حاشیه از اول فن ۱۳ در الهیات تاپایان مقالهٔ ششم (علت ومعلول) است این کتاب را دراول جلد ۲ شفاء شمارهٔ ۳۹۳ به بینید .

۲۳۳ تعلیقه بر فصوص

فارسی . مؤلف معاصر محمد حسین فاضل تونی استاد دانشگاه تهران . این تألیف که رسالهٔ استادی ایشان است افاداتی است برفصول دوازده گانهٔ که شارح قیصری در مقدمهٔ شرح فصوص الحکم آورده ـ چاپ سربی شرکت سهامی چاپ تهران بسال ۱۳۱۶ خورشیدی ـ هدیهٔ وزارت فرهنگ در مرداد ۱۳۱۸ « ۹۷۳۴ »

۲۳۴ تمدن الاسلام فی بیان فلسفة الاحکام ج ۱

فارسی . مؤلف معاصر شیخ قاسم واعظ مهاجر خوئی از افاضل اهل منبر است . کتابیست دینی فلسفی تاریخی دررد مادیون واحتجاج برملل بیگانه واثبات اکملیت دین اسلام ـ این جلد بیان علت ترقی وانحطاط وسیر دین اسلام در دوره ها وذکر گفتار و گواهی فلاسفه باختر دربارهٔ اسلام ورد وایراد بامسیحیون است وبردو بخش مرتب وموسوم است بتجلیات اسلام ـ چاپ سربی محل چاپ دانسته نشد . سال چاپ ۱۳۵۲ خریداری آستانقدس در آذر ۱۳۱۲ « ۳۳۹۸ »

۲۳۵ تمهید القواعد

عربی ـ شارح صائن الدین علی ترکه اصفهانی متوفای ۱۳ یا ۴ ذیحجه ۸۳۰ درهرات از معارف آنعصر ونزد میرزا شاهرخ گرامی بوده است (۱) کتاب شرحی است بقال اقول بر قواعد التوحید (۲) کتاب نصوص ورساله عینیة الوجود ضمیمه این کتاب چاپ شده است ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ سال ۱۳۱۶ وقفی فهرستی « ۲۱۳ »

۲۳۶ تنبیه الامة فی اثبات الرجعه

فارسی . مؤلف معاصر شیخ محمد رضا بن عباسعلی طبسی خراسانی . مختصریست درمسئلهٔ رجعت . تاریخ فراغت از تألیف ذیحجه ۱۳۵۳ است . چاپ سربی نجف چاپخانه غری وقفی مؤلف در خرداد ۱۳۱۴ (۵۸۵۱)

---

(۱) حبیب السیر (۲) شماره ۹۲۲ خطی

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب چاپی

تنبیه الغافلین فی دفع شبهات المبطلین

فارسی . مؤلف شیخ احمدشاهرودی . کتاب رد بررساله ایست که یکی از مبلغین بهائی درمعتقدات فرقهٔ بهائیه نگاشته وبرای مؤلف فرستاده‌است ـ این کتاب را ضمیمهٔ مرآت‌العارفین شمارهٔ ٥٦٨ به بینید .

٢٣٧ تنبیه النائمین

فارسی . . مؤلف حاج ملاسلطانعلیشاه گنابادی ـ رساله ایست درشرح حقیقت خواب وتفصیل دلالت آن برمبداء ونبوت ومعاد ودیگر ازمباحث معارف وتوحید که بریکمقدمه و ١٣ باب مرتب شده ـ رسالهٔ خواب مصنوعی تألیفی سلطانحسین تابنده نوهٔ مؤلف ضمیمه است چاپ سربی تهران چاپخانه مجلس . سال ١٣١٨ خورشیدی وقفی سیدعلی اشرف قانع در بهمن ١٣١٩ « ٧٥٩٩ »

٢٣٨ تنزیه الانبیاء والائمه

عربی . مکررشمارهٔ ٤٢٣ خطی . مؤلف شریف مرتضی ـ چاپ سنگی تبریز - خط نسخ بسال ١٢٩٠ ـ وقفی‌فهرستی « ٢١٥ »

تنزیه‌الانبیاء وتمیز الاوصیاء

درباب تفسیر به‌بینید ـ

تنقیح‌الکلام فی‌شرح تهذیب الکلام

به‌بینید شرح تهذیب شماره ٣٩٠

تنویر الاذهان

عربی . مؤلف‌شیخ محمد زکی‌الدین ازدانشجویان جامع ازهردرآغاز سدهٔ ١٤ . کتاب رد وابطال رسالهٔ البرهان الجلیل علی صحة التوراة والانجیل است ـ این کتابرا درحاشیهٔ کتاب السیف الصقیل شمارهٔ ٣٥١ به‌بینید

٢٣٩ توحید اهل‌توحید

فارسی . مؤلف معاصر هبة الدین سید محمدعلی بن حسین شهرستانی ـ متولد سه‌شنبه ٢٤ رجب ١٣٠١ درسامراء شاگرد آخوند ملا محمدکاظم خراسانی وشیخ‌فتح الله شیخ الشریعه‌اصفهانی . روایت میکند ازشیخ محمد باقر اصطهباناتی وسید عبدالصمد شوشتری ودیگران وخود ازدانشمندان این دوره بشمار است ـ مترجم معاصر سید صادق نشأت ـ رساله مختصریست استدلالی وروان‌دراصول

عقائد که بطور سؤال وجواب نکارش یافته چاپ سربی تهران چاپخانهٔ دانش درفروردین ۱۳۱۴ خریداری آستانقدس درفروردین ۱۳۱۵ « ۲۱۶ »

۲۴۰ التوحید والتثلیث

عربی ـ مؤلف شیخ محمدالجواد بلاغی متولدحدود ۱۲۸۰ (۱) متوفای شب دوشنبه ۲۲ شعبان ۱۳۵۲ مدفون در یکی ازغرفه‌های شمالی صحن روضهٔ مطهرهٔ علوی ۴ (۲) از اعلام جامع این‌دوره بوده که درنجف میزیسته . دربرخی ازمؤلفات رد ونقدش‌نامشرا کاتب الهدی یاد کرده ، رساله‌جواب وردشبهات مسیحیون درمسئلهٔ توحید وتثلیث ومسائل مربوطه به‌آن‌میباشد. چاپ‌سربی صیدا سال ۱۳۳۲ وقفی محمد هاشم افسر درشهریور ۱۳۱۲ « ۲۱۷ »

تهافت التهافت

عربی ـ مؤلف قاضی ابوالولیدمحمد بن احمدبن‌محمدبن‌رشدمعروف‌بابن رشدمتولد ۵۲۰ درقرطبه متوفای ۵۹۵ ق ـ هـ درمراکش ـ شاگرد حافظابو محمدبن رزق درفقه‌وابوجعفربن‌هارون‌درطب وهم بروایتی که دور بنظر می‌آیدنزد ابن‌باجه (متوفای ۵۲۳) تلمذکرده وخود از دانشمندان اسلامی است که بارع درفقه وفلسفه وطب وعهده‌دار قضاوت اشبیلیه بوده لکن شهرتش درفلسفه بیش ازعلوم دیگراست (۳) حیات فلسفی اروپائیان پرتو تابش افکار این دانشمند دانسته شده وازینرو اغلب کتب فلسفیش ترجمه بلاتینی‌شده ـ کتاب در انتصار فلاسفه ورد برتهافت الفلاسفهٔ غزالیست . این کتاب درحاشیهٔ تهافت الفلاسفه شمارهٔ ۲۴۱ تدوین شده .

۲۴۱ - ۲۴۲ تهافت الفلاسفه

عربی ـ مکررشمارهٔ ۱۲ ـ مؤلف ابوحامد غزالی ـ کتاب در رد فلاسفه است (۴) کتاب تهافت التهافت و کتاب تهافت‌الفلاسفه برسوی درحاشیهٔ کتاب تدوین یافته . چاپ سربی‌مصر بسال ۱۳۲۱ وقفی حاج قائم مقام ووقفی‌نائینی « ۲۱۸ » و «۲۱۹ »

۲۴۳ - ۲۴۴ - ۲۴۵ تهافت الفلاسفه

عربی . مکرر بیش ـ چاپ سنگی ـ نسخ بمبئی بسال ۱۳۰۴ وقفی قائم‌مقام ـ ووقفی فهرستی ، ووقفی‌نائینی « ۲۲۰ » و« ۲۲۱ « و « ۲۲۲ »

---

(۱) بنا برآنچه فاضل معاصر میرزا محمد علی اوردوبادی درپشت نسخه‌تعلیقه‌برمکاسب بشماره ۹۶۶۹ عمومی نوشته . (۲) الذریعه ج ۱ ص۴۴۷ (۳) عیون الانباء ج ۲

(٤) رد براین کتاب ومحاکمه آنرا بشماره ۴۳۲ خطی وهم دوکتاب مدون درحاشیه اینکتاب به‌بینید

(حرف ث)

۲۴۶ ثلاث رسائل

عربی ـ مؤلف ابوعثمان عمرو بن بحرین محبوب کنانی لیثی معروف بجاحظ بصری متولد ۱۵۵ یا ۱۶۳ متوفای محرم ۲۵۵ در بصره (۱) علوم ادب را ازابوعبیده واصمعی و ابوزید انصاری وابو الحسن اخفش فرا گرفته وحدیث را ازحجاج بن محمد بن حماد بن سلمه وقاضی ابو یوسف روایت کرده وعلم کلامرا ازنظام ابواسحق ابراهیم بن سیار بلخی آموخته و خود از پیشوایان ادب عربی وشیوخ معتزله بشماراست ودارای عقائدفلسفی مخصوصی بوده . فرقهٔ جاحظیه (۲) بدو منسوب و آنانرا پیشوا است . نسخه حاوی ۳ رساله است ازجاحظ که ناشر مجموع آنهارا بدین نام نشرداده: ۱ رساله فی رد علی النصاری ۲ فی ذم اخلاق الکتاب ۳ فی القیان ـ چاپ سربی چاپخانه سلفیهٔ قاهره سال ۱۳۴۴ ـ وقفی نائینی « ۲۲۴ »

۲۴۷ ثمرة الحیات

عربی ـ مؤلف معاصر ملاعباسعلی کیوان قزوینی ـ کتاب کنز پنجم ازتالیف کنوزالفرائد او است وحاوی مطالب متفرقهٔ عرفانی وادبی است . ضمیمهٔ این کتاب است کتاب عصمت کیوان که برخی از تقریرات منبری مؤلف است که درربیع الثانی ۱۳۵۰ درمدرسهٔ مستشارمشهد ایراد کرده . چاپ سنگی تهران خط نسخ سال ۱۳۴۸ وقفی مؤلف در خرداد ۱۳۱۵ « ۲۲۵ »

(حرف ج)

۲۴۸ جامع درترجمهٔ نافع

فارسی . مترجم حاج میرزاعلی بن حاج میرزا محمدحسین حسینی شهرستانی حایری متوفای ۱۱ رجب ۱۳۴۴ در کربلا ـ از مراجع تقلید بوده . کتاب ترجمه وشرح نافع یوم الحشر فی شرح باب حادیعشر است . تاریخ فراغت ازترجمه چهارشنبه ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۲۴ است . چاپ سنگی ـ خط نسخ بسال ۱۳۲۵ وقفی اشرف السلطنه بسال ۱۳۳۴ « ۲۲۶ »

۲۴۹ جامع الحجج الراهنه فی ابطال دعاوی الموارنه

عربی . مؤلف اقلیمیس یوسف بن داود بن بهنام ـ ازخاندان زبونی متولد ۱۸۲۹ درعمادیه از

---

(۱) معجم الادباء ج ٦ وفیات الاعیان ج ۱ انساب سمعانی الاعلام ج ۲

(۲) فرقه منفصل ازمعتزله هستند .

بخشهای موصل متوفای ۱۴ اغسطس ۱۸۹۰ م رئیس اسقف های سریانی دمشق (۱) کتاب در تاریخ پیدایش واخبار دینی ورد معتقدات مارونیه است (۲) چاپ سربی ــ وقفی فهرستی «۲۲۷»

۲۵۰ - ۲۵۱ جاودان نامه

فارسی ــ مکرر شماره ۴۴۳ خطی . مؤلف بابا افضل کاشانی ــ چاپ سربی تهران چاپخانهٔ روشنائی بسال ۱۳۱۱ وقفی محمد هاشم افسر سال ۱۳۱۲ و وقفی مهر منیر سال ۱۳۱۳ خورشیدی. «۲۲۸» و «۲۲۹»

۲۵۲ جوامع الکلم و فصل الخطاب ج ۱

عربی ــ مکرر ۲۱ مجموعه ایست شامل چهل رساله از آثار شیخ احمد احسائی در افکار وعقائد وتاویلات او در اصول عقائد ورشته های دیگر از علوم وفنون متنوعه . اینکتاب درسال ۱۲۷۳ بدستور میرزا حسین تبریزی ملقب بحجة الاسلام جمع آوری شده و میرزا محمد تقی (۳) بر آن دیباچه نوشته وبدین نام معنون وموسوم داشته ــ جلد ۲ شامل ۵۲ رساله است ــ چاپ سنگی تبریز خط نسخ سال ۱۲۷۳ ــ بوسیلهٔ منتجب الدین رحیمی در اسفند ۱۳۰۹ تسلیم کتابخانه گشت «۲۳۰»

۲۵۳ جوامع الکلم ج ۱

عربی ــ مکرر ریش ،چاپ سنگی تبریز . خط نسخ سال ۱۲۷۶ وقفی فهرستی «۲۳۱»

۲۵۴ جوامع الکلم ج ۲

عربی ــ مکرر ریش . وقفی نائینی «۵۹۸۲»

الجوهر النفیس

عربی ــ منسوب است بشیخ الرئیس ــ رساله ایست دربیان حقیقت اجرام علوی برأی پیشینیان از حکماء ــ رساله‌را بشماره ۱۵۶۱ مجموعة الرسائل ص ۲۵۸ به بینید.

(حرف چ)

۲۵۵ چهارشب جمعه

فارسی . مؤلف معاصر جلال دری ــ مکالمات ومناظرات مؤلف است با مبلغ فرقهٔ بهائیان که در

---

(۱) مشاهیر الشرق چاپ ۲ ج ۲ (۲) فرقهٔ از مسیحیانند که در کوهستان لبنان مقیمند .

(۳) بن ملا محمد مامقانی ملقب بحجة الاسلام ومتخلص بنیر متولد ۱۲۴۸ متوفای ۱۳۱۲

۱۳۵۲ برشتهٔ نگارش در آورده است ـ چاپ سربی شرکت چاپخانهٔ فردوسی تهران مرداد ۱۳۱۲ تقدیمی کتابفروشی مرکزی تهران درشهریور ۱۳۱۸ « ۶۷۳۵»

(حرف ح)

حاشیه بر حاشیهٔ شرح عقائد نسفی

عربی ـ محشی دوم: رمضان بن محسن ویزوی ـ کشف الظنون ج ۲ ص ۱۲۰ محشی را بنام رمضان بن عبدالمحسن معروف به بهشتی متوفای ۹۷۱ یاد کرده . پنداشته میشود که محشی همان است که در شمارهٔ ۲۵۶ (حاشیه بر شرح عقائد نسفی) ترجمه اش یاد شده . کتاب حاشیه است بر حاشیهٔ خیالی بر شرح عقائد تفتازانی که برای برادرش ابراهیم تألیف کرده . کتاب ضمیمهٔ شرح عقائد نسفی شماره ۳۶۶ است .

۲۵۶ حاشیه بر شرح عقائد نسفی

عربی ـ محشی رمضان افندی بن محمد حنفی ویزوی بهشتی تخلص متوفای ۹۷۹ در چورلو از فضلاء وشعرای ترکیه (۱) کتاب شرحی است مزجی برشرح عقائد تفتازانی و مشهور شده است بحاشیه ـ نسخه دارای حواشی متفرقه است ـ متن عقائد نسفی ضمیمه وملحق بکتاب چاپ شده . چاپ سربی اسلامبول ـ بسال ۱۳۱۶ وقفی فهرستی « ۲۳۲ »

۲۵۷ حاشیه برشرح منظومه

عربی ـ محشی حاج ملا محمد بن حاج معصوم علی هیدجی متوفای حدود سال ۱۳۱۴ خورشیدی در تهران . علوم نقلی را در عتبات فرا گرفته و در معقول شاگرد میرزای جلوه و میرزا حسین سبزواری (۲) است. محشی ازمردمان هیدج از مضافات ابهر رود است وعمری را به پارسائی وانزوا وبلاعقب در مدرسهٔ منیریهٔ تهران بافاده وتدریس حکمت گذرانید وازسرایندگان بپارسی وترکی بوده درشعر (هیدجی) تخلص داشته . کتاب تعلیقات برشرح لئالی وهم برشرح منظومهٔ سبزواری است ومذیل است بذکر چند قاعدهٔ حکمی ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ سال ۱۳۴۴ وقفی نائینی « ۶۰۵ »

حاشیه برشرح مواقف

عربی . محشیان : ۱ قاضی عبدالحکیم سیالکوتی ۲ حسن چلبی بن محمد شاه فناری

---

(۱) عثمانلی مؤلفلری ج ۱ (۲) متوفای ۱۳۱۹ در تهران از شاگردان حاج ملاهادی حکیم سبزواری بوده (طرائق الحقایق ج ۳)

متوفای ۸۴۱ یا ۸۸۶ مدفون در بروسه (۱) دوحاشیه ایست پی‌درپی برشرح مواقف شریفی این دوحاشیه را در ذیل شرح مواقف ازشمارهٔ ۲۸۴ تا ۳۸۷ ببینید.

۲۵۸ حاشیه برشرح مواقف

عربی . محشی محمد زاهد بن محمد اسلم حسینی هروی - گمان میرود این همان میرزا زاهد هروی متوفای در ۱۱۰۱ در کابل باشد که در اکتفاء القنوع نامبرده شده - حاشیه بر بخش امور عامه ازشرح مواقف میر سید شریف است که بنام محمد اورنك زیب پادشاه مغولی ممنون نموده است - کتاب معلق است بحواشی مولوی محمد معین الدین ازافاضل هند که درسال ۱۲۶۳ میزیسته. ازآخرنسخه صفحاتی افتاده. چاپ سنگی هندوستان بخط‌نستعلیق - سال ۱۲۶۳ - وقفی عضدالملك « ۲۳۳ »

۲۵۹ حاشیه برشرح هدایة‌الحکمه

عربی . مکررشماره ۱۰۶ خطی. محشی فخرالدین محمد‌سماکی - حاشیه تنها تا آخر مبحث فلکیات است. چاپ سنگی هندوستان - بخط‌نستعلیق - وقفی حاج قائم مقام « ۲۳۴ »

۲۶۰-۲۶۱-۲۶۲ الحجة البالغة فی تنبیه القلوب الزائغه

فارسی . مؤلف سید ناصرالدین بن محمدهاشم نجف‌آبادی اصفهانی . کتاب رد. فرقهٔ بهائیه و شرح گفتگو ومناظرات قلمی اواست بامنیر نبیل‌زادهٔ بهائی که درحدود ۱۳۳۹ روی‌داده. چاپ سربی مشهد چاپخانهٔ خراسان در ۱۳۴۸ وقفی فهرستی و وقفی نائینی ووقفی محمد علی‌ممکن بسال ۱۳۱۴ « ۲۳۵ » و « ۲۳۶ » و « ۲۳۷ »

۲۶۳-۲۶۴ حج‌نامه

فارسی . مؤلف معاصر حاج ملاعباسعلی کیوان قزوینی - کتاب معتقدات مؤلف‌است دراسرار وفلسفهٔ حج . کیوان‌نامه وعرفان‌نامهٔ ضمیمه این کتاب‌است - چاپ سربی چاپخانهٔ بوسفور تهران بسال ۱۳۰۸ خورشیدی. وقفی مؤلف ووقفی فهرستی «۲۳۸» و « ۲۳۹ »

۲۶۵ الحصون المنیعة والمنار

عربی - مؤلف معاصر حاج سید محسن عاملی - مختصریست درتکملهٔ الحصون المنیعه تألیفی مؤلف که برد ایرادات مدیر مجلهٔ المنار برآن کتاب وهم ردافترا آتی که برشیعه درآن مجله نشرداده شده پرداخته‌است. مناظرهٔ سید عبدالحسین شرف الدین عاملی بایکی ازفارغ التحصیلی های جامع ازهر درمسئلهٔ طلاق نیز ضمیمه است . چاپ سربی بیروت وقفی. فهرستی « ۲۷۳ »

---

(۱) اکتفاء القنوع . عثمانلی مؤلفلری ج ۱

حقائق الایمان

عربی ـ مؤلف زین الدین عاملی معروف بشهید ثانی (۱) کتاب دربیان تحقیق ایمان و اسلام و مطالب مربوطه به آن است که دربرخی از کتب تراجم بنام کتاب تحقیق الاسلام والایمان ضبط شده. تاریخ ختم تألیف سحر شب دوشنبه ۸ ذیقعده ۹۵۴ این کتاب ضمیمهٔ کتاب کشف الفوائد شمارهٔ ۴۳۲ است.

۲۶۶-۲۶۷ حق المبین

فارسی. مؤلف شیخ احمد بن محمدعلی بن محمد کاظم شاهرودی متولد ۱۲۸۲ متوفای سه شنبه ۱۵ محرم ۱۳۵۰ ـ مدفون درقم ـ از خاندان علمی و ازمعارف علماء معاصر بوده ودر شهرستان شاهرود مقبولیت ومرجعیت تمامی داشته. کتابیست مفصل و استدلالی دررد بهائیان که درعنوان فاتحه وسه مقاله وخاتمهٔ ترتیب یافته ـ چاپ سنگی تهران بخط نسخ در ۱۳۳۴ وقفی فهرستی وخریداری آستانقدس در ۱۳۱۱ خورشیدی « ۲۴۲ » و«۲۴۳»

۲۶۸ حکمت سقراط

فارسی ـ منسوب بافلاطون بن ارستون بن ارستوکلیس متولد در ۴۲۸ یا ۴۲۰ ازمادری بریکیتونی نام. متوفای ۳۴۷ یا ۳۴۸ ق ـ م در آتن شاگرد سقراط. مترجم ذکاء الملک محمد علی فروغی ـ کتاب شامل ۳ رساله درشرح شهادت سقراط ورسالهٔ الکبیادس است که طریق تفکر وروش تعلیم وعقائد فلسفی استاد حکمت را مینمایاند ـ کتاب گرچه درحکمت مصطلح معهود نیست لکن قرارش درباب حکمت ازنظر نشاندادن ریشه ورشتهٔ فلسفه وحکمت متداول است. چه انکه ریشهٔ حکمت مرسوم همان آراء و کلمات قصار حکماء اولین یونان (بخصوص سقراط وافلاطون وارسطو) بوده که بتدریج متنوع ومبوب وبصورت کمال رسیده وهمان پندارها وگفتار ها بنیاد این علم است. برخی را درصحت نسبت این رسائل بافلاطون تردیداست لیکن مترجم دانشمند این رسائل را ازترجمه‌های معتبر فرانسوی بفارسی آورده و باید همان رسائلی باشد که درعیون الانباء بنام کتاب احتجاج سقراط علی اهل اثینیه و کتاب القبیادس الاول و کتاب القبیادس الثانی یادشده ـ ترجمه سه رساله ومقدمهٔ مترجم درتابستان ۱۲۹۷ خورشیدی درشمیران اختتام یافته وختم ترجمهٔ رسالهٔ چهارم درهنگام بازگشت ازاروپا پس از آن تاریخ است ـ چاپ سربی تهران چاپخانهٔ مجلس سال ۱۳۰۴ خورشیدی. وقفی محمد هاشم افسر درشهریور ۱۳۱۲ «۲۴۴»

۲۶۹ حکمت علائی

فارسی. مکرر شمارهٔ ۵۵۷ خطی. مصنف شیخ الرئیس ـ شامل بخش منطق والهیات است.

---

(۱) ترجمه اش درباب فقه ذکرمیشود.

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب چاپی

ومصدر بمقدمه ومذیل بحواشی وتصحیح از سید احمد خراسانی است ـ چاپ سربی تهران بسال ۱۳۱۵ خورشیدی ـ خریداری آستانقدس دربهمن ۱۳۱۶ «۲۴۵»

الحکمة فی مخلوقات الله

درباب تفسیر چاپی به بینید.

۲۷۰ حل مالاینحل

فارسی مؤلف سید علی قمی حائری لاهوری ـ رساله ایست کلامی درمسئلهٔ رستگاری وعذاب کودکان کفار وزنازادکان. تاریخ فراغت ازتألیف ۹ جمادی الاول ۱۳۱۶ چاپ سنگی لاهور ـ خط نستعلیق ـ در۱۳۱۶ وقفی فهرستی «۲۴۱»

۲۷۱ حلیة النجیب وحلیة اللبیب

عربی ـ مؤلف سیدمهدی قزوینی ـ مختصریست کلامی در اصول عقائد اسلام وردشبهات مادیون. تاریخ فراغت ازتألیف شعبان ۱۳۴۶ ـ چاپ سربی چاپخانهٔ علوی در نجف ۱۳۴۷ وقفی مؤلف درخرداد ۱۳۱۱ «۲۴۶»

۲۷۲ حی علی الحق

عربی ـ مؤلف سیدمهدی قزوینی ـ کتاب دربیان بطلان مبانی واصول دین مسیحی کنونی ورد کتاب المسیح فی الاسلام است. تاریخ فراغت ازتألیف ۲۵ جمادی الثانی ۱۳۴۳ است ـ چاپ سربی چاپخانهٔ دارالسلام بغداد ـ سال ۱۳۴۳ وقفی مؤلف درخرداد ۱۳۱۱ «۲۹۱»

(حرف خ)

۲۷۳-۲۷۴-۲۷۵-۲۷۶ خدا درطبیعت

فارسی . مؤلف کامیل فلاماریون ـ استادستاره شناس فرانسوی متولد ۱۸۴۲ درشهرستان من تین بی لروا متوفای ۱۹۲۵ م. مترجم معاصرخسرو وارسته ـ ترجمهٔ کتاب «دیودان لافانور» است که درخدا شناسی ازشواهد آفاقی وازراه کشفیات علوم طبیعی امروزه است. کتاب درسه فصل ترتیب یافته ومذیل است بشرح وافادات فاضل معاصر شیخ محمد خالصی زاده ـ چاپ سربی چاپخانهٔ خاور تهران بسال ۱۳۴۹ خریداری آستانقدس درتیر ۱۳۰۸ وقفی فهرستی ـ وقفی علی بشیر کابلی دربهمن ۱۳۱۶ وقفی مهرمنیر در ۱۳۱۳ «۲۴۷» «۲۴۸» «۲۴۹» «۲۵۰»

خلسة الملکوت وصحیفة القدس

عربی ـ مؤلف میرداماد ـ رساله درانبات وعاء دهر وحدوث عالم است ـ رساله درحاشیهٔ قبسات بشمارهٔ ۳۶۸ تدوین شده .

۲۷۷ خوارق البوارق

فارسی ـ مؤلف سیدعلی حائری لاهوری قمی ـ رساله دراثبات اعجاز قرآن است، مؤلف رساله را بمیرفیض محمدخان والی ریاست خیر پورسند اهدأ نموده، تاریخ فراغت ازتألیف ۲ ربیع الثانی ۱۳۱۶ است، چاپ سنگی لاهور ـ خط نستعلیق ـ بسال ۱۳۱۶ وقفی فهرستی «۲۵۱»

(حرف د)

۲۷۸ داستان کرشنا

فارسی ـ مترجم معاصر پرفسور عباس بن محمدعلی شوشتری استاد کالج مهاراجه میسور (هند) ترجمهٔ منثور سرود الهی موسوم به بهاگوات گیتا است که حاکی عقائد کرشنا مظهر ویشنو (۱) و دفتری است ازفلسفهٔ هندویان ـ این منظومهٔ دینی که درزبان سانسکریت در ۷۰۰ بیت نظم شده است برخی تاریخ تدوینش را درسه قرن پیش ازمیلاد دانسته‌اند ـ چاپ سربی تهران ـ سال ۱۳۱۵ خورشیدی، خریداری آستانقدس در ۱۳۱۸ «۶۷۳۶»

۲۷۹ داعی الرشاد الی سبیل الاتحاد

عربی، مؤلف معاصر سیدابراهیم بن سید محمد راوی رفاعی ازعلماء اهل سنت عراق ـ رساله ایست درامامت واحتجاج برشیعه با رعایت نزاکت ودعوت باتفاق واتحاد فرقهٔ شیعه وسنی وبرکنارشدن ازمشاجرات مذهبی که در ۱۳ شعبان ۱۳۴۸ ازتألیف آن فارغ شده ـ چاپ سربی چاپخانهٔ نجاح بغداد بسال ۱۳۴۹ وقفی سیدمهدی علوی درمهر ۱۳۰۹ «۲۵۲»

۲۸۰ دانش نامهٔ جهان

فارسی، مکرر شمارهٔ ۱۵ خطی، مؤلف غیاث الدین علی اصفهانی ـ چاپ سنگی هندوستان خط نستعلیق در ۱۲۹۱ وقفی قائم مقام «۲۵۳»

۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۲۸۴ دبستان المذاهب

فارسی، در کتاب نامی ازمؤلف آن نیست مؤلف را درمطاوی کتاب تنصیص است که این کتاب در ۱۰۵۵ قمری هجری دردست تألیف بوده، ومینماید که مؤلف آن ازپارسیان هنداست ـ سرجان ملکم درتاریخ ایران (اول باب ۷) مؤلف را شیخ محمد محسن فانی کشمیری دانسته ودرتاریخ تألیف این کتاب گوید: « قریب ۱۵۰ سال قبل نوشته » درتذکرهٔ صبح گلشن ص ۳۰۸ ترجمهٔ محمد محسن فانی کشمیری را ذکر نموده لیک نامی ازاینکتاب نبرده، درطرائق الحقائق ج ۲

(۱) ازخدایان سه گانه هندوان که خداوند زندگانی بوده.

حاشیه ص۱۱۲ مسطور است : « وملافیروز بن ملاکاوس زردشتی درضمن تصحیح کتاب دساتیر میگوید مؤلف کتاب دبستان المذاهب که بظن غالب این حقیر میرذوالفقارعلی نام دارد » درمقدمهٔ فرازستان (۱) مؤلف این کتاب بنام مؤبد افراسیاب ضبط شده ـ کتاب درشرح وتوضیح آرآء ومعتقدات دوازده مذهب وملت است که درعنوان ۱۲ تعلیم صورت گرفته وعقائد پارسیان وصوفیه را مفصل نگاشته است ـ چاپ سنگی بمبئی خط نستعلیق . سال ۱۲۶۷ دوجلد وقفی نائینی ـ وقفی فهرستی ـ خریداری آستانقدس در ۱۳۱۱ خورشیدی ـ «۲۵۴» و «۲۵۵» و «۲۵۶» و «۲۵۷»

۲۸۵ درة النجفیه ج ۱ و ۲

فارسی ـ مؤلف میرزا محمد باقرهمدانی ـ کتاب دربیان رفع شکوک وشبهات ملحدین وملل اهل کتاب واثبات حقانیت دین اسلام وتعیین فرقهٔ ناجیه درامامیه است که درنجف تألیف نموده ـ تاریخ ختم تألیف جلد ۱ در ذیقعدهٔ ۱۲۹۴ وجلد ۲ که خلاصهٔ جلد اول است درصفر ۱۳۰۰ در نجف بوده ـ چاپ سنگی تهران خط نستعلیق سال ۱۳۰۱ وقفی نائینی «۲۵۸»

۲۸۶ الدر الثمین فی اهم ما یجب معرفته علی المسلمین ج ۱

عربی ـ مؤلف حاج سید محسن عاملی ـ مختصریست استدلالی وروان بطور پرسش وپاسخ دراصول وفروع امامیه ـ چاپ سربی چاپخانهٔ العرفان صیدا . بسال ۱۳۴۰ وقفی مؤلف درفروردین ۱۳۱۲ «۲۵۹»

۲۸۷ دزد بگیر

فارسی ـ مؤلف معاصر شیخ علی بن حبیب الله بن عبدالله بن اسمعیل بن عبدالله ابیوردی شیرازی متوفای ۱۳۱۷ خورشیدی ـ رساله دراثبات دزدی وخیانت بهائیه است نسبت بسقط و تحریف وتصحیف اخباری که برای مدعای خود از کتب اخبار امامیه استشهاد نموده‌اند ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نستعلیق ـ سال ۱۳۴۵ وقفی فهرستی «۲۶۰»

۲۸۸ دلائل قرآنی دررد مقالهٔ همدانی

فارسی ـ مؤلف معاصر سید حسین بن نصرالله عرب باغی مقیم دررضائیه ـ مختصریست در رد مقالهٔ میرزا اسمعیل ناظم مدرسهٔ امریکائی همدان که درصحت واعتبار توراة و اناجیل رائجه بآیات قرآنی استدلال نموده بوده ـ چاپ سربی رضائیه بسال ۱۳۴۵ وقفی مهرمنیر درسال ۱۳۱۳ خورشیدی « ۶۷۳۷ »

۲۸۹ دلیل الصواب الی صدق الکتاب

عربی ـ مؤلف اسکندر امریکائی مترجم دکتر یوحنا بن ورتبات ارمنی نژاد متولد ۱۸۲۷

(۱) شماره ۱۰۲۹ حکمت خطی

درسوریا متوفای ۱۹۰۸ م دربیروت ـ استاد کالبد شناسی وفیزیولوژی دانشکدهٔ طب امریکائی در بیروت وهم ازمبشرین ومبلغین دین مسیحی بوده (۱) کتاب دراثبات لزوم دین وبیان اصلحیت وحقانیت دیانت مسیحی است . چاپ سربی بیروت ـ بسال ۱۸۷۶م ـ وقفی فهرستی «۲۶۱»

۲۹۰ دو فیلسوف شرق وغرب

فارسی ـ مؤلف شیخ حسینعلی راشد تربتی ـ مقیم درتهران ازمعارف وعاظ معاصر است کتاب دربیان نظریه حرکت درجوهر ازملاصدرا وتوضیح نظریهٔ اثبات قانون نسبیت ازنیشتین ریاضی دان آلمانی معاصر است چاپ سربی تهران سال ۱۳۱۸ خورشیدی خریداری آستانقدس در ۱۳۱۸ «۶۱۳۸»

۲۹۱ الدین والاسلام ج ۱

عربی . مؤلف شیخ محمد الحسین آل کاشف الغطاء نجفی . از اعلام معصر مقیم درنجف است . کتابیست استدلالی وروان دراصول اعتقادات که بخامهٔ منشیانه تحریر یافته . چاپ سربی چاپخانهٔ العرفان صیدا بسال ۱۳۳۰ خریداری آستانقدس درخرداد ۱۳۲۳ «۸۸۸۳»

۲۹۲ الدین فی طور الاجتماع ج ۱

عربی ـ مؤلف معاصر حاج میرزا محمد باقر خمینی عراقی . کتاب دراثبات لزوم ایمان بدین و نیازمندی آئین و شرایع آسمانی وپیروی پیمبران درعالم اجتماع واکملیت واصلحیت دین مقدس اسلام و مختصری درترجمهٔ شخصیت ممتاز فوق بشریت پیغمبر خاتم ص ۴ است . چاپ سربی چاپخانهٔ الراعی نجف ـ وقفی مؤلف دراسفند ۱۳۱۷ «۵۸۵۲»

۲۹۳ الدین فی طور الاجتماع ج ۲

عربی ـ مکرر پیش . چاپ سربی چاپخانهٔ الراعی نجف ـ بسال ۱۳۵۴ وقفی مؤلف دراسفند ۱۳۱۷ «۵۸۵۳»

۲۹۴ الدین فی طور الاجتماع ج ۳

عربی . مکرر پیش . چاپ سربی چاپخانهٔ الراعی نجف بسال ۱۳۵۶ وقفی مؤلف در اسفند ۱۳۱۷ «۵۸۵۴»

(حرف ذ)

۲۹۵ الذخیرة الی المعاد فی مدح محمد و آله الامجاد

عربی ـ مؤلف معاصر سلیمان آل ظاهر عاملی ازافاضل وادباء سوریا ـ کتابیست دینی تاریخی ادبی شامل ۱۸ قصیده غراء درتوحید ومدح خاندان عصمت علیهم السلام ومصدر است بسه فصل مفصل در

(۱) مشاهیر الشرق ج ۲

معتقدات امامیه به بیانی روان وروشن ودر آخر کتاب قطعات از اشعاریست موسوم به وسائل المحبین للمصطفی و آله الطاهرین که اثر قریحه مؤلف است درزندان بسال ۱۳۳۳ ـ چاپ سربی صیدا بسال ۱۳۱۳ وقفی مؤلف درتیر ۱۳۱۳ «۵۸۵۵»

ذخیرة المعاد

به بینید جلد ۳ کفایة الموحدین را

(حرف ر)

رجاء الغفران

درباب تفسیر چاپی به بینید.

۲۹۶ رجم الشیطان فی رد اهل البیان

فارسی ـ مؤلف حاج شیخ عبدالرحیم ـ ترجمهٔ مؤلف بنظر نرسید. کتاب رداست بر کتاب الایمان فی اظهار نقطة البیان نشریهٔ بهائیان ـ طرز نکارش وترسیم کتاب ومایز میانه اصل ورد جملهٔ: «قال الرجیم ـ یقول الرحیم» است چاپ سنکی خط نستعلیق. ـ محل وتاریخ چاپ مذکور نیست. وقفی نائینی «۲۶۳»

۲۹۷ رجوم الشیاطین

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۵۷۵ خطی ـ مؤلف حاج محمد کریمخان. چاپ سنکی تبریز بسال ۱۲۸۳ وقفی نائینی «۲۶۴»

۲۹۸ رد بر ایقان

فارسی. مؤلف عبدالسلام آخوند زاده شیخ الاسلام قفقاز. مختصریست در رد ایقان تالیفی میرزا حسینعلی بهاء ـ تاریخ ختم تألیف ۱۳۱۱ قمری هجری. چاپ سنکی تفلیس. خط نسخ. بسال ۱۳۱٤ وقفی فهرستی «۲۶۵»

رد السخیفه

فارسی ـ مؤلف حاج سید حسن یزدی. رساله دررد صحیفهٔ عدلیه نشریه بابیه است. تاریخ ختم تألیف ۱۶ جمادی الثانی ۱۳۲۲ است. بنکرید بحاشیهٔ برهان المتقین شمارهٔ ۱۷٤

۲۹۹ ـ ۳۰۰ رسائل

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۵۷۷ خطی. نکارش شاه نعمت الله ولی ـ این مجموعه شامل ۱۴ رساله است. چاپ سربی چاپخانهٔ ارمغان تهران ـ سال ۱۳۱۱ خورشیدی. وقفی حاج میرزا عابد الحسین.

ذوالریاستین درمهر ۱۳۱۲ وقفی مهرمنیر در ۱۳۱۳ «۲۸۰» و «۲۸۱»

۳۰۱-۳۰۲-۳۰۳ رسائل

عربی ـ مجموعه ایست شامل ۸ رساله اثرخامهٔ ملا صدرا : ۱ رسالهٔ حدوث ۲ رسالهٔ اتصاف ماهیة بوجود ۳ رساله در تشخص ۴ رساله در سریان وجود ۵ رسالهٔ قضا وقدر ۶ـ واردات قلبیه ۷ اکسیرالعارفین ۸ رساله درحشر ـ شرح بیشتر ازرسائل درخطی گذشت ـ چاپ سنگی تهران ـ خطنسخ ـ بسال ۱۳۰۲ وقفی قائم مقام ـ وقفی فهرستی ـ وقفی نائینی «۲۷۵» و «۲۷۶» و «۲۷۷»

۳۰۴-۳۰۵ رسائل

فارسی ـ مؤلف شیخ محمدعلی بن جعفرخشکبجاری رشتی امامجمعهٔ رشت متوفای بسن نزدیك به ۷۰ در ربیع‌الاول ۹ ۱۳ این مجموعه شامل ۳رساله است : ۱ دربیان امتناع تناسخ وتفاسخ وتماسخ وتراسخ وشرح مسئلهٔ وحدت وجود که درپاسخ ازپرسش از آنها تالیف نموده ۲رساله درمعاد، تاریخ ختم تألیف رساله ۱۰ محرم ۱۳۰۳ ـ ۳ منظومهٔ عرفانی موسوم بهمرقاة‌الصعود لاهل‌المعرفة والشهود ـ چاپ سنگی تهران بخطنسخ سال ۱۳۱۹ وقفی امامجمعهٔ رشت درمهر ۱۳۰۹، ـ واقف شناخته نشد «۲۶۹» و «۲۷۸»

۳۰۶-۳۰۷ رسائل اخوان الصفاء ج ۱ و ۲ و ۳ و ۴

عربی ـ مکرر شماره ۵۸۰ خطی، شرح کتاب ومؤلفین آنرادرشمارهٔ خطی به بینید، کتاب مصدراست بمقدمهٔ ازدکتر طه حسین وزکی پاشای مصری . چاپ سربی چاپخانهٔ‌العربیهٔ مصر . سال ۱۳۴۷ وقفی‌نائینی «۲۷۳» و «۲۷۴»

۳۰۸ رساله دراصول دین

فارسی ـ مؤلف سیدکاظم رشتی ـ رساله مرتب برپنج باب است، رسالهٔ سیروسلوك مؤلف هم ضمیمه است، از آخر نسخه چند برگی افتاده است ـ چاپ سنگی بخطنستعلیق، وقفی فهرستی «۲۸۲»

۳۰۹ رساله دربطلان تناهی ابعاد

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۶۰۴ خطی، مؤلف میرزا ابوالقاسم ذهبی شیرازی ـ چاپ سنگی تهران خطنسخ ـ بسال ۱۳۱۶ وقفی فهرستی «۲۱۴»

الرسالة البعلبکیه

عربی ـ مؤلف ابن تیمیه ـ رساله در رد قائلین بخلق قرآن است، رساله‌را درمجموعهٔ الرسائل شمارهٔ ۵۶۱ ص ۳۸۹ به بینید.

۳۱۰ رسالهٔ بقاء النفس بعد فناء الجسد

عربی، منسوب بخواجه نصیرالدین طوسی . در فوات الوفیات یکی از مؤلفات خواجه بنام: «بقاء النفس بعد بوار البدن» یادشده . دورنیست همین رساله باشد ـ شیخ ابوعبدالله زنجانی (۱) برآن مقدمهٔ فلسفی وتوضیحات و تعلیقاتی افزوده ـ چاپ سربی مصر ـ سال ۱۳۴۲ وقفی نائینی « ۲۸۳ »

۳۱۱ رساله در تصوف

فارسی ـ مؤلف معاصر حاج میرزا محسن مدرس بن حسنعلی خوش نویس اردبیلی متخلص بحالی ملقب بعماد الفقرآء ازعرفاء ذهبیه است ـ رساله مختصریست محتوی بر احادیث و کلمات چهل نفراز علماء متقدمین درمدح وتمجید طریقهٔ صوفیهٔ شیعه ودفع افترآء برخی که سلسلهٔ ذهبیه را ازطریقهٔ امامیه بیرون دانسته‌اند ـ این رسالهٔ در ۲۷ محرم ۱۳۳۳ بخط مؤلف نوشته شده و بچاپ رسیده ـ چاپ سنگی تبریز خط نستعلیق سال ۱۳۳۳ وقفی فهرستی « ۲۹۵ »

رسالهٔ جبر واختیار

عربی ـ مؤلف آقا باقر معروف بوحید بهبهانی (۲) رساله را در کلمات المحققین شمارهٔ ۵۰۰ به بینید .

۳۱۲ـ۳۱۳ـ۳۱۴ رسالهٔ جبر و تفویض

عربی . مؤلف معاصر شریف العلماء شیخ محمد تقی بنی مهد انکرودی ـ رساله درنفی جبر وتفویض واثبات امر بین الامرین است . چاپ سربی تهران چاپخانهٔ ایران بسال ۱۳۵۱ وقفی مؤلف دراردی بهشت ۱۳۱۷ «۲۸۵» و«۲۸۶» و « ۲۸۷ »

۳۱۵-۳۱۶-۳۱۷ رسالهٔ جمع بین رأیین

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۲۶ خطی . مصنف ابونصر فارابی ـ رساله درتوضیح و رفع توهم تخالف برخی ازآراء افلاطون وارسطو درموضوعات منطقی وفلسفی واخلاقی وبیان توافق رأی هردو دانشمند درآن مسائل است . چاپ سنگی خط نسخ تهران بسال ۱۳۱۵ وقفی فهرستی وقفی نائینی ـ وقفی قائم مقام « ۲۸۸ » و«۲۸۹» و«۲۹۰»

رسالهٔ حشریه

عربی ـ مؤلف ملا صدرا ـ رسالهٔ دراثبات حشر تمام موجودات از ذوی العقول وغیرها است . رساله‌رادرحاشیهٔ مبدأ ومعاد شمارهٔ ۵۵۳ به‌بینید .

---

(۱) عضو مجمع علمی دمشق و استاد دانشگاه تهران متوفای اواخر تیر ۱۳۲۰ (۲) ترجمه‌اش درجلد پنجم فهرست ذکر خواهد شد .

رساله دررأی افلاطون وارسطو

عربی ـ مؤلف میرداماد ـ مختصریست درنقد رسالهٔ جمع بین رأیین فارابی در مسئله حدوث وقدم عالم . تاریخ ختم تألیف سال ۱۰۲۰ است . رساله‌را درحاشیه قبسات شمارهٔ ۴۹۸ بنام رساله فی‌مذهب ارسطا طالیس به بینید .

۳۱۸ رساله دررد باب

فارسی ـ مؤلف حاج میرزا کریمخان کرمانی ـ رساله دررد فرقهٔ بابیه است که بفرمان ناصرالدین شاه درتهران تألیف کرده . تاریخ ختم تألیف ۱۹ رمضان ۱۲۸۳ است . چاپ سنگی خط نسخ ـ محل چاپ گمان میرود تبریز باشد . وقفی نائینی « ۲۲۳ »

۳۱۹- ۳۲۰- ۳۲۱- ۳۲۲ رسالهٔ رد بر تناسخ

فارسی . مؤلف معاصر شریف العلماء شیخ محمد تقی بنی مهد لنکرودی ـ رساله در ابطال تناسخ وبیان چگونگی حال انسان پس ازمرك ورد عقیدهٔ روحیون قائل بتناسخ میباشد . چاپ سربی چاپخانهٔ آفتاب تهران بسال ۱۳۱۷ خورشیدی ـ وقفی مؤلف درمرداد ۱۳۱۷ «۲۶۷» و «۲۶۸» و«۲۶۹» و« ۲۷۰»

۳۲۳ رسالهٔ رکن رابع

فارسی ـ مؤلف حاج میرزا کریمخان ـ رساله دربیان مسئلهٔ رکن‌رابع (مدعای شیخیه) است که در اثر پرسش میرزا محمد خان سپه سالار (ازفرزند مؤلف محمد رحیمخان) تألیف نموده . تاریخ ختم تألیف ۷ شوال ۱۲۸۲ چاپ سنگی بمبئی خط نستعلیق سال ۱۳۱۳ وقفی فهرستی « ۲۹۴ »

رساله در روان شناسی

به‌بینید رساله در نفس ناطقهٔ انسان شمارهٔ ۳۲۸

۳۲۴ رساله درعلم امام ۴

عربی ـ مؤلف سید عبدالحسین ازافاضل نیمه اول سدهٔ ۱۴ رساله دربیان کمیت و کیفیت علم امام ٤ است ظاهراً رساله موسوم است به (معارف السلمانی بمراتب الخلفاء الرحمانی) رساله مصدر است بصورت اجازهٔ مؤلف ازمیرزا محمدحسن شیرازی وتقریظهای فاضل ایروانی وآخوند ملا لطف الله مازندرانی . چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ بسال ۱۳۱۳ وقفی فهرستی «۲۹۶»

رسالة فی علوم الحقائق وحکم الدقائق

عربی ـ منسوب بشیخ سعدالدین حموی (۱) مختصریست عرفانی درمعرفة‌الله . رساله‌را

---

(۱) محمد بن‌مؤید بن ابی‌بکر بن ابی‌الحسن بن‌محمد بن‌حمویه متوفای در ۱۰ ذیحجه ۶۵۰ یا ۶۵۸ بسن ۶۳ سالگی مدفون دربحرآباد خراسان (طرائق‌الحقائق ج ۲)

در کتاب مجموعة الرسائل شمارهٔ ۵۶۱ ص۴۸۸ به‌بینید ـ

رسالة القدس

فارسی - منسوب بشیخ شطاح روز بهان بقلی. رساله‌ایست درعرفان وتصوف وبر۱۲ باب ترتیب یافته. این رساله درحاشیهٔ سبع المثانی شمارهٔ ۳۰۸ ادبیات چاپی ازصفحهٔ ۳۴۴ تا۳۹۲ بچاپ رسیده .

رسالة القدسية فی اسرار النقطة الحسیه

عربی - مؤلف ملاصدرا . رساله ایست عرفانی درعلم حروف وبیان معنی نقطه ـ رساله‌را درحاشیهٔ مبداء ومعاد شمارهٔ ۵۵۳ به‌بینید .

رساله درقوس قزح

عربی - مؤلف ابومحمدمحمد سعدالله. رساله در بیان قوس وهاله وتوضیح این مبحث‌از کتاب شرح هدایهٔ میبدی است که بدرخواست شخصی بنام‌حاج ابوعبدالرحمن‌محمدحسین تألیف نموده . این رساله را ضمیمهٔ شرح هدایة الحکمه شمارهٔ ۳۸۱ به بینید .

۳۲۵ الرسالة اللدنیه

عربی . مؤلف ابوحامد غزالی ـ رساله ایست دراثبات علم لدنی غیبی که‌در ۵ فصل‌ترتیب یافته ـ رساله فی کنه مالابد للمرید منه ضمیمهٔ این رساله است ـ چاپ سربی چاپخانهٔ کردستان العلمیه مصر ـ سال ۱۳۲۸ وقفی قائم‌مقام « ۲۹۲ »

رساله درموضوع خلافت وموضوع علم

عربی . دو رساله‌ایست بی دربی اثرخامهٔ آقا محمد رضا قومشهٔ اصفهانی متوفای ۱۳۰۶ از اساتید حکمت وعرفان ودرمدرسهٔ میرزا شفیع تهران افادت وتدریس مینموده ومدرس یکانهٔ کتاب فصوص‌الحکم بوده (۱) این دورساله ضمیمهٔ رسالهٔجمع بین رائین شمارهٔ ۳۱۵میباشده

۳۲۶ رسالهٔ نبوت خاصه

فارسی ـ مؤلف معاصر سید اسدالله بن زین‌العابدین میرسلامی خارقانی که درتاریخ چاپ درتهران میزیسته ـ رساله دراثبات نبوت خاصه وابدیت دین اسلام باستفاده ازبراهین واردهٔ در قرآن است ـ چاپ سربی چاپخانهٔ دانش تهران سال ۱۳۵۲ وقفی‌محمد هاشم افسر در بهمن ۱۳۱۲ « ۲۹۷ »

---

(۱) المآثر والاثار

۳۲۷ رساله درنفس

عربی ـ منسوب بشیخ الرئیس ـ رساله ایست در بیان قوای نفس انسان که بر ۱۰ فصل مرتب و بامیری اهداء نموده است. نسخه مصدر بمقدمه و مصحح بتصحیح ادوا ردبن کرنیلیوس فاندیك امریکائی صاحب اکتفاء القنوع است. بنقل مصحح نسخهٔ خطی این رساله تنها در کتابخانهٔ لیدن و کتابخانهٔ میلان است. درسدهٔ ۱۶ م اندرواس الپاجس ایطالیائی رساله را ترجمه بلاتینی نموده وبچاپ رسیده ودر ۱۸۷۱ م خاورشناس آلمانی دکتر صموئیل لانداور این رساله را مطالعه نمود و پس ازتحقیقات لازمه اصل نسخه را در سال ۱۸۷۵ در مجلد ۲۹ ازمجلهٔ خاور شناسان نشر داده ودر ۱۸۸۲ جایمس مدلتون مکدونالد انکلیسی رساله را با ترجمهٔ انکلیسی بچاپ رسانید. تحدید زمان تألیف رساله وتشخیص امیری که رساله باو اهداء شده بعقیدهٔ خاور شناس آلمانی مذکور امیر نوح بن منصور سامانی است و این رساله را شیخ در همان هنگامیکه دربخارا بوده تألیف کرده ـ چاپ سربی چاپخانه معارف مصر سال ۱۳۲۵ وقفی نائینی « ۲۹۸ »

۳۲۸ رساله درنفس ناطقهٔ انسان

فارسی. مکررشمارهٔ ۵۸۷ خطی ـ مصنف ومترجم شیخ الرئیس رساله ازروی نسخهٔ محرفی چاپ شده وهویت آن برناشر بطورقطع مشخص نبوده وبهمین جهت بنام رساله درروانشناسی ضبط و نشریافته ـ رساله مصدراست بمقدمهٔ در ترجمه شیخ الرئیس از فاضل معاصرمحمود شهابی ـ استاد دانشگاه تهران ـ چاپ سربی چاپخانهٔ دانش تهران بسال ۱۳۱۵ خورشیدی ـ هدیهٔ وزارت فرهنك درمرداد ۱۳۱۸ « ۶۷۳۹ »

۳۲۹ رسالهٔ نور

فارسی ـ مؤلف سید ابوالقاسم بن حسین بن نقی رضوی قمی لاهوری متوفای ۱۴ محرم ۱۳۲۴ رساله درپاسخ و رد شبههٔ ازمسیحیون است ـ تاریخ ختم تألیف ۱۵ شعبان ۱۳۱۴ است. فرزند مؤلف رساله‌را ترجمه به اردو نموده. ترجمه رساله درحاشیه رساله مدون است. چاپ سنگی لاهور ـ خط نستعلیق. بسال ۱۳۱۴ وقفی شجیعی درفروردین ۱۳۱۵ « ۳۰۰ »

رسالهٔ نوربخش

فارسی ـ منسوب بسیدمحمد بن محمد بن عبدالله قطیفی احسائی ملقب بەنوربخش متولد در ۷۹۵ درقاین متوفای پنجشنبه ۱۴ ربیع الاول ۸۶۹ دردیهٔ احداثی خودش موسوم به سولقان از محال تهران ـ مرید خواجه اسحق ختلانی وازاقطاب سلسلهٔ عرفاء نور بخش است (۱) رساله

(۱) مجالس المؤمنین. طرائق الحقائق ج ۲

دربیان احوال واصطلاحات صوفیه است ومرتب است بر ۸ باب: ۱ درتفاوت مراتب‌سالکان ۲ در اطوار وانوار ۳ درعوالم کلیه ۴ درسیرسالکان ۵ دررؤیا ومکاشفات ومشاهدات ومعاینات ۶ درمراتب تجلیات ۷ درحقیقت عالم مثال ۸ در کیفیة لباس سیاه ـ بمسطور دردیباچه رساله را بخواهش شیخ اسحق ملتانی تألیف کرده. رساله در حاشیه سبع المثانی شمارهٔ ۳۰۸ ادبیات چاپی ازصفحهٔ ۱۲۰ تاصفحهٔ ۱۴۰ بچاپ رسیده. به‌آن شماره مراجعه شود.

۳۳۰ رسالهٔ نورعلی‌نور

فارسی ـ مؤلف میرزا ابوالقاسم ذهبی شیرازی رساله پاسخ ۷ پرسش عرفانی فرزندش جلال الدین و۷ پرسش میرزا عبدالکریم درمسائل اعتقادی وغیرها است چاپ سنگی شیراز خط نستعلیق ـ سال ۱۳۲۲ وقفی‌فهرستی «۲۹۹»

رسالهٔ نور وحدت

فارسی ـ مؤلف خواجه عبدالله معروف بخواجه حوراء متخلص بمغربی‌رساله ایست در معارف واخلاق که درشب جمعه ۳ ربیع الاول ۱۰۵۳ درمجلس اطعام یادبود سالیانه خواجه بهاء الدین محمد نقشبندی «۱» شروع بدان نموده است. این رساله را ضمن معارف‌العوارف شمارهٔ ۵۸۷ به‌بینید.

رساله در وحدة وجود

عربی ـ نسبت داده‌شده است بشیخ بهائی معروف ـ رساله را در مجموعة الرسائل شمارهٔ ۵۶۱ ص۲۹۳ به‌بینید

۳۳۱ ریاض العرفان فی‌معرفة خالق‌الانس والجان

فارسی. مؤلف‌خان‌صاحب میرزامحمد ملك الکتاب ـ مختصری‌است‌دراصول‌دین واخلاق ودر آن‌درج اشعار وداستانهای کوچك نموده و بریکمقدمه وده‌باب مرتب است وآنرا بنام محمد حامد علیخان بهادر فرمانفرمای رامپور معنون نموده است ـ چاپ سنگی بمبئی خط‌نستعلیق ـ سال ۱۳۲۶ خریداری آستانقدس ـ درتیر ۱۳۱۰ «۳۰۱»

۳۳۲ ریشهٔ شیعه وپایه‌های آن

فارسی ـ مترجم معاصر علیرضا خسروانی ـ ترجمهٔ کتاب اصل‌الشیعه واصولها تألیفی شیخ محمد الحسین آل کاشف الغطاء نجفی است که دربیان تاریخ پیدایش مذهب شیعه وعقائد مذهب اثنی عشریه دراصول وفروع است ـ چاپ‌سربی شرکت سهامی چاپ تهران بسال ۱۳۱۷ خورشیدی ـ خریداری آستانقدس درسال ۱۳۱۸ «۶۷۴۰»

---

(۱) متوفای ۳ ربیع الاول ۷۹۱

(حرف ز)

۳۳۴-۳۳۳ زادالمسافرین

فارسی. مکرر شمارهٔ ۷۴۲ خطی- مؤلف ناصربن‌خسرو قبادیانی. چاپ سربی برلین بسال ۱۳۴۱ وقفی نائینی خریداری آستانقدس دوتیر ۱۳۱۰ «۳۰۲» و «۳۰۳»

۳۳۵ زبدة‌البیان فی جواب الاخوان

فارسی. مؤلف معاصر سید حسین عرب باغی رضائیه. رساله‌ایست دربیان حکمت تشریع خمس وزکوة تاریخ ختم تألیف ۶ جمادی الثانی ۱۳۵۱ است. چاپ سربی رضائیه - وقفی مؤلف درمرداد ۱۳۱۶ «۳۰۴»

زبدة الحقائق

عربی. مؤلف عزیز نسفی (۱) رساله ایست درشناسائی عالم کبیر وصغیر ومبداء ومعاد به مسالك اهل شریعت وحکمت و وحدت که اختصار ازرساله مبدأ ومعادش نموده - این رساله را ضمیمهٔ کتاب اشعة اللمعات شمارهٔ ۱۴۱ به‌بینید.

۳۳۶ زینة العباد

عربی- مؤلف سید مهدی قزوینی - کتاب رد برارشاد العوام حاج‌میرزا کریمخان است. تاریخ ختم تألیف ۲ جمادی الثانی ۱۳۴۶ - چاپ سربی نجف چاپخانهٔ علوی بسال ۱۳۴۱ وقفی مؤلف درخرداد ۱۳۱۱ «۳۰۶»

(حرف س)

۳۳۷ سئو آلات احمدی

فارسی. مؤلف حاج‌زین العابدین‌خان کرمانی. کتاب درحل شبهات وپاسخ پرسشهائی است دربرخی ازمسائل اعتقادی که میرزا احمد شیخ الاسلام بهبهانی ازمؤلف نموده. تاریخ ختم تألیف ۲۱ رجب ۱۲۳۳ است. چاپ سنگی نسخ تبریز بسال ۱۳۳۷ وقفی میرزا ابوالقاسمخان ابراهیمی دردیماه ۱۳۲۱ «۷۹۶۵»

۳۳۸ سبیل الرشاد فی اثبات المعاد

عربی - مؤلف آقاعلی زنوزی مدرس - رساله ایست استدلالی دراثبات معاد جسمانی که

(۱) کشف الظنون ج۱ ص۵۶۳ ج ۲ س ۶

در آغاز بعنوان تعلیقه برمبحث معاد اسفار نوشته سپس آنرا مرتب ورساله جداگانه نموده ــ چاپ سنگی تهران خط نسخ ــ سال ۱۳۱۰ وقفی فهرستی «۳۰۹»

سبیل النجاة

فارسی ــ مؤلف میرزا محمد تنکابنی صاحب کتاب قصص العلماء . رساله صورت مناظرهٔ مؤلف است با کشیشی درموضوع نبوت درتنکابن بسال ۱۲۹۶ نموده است ــ این رساله ضمیمهٔ کتاب قصص العلماء چاپ شده . بشمارهٔ ۱۶۰ تاریخ چاپی ببینید .

۳۳۹ سر الروح

عربی ــ مؤلف برهان الدین ابوالحسن ابراهیم بن عمر بن حسن الرباط بن ابی بکر بقاعی . شافعی متولد ۸۰۹ متوفای ۸۸۵ دردمشق (۱) کتاب اختصار وتلخیص وتبویب کتاب الروح ابن قیم جوزیه است که مرتب است بر ۱۰ مسئله مربوط بروح ــ چاپ عربی مصر چاپخانهٔ سعادت سال ۱۳۲۶ . خریداری آستان قدس درمرداد ۱۳۱۰ «۳۱۰»

۳۴۰-۳۴۱-۳۴۲ سرمایهٔ ایمان

فارسی ــ مکرر شمارهٔ ۷۵۳ خطی . مؤلف ملاعبدالرزاق لاهیجانی ــ چاپ سنگی بمبئی خط نستعلیق ــ سال ۱۳۰۴ ــ وقفی فهرستی ونفی شجیعی درفروردین ۱۳۱۵ ــ وقفی فهرستی ــ ازنسخهٔ شمارهٔ ۳۴۲ یکبرگ اول وچهاربرگ آخر آن افتاده است «۳۱۲» و «۳۱۳» و «۳۱۱»

۳۴۳ سعادت نامه

فارسی ــ مکرر شمارهٔ ۶۶۹ خطی . مؤلف حاج ملاسلطانعلی گنابادی ــ چاپ سنگی تهران . خط نستعلیق سال ۱۳۰۸ وقفی قائم مقام «۳۱۴»

۳۴۴ سلسبیل

فارسی ــ مؤلف حاج میرزا ابوالحسن اصطهباناتی لاری فرزند حاج اسمعیل تاجر و دخترزادهٔ سیدجعفر کشفی متولد درحدود ۱۲۵۰ واندی دراصطهبانات متوفای در ۱۳۳۸ در شهرستان یزد ومشهد تحصیل نموده ودرعلوم عقلی ونقلی وریاضیات از اعلام دورهٔ خود بوده . ودرقصبهٔ اصطهبانات میزیسته (۲) کتاب حاوی لباب اصول دین است . بمشرب عرفانی که باشارهٔ شیخ محمد باقر شیخ الاسلام تألیف نموده . تاریخ ختم تألیف ۱۳۱۲ است . چاپ سنگی خط نسخ بمبئی چاپخانهٔ ناصری بسال ۱۳۱۲ وقفی فهرستی «۳۱۵»

---

(۱) الاعلام ج ۱ . کشف الظنون ج ۲

(۲) فارسنامه ج ۲ ص ۱۷۸ الذریعه ج ۳ ص ۱۴۴

۳۴۵ سلطانیه

فارسی ۰ مکرر ۳۱ چاپی. مؤلف حاج محمد کریمخان ـ چاپ سنگی بمبئی ـ خط نستعلیق سال ۱۲۷۷ وقفی نائینی «۳۱۶»

۳۴۶ سه مقالهٔ نوقانی

فارسی ۰ مؤلف شیخ علی اکبر بن موسی نوقانی خراسانی جلایر متولد در ۱۳۰۱ قمری در مشهد ۰ نزد صاحب کفایة الاصول تلمذ نموده . مشایخ حدیثش شیخ عبدالله مازندرانی ومیرزا محمد تقی شیرازی وحاج میرزا حسین علوی سبزواری است (۱) درشعر فقیر تخلص می‌دارد واکنون ازمعارف مدرسین سطوح فقهی واصولی مشهد است . کتاب خلاصهٔ معتقدات اسلامی واحتجاج با فرق نصارا ومادیون وابطال گفتار آنان است که بخامهٔ روان وبصورت داستان نگارش یافته تاریخ ختم تألیف ۶ صفر ۱۳۴۹ چاپ سربی مشهد چاپخانهٔ نور بسال ۱۳۴۹ وقفی مؤلف درمهر ۳۱۱ «۴۳۱۱»

۳۴۷ سیر حکمت در اروپا ج ۱

فارسی ـ مؤلف ذکاء الملك محمدعلی فروغی ـ کتاب تاریخچهٔ مجملی ازفرهنك و عقائد فلسفی وترجمهٔ فلاسفه اروپا است از زمان باستان تا اوائل سدهٔ ۲۰ میلادی که درسه جلد انجامیده ۰ این جلد دربیان پیدایش وگردش فلسفه است درباختر اززمان دیرین تا دورهٔ دکارت ومذیل است به ترجمهٔ کتاب : گفتار درطریقهٔ درست راه بردن عقل تألیفی دکارت دانشمند فرانسوی (۲) تاریخ ختم تألیف این جلد ۱۳۱۰ خورشیدی است ۰ چاپ سربی تهران سال ۱۳۱۰ خریداری آستان قدس در بهمن ۱۳۱۶ « ۴۱۷ »

۳۴۸ سیر حکمت دراروپا ج ۲

فارسی ـ مکرر پیش. این جلد تاریخچهٔ فلسفه وفلاسفه ازسدهٔ ۱۷ تاپایان سدهٔ ۱۸ است.

(۱) ازاعلام عصر و جامع معقول ومنقول معاصر بود ۰ بروایت آقاشیخ علی اکبر نوقانی سابق الذکر «که ازصاحب ترجمه شفاها شنیده اند » درسن هفده سالگی باجازه حکیم سبزواری درمحضر درس حکمت حاضر شده وکتاب اسفار را نزد حکیم سبزواری خوانده وپس ازتکمیل حکمت رهسپار بسامراء شده نزد میرزا محمدحسن شیرازی تحصیل علوم نقلی را نموده و بمقام عالی اجتهاد نائل گشت ۰ پس از طی مدارج تحصیلی بسبزوار بازگشت نموده ودارای مرجعیت ومقبولیت تامی درآنشهر بود وهم بنقل مشارالیه درسن حدود صدسالگی این جهان را وداع گفت ودرمقبره استادش حکیم سبزواری دفن شد ۰ الذریعه ج ۱ ص ۴۹۱ وج ۴ ص ۳۲۶ نام پدر صاحب ترجمه را محسن وتاریخ تولدش را در ۱۲۶۸ وفوتش را در ۲۳ شوال ۱۳۵۲ ضبط کرده است ۰

(۲) متولد ۱۵۹۶ درلاهه متوفای ۱۶۵۰م درپایتخت سوئد

درآغاز بعنوان تعلیقه برمبحث معاد اسفار نوشته سپس آنرا مرتب ورساله‌جداگانهٔ نموده ـ چاپ سنگی تهران خط‌نسخ ـ سال ۱۳۱۰ وقفی‌فهرستی «۳۰۹»

سبیل النجاة

فارسی ـ مؤلف میرزامحمد تنکابنی صاحب کتاب قصص العلماء . رساله صورت‌مناظرهٔ مؤلف است باکشیشی درموضوع نبوت درتنکابن بسال ۱۲۹۶ نموده است ـ این رساله ضمیمهٔ کتاب قصص العلماء چاپ‌شده، بشمارهٔ ۱۶۰ تاریخ چاپی به‌بینید .

۳۳۹ سر الروح

عربی ـ مؤلف برهان الدین ابوالحسن ابراهیم بن عمر بن حسن الرباط بن ابی‌بکر بقاعی . شافعی متولد ۸۰۹ متوفای ۸۵۸ دردمشق (۱) کتاب اختصار وتلخیص وتبویب کتاب الروح ابن‌قیم جوزیه است که مرتب است بر ۱۰ مسئله مربوط بروح ـ چاپ سربی مصر چاپخانهٔ‌سعادت سال ۱۳۲۶ خریداری آستان‌قدس درمرداد ۱۳۱۰ «۳۱۰»

۳۴۰-۳۴۱-۳۴۲ سرمایهٔ ایمان

فارسی ـ مکررشمارهٔ ۷۵۳ خطی . مؤلف ملاعبدالرزاق لاهیجانی ـ چاپ سنگی بمبئی خط‌نستعلیق ـ سال ۱۳۰۴ ـ وقفی‌فهرستی ونفی شجیعی درفروردین ۱۳۱۵ ـ وقفی‌فهرستی ـ ازنسخهٔ شمارهٔ ۳۴۲ یکبرگ اول وچهاربرگ آخر آن افتاده است «۳۱۲» و«۳۱۳» و «۳۱۱»

۳۴۳ سعادت نامه

فارسی ـ مکررشمارهٔ ۶۶۹ خطی . مؤلف حاج ملاسلطانعلی گنابادی ـ چاپ سنگی تهران . خط‌نستعلیق سال ۱۳۰۸ وقفی قائم مقام «۳۱۴»

۳۴۴ سلسبیل

فارسی ـ مؤلف حاج میرزا ابوالحسن اصطهباناتی لاری فرزند حاج اسمعیل تاجر و دخترزادهٔ سیدجعفر کشفی متولددرحدود ۱۲۵۰ واندی دراصطهبانات متوفای در ۱۳۳۸ در شهرستان یزد ومشهد تحصیل‌نموده ودرعلوم عقلی ونقلی وریاضیات از اعلام دورهٔ خود بوده . ودرقصبهٔ اصطهبانات میزیسته (۲) کتاب حاوی لباب اصول‌دین است . بمشرب عرفانی که‌باشارهٔ شیخ محمد باقر شیخ الاسلام تألیف نموده. تاریخ ختم تألیف ۱۳۱۲ است. چاپ سنگی خط‌نسخ بمبئی چاپخانهٔ ناصری بسال ۱۳۱۲ وقفی فهرستی «۳۱۵»

---

(۱) الاعلام ج ۱. کشف الظنون ج ۲

(۲) فارسنامه ج ۲ ص ۱۷۸ الذریعه ج ۳ ص ۱٤٤

۳۴۵ سلطانیه

فارسی ، مکرر ۳۱ چاپی . مؤلف حاج محمد کریمخان ـ چاپ سنگی بمبئی ـ خط نستعلیق سال ۱۲۷۷ وقفی نائینی «۳۱۶»

۳۴۶ سه مقالهٔ نوقانی

فارسی ، مؤلف شیخ علی اکبر بن موسی نوقانی خراسانی جلایر متولد در ۱۳۰۱ قمری در مشهد ، نزد صاحب کفایة الاصول تلمذ نموده . مشایخ حدیثش شیخ عبدالله مازندرانی و میرزا محمد تقی شیرازی و حاج میرزا حسین علوی سبزواری است (۱) در شعر فقیر تخلص می دارد و اکنون از معارف مدرسین سطوح فقهی و اصولی مشهد است . کتاب خلاصهٔ معتقدات اسلامی و احتجاج با فرق نصارا و مادیون و ابطال گفتار آنان است که بخامهٔ روان و بصورت داستان نگارش یافته تاریخ ختم تألیف ۶ صفر ۱۳۴۹ چاپ سربی مشهد چاپخانهٔ نور بسال ۱۳۴۹ وقفی مؤلف در مهر ۳۱۱ «۴۳۱۱»

۳۴۷ سیر حکمت در اروپا ج ۱

فارسی ـ مؤلف ذکاء الملک محمدعلی فروغی ـ کتاب تاریخچهٔ مجملی از فرهنگ و عقائد فلسفی و ترجمهٔ فلاسفه اروپا است از زمان باستان تا اوائل سدهٔ ۲۰ میلادی که در سه جلد انجامیده ، این جلد در بیان پیدایش و گردش فلسفه است در باختر از زمان دیرین تا دورهٔ دکارت و مذیل است به ترجمهٔ کتاب : گفتار در طریقهٔ درست راه بردن عقل تألیفی دکارت دانشمند فرانسوی (۲) تاریخ ختم تألیف این جلد ۱۳۱۰ خورشیدی است . چاپ سربی تهران سال ۱۳۱۰ خریداری آستان قدس در بهمن ۱۳۱۶ « ۴۹۷ »

۳۴۸ سیر حکمت در اروپا ج ۲

فارسی ـ مکرر پیش . این جلد تاریخچهٔ فلسفه و فلاسفه از سدهٔ ۱۷ تا پایان سدهٔ ۱۸ است .

---

(۱) از اعلام عصر و جامع معقول و منقول معاصر بود . بروایت آقا شیخ علی اکبر نوقانی سابق الذکر «که از صاحب ترجمه شفاها شنیده اند » درسن هفده سالگی باجازه حکیم سبزواری درمحضر درس حکمت حاضر شده و کتاب اسفار را نزد حکیم سبزواری خوانده و پس از تکمیل حکمت رهسپار بسامراء شده نزد میرزا محمدحسن شیرازی تحصیل علوم نقلی را نموده و بمقام عالی اجتهاد نائل گشت . پس از طی مدارج تحصیلی بسبزوار بازگشت نموده و دارای مرجعیت و مقبولیت تامی در آنشهر بود و هم بنقل مشارالیه درسن حدود صد سالگی این جهان را وداع گفت و درمقبره استادش حکیم سبزواری دفن شد . الذریعه ج ۱ ص ۴۹۱ و ج ۴ ص ۳۲۶ نام پدر صاحب ترجمه را محسن و تاریخ تولدش را در ۱۲۶۸ و فوتش را در ۲۳ شوال ۱۳۵۲ ضبط کرده است .

(۲) متولد ۱۵۹۶ در لاهه متوفای ۱۶۵۰ م در پایتخت سوئد

چاپ سربی تهران چاپخانه مجلس بسال ۱۳۱۸ خورشیدی. اهدائی وزارت فرهنگ ایران در ۱۳۱۸
« ۶۷۴۱ »

۳۴۹ سیر حکمت در اروپا ج ۳

فارسی. مکرر پیش ـ این جلد در بیان سیر فلسفه از آغاز سدهٔ ۱۹ میلادی تا زمان حاضر است. چاپ سربی چاپخانهٔ بانک ملی تهران در ۱۳۲۰ خورشیدی. خریداری آستانقدس در آذر ۱۳۲۲ «۸۱۲۵»

۳۵۰ سیف الامة و برهان الملة

فارسی. مؤلف مولانا احمد بن مولانا مهدی بن ابی ذر نراقی کاشانی متخلص بصفاء متولد ۱۱۸۵ یا ۱۱۸۶ متوفای شب یکشنبه ۲۳ ربیع الثانی ۱۲۴۵ (۱) یا حدود ۱۲۴۴ مدفون در نجف صحن روضهٔ علوی ۴ درسمت پشت سر (۲) عمدهٔ تحصیلاتش نزد پدر بزرگوارش بوده وروایت میکند از پدرو بحرالعلوم و کاشف الغطاء ومیرزا محمدمهدی شهرستانی. مولانا ازاعلام جامع دورهٔ خودبوده وبداشتن جودت فهم وقریحه وذکاوت وپشت کار کمتر استاد دیده است ـ کتاب رد برشبهات هنری مارتن انکلیسی است که باشارهٔ نایب السلطنه عباس میرزا تألیف نموده. کتاب مرتب برسه باب است: ۱ در ذکر فوآئد چند ۲ در اثبات نبوت ۳ در رد شبهات و تمویهات ـ ومصدراست بفهرست وفرهنگی درترجمه واعراب کلمات عبری. تاریخ ختم تألیف ۱۷ صفر ۱۲۳۳ چاپ سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۲۶۷ وقفی فهرستی «۳۱۸»

۳۵۱ السیف الصقیل فی الرد علی رسالة برهان الجلیل

عربی. مؤلف شیخ بکر بن سید عمر بن سید احمد بن سید موسی تمیمی داری حنفی نابلسی. کتاب در رفع افترا آت وکشف تمویهات رساله برهان الجلیل (نشریهٔ مسیحیون پروتستانت) و اثبات تحریف وتناقض توراة واناجیل رائجه و رد نصارا وبیان فوائد واتقان وحقانیت دین اسلام است. مؤلف کتابرا بنام سلطان عبدالحمید خان خلیفهٔ عثمانی ممنون داشته. تاریخ ختم تألیف ۲۸ ذیحجه ۱۳۰۸ است. کتاب تنویرالاذهان درحاشیه تدوین شده است. چاپ سربی مصر بسال ۱۳۱۳. وقفی فهرستی «۳۱۹»

سی فصل

به بینید اجوبة المسائل شمارهٔ ۱۰۰ را

---

(۱) الذریعه ج ۱ ص ۲۶۷ (۲) هدیة الاحباب

۳۵۲ سیف الفرقان فی تعریف الکفر و الایمان

فارسی. مؤلف سید علی قمی حایری لاهوری ـ رساله پاسخ است از پرسش تعریف و مدارج جزآء کفر و ایمان و اسلام. تاریخ ختم تألیف ۲ جمادی الثانی ۱۳۱۴ است. چاپ سنگی لاهور. خط نستعلیق ۱۳۱۶ وقفی شجیعی در فروردین ۱۳۱۰ «۵۸۵۶»

(حرف ش)

۳۵۳ شارستان

فارسی. مؤلف ـ فرزانه بهرام بن فرهاد اصفهانی از نژاد گودرز کشواد ـ متوفای ۱۰۳۴ در لاهور ـ ارشیراز به پتنه رفته و از شاگردان جمال الدین محمود نیریزی و آذر کیوان است (۱) کتاب در بیان مراتب دانش و عقائد آداب ایرانیان باستانی است که در عنوان چهار چمن ترتیب یافته: ۱ دربیان آفریدهٔ اول در نظم و احوال پیشدادیان ۲ در شکوه کیان و بعضی از مقاصد حکمت ۳ در گذارش اشکانیان و ساسانیان و چند موعظه ۴ در باز نمودن حقیقت حضرات آذریان و بیان ریاضت ایشان ـ چمن چهارم چاپ نشده. چاپ بمبئی ـ خط نستعلیق. سال ۱۲۷۰. وقفی فهرستی «۳۲۰»

۳۵۴-۳۵۵ شافی فی الامامه

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۷۶۰ خطی. مؤلف شریف مرتضی ـ تلخیص الشافی ضمیمهٔ کتاب است چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ بسال ۱۳۰۱ وقفی قائم مقام ـ وقفی فهرستی « ۳۲۱ » و « ۳۲۲ »

۳۵۶-۳۵۷ شرح اشارات

عربی. مکرر شماره ۷۶۵ خطی. شارح خواجه نصیرالدین طوسی. کتاب درین چاپ، حاوی بخشهای سه گانهٔ منطق و طبیعیات و الهیات است. کتاب محاکمات در حاشیه تدوین شده. چاپ سنگی تهران. خط نسخ. بسال ۱۳۰۵ وقفی قائم مقام. وقفی فهرستی «۳۲۳» و «۳۲۴»

۳۵۸ شرح اشارات ج ۱

عربی. مکرر پیش. کتاب درین چاپ بخش منطق را ندارد. شرح امام فخر رازی در حاشیه مدون است. چاپ سربی مصر سال ۱۳۲۵ وقفی نائینی «۴۲۵»

۳۵۹ شرح انجیل برنابا

فارسی. مؤلف. سلیم عبدالاحد و گنان گردنر. مترجم ح. عبهر. رساله ایست حاوی

---

(۱) دبستان المذاهب. مقدمهٔ فرازستان.

ظنون وحدس بافی هائی درابطال انجیل برنابا که پس از نشر ترجمهٔ عربی آن انجیل تألیف شده . چاپ سربی مصر چاپخانهٔ نیل سال ۱۹۲۸ م . وقفی کتابفروشی فرهنگ درسال ۱۳۵۰ «۳۲۹»

۳۶۰ شرح تهذیب

عربی ـ شارح برهان الدین لارمحمد حسینی بنی ـ شرحی است مزجی بر بخش علم کلام از کتاب تهذیب المنطق والکلام ملا سعدتفتازانی. این شرح موسوم است به تنقیح الکلام ابتداء تألیف این شرح ۲ صفر ۱۰۱۵ بوده ودریکشنبهٔ آخر جمادی الاول همانسال درپتن اختتام یافته. چاپ سنگی بمبئی ـ خطنستعلیق سال ۱۳۱۲ وقفی فهرستی « ۳۳۲ »

۳۶۱ شرح جدیدتجریدالاعتقاد

عربی ـ مکررشماره ۷۷۸ خطی . شارح ملاعلی قوشچی ـ چاپ سنگی تهران خطنسخ سال ۱۲۷٤ وقفی نائینی « ۳۳۰ »

۳۶۲ شرح جدیدتجریدالاعتقاد

عربی . مکرر پیش ـ چاپ سنگی تهران ـ خطنسخ سال ۱۲۸۵ وقفی فهرستی « ۳۳۱ »

۳۶۴-۳۶۳ شرح حکمت الاشراق

عربی . مکرر شمارهٔ ۷۸۹ خطی . شارح قطب الدین محمود کازرونی. تعلیقات صدرالدین شیرازی برین شرح درحاشیه تدوین شده ـ چاپ سنگی تهران خطنسخ سال ۱۳۱۵ وقفی فهرستی وقفی قائم مقام «۳۳۳» و «۳۳٤»

۳۶۵ شرح شفاء ومثنوی ج ۱ و ۲

فارسی . مؤلف معاصر سید حق الیقینی ـ کتاب شرحی است ممزوج ومتداخل برمنتخباتی از ترجمهٔ شفاء سید علی بن سید محمد بن سید اسدالله امامی عریضی اصفهانی (۱) ومثنوی مولوی وشرح رسالهٔ عشق شیخ الرئیس ـ چاپ سربی چاپخانهٔ سعادت بشرتهران سال ۱۳۱۶ خورشیدی اهدائی وزارت فرهنگ درمرداد ۱۳۱۸ « ۶۷۴-۶۷۳ »

۳۶۶ شرح عقائد نسفی

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۸۲۲ خطی . شارح ملاسعد تفتازانی . حاشیهٔ کستلی وحاشیهٔ بهشتی وحاشیهٔ خیالی ومتن عقائد درمتن وحاشیه تدوین شده . چاپ سربی اسلامبول بسال ۱۳۱۵ ـ وقفی نائینی «۳۳۵»

---

(۱) ازشاگردان آقاحسین خوانساري . روضات الجنات ص۳۵۸

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب چاپی

۳۶۷-۳۶۸ شرح فصوص الحکم

عربی ـ مکرر شماره ۸۲۴ خطی، شارح داود قیصری ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ سال ۱۲۹۹ وقفی نائینی ـ وقفی فهرستی «۳۳۶» و «۳۳۷»

۳۶۹-۳۷۰-۳۷۱ شرح فصوص الحکمه

عربی ـ مکرر شماره ۸۳۳ خطی. ترجمه شارح را درباب کتب خطی بنگرید ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ بسال ۱۳۱۸ وقفی قائم مقام ـ وقفی فهرستی ـ وقفی نائینی ـ «۳۳۸» و «۳۳۹» و «۳۴۰»

۳۷۲ شرح فقه الاکبر

عربی ـ شارح ابو المنتهی احمد بن محمد مغنیاوی متوفای ۱۰۰۰ (۱) تاریخ ختم تألیف ۹۸۹ است. متن فقه الاکبر درحاشیهٔ کتاب تدوین شده ـ چاپ سربی اسلامبول ـ سال ۱۳۰۹ وقفی فهرستی «۱۷۵۷»

۳۷۳-۳۷۴-۳۷۵ شرح فوائد

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۸۳۸ خطی. شارح شیخ احمد احسائی ـ پاسخ سید کاظم از پرسش های میرزا محمد شفیع ضمیمهٔ کتاب است ـ چاپ سنگی تبریز ـ خط نسخ ـ سال ۱۲۷۴ وقفی فهرستی ـ وقفی قائم مقام ـ وقفی نائینی «۳۴۱» و «۳۴۲» و «۳۴۳»

۳۷۶ شرح گلشن راز

فارسی. شارح حاج میرزا محمد ابراهیم بن محمد علی سبزواری. ترجمه‌اش بنظر نرسید. گمان میرود از فضلاء سدهٔ کنونی باشد ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ سال ۱۳۳۰ وقفی فهرستی «۳۵۰»

شرح گلشن راز

فارسی ـ شارح شناخته نشد. این کتاب را درحاشیهٔ اشعة اللمعات شمارهٔ ۱۴۰ در صفحهٔ ۳۶۸ به‌بینید.

۳۷۷ شرح مثنوی

فارسی. شارح حاج ملاهادی سبزواری. تاریخ ختم تألیف شنبه ۲۰ ربیع الثانی ۱۲۸۳. چاپ سنگی تهران خط نستعلیق ـ سال ۱۲۸۵ وقفی نائینی «۳۵۱»

۳۷۸ شرح مشاعر

عربی. شارح شیخ احمد احسائی ـ شرحی است بقال ـ اقول بر مشاعر ملاصدرا و تمام نظر شارح

---

(۱) عثمانلی مؤلفلری ج۱ . کشف الظنون ج۲ ص۲۰۲

برد وجرح است. چاپ سنگی تبریز بخط نسخ ـ وقفی حاج میرزا حسین یزدی سال ۱۳۳۶ «۳۵۲»

۳۷۹ شرح مقاصد ج ۱ و ۲

عربی. مکرر شمارهٔ ۱۵۲ خطی. شرحی است مفصل وجامع از ملاسعد تفتازانی بر متن مختصر کلامی تألیفش موسوم بمقاصد ـ تاریخ فراغت از تألیف متن ـ سال ۷۸۴ در سمرقند بوده. چاپ سربی اسلامبول ـ سال ۱۳۰۵ وقفی فهرستی «۳۵۳»

۳۸۰ شرح منظومه

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۸۴۸ خطی. مؤلف. حاج ملاهادی سبزواری ـ نسخه درین چاپ ارجوزه درمنطق موسوم به لئالی المنتظمه وهم شرح آن تالیفی مؤلف درصدر نسخه تدوین شده است چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ سال ۱۲۹۸ ـ وقفی فهرستی «۳۵٤»

۳۸۱ شرح منظومه

عربی. مکرر پیش. چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ. سال ۱۳۱۸ وقفی نائینی «۳۵۵»

۳۸۲ شرح منظومه

عربی. مکرر پیش ـ کتاب درین چاپ قسمت منطق را ندارد. چاپ سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۲۹۸ وقفی نائینی «۳۵٦»

۳۸۳ شرح مواقف

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۸۵۲ خطی. شارح میرسید شریف علی گرکانی. چاپ سنگی هندوستان خط نستعلیق سال ۱۲۹٤ وقفی فهرستی «۳۵۷»

۳۸۴-۳۸۵-۳۸٦-۳۸۷ شرح مواقف ج ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ٦ و ۷ و ۸

عربی ـ مکرر پیش. کتاب درین چاپ در ۸ جزء وضمن چهار جلد طبع وتدوین شده ـ صفحات کتاب مذیل بحاشیه حسن چلبی وحاشیه عبدالحکیم سیالکوتی است. چاپ سربی مصر بسال ۱۳۲۵ ـ وقفی نائینی «۳۵۸» و «۳۵۹» و «۳٦۰» و «۳٦۱»

۳۸۸ شرح هدایة الحکمه

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۸۵۹ خطی. شارح حسین میبدی ـ در آخر این نسخه رساله قوس وقزح ضمیمه است ـ چاپ سنگی تبریز ـ خط نسخ ـ سال ۱۳۰۵ وقفی فهرستی «۳٦۴»

۳۸۹ شرح هدایة الحکمه

عربی ــ مکرر شمارهٔ ۸۶۵ خطی. شارح ملاصدرا ــ رسائل وفوآئدزیر درحاشیهٔ کتاب تدوین شده است: ۱ فائده درتحقیق حرکت درجوهر ازمیرزا ابوالحسن ۲ رساله اصطلاحات عرفا ازمحیی الدین ۳ اسئلهٔ شیخ ابوسعید ازشیخ الرئیس ۴ و۵ و۶ و۷ تفسیر آیهٔ دخان وسور توحید ومعوذتین ۸ و۹ اسئلهٔ بهمنیار ازشیخ الرئیس ۱۰ و۱۱ و۱۲ و۱۳ و۱۴ و ۱۵ و۱۶ رسائل شیخ الرئیس درمعرفة اشیاء وسرقدر واخلاق وعهد وقوای انسان و سحر و طلسمات ۱۷ رساله درحقیقت‌صلوة ازقاضی‌سعیدقمی ۱۱ درحقیقت تشکیك و اقسام آن از رفیع‌ـ الدین حسینی ۱۹ رساله درماهیت صلوة ازشیخ الرئیس ۲۰ فایدهٔ درنفس از آقاعلی مدرس ۲۱ جواب ملاصدرا بسئوال های خواجه نصیرالدین طوسی که ازشمس الدین خسرو شاهی نموده بود ۲۲ و۲۳ دو فایده درتحقیق اسفار اربعه ازمیرزا رضای اصفهانی و میرزا حسن نوری ــ چاپ سنگی تهران خط نسخ سال ۱۳۱۳ ــ وقفی فهرستی «۳۶۳»

۳۹۰ شرح هدایة الحکمه

عربی ــ مکرر پیش. کتاب دراین‌چاپ تنها شرح فن‌اول آن میباشد ودارای حواشی است از مولوی ابوالحسن حسینعلی‌فتحفوری لکنوی وحاج حافظ محمد عبدالحی وقاضی‌ارتضی علیخان و محمد سعدالله ازافاضل هند که درتاریخ‌چاپ زنده بوده اند ــ چاپ سنگی حیدر آباد دکن خط نسخ سال ۱۲۹۱ وقفی حاج سیدمحمد شوشتری «۳۶۲»

۳۹۱ــ۳۹۲ شفاء ج ۱

عربی ــ مکرر شماره ۸۷۲ خطی. مصنف شیخ الرئیس ابوعلی‌سینا ــ چاپ سنگی تهران خط نسخ ۱۳۰۵ ــ وقفی قائم مقام وقفی فهرستی «۳۶۵» و «۳۶۶»

۳۹۳ شفاء ج ۲

مکرر پیش. نسخه دارای حواشی ازملا اولیاء (۱) وسید احمد عاملی وملا سلیمان و دیگران است. صدر کتاب تعلیقات ملاصدرا برشفاء تدوین‌شده. چاپ سنگی تهران ــ خط نسخ سال ۱۳۰۳ وقفی فهرستی «۳۶۷»

۳۹۴ شفاء العلیل فی مسائل القضاء و القدر والحکمة والتعلیل

عربی. مؤلف شمس الدین ابو عبدالله محمد بن ابی‌بکربن ایوب بن‌قیم جوزیه زرعی دمشقی

---

(۱) ازشاگردان آقای‌حسین خوانساری است.

حنبلی ـ متولد ۶۹۱ متوفای ۷۵۱ شاگرد ابن تیمیه بوده (۱) کتاب در مبحث قضا وقدر وجبر و تفویض ومطالب مربوطه به آن میباشد که در ۳۰ باب انجامیده ـ چاپ سربی مصر ۱۳۲۳ وقفی نائینی «۳۶۸»

۳۹۵ شمع الیقین یا آئینهٔ دین

فارسی ـ مؤلف مولانا حسن بن عبدالرزاق لاهجانی ـ دورهٔ جامع علم کلام واصول عقائد امامیه است ـ چاپ سنگی خط نستعلیق سال ۱۳۰۳ وقفی قائم مقام «۳۶۹»

۳۹۶ شوارق الالهام فی شرح تجرید الکلام ج ۱

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۸۸۰ خطی ـ شارح ملا عبدالرزاق لاهجانی ـ چاپ سنگی تهران خط نسخ ـ سال ۱۲۹۹ وقفی فهرستی «۳۷۰»

۳۹۷ شوارق الالهام ج ۲

عربی ـ مکرر پیش ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ سال ۱۳۰۳ وقفی فهرستی «۳۷۱»

۳۹۸ شوارق الالهام ج ۱

عربی ـ مکرر پیش ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ سال ۱۲۷۷ خریداری آستان قدس در اسفند ۱۳۱۸ «۹۷۴۴»

۳۹۹ شواهد الربوبیه

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۸۸۴ خطی ـ مؤلف ملا صدرا ـ چاپ سنگی تهران خط نسخ ـ سال ۱۲۸۶ وقفی فهرستی «۳۷۲»

(حرف ص)

۴۰۰ صراط الجنه

عربی ـ مؤلف شیخ علینقی گنابادی ـ ارجوزه ایست درعلم کلام ـ تاریخ ختم نظم ـ سال ۱۲۱۶ است (۲) کتاب مصدراست بمقدمهٔ ازشیخ علی نوهٔ مؤلف ودارای تعلیقاتی است بامضاء (ع ل) گویا ازشیخ علی مذکور باشد ـ منظومهٔ نهایة الایجاز ونظم اللئالی ومنظومهٔ درمعانی و بیان و ۵ قصیده ملحق به نسخه است ـ چاپ سنگی تهران خط نسخ سال چاپ گمان میرود ۱۳۰۰ باشد ـ وقفی فهرستی «۳۷۴»

---

(۱) تاریخ آداب اللغة العربیه ج ۲

(۲) درمقدمه کتاب مذکوراست که مؤلف این ارجوزه را شرح نموده وشرح را موسوم داشته بسبیل المعرفه

۴۰۱ ـ ۴۰۲ ـ ۴۰۳ ـ ۴۰۴ ـ ۴۰۵

صراط المستقیم فی معرفة بعض ما یتعلق بالدین القویم ج ۱

فارسی. مؤلف معاصر شیخ محمد جواد بن شیخ غلامرضا قمی. مختصریست استدلالی در عقائد و اصول اخلاق. تاریخ ختم تألیف ۵ صفر ۱۳۵۶ است ـ چاپ سربی سال ۱۳۵۶ وقفی حاج شیخ علی اکبر نهاوندی ـ در آذر ۱۳۱۹ «۷۵۸۳» و «۷۵۸۴» و «۷۵۸۵» و «۷۵۸۶» و «۷۵۸۷»

۴۰۶ صناعیه

فارسی ـ مکرر شماره ۸۸۹ خطی. مؤلف میر فندرسکی ـ نسخه مصدر است بمقدمه مصحح کتاب آقای علی اکبر شهابی ـ چاپ سربی تهران ـ وقفی علی اکبر شهابی در تیر ۱۳۱۹ «۶۷۴۵»

۴۰۷ صواعق البرهان

فارسی. مؤلف . حاج شیخ زین العابدین خان کرمانی. کتاب رد بر دلائل العرفان تألیفی حاج میرزا حیدرعلی اصفهانی مبلغ بهائیان و ابطال مدعای بهائیان است. چاپ سنگی تبریز است. خط نسخ. سال ۱۳۳۱ وقفی نائینی «۳۷۵»

۴۰۸ صواعق المحرقه فی الرد علی اهل البدع والزندقه

عربی ـ مؤلف شهاب الدین ابوالعباس احمد بن محمد بن علی بن حجر مصری سعدی انصاری شافعی اشعری . متولد در مصر در کوی ابوالهیثم معروف با بن حجر هیثمی . متولد در ۸۰۹ متوفای ۹۷۴ هجری قمری برابر ۱۴۰۶ ـ ۱۵۶۰ میلادی درمکه (۱) یا ۹۷۳ قمری (۲) یا رجب ۹۹۴ (۳) از شاگردان جامع ازهر مصر و مفتی مکه بوده . کتاب در مسئلهٔ امامت و خلافت خلفاء راشدین و رد وتشنیع بر شیعهٔ امامیه است ومرتب است بر ۳ مقدمه و ۱۰ باب و یک خاتمه. کتاب تطهیر الجنان واللسان درحاشیهٔ کتاب تدوین شده ـ چاپ سربی مصر سال ۱۳۰۷ وقفی فهرستی «۳۷۶»

(حرف ط)

طرائف وهم ترجمهٔ آن

در باب اخبار به بینید.

---

(۱) الاعلام ج ۱. این تاریخ تولد و وفات که بسال هجری تعین شده با تاریخ میلادی که ذکر شده مخالف است و هم بعید است که مؤلف ۱۶۵ یا ۱۵۴ سال عمر کرده باشد.

(۲) تاریخ آداب اللغة العربیه ج ۳ (۳) روضات الجنات. درین دو کتاب تاریخ ولادت ذکر نشده

طرب المجالس

در باب اخلاق به بینید .

(حرف ع)

۴۰۹ عبقات الانوار فی امامة ائمة الاطهار

ج ۵ از منهج ۲

فارسی . مؤلف مولانا سید حامد حسین ـ کتاب رد است بر کتاب تحفهٔ عبدالعزیز بن ولی الله دهلوی که در آن کتاب اخبار واردهٔ دالهٔ برامامت حضرت امیر المؤمنین ع را تضعیف نموده ـ مولانا درین کتاب ورود آن اخبار را ازپیغمبر ص ع بطریق اهل‌سنت‌ازدورهٔ صحابه وعصر صدور تادورهٔ خودش بتواتر ثابت نموده ومشحون بفوائد وتراجم ودقائق رجالی وتاریخی و کلامی است و در موضوع خودش یکتا و از حسنات روزکار است بواسطهٔ نداشتن تمام مجلدات تبویب تحقیقی کتاب و شمارهٔ مجلدات آن دانسته نشد . موجودی ۴ جلد ازمجلدات منهج دوم کتاب است بشرح زیر : جلد ۵ از منج ۲ درحدیث شریف انامدینة العلم وعلی بابها است . که در دومجلد تدوین شده که‌این جلد وجلد بعد از این است . جلد ۱۲ از منهج ۲ درحدیث مبارك ثقلین نیز در ۲ مجلد صورت گرفته که پی‌درپی ذکر میشود ـ چاپ سنگی لکهنو خط نستعلیق . سال ۱۳۱۷ قمری . وقفی سید نواب حیدر درشهریور ۱۳۱۲ «۳۸۲»

۴۱۰ عبقات الانوار جزء ۲ از ج ۵ از منهج ۲

فارسی ـ مکرر پیش . تتمیم گفتار حدیث پیش است ـ چاپ سنگی لکهنو خط نستعلیق . سال ۱۳۲۷ وقفی سید نواب حیدر درشهریور ۱۳۱۲ «۳۸۳»

۴۱۱ عبقات الانوار ج ۱۲ از منهج ۲

فارسی ـ مکرر پیش . حدیث ثقلین ازین جلد آغاز ودرجلد پس ازین ختم میشود ـ چاپ سنگی ـ لکهنو ـ خط نستعلیق سال ۱۳۱٤ وقفی سید نواب حیدر درشهریور ۱۳۱۲ «۳۸۴»

۴۱۲ عبقات الانوار جزء ۲ ازمجلد ۱۲

فارسی ـ مکرر پیش . بقیهٔ گفتار حدیث ثقلین درین مجلد خاتمه میباید ـ چاپ سنگی لکهنو . خط نستعلیق ـ سال ۱۳٤٤ وقفی سید نواب حیدر در شهریور ۱۳۱۲ «۳۸۵»

عجائب النصوص فی تهذیب الفصوص

عربی ـ مؤلف یکی ازفضلاء که درسال ۱۳۳۵ میزیسته و نامش را پنهان داشته . رساله

تلخیص وتوضیح فصوص الحکمة فارابی‌است. مؤلف کتاب را بناشر نسخه شیخ محیی الدین صبری کردی اهداء نموده ـ این کتاب را درشمارهٔ ۱۸۷ تاج المجامیع به بینید.

۴۱۳ عرجة الاحدیه الی حضرة الاحدیه

فارسی. مؤلف ضیاء الدین شیخ محمد جعفر بن فخرالدین محمد اسمعیل نوری کجوری متوفای ۱۲۹۵ درتهران بسن نزدیك به ۴۰ مدفون دروادی السلام نجف. ازفضلاءاهل منبر بوده کتاب دربیان معراج پیغمبر خاتم ص ۴ ومطالب مربوطهٔ به آن میباشد. تاریخ فراغت ازتألیف ذیحجه ۱۲۸۹ است. چاپ‌سنگی تهران. خط‌نسخ سال ۱۳۲۵ وقفی‌فهرستی «۳۸۶»

عرفان نامه

فارسی. مؤلف حاج ملاعباسعلی کیوان قزوینی. درشرح معنی عرفان وحاوی مطالب فلسفی وعرفانی ومتفرقه است. این کتاب ضمیمهٔ حج‌نامه شمارهٔ ۲۶۳ است.

۴۱۴ عقائد المؤمنین

فارسی مؤلف شیخ عبد الله بن محمد حسن خوراسکانی اصفهانی ملقب بملك النحات که درتاریخ چاپ رساله درمدرسهٔ عبدالله خان تهران میزیسته (۱) رسالهٔ مختصریست دراصول عقائد که برای مجدالسادات سید نورالدین شیرازی تألیف نموده ـ چاپ‌سنگی تهران خط‌نسخ ۱ سال ۱۳۱۴ ـ وقفی‌فهرستی «۳۸۷»

۴۱۵ عقائد نسفی

عربی ـ مؤلف ابوحفص عمر بن‌محمد بن احمد بن اسمعیل نسفی متولد ۴۶۱ درنخشب متوفای ۵۳۷ درسمرقند (۲) رساله متن‌موجزی است درعلم کلام ـ شرح این کتاب‌را بشماره ۸۲۳ خطی به‌بینید. رسالهٔ فقه الاکبر ضمیمهٔ این‌رساله‌است ـ چاپ‌سنگی بخارا ـ خط نستعلیق سال ۱۳۲۶ وقفی‌فهرستی «۳۸۸»

۴۱۶-۴۱۷ العقل الباطن او مکنونات النفس

عربی ـ مؤلف معاصر سلامه موسی مصری ـ کتابی است درمعرفت‌النفس جدید که‌دربرخی‌از مطالب وعوارض نفس انسانی گفتگو مینماید ـ چاپ‌سربی مصر ـ سال ۱۹۲۸ م وقفی‌حاج‌محمد‌تقی ناظم دفتر شهابی در شهریور ۱۳۰۷ «۳۸۹» و«۳۹۰»

العقود الدریة فی ردشبهات الوهابیه

عربی ـ سراینده معاصرحاج سیدمحسن امین عاملی. قصیده ایست دررد شبهات فرقهٔ وهابی

---

(۱) بروایت حاج‌عمادفهرستی. (۲) الاعلام ج ۲

که درجمعهٔ ۴ جمادی الثانی ۱۳۴۵ نظم آن پایان یافته ودرشنبه ۹ ربیع الاول ۱۳۴۷ ازتجدید نظر در آن فراغت یافته. این کتاب ضمیمهٔ کشف الارتیاب شمارهٔ ۴۸۰ است .

عقیده

عربی ـ مؤلف ابوعبدالله محمد بن عبدالله بن تومرت هرغی متمهدی مغربی متولد در روز عاشورا ۴۸۵ متوفای ۵۲۴ مدفون در کوه تنیمل از توابع مراکش (۱) سلسلهٔ پدرانش این است: محمد بن عبدالله بن عبد الرحمن بن هود بن خالد بن تمام بن عدنان بن صفوان بن سفیان بن جابر بن یحیی بن عطا بن ریاح بن یسار بن عباس بن محمد بن حسن بن علی بن ابیطالب ع ازمردمان جبل السوس است . پس از تحصیل ومسافرت در ۵۱۴ درمراکش دعوی مهدویت نموده ـ رساله مختصریست در اثبات واجب ونبوت ـ رساله را درمجموعة الرسائل شماره ۵۶۱ ببینید .

عقیده

عربی ـ مقاله ایست بسیط در اصول عقائد ازشهاب الدین هرون بن بهاء الدین مرجانی قازانی ـ رساله را درشمارهٔ ۵۶۱ مجموعة الرسائل ص ۵۶ ببینید .

۴۱۸-۴۱۹ علم الیقین فی اصول الدین

عربی ـ مؤلف فیض کاشانی ـ کتابی است تحقیقی درخلاصهٔ اصول عقائد ولباب معارف که مرتب برمقدمه و۴ مقصد وهر مقصدی حاوی ابواب وهربابی مشتمل برفصولی است مجموع ابواب ۵۰ است. این کتاب را پس ازعین الیقین تألیف نموده ـ تاریخ شروع به تألیف ذیقعدهٔ ۱۰۴۰ وفراغت ازآن ذیقعدهٔ ۱۰۴۲ بوده است ـ کتابهای عین الیقین ومنهاج النجات ومرآت الاخره ضمیمهٔ است . چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ۱۳۰۳ وقفی فهرستی ـ وقفی حسین آقا زوار وپسران درفروردین ۱۳۱۵ «۳۹۱» و«۳۹۲»

۴۲۰ عین الحق

فارسی ـ مؤلف شیخ علی بن محمد جعفر استرابادی معروف بشریعتمدار متوفای حدود ۱۳۱۵ قمری (۲) رسالهٔ مختصریست در اصول دین ـ چاپ سنگی تهران خط نسخ سال ۱۳۰۸ وقفی فهرستی «۳۹۳»

(حرف غ)

غایت المرام

بشمارهٔ (۴۵۹) فلك النجاة مراجعه شود .

---

(۱) وفیات الاعیان ج ۲ (۲) بروایت مرحوم حاج عماد فهرستی .

(حرف ف)

۴۲۱-۴۲۲-۴۲۳-۴۲۴ فتوحات المکیه ج ۱-۲-۳-۴

عربی . مکرر شمارهٔ ۹۰۸ خطی . مؤلف شیخ محیی الدین بن عربی ـ کتاب در این چاپ در ۴ جلد تدوین شده ـ چاپ سربی مصر سال ۱۲۶۹ و ۱۲۷۰ و ۱۲۷۲ ـ و ۱۲۹۳ وقفی نائینی «۳۹۴» و «۳۹۵» و «۳۹۶ و «۳۹۷»

۴۲۵-۴۲۶-۴۲۷-۴۲۸ فتوحات ج ۱-۲-۳-۴

عربی ـ مکرر پیش ـ چاپ سربی مصر . سال ۱۳۲۹ تاریخ چاپ تنها در آخر جلد چهارم یاد شده است ـ وقفی نائینی «۳۹۸» و «۳۹۹» و «۴۰۰» و «۴۰۱»

۴۲۹- ۴۳۰- ۴۳۱- ۴۳۲- ۴۳۳- ۴۳۴-۴۳۵-۴۳۶

فتوحات

ج ۱- ۲- ۳- ۴- ۵- ۶- ۷- ۸

عربی ـ مکرر پیش ـ کتاب در این چاپ در ۸ جلد تدوین شده ـ چاپ سربی مصر ـ سال ۱۲۹۳ ـ تاریخ چاپ تنها در آخر جلد هشتم یاد شده است. وقفی فهرستی «۴۰۲» و «۴۰۳» و «۴۰۴» و «۴۰۵» و «۴۰۶» و «۴۰۷» و «۴۰۸» و (۴۰۹)

۴۳۷ فرائد

عربی . سراینده میرزا محمد تنکابنی صاحب قصص العلماء . ارجوزه ایست در توحید و اثبات واجب تم که در ۱۰۰۰ بیت و در عنوان ۱۴۰ فریده ترتیب یافته . تاریخ فراغت از نظم دوشنبه ۹ صفر ۱۲۸۳ در شهرستان قم . چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ سال ۱۲۸۳ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ (۶۷۴۹)

۴۳۸ فرائد

فارسی . مؤلف میرزا ابوالفضل محمد بن محمد رضا گلپایگانی مبلغ معروف فرقهٔ بهائیان متوفای حدود ۱۳۳۶ یا ۳۷ بسن ۸۰ یا ۸۲ سالگی در مصر . از خاندان علم و فقاهت است .

برادرش حاج میرزا هدایت الله ازاجلهٔ علماء دورهٔ خود بوده و ازطرف مادر بامام جمعهٔ ـ گلپایگان منسوب است . برای تحصیل باصفهان رفت ودرمدرسهٔ صدر میزیست . بجهت تکاهل وتسامحی که دراحکام شریعت ازخود نشان میداد وسخنهائی که حاکی ازجنبهٔ لاقیدی بمذهب ابراز میداشت منفور واز مدرسه اخراج شد و به تهران رفت وبدمدمهٔ ابن ورقاء وارد جرگهٔ بهائیان وازمبلغین آنان شد . مسافرتی بهمدان کرد ودرسال ۱۲۹۹ درتهران زندانی شده پس از رهائی بعکا و عشق آباد وآمریکا برای تبلیغ رفت ودراواخر درمصر منزوی ومجرد مقیم بود وبادل سردی که بعبدالبهاء داشت بجزئی مستمری که ازاوداشت زندگانی را بلاعقب باخر رساند. این کتاب که درابتداء بکار آمدن عبدالبهاء وهنگام گرمی بازار مجادله میان رضای قناد شیرازی وشیخ الاسلام تفلیس تألیف شده رد است بردو رسالهٔ شیخ الاسلام قفقاز: موسوم به رد برایقان ومدافعه برمقابله خصم وهم حاوی احتجاجات واصول دعاوی فرقهٔ بهائیان است (۱) تاریخ فراغت ازتألیف شب اول شوال ۱۳۱۵ در مصر . (رد برین کتاب را بشمارهٔ ۲۴۲ حق‌المبین وهم به شمارهٔ ۵۱۴ مرآت العارفین وضمائم آن وهم شمارهٔ ۵۹۶ الهدیة المهدویه به‌بینید) چاپ سربی ـ چاپخانهٔ هندیهٔ مصر سال ۱۳۱۵ وقفی‌فهرستی «۴۱۰»

۴۳۹ فرائدالرضویه

عربی ـ مؤلف میرزا محمد بن سلیمان بن محمد رفیع بن عبدالمطلب بن‌علی تنکابنی متولد در۱۲۳۴ یا۳۵ متوفای ۲۸ جمادی‌الثانی ۱۳۰۳ (۲) صاحب قصص العلماء. عالمی‌جامع وساده بوده واساتید زیادی داشته لیکن عمدهٔ تحصیلاتش درفقه واصول نزد صاحب ضوابط بوده . معقول را نزد اشخاصی ازشاگردان حکیم نوری دیده ودارای تألیفات متنوع زیادی است. کتاب ارجوزه‌ایست هزار بیتی در اثبات نبوت عامه وخاصه ودفع شبهات یهود ونصاری که درعنوان ۸۸ فرند صورت گرفته . نظم این ارجوزه را درسفر مشهد شروع نموده ودر رجب ۱۲۸۲ درتنکابن از آن فراغت یافته . چاپ‌سنگی‌تهران بخط‌نسخ بسال۱۲۸۳ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ «۹۷۴۷»

فروغ مزدیسنی

درباب تاریخ به‌بینید .

۴۴۰ ـ ۴۴۱ ـ ۴۴۲ ـ ۴۴۳

الفصل فی الملل والاهواء والنحل ج ۱ـ۲ـ۳ـ۴

عربی ـ مؤلف ابو محمد علی بن احمد بن سعید بن حزم بن غالب بن صالح بن خلف

(۱) ترجمهٔ مذکور خلاصهٔ افادات کتبی فاضل‌معاصر آقای عبدالحسین آیتی است .

(۲) بروایت مرحوم حاج عماد فهرستی ازفرزند مؤلف .

بن معدان بن سفیان بن یزید اندلسی، متولد صبح چهارشنبهٔ سلخ رمضان ۳۸۳ دربخش شرقی قرطبه. متوفای یکشنبه سلخ شعبان ۴۵۶ دردشت لبله یا دردیه منتلیشم (۱) مؤلف فارسی نژاد ومعروف بابن حزم ظاهری ووزیر المستظهر بالله عبدالرحمن خلیفهٔ اموی اندلسی بوده. از این کار روگردان واقبال برتحصیل نمود وازاعلام و مؤلفین نامی دو رهٔ خود شمار آمده درآغاز شافعی بوده وبعداً پیرو مذهب ظاهریه (۲) گردیده. کتاب درتحقیق وتاریخ مذاهب بشری و شامل مباحث فلسفی و رد بر عقائد وآراء ملل ومذاهب وگفتار فرقاست که در موضوع خودش ازنفایس است ودرچهارجزء تدوین شده درحاشیهٔ اینکتاب. کتاب ملل ونحل شهرستانی مدون است. چاپ سربی مصر بسال ۱۳۱۷ـ۱۳۲۰ـ۱۳۲۱. وقفی نائینی (۴۱۱) و (۴۱۲) و(۴۱۳)و(۴۱۴)

۴۴۵ـ۴۴۴

فصل المقال فیما بین الحکمة والشریعة من الاتصال

عربی ـ مؤلف ابن رشد اندلسی ـ کتاب دراثبات تطابق بین حکمت وشریعت اسلامی وبیان توفیق بین فلسفه ودین است ـ نسخه مصدر است بعباراتی ازکتاب الجمع بین العقل والنقل ابن تیمیه در رد این کتاب ـ کتاب الکشف عن مناهج الادله فی عقائد المله ضمیمهٔ این کتاب است ـ چاپ سربی چاپخانهٔ جمالیه مصر. سال ۱۳۲۸ وقفی فهرستی ـ وقفی نائینی (۲۷۲) و(۴۱۹)

۴۴۸-۴۴۷-۴۴۶ الفصول المهمه فی تالیف الامه

عربی ـ مؤلف معاصر سید عبدالحسین شرف الدین عاملی. کتاب دراحتجاجات مذهبی با اهل سنت ورفع شبهات آنان و تبرئهٔ فرقهٔ امامیه ازافترآآت آنها ودعوت بالفت واتحاد است که بر ۱۲ فصل مرتب شده ودرزمینهٔ خودش ازنفایس مؤلفات بشمار است. کتاب درسال ۱۳۲۷ درشهرستان صور در ۱۰ فصل تألیف شده. درچاپ ۲ فصل ۷ و۱۱ باضافات و افاداتی دیگر برآن افزوده گشته ـ کتاب الکلمة الغراء فی تفضیل الزهراء ضمیمه است ـ چاپ سربی چاپخانهٔ عرفان صیدا سال ۱۳۴۷ چاپ دوم. وقفی مؤلف درفروردین ۱۳۱۶ ووقفی سید صدرالدین در مرداد ۱۳۱۰ ووقفی میرزا محمد شریف عسکری درخرداد ۱۳۱۲ «۴۱۵» و«۴۱۶» و«۴۱۷»

۴۴۹ الفطرة السلیمه

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۹۱۸ خطی. مؤلف حاج محمد کریمخان. چاپ سنگی تبریز ـ خط نسخ سال ۱۳۴۰ وقفی نائینی «۴۱۸»

(۱) اخبار الحکماء. وفیات الاعیان. معجم الادباء ج ۵

(۲) مذهب داود بن علی بن خلف اصفهانی.

فقه الاکبر

عربی ــ مؤلف امام اعظم ابوحنیفه نعمان بن ثابت بن (نعمان بن مرزبان ازفارسی زادکان) یا (طاوس بن هرمزد) زوطی بن ماه کابلی کوفی ــ متولد سال ۸۰ یا ۶۱ متوفای رجب یاشعبان ۱۵۰ یا ۱۵۳ درزندان مدفون درخیزرانیهٔ بغداد ، ازپیشوایان مذاهب چهارگانه اهل سنت است ومذهب حنفی بدو منسوب وحنفیان را درفروع مذهب پیشواست . ابوحنیفه بروایت شهرستانی در کتاب (ملل ونحل) دراصول زیدی مذهب بوده وبا محمد بن عبدالله معروف بنفس زکیه بیعت نموده واین جهت موجب شد که بامر منصور زندانی شد ودرآنجا درگذشت . درفروع نخست کسی است که ابداع واعمال قیاس نموده ورأی خودرا دراحکام خدائی معتمد میشمرده ودرعربیت لحن درگفتار داشته وگفته اند که شرف تلمذ حضرت صادق ع علیه السلام را داشته وهم ربیب آن بزرگوار بوده ــ رساله مختصریست ساده درعقائد بی ذکر دلیل ودرآن تعرض بفرقهٔ مرجئه نموده (شرح رساله را بشمارهٔ ۳۷۲ ببینید) این رساله ضمیمهٔ عقاید نسفی شمارهٔ ۱۴۱۵ است .

فکوک فی مستندات حکم الفصوص

عربی . مؤلف صدرالدین قونوی (۱) توضیحات وتعلیقاتی است برفصوص الحکم ــ این رساله را درباب کتب اخلاق چاپی درحاشیهٔ کتاب شرح منازل السائرین مطبعه تهران ازص ۱۸۳ ببینید

۴۵۰ فلسفة ابن رشد

عربی ــ مؤلف فرح بن انطون بن الیاس انطون متولد ۱۲۹۱ درطرابلس شام؛ متوفای در ۱۳۴۰ درقاهره مدیر مجلهٔ الجامعه وازنویسندگان معروف است ــ کتاب درتاریخچهٔ حیات وشرح عقائد وآراء فلسفی ابن رشد اندلسی است که بر ۴ باب مبوب داشته ــ چاپ سربی مصر وقفی قائم مقام (۳۷۷۳)

۴۵۱ فلسفة الاعتماد ج ۱

فارسی ــ مؤلف معاصر ضیاء الدین دری ــ مختصریست درفلسفه وعقلیات وتاریخ فلاسفه . چاپ سربی تهران چاپ دوم . بسال ۱۳۱۷ خورشیدی خریداری آستانقدس ۱۳۱۸ (۶۷۴۸)

۴۵۲ فلسفة الاعتماد ج ۲

فارسی ــ مکرر پیش ــ چاپ سربی تهران چاپ اول . سال ۱۳۱۱ خورشیدی خریداری آستانقدس در ۱۳۱۸ (۶۷۴۹)

۴۵۳ فلسفة الانسان

فارسی ــ مؤلف معاصر میرزا علی اکبر حایری زادهٔ هزار جریبی ــ کتاب در رد گفتار

(۱) کشف الظنون ج ۲

مادیون و بیان فلسفهٔ دین اسلام است. چاپ سنگی چاپخانهٔ میرزا علی اصغر در تهران ـ بخط نستعلیق در ۱۳۳۳ وقفی فهرستی (۴۲۰)

۴۵۴ فلسفهٔ اولی یا ما بعد الطبیعه

فارسی ـ مؤلف معاصر ابوالحسن شعرانی تهرانی. رساله در بیان آراء فلاسفه باختر در الهیات و مبحث تجرد نفس و تطبیق اصطلاحات حکماء باختر با اصطلاحات حکماء اسلام است. چاپ سربی چاپخانهٔ دانش تهران . سال ۱۳۱۶ خریداری آستانقدس در ۱۳۱۸ (۶۷۵۰)

۴۵۵ فلسفهٔ حسیه

فارسی ـ مؤلف معاصر علی اکبر خدا بندهٔ خراسانی ـ مجموعه‌ایست از اندیشه‌های مؤلف در ابطال فلسفهٔ روحی و ترویج فلسفهٔ حسی و حاوی فوائد متفرقه علمی و تربیتی و غیرهما است و مرتب بر ۸ جزو است ـ چاپ سربی تهران ـ تاریخ چاپ از ۱۳۰۸ تا ۱۳۱۳ خورشیدی، خریداری آستانقدس در ۱۳۱۸ «۶۷۵۱»

۴۵۶ فلسفة الحیات

فارسی. مؤلف کنت لئون نیکلا اویچ تولستوی روسی ـ متولد ۲۸ اوت ۱۸۲۸ در دیهٔ یاسانیا پولیانا از توابع بخش تولا متوفای ۱۹۱۰ م در کودکی بی مادر و در طفولیت یتیم گشته برهه از عمرش مصروف بتحصیل و در آغاز جوانی عالمی بود حقوق دان و مرحله‌ هم در زندگانی لشکری گذرانید . هوش ذاتی و تادیب زمانه و تحولات زندگی و تجربیات عمری اورا در پایان عمر نویسندهٔ اندیشمندی نمود و در دیهٔ مولدش منزوی و سرگرم بتألیف گشت و از رشتهٔ کشت و کار ارتزاق مینمود ـ مترجم از عربی جلال الدین دادگری ـ کتاب شامل ۴۳ فصل اندیشه ها و پندارهای او است در موضوع حیات ـ چاپ سربی چاپخانه گودرزی تهران ـ خریداری آستانقدس در ۱۳۱۸ خورشیدی «۶۷۵۲»

۴۵۷ فلسفهٔ روحی ج ۱

فارسی ـ مؤلف معاصر حبیب الله آموزگار، مختصریست در تاریخ فلسفه و آراء خاوریان و باختریان از حکماء و هم علماء اخلاق در معرفت النفس ـ چاپ سربی چاپخانهٔ فردوسی تهران سال ۱۳۱۸ خورشیدی . هدیهٔ وزارت فرهنگ در مرداد ۱۳۱۸ «۶۷۵۴»

۴۵۸ فلسفهٔ عشق

فارسی ـ مؤلف آرتور شوپنهاور آلمان ۱۷۸۸ ـ ۱۸۶۰ م مترجم معاصر مشفق همدانی ـ

چاپ سربی چاپخانهٔ خاور در تهران ۱۳۱۳ خورشیدی. خریداری آستانقدس در ۱۳۱۸ «۶۷۵۳»

فلسفهٔ نیکو

بنگرید بباب تاریخ.

۴۵۹ فلك النجاة فی الامامة والصلوة ج ۱ و ۲

عربی و اردو. مؤلف معاصر مولوی حافظ علیمحمد بن فتح الدین هندوستانی. مترجم باردو: حکیم محمد امیرالدین بن حافظ محمد مستفیم هندی شاگرد مؤلف. مؤلف ومترجم در آغاز بمذهب تسنن بوده اند که بعداً متبصر ومتشیع گشته‌اند. جلد ۱ کتاب درمبحث امامت است. ومعروف است بغایت المرام فی معیار الامام وجلد ۲ درنماز است. ومعروف است به ترتیب الصلوة فی معیار الامام. کتاب مذیل است بحواشی از مترجم. چاپ‌سنگی لاهور خطانستعلیق ۱۳۴۳ وقفی حکیم امیرالدین مترجم کتاب درشهریور ۱۳۰۶ «۴۲۱»

۴۶۰ فلك النجاة ج ۳

اردو – مؤلف مولوی حکیم محمد امیرالدین – تعلیقات واضافات وتتمیم دوجلد پیش‌است. وموسوم است بهتشید فلك النجات بتعلیق سلك النکات. تاریخ فراغت ازتألیف این جلد ۲۵ رجب ۱۳۵۱ است. چاپ‌سنگی هندوستان خط نستعلیق سال ۱۳۵۴ وقفی مؤلف در شهریور ۱۳۱۶ «۴۲۲»

۴۶۱–۴۶۲ فوز الاصغر

عربی – مکرر شمارهٔ ۲۱۲ خطی مؤلف ابوعلی احمد بن محمد بن یعقوب بن مسکویه رازی خازن متوفای ۴۲۱ یا ۴۲۰ مدفون دراصفهان درکوی خاجو (۱) مختصریست استدلالی درالهیات مبداء ومعاد ونبوت که درعنوان سه مسئله وهرمسئله درفصولی انجامیده واین‌را پیش‌از فوز الاکبر تألیف نموده. درنامهٔ داشوران مسطوراست که این کتاب زیاده بر ۳۰۰۰۰ بیت‌است گمان میرود که کاتب فوزالاکبررا بفوز الاصغر اشتباه نموده وآن کتاب حاوی بر اینقدر از ابیات باشد – چاپ‌سربی مصر سال ۱۳۲۵ چاپخانهٔ سعادت وچاپ سربی بیروت سال ۱۳۱۹ قمری وقفی نائینی «۴۲۳» و «۴۲۴»

۴۶۳–۴۶۴–۴۶۵ فیض الباری او تهذیب منظومة السبزواری

عربی – سراینده معاصر سید هبة الدین شهرستانی. کتاب تهذیب ادبی منظومهٔ حاج ملاهادی سبزواری است از تبدیل برخی ابیات واضافه ایاتی بر برخی ازمباحث بمنظور تتمیم فائده وتکمیل

---

(۱) کشف الظنون ج ۲.

توضیح . چاپ سربی بغداد چاپخانهٔ عصریه . سال ۱۳۴۳ وقفی سید هبة الدین شهرستانی در اردی ـ بهشت ۱۳۱۲ وقفی محمد مهدی علوی درمهر ۱۳۰۹ ـ وقفی سید هبة الدین شهرستانی در مرداد ۱۳۱۳ «۴۲۵» و «۴۲۶» و «۴۲۷»

۴۶۶ فی طریقی الی الاسلام ج ۱

عربی ـ مؤلف معاصر دکتر احمد نسیم سوسه حلی یهودی نژاد است که در ۲۲ شعبان ۱۳۵۵ در دادگاه شرع مصر اعتراف بتشرف دین اسلام نموده ـ کتاب درنکوهش زندگانی مادی وتحلیل دیانات یهود ونصاری واسلام وموازنه میان آنها واثبات اکملیت واصلحیت اسلام است . چاپ سربی مصر سال ۱۳۵۵ وقفی مؤلف دراسفند ۱۳۱۷ «۵۹۱۳»

۴۶۷ فی طریقی الی الاسلام ج ۲

عربی ـ مکرر پیش . چاپ سربی نجف چاپخانهٔ غری ـ سال ۱۳۵۷ وقفی مؤلف در اسفند ۱۳۱۷ «۵۹۱۴»

(حرف ق)

۴۶۸ قبسات

عربی ـ مؤلف میر داماد ـ کتابیست منفصل ومغلق درموضوع حدوث وقدم عالم ـ ابتداء تألیف کتاب ۱۷ ربیع الاول ۱۰۲۴ وختم آن در شب چهارشنبه ۶ شعبان آنسال بوده رسالهٔ خلسة الملکوت ورساله خلق اعمال بنام ایقاظات ورساله در رأی افلاطون وارسطو درحدوث عالم و اثولوجیا درحاشیهٔ کتاب تدوین شده ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ سال ۱۳۱۵ وقفی فهرستی «۴۳۰»

۴۶۹-۴۷۰ قسطاس المستقیم

عربی . مؤلف ابوحامد غزالی . صورت مناظره اواست بایکی ازمردمان با طنیه وارد بر طریقهٔ حسن صباح است ـ چاپ سربی چاپخانهٔ تقدم مصر . چاپ دوم ـ وقفی نائینی ـ وقفی فهرستی «۶۲۵» و «۵۸۵۷»

۴۷۱ قصدالسبیل

عربی . مؤلف میرزا احمد بن حاج میرزا محمد حسن آشتیانی ازمعارف ومدرسین معقول ومنقول وموجهین علماء معاصر درتهران است . رساله در نفی جبر وتفویض واثبات امر بین الامرین است . چاپ سنگی تهران خط نسخ سال ۱۳۳۵ وقفی فهرستی «۴۳۱»

۴۷۲-۴۷۳-۴۷۴ قواعدالعقائد

عربی ـ مکرر شماره ۹۲۳ خطی • مؤلف خواجه نصیرالدین طوسی• الزام النواصب و منهاج السالکین ضمیمهٔ این کتاب چاپ شده است ـ چاپ سنگی تهران • خط نسخ • سال ۱۳۰۳ دوجلد وقفی قائم مقام ـ وقفی فهرستی ـ «۴۳۳» و «۴۳۴» و «۴۳۵»

القول الوسیط فی جعل المؤلف والبسیط

عربی ـ مؤلف محمد حسن بن محمد ظهورسنبلی دهلوی اسرائیلی نسب حنفی مذهب رساله مرتب است بر۳ فصل وخاتمه: ۱ فی الجعل المؤلف والبسیط ۲ فی بیان تعلق الجعل مؤلف اوالبسیط بالذاتیات ۳ فی جعل لوازم الماهیة ـ خاتمه فی جعل الصفات الانتزاعیه • مؤلف رساله را بخواهش مولوی محمد حسین تألیف نموده • تاریخ ختم شوال ۱۲۹۶ درشهرستان بدایون • این کتاب را ضمن مجموعهٔ ستهٔ ضروریه شمارهٔ ۲۳ منطق چاپی ص ۲۶۰ به بینید •

۴۷۵ قهوه خانهٔ سورات

فارسی ـ مؤلف ژاك هنری برناردین دوسن پییر ـ متولد در۱۹ ژانویه ۱۷۳۷ یا ۱۷۲۷ درهاور متوفای ۲۱ ژانویه ۱۸۱٤ در ارانی ـ نویسنده معروف فرانسوی • مترجم معاصر سید محمدعلی جمال زاده • داستان کوچك فلسفی است دربیان خرافات معتقدات برخی ازملل و فرق ادیان ـ چاپ سربی چاپخانهٔ شرافت بمبئی سال ۱۳۴۴ خریداری آستان قدس در ۱۳۱۸ «۷۱۲۷»

(حرف ك)

۴۷۶ کامل السقیفهٔ بهائی

فارسی مکرر شمارهٔ ۲۱۹ خطی • مؤلف عمادالدین حسن بن علی بن محمد بن علی بن حسن طبرسی ـ چاپ سنگی بمبئی • خط نستعلیق سال ۱۳۲۳ وقفی فهرستی «۴۳۶»

کبریت الاحمر فی بیان علوم الشیخ الاکبر

عربی ـ مؤلف ابومحمد عبدالوهاب بن احمد بن علی حنفی شعرانی متولد ۸۹۸ در قلقشنده پرورش یافته درساقیه ابو شمره متوفای در۹۷۳ درقاهره (۱) از علماء متصوف است که درقسطاس میزیسته ونسبش به محمد بن حنفیه میرسد ـ این کتاب منتخب از کتاب أنوار القدسیه اواست وآن کتاب ملخص فتوحات المکیه ابن عربی است • کتاب را درحاشیهٔ الیواقیت والجواهر شماره ۶۶۹ به بینید •

---

(۱) الاعلام ج ۲ ص ۶۰۹

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب چاپی

۴۷۸-۴۷۷ کتاب الابرار

عربی. مؤلف حاج شیخ الرئیس ابوالحسن میرزا بن محمد تقی میرزا حسام السلطنه بن فتحعلیشاه قاجار متخلص بحیرت ـ متولد ۱۲٦٤ درتبریز متوفای ۱۳۳٦ سخنرانی بلیغ وازفضلاء و ادباء دورهٔ خود بوده(۱) کتاب رد برد و رساله حمامة البشری وسر الخلافه تألیفی غلام احمد قادیانی است که بتکلفات منشیانه واسلوب مقامات حریری انشاء نموده ـ چاپ سنگی چاپخانهٔ جعفری بمبئی. خط نسخ. سال ۱۳۱۲ وقفی نائینی وقفی فهرستی «۵۸۵۸» و «۵۸۵۹»

کتاب الاعتماد فی شرح واجب الاعتقاد

عربی ـ شرحی است بررساله واجب الاعتقاد تألیفی علامهٔ حلی بروایت الذریعة (ج۲ص ۲۳۰) شارح فاضل مقداداست. روضات الجنات (ص٦٦٧) شرح فاضل مقدادرا بنام مهج السداد فی شرح واجب الاعتقاد ضبط کرده لکن الذریعه این روایت را رد وحمل برسهوقلم نموده ـ این کتاب را ضمن کلمات المحققین شمارهٔ ۵۰۰ بهبینید.

۴۷۹ کتاب الایمان

عربی ـ مؤلف ابن تیمیه ـ کتاب دربیان حقیقت ایمان واسلام است. چاپ سربی چاپخانهٔ سعادت مصر. سال ۱۳۲۵ وقفی فهرستی «۴۳۷»

کتاب التعجب

عربی ـ مؤلف ابوالفتح محمد کراجکی کتاب دربیان اغلاط اهل سنت وجماعت است درمسئلهٔ امامت وبمانند متمم ومستدرك باب آخر کتاب اطراف الدلائل واوائل المسائل تألیفی شیخ مفید است این کتاب را ضمیمهٔ کنزالفوائد شمارهٔ ۵۰۸ بهبینید.

۴۸۰ کشف الارتیاب فی اتباع محمدبن عبدالوهاب

عربی ـ مؤلف معاصر حاج سید محسن امین عاملی ـ کتابی است جامع ومفصل وبی مانند در تاریخ وشرح عقائد و ابطال معتقدات وهابیان. تاریخ فراغت ازتألیف اواخر رمضان ۱۳۴۹ در دیه شقراء است ودراواسط ربیع الاول ۱۳۴۷ درشهرستان دمشق ازتجدید نظر وپاکنویس آن فراغت یافته ـ عقود الدریه ضمیمهٔ کتاب است ـ چاپ سربی دمشق چاپخانهٔ ابن زیدون سال ۱۳۴۷ وقفی مؤلف درفروردین ۱۳۱۲ «۳۷۸۴»

کشف الحیل

درباب تاریخ بهبینید.

---

(۱) دانشمندان آذربایجان ص۱۲۷ . تاریخ مجلس ص ۵۸

الکشف عن مناهج الادلة فی عقائد الملة

عربی. مؤلف ابن رشد اندلسی ـ کتاب در رد متکلمین وشرح تباین آراء فرق اسلامی دراصول عقائد وبیان گمراهی وبطلان رویهٔ فرق حشویه واشعریه ومعتزله وصوفیه ودوربودن آنان ازطریق شرع ودرك مقصود شارع واثبات تطابق وتوافق رویهٔ حکماء وارباب نظر است باشریعت. این کتاب ضمیمهٔ فصل المقال شمارهٔ ۴۴۴ است.

۴۸۱ کشف الغوایة عن کتاب الهدایه

عربی. مؤلف معاصر سید اسدالله خارقانی ـ کتاب رد برجزء ۳ کتاب الهدایة نشریه فرقه پروتستانت است. این جزء بخش مقدمه ودربیان مسائل کلیهٔ عقلیه راجع باصول ادیان واساس شرایع است که افراد درچاپ شده. چاپ سربی نجف چاپخانهٔ حبل المتین بسال ۱۳۲۹ وقفی نائینی «۴۳۸»

۴۸۲ کشف الفوائد فی شرح قواعد العقائد

عربی ـ شارح علامهٔ حلی ـ شرحی است بقال اقول بررسالهٔ قواعد العقائد خواجه نصیر طوسی که بخواهش فرزندش فخرالمحققین تألیف نموده ـ رساله‌های حقائق الایمان و اسرار الصلوة و کشف الریبه وتفسیر سورهٔ اعلی ضمیمهٔ این کتاب است ـ چاپ سنگی تهران. خط نسخ. سال ۱۳۰۵ وقفی فهرستی «۴۳۹»

۴۸۳ کشف الفوآئد

عربی ـ مکرر پیش ـ دراین نسخه فقط حقایق الایمان ضمیمه است. چاپ سنگی تهران خط نسخ. سال ۱۳۰۵ ـ وقفی نائینی «۴۴۰»

۴۸۴ کشف الفوآئد

عربی ـ مکرر پیش. رسائلی که درشمارهٔ ۴۸۲ ضمیمه بود دراین جلد نیز میباشد. چاپ سنگی تهران. خط نسخ. سال ۱۳۱۱ وقفی حسین آقا زوار وپسران. درفروردین ۱۳۱۹ «۴۴۱»

۴۸۵ کشف الفوآئد

عربی. مکرر شمارهٔ ۴۸۲ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ «۶۷۵۵»

۴۸۶ کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد

عربی. مکرر شماره ۲۲۰ خطی. شارح علامهٔ حلی ـ چاپ سربی چاپخانهٔ عرفان صیدا سال ۱۳۵۳ وقفی محمود خوشنویسان درمهر ۱۳۱۶ «۴۴۲»

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب چاپی

۴۸۸-۴۸۷ کشف المراد

عربی ـ مکرر پیش چاپ سنگی بمبئی ـ خط نسخ سال ۱۳۱۱ وقفی فهرستی خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ «۴۳۴» و «۶۷۵۶»

۴۸۹ کشف النقاب عن عقائد ابن عبدالوهاب

عربی ، مؤلف معاصر سید علینقی بن ابی‌الحسن بن ابراهیم بن محمد تقی بن حسین بن دلدارعلی نقوی نصرآبادی لکنهوی ـ متولد ۱۳۲۳ (۱) کتاب درابطال عقائد فرقهٔ وهابیان است . تاریخ فراغت ازتألیف سال ۱۳۴۵ درنجف چاپ سربی نجف ، چاپخانهٔ حیدریه ، سال ۱۳۴۵ وقفی مؤلف درشهریور ۱۳۱۰ « ۴۴۴»

۴۹۰ کفایة المؤمنین

فارسی ـ مؤلف وناشر نایب الولایه میرزا احمدبن حاج محمد کریم تبریزی مجموعه‌ایست ، حاوی سه رساله : ۱ اوصاف المقربین درترجمه مجدالاشراف جلال الدین محمد شیرازی قطب فرقهٔ صوفیه ذهبیه تألیف نایب الولایه تاریخ فراغت ازتالیف سال ۱۳۳۸ـ ۲ منظومهٔ خلاصة الحقائق شیخ نجیب الدین رضای تبریزی اصفهانی ۳ مکاتیب قطب محوی ـ چاپ سربی چاپخانهٔ احمدی شیراز سال ۱۳۳۷ و۱۳۳۸ وقفی فهرستی « ۴۵۷ »

۴۹۱ کفایة الموحدین فی عقائد الدین ج ۱

فارسی ـ مؤلف حاج سید اسمعیل بن احمد عقیلی علوی نوری متوفای ۱۳۱۷ قمری در نجف مدفون درصحن روضهٔ علویه از شاگردان میرزا حبیب الله رشتی ومیرزا محمد حسن شیرازی است (۲) کتاب دورهٔ جامع علم کلام است که درسه جلد انجامیده : جلد ۱ درمباحث اثبات واجب ، تاریخ ختم این جلد ۱۲۹۹ است ۲ درمبحث امامت است که مفصل نگاشته ودر ۱۳۰۱ از تألیف آن فارغ شده ۳ در مبحث معاداست و موسوم است بذخیرة المعاد ، تاریخ ختم تألیف این جلد شب ۲شنبه ۱۷ ربیع الاول ۱۳۰٤ است ، چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ سال ۱۲۹۹ هجری قمری ـ وقفی فهرستی « ۴۴۸ »

۴۹۵-۴۹۴-۴۹۳-۴۹۲ کفایة الموحدین ج ۲

فارسی ـ مکرر پیش ، چاپ سنگی تهران ، خط نسخ ، سال ۱۳۰۱ سه جلد وقفی میرزا عباس بسال ۱۳۰۷ ـ یکجلد (شماره ۴۹۳) وقفی فهرستی «۴۴۹» و« ۴۵۰ » و «۴۵۱» و «۴۵۲»

---

(۱) الذریعه ج۳ ص ۱۸۵

(۲) اعیان الشیعه ج۱۱ ص۲۵۳ مؤلف را ستوده واشتباها تاریخ فوتش را درغره شعبان ۱۳۲۱ و مدفنش را درصحن کاظمین ضبط کرده ،

کتب چاپی

۴۹۶-۴۹۷-۴۹۸-۴۹۹ کفایة الموحدین ج ۳

فارسی ـ مکرر بیش، چاپ سنگی تهران خط نسخ ۱۳۰۴ سه جلد وقفی میرزا عباس بسال ۱۳۰۷ ـ یکجلد (شماره ۴۹۷) وقفی فهرستی (۴۵۳) و(۴۵۴) و (۴۵۵) و (۴۵۶)

۵۰۰ـ۵۰۱ کلمات المحققین

عربی و فارسی ـ مجموعه ایست شامل ۲۱ رساله ومقاله که جامع ناشر از ابدین نام موسوم داشته: ۱ رساله سعدیه علامهٔ حلی ۲ کتاب الاعتماد فی شرح واجب الاعتقاد ۳ رساله فخریه ۴ میراثیه ۵ رساله حریریه ۶ صیغ العقود ۷ رساله درجبر واختیار ۸ رساله درجبر و قدر ۹ رساله خلق اعمال دوانی ۱۰ شرح حدیث حقیقت ۱۱ رساله خلق اعمال میر داماد ۱۲ رساله جبر واختیار فیض کاشانی ۱۳ رساله وجودیه میرسیدشریف گرگانی ۱۴ رساله سرالصلوة ۱۵ـ رسالهٔ اعیان ثابته ابن عربی ۱۶ مقاله درتحدید کر ۱۷ مقاله درمفهوم وجود ازمیرداماد ۱۸ رساله در ذبیحه اهل کتاب ۱۹ مقاله درغیبت امام ازشریف مرتضی ۲۰ مقاله دربیان احکام اهل آخرت هم ازو ۲۱ مقاله درعصمت نیز ازاو چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ سال ۱۳۱۵ ـ واقف شناخته نشد ـ وقفی فهرستی «۴۷۰» و «۷۱۰۱»

۵۰۲ کلمات مکنونه

عربی وفارسی ، مکرر شمارهٔ ۹۱۵۹ خطی ، مؤلف فیض کاشانی ـ چاپ سنگی بمبئی ـ خط نسخ . سال ۱۲۹۶ وقفی فهرستی « ۴۵۸ »

۵۰۳ کلمة التوحید لرفع الترديد

فارسی ـ مؤلف معاصر سیدمحمد بن علی حسینی معروف بمشکوة بیرجندی استاد دانشگاه تهران ، رساله درتوحید است ، تاریخ تألیف ۱۳۴۲ درمدرسه محمودیهٔ تهران ، مشکوة الاسرار تمیمهٔ این رساله است ، چاپ سنگی تهران چاپخانهٔ حاج عبدالرحیم ، خط نستعلیق سال ۱۳۴۴ـ خریداری آستانقدس درتیر ۱۳۱۰ « ۴۵۹»

۵۰۴ الکلیات الخمس

عربی ـ کتاب شامل ۵ مسئلهٔ فلسفی است : جزء لایتجزی ـ عقل ـ نفس کلی ، انسان ـ هیولی ، ناشر کتاب : عبدالحمید رمزی قبطان این مسائل را از کتاب کشف اللبس عن حقیقة النفس تألیفی ابن صلاح حلبی(۱) التقاط ومرتب وبدین نام معنون وموسوم نموده ـ چاپ سربی . چاپخانهٔ نجاح بغداد ، سال ۱۳۵۷ وقفی سید هبة الدین شهرستانی در مهر ۱۳۱۸ «۶۷۵۷»

---

(۱) صلاح الدین بن زین الدین احمد که در ۹۷۷ در دمشق میزیسته .

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب چاپی

۵۰۵ - ۵۰۶ - ۵۰۷ کلید بهشت

فارسی ـ مؤلف قاضی سعید قمی (۱) درمرآت الحق (۲) (ص ۲۴) کتابی بدین نام به ملا رجبعلی تبریزی نسبت داده ـ سید خوانساری درروضات الجنات (ص ۶۴۸) بطوری که در خاطرش بوده کتابی بدین نام در اصول دین از مؤلفات فاضل هندی یاد نموده ، لیکن باممکن بودن تعدد کتاب هائی که بدین نام ودرین موضوع تألیف شده چیزی که نسبت کتاب را بقاضی نزدیك میدارد نسخه خطی این کتاب است که دردورهٔ زندگانی قاضی نوشته شده وکاتب درآخر نسخه این عبارترا آورده : « تمت فی تاریخ شهر ذیحجة الحرام سنه ۱۰۸۵ کلید بهشت من مصنفات جالینوس الزمان میرزامحمد سعیداء سلمه الله تم عن الافات » کتاب درشناسائی آغاز وانجام است ومبوب بردوبخش است: ۱ درمقدمات ۲ درمسائل ضروریه مبدء ومعاد ـ نسخه مصدراست بمقدمهٔ ازفاضل معاصر سید محمد مشکوة بیرجندی ـ چاپ سربی تهران چاپخانهٔ مجلس سال ۱۳۱۵ خورشیدی دو جلد بوسیلهٔ سید محمد مشکوة در فروردین ۱۳۱۶ بکتابخانهٔ آستانقدس تقدیم گردیده است ویکجلد وقفی آقای فتح الله پاکروان بسال ۱۳۱۶ « ۴۶۰» و«۴۶۱» و « ۴۶۲ »

۵۰۸ کنز الفوائد

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۲۲۶ خطی ـ مؤلف ابوالفتح محمدبن علی بن عثمان کراجکی ـ متوفای ۴۴۹ (۳) شاگرد شیخ مفید وشریف مرتضی است وهم روایت میکند ازسلار دیلمی و محمد بن شاذان قمی و ابوالرجاء بلدی وابو عبدالله حسین بن عبدالله بن علی واسطی ودیگر ازمشایخ شیعه وهم ازاهل سنت ـ کتاب مجموعه ایست نفیس شامل علوم وفنون چندی از غررمسائل کلامی و رد و ایراد برملل ونحل وآراء فرق مختلفه واخلاق واصول فقه وغیره است و درآن چند رسالهٔ از تألیفاتش را هم درج نموده : ۱ القول المتین عن وجوب مسح الرجلین ۲ البیان عن جمل اعتقاد اهل الایمان ۳ الاعلام بحقیقة اسلام امیر المؤمنین ؏ ۴ رسالهٔ در وجوب امام ۵ تذکره باصول فقه ۶ البرهان علی طول عمر صاحب الزمان ، کتاب از نسخهٔ فاضل ایروانی (۴) و نسخهٔ ثقة الاسلام تبریزی چاپ شده است ، نسخهٔ فاضل ایروانی ازنسخهٔ فاضل هندی صاحب کشف اللثام رونویس شده بوده ، کتاب التعجب من اغلاط العامه ضمیمهٔ این کتاب است چاپ سربی تبریز ، خط نسخ سال ۱۳۲۲ وقفی فهرستی (۵۸۶۰)

---

(۱) روضات الجنات ص ۳۰۲ (۲) شمارهٔ ۵۹۶ عمومی اخلاق خطی .

(۳) روضات الجنات ، مستدرك الوسائل (۴) آخوند ملا محمد متوفای شب چهارشنبه ۲۰ ربیع الاول ۱۳۰۶ درنجف مدفون درمدرسهٔ ایروانی شاگرد صاحب جواهر وشیخ انصاری ، (احسن الودیعه)

۵۰۹ کنوز الالهام فی حقیقة الاسلام

فارسی ـ مؤلف علویخان امام الحکماء که در تاریخ چاپ زنده بوده. رساله بخش یکم از این تألیف وموسوم بمیزان است وبخش دوم را به تبیان نامیده است. این بخش مختصری است در اصول دین درضمن ۵ فصل ومینماید که منظور مؤلف توحید وتألیف بین شیعه وسنی بوده و از اینرو امامت را عنوان نکرده وآنرا مندرج درنبوت نموده وازشئون آن قرارداده وتخالف فریقین را شایستهٔ ذکر ندانسته. چاپ سنگی حیدرآباد دکن ـ خطنستعلیق سال ۱۳۱۶ وقفی نائینی «۴۶۳»

(حرف گ)

۵۱۰-۵۱۱-۵۱۲-۵۱۳-۵۱۴ گفتار خوش یارقلی ج ۱ و ۲

فارسی. مؤلف معاصر شیخ محمد بن شیخ اسمعیل محلاتی نجفی متوفای پس از ۱۳۲۵ هجری قمری. کتاب در رد بهائیان وشامل مطالب وانتقادات اخلاقی واجتماعی وسیاسی است که بصورت داستان درآورده. چاپ سربی مشهد چاپخانهٔ خراسان. بسال ۱۳۴۳ ـ وقفی نائینی ـ وقفی داود میرزا افشار نادری در ۱۳۱۱ ـ وقفی فهرستی ـ دو جلد وقفی حاج میرزا احمد آقازادهٔ خراسانی در آذر ۱۳۰۵ ـ «۴۵۰۰» و «۴۵۰۱» و «۴۵۰۲» و «۴۵۰۳» و «۴۵۰۴»

۵۱۵ گفتار روح پرور

فارسی. مختصر کتاب مفاوضات عبدالبهاء عباس افندی است که م. رضای هزار شیرازی تلخیص نموده ومؤلف را صریحاً نام نبرده وبطور ابهام بجملهٔ: یکی از بزرگان روحانی عالم. یاد کرده. چاپ سربی شیراز سال ۱۳۰۵ خورشیدی. وقفی ابراهیم دولتشاهی درمهر ۱۳۱۸ «۶۷۵۸»

۵۱۶ گلدستهٔ چمن آئین زرتشت

فارسی. مؤلف هیر بد شهریارجی دادابهائی بهروچارا ـ سخنران انجمن زردشتیها در هندوستان در ۱۸۹۳ م ـ مترجم: ـ ماسترخدا بخش بهرام خداداد رئیس نرسوآبادی یزدی ـ رساله در بیان عقیده وشریعت کیش زردشتی است که بزبان انگلیسی تألیف و نشر شده ـ تاریخ فراغت از ترجمه ۱۵ خرداد ماه قدیم ۱۲۶۵ یزدگردی چاپ سنگی. چاپخانهٔ ناصری بمبئی ـ خط نستعلیق سال ۱۲۹۷ یزدگردی وقفی نائینی «۴۶۴»

۵۱۷-۵۱۸ گوهر مراد

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۹۶۰ خطی. مؤلف ملاعبدالرزاق لاهجانی. چاپ سنگی خطنسخ ـ

وقفی نعمت الله وزیری در تیر ۱۳۱۱ وقفی فهرستی «۴۶۵» و«۴۶۶»

(حرف ل)

۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۱ لباب الاشارات

عربی ـ مؤلف امام فخر رازی (۱) کتاب خلاصهٔ مقصود ومختصر کتاب الاشارات والتنبیهات شیخ الرئیس است که بعبارتی روان وروشن بدرخواست بزرگی تلخیص وتألیف نموده . تاریخ ختم تألیف جمادی الاول ۵۹۷ نسخه چاپ شده است از نسخهٔ خطی که در ۶۱۳ نوشته شده بوده (۲) چاپ سربی چاپخانهٔ سعادت مصر . سال ۱۳۲۶ وقفی قائم مقام ـ وقفی فهرستی ـ وقفی نائینی «۴۶۷» «۴۶۸» و «۴۶۹»

۵۲۲ لسان الحق

عربی ـ مؤلف سیدمهدی قزوینی کاظمینی ـ کتاب رد است بر کتاب البراهین العقلیه والعلمیه فی صحة الدیانة المسیحیة تألیفی قائم مقام تورتن . ترجمه : حبیب سعید تاریخ ختم تألیف ۳ رمضان ۱۳۴۴ دربصره ـ چاپ سربی چاپخانهٔ دارالسلام بغداد ـ سال ۱۳۴۵ وقفی مؤلف در خرداد ۱۳۱۱ « ۴۷۱ »

۵۲۳ لسان الصدق

عربی ـ مؤلف شیخ علی بن عبدالله بن علی بحرینی ـ کتاب ردیست متین بر کتاب میزان الحق وابطال گفتار مسیحیون . تاریخ ختم تألیف جمعه ۲۰ ذیقعده ۱۳۰۶ ـ چاپ سنگی بمبئی ـ خط نسخ سال ۱۳۰۷ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ «۶۷۵۹»

۵۲۴ تا ۵۴۹ لسان المسلمین

فارسی ـ مؤلف معاصر شیخ عبدالحسین شرع الاسلام ـ رساله در استدلال بآیات توراة وانجیل‌های رائجه است ـ برسخافت وتحریف وبطلان آنها ـ چاپ سربی چاپخانهٔ اتحاد اصفهان سال ۱۳۴۹ چاپ سوم ـ وقفی سید صدرالدین درمرداد ۱۳۱۰ ازشمارهٔ ۴۷۲ تاشماره ۴۹۷ (۲۶ شماره) مؤلف وچاپ وواقف برابر همین شماره است .

لطایف غیاثی

بنگرید بشماره ۱۲۶ اسرارالتنزیل .

---

(۱) کشف الظنون ج ۱ (۲) ۱۷ سال پس از فوت مؤلف

۵۵۰-۵۵۱ لطیفهٔ غیبیه

فارسی ـ مکررشمارهٔ ۱۰۶۳ خطی ۰ مؤلف محمد دارابی ـ چاپ‌سنگی چاپخانهٔ عامیهٔ تهران خط نستعلیق سال ۱۳۰۴ چاپ یکم وقفی قائم مقام ـ وقفی نائینی «۴۹۹» و «۵۰۰»

(حرف م)

۵۵۲ مابعدالطبیعه

عربی ـ مؤلف ابن رشد اندلسی ـ کتاب دربیان خلاصهٔ آراء موضوعهٔ ارسطواست در علم مابعدالطبیعه که‌مرتب شده بر پنج مقاله ومقالهٔ پنجم چاپ نشده . از کتاب برمی‌آیدکه همان تألیفی است که در عیون الانباء (ج ۲ ص۷۵) بنام تلخیص مابعدالطبیعه لارسطوطالیس یاد شده درتاریخ آداب‌اللغة (ج۳ ص۱۰۴) برای مؤلف کتابی بنام تلخیص کتب الارسطو الاربعه ذکر شده. درچاپ باین جمله: «کتاب ما بعد الطبیعة وهوالقسم‌الرابع من تلخیص مقالات ارسطو» تعریف شده و تشخیص یافته . چاپ‌سربی چاپخانهٔ ادبیهٔ مصرچاپ یکم ـ وقفی‌فهرستی «۵۰۱»

۵۵۳-۵۵۴ مبداء ومعاد

عربی مکررشماره ۹۷۷ خطی ۰ مؤلف ملا صدرا ـ نسخه معلق است بحواشی حاج ملاهادی. رسالة القدسیه ورسالهٔ حشریه ومظاهرالالهیه واجوبة المسائل ونیزاجوبة المسائل‌وتهذیب الاخلاق ورسالهٔ التحصین فی‌صفات‌العارفین وترتیب السعادات درحاشیهٔ کتاب تدوین شده است ـ چاپ سنگی تهران خط‌نسخ سال ۱۳۱۴ وقفی‌نائینی ـ وقفی‌فهرستی «۵۰۲» و«۵۰۳»

متون

عربی . شش متن مختصریست که درمجموعهٔ موسوم بمجموعة المتون بچاپ‌رسیده: متن ۱ عقائد سنوسی تألیف شریف ابوعبدالله محمدبن یوسف حسنی‌سنوسی متوفای ۸۹۵ یا ۸۹۲(۱) مختصریست‌درتوحید ونبوت ودارای شروحی است و بزبانهای اروپائی هم ترجمه شده و معروف است بام البراهین و وختم نموده رساله‌را بشرح شهادتین ۲ جوهرة التوحید ـ منظومه ایست درکلام ازشیخ‌ابراهیم لقانی مالکی متوفای ۱۰۴۱ (۲) ۳ بدأ لا مالی منظومه ایست که سرایندهٔ آن شناخته نشد ۴ خریدة البهیة منظومه ایست در عقائد از احمد در دیر ۵ عقائد شیبانی ـ قصیده ایست الفیه دراصول عقائد از ابوعبدالله محمد شیبانی شافعی (۳) ۶ـ عقائد باجوری ـ مؤلف ابراهیم‌باجوری

(۱) کشف‌الظنون ج ۱ ص ۱۵۱ (۲) کشف الظنون ج ۱ (۳) کشف الظنون ج ۲ ص ۱۱۷

حکمت ـ کلام ـ فلسفه

کتب چاپی

مختصریست بسیط در اوصاف حقتعالی وانبیاء این مجموعه‌را درباب جنك ومجامیع چاپی بشمارهٔ ۶۰۸۸ عمومی به‌بینید.

۵۵۵-۵۵۶-۵۵۷ مجلی مرآت المنجی

عربی. مکرر شمارهٔ ۹۸۲ خطی. مؤلف ابن ابی‌جمهور احسائی. چاپ‌سنگی تهران ـ خط نسخ ـ سال ۱۳۲۹ وقفی قائم مقام ـ وقفی‌نائینی وقفی‌فهرستی «۵۰۴» و«۵۰۵» و «۵۰۶»

۵۵۸ مجمع السعادات

فارسی ـ مؤلف حاج ملا سلطانعلی گنابادی ـ کتابی است جامع دراصول‌عقائد وفرائض و سنن. بخش اصول‌عقائد آنرا به ترتیب اصول کافی مرتب‌نموده ودرآن برخی ازاحادیث مجملهٔ اصول کافی‌را شرح نموده وبخشهای فرائض وسنن‌را به‌ترتیبی دیگر نگاشته ـ کتاب بریکمقدمه و ۱۲ باب وخاتمه تبویب شده ـ چاپ‌سنگی تهران. خط‌نسخ سال ۱۳۱۷ وقفی‌فهرستی «۵۸۶۱»

۵۵۹ - ۵۶۰ مجموعة الرسائل

عربی. مجموعه‌ایست محتوی بر رساله هائی ازسیدکاظم رشتی در رشته های‌مختلف و شامل عقائد علمی وتاویلات اواست ـ چاپ‌سنگی تبریز خط‌نسخ سال ۱۲۷۷ وقفی‌نائینی‌ـ وقفی حاج میرزا حسین یزدی «۵۰۷» «۵۰۸»

۵۶۱ - ۵۶۲ مجموعة الرسائل

عربی ـ مجموعه‌ایست شامل ۲۳ رساله درحکمت وعرفان واخلاق که‌ناشر آن شیخ‌محیی الدین صبری کردی کانیمشکانی بدین‌نام معنون نموده ونشر داده ـ نام رسائل بشرح‌زیراست: ۱ مختصر کتاب المؤمل للرد الی‌الامر الاول تألیف ابوشامه شافعی ۲ عقیدهٔ ابن تومرت ۳ ـ الادب فی الدین غزالی ۴ رساله ایهاالولد غزالی ۵ تهذیب الاخلاق ابن‌عربی ۶ علم الاخلاق ابن‌سینا ۷ رسالة المهد از شیخ الرئیس ابن سینا ۸ و۹ و۱۰ رساله های قوی الانسانیه و اقسام العلوم العقلیه و سرالقدر ازابن سینا ۱۱ رسـالهٔ مبدء ومعاد ابن سینا (۱) ۱۲ الجوهرالنفیس ابن سینا ۱۳ اصول المنطقیه میر سید شریف ۱۴ رسالهٔ وحدة وجود شیخ بهائی ۱۵ مسائل الخمسون امام فخر رازی ۱۶ رسالة البعلبکیه ابن تیمیه ۱۷ منطق الفهوانی ۱۸ علوم الحقائق حموی ۱۹ و۲۰ و۲۱ کیمیاء السعاده وقواعد العشرة و رسالة الطیر از غزالی ۲۲ عقیده مرجانی ۲۳ تاج الرسائل ابن عربی. چاپ‌سربی مصر چاپخانهٔ کردستان العلمیه بسال ۱۳۲۸ وقفی‌نائینی ـ وقفی‌فهرستی «۵۰۹» و «۶۰۸۷»

---

(۱) مکرر شماره ۷۰۵ خطی.

۵۶۳ مجموعهٔ فلسفهٔ ابو نصر فارابی

عربی . نسخه شامل ۸ رساله ومقاله از آثار ابو نصر فارابی است که ناشر آن محمد امین الخانجی جمع آوری نموده وبدین نام نامیده ومصدر نموده آنرا بترجمهٔ فارابی وافلاطون وارسطو ـ شرح بیشتر این رسائل درباب خطی وچاپی بعنوان رسائل ومقالات وبنام مخصوص آنها یاد شده ـ نام رسائل بشرح زیراست : ۱ رسالهٔ جمع بین رأیین ۲ الابانة عن غرض ارسطوطالیس فیما بعد الطبیعه ۳ رسالهٔ عقلیه ۴ـ فیما ینبغی ان یقدم قبل تعلم الفلسفه ۵ عیون المسائل ۶ النکت فیما یصح و ما لایصح من احکام النجوم ۷ مسائل متفرقه باجواب آنها ۸ نصوص الکلم ـ چاپ سربی چاپخانهٔ سعادت مصر سال ۱۳۲۵ وقفی نائینی «۵۱۰»

۵۶۴ محصل افکار المتقدمین من الحکماء والمتکلمین

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۲۹۴ خطی . مؤلف امام فخر رازی ـ کتاب درلباب علم کلام است ودرعنوان ۴ رکن صورت گرفته . تعلیقه برین کتاب را بنام تلخیص (یانقد) المحصل به بینید . کتاب تلخیص (یانقد) المحصل وکتاب معالم اصول الدین درحاشیه و زیر صفحات کتاب تدوین شده . چاپ سربی چاپخانهٔ حسینیه مصر ـ سال ۱۳۲۳ وقفی فهرستی «۵۱۱»

۵۶۵ مدافعه برمقابلهٔ خصم

فارسی . مؤلف شیخ عبدالسلام آخوند زاده سالیانی شیخ الاسلام قفقاز در ۱۳۰۴ ق ـ ه این رساله درتأیید رسالهٔ رد برایقان (۱) وابطال رد واظهار تمویهاتیست که یکنفر بهائی بررد آن رساله نگاشته است ـ چاپ سنگی تفلیس بخط نستعلیق ـ سال ۱۳۱۴ ـ وقفی فهرستی «۵۱۲»

۵۶۶ مدرسهٔ سیار

فارسی ـ مترجم معاصر علامهٔ وحیدی کرمانشاهی ـ کتاب ترجمهٔ بخش یکم کتاب : الرحلة المدرسیه والمدرسة السیارة تألیفی شیخ محمد الجواد بلاغی نجفی است که در رد نصاری است وبطور پاسخ وپرسش تحریر یافته ـ چاپ سربی چاپخانهٔ حیدریه نجف سال ۱۳۴۶ وقفی ابراهیم دولتشاهی درمهر ۱۳۱۸ «۶۷۶۰»

۵۶۷ مدینة الاسلام روح التمدن

فارسی ـ مؤلف شیخ احمد شاهرودی ـ کتاب دربیان نظام وسیاست وتمدن و جامعیت و اصلحیت دین اسلام است که در ۴ مقاله انجامیده ـ تاریخ ختم تألیف ۱۱ ذیقعده ۱۳۴۶ درسامراء ـ چاپ سربی چاپخانهٔ علوی نجف سال ۱۳۴۶ تقدیمی شیخ عبدالله درشهریور ۱۳۱۴ «۵۱۳»

(۱) تألیف مؤلف این رساله

مرآة الاخرة

عربی ـ مؤلف فیض کاشانی ـ رساله ایست تحقیقی درموضوع بهشت ودوزخ که در ٤ باب انجامیده ـ رساله ضمیمهٔ علم‌الیقین شماره ٤١٨ است .

٥٦٨ مرآت العارفین فی رفع شبهات المبطلین

فارسی ـ مؤلف شیخ احمد شاهرودی ـ کتابیست استدلالی در اثبات نبوت عامه و خاصه تاریخ ختم تألیف ١٣٣٩ درمشهد ـ کتاب تنبیه الغافلین و ایقاظ النائمین ضمیمهٔ کتاب است . چاپ سنگی ـ خط نستعلیق تهران چاپخانهٔ حقیقت سال ١٣٤٣ وقفی نائینی «٥١٤»

٥٦٩ ـ ٥٧٠ مرآت المحققین

فارسی . مکرر شمارهٔ ٩٨٨ خطی . مؤلف شیخ محمود شبستری ـ اوصاف الاشراف ضمیمهٔ این کتاب است ـ چاپ سنگی نسخ . سال ١٣٠٠ وقفی قائم مقام ـ وقفی فهرستی ـ « ٥١٥ » و « ٥١٦ »

٥٧١ المراجعات

عربی ـ مؤلف سیدعبدالحسین شرف الدین عاملی (١) کتاب مناظرات واحتجاجات کتبی است درباب امامت که در مصرمیان مؤلف ویکی ازاعلام اهل سنت درسال ١٣٢٩ روی داده ودر آن حفظ ادب ورعایت نزاکت و نزاهت شده . اسلوب نگارش مطالب آن بطور پرسش وپاسخ ودر عنوان « مراجعه » صورت گرفته . چاپ سربی چاپخانهٔ عرفان صیدا . سال ١٣٥٥ وقفی مؤلف درفروردین ١٣١٦ « ٥١٧ »

---

(١) ذکر شریفش درص ٢٧٥ بطور اجمال گذشت . دراین تاریخ که ترجمهٔ این کتاب موسوم به «مناظرات» بکتابخانه رسیده خلاصه ترجمه اش ازمقدمهٔ آن کتاب نقل میشود . شرف الدین سیدعبدالحسین بن سید یوسف متولد در ١٢٩٠ هـ ـ ق درشهرستان کاظمین ازخاندان اصیل معروف است . درعتبات عالیه نزد صاحب کفایة الاصول وسیدکاظم طباطبائی یزدی وشیخ محمد طه نجف وشریعت اصفهانی وشیخ حسن کربلائی ودرقاهره نزد شیخ سلیم بشری رئیس جامع ازهر وشیخ محمد بن عبدالحی کتانی ادریسی ودیگران تحصیل وتلمذ کرده . پس ازتکمیل مقیم جبل عامل گشته وقیام بوظائف دینی واجتماعی مینمود . بعدازجنگ جهانگیر اول که سوریا تحت حکومت فرانسه درآمد بهمراهی ملیون بادولت استعماری وارد مبارزه میگردد و بفلسطین تبعید میشود از آنجا بمصرمیرود وبحسن اقدام وسائل بازگشت ملیون و احرار تبعید شده رافراهم می‌نماید وعفوعمومی برای نهضت کنندگان ضد فرانسه را صادرمی کند و الحال درسوریا بوظیفه تالیف وتدریس وارشاد قائم است .

۵۷۲ مرصادالعباد

فارسی ـ مکرر شماره ۹۹۲ خطی مؤلف ابن دایهٔ رازی ـ چاپ سربی تهران چاپخانهٔ مجلس. سال ۱۳۱۲ خورشیدی. وقفی سیدحسین درمهر ۱۳۱۲ «۵۱۸»

۵۷۳ مرصادالعباد

فارسی ـ مکرر پیش ـ رسالهٔ آغاز وانجام ضمیمهٔ این کتاب است ـ چاپ سنگی تهران. خطنسخ ـ سال ۱۳۱۴ ـ وقفی فهرستی « ۵۱۹ »

المسائل الاسکندرانیه فی الرد علی الاتحادیة والحلولیه

به بینید بغیة المرتاد شمارهٔ «۱۷۸» را

المسائل الخمسون

عربی ـ مؤلف امام فخر رازی. رساله ایست دراصول علم کلام که درعنوان ۵۰ مسئله مرتب شده . در کشف الظنون بنام الخمسین فی اصول الدین ضبط شده ـ رساله را در شمارهٔ ۵۶۱، مجموعة الرسائل ص ۲۳۰ به بینید .

۵۷۴ مشاعر

عربی ـ مکرر شماره ۹۹۶ خطی. مؤلف ملا صدرا. کتاب دارای حواشی از ملا علی نوری وملا اسمعیل اصفهانی ومیرزا احمد اردکانی شیرازی است . رساله در اثبات حدوث عالم وحکمت عرشیه وشرح عرشیه در حاشیهٔ کتاب تدوین شده . چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ سال ۱۳۱۵ وقفی فهرستی « ۵۲۰ »

مشکوة الاسرار فی حل عقد الاسرار

عربی ـ مؤلف معاصر سید محمد مشکوة بیرجندی . تعلیقه ایست برفصل سوم ازمنهج دوم ازجلد اول اسفار : « فصل فی ان واجب الوجود انیته مهیته » این کتاب ضمیمهٔ کلمة التوحید شماره ۵۰۳ است .

۵۷۵ مشکوة العباد فی سفینة النجاة یوم المعاد

فارسی ـ مؤلف سید صبغةالله بن جعفر موسوی ـ مختصریست دراصول عقائد که درعنوان پنج اصل ترتیب یافته ـ ترجمهٔ مؤلف بنظر نرسید . کتاب وقفی مؤلف است وبخط دستی خودش.

این نسخه‌را درماه رمضان ۱۲۶۷ وقف‌عمومی‌نموده ودرپشت برگ‌اول صورت اجازه صاحب‌جواهر و شیخ انصاری بمؤلف چاپ شده . چاپ سنگی خط‌نستعلیق ـ وقفی حاج سید محمد شوشتری «۵۲۱»

۵۷۶ - ۵۷۷ مشکوة المسلمین

فی اثبات نبوة خاتم‌النبیین ص ۴

عربی . مؤلف حاج ملا اسمعیل بن محمد جواد قرا باغی نجفی ـ رساله ایست دراثبات نبوت ـ تاریخ ختم تألیف ذیحجه ۱۲۹۵ درنجف ـ رسالهٔ ارشاد الکافرین‌ضمیمهٔ این کتاب‌است چاپ‌سربی تهران ـ سال ۱۳۲۰ وقفی وزیروظائف دراسفند ۱۳۰۹ وقفی‌فهرستی ـ برگ اول ازشمارهٔ دوم افتاده است «۵۲۲» و « ۱۰۹ »

۵۷۸ مشهدالکائنات فی الخالق والمخلوقات

عربی ـ مؤلف میخائیل بن یوحنا بن عبدالله غبرئیل شبانی مارونی لبنانی که در تاریخ چاپ کتاب مدرس خطابه در مدرسهٔ لبنان بوده کتاب در اثبات مبدأ بدلائل فلکی واز راه علوم طبیعی وبیان سیر تکاملی انسان ونیازمندی بشر بشریعت ولزوم وفوائد دین ومختصری درمعاد است که بمشرب مسیحی نگاشته ـ چاپ‌سربی لبنان سال ۱۸۹۷ م وقفی قائم مقام «۵۲۳»

۵۷۹ مصابیح الانوار و مفاتیح الاسرار

فارسی. مؤلف نظام‌العلماء حاج میرزامحمدرفیع بن‌میرزاعلی‌اصغر مستوفی‌بن محمد رفیع بن میرزا ابیطالب وزیر بن میرزا محمد سلیم نایب الصداره حسنی حسینی طباطبائی‌تبریزی متوفای ۱۳۲۷ در تبریز (۱) از افاضل دورهٔ خود بوده. کتاب در اثبات مبدأ ومعاد وحاوی لطائف ونکات وتحقیقات‌است ومرتب است بریکمقدمه و سه باب و خاتمه. تاریخ‌ختم تألیف دههٔ اول شعبان ۱۳۰۲ چاپ‌سنگی تبریز خط‌نسخ بخط میرزا محمد علی خوشنویس . سال‌چاپ ۱۳۰۴ وقفی نائینی «۵۲۴»

۵۸۰-۵۸۱-۵۸۲-۵۸۳

مصباح الانس بین المعقول والمشهود فی شرح مفتاح غیب الجمع والوجود

عربی ـ شارح شمس‌الدین محمدبن حمزهٔ فناری حنفی‌متولد ۷۵۱ متوفای ۸۳۴ مدفون

(۱) دانشمندان آذربایجان

نزد جامع شریف بروسه در اناطولی نزد علاء الدین اسود و جمال الدین آقسرائی و در مصر خدمت شیخ اکمل الدین استفاده و تلمذ نموده و از اعلام دوره خود بشمار است (۱) کتاب شرح است بر رسالهٔ مفتاح غیب جمع الوجود تألیفی صدرالدین قونوی (۲) و دارای حواشی است از میرزا هاشم بن حسن اشکوری (۳) چاپ سنگی تهران. خط نسخ سال ۱۳۲۳ دو شماره وقفی قائم مقام ـ وقفی شیخ احمد شیرازی بسال ۱۳۳۵ وقفی فهرستی ـ «۵۲۵» «۵۲۶» «۵۲۷» «۵۲۸»

۵۸۴ مصباح الظلام فی هدایة الانام

فارسی ـ مؤلف معاصر شیخ محمدرضا طبسی. مختصریست در رد گفتار مسیحیون و ابطال توراة و انجیل رآنچ که در عنوان ۴۰ درس انجامیده. تاریخ ختم تألیف ربیع الاول ۱۳۴۶ در شهرستان قم درمدرسهٔ فیضیه. چاپ سنگی خط نسخ تهران چاپخانهٔ نهضت شرق بسال ۱۳۴۶ وقفی میرزا محمد عسکری در اردیبهشت ۱۳۱۳ «۵۲۹»

المضنون الصغیر

عربی. تألیف ابوحامد غزالی. پاسخ از ۱۹ پرسش است راجع بروح و یک پرسش از لوح وقلم وموسوم است باجوبة الغزالیه فی المسائل الاخرویه ـ رساله را درحاشیهٔ کتاب انسان الکامل شمارهٔ ۱۵۳ به بینید.

المضنون الکبیر

عربی ـ مؤلف ابوحامد غزالی. رساله مرتب است بر ٤ رکن: ۱ درشناختن ربوبیات ۲ در شناختن فرشته ۳ درحقائق معجزات ۴ درشناختن چیزهائیکه پس از مرگ است. برخی نسبت رساله را بغزالی منکرند (۴) رساله را درحاشیه کتاب انسان الکامل شمارهٔ ۱۵۳ به بینید

مظاهر الالهیه فی اسرار العلوم الکمالیه

عربی. مؤلف ملا صدرا. رساله ایست درمبدأ و معاد که بریک مقدمهٔ و دوفن و خاتمهٔ مرتب است ومطالب هرفنی درعنوان چند مظهر انجامیده. رساله را درحاشیهٔ مبدأ و معاد شمارهٔ ۵۵۴ به بینید.

---

(۱) تاریخ آداب اللغة العربیه ج۳ ـ عثمانلی مؤلفلری ج۱

(۲) رساله متن درمعارف وتوحید است بمشرب ارباب ذوق و شهود و عرفان

(۳) از اعلام واساتید حکمت وعرفان سدهٔ کنونی بوده ودرتهران اقامت داشته.

(٤) کشف الظنون ج ۲

۵۸۵ معارج القدس

عربی . مکرر شمارهٔ ۱۰۱۰ خطی. منسوب بابوحامد غزالی . چاپ سربی مصر چاپخانهٔ سعادت سال ۱۳۴۶ چاپ اول وقفی نائینی « ۵۳۰ »

معارف السلمانی بمراتب الخلفاء الرحمانی

به بینید شمارهٔ ۳۲٤ را .

۵۸۶ المعارف العالیه او علم الدین للمدارس الراقیه

عربی . مؤلف سید هبة الدین شهرستانی . کتاب یکرشته ازسخنرانی های فلسفی واجتماعی است دراطراف لزوم واهمیت دین وبرتری ومزیت دین اسلام که بدستور وزارت فرهنگ کشور عراق برای دبیران وآموزکاران درتابستان ۱۳۵٤ ایراد نموده اند . چاپ سربی بغداد چاپخانهٔ کرخ بسال ۱۳۵٤ وقفی مؤلف درمهر ۱۳۱۸ « ۹۷۶۱ »

۵۸۷-۵۸۸ معارف العوارف

فارسی . مجموعه ایست شامل رسائل زیر که ناشرمجموعه آنهارا بدین نام نامیده : ۱ و ۲ حق الیقین ومرآت المحققین ازشیخ شبستری ۳ رسالهٔ نور وحدت ۴ کنزالرموز ازمیرحسین بن میرعالم بن حسین متخلص بحسینی هروی ۵ رسالهٔ اصول وفروع نور علیشاه ۶ اسرارالقلوب فی بیان آثارالعیوب(عربی) ۷ کنزالاسرار نوریه در اوراد موظفه ۸ ترجیع بند از ناصرخسرو قبادیانی وشیخ عراقی وشاه نعمت الله وخواجه حوراء وهاتف وغزلی ازشاه نعمت الله ومناجات ازشیخ بهائی چاپ سنگی تهران خط نسخ سال ۱۲۸۳ وقفی نائینی - وقفی فهرستی «۵۴۱» و «۵۴۲»

۵۸۹ المعارف المحمدیه ج ۱

عربی - مکرر شمارهٔ ۸ چاپی . مؤلف معاصر شیخ محمد بن حاج شیخ مهدی خالصی . کتابی است استدلالی دراصول عقائد که بسبکی روان وروشن تحریر شده . چاپ سربی مصر چاپخانهٔ رحمانیه بسال ۱۳٤۱ خریداری آستانقدس در ۱۳۱۱ خورشیدی «۵۳۳»

معالم اصول الدین

عربی - مؤلف امام فخر رازی . کتاب مجموعه ایست شامل علوم اصول الدین و اصول فقه وفقه و اصول معتبره درخلافیات واصول آداب مناظره . لیکن چاپ شده از آن تنها بخش اصول دین است . رساله را درحاشیه کتاب محصل افکار المتقدمین شماره ۵۶۴ ببینید .

۵۹۰ - ۵۹۱ معراج نامه

فارسی - مکرر شماره ۱۰۱۳ خطی . مصنف شیخ الرئیس - نسخه مصدر است بمقدمهٔ از آقای

بهمن کریمی ـ چاپ سربی رشت چاپخانهٔ عروة الوثقی بسال ۱۳۱۲ خورشیدی ـ هدیهٔ وزارت فرهنگ
درمهر ۱۳۱۳ درمرداد ۱۳۱۸ « ۵۳۴ » و « ۶۷۶۲ »

۵۹۲ - ۵۹۳ معرفت النفس

فارسی ـ مؤلف معاصر دکتر قاسم غنی سبزواری . کتاب درمعرفت النفس جدید است
که درینگاه وعظ وخطابه درسالهای ۱۳۱۵ و۱۳۱۶ خورشیدی تدریس نموده ـ چاپ سربی تهران
بسال ۱۹۰ ـ ۱۳۱۵ اهدائی وزارت فرهنگ درسالهای ۱۳۱۵ و۱۳۱۶و۱۳۱۷ «۷۶۳۶»و«۷۶۳۷»

۵۹۴ - مفاتیح الاعجاز

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۱۰۱۵ خطی ـ شارح شمس الدین محمد لاهیجانی ـ چاپ سنگی تهران
خط نسخ ـ سال ۱۳۰۱ وقفی فهرستی «۳۴۹۵»

۵۹۵ - ۵۹۶ مفتاح دار السعاده ج ۱ و ج ۲

عربی ـ مؤلف ابن قیم جوزیه ـ کتاب مجموعه ایست دراثبات صانع بدلائل آفاقی ونیاز مندی
به نبوت وحکمت شریعت اسلامی وابطال گفتار منجمین وغیرها ازفوائد علمی ودینی ـ چاپ سربی
مصر چاپخانهٔ سعادت سال چاپ جلد اول ۱۳۲۳ چاپ یکم و سال چاپ جلد دوم ۱۳۲۵ ـ
وقفی نائینی « ۵۳۵ » و « ۵۳۶ »

۵۹۷ - ۵۹۸ مفتاح النبوة

فارسی ـ مؤلف کوثر علیشاه حاج ملا محمد رضا بن مولانا محمد امین همدانی متخلص
بکوثر متوفای جمادی الاول ۱۲۴۷ مدفون درمزار مشتاقیه کرمان (۱) علوم رسمی را ازشیخ
عبدالصمد همدانی آموخت وپس از تکمیل علوم عقلی ونقلی برهنمائی شیخ مذکور دست ارادت
بحسینعلی شاه داد وازاعلام جامع دوره خود بشماراست ـ کتابیست جامع وممتاز دراثبات نبوت
خاصه ودرآن کشف تمویهات ورفع شبهات هنری مارتن انگلیسی را کرده ـ این کتاب را پس از
کتاب ارشاد المضلین بفرمان فتحعلیشاه تألیف نموده واز جهت ردش بر هنری مارتن شهرتش
باروپا هم رفته ـ نسخه مصدر است بمقدمهٔ شیوا وهم فهرست مطالب کتاب ازمیرزا ابوالقاسم قائم
مقام فراهانی ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ وقفی نائینی وقفی فهرستی «۵۳۷» و«۵۳۸»

۵۹۹ مقابسات

عربی ـ مؤلف علی بن محمد بن عباس معروف بابوحیان توحیدی شیرازی یا نیشابوری یاواسطی

---

(۱) بستان السیاحه ص ۶۱۴ ـ طرائق الحقائق ج ۳

یا بغدادی متوفای ۳۶۰ (۱) یاحدود ۳۸۰ (۲) یا ۴۰۰ (۳) یا ۴۰۴ (۴) مدفون در شیراز. ازاعلام جامع ادب وفلسفه وفنون دیگر وازمشایخ صوفیه درپایان سدهٔ ۴ هـ ـ ق است - سال تولد وفوتش بتحقیق معلوم نشده. ترجمهٔ مفصلش درمعجم الادباء (ج ۵ ص ۳۸۰) مذکور است قدر متیقن در رمضان ۴۰۰ درسن میانهٔ ۸۰ و ۹۰ زنده بوده. کتاب مجموعه ایست فلسفی شامل ۱۰۶ مسئله است که مطرح بحث ومورد مفاوضهٔ دانشمندان آن دوره واقع شده وبیشتر آن مباحثات بحکمیت ورأی وطلاع ابو سلیمان محمد بن طاهر سجزی بپایان رسیده. بالجمله کتاب بهترین مدرکی است برای دریافتن روح علمی وسیر فلسفی آندوره. چاپ سنگی بمبئی. خط نسخ ـ وقفی قائم مقام «۵۳۹»

۶۰۰ - ۶۰۱ مقاصد الفلاسفه

عربی. مؤلف ابوحامد غزالی ـ کتاب تنها در بیان آراء وعقائد حکماء وفلاسفه در علوم منطق وحکمت الهی وطبیعی است. رأی ونظر خود را بتألیف تهافت الفلاسفه احاله نموده. چاپ سربی مصر چاپخانهٔ سعادت بسال ۱۳۳۱ چاپ یکم ـ وقفی نائینی ـ وقفی قائم مقام «۵۴۰» و «۵۴۱»

۶۰۲ مقالهٔ رد بر مسیحی

فارسی. نگارش سید حسین عرب باغی رضائیه. مقاله ایست در رد بر یکنفر مسیحی که برشفیع بودن حضرت مسیح برجمیع امم به آیة الکرسی استدلال نموده ـ تاریخ فراغت از تألیف ۲۲ شعبان ۱۳۴۵ چاپ سربی چاپخانهٔ تمدن تبریز. وقفی مهر منیر در دی ۱۳۱۳ « ۶۷۶۳ »

۶۰۳ مقالة فی الاسلام

عربی ـ مؤلف جرجس سال انکلیسی ـ متولد اواخر سده ۱۷ متوفای ۱۷۳۶ م بترجمهٔ هاشم عربی ـ پنداشته میشود که وجود مترجم مذکور مجعول وموهوم است. و کتاب ترجمهٔ جمعیت الهدایهٔ مصر باشد ـ کتاب شامل تمویهات ومغالطاتی است در رد دیانت اسلام رد برین کتاب را بشمارهٔ ۱۷۰ و ۵۹۳ بیان الحق والهدی الی دین المصطفی ببینید. چاپ سربی مصر سال ۱۹۲۵ م چاپ ششم وقفی نائینی « ۲۸۸۶ »

۶۰۴ ملل و نحل

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۰۳۵ خطی. مؤلف ابوالفتح محمد شهرستانی ـ چاپ سنگی تهران خط نسخ. سال ۱۲۸۸ وقفی فهرستی « ۵۴۲ »

۶۰۵ - ۶۰۶ ملل و نحل

فارسی ـ مؤلف معاصر غلامرضا رشید یاسمی استاد دانشگاه تهران ـ کتاب مختصریست

---

(۱) روضات الجنات ص ۷۴۴ (۲) بغیة الوعاة ص ۳۴۹ (۳) اکتفاء القنوع (۴) تذکرهٔ هزار مزار

درتاریخ عقائد برخی ازملل که دربنگاه وعظ وخطابه درسال ۱۳۱۵ خورشیدی تدریس نموده
چاپ سربی تهران ۱۳۱۵ خورشیدی ـ اهدائی وزارت فرهنگ در۱۳۱۵ «۷۶۳۸» و «۷۶۳۹»

۶۰۷ منارالهدی فی اثبات النص علی الائمة الاثنی عشر النجباء

عربی . مؤلف شیخ علی بن عبدالله بن علی بحرینی ـ کتاب دراثبات امامت ائمهٔ دوازده گانهٔ شیعه است بنصوص واخبار واحادیث وارده ازطرق اهل سنت وجماعت وهم ازشیعه ومرتب است بر مقدمه وهوفصل . تاریخ ختم تألیف ۱۱ ذیقعده ۱۲۹۵ بوده ودر ۱۹ رجب ۱۲۹۶ با کنویس شده چاپسنگی ـ خط نسخ چاپخانهٔ کلزار بمبئی ـ سال ۱۳۲۰ خریداری آستانقدس دربهمن ۱۳۱۱ «۵۴۳»

۶۰۸ منتخب مرصادالعباد

فارسی . کتاب مرصاد العباد تألیف نجم الدین رازی معروف بابن دایه است که درچاپ اشتباها بنجم الدین کبری نسبت داده شده است . مؤلف این ملحض ومنتخب شناخته نشده . چاپسنگی تهران ـ خط نسخ سال ۱۳۰۱ وقفی فهرستی «۵٤٤»

منتقم حقیقی

فارسی ـ دربیان تاریخ زندگانی و اثبات وجود وعلائم ظهور امام زمان عج است . در باب تاریخ به بینید ـ

المنطق الفهوانی والمشهد الروحانی فی المعاد الانسانی

عربی . مؤلف شیخ محمد بن احمد بن سعید بن مسعود ملقب بطاهر معروف بعقیله ـ ترجمه‌اش بنظر نرسید ـ مختصریست در معاد ـ رساله را درشمارهٔ ۵۶۱ مجموعة الرسائل ص۴۴۸ به بینید

۶۰۹ المنقذ عن الضلال والمفصح عن الاحوال

عربی ـ مؤلف ابوحامد غزالی ـ کتاب دررد متکلمین وفلاسفه ومذهب امامیه وتأیید مسلک تصوف است که پس از برگشت از بغداد درنیشابور تألیف نموده است ـ چاپ سربی چاپخانهٔ محمودیهٔ مصر وقفی نائینی «۵۴۵»

۶۱۰ ـ ۶۱۱ منقول رضائی

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۵۵ چاپی . مؤلف میرزا محمد رضا از احبار وعلماء یهود بوده که در ۱۲۳۷ مشرف باسلام شده ودرتهران میزیسته ـ مترجم علی بن حسین حسینی تهرانی بهمراهی محمد

جعفر برادر زاده مؤلف وملا محمد علی کاشانی ملقب بملا آقاجانی. کتاب در رد بریهود وحقانیت دین اسلام است که بعبری تألیف شده. این ترجمه موسوم به اقامة الشهود فی رد الیهود بوده وبعداً بنام منقول رضائی که مادهٔ تاریخ تشرف مؤلف باسلام است نامیده میشود . تاریخ ترجمه کتاب ظاهراً ازسال ۱۲۹۰ تا ۱۲۹۲ بوده . چاپسنگی تهران خطنسخ سال ۱۲۹۲ وقفی فهرستی ـ وقفی قائم مقام « ۵۴۶» و« ۵۴۷ »

۶۱۲ـ۶۱۳ منهاج الشریعه ج۱ وج ۲

عربی ـ مؤلف سیدمحمد مهدی قزوینی کاظمینی ـ کتاب ردی است مفصل بر منهاج السنة ابن تیمیه وتأیید منهاج الکرامه علامهٔ حلی ـ چاپ سربی چاپخانهٔ علوی نجف ـ سال ۱۳۴۷ وقفی مؤلف درخرداد ۱۳۱۱ « ۵۴۸ » و «۵۴۹»

۶۱۴ منهاج الطالبین

فارسی . مؤلف اراکیل بن هارتوف زرکرانی شیروانی ارمنی الاصل متشرف بدین اسلام نام اسلامیش حسینقلی است . کتاب در رد بهائیان است . تاریخ ختم تألیف پنجشنبه ۸ محرم ۱۳۲۰ چاپسنگی چاپخانهٔ کلزارحسنی بمبئی خط نسخ ونستعلیق ـ سال ۱۳۲۰ وقفی فهرستی «۵۵۰»

۶۱۵ منهاج الکرامه

عربی ـ مکررشماره ۱۰۴۳ خطی . مؤلف علامهٔ حلی ـ چاپسنگی تبریز ـ خطنسخ ـ سال ۱۲۹۶ وقفی فهرستی « ۵۵۱ »

۶۱۶ منهاج النجات

عربی ـ مؤلف فیض کاشانی ـ رساله ایست دراصول عقائد واخلاق که مرتب بر ۲ مقصد است ۱ فی الاعتقادات ۲ فی الاعمال والعبادات . کتاب های: خلاصة الاذکار وبشارة الشیعه و مرآت الاخره و ضیاء القلب ضمیمهٔ این کتاب است ـ چاپسنگی تهران ـ خطنسخ سال ۱۳۱۱ وقفی فهرستی « ۵۵۲ »

۶۱۷ ـ ۶۱۸ منهج الرشاد لمن اراد السداد

عربی ـ مؤلف شیخ جعفر بن خضر (خضیر) جناحی حلی نجفی معروف بصاحب کشف الغطاء ـ متوفای اواخر رجب ۱۲۲۷ یا ۱۲۲۸ یا ۱۲۳۱ مدفون درنجف کوی عماره (۱) سرسلسلهٔ خاندان فقاهت معروف بکاشف الغطاء (که همواره تاکنون دارای فقیه است) وشیخ مشایخ فقهاء دورهٔ خود بوده .

(۱) روضات الجنات . نجوم السماء . هدیة الاحباب

مشاهیر از استاد دانش شیخ مهدی فتونی عاملی وسید صادق فحام وشیخ محمد تقی دورقی ووحید بهبهانی است وهم روایت کرده ازآنان و ازسید بحرالعلوم ـ کتاب در رد عقائد فرقه وهابیان است که درپاسخ نامهٔ شیخ عبدالعزیز بن سعود امیرنجد تألیف نموده ـ چاپ سربی نجف چاپخانهٔ حیدریه سال ۱۳۴۳ وقفی میرزا محمد عسکری ـ درخرداد ۱۳۱۲ ودراردی بهشت ۱۳۱۳ «۵۵۳» و «۵۸۶۲»

٦١٩ منهج الیقین

عربی ـ سرایندهٔ معاصر سید احمد بن سید جعفر جزائری شوشتری ـ ارجوزه ایست مختصر در اصول وفروع تاریخ اختتام نظم سال ۱۳۳۹ ـ چاپ سربی نجف چاپخانهٔ علوی . سال ۱۳۴۰ وقفی پرویزخان در آذر ۱۳۰۸ «۵۵۴»

٦٢٠ مواهب الرضویه

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۱۰۴۶ خطی . مؤلف سید محمد عصار ـ چاپ سنگی تهران خط نستعلیق سال ۱۳۴۳ ـ وقفی مؤلف درمرداد ۱۳۱٤ «۵۵۵»

٦٢١ مهجة البیضاء

فارسی مؤلف شیخ محمد تقی بن شیخ محمد باقر بن شیخ محمد تقی بن میرزا عبدالرحیم ایوان کیفی رازی اصفهانی معروف به آقا نجفی مسجدشاهی متوفای ۱۳۳۲ دراصفهان مدفون نزدیک مزار امام زاده حضرت احمد بن علی بن امام محمد باقر ع از نوادگان پسری صاحب هدایة المسترشدین و دختری صاحب کشف الغطاء وخود ازمعارف دورهٔ خود بوده . دراصفهان مانند پدر وجدش مرجعیت وریاست علمی داشته (۱) کتابی است کلامی در ابطال عقائد خاصه باهل سنت در اصول عقائد . چاپ سنگی تبریز ـ خط نسخ ـ وقفی شجیعی درفروردین ۱۳۱۵ « ۵۵٦ »

٦٢٢ میزان

فارسی ـ مؤلف میرزا محمد باقر همدانی ـ رساله دربیان اصول عقائد امامیه ورفع تباغض وتنافر ازفرقهٔ شیخیه وردع ازتشاجرات ودعوت بتوحید وتألیف فرقه است . چاپ سنگی تهران خط نستعلیق ـ سال ۱۲۸۷ وقفی نائینی « ٥٦١ »

٦٢٣ میزان الاعمال

فارسی ـ مؤلف معاصر سید علی حائری لاهوری رضوی قمی . مختصری است دربیان مسئلهٔ میزان اعمال (ازمسائل معاد است) که از کتاب لوامع التنزیل تالیفی والدش اختصار نموده . تاریخ ختم تألیف ۹ جمادی الثانی ۱۳۱٦ در لاهور . چاپ سنگی لاهور خط نستعلیق سال ۱۳۱٦ وقفی فهرستی «۵۵۷»

---

(۱) هدیة الاحباب

کتب چاپی

۶۲۴-۶۲۵-۶۲۶ میزان الموازین فی امر الدین

فارسی ـ مؤلف حاج میرزا نجفعلی خان بن میرزا حسنعلی تبریزی معروف بدانش ـ درادبیات وفقه واصول واحادیث بهره مند واطلاع کامل داشته در ۱۲۷۳ باسلامبول رفته ومدتی کونسول ایران در آن پایتخت بوده وروزنامهٔ اختر را در اسلامبول تاسیس نمود (۱) کتاب رد بر میزان الحق (۲) است تاریخ ختم تألیف ۲۸ ذیقعده ۱۲۸۷ در اسلامبول چاپ سربی چاپخانهٔ عامرهٔ استانبول سال ۱۲۸۸ وقفی محمد هاشم افسر در اردی بهشت ۱۳۰۸ وقفی نائینی ـ وقفی فهرستی «۵۵۸» و«۵۵۹» و«۵۶۰»

(حرف ن)

۶۲۷ نافع یوم الحشر فی شرح باب حادیعشر

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۰۴۹ خطی ـ شارح فاضل مقداد ـ ورساله اعتقادات صدوق ورسالهٔ اعتقادات وسیر وسلوك مجلسی وبخشی از اربعین مجلسی ورسالهٔ آداب المتعلمین خواجه نصیرالدین ضمیمه ودر حاشیهٔ کتاب تدوین شده ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ سال چاپ گمان میرود ۱۲۷۴ باشد ـ وقفی فهرستی «۵۶۲»

نص الجلی فی امامة علی ع

بنگرید بباب تفسیر

۶۲۸-۶۲۹ نصرة الدین

فارسی ـ مؤلف حاج محمد کریمخان. کتاب در اثبات نبوت خاصه ورفع برخی از شبهات مسیحیون است. تاریخ ختم تألیف ۱۲ شوال ۱۲۶۶ (۳) چاپ سنگی بمبئی. خط نستعلیق. سال ۱۲۸۵ وقفی نائینی «۵۶۴» و «۵۶۵»

نصوص فی تحقیق الطور المخصوص

عربی ـ مؤلف صدرالدین قونوی (۴) رساله‌ایست عرفانی درمعرفت الله مطالب آن بعنوان «نص شریف» صورت گرفته ومعلق است بحواشی از میرزا هاشم اشکوری ـ تعلیقهٔ از میرزا محمد رضا قمشهٔ برفصل اول از فصول شرح فصوص قیصری وهم دوازده امام محیی الدین بن عربی ضمیمهٔ کتاب است ـ این رساله را ضمیمهٔ تمهید القواعد شماره «۲۳۵» به بینید.

---

(۱) دانشمندان آذربایجان ص ۱۴۳ (۲) تالیف هنری مارتن انگلیسی.

(۳) بطوریکه در دیباچه مذکور است سبب تالیف اینکتاب کتابی بوده که درسال ۱۲۵۲ هجری یکی از کشیشان انگلیسی در رد اسلام ودعوت مردم ایران بمذهب نصاری تالیف نموده ونشر داده.

(۴) کشف الظنون ج ۲ ص ۶۰۲

نصوص الکلم فی شرح فصوص الحکم

عربی . شارح سید محمد بدرالدین حلبی ـ ترجمهٔ شارح بنظر نرسید ـ گمان میرود از مردمان صدهٔ کنونی باشد ـ کتاب شرح بر فصوص الحکمهٔ فارابی است ـ این کتابرا ضمن شمارهٔ ٦٩٣ مجموعهٔ فلسفه به بینید

٦٣٠ نصیحة المسلمین

اردو . مؤلف خرمعلی بلهوری که در زمان چاپ میزیسته ـ رساله در تأیید عقائد فرقهٔ وهابی است . چاپ سنگی لکهنو ـ خط نستعلیق ـ سال ١٢٦٨ وقفی حاج سید محمد شوشتری «٦٦٥»

٦٣١ نفحات

عربی . کتابی است درعرفان که بر ٩١ عنوان «نفحه» مرتب است و مؤلف آن صدرالدین قونوی مشخص شده . چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ سال ١٣١٦ وقفی فهرستی «٦٧٥»

٦٣٢ نقد الفرائد فی اصول العقائد

عربی . مؤلف معاصر حاج شیخ محمد رضا طبسی . مترجم سید علینقی لکنهوی هندی ـ رساله ایست مختصر در اصول دین تاریخ فراغت از ترجمه سال ١٣٤٩ است . چاپ سنگی تهران چاپخانهٔ سعادت واخوان کتابچی درسال ١٣٤٩ وقفی مترجم درشهریور ١٣١٠ «٦٩٨»

٦٣٣ ـ ٦٣٤ نقد فلسفهٔ دارون ج ١ و ٢

عربی ـ مؤلف ابو المجد شیخ محمد رضا اصفهانی فرزند حاج شیخ محمد حسین بن حاج شیخ محمد باقر بن شیخ محمد تقی بن حاج محمد رحیم بیك استاجلو متولد در روز آدینه ٢٠ محرم ١٢٨٧ درنجف متوفای روزیکشنبه ٢٤ محرم ١٣٦٢ دراصفهان مدفون درتخت فولاد . از نوادگان پسری شیخ محمد تقی صاحب هدایة المسترشدین سر سلسلهٔ خاندان مسجد شاهی اصفهان است وازطرف مادربسیدصدر الدین عاملی می پیوندد ـ فنون وعلوم متنوعه را ازپدرومیرزا حبیب الله رشتی و آخوند ملا کاظم خراسانی وسید کاظم یزدی وسید اسمعیل صدر وشریعت اصفهانی وسید محمد فشارکی ودیگر ازاعلام فرا گرفت . از حاج میرزا حسین نوری ودیگر ازمشایخ حدیث بفیض اجازت روایت نائل گشت بامراتب عالیه علمی وعملی درشهرستان اصفهان مقبولیت وپیشوائی داشت واز اعلام بارع ونویسندگان وسرایندگان توانای زبان عرب بشمار بود . این کتاب که اشهر مؤلفات او است در ردء آراء دارون انگلیسی وابطال معتقدات مادیون است . موجودی از آن دوجلد است . این کتابرا هنگام اقامت در کشور بین النهرین تألیف نموده . تاریخ فراغت از تألیف جلد

۱ شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۳۳۰ است. چاپ‌سربی چاپخانهٔ الولایة بغداد سال ۱۳۳۱ وقفی فهرستی ـ وقفی علی اکبر جاجرمی دراسفند ۱۳۱۹ «۵۶۹» و «۷۶۴۷»

۶۲۵-۶۳۶ نقد النصوص فی شرح نقش الفصوص

فارسی ـ مکرر شماره ۱۰۵۸ خطی . شارح عبدالرحمن جامی ـ چاپ‌سنگی بمبئی ـ خط نسخ و نستعلیق ـ سال ۱۳۰۶ وقفی نائینی ـ وقفی فهرستی «۵۷۰» و «۵۷۱»

۶۳۷ النکت الاعتقادیه

عربی ـ مؤلف شیخ مفید ابن المعلم ابو عبدالله محمد بن محمد بن نعمان عکبری بغدادی متولد ۱۱ ذیقعده ۳۳۶ یا ۳۳۸ متوفای شب جمعه ۳ رمضان ۴۱۳ مدفون در رواق روضهٔ مقدسهٔ کاظمین ع (۱) شاگرد ابوعبدالله جعلی وابویاسر وروایت کرده از ابن قولویه وابوغالب رازی وابوعبدالله صیمری و ابوجعفر صدوق بن بابویه قمی وابوالحسن احمد بن محمد بن حسن بن ولید ودیگران ازمشایخ حدیث فریقین وخود از اعلام جلیل اسلام وپیشوای بزرگ شیعه است . عضد الدوله بویهی پاس احترام وبذل جوائز خسروانه برحضرتش میداشت ـ رساله مختصر یست کلامی بطور « ان قلت وقلت » علامهٔ معاصر سید هبة الدین شهرستانی برای آسانی فهم رساله عناوین « ان قلت وقلت » را تبدیل بعنوان « سؤال وجواب » فرموده وهم بر آن تعلیقاتی افزوده ـ چاپ سربی چاپخانهٔ عصریهٔ بغداد سال ۱۳۴۳ وقفی میرزا محمد عسکری ـ دراردیبهشت ۱۳۱۳ «۵۷۲»

۶۳۸ نور ایمان

اردو ـ مؤلف معاصر مولوی سید خیرات احمد بن حاج میر اعظم علی متولد ۷ شوال ۱۲۶۴ درعلی نکر بال . کتاب احتجاج براهل سنت درمسئلهٔ خلافت وعقد متعه ورد وایراد براعمال عزاداری محرم وتقیه است . چاپ‌سنگی لاهور ـ خط نستعلیق ـ سال ۱۹۲۶م وقفی مؤلف درشهریور ۱۳۰۶ «۵۷۴»

۶۳۹ نور علی نور

اردو ـ مؤلف معاصر سید کاظم علی صاحب بریلوی ـ کتاب درامامت واحتجاجات با اهل سنت و جماعت و رد کتاب مطارقة الکرام (۲) وتأیید کتاب مرآة الامامه (۳) است . تاریخ ختم تألیف صفر ۱۳۲۸ چاپ‌سنگی چاپخانهٔ یوسفی دهلی . سال ۱۳۲۸ وقفی مؤلف درخرداد ۱۳۱۲ «۵۷۳»

۶۴۰ نیچریه

فارسی ـ مکرر شماره ۶۱ چاپی . مؤلف سید جمال الدین حسینی اسدآبادی همدانی معروف

---

(۱) رجال نجاشی . فهرست ابن ندیم . مجالس المؤمنین . روضات الجنات

(۲) تالیف پیر مولوی خلیل احمد (۳) تالیف مؤلف این کتاب

بافغانی متولد در ۱۲۵٤ متوفای ۱۳۱٤ مدفون دراستامبول در شیخلار مزارلقی(۱) مؤلف باشهرت فوق العاده وشموخ مقامی که داشته موطن اصلی وزادگاهش مورد اختلاف بین نویسندگان ایرانی وعرب شده جرجی زیدان «درمشاهیرالشرق جلد ۲ چاپ ۲» نام سید را محمد واورا ازمردمان اسعد آباد کنرار بخشهای کابل دانسته ـ تحقیقات عمیق وصحیح نویسندگان ایرانی برین است که از مردمان اسد آباد همدان است وفی الحال هم خویشاوندانش در آنجا متوطنند ، رساله رد برطبیعیین است که در سال ۱۲۹۸ درپاسخ محمد واصل مدرس ریاضی مدرسهٔ اعزه حیدر آباد دکن تألیف نموده چاپ سنگی چاپخانهٔ حسینی جدید بمبئی خط نستعلیق سال ۱۳۰۰ وقفی فهرستی (۵۷۵)

٦٤١ - ٦٤٢ - ٦٤٣ نیچریه

فارسی ـ مکرر پیش ـ چاپ سربی چاپخانهٔ سعادت تهران سال ۱۳۰۳ خورشیدی وقفی فهرستی ـ وقفی محمد رمضانی درمرداد ۱۳۱۰ وقفی وزیر وظائف در اسفند ۱۳۰۹ «۵۷٦» و«۵۷۷» و «۵۷۸»

(حرف و)

٦٤٤ - ٦٤٥ وجه دین

فارسی ـ مؤلف حکیم ناصر خسرو قبادیانی ـ کتاب درشرح بنیاد واسرار وتاویل شریعت است ازشهادت وطهارت ونماز وروزه وزکوة وحج وجهاد وولایت وغیرها ومرتب است بر عنوان ۵۱ گفتار بمنصوص دردیباچه نام کتاب «روی دین» است. چاپ سربی چاپخانهٔ کاویانی برلین وقفی نائینی وقفی فهرستی «۵۷۹» و «۵۸۰»

٦٤٦ وحی محمدی

فارسی ـ مؤلف سید محمد رشید رضا مدیر مجلهٔ المنار صادره درمصر(۲) شاگرد شیخ محمد عبده مفتی مصر ـ مترجم معاصر محمد علی خلیلی کتاب دربیان برتری شریعت اسلام وفلسفه ومقاصد قرآن ورد شبهات وابطال تمویهات بیگانگان است . چاپ سربی تهران چاپخانهٔ تابش ۱۳۱۷ خورشیدی ، وقفی شرکت تضامنی علمی وشرکاء درمرداد ۱۳۱۸ «٦۷٦٤»

(حرف هـ)

٦٤۷ - ٦٤۸ الهادی

فارسی ـ مؤلف معاصر میرزا هادی بن شیخ ابوتراب نوری ـ بخش نخست کتاب دراثبات

---

(۱) درسال ۱۳۲٤ خورشیدی روی یک سیاست پنهانی جسد مؤلف از ترکیه بافغانستان نقل داده شده

(۲) متوفای ۱۳۵٤ علی المسوع

نبوت خاصه وشرح جامعیت وبرتری مذهب اسلام وابطال گفتار ورد شبهات مخالفین است .
بخش دوم دراثبات خلافت بلافصل حضرت امیرالمؤمنین ع ومختصری ازسیرهٔ آن بزرگوار است
ببرهان وبیانی روشن وروان تألیف بخش یکم درغرهٔ شعبان وبخش ۲ درغرهٔ رمضان ۱۳۵۳
پایان یافته . چاپ‌سربی تهران چاپخانهٔ مجلس بسال۱۳۱۳ خورشیدی وقفی محمد هاشم افسردر
خرداد۱۳۱۴ وقفی‌مؤلف در اردی بهشت ۱۳۱۹ « ۵۸۱ » و « ۶۷۶۵ »

۶۴۹ هدایة الانام الی حقیقة الایمان ج ۱

فارسی ـ مؤلف معاصر شیخ حسین توتونچی تبریزی. کتابیست دراصول‌عقائد وردشبهات
مخالفین بطور سؤال وجواب ـ این جلد دراثبات صانع باستدلال ازراه علوم طبیعی است ـ
چاپ‌سنگی تبریز ـ خط‌نسخ سال ۱۳۳۸ وقفی مؤلف در اردی بهشت ۱۳۱۱ «۵۸۲»

۶۵۰ هدایة الانام ج ۲

فارسی . این‌جلد درنبوت است ودرسه جزء ترتیب یافته: ۱ دراثبات نبوت وردشبهات
منکرین نبوت ۲ در ابطال توراة ۳ در ابطال انجیل ـ تاریخ ختم تألیف این‌جلد سال ۱۳۴۲
است . چاپ‌سربی . نام چاپخانهٔ ومحل‌وتاریخ چاپ دانسته نشد. وقفی مؤلف در اردی بهشت
۱۳۱۱ « ۵۸۳ »

۶۵۱ هدایة الجاحدین

فارسی ـ مؤلف آخوند ملا محمد تقی بن حاج محمد حسین تاجرکاشانی متولد ۱۲۳۹
متوفای حدود ۱۳۱۶ (۱) یا۱۳۲۱ (۲) یا ۱۳۱۸ بسن ۱۲۲ (۳) مولانا مقیم در تهران
بوده و اشتغال بتدریس و فصل خصومات و اقامهٔ جماعت میداشته ترجمهٔ احوالی که در زمان
حیات مؤلف درپایان کتابش موسوم بهدایة الطالبین نوشته شده مذکوراست که‌تحصیلاتش درکاشان
واصفهان بوده واعلام آن دوشهرستان تصدیق اجتهادش نمودند. الذریعه (ج۱ ص ۵۲۳)مؤلف‌را
ازشاگردان صاحب جواهر شمرده . کتاب در رد برخی‌ازشبهات هنری مارتن ودیگر ازمسیحیون
واحتجاج باآن ملت‌است که‌مرتب است بر۸ فصل تاریخ‌ختم‌تألیف ۲۸ ذیحجه ۱۳۰۵ـ چاپ‌سنگی
تهران خط‌نستعلیق ۱۳۰۹ وقفی شجیعی درفروردین ۱۳۱۵ « ۵۸۴ »

۶۵۲ هدایة الطالبین

فارسی. مؤلف آخوند ملامحمد تقی کاشانی. کتابی است نسبتاً جامع وروان دراصول دین

(۱) الذریعه ج۱ ص۵۳۲ ج ۲ ص ۵۰۰ (۲) الذریعه ج۳ ص۴۳ و۴۴ (۳) بروایت حاج‌عمادفهرستی

ومرتب است بر ۵ باب وهربابی دارای فصولی است . تاریخ ختم تألیف ۳ ذیقعده ۱۲۸۵ ـ چاپ سنگی تهران چاپخانهٔ میرمحمد باقرطهرانی خطنسخ سال ۱۲۸۶ وقفی نائینی «۵۸۵»

۶۵۳-۶۵۴ - ۶۵۵ هدایة الطالبین

فارسی ، مکرر بیش ـ چاپ سنگی تهران چاپخانهٔ میرزا حبیب الله ـ خطنسخ ـ سال ۱۳۰۷ وقفی نائینی ـ ودوجلد وقفی قائم مقام «۵۸۶» و«۵۸۷» و «۵۸۸»

۶۵۶-۶۵۷ هدایة المسترشد

فارسی ـ مؤلف حاج محمد خان کرمانی متولد ۱۹ محرم ۱۲۶۳ متوفای ۲۰ محرم ۱۳۲۴ مدفون در کربلا در رواق روضهٔ مطهره ـ کتاب رد بر رساله هدیة النمله است . تاریخ ختم تألیف ربیع الاول ۱۳۱۱ ـ چاپ سنگی بمبئی خطنسخ سال ۱۳۱۲ وقفی فهرستی وقفی نائینی «۵۸۹» و «۵۹۰»

۶۵۸- ۶۵۹ هدایة المسترشدین

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۷۹ چاپی ، مؤلف آخوند ملا محمد تقی کاشانی ـ کتاب در رد شبهات هنری مارتن واثبات تحریف عهدین است ، تاریخ ختم تألیف ۲۴ محرم ۱۳۰۳ چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ سال ۱۳۱۳ وقفی قائم مقام ـ ازشماره ۶۵۹ شانزده صفحهٔ اول آن افتاده است «۵۹۱»و«۵۹۲»

۶۶۰ الهدی الی دین المصطفی ج ۱

عربی ـ مؤلف شیخ محمد الجواد بلاغی ـ کتابی است تحقیقی در رد کتاب الهدایه وهم مقالة فی الاسلام وابطال شبهات مسیحیون واثبات تناقض وتحریف عهدین . تاریخ ختم تألیف ۱۳۳۰ در سامراء ، چاپ سربی صیدا چاپخانهٔ عرفان سال ۱۳۳۱ وقفی فهرستی «۵۹۳»

۶۶۱- ۶۶۲ هدی المنصفین الی الحق المبین

فارسی ـ مؤلف سید مهدی قزوینی کاظمینی ـ کتاب رد بر شیخیه است ، تاریخ ختم تألیف ربیع الاول ۱۳۳۵ چاپ سربی نجف چاپخانهٔ علوی ۱۳۴۲ وقفی مؤلف درخرداد ۱۳۱۱ «۵۹۴» و«۵۹۵»

۶۶۳-۶۶۴-۶۶۵ الهدیة المهدویه فی رد الطائفة البابیه

فارسی ـ مؤلف حاج ملاعلی اصغر بن حاج رجبعلی یزدی اردکانی . ملقب بمجد العلماء ـ کتاب رد است برفرائد کلپایکانی ، تاریخ ختم تألیف شنبه ۷ رجب ۱۳۲۰ ـ چاپ سنگی تهران خطنسخ سال ۱۳۲۵ وقفی مهرمنیر دردی ۱۳۱۳ وقفی نائینی خریداری آستانقدس در ۱۳۱۱ «۵۹۶» و«۵۹۷ و«۵۹۸»

۶۶۶ هدیة النمله الی مرجع الملة

عربی وفارسی ـ مؤلف حاج میرزا محمد رضا واعظ همدانی ـ رساله در بیان عقائد فرقهٔ شیخیه است. رساله مرتب است بر پنج مقصد و هرمقصدی حاوی پنج فصل است. تاریخ ختم تألیف جمادی الاول ۱۳۰۳ درسامراء شیخ علی محلاتی حائری ساکن دربمبئی رساله را ترجمه نموده ترجمهٔ فارسی رساله درمیانهٔ سطرها درج شده. رد برین کتاب را بشماره ۶۵۶ به‌بینید ـ چاپ‌سنگی بمبئی ـ خط نسخ و ترجمهٔ آن بخط نستعلیق سال ۱۳۱۰ وقفی فهرستی «۵۹۹»

۶۶۷ هفتاد و دوملت

فارسی. مکرر شماره ۱۰۷۶ خطی. مؤلف میرزا آقاخان کرمانی ـ کتاب مصدر است به مقدمهٔ ازحسین کاظم زاده ایرانشهر ومیرزا محمدخان بهادر ـ چاپ سربی برلن چاپخانهٔ ایرانشهر سال ۱۳۴۳ واقف شناخته نشد « ۶۰۰ »

هیاکل النور

عربی ـ مؤلف شهاب الدین یحیی سهروردی معروف بشیخ اشراق مختصریست موجز در اصول حکمت اشراق ـ « شروح این رساله را بشمارهای ۷۶۶ و ۷۶۸ خطی بنگرید » این کتاب را ضمن شمارهٔ ۱۷۸ تاج المجامیع به‌بینید.

(حرف ی)

۶۶۸ ینابیع الاسلام

فارسی. مؤلف تیزدال (۱) کتاب تلفیقاتی است تمویهی در رد دیانت اسلام. رد این کتاب را بنام ازالة الوساوس والاوهام بشمارهٔ ۱۲۱ به بینید. چاپ سنگی لاهور خط نسخ. سال ۱۸۹۹ میلادی وقفی فهرستی « ۶۰۳ »

۶۶۹ الیواقیت والجواهر فی بیان عقائد الاکابر ج ۱ و ۲

عربی ـ مؤلف عبد الوهاب شعرانی (۲) کتاب دربیان توفیق وتطبیق عقائد صوفیه واهل کشف وشهود باعقائد ارباب برهان وفکر است. تاریخ ختم تألیف رجب ۹۵۵ در مصر ـ کتاب کبریت الاحمر درحاشیه تدوین شده ـ چاپ سربی چاپخانهٔ ازهریهٔ مصر سال ۱۳۰۵ وقفی نائینی « ۶۰۴ »

---

(۱) مبلغ عیسوی فرنگی که چندین زبان شرقی را خوب می‌دانسته. درزمان مظفرالدین شاه برای دعوت به مسیحیت اصفهان آمده وعلماء اصفهان را بمباحثهٔ مذهبی خوانده. دانشمند معاصر حاج سید محمد علی داعی الاسلام پرفسور کالج حیدرآباد دکن با او مباحثه کرده ومجابش نموده (مجلهٔ ارمغان سال ۱۰ شماره ۷)

(۲) کشف الظنون ج ۲

(حرف الف)

۱۶۷ آداب البحث

عربی ـ مؤلف بمرقوم درصدر نسخه: قاضی میرحسین یبدی است ـ رساله ایست در آداب مناظره که در ۶ عنوان «تنبیه» ترتیب یافته ـ آغاز (هذه تنبیهات شریفه فی آداب البحث وارجوالنجاة بتحریرها یوم البعث) انجام (بدن الانسان الناطق من نفسه الناطقه فتامل حتی یاتیك لیقین) خط نستعلیق ۱۷ سطری عناوین بشنجرف نوشته ـ دارای ۲ برگ ـ اندازهٔ ۲۱ در ۱۴ وقفی قائم مقام ـ به بینید آداب البحث شمارهٔ ۱۶۸ منطق ص ۴ «۶۰۱۷»

۱۶۸ آداب البحث

فارسی، درصدر نسخه نوشته شده: «لمولانا حسین شاه الشهیر ببقال» ترجمه اش بنظر نرسید ـ آغاز (بدانکه بحث از روی لغت جست وجوی کردن است) انجام (وبوضع ثانی مقرون است) خط نستعلیق ۱۷ سطری دارای ۳ صفحه ـ اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی قائم مقام «۱۱۳۲»

۱۶۹ آداب المناظره

عربی ـ مؤلف قاضی عضدالدین عبدالرحمن بن احمد بن عبدالغفار ایجی شافعی اصطهباناتی ـ متولد پس از ۷۰۰ متوفای ۷۵۶ یا ۷۶۰ درقلعهٔ که زندانی شده بود ـ شاگرد شیخ زین الدین هیکی ، وخود از اعلام و اساتید و قاضی القضاة شیراز (۱) وممدوح خواجه حافظ شیرازی بوده (۲) رساله ایست موجز در آداب بحث و مناظره ، (شروح آنرا بشمارهای ۷۲ و ۱۳۴ و ۲۲۶ و ۲۲۷ خطی به بینید)

آغاز (لك الحمد والمنه وعلی نبیك) انجام (علی الفواد دلیلا تمت الرساله) خط نسخ ـ دارای ۲ برگ ـ اندازه ۱۷ در ۱۰ وقفی حاج سید محمد شوشتری «۱۱۳۳»

۱۷۰ آداب المناظره

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۴ منطق خطی ـ مؤلف فخر الدین محمد سماکی ـ رسالهٔ مختصریست دراصول مسائل ومطالب فن مناظره ـ

---

(۱) بغیة الوعاه ص ۲۹۶ ، فارسنامه ج ۲ ص ۱۳۸

(۲) درانقصیدهٔ که مطلعش این است: «بعهد سلطنت شاه شیخ ابواسحق ، به پنج شخص عجب ملك فارس بود آباد ، تا آنجا که میگوید: دگر شهنشه دانش عضد که درتصنیف ـ بنای کار مواقف بنام شاه نهاد ،

آغاز (الحمدلله الحکیم الوهاب والصلوة علی محمد خیر نطق بالصواب) انجام (و هو غیر لازم فتامل جدا) تاریخ تحریر ۹۸۸ خط نستعلیق ۲۱ سطری - دارای ۹ برگ - اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی فهرستی (۱) «۱۱۳۱»

۱۷۱ آداب المناظره

عربی - مکرر پیش. آغاز (الحمدلله الحکیم الوهاب والصلوة) انجام (غیر لازم فتامل جدا) خط نسخ ۱۹ سطری - عناوین بشنجرف نوشته شده - دارای ۱۰ برگ - اندازه ۲۴ در ۱۳ وقفی نائینی «۱۱۳۰»

۱۷۲ ایساغوجی

عربی. مکرر شمارهٔ ۵ منطق خطی. مؤلف اثیرالدین ابهری - درجلد یکم فهرست مذکور گشت که کلمهٔ «ایساغوجی» درلغت بمعنی تدریب وتمرین است و دراصطلاح بمعنی شایع کلیات خمس است لیك شاهزاده فرهاد میرزا درسفرنامه اش موسوم بهدایة السبیل (ص ۵۴) کلمهٔ ایساغوجی را چنین معنی کرده: «مثل آنکه ایساغوجی را که کتاب منطق است اورا معانی ملا یرضی صاحبه میکنند که کلیات خمس باشد که جنس وفصل ونوع وعرض عام وعرض خاص است و حال آنکه هیچ ربط بهم ندارد «ایس» حرف تعریف یونان است و «آکوژی» بمعنی بچیزی درآمدن ودخول است ایس آکوژی یعنی «المقدمة والمدخل» چون منطق مقدمهٔ علم حکمت است ازاینجهت ایس آکوژی می گفته اند ومعرب ومحرف کرده ایساغوجی گفته اند»

آغاز پس از نام مؤلف (نحمدلله علی توفیقه) انجام (والعمدة هی البرهان) برخی از صفحات دارای حواشی است. کتاب چاپ شده. «حواشی وشروح برین رساله را بشماره های ۱۳۸ و ۲۰۵ و ۲۲۸ و ۲۳۰ و ۲۳۱ و ۲۵۷ به بینید» - خط نسخ هفت سطری - دارای ۱۵ برگ - اندازه - ۲۰ در ۱۷ وقفی فهرستی «۱۱۷۱»

۱۷۳ ایساغوجی

عربی. مکرر پیش. نسخه ناقص است. آغاز نسخه (نحمد لله واهب التوفیق) انجام موجود (المقدمات الیقینیه) کاتب اسحق. نسخهٔ قدیمی است. تاریخ آن درصحافی رفته. خط نسخ ۳۳ سطری - اقوال بشنجرف نوشته شده. دارای ۱۴ برگ. اندازه ۱۹ در ۱۱ وقفی ابن خاتون. شرح ایساغوجی حسام الدین ضمیمه است واول ان نیز افتاده است «۱۱۳۴»

(۱) رساله که بشماره ۱۰۰ بنام: رساله درمناظره ضبط شده همین رساله است.

(حرف ب)

بحر الفوائد

به شمارهٔ ۲۵۶ مراجعه نمائید

۱۷۴ بهجة الطالبين

فارسی . شارح محمد بن محمود حسینی یزدی . ترجمهٔ شارح بنظر نرسید . کتاب شرح است بر رسالهٔ کبری . آغاز (الحمدلله الذی جعل المنطق آلة لابراز ما یعلم) انجام (اجتماع هر دو باهم صحیح است) خط نسخ ۱۹ سطری . اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۳۱ برگ . اندازه ۲۴ در ۱۳ وقفی نائینی «۱۱۳۶»

(حرف ت)

تحرير القواعد المنطقيه

به شمارهٔ ۲۳۴ شرح شمسیه مراجعه نمائید .

۱۷۵ تعديل الميزان

عربی - مؤلف غیاث الدین منصور دشتکی . در دیباچه آورده : « لما ذهبنا بتكميل عيار جواهر الانظار المحلی بها مراة حقايق الافكار ودقايق الاسرار الشارقه من مشارق الانوار دعانا بعض الاخيار الى نظم معيار هذا المعيار » در مجالس المؤمنين آمده که این کتاب خلاصهٔ منطق شفاء است مؤلف این کتاب را ملخص نموده ومختصر را بنام معيار الافكار ناميده - کتاب مرتب است بر فاتحه و ۹ فن : فاتحة العلم ينقسم الى الحكم وغيره - فن ۱ ايساغوجی ۲ قاطيغورياس ۳ باريرمينياس ۴ انولوطيقا الاول ۵ انولوطيقا الثانی ۶ سوفسطيقا ۷ نيطوريقا ۸ و يطوريقا ۹ جدل

آغاز (اللهم ايدنا بالمنطق الفصيح) انجام (القاصرين عن درجة البرهان) خط نسخ ۱۸ سطری جای عناوین مطالب را نویسنده سفید گذاشته دارای ۳۷ برگ اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی آقا زين العابدين بسال ۱۱۶۶ «۱۱۳۷»

۱۷۶ تعديل الميزان

عربی - مکرر پیش - آغاز (اللهم أيدنا بالمنطق الفصيح) انجام (و اقناع العوام و المتعلمين القاصرين) خط نسخ ۲۳ سطری که درمتن وحاشیه نوشته شده - عناوین بشنجرف دارای ۱۰ برگ . ومجدول بتحریر وطلا بسه جدول اندازه ۴۳ در ۲۹ وقفی نائینی . به‌بینید درباب علوم

غریبه خطی تعبیرخواب شمارهٔ ۳۸۱ عمومی ص ۴۵ » « ۵۸۶۴ »

۱۷۷ تعلیقه برشرح شمسیه

عربی ــ مؤلف شناخته‌نشد . افاداتی است برشرح شمسیه برمسئلهٔ: وجه‌تسمیهٔ تصورات موصله بقول شارح وتصدیقات موصله بحجت: «قال وقد جرت العاده بان یسمی الخ»

آغاز (بحمده یمدح منطلق «کذا» کل‌حکیم یامن لاموصل الی تصور ذاتك) انجام « تقدم طبیعی لا تقدم بالعلیه الحمد لله علی الانعام ثم علی الاتمام) تاریخ کتابت ۹۵۷ صدر نسخه ۸ صفحه است که قطعه ایست ازحاشیه برحاشیه شرح شمسیه که مؤلف آن نیزشناخته نشد .

آغاز موجود (لم یصح التمثیل الاول) انجام « لوقیل کالامرین المتضایفین لکان اولی‌هذا آخر ما اردنا ایراده فی‌هذا الباب » کاتب ابوالوفاء بن محمد حنفی ــ تاریخ تحریر صفر ۹۴۴ خط‌نسخ ونستعلیق مختلف السطر ــ دارای ۱۲ برك ــ اندازه ۱۹ در۱۲ وقفی‌فهرستی (۱۱۶۰)

۱۷۸ تعلیقه برشرح شمسیه

عربی ــ مؤلف شناخته‌نشد افاداتی است براول مبحث موجهات شرح شمسیه قطبی.

آغاز « رب دل وجوهنا وجهك قال الشارح العلامة الرازی فی‌شرح رسالة الشمسیه شارحا للجهات) انجام « الحاحا بمسؤلهم وابرار المامولهم والله المستعان » خط‌نستعلیق ۱۵ سطری ــ دارای ۵ برك . اندازه ۱۸ در ۱۳ وقفی ملا موسی « ۱۱۵۶ »

۱۷۹ تعلیقه برشرح مطالع

عربی . محشی شناخته‌نشد . تعلیقه ایست بر عبارتی ازمبحث لازم وملزوم شرح مطالع مینماید که کاتب آنرا ناتمام گذاشته ــ

آغاز (حمدالملهم الدقایق و مفیض الحقایق) انجام موجود « واو کان عرضا مفارقا یکون منافیا » پس ازین ضمن ۱۰ برك عبارات متفرقه است که یکی ازآنها قبالهٔ عقد نکاح میرزا باقر منجم باانشاء میرزا مهدی خان است ــ خط شکسته نستعلیق که بطور چلیپا نوشته‌شده ــ دارای ۱۳ برك ومجدول بتحریر وطلا ــ نسخه رطوبت رسیده . اندازه ۲۲در۱۲ وقفی‌نائینی «۱۱۳۵»

تعوید (یاتنویر) المطالع وتبصیر المطالع

به‌بینید شمارهٔ ۲۰۲ حاشیه برحاشیهٔ شرح مطالع را

۱۸۰ تهذیب الکلام

عربی ــ مکررشمارهٔ ۱۳ مؤلف ملا سعدتفتازانی ــ رساله بخش منطق از کتاب تهذیب‌الکلام فی‌المنطق والکلام او است که بجهت متانتش افراد بتدوین وچاپ شده ــ شروح و حواشی و

منظومهٔ آنرا بشمارهای ۱۲۴ و۱۲۵ و۱۲۶ و۱۲۷ و۱۵۲و۱۸۴ و۱۸۵و۱۸۶و۱۸۷و۱۸۸و۲۶۲ خطی وهم ضمیمهٔ شمارهای ۴و۲۹ منطق چاپی به بینید.

آغاز (الحمد لله الذی هدانا سواء الطریق) انجام (وهذابالمقاصد اشبه)خط نسخ ۷سطری. دارای ۱۸ برگ اندازه ۲۰در۱۵ وقفی نادرشاه « ۱۱۳۸ »

۱۸۱ تهذیب الکلام

عربی - مکرر پیش. آغاز « الحمد لله الذی هدانا » انجام « وهذ بالمقاصد اشبه » خطنسخ ۱۰ سطری. دارای ۱٤ برگ. اندازه ۲۰ در ۱۴ وقفی نادرشاه « ۱۱۳۹ »

(حرف ج)

۱۸۲ جوهرالنضید فی شرح کتاب التجرید

عربی - شارح علامهٔ حلی، شرحی است بر رسالهٔ موجز تجرید المنطق خواجه نصیر الدین طوسی آغاز « الحمد لله المتفرد بوجوب الوجود » انجام « کما امکن ضبط المواضع فی الصناعتین الاولین » کاتب منصور. تاریخ تحریر ۹۵۰ خطنستعلیق ۱۸ سطری- عناوین رابشنجرف نوشته. دارای ۱۸۱ برگ، اندازه ۲۷ در ۱۳ وقفی مهدی قدوسی در اسفند ۱۳۱٤ « ۱۱٤۰ »

۱۸۳ جوهرالنضید

عربی- مکرر پیش- نسخه ناقص است.

آغاز « الحمد لله المتفرد بوجوب وجوده » انجام موجود « علی الخطین و السطحین و الجسمین » خط نسخ ۱۴ و ۱۵ سطری - اقوال بشنجرف نوشته‌شده دارای ۱٦ برگ، اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی فهرستی « ۱۱٤۱ »

چهار فائده و مقاله

ضمیمهٔ شماره ۲۷۴ تفسیر خطی به بینید.

(حرف ح)

۱۸۴ حاشیه بر تهذیب

عربی - مکرر شمارهٔ ۵۴ منطق خطی، محشی ملا جلال دوانی -

آغاز « تهذیب المنطق والکلام توشیحه بذکر المفتقل المنعام » انجام « تسهیلا الضبط علی المبتدی » تاریخ تحریر ۱۱ ذیقعده ۱۰۳۳ درشیراز. حواشی برین کتاب را بشمار های ۱۵۲

و۱۸۹ و۱۹۰ و۱۹۱ به‌بینید- خط نستعلیق وشکسته ۱۴ سطری، اقوال بشنجرف نوشته‌شده- نسخه رطوبت رسیده - دارای ۷۱ برگ اندازه ۱۶ در ۱۰ وقفی فهرستی، «۱۱۴۳»

۱۸۵ حاشیه بر تهذیب

عربی - مکرر پیش. آغاز پس از تسمیه «رب تمم تهذیب المنطق والکلام» انجام «تسهیلا للضبط علی المبتدی» خط نستعلیق ۱۲ سطری - دارای ۳۷ برگ ومجدول بلاجورد - نسخه موریانه خورده - اندازه ۲۱ در ۱۲ واقف شناخته‌نشد (به‌بینید حاشیه بر محاکمات شمارهٔ ۳۵ حکمت خطی ص ۲۲۵) «۸۹۱»

۱۸۶ حاشیه بر تهذیب

عربی، محشی ملا عبدالله یزدی شهابادی(۱) حاشیه ایست بر بخش منطق کتاب تهذیب‌المنطق والکلام ملا سعد تفتازانی که مکرراً بچاپ رسیده و تدریسش میان طلاب علوم قدیمه متداول است، تاریخ ختم تألیف اواخر ذیقعده ۹۶۷ در نجف بوده.

آغاز «قوله الحمد لله افتتح بحمد الله بعد البسمله» انجام «وجعل آخرته خیر من دنیاه» حواشی برین کتاب بااصل کتاب چاپ‌شده وبشماره ۱۰ چاپی نیز نگریده، خط نسخ ۱۲ سطری، برگ اول بخط نستعلیق وتازه نوشته‌شده، اقوال بشنجرف. دارای ۹۵ برگ، اندازه ۱۶ در ۱۰ واقف شناخته‌نشد «۱۱۶۵»

۱۸۷ حاشیه بر تهذیب

عربی- مکرر شمارهٔ ۸۶ منطق خطی، مؤلف ملاعبدالله یزدی- تعلیقه ایست توضیحی بر مبحث ضابطهٔ انتاج اشکال اربعه از تهذیب المنطق تفتازانی- رساله مرتب است بریکمقدمه ودو مقصد: مقدمه ومقصد اول درشرح کلام است ومقصد دوم در نقل اقوال است.

آغاز «حمدالاله هو بالحمد حقیق اذا رشدنا الی رموز التدقیق» انجام «و یبعدنا من الزیغ والزلل الی الصدق والصواب» سپس ضمن سه صفحه عبارتی است در تشکیک، خط نستعلیق ۱۲ سطری .. دارای ۲۴ برگ - اندازه ۲۰ در ۱۰ وقفی ملاموسی «۱۱۶۸»

۱۸۸ حاشیه بر تهذیب

عربی - محشی از افاضل امامیه است که شناخته‌نشده، حاشیه ایست بر بخش ضابطهٔ شرایط انتاج اشکال اربعه - آغاز «الهی بتوفیقك ضبط ما اشکل وبتاییدك حل ما لا ینحل» انجام

(۱) ترجمهٔ محشی درصفحهٔ ۷۲ ذکرشده، تاریخ فوت محشی بنقل روضات الجنات در ۹۸۱ در عراق عرب بوده وعلی المسموع مدفون در نجف است، خلاصة الاثر (ج ۳ ص ۴۰) فوت محشی را در اصفهان بسال ۱۰۱۵ ضبط کرده است، این روایت ظاهرا صحیح نیست.

« وبعد فلم یبق مجال للکلام وفیه الوصول الی نهایة المرام وعلیه التوکل و به‌الاعتصام والسلام»
کاتب محمد- تاریخ کتابت رمضان ۹۹۴ درقم- خط نستعلیق ۱۴ سطری - دارای ۷ برگ -
اندازه ۲۳ در ۱۲ وقفی نادرشاه « ۱۱۶۶ »

۱۸۹ حاشیه برحاشیهٔ تهذیب

عربی. مکرر شمارهٔ ۳۴ منطق خطی. محشی دوم میر ابوالفتح سید محمد بن‌ابی‌سعید حسینی ملقب بتاج‌السعیدی. متوفای ۹۷۶ (۱) یا ۹۵۰ (۲)دراردبیل ازسادات جلیل وجامع علوم بوده ودر ماوراء النهر نزد عصام‌الدین تلمذ وتحصیل کرده. کتاب افاداتی‌است بر حاشیهٔ تهذیب‌دوانی کاتب. تمام دیباچه را نوشته.

آغاز « الحمد لله علی تهذیب المنطق والکلام » انجام « والیه الرجعی و حسن ماب »
کاتب عبد الواسع بن محمد هادی قزوینی- تاریخ کتابت ۱۱ محرم ۱۲۲۲ در قزوین‌خط‌نسخ ۲۹ و ۳۰ سطری- دارای ۷۵ برگ. اندازه ۲۳ در ۱۳ وقفی‌نائینی (۱۱۴٤)

۱۹۰ حاشیه برحاشیهٔ تهذیب

عربی- مکررشمارهٔ ۴۶ منطق خطی - محشی دوم ملا عبدالله - حاشیه ایست بر حاشیهٔ دوانی برتهذیب- آغاز « غایة تهذیب الکلام بحمدالله‌العزیز العلام » انجام « وسایرالجزئیات المفروضة ههنا فخفی جدا » تاریخ کتابت ۵ ذیحجه ۱۲۵۶ خط‌نسخ ۱۹ سطری-دارای ۸۴ برگ. اندازه ۲۰ در ۱۳ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ « ۶۱۳۰ »

۱۹۱ حاشیه برحاشیهٔ تهذیب

عربی- محشی دوم حسین حسینی خلخالی متوفای ۱۰۱٤ (۳) یاحدود ۱۰۳۰ (٤) شاگرد ملا میرزا جان باغنوی. کتاب حاشیه برحاشیهٔ دوانی‌است- مؤلف این حاشیه را بجهت فرزندش برهان الدین محمدتألیف کرده. تاریخ فراغت ازتألیف جمادی الثانی ۱۰۰۰ است

آغاز (بحمدك یامن نور قلوب العارفین بانوار المعارف الالهیه) انجام (استیفاء للمرام واستتماماً للکلام فی هذا المقام و الیه الموفق فی الافتتاح و الاختتام) تاریخ کتابت چنین نوشته شده : (فی یوم الاثنین سادس عشر شهر شعبان المعظم سنه ۱۱۲۰ _گمان میرود ۱۰۹۲ باشد نسخه درعصر مؤلف نوشته شده- برگ دوم ونیز چند برگی ازمیانه افتاده‌است.
خط نستعلیق ۲۳ سطری. دارای ۱٤۱ برگ. اندازه۲۲ در۱۰ خریداری آستانقدس دراسفند۱۳۱۸ « ۶۱۲۹ »

(۱) منتظم ناصری ج ۲ . دانشمندان آذربایجان ص۸٤ (۲) کشف الظنون ج ۱ ص ۳۵۱
(۳) دانشمندان آذربایجان ص ۱۱۶ (٤) کشف الظنون ج ۱ ص ۱۱۶

۱۹۲ حاشیه برحاشیهٔ شرح شمسیه

عربی مکرر شماره ۸۷ منطق خطی. محشی‌دوم ـ امیر نظام الدین‌عبدالحی بن عبدالوهاب حسینی اشرفی گرکانی هروی ازخاندان ابوعلی احمد صوفی اشرفی (۱) افاداتی است برمبحث تمام مشترك ازحاشیه میرسید شریف برشرح شمسیهٔ قطبی .

آغاز (هوالحی الوهاب اللهم روالعلم والاستعداد وهب لنا من لدنك طریق السداد) انجام (الا ان کلمة ههنا لایساعد ذالك اللهم ارزقنا خیر الدارین) خطنستعلیق ۱۲ سطری دارای ۱۶ برك ـ اندازه ۲۰در۱۰ وقفی ملاموسی « ۱۱۴۲ »

۱۹۳ حاشیه برحاشیهٔ شرح شمسیه

عربی ـ مکررشمارهٔ ۸۴ منطق خطی. منسوب بشمس الدین محمدحنفی. افاده‌ایست برمبحث تمام مشترك ازحاشیه میر سید شریف برشرح شمسیهٔ قطبی .

آغاز (الجزء المفردللمهیه المحمول علیها آه‌جنس او فصل مطلقا) انجام (من وجود تدبر وتامل) خطنستعلیق ۱۵ سطری ـ دارای ۵ برك ـ اندازه ۱۸در۱۳ وقفی ملا موسی(۱۱۴۷)

۱۹۴ حاشیه برحاشیهٔ شرح شمسیه

عربی ـ مکررشمارهٔ ۷۵ منطق خطی . تعلیقه ایست منسوب بشمس الدین محمد حنفی بر اوائل حاشیه میرسید شریف بر اوائل شرح شمسیه قطبی که بریکمقدمه وسه مقاله و خاتمه ترتیب یافته . آغاز (قیل علیه هذاالاعتراض انما یتجه اوجعل قوله فی‌المنطق) انجام (وتحدیث فیة افهام الفضلاء اللهم ثبت اقدامنا وصحح آمالنا) خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ دارای ۵ برك ـ اندازه ۱۸ در۱۳ وقفی ملاموسی (۱۱۴۶)

۱۹۵ حاشیه بر حاشیهٔ شرح شمسیه

عربی. محشی شناخته نشد . افادات وتعلیقه‌ایست بر حاشیه میرسید شریف بر شرح شمسیه مطالب بعنوان قوله وقال الشارح وقال السید است . نسخه دارای حواشی است ازمحشی دوم و وآخر آن افتاده .

آغاز پس ازتسمیه (منك الاستعانة یاکریم قوله ورتبها علی مقدمة وثلث مقالات و خاتمه اعلم ان الترتیب فی اللغة) انجام موجود (والتعریف المذکور) خط نستعلیق مختلف السطر ـ اقوال بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۳۰ برك . اندازه ۱۹ در۱۳ وقفی‌نائینی «۱۱۴۵»

۱۹۶ حاشیه برحاشیهٔ شرح شمسیه

عربی ـ محشی دوم ابو الحسن احمد ابیوردی معروف بدانشمند حاشیه‌بر حاشیهٔ میرسید

---

(۱) روضات الجنات

شریف است . آغاز (وبعد فهذه هذیانات الفها تراب اقدام الفقراء) انجام (لامتناع سلب الشیئی عن نفسه) کاتب غیاثا بن عزیز الله طالبان - تاریخ کتابت آدینه ۲۲ ربیع الثانی ۸۹۰ پس ازین مقاله ایست که حاشیه بر بحث تمام مشترك شرح شمسیه است

آغاز (قال المحقق فی بحث تمام المشترك وهذا الاعتراض مما لایدفع له) انجام « وقنا عذاب النار سنه ۱۱۷۷ مدظله » خط نستعلیق ۲۲ سطری - دارای ۷۹ برگ اندازه ۱۷ در ۱۲ وقفی حاج سید محمد شوشتری - « ۱۱٤۸ »

۱۹۷ حاشیه بر حاشیهٔ شرح شمسیه

عربی - محشی دوم شناخته نشد - حاشیه بر حاشیهٔ میرسید شریف است . اول و آخر نسخه افتاده - آغاز موجود (بحیث یطلق علیها اسم الواحد) انجام موجود « وهذا التقسیم علی هذا الوجه » خط نسخ ۱۹ سطری - اقوال بشنجرف نوشته شده - دارای ۴۵ برگ اندازه ۲۲ در ۱۵ وقفی حاج سید محمد شوشتری - « ۱۱۵۵ »

۱۹۸ حاشیه بر حاشیهٔ شرح مطالع

عربی - مکرر شمارهٔ ۶۲ منطق خطی. محشی دوم احمد ابیوردی - حاشیه بر حاشیهٔ میر سید شریف بر شرح مطالع قطبی است - نسخه قدیمی است و آخر آن افتاده است -

آغاز « قوله الفیاض الوهاب الخ هذه العبارة تحمل معنیین » انجام موجود « داخل فی مدلوله لکنه غیر کاف » اوائل نسخه بخط نستعلیق و اواخر خط نسخ ۱۹ و ۲۱ سطری - اقوال بشنجرف نوشته شده - دارای ۹۸ برگ - نسخه رطوبت رسیده - اندازه ۱۸ در ۱۲ خریداری آستان قدس در اسفند ۱۳۱۸ « ۶۱۳۱ »

۱۹۹ حاشیه بر حاشیهٔ شرح مطالع

عربی - مکرر شمارهٔ ۶۰ منطق خطی - محشی دوم ملا جلال دوانی - کتاب حاشیهٔ قدیم محشی است بر حاشیهٔ میر سید شریف برشرح مطالع قطبی . نسخه دارای حواشی است از محشی وهم از دیگران بامضاهای : « حم - سمسا - ملا میرزا - ع ا ه - ملا داود - ع ب . ص د »

آغاز « قوله الفیاض الوهاب من فیض الماء اعلم ان الفیاض ههنا » انجام « یتوقف کل واحد منها علیه » کاتب ابن حاجی محمد شریف شمس دامغانی - تاریخ کتابت ۱۲ ذیحجه ۱۰۶۳ خط نستعلیق ۱۵ سطری. اقوال بشنجرف نوشته شده. دارای ۴۳ برگ . اندازه ۲۰ در ۱۱ وقفی نائینی (۱۱۵۰)

۲۰۰ حاشیه بر حاشیهٔ شرح مطالع

عربی - مکرر پیش - آغاز (الفیاض الوهاب اعلم ان الفیاض ههنا) انجام (ان التصور الغایة لاالتصدیق الی تمت) تاریخ تحریر رمضان ۱۲۵۶ خط نسخ ۱۹ سطری، کاتب جای اقوال را سفید گذاشته - دارای ۳۸ برگ - اندازه ۲۱ در ۱۶ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ «۶۱۳۳»

۲۰۱ حاشیه بر حاشیهٔ شرح مطالع

عربی - مکرر پیش ، اول نسخه افتاده ، آغاز موجود « قیاس ما عرفت لانا نقول النسبة فی تمام الحکم » انجام « لا آخر ما یتوقف کل واحد منها علیه فتامل » خط نستعلیق ۲۱ سطری . دارای ۲۸ برگ ومجدول بلاجورد - نسخه موریانه خورده . اندازه ۲۱ در ۱۲ واقف شناخته نشد . به بینید حاشیه بر محاکمات شمارهٔ ۵۳۵ حکمت خطی ص ۳۸۱ « ۵۸۹۸ »

۲۰۲ حاشیه بر حاشیهٔ شرح مطالع

عربی . مکرر شمارهٔ ۲۸ محشی دوم ملاجلال دوانی - حاشیهٔ دوم محشی است بر حاشیهٔ میر سید شریف بر شرح مطالع و معروف است بحاشیهٔ جدید - نام این حاشیه بضبط نسخهٔ شمارهٔ ۲۸ تعویذ المطالع و تبصیر المطالع است وبضبط این نسخه تنویر المطالع است . آخر نسخه افتاده .

آغاز پس از تسمیه «وبه نستعین فی التتمیم امابعد الحمد اولی النعم ودافع النقم » انجام موجود « فانه یصدق زید متحرك فی هذه المادة » خط نستعلیق ۲۱ سطری . دارای ۱۵۴ برگ ومجدول بلاجورد . نسخه موریانه خورده . اندازه ۲۱ در ۱۲ واقف شناخته نشد . به بینید حاشیه بر محاکمات شمارهٔ ۵۳۵ حکمت خطی ص ۴۳۵ « ۵۸۹۸ »

۲۰۳ حاشیه بر حاشیهٔ شرح مطالع

عربی . مکرر شمارهٔ ۴۸ محشی دوم ملا معین الدین تونی . متوفای ۹۰۷ (۱) حاشیه بر حاشیهٔ میر سید شریف بر شرح مطالع قطبی است .

آغاز « ومنه الاستعانه فی التتمیم قوله الفیض الوهاب تعریف لفظی » انجام «فارتکب ما هو غیر معقول عند التامل » تاریخ تحریر ۲۳ رجب ۹۶۶ خط نسخ ۱۵ سطری . اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۹۸ برگ وموریانه خورده . اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی آقا مصطفی « ۱۱۴۹ »

۲۰۴ حاشیه بر حاشیهٔ شرح مطالع

عربی . محشی دوم شناخته نشد - حاشیه بر حاشیهٔ میرسیدشریف برشرح مطالع است . نسخه فاقد دیباچه است ویکبرك ازاوائل آن نیز سفید گذاشته شده .

---

(۱) منتظم ناصری

آغاز پس از تسمیه «قوله قدس سره الفیاض الوهاب اه قد نقل ههنا حاشیة عنه وهی قوله» انجام «وهو مدفوع بقید الاطلاق ایضا والله اعلم» کاتب محمدعلی بن اصغر قاینی. تاریخ کتابت رمضان ۱۱۷۴ درمدرسهٔ صالحیهٔ مشهد خط نستعلیق وشکسته مختلف السطر وبطور چلیپا نوشته. اقوال بشنجرف. دارای ۹۹ برگ ـ اندازه ۲۰ در ۱۱ وقفی نائینی «۱۱۵۱»

۲۰۵ حاشیه برشرح ایساغوجی

عربی. مکرر شمارهٔ ۹۹ حکمت خطی. محشی شناخته نشد. کاتب دیباچه را ننوشته آخر نسخه افتاده. کتاب تعلیقاتی است بر شرح ایساغوجی حسام الدین.

آغاز پس از تسمیه «قال الواجب وجوده الخ اقول لما کان کل مفهوم منحصر فی الواجب والممتنع والممکن» انجام موجود «هذا جواب دخل تقریره ان یقال لم اطلق» خط نستعلیق ۲۱ سطری دارای ۱۲ برگ. اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی نائینی «۱۱۲۹»

۲۰۶ حاشیه برشرح رشیدیه

عربی. محشی سیدعبدالرحیم بن ولی محمد بن الله داد بن علیشیر بن ایوب حسینی قندهاری هروی حنفی ـ تاریخ ختم تألیف ۷ صفر ۱۲۱۲ آغاز (قوله بدء الخ ای بدء المصم بالحمدلله بعد التیمن والتبرك ببسم الله الخ) انجام (ویقال له بلفارسیه فرونشستن شعلهٔ آتش) کاتب سیدمحمدحسینی خراسانی. تاریخ تحریر ۸ محرم ۱۲۸۲ خط نسخ ۱۹ سطری. دارای ۲۱ برگ. اندازه ۲۳ در ۱۸ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ «۶۱۳۲»

۲۰۷ حاشیه بر شرح شمسیه

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۵۲ محشی میرسیدشریف علی گرگانی. آغاز (الحمدلوليه والصلوة علی نبیه قوله ورتبته علی مقدمة وثلث مقالات وخاتمه هکذا وجد عبارة المتن) انجام (بل مندرجا فی المبادی التصدیقیه) حواشی برین حاشیه را بشمار های ۳۶ و۵۰ و۷۶ و۷۸ و۷۹ و۱۹۲ و۱۹۳ و۱۹۴ و۱۹۵ و۱۹۶ و۱۹۷ به بینید. کاتب ابن ملامحمدحسین سبزواری. تاریخ تحریر ربیع الثانی ۱۲۴۹ خط نستعلیق ۱۵ سطری. اقوال دربعضی برگها بشنجرف نوشته ودر اکثر نوشته نشده. دارای ۱۲۱ برگ. اندازه ۲۱ در ۱۲ وقفی نائینی «۱۱۵۳»

۲۰۸ حاشیه بر شرح شمسیه

عربی. مکرر پیش. آغاز (قوله ورتبته علی مقدمة وثلث) انجام (فی المبادی التصدیقیه) کاتب علی بن یوسف دربلدهٔ عمادیه نوشته. خط نستعلیق ونسخ ۱۳ و۱۸ سطری. اقوال بشنجرف نوشته شده. دارای ۱۱۱ برگ اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی نائینی «۱۱۵۴»

۲۰۹ حاشیه بر شرح شمسیه

عربی، مکرربیش، آغاز (قوله ورتبه علی مقدمة وثلث) انجام (فی المبادی التصدیقیه) خط نستعلیق ۱۵ سطری. اقوال بشنجرف نوشته شده، دارای ۱۲۴ برگ اندازه ۱۸ در ۱۱ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ «۶۱۳۴»

۲۱۰ حاشیه بر شرح شمسیه

عربی، مکرربیش، اوآئل نسخه افتاده.

آغازموجود (فیتحقق هناك المطابقة بدون الالتزام) انجام (فی المبادی التصدیقیه) خط نسخ ۱۵ سطری - اقوال بشنجرف نوشته شده. دارای ۱۰۱ برگ. نسخه رطوبت رسیده. اندازه ۱۷ در ۱۰ وقفی حاج محمد تقی ناظم دفتر شهابی دردی ۱۳۱۷ «۵۸۵۲»

۲۱۱ حاشیه برشرح شمسیه

عربی - مکررشماره ۶۴ محشی میر صدرالدین دشتکی - نسخه ۳۱ سال پس از محشی نوشته شده.

آغاز (احق منطق یعرب عما فی الضمیر «کذا» الفضلاء واصح قول شارح) انجام «فی عمومه تارة وفی خصوصه اخری» تاریخ تحریر شوال ۹۳۴ خط نستعلیق ۲۲ سطری، اقوال بشنجرف نوشته شده، نسخه رطوبت رسیده - دارای ۳۲ برگ. اندازه ۱۷ در ۱۲ وقفی حاج سید محمد شوشتری «۱۱۵۷»

۲۱۲ حاشیه برشرح شمسیه

عربی - مکررشماره ۶۵ محشی شناخته نشد - حاشیه برشرح شمسیه قطبی است از مبحث قضایا «مقالهٔ دوم» تا آخر. نسخه فاقد دیباچه است.

آغاز «المقالة الثانیه فی القضایا و احکامها ای الموضوعات الذکریه» انجام «محمولها ذاتیا لموضوعها هذا آخر ما وقفنا بتصویر فی هذه الاوراق من فیض الفیاض علی الاطلاق وارجوان ینتفع به ذوی الاقطار والافاق» کاتب عوض بن باباکلان - تاریخ تحریر ۹۹۹ یا «۹۶۹» در مدرسهٔ میرزا الغ بیك سمرقند - خط نستعلیق ۲۱ سطری دارای ۹۴ برگ. اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی نائینی «۱۱۵۸»

۲۱۳ حاشیه برشرح شمسیه

عربی - محشی شرف الدین علی حسینی استرابادی از علماء سدهٔ دهم هجری قمری مقیم در نجف شاگرد شیخ علی بن عبدالعالی کرکی بوده «۱» کتاب حاشیه بر مبحث قضایا از

(۱) روضات الجنات ص ۴۰۴ و ۴۰۹ درامل الامل بعنوان شیخ شرف الدین علی استرابادی یاد شده است.

شرح شمسیه است ودرآن متعرض بحاشیهٔ میر سید شریف شده است .

آغاز « وبعد فهذه حواشی علی مباحث لقضایا حررها العبد مستعینا بالله الموفق الغنی شرف الدین » انجام موجود « لان کل انسان حیوان یلزم ان یکون مخصوصة واعترض » خط نستعلیق ۱۷ سطری ـ دارای ۳۰ برگ وموریانه خورده ـ اندازه ۲۱ در۱۲ وقفی ابن خاتون «۱۱۶٤»

۲۱۴ حاشیه برشرح مطالع

عربی ، مکررشمارهٔ ۲۲ ـ محشی میر سید شریف علی گرگانی ـ

آغاز « قال وحیدزمانه تغمده الله بغفرانه الحمد لله فیاض ذوارف العوارف الفیاض الوهاب من فاض الماء » انجام « اذا کان افراده محسوسة » کاتب غلامعلی بن مفضال بلخی در قصبهٔ صغانیان « حواشی برین حاشیه را بشمارهای ۲۷ و۳۰ و۵۷ و۵۹ و۱۹۸ و۱۹۹ و۲۰۲و۲۰۳و۲۰۴ به بینید » خط نستعلیق ۲۰ سطری ـ اقوال را بشنجرف نوشته ، دارای ۱۳۴ برگ . نسخه برطوبت رسیده ، اندازه ۱۸ در۱۲ ـ واقف شناخته نشد «۱۱٦۱»

۲۱۵ حاشیه برشرح مطالع

عربی ـ درنسخه نام محشی ذکرنشده لیک معلوم است که محشی ازعلماء امامیه در سدهٔ دهم هـ ـ ق است ، گمان میرود ملاعبدالله یزدی شهابادی باشد کتاب حاشیه ، است برمبحث مجهول مطلق از شرح مطالع قطبی که درآن برد حاشیهٔ کمال الدین مسعود شیروانی وحاشیه میر صدرالدین دشتکی پرداخته . آخر نسخه افتاده است .

آغاز « الحمد لمن احاط علمه بجمیع الاشیاء ولا یحیطون بشئی من علمه الا بما شاء والصلوة علی حاسم مادة الشبهه والجهاله » انجام موجود « لاتنا فی امکان اتصافها بالمجهولیة المطلقه » خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۵ برگ اندازه ۱۹ در۱۲ ـ وقفی نائینی « ۱۱۵۲ »

۲۱۶ حاشیهٔ برشرح مطالع

عربی ـ مکررشمارهٔ ٦۰ محشی حاجی پاشا آیدینلی ازعلماء وپزشکان دورهٔ سلطان ایلدرم بایزید خان عثمانی . علوم عقلیه را ازمبارکشاه منطقی آموخته ودرمصر نزدشیخ اکمل الدین تلمذ نموده وبمقام ریاست بیمارستان مصر وسر پزشکی آن نائل شده (۱) کتاب حاشیه برشرح قطبی است ، از اوائل واواسط وآخر نسخه صفحاتی افتاده .

آغاز (تیمنا باسمائه الحسنی) انجام موجود (بقولنا المیت لایخاف منه) خط نستعلیق

(۱) قاموس الاعلام ج ۳

شکسته ونسخ ومختلف السطر دارای ۱۲۸ برگ نسخه موریانه خورده ورطوبت رسیده ـ اندازه ۲۲ در۱۴ وقفی حاج سید محمد شوشتری ـ (۱۱۶۲)

۲۱۷ حاشیه برشرح مطالع

عربی، محشی میر فخر الدین سماکی ـ حاشیه است بر مبحث اکتساب تصدیقات ازشرح مطالع قطبی. کاتب نسخه را تمام ننوشته . موجودی از اوائل مبحث محصورات ازقضایا است.

آغاز پس ازتسمیه (والافتتاح باسمه الکریم الحمدلله الذی اظهر لوامع الاسرار من مطالع الانظار) انجام موجود (قد یتقدم فی الخارج کما فی المعدولة) خط نستعلیق و شکسته ۱۸ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده، دارای ۳۲ برگ، نسخه رطوبت رسیده اندازه ۱۹در۱۳ وقفی نائینی (۱۱۶۳)

(حرف ر)

۲۱۸ رسائل ومقالات درحل مغالطهٔ مشهور بجذر اصم

عربی ـ مجموعه‌ایست حاوی ۷ رساله ومقاله درین بحث بشرح زیر: ۱ ازصدرالدین دشتکی. آغاز « بعد حمد من علیه تیسیر العسیر یسیر والصلوة علی نبی بعلم الاولین والاخرین خبیر » انجام « وهو یهدی الی سواء الطریق » ۲ مقاله‌ایست که دانسته نشد از کیست ـ آغاز « السلام علی رسوله محمد وآله اجمعین قالوا کل خبر اما صادق او کاذب » انجام « فلم یتحقق ما نحکی عنه فتامل والله اعلم بالصواب والیه المرجع والماب » ۳ رساله ازملاجلال دوانی مکرر شمارهٔ ۲۲۱ ـ آغاز پس از تسمیه « وبه نستعین وله نعبد اما بعد حمدالله مناح مفاتیح المعضلات » انجام « یختلف باختلاف الحیثیات والاعتبارات » این دو رساله ویکمقاله درمتن نسخه تدوین شده ۴ مقالهٔ منسوب بملاجلال دوانی. در صدر نسخه مرقوم است: «هذه مذاکرة اخری بین افضل المدققین ملاجلال الدین دوانی وبین اکمل المحققین السیدصدر الشیرازی فی المغلطه المشهوره الخ) آغاز (قد یمهد لجواب المغالطة المشهورة مقدمة هی ان حقیقة الخبر) انجام (اوالمعدوم لیس بصادق ولا کاذب) ۵ مقالهٔ منصوب بصدرالدین شیرازی.

آغاز پس از تسمیه (قیل او قال قائل کلامی فی یوم کذا کاذب) انجام موجود (کاذب ولا محذور) ۶ مقاله منسوب بملاجلال دوانی ـ این مقاله در رد مقالهٔ پیش است. آغاز پس از تسمیه « قوله واجیب آه اقول قدقرر الجواب» انجام «وهو یحق الحق ویهدی السبیل » ۷ مقالهٔ منسوب بصدرالدین دشتکی در رد مقالهٔ ملاجلال پیش است. آغاز پس ازتسمیه « وقول القائل کل کلامی الیوم کاذب اشارة الی نفس ذالک الکلام » انجام « وهو ظاهر لاسترة به » کاتب درانجام نوشته : «والظاهر ان هذه المذاکرة کانت من قبل تصنیف الرسالتین » باری این مفاوضات ومباحثات قلمی درحاشیهٔ نسخه تدوین شده ـ خط نسخ ونستعلیق ۳۲ سطری ـ دارای ۱۷ برگ ـ اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی (به بینید اثبات واجب شمارهٔ ۲۹۹ حکمت خطی ص ۲۳) «۶۴۱۰»

كتب خطی

۲۱۹ رساله در تحقیق کلیات

عربی - مکرر شمارهٔ ۹۷ مؤلف قطب الدین محمد رازی (۱) رساله مختصریست نفیس که مرتب است بر ۵ قاعده وخاتمه ویکوصیة: قاعدهٔ ۱ فی تحقیق مفهوم اشتراك المهیة الکلی ۲ فی تلخیص مفهومات الکلیات الثلثه ۳ فی وجود الکلی فی الخارج ۴ فی ان المهیات المرکبة من الجنس والفصل لیس ترکیبا خارجیا ۵ فی بیان تحصل النوع وعدم تحصل الجنس - خاتمه در دفع سه شبهه - وصیة در کتمان مطالب رساله از متفلسفین .

آغاز «الحمدلله المخترع لمهیات الاشیاء» انجام «وثبت اقدامنا علی مقامات الصدق انه علی کل شیء قدیر وبالاجابة جدیر» خط نسخ که درهر صفحه درسه ستون نوشته شده - عناوین بشنجرف. دارای ۳ صفحه ومجدول بتحریر وطلا بشش جدول اندازه ۴۳ در ۲۶ وقفی نائینی . به‌بینید رساله درارزاق شمارهٔ « ۵۹۱ » حکمت خطی ص ۱۱ «۵۹۳۳»

۲۲۰ رساله در تحقیق کلیات

عربی - مکرر بیش آغاز (الحمد لله مخترع ماهیات الاشیاء) انجام (وبافاضة المطالب جدیر) پس ازاین درچهار صفحه مقاله‌ایست منسوب بشیخ بهائی معروف در اعتبارات ملحوظهٔ در وجود - خط نسخ ۱۰ سطری . عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۵ برك . اندازه ۲۳ در ۱۵ وقفی قائم‌مقام . به‌بینید تفسیر معوذتین شمارهٔ ۲۹۹ تفسیر خطی ص ۵۱ (۶۰۲۵)

۲۲۱ رساله درحل مغلطهٔ مشهور بجذر اصم

عربی - مؤلف ملاجلال دوانی - رساله مرتب است برفاتحه و واسطه وخاتمه : اما الفاتحه ففی تقریر المغالطه - واما الواسطه ففی تعقیب الاجوبة التی ذکرها غیری - اما الخاتمه ففی الجواب الذی سمح به الوقت لی .

آغاز (اما بعد حمدالله مفتاح مفاتیح المعضلات) انجام (تختلف باختلاف الحیثیات والاعتبارات) سپس فایده‌ایست از مؤلف درعدم جریان لامطابقه درتصورات - خط نستعلیق وشکسته ۲۰ سطری . دارای ۱۸ برك اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی تقی موسوی - بسال ۱۱۱۹ به‌بینید رساله وجودیه شمارهٔ ۷۱۹ حکمت خطی ص ۱۱۱ « ۶۴۰۵ »

۲۲۲ رساله در کلی

عربی - رساله ایست درشرح کلی واقسام آن تحریر وتألیف حاج سید عباس بن علی موسوی شاهرودی متوفای جمعه ۸ شوال ۱۳۴۱ به بیماری سکته در سن نزدیك به ۸۰ درمشهد

(۱) مجالس المؤمنین

مدفون در دارالسیاده از اعلام جامع و اخیار دوره خود بوده در مشهد مرجعیت ومقبولیت عامه داشته- (۱) رساله تقریر درس استادش میرزای جلوه است درموضوع شرح کلی وبیان اقسام آن .

آغاز (اعلم ان القوم عرفوا الکلی بما لا یمتنع) انجام (ومن حیث مهیتها ومعنا ها محمولة علی الکثیرین) نسخه بخط مؤلف رساله است . تاریخ تحریر جمادی الثانی ۱۳۰۷ خط نستعلیق ۱۵ سطری - دارای ۸ برگ اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی فهرستی « ۱۱۷۲ »

۲۲۳ رساله درمشارکت حدوبرهان

عربی - مؤلف حاج ملا هادی سبزواری .

آغاز (یاقرةالعین ومن ارجو من الله تعالی ان یکون به لحسناء المعرفة وعطاء العلم حلی وزین) انجام (والله الذین فاز من آثرهم اتقفی) خط نسخ ۱۵ سطری - دارای ۳ برگ اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی شیخ علی سبزواری - بسال ۱۳۵۱ « ۱۱۶۹ »

۲۲۴ رساله درمغالطه

عربی- مؤلف کمال الدین محمود بن نعمة الله بخارائی - ترجمهٔ مؤلف بنظر نرسید . معلوم است که ازافاضل سدهٔ ۱۰ بیمداست- رساله مرتب است بریکمقدمه ودومقصد : اما المقدمة ففی تعریف المغالطة واما المقصد الاول ففی النکات التی لا اختصاص لها بشئی من العلوم - جای مقصد دوم وفصول مطالب غالباً سفید گذاشته شده « شرح بر این رساله را بشمارهٔ ۱۴۱ بهبینید»

آغاز (حمدا للحکیم الکاشف الاسرار الحقایق وشکرا للعلیم الملهم بانوارالدقایق) انجام (فالرضاء المعتبر فی جانب المراة ثابت عند الطلاق فتامل) خط نستعلیق ۲۱ سطری - برخی از عناوین بشنجرف نوشته شده- دارای ۱۶ برگ- نسخه موریانه خورده اندازه ۲۰ در ۱۳- واقف شناخته نشد «۱۱۷۰»

(حرف ش)

۲۲۵ شرح اداب البحث

عربی - مؤلف متن وشرح یکی است که شناخته نشد .

آغاز شرح (الحمدلله الذی لامانع لعطائه) آغاز متن (احمداللهم یامجیب کل سائل واصلی علی نبیك المبعوث باقوی الدلایل) انجام شرح (اذلا مزید علیها فی تقدیر القواعد والاصول ومن الله تبارك وتعالی التوفیق لاظهارالحق والهام الصواب فی کل باب)

---

(۱) بروایت حاج عماد فهرستی

کاتب ـ محمد علی اصفهانی . تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۲۸۸ خط نسخ ۱۵سطری دارای ۸ برگ ـ اندازه ۱۷ در۱۰ وقفی حاج سید محمد شوشتری «۱۱۷٤»

۲۲٦ شرح آداب المناظره

عربی . مکرر شمارهٔ ۱٤۳ ـ شرحی است مزجی بر مقاله موجز آداب المناظره عضدالدین ایجی کشف الظنون «ج ۱ ص٦۹» در ذکر شروح رسالهٔ آداب المناظره عضدی اول شرح محمد حنفی تبریزی را ذکر نموده وجملهٔ آغاز آنرا نیز آورده درپایان تعداد شروح بررساله متن جملات اواخر شرح حنفی تبریزی را نیز ذکر نموده . این نسخه دیباچهٔ شارح را ندارد لیك جملات اواخر این نسخه باجملات اواخر شرح حنفی تبریزی مذکور در کشف الظنون مطابقت دارد . درشرح عصام برمتن اداب المناظره عضدی مطالبی از کتاب شرح آداب البحث شیروانی نقل شده که مطابقت بااین شرح دارد بهمین جهت پنداشته شده که مؤلف کمال الدین مسعود شیروانی است (۱)

آغاز «لك الحمد جعل الله تم مخاطبا تنبیها علی القرب» انجام «اعلم ان الحواشی المنسوبة الی المحقق الشریف لهذه الرسالة لما لاحظتها فی نسخ متعددة و وجدت بعضا «کذا» سقیما ولم یبق اعتماد علیها لم التزم بنقلها «۲» بل قدرت الکلام علی وجه لاحظته و وقع بعض تقریراتنا موافقا لتقریره ره وبعضها عین موافق له فتم وانصف فان وجدته حقا فتبعه والا فاصلحه فان الله لایضیع اجر المحسنین» خط نسخ ۱۵ سطری . دارای ۸ برك . اندازه ۱۷ در ۱۰ ـ وقفی حاج سید محمد شوشتری به بینید آداب المناظره شماره ۱٦۹ منطق ص۳ «٦۰۱۸»

۲۲۷ شرح آداب المناظره

عربی ـ مؤلف نظام الدین عبد العلی بن محمد بن حسین بیرجندی از استادان معروف علم نجوم وفلکیات درنیمهٔ اول قرن دهم هـ ـ ق است . درعلم حدیث شاگرد خواجه غیاث است فنون حکمی را از ملامنصور بن ملامعین کاشانی فراگرفته ونزد کمال الدین حسین نقوی و شیخ الاسلام سیف الدین احمد تفتازانی وملا مسعود شیروانی نیز تلمذ کرده «۳» کتاب شرح بر رسالهٔ آداب البحث عضدی است . مادهٔ تاریخ ختم تألیف جملهٔ: «حل آداب عضدی است» ۹۳۰

آغاز «نحمدك یا مجیب دعوی السائلین بلا مانع ومناقض» انجام «ما تعاقب اللیالی والایام»

---

(۱) این پندار درست نیست چه آنکه کمال الدین مسعود شیروانی از شارحین رساله آداب المناظره عضدی نیست واو شارح رساله آداب البحث تألیفی شمس الدین محمد سمرقندی است که بشماره ۱٤۲ منطق است (۲) از کلمه «اعلم» تا کلمه «بنقلها» مطابق باجملات آخر شرح حنفی تبریزی مذکور در کشف الظنون است (۳) حبیب السیر جزو ٤

تاریخ تحریر ۲۷ جمادی الثانی ۹۳۲ کاتب شارح را بجملهٔ «سلمه الله» دعا کرده واین میرساند که نسخه در حیات شارح نوشته‌شده ـ خط نسخ ۲۷ سطری دارای ۲۰ برك . نسخه رطوبت رسیده ـ اندازه ۱۸ در ۱۳ واقف شناخته‌نشد «۱۱۷۵»

۲۲۸ شرح ایساغوجی

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۳۳ مؤلف حسام‌الدین حسن کاتی ـ آغاز (الحمدلله الواجب وجوده) انجام (لایضاح مافی کتاب ایساغوجی) (حواشی براین شرح را بشمارهای ۶۸و۲۱ و۱۶۰ و۱۶۱ و۱۶۲ و۲۰۵ به‌بینید) کاتب علی بن محمود صابونچی ، خط نسخ ۶ سطری ، دارای ۸۹ برك . اندازه ۲۲ در ۱۸ وقفی سیدعلینقی اصفهانی ـ در شهریور ۱۳۰۸ «۱۱۷۶»

۲۲۹ شرح ایساغوجی

عربی ـ مکرر پیش . آغاز « الحمدلله الواجب الوجوده) انجام «لایضاح مافی الکتاب ایساغوجی » تاریخ کتابت ربیع الاول ۱۲۰۶ ! خط نسخ مختلف السطر ـ دارای ۲۰ برك ، اندازه ۲۱ در ۱۵ خریداری آستان قدس در اسفند ۱۳۱۸ « ۶۱۳۵ »

۲۳۰ شرح ایساغوجی

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۱۳۷ شارح شمس‌الدین محمد بن حمزه فناری ، تألیف این شرح را درصبح کوتاه ترین روزی ازروزها شروع کرده ودراذان مغرب همان روزبپایان رسانیده ـ آغاز « حمدا لك اللهم علی ماخصصت لی من منح عوارف الافاضل » انجام « و بوّانا فی اعلی علیین مع النبیین والمرسلین وصلی‌الله علی سیدنا محمد وآله اجمعین) کاتب کمال بن بهاء الدین ـ تاریخ کتابت ۸۹۹ بر گها دارای حواشی است (حاشیه براین شرح را بشمارهٔ ۲۴۹ به‌بینید) خط نستعلیق ۱۴ و۱۵ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۲۵ برك اندازه ۱۹ در ۱۳ ـ وقفی نائینی «۱۱۷۸»

۲۳۱ شرح ایساغوجی

عربی ـ شارح شناخته‌نشد . کشف الظنون (ج ۱ ص ۱۷۵) ازشروح رسالهٔ ایساغوجی ابهری این کتاب را ذکر نموده لیك نامی ازمؤلف آن نبرده ازمتن کتاب « صفحهٔ ۱۱ » دانسته‌میشود که مؤلف این شرح ازمحشین برشرح شمسیه است ، کاتب درآخرنسخه نوشته : « تم الکتاب من تصنیفات میرسید شریف » کتاب شرحی است بقال ـ اقول ـ شارح این کتاب را بنام امیر بن الامیر بن الامیر محمد قلاون شاه معنون داشته .

آغاز « الحمدلله الذی جعل منطق الانسان مظهر المعلومات » انجام « وما عداه توابع ولواحق به » خطنستعلیق وشکسته ومختلف السطر . دارای ۲۶ برگ . اندازه ۲۰ در ۱۷ وقفی فهرستی «۱۱۷۲»

۲۳۲ شرح رشیدیه

عربی ، ماتن وشارح شناخته نشد . کتاب شرحی است مزجی بر رسالهٔ دراصول علم مناظره ، کاتب درآخر این نسخه وهم نسخه شمارهٔ ۲۳۳ نوشته : « تمت الرسالة المسماة بالرشیدیه شارحها) میرسید شریف » این انتساب درست نیست چه آنکه درآثار هیچ یك ازمیرسید شریف بزرك وکوچك (علی ـ محمد ـ پدر ـ پسر) تألیفی بدین نام یاد نشده وهم آنکه شارح درصفحهٔ ۱۳ این نسخه (درمبحث تعریف مدعی) نقل قول از عصام الدین اسفرائنی متوفای ۹۴۳ کرده و حال آنکه فوت میرسید شریف بزرك در ۸۱۶ ومیرسید شریف کوچك در ۸۳۸ بوده .

آغاز متن (الحمدلله الذی لامانع لحکمته ولا ناقض لقضائه) انجام متن « ثم ههنا امور لابد للمناظرة منها » آغاز شرح « بدء بعد التسمیة بحمد الله سبحانه» انجام شرح (لا نه توجب جمودة الطبیعه وخمودة الشعلة القریحه » تاریخ کتابت ۱۲۲۱ حاشیه برین کتاب را بشمارهٔ ۲۰۶ ببینید ـ خطنسخ ۱۳سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۴۴ برك ، اندازه ۱۹ در ۱۵ وقفی فهرستی « ۱۱۷۳ »

۲۳۳ شرح رشیدیه

عربی ـ مکرر پیش ، آغاز (الحمدلله بدء بعد التسمیه) انجام « لانه یوجب جمود الطبیعه وخمود القریحه) کاتب سید محمد خراسانی درقریهٔ ازغد ازقراء مشهد . سال تحریر صفر ۱۲۸۱ خطنسخ ۲۷ سطری ـ دارای ۱۱ برك ، اندازه ۲۳ در ۱۸ . خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ «۶۱۳۷»

۲۳۴ شرح شمسیه

عربی ـ مکررشمارهٔ ۱۱۸ شارح قطب الدین رازی بویهی ـ شرحی است بقال اقول بر رساله شمسیه تألیفی نجم الدین عمر کاتبی این شرح موسوم است بتحریر القواعد المنطقیه فی شرح الرسالة الشمسیه . شارح این شرح را برای خواجه غیاث الدین محمد بن خواجه رشیدالدین وزیر سلطان محمد خدابنده تألیف کرده . کتاب مکرر چاپ شده وتدریس آن میان طلاب علوم قدیمه متداول است . آغاز «ان ابهی درر تنظم ببنان البیان » انجام « وآله مصابیح الدجی واصحابه مفاتیح الحجی » نسخه ۴۲ سال پس از فوت شارح نوشته شده ـ تاریخ تحریر ۹ شعبان ۸۱۰ « حواشی برین کتاب را بشمارهای ۳۴ و۶۳ و۶۶ و۶۷ و۶۹ و۷۰ و۷۱ و۷۳ و۸۰ و۸۳ و۸۸ و۸۹ و۱۴۶ و

و۱۷۷ و۱۷۸ و۲۰۷ و۲۱۱ و۲۱۲ و ۲۱۳ بنگرید » خط نستعلیق و نسخ شکسته ۲۶ و۲۷ سطری . برگهای اوائل نسخه رنگ مرکب آن بکلی رفته وزردشده است . دارای ۵۳ برگ ـ اندازه ۱۸ در۱۲ وقفی نائینی « ۱۱۸۱»

۲۳۵ شرح شمسیه

عربی . مکرر پیش . کاتب خطبه ودیباچه را ننوشته وازمطلب شروع نموده .

آغاز (قال ورتبته علی مقدمة وثلاث) انجام (مصابیح الدجی واصحابه مصابیح الحجی) کاتب غیاث الدین محمد . تاریخ ومحل تحریر شوال ۱۰۳۸ در کاظمین . خط نستعلیق ۱۵ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده دارای ۱۴۸ برگ . اندازه ۱۶ در۹ وقفی نائینی «۱۱۸۲»

۲۳۶ شرح شمسیه

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (ان ابهی درر) انجام (ولیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی هذا الاوراق) کاتب محمد زاهد بن ملا محمد ـ تاریخ تحریر رجب ۱۰۴۱ در سمرقند ـ صدر نسخه ۹ صفحه حاشیه ایست بر دیباچهٔ شرح ـ خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ اقوال وعناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۰۵ برگ ومجدول بشنجرف . ۵ برگ اول نسخه بخط تازه نوشته شده . اندازه ۲۱ در ۱۲ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ «۱۱۵۹»

شرح شمسیه

به بینید شمارهٔ ۱۵۱ قواعد الجلیله را

۲۳۷ شرح کبری

فارسی ـ شارح عصام الدین ابراهیم بن محمد « یا محمود » بن عربشاه اسفرائنی حنفی اشعری متوفای ۹۴۳ درسمرقند ـ شاگرد عبد الرحمن جامی است «۱» آغاز « حمد مصور صور مقدور قدر ملك وبشر نیست » انجام « معلوم نیست که دراقیسه یافت شود والله تم اعلم والحمدلله تم علی الاتمام والوصول الی المرأم » تاریخ تحریر ۹۷۳ خط نستعلیق ۱۹ سطری ـ سه صفحه اول بخط تازه نوشته شده ـ نسخه رطوبت رسیده ـ دارای ۵۱ برگ . اندازه ۱۹ در۱۳ واقف شناخته نشد . «۱۱۸۴»

۲۳۸ شرح کبری

فارسی ـ مکرر پیش . آغاز « حمد مصور صور مقدور قدر » انجام « و معلوم نیست که در اقیسه یافت شود » خط نستعلیق مختلف السطر ـ کاغذ نسخه آبی رنگ . دارای ۳۲ برگ . اندازه ۱۷ در۱۱ وقفی فهرستی «۱۱۸۵»

---

(۱) روضات الجنات . کشف الظنون ج۱ ص ٥٦٦

۲۳۹ شرح کبری

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۱۳۱ نام شارح بضبط این نسخه ابو البقاء بن عبدالله الحسینی است. کشف الظنون «ج ۱ ص ۵۶۶» شارح را بنام میر ابوالبقاء بن عبدالباقی الحسینی ضبط کرده. ترجمهٔ شارح بنظر نرسید. باید از مردمان سدهٔ ۱۱ به پیش باشد. کتاب شرحی است مزجی بر رسالهٔ کبری. شارح کتاب را بنام شاه ابو الفتح محمد همایون معنون نموده.

آغاز «عنوان صحیفهٔ همایون حمد وسپاس حکیمی شاید که علم بحقیقت ذاتش خارج» انجام «ومشابهتهای اینها ازسابق ظاهراست» خط نستعلیق ۲۳ سطری ـ دارای ۳۸ برگ. اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی نائینی «۱۱۸۳»

۲۴۰ شرح کبری

فارسی ـ مکرر پیش ـ آغاز (عنوان نامهٔ صحیفه همایون) انجام «ومشابهتهای اینها ازسابق ظاهر است» متن بخط نسخ وشرح بخط نستعلیق نوشته شده. صفحات مختلف السطر ـ برگ آخر بخط تازه است. دارای ۳۶ برگ. اندازه ۲۱ در ۱۵ خریدای آستا نقدس دراسفند ۱۳۱۸ «۶۱۳۸»

۲۴۱ شرح مطالع الانوار

عربی مکرر شمارهٔ ۱۲۸ شارح قطب الدین رازی ـ این شرح موسوم است بلوامع الاسرار.

آغاز (الحمدلله فیاض ذوارف العوارف) انجام (الی حضرة النبویه افضل الصلوة والسلام) کاتب زاهد بامراد «کذا» تاریخ کتابت ۱۰۰۱ (حواشی برین شرح را بشمارهای ۲۹ و ۱۷۹ و ۲۱۴ و ۲۱۵ و ۲۱۶ و ۲۱۷ به بینید) خط نستعلیق ۲۷ سطری ـ اقوال وعناوین بشنجرف نوشته شده. دارای ۱۸۱ برگ ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا وسیلو. نسخه موریانه خورده شده. اندازه ۲۵ در ۱۶ وقفی نائینی «۱۱۸۶»

۲۴۲ شرح مطالع الانوار

عربی. مکرر پیش. این نسخه تنها مبحث تصورات رادارد.

آغاز «الحمدلله فیاض» انجام موجود «حامدین لمفیض الکمالات والخیرات» تاریخ کتابت ۱۲۲۲ خط نستعلیق وشکسته ۱۵ سطری دارای ۱۱۱ برگ اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی «۱۱۸۷»

۲۴۳ شرح مطالع الانوار

عربی ـ مکرر پیش ـ این نسخه تنها تا اول مبحث تصدیقات را دارد.

آغاز « الحمدلله فیاض » انجام موجود « فی قسم التصورات حامدین بمقتضی الکمالات » خطانسخ ۱۷ سطری . اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۰۸ برك . اندازه ۲۲ در ۱۳ وقفی نائینی «۱۱۸۸»

۲۴۴ شرح مطالع الانوار

عربی ـ مکرر پیش ـ صدر وذیل نسخه افتاده . موجودی از اوائل مبحث تصدیقات تا اواخر مبحث جهات است .

آغاز موجود (القضیه وهو منقسم فی طرفی الشرطیه) انجام موجود (ان یکون ضروریا) خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ دارای ۴۶ برك . اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی نائینی ۱۱۸۹

۲۴۵ شرح منطق اشارات

عربی . مکرر شمارهٔ ۱۱۷ شارح خواجه نصیرالدین طوسی ـ

آغاز (الحمدلله الذی وفقنا لافتتاح المقال بتحمیده) انجام (لادراك العلوم النظریة وتعلمها) خط نستعلیق مختلف السطر ـ عناوین واقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۸۶ برك اندازه ۲۶ در ۱۴ وقفی نائینی « ۱۱۹۰ »

۲۴۶ شرح منطق اشارات

عربی ـ مکرر پیش . آغاز (الحمدلله الذی وفقنا) انجام «لادراك العلوم النظریه وتعلمها» خط نستعلیق ۲۳ سطری . اقوال وعناوین درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته شده . دارای ۷۷ برك اندازه ۲۵ در ۱۳ وقفی مهدی قدوسی دراسفند ۱۳۱٤ «۱۱۹۱»

۲۴۷ شرح منطق اشارات

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز(الحمدلله الذی وفقنا) انجام (لادراك العلوم النظریه وانعلمها) خط نستعلیق ۲۷ سطری ـ اقوال وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۹۱ برك ومجدول بتحریر وطلا بدو جدول ـ اندازه ۱۹ در ۱۱ وقفی نائینی « ۱۱۹۲»

۲۴۸ شرح منطق اشارات

عربی ـ مکرر پیش ـ آغاز (الحمدلله الذی وفقنا) انجام (لادراك العلوم النظریه و لتعلمها) خط نستعلیق ۲۳ و ۲۵ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۹۳ برك اندازه ۲۴ در ۱۴ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ «۶۱۳۹»

شرح منطق العین

به بینید شمارهٔ ۲۵۶ را

(حرف ف)

۲۴۹ فرآئد البرهانیه فی تحقیق الفوآئد الفناریه

عربی ــ مکرر شمارهٔ ۱۴۹ مؤلف برهان الدین بن کمال الدین بن حمید ــ حاشیه و افاداتی است برشرح ایساغوجی فناری ــ ترجمهٔ محشی بنظر نرسید ــ نام حاشیه بضبط این نسخه و هم کشف الظنون (ج ۱ ص ۱۷۴) فوآئد البرهانیه است بضبط نسخه های ۱۴۹ و ۱۵۰ فرآئد البرهانیه است ــ

آغاز (الحمدلله الذی زین الاذهان باکتساب التصور والتصدیق) انجام (ومن الرفع الی السلب) خط نستعلیق مختلف السطر ــ اقوال بشنجرف نوشته شده ، سه صفحهٔ آخر بخط تازه است . دارای ۳۷ برگ ، اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی نائینی « ۱۱۹۳ »

۲۵۰ فوآئد

عربی ــ دیباچهٔ نسخه افتاده بهمین جهت مؤلف شناخته نشد (۱) کتاب دورهٔ مختصری است درمنطق مؤلف در ۸ ذیحجه ۱۲۱۶ شروع بتألیف آن نموده ودرشب سه‌شنبه ۱۷ ربیع الثانی ۱۲۱۷ ازآن فراغت یافته ، تشخیص وتعیین نام کتاب همانا باستفادهٔ ازمادهٔ تاریخ شروع وانجام تألیف وعناوین رؤس مطالب کتاب است .

آغاز موجود (وباجابة مسئولی جدیر فائدة اعلم ان من فضل الله علی نوع الانسان) انجام (حتی یحصل من الشکل الاول اوالثانی اوغیرهما مرادك) کاتب خدا داد بن میرزای خوانساری . تاریخ کتابت ۳ جمادی الاول ۱۲۳۰ خط نسخ ۱۹ سطری ، عناوین بشنجرف نوشته شده ــ دارای ۴۵ برگ اندازه ۲۰ در ۱۴ خریداری آستان قدس دراسفند ۱۳۱۸ « ۶۱۴۰ »

۲۵۱ فوآئد

عربی ــ مجموعه ایست حاوی ۷ فائده بشرح زیر : ۱ درمغالطهٔ مشهور بجذر اصم .

آغاز « المغالطة المشهوره بجذرالاصم و هی ان یقول القائل کل کلامی » انجام « اذ المعدوم لیس بصادق ولا کاذب فتامل » ۲ نیز درمسئلهٔ جذراصم ازملاجلال دوانی .

آغاز « قد اجاب الحضرة الجلالیة المحمدیه خادت افاداته عن هذه الشبهه بان یقول القائل کلامی فی هذه الساعه » انجام « یستلزم قولك الخلاء موجود کاذب ولا محذورفیه » ۳ دردفع شبههٔ استلزام منسوب بسلطان العلماء . آغاز « مقدمتان نافعتان فی دفع کثیر من الشبهه » انجام « فانه دقیق و بالتحفظ حقیق » ۴ در دفع شبههٔ استلزام ازآقا حسین خوانساری ــ

---

(۱) مؤلف را نیز تألیفی است بنام ینابیع الاصول که از شروح است .

این فـائده شامل عین مقـالهٔ محقق سبزواری در دفع شبههٔ استلزام و هم رد بر دفـع او است . آغاز « کل شیئی لایستلزم وجوده رفع عدمه السابق فهو قدیم » انجام « و کذا فی العباره التالیه له فتدبر » ۵ دردفع شبههٔ استلزام از سلطان العلماء و میرزا رفیعا و آقا حسین ۶ دردفع شبههٔ استلزام ازمیرداماد . آغاز « اعلم ارشدك الله وایای » انجام « وانی تفردت بهذه التحقیق بعون الملك الجلیل ۷ عبارات متفرقه وچند مغالطه است ـ خطنستعلیق و شکسته که بطور جابجا نوشته شده ـ دارای ۸ برك . اندازه ۲۲ در۱۲ وقفی نائینی «۶۷۰۵»

(حرف ك)

۲۵۲ کاشف الحقائق

عربی . شارح نجم الدین خضر رازی حبارودی ـ شرحی است مزجی بر رسالهٔ « دره » (۱) نسخه دیباچهٔ شاح را ندارد .

آغاز موجود « املا وما صفته استأنف(کذا) » انجام « عمرها الله تم و حرسها عن خطوب الزمان » تاریخ کتابت جمادی الثانی ۹۰۷ درآخرنسخه نوشته شده : «صاحبه وکاتبه وناظره و قارءه عبدالوهاب‌بن عماد بن قرامسی» خطنسخ ونستعلیق مختلف السطر . دارای ۵۲ برك . نسخه رطوبت‌رسیده . اندازه ۱۷ در۱۳ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ « ۶۱۳۶ »

۲۵۳ کبری

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۱۵۳ ـ مؤلف میرسید شریف علی گرگانی ـ « شروح براین رساله را بشمارهای ۱۳۲ و۱۷۴و۲۳۷و۲۳۹ به‌بینید» تعریب این رساله موسوم است به دره در ضمن شرحش موسوم بکاشف الحقائق به‌بینید .

آغاز « بدانکه آدمیرا قوتیست دراکه » انجام « تکون لا حجر نیست پس لاشجر باشد» خطنسخ ۱۸ سطری‌ـفصول بشنجرف نوشته شده. دارای ۱۲ برك ـ اندازه ۲۱ در ۱۴ وقفی میرزا موسی ـ سال ۱۲۶۲ « ۱۱۹۴»

۲۵۴ کبری

فارسی . مکرر پیش‌ـ آغاز « بدانکه آدمی را قوتیست دراکه » انجام « پس لاشجر باشد تمت» خطنستعلیق ۱۱ سطری ـ دارای ۱۵ برك . اندازه ۱۹در۱۲ وقفی‌نادرشاه« ۱۱۹۵»

۲۵۵ کبری

فارسی . مکرر پیش . آغاز (بدانکه آدمی‌را قوتیست دراکه) انجام (پس‌لاشجرباشد)

(۱) رساله متن ترجمهٔ رساله کبری‌درمنطق تالیفی میرسیدشریف علی گرگانی است که‌امیرشمس‌الدین‌محمد فرزند مؤلف آنرا تعریب نموده . وبنام « دره » موسوم داشته . تاریخ فراغت ازترجمه دههٔ اول ماه ربیع الاول ۸۸۴ دربرخی‌ازمحال‌شیراز بوده.

کاتب احمد ـ سال‌تحریر ۱۲٤۲ خط‌نسخ ۱۱ سطری ـ دو صفحهٔ ماقبل‌صفحه آخر بخط‌نستعلیق‌است، فصول بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۲٦ برگ، اندازه ۱٤ در ۱۰ بوسیلهٔ ادارهٔ تشریفات آستانقدس در فروردین ۱۳۱۵ بکتابخانه تسلیم شده‌است (۱۱۹٦)

۲۵٦ کتاب در منطق

عربی ـ کتاب یکدوره منطق کامل‌است، نسخه فاقد دیباچه‌است، کاتب درپشت نسخه نوشته: «کتاب تمثیل المنطق بالمواد دون الرموز ملك الفقیر الی رحمة الله محمد بن زین بن عبدالله بن محمد الغزنوی الخطاط غفرالله له ولوالدیه واحسن الیهما والیه» جملهٔ آغاز کتاب این است: «مقدمة فی المنطق الممثل من غیر الحروف» گویا وجه تسمیه‌اش بدین نام بملاحظهٔ این است که صور قضایا وجمل اقیسه را برمز ننوشته . کتاب مرتب‌است بر ۲۹ فصل، عناوین وجملهٔ اول فصول بتفصیل زیراست : ۱ فی بیان الحاجة الی المنطق ۲ فی المفردات ۳ فی المعانی ٤ فی الفرق بین مفهوم الکلیات ۵ـ فی اجزاء المهیه ٦ فی مراتب الاجناس والانواع ۷ فی مراتب الکلیات ۸ فی التعریفات ۹ فی القضایا الحملیه ۱۰ فی العدول والتحصیل ۱۱ فی مواد القضایا ۱۲ فی النسب بین القضایا ۱۳ـ فی العکس المستوی ۱٤ فی التناقض ۱۵ فی القضایا الشرطیه ۱٦ فی عکس النقیض ۱۷ فی الشرطیات ۱۸ فی القیاس ۱۹ فی القضایا الشرطیه واقسامها خمسه کما مرای المرکب من المتصلین ۲۰ـ والقیاس الاستثنائی عبارة عن قیاس مرکب ۲۱ ثم القیاس بحسب الترکیب ینقسم الی اقسام منها القیاس المرکب ۲۲ وتحلیل القیاس ۲۳ والاستقراء هو اثبات الحکم ۲٤ والتمثیل هو اثبات الحکم فی صورة ۲۵ ومواد القیاس اثنی عشر ۲٦ والمغالطة قیاس تفسد صورته اومادته ۲۷ اجزاء العلوم ثلاثه ۲۸ ثم العلوم اما متباینة ۲۹ والحد لایکتسب بالبرهان ـ پس از مطالعه و مطابقهٔ این کتاب با کتاب منطق‌العین «شمارهٔ ۱٦٤ منطق خطی» بنظر رسید که‌این کتاب شرح منطق‌العین است، منطق‌العین تألیف نجم‌الدین علی بن عمر کاتبی قزوینی‌است که بروایت کشف‌الظنون (ج ۲ ص ۱٤۱ و ۱٤۲) آنرا نیز شرح کرده و ببحر الفوائد نامیده، مسود اوراق را پندار نزدیك بیقین است که‌این نسخه همان کتاب شرح موسوم به بحرالفوائد است که کشف الظنون آن را چنین توصیف کرده :

« ثم شرحه‌شرحا ممزوجا غیرممیز عن المتن » تا آنجا که عبارت دیباچهٔ بحرالفوائد را آورده : « التمسوا املاء کتاب علی وجه الایضاح مع ایرد امثلة لماله حاجة الی المثال علی ترتیب الرسالة التی کتبنا لیکون کالشرح لها » ازین‌عبارت منقول وجه مناسبت‌تسمیه کتاب بمنطق الممثل من‌غیرالحروف (که درین نسخه نوشته‌شده) ظاهر میگردد، اصل کتاب منطق العین «که در کشف الظنون بنام عین‌القواعد یاد شده» مرتب‌است بریکمقدمه وسه مقاله وخاتمه لکن درشرح «که‌این نسخه باشد» عناوین مقالات وخاتمه مبدل بفصل شده و مطالب

آن درعناوین فصل هاابن شرح ونوضیح شده وبسیاری از عبارات متن در شرح مزج و درج شده.

آغاز پس ازتسمیه (وبه الحول والقوه. مقدمة فی المنطق الممثل من غیر الحروف وهو مرتب علی فصول) انجام (لان الشك فی مفهوم وجود اللفظ مع العلم بمدلوله جایز والله اعلم والحمدلله وصلی الله علی سیدنا محمد النبی الامی وآله وصحبه وسلم) کاتب محمدغزنوی خطاط، تاریخ کتابت عصر پنجشنبه ۸ ذیحجه ۷۹۰ خط نسخ ۱۹ سطری. دارای ٦٤ برگ ـ اندازه ۲۴ در ۱۷ وقفی ابن خاتون « ۱۲۰۰ »

(حرف ل)

لوامع الاسرار فی شرح مطالع الانوار

به بینید شماره ۲۴۱ شرح مطالع را

(حرف م)

۲۵۷ مطارح الافکار

عربی، مؤلف شناخته نشد. شرحی است بقال واقول بررسالهٔ ایساغوجی ابهری، شارح این کتاب را باشارهٔ شیخ محمد بن ابراهیم منصور تألیف کرده. کشف الظنون (ج ۱ ص ۱۷۵) این شرح را بنام مطالع الافکار ضبط نموده. نسخه محشی بحواشی شارح است.

آغاز (الحمدلله فیاض درر الاذهان فی لجج الافکار) انجام (والیه یرجع بعد المکابرة فی المال وانختم آخر الکلام حامدین لله علی الانعام ومصلین علی خیرخلقه محمد علیه السلام وآله واصحابه الکرام) خط نستعلیق ۱۴ و۱۵ سطری. دارای ۳۸ برگ، اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی نائینی « ۱۱۹۷ »

۲۵۸ مطالع الانوار

عربی، مؤلف ابوالثناء شیخ سراج الدین محمودبن ابی بکر بن احمد ارموی متولد ۵۹۴ متوفای ٦۸۲ یا ٦۸۹ درقونیه، درشهرستان موصل نزد کمال الدین بن یونس ارموی تلمذ کرده واز اعلام دورهٔ اباقاآن بوده ومنصب قاضی القضاتی قونیه را باو ارزانی داشته (۱) کتاب از متون جامع درمنطق وحکمت است، نسخه قسمت منطق است که بر ۲ بخش مرتب است: ۱ ـ در مقدمات ۲ درقیاس. ازاواسط وآخر نسخه افتاده، موجودی تاقدری ازمبحث قیاس شرطی اقترانی است

آغاز (اللهم نحمدك والحمد من آلائك) انجام موجود (اصدق القیاس المنتج لمقدم الصغری) شرح برین کتاب را بشمارهٔ ۲۴۱ به بینید. خط نسخ ومختلف ۱۱ سطری. فصول وعناوین بشنجرف نوشته شده. نسخه رطوبت رسیده، دارای ۷۳ برگ ـ اندازه ۲٦ در ۱۷ وقفی نائینی « ۱۱۹۹ »

(۱) دانشمندان آذربایجان ص ۱۷۰ کشف الظنون ج ۲

۳۵۹ مطالع الانوار

عربی . مکرر پیش - این نسخه تنها حاوی مبحث معرف است .

آغاز (اللهم انا نحمدك) انجام موجود (یجب تقدیمه فی التعریف) خط نستعلیق ۲۴ سطری - دارای ۵ برگ و مجدول بشنجرف - اندازه ۲۹ در ۲۰ وقفی نادرشاه « ۱۱۹۸ »

۳۶۰ منطق شفاء

عربی - مکرر شمارهٔ ۱۵۶ مصنف شیخ الرئیس - نسخه تنها کتاب برهان (فن پنجم ازفنون نه کانه کتاب)را دارد که مرتب بر ۴ مقاله است .

آغاز (المقالة الاولی من الفن الخامس من الجملة الاولی) انجام (فاذا وضع موضع برهانی دللناعلیه) خط نسخ ۱۵ سطری . عناوین وفصول بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۲۵۶ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی نائینی «۱۲۰۲»

۳۶۱ منطق شفاء

عربی . مکرر پیش . آغاز (المقالة الاولی من الفن الخامس من الجملة الاولی) انجام (موضع برهان دللناعلیه) خط نستعلیق ۱۸ سطری . دارای ۲۳۴ برگ . نسخه رطوبت رسیده و موریانه‌خورده . اندازه ۱۹ در ۱۰ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ «۶۱۴۱»

۳۶۲ منظومه

عربی - سراینده: ملاعلی بن حسین زنجانی مقتول در ۱۱۳۶ دردیهٔ قمجقای ازتوابع زنجان (۱) شاگرد سید قوام‌الدین قزوینی وملا خلیل غازی قزوینی است . مولانا باجمعی ازاهالی زنجان برای حمایت آنشهرستان بمدافعهٔ لشگر عثمانی پرداخت ودرآن پیکارشهید شد و استادش قوام الدین اورا مرثیت گفت مصرع آخر مرثیه مادهٔ تاریخ شهادت است : « باشهید کربلا محشور باد ۱۱۳۶ »

(۲) ارجوزه ایست قریب به ۳۰۰ بیت که نظم تهذیب المنطق تفتازانی است . تاریخ ختم نظم سال ۱۱۲۰ در اصفهان بوده . شاید ازین فرد: «علیك بالهدیة التهذیب » بر آید که نام منظومه هدیة التهذیب باشد .

آغاز (قال علی الحقیر الشأن) انجام (و جاء قاصرا عن البیان - تسوید کان بالاصفهان) کاتب اسمعیل بن عبد الله مازندرانی - تاریخ کتابت ۱۵ شعبان ۱۲۴۳ پس ازین منظومهٔ عوامل النحو معروف است - خط نسخ ۱۰ سطری - عناوین بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۱۷ برگ . اندازه ۱۵ در ۸ وقفی نائینی « به‌بینید عوامل منظومه شماره ۳۹۶۷ عمومی صرف ونحو خطی ص ۷۷ » « ۶۰۸۱ »

---

(۱) شهداء الفضیله (۲) الذریعه ج۱ ص ۴۹۹ تاریخ فوت ناظم این ارجوزه را در ۱۱۶۳ ضبط کرده و این اشتباه است .

۲۶۳ منظومه

فارسی ـ سراینده : نورعلیشاه مختصریست درمنطق که باشکال اربعه ختم گشته ـ

آغاز (حمد بیحد مرخدائیرا نخست) انجـام (وزدعائی دوح اورا شاد کن)

تاریخ تحریر ۲۴ محرم ۱۳۰۵ خط نستعلیق ۱۲ سطری . دارای ۱۷ برك اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی « ۵۶۷۱ »

هدیة التهذیب

به‌بینید شماره ۲۶۲ منظومه را

(منطق)

کتب چاپی « حرف الف »

۱ اصول المنطق

عربی ـ مؤلف استانلی جیفونس انکلیسی . مترجم: یوسف اسکندرجریس . دورهٔ مختصر منطق جدید است ـ چاپ سربی مصر چاپخانهٔ فجر ـ بسال ۱۹۲۶ م وقفی نائینی «۶۰۶»

الاقوال الاربعه فی رد الشبهات الموردة

عربی ـ مؤلف . محمد عبدالحلیم بن محمد امین لکنوی ـ رساله دررداشکالات وارده بر گفتار مولوی محمد یوسف درشرح سلم العلوم است . این کتاب را ضمن مجموعه ستهٔ ضروریه شماره ۲۳ منطق چاپی ص ۲۲۸ به‌بینید)

(حرف ب)

۲ بهجة الطالبین

فارسی . مکررشماره ۱۷۴ـ شارح سید محمد یزدی ـ رساله کبری ومنظومهٔ نورعلیشاه درمنطق درصدر وحاشیهٔ کتاب تدوین شده است ـ چاپ سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۳۱۷ وقفی فهرستی «۶۰۷»

(حرف ج)

۳ جوهر النضید

عربی ـ مکررشماره ۱۸۲ شارح علامهٔ حلی ـ رساله در تصور وتصدیق ضمیمهٔ کتاب است

چاپ سنگی تهران . خط نسخ . بسال ۱۳۱۱ وقفی حاج قائم مقام «۶۰۸»

(حرف ح)

۴ حاشیه بر تهذیب

عربی - مکرر شمارهٔ ۱۸۶ محشی ملا عبدالله یزدی - کتاب دارای حواشی است از عبدالنبی ومولوی اسمعیل وغیرهما از فضلاء هندوستان. شرح تهذیب هم ضمیمهٔ کتاب است چاپ سنگی هندوستان بخط نستعلیق وقفی حاج سید محمد شوشتری «۶۰۹»

۵ حاشیه بر تهذیب

عربی - مکرر پیش - کتاب دراین چاپ معلق است بعباراتی از کتب تجرید المنطق و کشف الاسنار وحواشی ازشیخ عبدالرحیم و احمد ودوانی . حاشیه علیرضا بتمامه ضمیمه است - چاپ سنگی تهران بخط نسخ بسال ۱۲۹۶ وقفی نائینی «۶۱۰»

۶ حاشیه بر تهذیب

عربی- مکرر پیش - کتاب معلق بحواشی و تعلیقاتی است از شیخ عبد الرحیم و دوانی ومیر ابوالفتح وغیرهم . حاشیهٔ میرزا علیرضا ضمیمه است . چاپ سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۲۸۵ وقفی محمد حسنخان در رجب ۱۲۹۷ «۶۱۱»

۷ حاشیه بر تهذیب

عربی. مکرر پیش- کتاب معلق است بحواشی از میرزا محمد علی بن ملانوز محمد تبریزی (که درتاریخ چاپ میزیسته) و ازمیرزا علیرضا تجلی واز شیخ عبد الرحیم (گویا درتاریخ چاپ میزیسته) چاپ سنگی تبریز خط نسخ بسال ۱۲۸۷ طبع این نسخه بهترین طبع ها است ومعروف است بچاپ عبدالرحیم - وقفی فهرستی «۶۱۲»

۸ حاشیه بر تهذیب

عربی. مکرر پیش - این نسخه نیز معلق است بعباراتی منقول از کتابهای تعدیل المیزان وشرح مطالع وشرح شمسیه و کشف الاسنار وهم حواشی ازشیخ عبد الرحیم و میر ابوالفتح و میرزا محمد علی تبریزی ومیر سید شریف ومیرزا محمد یزدی ومیرزا احمد ومحیی الـدین میرزا موسی ومیرزا عبدالغفار وغیرهم . حاشیه علیرضا تجلی بتمامه ضمیمه است - چاپ سنگی تهران - خط نسخ بسال ۱۳۲۳ وقفی حسین آقا زوار وپسران درفروردین ۱۳۱۵ «۶۱۳»

۹ حاشیه بر تهذیب

عربی - مکرر پیش. اول نسخه افتاده درحاشیهٔ کتاب: منظومهٔ نورعلیشاه ومنظومهٔ تهذیب تدوین

شده است. چاپ سنگی تبریز خط نسخ - بسال ۱۲۷۰ وقفی شجیعی در فروردین ۱۳۱۵ «۶۱۴»

۱۰ حاشیه برحاشیه تهذیب

فارسی - محشی دوم میرزا علیرضا تجلی. تعلیقاتی است برحاشیهٔ ملا عبدالله برتهذیب تفتازانی. چاپ سنگی تهران - خط نسخ بسال ۱۲۶۸ خریداری آستان قدس در اسفند ۱۳۱۸ «۶۷۶۶»

۱۱ حاشیه برحاشیه برحاشیهٔ تهذیب

عربی. محشی سوم مولوی محمد ظهور الله بن محمد ولی بن قاضی غلام مصطفی بن ملا محمد اسعد بن شهید ملا قطب الدین لکنوی متوفای ۱۷ ربیع الاول ۱۲۸۶ از قضاة ومفتیان واعلام دورهٔ خود درهند بوده - کتاب حاشیه است برحاشیهٔ سید زاهد هروی برحاشیهٔ ملا جلال دوانی برتهذیب المنطق تفتازانی - چاپ سنگی هندوستان - خط نستعلیق. سال ۱۲۹۴ وقفی حاج سید محمد شوشتری (۶۱۵)

۱۲ حاشیه برشرح شمسیه

عربی - مکرر شمارهٔ ۳۰۷ محشی میرسید شریف - کتاب معلق است بعباراتی ازحاشیه عبد الحکیم لاهوری ومولوی ابو ورد و مولوی محمد مبین ومحمد صادق ومحمد عبدالحلیم لاهوری. - چاپ سنگی تهران - خط نسخ وقفی نائینی «۶۱۶»

حل المغلق فی بحث المجهول المطلق

عربی. مؤلف ابوالحسنات محمد عبدالحی بن حافظ محمد عبدالحلیم انصاری لکنوی - تعلیقه ایست برمبحث مجهول مطلق از سلم العلوم که جمع میانه شرح ملاحسن لکنوی و قاضی محمد مبارك کوفاموی درین موضوع است. تاریخ ختم تألیف شنبه ۱۰ رجب ۱۲۸۶ چاپ سنگی کانپور خط نسخ سال ۱۳۰۱ وقفی حاج سید محمد شوشتری - « این کتاب را ضمن مجموعهٔ ستهٔ ضروریه شماره ۲۳ منطق چاپی ازص ۲۰۸ به بینید »

(حرف د)

۱۳-۱۴ درر بهیه

عربی - سراینده: جلال الدین شیخ محمد بن شیخ ابوتراب شیرازی مرودشتی که چندی مقیم مشهد وازمدرسین سطوح وافاضل اهل منبر بوده - کتاب ارجوزه و دررهٔ مختصر منطق است. تاریخ ختم نظم سال ۱۳۳۱ بسن ۳۵ سالگی درمشهد - یك مرثیهٔ عربی ودوقصیدهٔ فارسی در مدح ولی عصر عج ازسراینده مذکور ضمیمهٔ کتاب است - چاپ سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۳۳۳. وقفی فهرستی - وقفی میرزا عبدالله درشهریور ۱۳۰۷ « ۶۱۷ » و « ۶۱۸ »

(حرف ر)

رساله درتصور وتصدیق

عربی- مؤلف ملاصدرا، درحاشیهٔ این رساله: رسالهٔ اتصاف ماهیة بوجود تألیفی مؤلف تدوین شده است - چاپ سنگی تهران - خطنسخ بسال ۱۳۱۱ وقفی حاج قائم مقام (این رساله ضمیمهٔ جوهر النضید شمارهٔ ۳ منطق چاپی است) .

رساله درشبههٔ استلزام

عربی - مصنف آقاحسین خوانساری . رساله درتقریر وحل شبههٔ مشهور به (شبههٔ استلزام) است ومقالهٔ راکه محقق سبزواری درینموضوع تألیف کرده درین رساله درج نموده و بنقدآن پرداخته، این رسالهرا درباب اصول چاپی ضمیمهٔ رسالهٔ در جواز اجتماع امرونهی شماره ۸۷۷ عمومی ازص ۲۲۲ تاص ۲۵۰ بهبینید.

رساله درشبههٔ استلزام

عربی- مؤلف محقق سبزواری ملا محمدباقر . این رساله رد است برردی که آقا حسین خوانساری برمقالهٔ مؤلف درموضوع شبههٔ استلزام نموده . این رسالهرا درباباصول چاپیضمیمهٔ رسالهدر جواز اجتماع امر ونهی شماره - ۸۷۷ عمومی ازص ۲۵۱ تاص۲۶۸ بهبینید .

رساله درشبههٔ استلزام

عربی . مؤلف آقا حسین خوانساری . این رساله رد است بر رسـاله ردیهٔ محقق سبزواری ملامحمدباقر بررسالهٔ که درینموضوع تألیف داشته . درین رساله مفصلا بدفع ایرادات محقق مذکور پرداخته. این رسالهرا درباب اصول چاپی ضمیمهٔ رساله درجواز اجتماع امر ونهی شمارهٔ ۸۷۷ عمومی ازص ۲۶۹ تاص ۳۱۴ بهبینید

۱۵ رهبرخرد

فارسی . مؤلف معاصر محمود (بن شیخ عبد السلام تربتی) شهابی استاد دانشگاه تهران - کتابی است متوسط وجامع شامل یکدورهٔ منطق- چاپ سربی تهران چاپخانهٔ مهر بسال ۱۳۱۲ خورشیدی وقفی مؤلف در ابان ۱۳۱۳ «۶۱۹۵»

(حرف س)

۱۶ سلم المرونق

عربی - سراینده: شیخ عبدالرحمن بن سیدی محمد صغیر اخضری . ارجوزه ایست درمنطق

که درسن ۲۱ سالگی درمحرم ۹۴۱ سروده (۱) ابیات معروفه درذکر رواتی که اعتبارروایتشان اجماعی است ازسید مهدی بن سید رضا طبا طبائی ضمیمهٔ کتاب است ــ چاپ سنکی خط نسخ بسال ۱۳۰۶ محل چاپ گمان میرود تبریز باشد ــ وقفی حاج قائم مقام «۶۲۰»

سوانح الزمن علی المولوی حسن

عربی . مؤلف ــ محمد حسن بن محمد ظهور سنبلی حنفی ــ حاشیه است برشرح سلم العلوم ــ (این کتاب را ضمن مجموعهٔ ستهٔ ضروریه شمارهٔ ۲۳ منطق چاپی ص ۲۳۴ به‌بینید)

(حرف ش)

شرح تهذیب

عربی ــ مؤلف محمد سعدالله هندی ــ کتاب شرح است برمبحث شرایط انتاج اشکال اربعه تهذیب ملا سعد که بخواهش شمس الدین محمدنامی تألیف کرده‌تاریخ ختم‌تألیف ۱۲۴۶ است . کتاب‌محشی بحواشی ازمولوی‌شمس الدین واو افتح است (کتاب ضمیمهٔ حاشیه برتهذیب شماره ٤ منطق چاپی ص۸۶ میباشد)

شرح سلم العلوم

عربی ــ شارح ملا حسن لکنوی . شرحی است مزجی برسلم العلوم تألیفی ملامحب‌الله‌بهاری شاگرد قطب الدین شهید سهالی ازافاضل هند . مینماید که هیچ یك ازماتن وشارح در تاریخ چاپ در قید حیات نبوده اند . حاشیه برین‌شرحرا بنام القول الاسلم وحل المغلق وسوانح‌الزمن به‌بینید: (این کتابرا ضمن‌مجموعهٔ ستهٔ ضروریه شمارهٔ ۲۳ منطق چاپی ص ۳ به‌بینید)

۱۷ شرح شمسیه

عربی ــ مکرربشمارهٔ ۲۳۴ خطی . شارح قطب الدین رازی . کتاب معلق است بمنتخباتی ازحواشی میر سید شریف وعمادحسینی ومولانا محمد آمای (۲) چاپ‌سنکی تهران . خط‌نسخ بسال ۱۳۰۴ ــ وقفی‌فهرستی «۶۲۱»

۱۸ شرح شمسیه

عربی ــ مکرر بیش چاپ سنکی تهران . خط‌نسخ سال چاپ ۱۳۱۱ یا ۱۳۱۲ چهارورق آخر نسخه افتاده . وقفی حسین‌آقا زوار وپسران درفروردین ۱۳۱۵ «۶۲۲»

---

(۱) کشف‌الظنون ج ۱ ص ۳۰ (۲) از فضلاء اول سدهٔ ١٤ ه ـ ق

۲۹ شرح شمسیه

عربی – مکرر پیش – کتاب معلق است بحواشی از میر سید شریف گرگانی وعبدالوهاب بهاری ومحمد عبد الحلیم وعبدالحکیم از فضلاء هند. چاپ سنگی لکهنو – بخط نسخ – وقفی حاج سید محمد شوشتری – «۶۲۳»

۳۰ شرح شمسیه

عربی – شارح ملا سعد الدین تفتازانی – این شرح هم بقال – اقول میباشد – چاپ سنگی خط نسخ محل چاپ گمان میرود مصر باشد – بسال ۱۳۱۲ وقفی نائینی «۶۲۴»

شرح لئالی المنتظمه

عربی – شارح حاج ملا هادی سبزواری. شرح ارجوزه ایست که در منطق سروده – این کتاب را درصدر کتاب ۳۸۰ حکمت چاپی: شرح منظومه ببینید.

۳۱ شرح مطالع الانوار

عربی – مکرر شمارهٔ ۲۴۱. شارح قطب الدین رازی – کتاب شامل تمام متن و هم حاشیهٔ میر سید شریف ودارای برخی ازحواشی دیگر وهم رساله درتحقیقات کلیات است. چاپ سنگی تهران – بخط نسخ. بسال ۱۲۹۳ وقفی فهرستی «۶۲۷»

(حرف ص)

صغری

فارسی – مکرر شمارهٔ ۱۴۸ مؤلف میر سید شریف علی گرگانی – تعریب این رساله را بشمارهٔ ۱۷ خطی ببینید. پس از این دو افاده ایست از آقا علی مدرس زنوزی در بیان ابواب. واصطلاحات یونانی علم منطق وحصر آن در چهار مقصد. چاپ سنگی خط نسخ بسال ۱۲۷۰ (ببینید منظومهٔ شمارهٔ ۲۹ ص ۲۵)

(حرف ق)

القصیدة المزدوجه

عربی – سراینده: شیخ الرئیس (۱) ارجوزه ایست که در گرگانج برای رئیس ابوالحسن. سهل بن محمد سهلی سروده – شیخ برادرش (علی) را توصیه بحفظ کردن این قصیده نموده (ببینید این قصیده را درآغاز منطق المشرقیین شمارهٔ ۲۸ منطق چاپی ص ۲)

(۱) عیون الانباء ج ۲ ص ۱۹

القول الاسلم لحل شرح السلم

عربی. محشی محمد عبدالحلیم بن محمد امین الله انصاری لکنوی کتاب حاشیه بر شرح سلم العلوم است که بدرخواست شاگردش محمد علی قادری تألیف نموده. تاریخ ختم تألیف جمعه ۱۹ صفر ۱۲۷۸ « این کتاب را ضمن مجموعه ستهٔ ضروریه شمارهٔ ۲۳ منطق چاپی ص ۲ به بینید »

(حرف ک)

۲۲ کبری

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۲۵۳ خطی ـ مؤلف میر سید شریف. کتاب درین چاپ معلق بحاشیه است ـ چاپ سنگی تبریز خط نسخ بسال ۱۳۱۳ وقفی فهرستی « ۶۲۶ »

(حرف م)

۲۳ مجموعهٔ ستهٔ ضروریه

عربی ـ مجموعه ایست شامل ۶ کتاب ورساله بشرح زیر: ۱ شرح سلم العلوم ۲ ـ القول الاسلم ۳ حل المغلق ۴ الاقوال الاربعه ۵ سوانح الزمن ۶ القول الوسیط فی الجمل المؤلف و البسیط ـ شرح رسالهٔ ششم را در باب حکمت و دیگر رساله ها را در باب منطق به بینید ـ چاپ سنگی چاپخانهٔ نظامی کانپور بخط نسخ و نستعلیق سال ۱۳۰۱ وقفی حاج سید محمد شوشتری « ۶۲۸ »

۲۴-۲۵ محک النظر

عربی ـ مؤلف ابوحامد غزالی ـ کتاب دربیان شروط حدود مایزمیان قیاس صحیح از فاسد است ومرتب است بر سه فن: ۱ درسوابق ۲ درمقاصد ۳ دراواحق. چاپ سربی چاپخانه ادبیهٔ مصر ـ چاپ اول وقفی نائینی ـ وقفی قائم مقام «۶۲۹» و «۶۳۰»

۲۶ مصباح المیزان

عربی ـ مؤلف معاصر شیخ محمد (بن حسن طبرسی) سنکلجی تهرانی ـ کتاب دورهٔ مختصر جامع منطق است چاپ سربی تهران چاپخانهٔ خاور چاپ دوم بسال ۱۳۴۷ وقفی محمد رمضانی در تیر ۱۳۱۰ « ۶۳۱ »

۲۷ معیار العلم

عربی ـ مؤلف ابوحامد غزالی ـ کتابی است منطقی وفلسفی دربیان تفهیم راه های اندیشیدن

وقواعد تمیز قیاس صحیح از فاسد که ابواب گفتار مؤلف درتهافت الفلاسفه است - کتاب مصدراست بترجمهٔ مفصل غزالی ومذیل است بتوضیحاتی که دانسته نشد از کیست - چاپ سربی مصر چاپخانهٔ کردستان العلمیه بسال ۱۳۲۹ وقفی نائینی «۶۳۲»

۲۸ منطق المشرقیین

عربی - مصنف شیخ الرئیس - در کتب تراجم برای شیخ کتابی بدین نام دیده نشده ودردیباچهٔ کتاب هم نامی برای کتاب تعیین نشده . دیباچهٔ کتاب میرساند که این کتاب شامل منطق وحکمت الهی وطبیعی ومختصری درحکمت عملی بوده گمان میرود اینکتاب دیباچه وبخش منطـق از کتاب حکمت المشرقیه باشد . عیون الانباء (ج ۲ ص ۱۹) گفته که تمام کتاب حکمت المشرقیه بدست نیامده . باری بمستفاد از دیباچه شیخ دراین تصنیف ازپیروی فلسفهٔ مشائیان ویونانیان بطور کلی سر پیچی نموده وبر متفلسفین مشائین طعن بلیغ زده ومعتقدات خودشرا آزادانه و بی تقلید بیان فرموده چنانچه دردیباچه فرموده: «وما جمعنا هذا الکتاب لنظهره الا لانفسنا اعنی الذین یقومون منا مقام انفسنا واما العامة من مزاولی هذا الشان فقد اعطیناهم فی کتاب الشفاء ما هو کثیر لهم » دانسته نشد که مقصود شیخ ازمشرقیین که دردیباچه آنانرا مقابل یونانیان قرار داده چیست - کتاب مصدر است بدیباچهٔ ازناشرین آن : محب الدین خطیب وعبدالفتاح قتلان صاحبان کتابخانه سلفیه درقاهره ومصحح بتصحیح آنان است کتاب مصدر است بقصیدهٔ مزدوجه درمنطق. چاپ سربی مصر چاپخانهٔ المؤید بسال ۱۳۲۸ وقفی نائینی «۶۳۳»

۳۹ منظومه

فارسی - مکررشمارهٔ ۲۹۳ خطی - سراینده: نورعلیشاه - چاپ سنگی خطنسخ بسال ۱۲۷۰ - وقفی قائم مقام (رساله صغری ضمیمه است) «۶۳۴»

منظومه

عربی - سراینده از افاضل امامیه است که شناخته نشد - نظم تهذیب المنطق تفتازانی ببحر رجز است . سراینده این ارجوزه را بخواهش فرزندش سروده وبدین بیت آغازمیگردد: «فها اقول ناظما الحرر - مراعیا للفظ ما تیسر» - چاپ سنگی تبریز - خط نسخ بسال ۱۲۷۲ وقفی شجیعی درفروردین ۱۳۱۵ (به بینید حاشیه برتهذیب شماره ۹ را)

تفسیر خطی

(حرف الف)

۲۳۰ آثار الاخیار

فارسی - مترجم: علی بن‌حسن زواری‌اصفهانی ازاعلام امامیه درنیمهٔ اول سدهٔ ۱۰ معاصر با شاه طهماسب صفوی ازاکابر تلامذهٔ غیاث الدین جمشید زواری مفسر و شیخ علی بن عبدالعالی کرکی است وروایت میکند از امیر عبدالوهاب‌حسینی استرابادی. کتاب ترجمهٔ تفسیر امام‌عسکری ع است . این‌ترجمه بفرمان شاهنشاه مذکور نگاشته شده . روضات الجنات (ص ۴۰۷) وهم متاخرینی که ازآن نقل کرده اند این کتابرا باسم: «ترجمهٔ تفسیر عسکری ع» ذکر کرده اند، لیك در آخر جملات این‌نسخه کتاب بنام: « آثار الاخیار » ضبط شده . نسخه تااواخر تفسیر آیهٔ ۲۸۲ سورهٔ بقره : « ان‌تضل احدهما فتذکر احدیهما الاخری » را دارد . ورونویس شده است ازنسخهٔ که ناقص بوده - وچند سطری ازدیباچه را هم ندارد -

آغاز موجود (مقرب بارگاه اله مشرف بتشریف فاتبعونی یحببکم الله) انجام - (مستنیر گردد بانوار این تفسیر که باثار الاخیار موسوم شده یا اله العالمین ویاخیر الناصرین برحمتك یا ارحم الراحمین وصلی الله علی سیدنا محمد وآله وعترته الطاهرین وسلم تسلیما کثیرا) تاریخ کتابت ۱۲۶۵ خط نستعلیق ۱۷ سطری - آیات بخط نسخ نوشته وروی آن خط قرمز کشیده شده - دارای ۲۷۰ برك. اندازه ۲۵ در۱۷ وقفی رجبعلی درمرداد ۱۳۱۶ «۱۴۳۲»

۲۳۱ آیات الاحکام

عربی - مکررشماره ۱۸۰ مفسر : فاضل مقداد . کتاب ازمتوسطات مؤلفه درفقه‌القرآن است وموسوم است به کنز العرفان فی فقه القرآن . نسخه مملو بحواشی وعبارات متفرقه‌است.

آغاز (الحمدلله الذی انزل علی عبده‌الکتاب لکل شیئی تبیانا) انجام (فالثقة الی کل احد عجز) تاریخ کتابت ۷ شوال ۹۳۸ - خط‌نسخ ۲۳ سطری - عناوین بشنجرف نوشته شده - دارای ۱۹۳ برك . نسخه رطوبت‌رسیده . اندازه۲۷ در ۱۸ .خریداری آستان‌قدس در اسفند ۱۳۱۸ (۶۱۴۹)

۲۳۲ آیات الاحکام

عربی - مکرر پیش - آغاز (الحمدلله الذی انزل علی) انجام (فالثقة الی کل‌احد عجز) کاتب محمد زمان قاری مشهدی - تاریخ کتابت رجب ۱۰۷۹ خط‌نسخ ۱۸سطری - عناوین واسامی سور درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته شده - دارای ۳۳۴ برك . اندازه ۲۳در ۱۲ وقفی‌نائینی (۱۵۴۳)

تفسیر خطی

۲۳۳ آیات الاحکام

عربی مکرر پیش - آغاز (الحمدلله الذی انزل علی) انجام (فالثقة الی کل احد عجز) کاتب . عبدالوهاب گنابادی - تاریخ کتابت ربیع الثانی ۱۰۸۵ در مشهد - خط نسخ ۲۴ سطری - عناوین واسامی سور درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته‌شده - دارای ۲۲۹ برك . نسخه مقابله شده ورطوبت‌رسیده - اندازه ۲۵ در ۱۳ بوسیلهٔ تقی مدرس رضوی درشهریور ۱۳۱۷ بکتابخانه تسلیم شده است (۵۷۱۷)

۲۳۴ آیات الاحکام

عربی - مکرر پیش - آغاز (الحمدلله الذی انزل علی) انجام (فالثقة الی کل احد عجز) کاتب زمان بیك بن حسن بیك گنابادی - تاریخ کتابت جمادی الاول ۱۱۰۵ - خط نسخ ۱۹ سطری - ابواب وعناوین بشنجرف نوشته شده - دارای ۲۶۵ برك - اندازه ۲۵ در ۱۸ - بوسیلهٔ منتجب‌الدین در اسفند ۱۳۰۹ تسلیم کتابخانه گردیده (۱۵۴۲)

۲۳۵ آیات الاحکام

عربی مکرر پیش - صفحهٔ اول نسخه افتاده - آغاز موجود: (ویضبط عدد مافیه انا ترکنا شیئا من الایات) انجام (فالثقة الی کل احد عجز) خط نسخ ۲۰ سطری عناوین و اسامی سور درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۲۹۱ برك - اندازه ۲۵ در ۱۴ - وقفی نائینی (۱۴۳۴)

۲۳۶ آیات الاحکام

عربی مکرر شماره ۶ مفسر : ملا احمد مقدس اردبیلی - کتاب در تفسیر آیات احکام شرعیه وفقه القرآن است اسلوب کتاب چنین است که پس از تفسیر آیات باستدلال فقهی پرداخته ودرزمینهٔ خودش از نفایس است وموسوم است به زبدة‌البیان فی براهین احکام القرآن این نسخه یکسال پس ازفوت مفسر درشهرستان نجف نوشته‌شده و در کربلا تصحیح ومقابله گشته.

آغاز پس ازتسمیه (وبه نستعین اعلم ان هنا فایدة لابد قبل الشروع)انجام (الفهم العلة فیخرج الباقی فتامل) کاتب حیدر بن عبدالمجید حسینی - تاریخ کتابت ۲۶ ربیع الثانی ۹۹۴ - خط نستعلیق ۲۱ و۲۳ سطری - دارای ۲۲۸ برك - اندازه ۲۱ در ۱۶ بوسیلهٔ منتجب الدین در اسفند ۱۳۰۹ تسلیم کتابخانه شده «۶۱۴۳»

۲۳۷ آیات الاحکام

عربی . مکرر پیش - آغاز (فاعلم ان هنا فایدة) انجام (لفهم العلة فیستخرج الباقی) کاتب محمود بن احمد - تاریخ کتابت جمادی الاول ۱۰۶۷ خط نسخ ۲۳ سطری - دارای ۳۹۰ برك اندازه ۲۶ در ۱۵ وقفی نائینی « ۶۱۴۲ »

۲۳۸ آیات الاحکام

عربی. مکرر پیش ـ آغاز (اعلم ان هنا فایده) انجام (لفهم العلة فیستخرج الباقی فتامل) کاتب کمال بن عبد الحسین مازندرانی. سال تحریر ۱۰۷۵ خط نستعلیق ۲۷ سطری ـ دارای ۲۳۶ برگ ـ اندازه ۲۷ در ۱۵ وقفی قائم مقام «۱۴۳۳»

۲۳۹ آیات الاحکام

عربی ـ مکرر پیش . نسخه ۲۶ سال پس ازفوت مؤلف تحریر یافته و بانسخهٔ اصل مقابله شده . اول نسخه افتاده . آغاز موجود (واجبة لهذا الحاق) انجام(فیستخرج الباقی فتامل) کاتب اسمعیل بن محمد کاتب شیرازی ـ تاریخ کتابت یکشنبه سلخ صفر ۱۰۱۹ خط نستعلیق ۲۱ سطری . روی آیات خط شنجرفی ترسیم شده . دارای ۱۸۸ برگ . اندازه ۲۲ در۱۳ ـ وقفی تقی آقا مدرس رضوی در ۱۴ شهریور۱۳۲۳ « ۶۵۹۲ »

۲۴۰ آیات الاحکام ج ۱

عربی ـ مفسر : میرزا محمد بن علی بن ابراهیم (یا ـ کبل) علوی استر آبادی غروی مکی معروف بمیرزا محمد شاه ـ متوفای ۱۳ روز گذشته از ذیقعدهٔ ۱۰۲۸ یا ۱۰۲۶ یا ۱۰۲۲ مدفون درمکه نزدیك تربت حضرت خدیجهٔ کبری ع (۱) رجالی بارع معروف واز اعلام محدثین متبحر امامیه است . روایت میکند ازظهیرالدین ابواسحق شیخ ابراهیم بن شیخ علی بن عبد العالی میسی ـ کتاب فقه القرآن است. پیش از ورود بابواب کتاب بتفسیر سورهٔ فاتحة الکتاب پرداخته ـ کتاب دربرخی ازتراجم بنام شرح آیات الاحکام یاد شده ـ اسلوب این تفسیر ایراد آیات واردهٔ در هرباب وبیان جهات فقهی وتفسیری وذکر اخباراست نسخه تا آخر کتاب امر بمعروف ونهی ازمنکررا دارد ودرعصر مؤلف نوشته‌شده .

آغاز پس ازسورهٔ مبارکهٔ فاتحة الکتاب (اعلم ان جمعا من المفسرین صرحوا بان هذا مقول علی السنة العباد ومعناه تعلیم عباده کیف یتبرکون باسمه) انجام (یقتضی عدم التقصیر فی الامر والنهی تقدیر المکنة ولاحول ولاقوة الابالله) تاریخ تحریر ۱۰۱۰ خط نستعلیق ۲۵ سطری وبعضی از برگها خط نسخ ومختلف السطر ـ عناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۱۸۴ برگ ـ اندازه ۲۶ در۱۵ وقفی سید محمد زمان ـ سال ۱۰۲۴ « ۱۴۳۶ »

۲۴۱ آیات الاحکام

عربی ـ مفسر از اعلام امامیه است که بتحقیق شناخته نشد. لیکن از روش تحریر و اسلوب مطالب کتاب گمان برده میشود که مؤلف میرزا محمد استرابادی واین کتاب از اجزاء

---

(۱) روضات الجنات ج ۱ ص۶۲۶ = لؤلؤة البحرین ص ۱۲۳ = الذریعه ج ۱ ص ۴۳

کتاب شمارهٔ پیش باشد ـ نسخه شامل ابواب مکاسب ودین وضمان وصلح واجاره و مضاربه وعاریه وسبق ورمایه وشفعه ووصیة وعطایای منجزه وعتق ونکاح است . نسخه از آخر نا تمام وسفید گذاشته شده ـ اسلوب این کتاب نیز بمانند کتاب سابق است که هر بابی را که عنوان کرده آیات واردهٔ در آن باب را ذکر کرده وبجهات تفسیری واستشهاد آن پرداخته وبنقل اقوال درجهات تفسیری وفقهی وایراد اخبار امامیه متعرض گشته .

آغاز موجود (کتاب المکاسب وفیه فصول الاول فی مطلق الاکتساب وفیه آیات منها فی الحجر والارض مددناها بسطناها فکان مسکنا) انجام موجود (خبیر باحوالکم و بهم النفوس فی هواها) خط نسخ مختلف السطر ـ عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۷۳ برگ ـ اندازه ۳۲ در ۲۰ وقفی نادرشاه سال ۱۱۴۵ «۱۴۳۵»

آیات الاحکام

به بینید تفسیر شاهی شمارهٔ ۴۹ را

آیات الاحکام

به بینید معارج السؤل ومدارج المأمول شماره ۳۷۷ را

آیات الاحکام

درباب فقه بنام مشرق الشمسین واکسیر السعادتین به بینید .

۲۴۲ الاتقان فی علوم القران

عربی . مفسر : ابو الفضل عبدالرحمن بن کمال ابی بکر بن محمد بن سابق الدین بن فخر عثمان بن ناظر الدین محمد بن سیف الدین خضر بن نجم الدین ابی الصلاح ایوب بن ناصر الدین محمد بن شیخ همام الدین همام حضیری اسیوطی مصری شافعی معروف به جلال الدین سیوطی ـ مولود درشب یکشنبه یکم رجب ۸۴۹ متوفای ۹۱۱ یا ۹۱۰ (۱) ازاعلام جامع ودارای تألیفات ممتعه درفنون مختلفه است . نزد شهاب الدین شارمساحی وعلم الدین بلقینی وفرزندش وشرف الدین مناوی وتقی الدین شبلی ومحیی الدین کافیجی وسیف الدین حنفی تلمذ کرده .تقریباً از ۱۵۰ شیخ حدیث روایت میکند ومسافرت بشام وحجاز ویمن وهند ومغرب وتکرور نموده در ۸۶۶ شروع بتألیف کرده ودر ۸۷۱ شروع بافتاء نموده ودر ۸۷۲ املاء حدیث کرده ـ این کتاب درعلوم مقدماتی تفسیر ازبیان مواطن نزول آیات و نحوهٔ قرا آت ومطالب مربوط بالفاظ قرآن و غیرها است که خلاصه متجاوز بر ۱۵۰ کتاب در فنون مربوطهٔ بعلم تفسیر است . کتاب در ۸۰ عنوان: «ملخص» مختصر گشته ومقدمه است برای تفسیر دیگرش موسوم بمجمع البحرین ـ تاریخ فراغت ازتالیف بمرقوم درنسخهٔ منطبعهٔ هند شنبه ۱۳ شوال

(۱) حسن المحاضره ج ۱ ص ۱۴۰ . تاریخ آداب اللغة العربیه ج ۳ . روضات الجنات

۸۷۸ است .ترجمهٔ این کتاب را بنام مظهر التبیان بشمارهٔ ۳۷۶ به‌بینید .

آغاز(قال الشیخ الامام العالم العلامه) انجام (وغفل عن ذکره الغافلون) کاتب علی بن لطف الله یحیی ـ تاریخ تحریر ۱۸ شوال ۱۱۲۶ خط نسخ ۲۵ سطری ـ برك اول دارای یك سرلوح کوچك رنگ آمیزی ـ عناوین وفصول واقوال بشنجرف ومرکب باخط درشت نوشته‌شده دارای ۳۴۲ برك ومجدول بلاجورد وشنجرف . اندازه ۲٤ در۱۴ نسخه رطوبت‌رسیده ـ وقفی نائینی درمرداد ۱۳۱۱ « ۱٤۳۷ »

۲۴۳ اسباب النزول

. عربی ـ مفسر ابوالحسن علی‌بن احمد بن‌محمد بن‌علی بن‌متویه واحدی‌متوی‌نیشابوری متوفای جمادی الثانی ۴۶۸ درنیشابور. شاگرد ابو الفضل عروضی و ابو الحسن ضریر قهندزی نحوی وابو اسحق احمد بن محمد بن ابراهیم ثعلبی است وخود ازاساتید علم نحو وتفسیراست. (۱) نزدخواجه نظام الملك مکرم ومعظم بوده . کتاب دربیان شأن نزول آیات‌است ومصدر است بمقدمهٔ مختصری در بیان مبادی وحی وکیفیة نزول قرآن ـ این مقدمه درعنوان دوقول صورت گرفته: « القول فی‌اول ما نزل من‌القرآن ـ القول فی آخر مانزل من‌القرآن » کتاب چاپ شده . نسخهٔ موجود چند سطری از اول دیباچه را ندارد .

آغاز موجود (الرسالة والصادع بالدلالة الهادی للامه) انجام (رواه البخاری عن عبید بن اسمعیل عن ابی اسامة ولهذا الحدیث‌طرق فی‌الصحیحین وبالله التوفیق والعصمه ومنه‌الحول والقوة) کاتب. حسن‌بن‌علی‌بن سلیمان‌بن‌فخر بن عبدالله‌بن مسعود جلفاری ـ تاریخ تحریر دوشنبه آخر جمادی‌الاول ۹۹۴ ـ خط‌نسخ ۱۷ سطری ـ عناوین‌واقوال بشنجرف نوشته‌شده . اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی ابن‌خاتون (۱٤۳۸)

۲۴۴ اسرار الایات وانوار البینات

عربی ـ مفسر: آخوند ملا صدرا. کتاب دربیان رموز واسرار آیات واردهٔ در معارف الهیه است ودورهٔ مختصر نفیسی است دراین‌موضوع کتاب مرتب است بریك مقدمه و ده مشهد وچاپ شده ـ

آغاز (نحمدك اللهم‌یامن بیده ملکوت الارض والسماء) انجام (کقوله علمت نفس ما احضرت) کاتب ـ احمد بن محمد حسینی ـ تاریخ کتابت شوال ۱۲۱۶ ـ خط‌نستعلیق و شکسته ۱۷ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۸۲ برك . اندازه ۲۰ در۱۵ ـ وقفی‌نائینی (٦۱٤٤)

---

(۱) = وفیات الاعیان ج۱ ، روضات الجنات

۲۴۵ اسرار الایات

عربی مکرر ریش - آغاز (نحمدك اللهم یامن بیده) انجام (کقوله علمت نفس ماأحضرت) نسخه دارای حواشی است بامضای نوری گویا همان آخوند ملاعلی نوری حکیم باشد - خط نسخ ۱۸ سطری - دارای ۱۱۹ برك. اندازه ۲۳ در ۱۸ وقفی فهرستی «۵۶۷۲»

اسرار الانوار الالهیه

بهبینید شماره ۳۳۰ حکمت خطی را

۲۴۶ اصفی

عربی - مفسر : فیض کاشانی - مفسر را سه تألیف است در تفسیر. اینکتاب تفسیر متوسط وخلاصهٔ تفسیر بزرك اوموسوم به صافی است . تاریخ ختم تألیف سال ۱۰۸۷ دوسال پس از تألیف تفسیر صافی است . خلاصهٔ این کتاب را بنام تفسیر بشمارهٔ ۲۷۱ بهبینید -

آغاز (الحمدلله الذی هدانا للتمسك بالثقلین) انجام (تم کتاب الاصفی بسنتین بعد تمام الصافی والحمدلله اولا وآخرا وظاهرا وباطنا) کاتب میرعلینقی بن میرمحمد صادق گرمرودی تاریخ تحریر شنبه ۲۷ ذیحجه ۱۲۵۰ خط نسخ ۲۴ سطری - آیات بشنجرف نوشته شده - دارای ۲۴۸ برك اندازه ۳۰ در ۲۰ وقفی نائینی « ۱۴۴۰ »

۲۴۷ اصفی

عربی مکرر ریش - آغاز (الحمدلله الذی هدانا) انجام (تم کتاب الاصفی بسنتین بعد تمام الصافی) خط نسخ ۲٤ سطری - صفحهٔ اول دارای سرلوح کوچك مذهب . حاوی ۲۴۳ برك و مجدول بتحریر وطلا کلمات « جزو ونصف الجزو در حاشیه بشنجرف نوشته شده - اندازه ۲۵ در ۱۵ وقفی بدیع الزمان دولتشاهی درمهر ۱۳۱۵ (۱۴۴۱)

الف الانسانیه

بنگرید بباب حکمت خطی شماره ۳۶۲

امالی

بهبینید غررالفوائد ودررالقلائد شمارهٔ ۳۴۹ را

۲۴۸ انوار التنزیل واسرار التاویل

عربی مکرر شمارهٔ ۱ خطی مفسر: قاضی ناصر الدین ابوسعید « یا ابوالخیر » عبد الله بن قاضی امام الدین عمر بن فخر الدین محمد بن صدرالدین علی شیرازی شافعی معروف بقاضی بیضاوی - مولود دربیضاء متوفای ۶۸۲ یا ۶۸۵ یا ۶۹۱ یا ۶۹۲ یا ۶۹۵ مدفون در چرنداب تبریزشرقی تربت خواجه ضیاء الدین یحیی ازاعلام دورهٔ خود بشمار است - معقول ومنقول را

نزد پدرش دید. گفته اند بصحبت خواجه نصیرالدین طوسی فائز گشته و با علامهٔ حلی مکاتبهٔ علمی نموده برای گرفتن منصب قضاوت شیراز از ارغون خان به تبریز رفت. آورده اند که این تفسیررا هم برای نیل بمقصود مذکور نوشته بود وبمقصود هم نائل گشت لیکن مجذوب عارف ربانی خواجه محمد کنجانی شد وتا خواجه زنده بود بخدمتش قیام نمود وآداب سلوك و طریقت اخذ کرد (۱) درشأن این تفسیر بطوریکه گفته شده : لباب وخلاصهٔ تفسیر کشاف وچند تفسیر دیگر وجامع جهات است. وبهمین جهت مورد انظار اعلام واقع شده

آغاز « الحمدلله الذی نزل الفرقان علی عبده » انجام « فکانما قرأ الکتب التی انزلها الله تعالی » تاریخ تحریر شنبه ۱۸ ربیع الثانی ۸۹۱ حواشی براین تفسیررا بشمارهای ۸۲ و۸۹ و۹۰ و۹۳ و۹۶ و۹۷ و۹۸ و۱۰۸ و۱۰۹ و۱۱۰ و۱۱۳ و۱۱۴ و۱۱۵ و۱۱۶ و ۱۱۷ و۱۴۱ و۲۲۱ و۳۲۰ و۳۲۱ و۳۲۷ و۳۲۸ و۳۲۹ بهبینید • خط نسخ ۲۷ و۲۸ سطری صفحهٔ اول دارای یك سرلوح مذهب نفیس - اسامی سور بلاجورد وطلا وآیات بشنجرف و تفسیر بمرکب نوشته شده . دارای ۵۲۹ برك ومجدول بلاجورد وتحریر و طلا اندازه ۲۷ در۱۷ نسخه رطوبت رسیده - خریداری آستانقدس در۱۳۱۱ «۱۴۴۵»

۲۴۹ انوار التنزیل

عربی مکرر پیش- آغاز « الحمدلله الذی نزل الفرقان » انجام « انزلها الله کلها » کاتب علی بن محمود کورانی - سال تحریر شعبان ۹۸۲ - خط نسخ ۲۷ سطری - صفحهٔ اول دارای سرلوح مذهب. اسامی سور بطلا وآیات بشنجرف وتفسیر بمرکب نوشته شده - دارای ۹۷۱ برك و مجدول بلاجورد وتحریر وطلا . اندازه ۲۳ در۱۴ وقفی نائینی « ۱۴۴۷ »

۲۵۰ انوار التنزیل

عربی مکرر پیش - آغاز « الحمدلله نزل الفرقان » انجام « انزلها الله تعالی کلها» سال تحریر ۱۰۰۴ خط نسخ ۲۹ سطری - اسامی سور بشنجرف نوشته شده - دارای ۹۹۰ برك اندازه ۲۷ در۱۷ وقفی دکتر عبدالحسین فیلسوف الدوله تبریزی درابان ۱۳۱۸ «۶۱۳۵»

۲۵۱ انوار التنزیل

عربی- مکرر پیش- آغاز « الحمدلله الذی نزل الفرقان » انجام «انزل الله تعالی» کاتب شرف الدین - تاریخ کتابت جمادی الاخر ۱۰۱۶ خط نسخ ۳۱ سطری - اسامی سور و آیات بشنجرف نوشته شده - دارای ۴۴۷ برك ومجدول بشنجرف - اندازه ۲۸ در ۱۹ وقفی نائینی « ۱۴۳۲ »

---

(۱) - حبیب السیر - روضات الجنات - فارسنامه ج ۲ ص۱۸۳

۲۵۲ انوار التنزیل

عربی مکرر بیش - آغاز « الحمدلله الذی نزل الفرقان » انجام « انزلها الله تعالی » کاتب محمد مؤمن بن استاد رجب جهرمی - تاریخ کتابت ربیع الاول ۱۰۸۹ خط نسخ ۳۲سطری اسامی سور و آیات بشنجرف نوشته‌شده - دارای ۳۹۴ برگ - اندازه ۳۱ در ۱۸ وقفی نائینی (۱۴۴۳)

۲۵۳ انوار التنزیل

عربی . مکرر بیش - این نسخه ازسورهٔ کهف تا باخر را دارد ومصدر است بفهرست سور . برخی ازصفحاتش دارای حاشیه است .

آغاز « سورهٔ کهف وهی مأة وعشر آیة بسم الله الرحمن الرحیم » انجام « انزلها الله تعالی » خط نسخ ۲۷ سطری صفحهٔ اول دارای سرلوح مذهب - بین سطور دوبرگ اول طلا اندازی - اسامی سور درزمینه طلابسفیداب نوشته شده: آیات بشنجرف ترقیم یافته . دارای ۲۷۳ برگ ومجدول بتحریر وطلا بدوجدول - اندازه ۲۶ در ۱۵ وقفی نائینی « ۱۴۴۶ »

۲۵۴ انوار التنزیل

عربی . مکرر بیش - اول و آخر نسخه افتاده . موجودی ازاواسط سورهٔ مبارکهٔ سبا است تا آخر سورهٔ مطففین -

آغاز موجود « ان یمسی علیهم » انجام « من الرحیق المختوم یوم القیامه » خط نسخ مختلف السطر - آیات بشنجرف نوشته شده - دارای ۱۴۱ برگ اندازه ۲۷ در۲۲ واقف شناخته نشد « ۱۴۴۴ »

۲۵۵ انیس المریدین وشمس المجالسین

فارسی - تفسیر سورهٔ یوسف وشرح داستان آنحضرت است بمشرب عرفانی ودو آن احادیث و حکایات و داستان و نکات عرفانی و کلمات عرفاء درج گشته و از تفسیر وهب بن منبه وهم ازتفسیر خاف بن ایوب نقل مطالب شده . اول وآخر نسخه افتاده باین جهت نام مفسر دانسته نشد . لیك از استشهاد باین شعر سعدی : « کمال همنشین بر برمن اثر کرد . وگر نه من همان خاکم که هستم » دانسته میشود که عصر مفسر دراواخر سدهٔ ۷ ببعد بوده .

آغاز موجود « زنده بماند وچون حق تعالی در کلام مجید خود قصهٔ یوسف را احسن القصص خواند » انجام موجود (و هریکی را بلندی پانصد ساله راه بریکی ابراهیم خلیل» خط نستعلیق بد خط ۱۷ سطری . عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۲۲ برگ - نسخه رطوبت رسیده - اندازه ۲۳ در۱۵ وقفی محمد (۱۴۴۸)

تفسیر خطی

(حرف ب)

٢٥٦ بحر الاسرار

فارسی - مفسر: میرزا محمد تقی بن محمد کاظم کرمانی ملقب بمظفرعلیشاه متوفای ١٢١٥ مدفون در بیرون دروازهٔ شرقی کرمانشاهان (١) ازخاندان پزشك پیشه وجامع علوم عقلی ونقلی وریاضی دورهٔ خود بوده. در القابش حکیم ایمانی ومولوی کرمانی تعبیر کرده اند. پس از تکمیل علوم رسمی وارد رشتهٔ تصوف گشته وازتربیت یافتگان مشتاقعلیشاه وازجملهٔ مراشد طریقهٔ نعمت اللهی است . کتاب منظومه ایست درتفسیر سورهٔ مبارکهٔ فاتحة الکتاب ومختصری هم درتفسیر سورهٔ فلق است وحاوی لباب مطالب عرفانیست. منثور این تفسیررا بنام مجمع البحار بهبینید.

آغاز (باء بسم الله الرحمن الرحیم — هست مفتاح در گنج حکیم) انجام — (درمیان چون نرد عشق آمد درست — خویش را درباخت درد او نخست) کاتب — خاطر محمد موسی بن جعفر قلی نوری — تاریخ کتابت آدینه ٢٩ ذیقعدهٔ ١٢٧٨ خط نستعلیق ١٤ سطری. عناوین بشنجرف نوشته شده — دارای ٨٨ برك . مجدول بلاجورد وتحریر وطلا - اندازه ٢٧ در ١٨ وقفی نائینی (٤٤٥٣)

٢٥٧ بحر الاسرار

فارسی . مکرر پیش- آغاز « باء بسم الله الرحمن الرحیم » انجام(خویش را درباخت درد او نخست) خط نستعلیق ١٧ سطری- دارای ١١٥ برك - اندازه ٢٢ در ١٣ وقفی نائینی «٤٤٥٤»

(حرف ت)

٢٥٨ تاویلات

عربی . مکرر شمارهٔ ٣١ مفسر: ملاعبد الرزاق کاشانی- کتاب دربیان اسرار وتأویلات عرفانی قرآن است - درآخرنخسه تاریخ فراغت ازتألیف چنین ضبط شده: « بعد الصلوة الظهر من یوم الخمیس الثامن والعشرین من شهر الله المبارك رمضان عظم الله برکته من شهور سنة تسع و عشرین وسبعمائة فی الخانقاه المبارك المبنی بالربع الرشیدی من جملة ابواب البر الذی بناه السعید الشهید المخصوص لصلاح الدنیا وفلاح الاخره رشید الدین فضل الله بن ابی الخیر » پس ازاین وصیتی است ازمؤلف بناظرین این تفسیر دراهتمام ومواظبت باداب شرع وبیان اقسام تاویل — کتاب اشتباها بنام تفسیر محیی الدین بن عربی چاپ شده.

آغاز (الحمد لله الذی جعل مناظم کلامه مظاهر حسن صفاته) انجام (وسلم تسلیما کثیرا) کاتب بنیاد بن باباجان- تاریخ کتابت محرم ١٠٩٢- خط نستعلیق ٢١ سطری- صفحهٔ اول دارای سرلوح

---

(١) — بستان السیاحه ص ٤٨٣ . طرائق الحقائق ج ٣

کوچك مذهب ـ دارای ۳۱۰ برگ ومجدول بشنجرف وتحریر وطلا بدوجدول ـ اندازه ۲۱ در۱۳ وقفی نائینی (۱۴۵۳)

۲۵۹ تاویل الایات الظاهره فی فضائل العترة الطاهره

عربی ـ مکرر شماره ۵۸ ـ کتاب دربیان تأویل وتفسیر آیات وارده درفضائل خاندان عصمت ؏ ومدح دوستان وهم دشمنانشان است باخبار وارده ازطرق عامه وخاصه ـ کتاب دردیباچه چنین توصیف شده : « وبعد فانی لما رأیت بعض آیات الکتاب وتأویلها یتضمن مدح اهل البیت علیهم السلام ومدح اولیائهم وذم اعدائهم فی کثیر من کتب التفاسیر والاحادیث وهی متفرقة فیها صعبة التناول لطالبیها احببت ان اجمعها بعد تفریقها واؤلفها بعد تمزیقها فی کتاب مفرد لتکون اسهل للطالب و اقرب للراغب واحلی فی الخاطر واجلی للناظر المناظر و ابین للتحقیق واهدی الی سواء الطریق واخذت هذ التاویل وجله عن الراسخین فی العلم اولی التاویل ومما وردمن طریق العامه وهو من ذلك النزر القلیل والحقت کل آیة منها بسورتها وجلوتها لاهلها فی احسن صورتها وسمیته تأویل الایات الظاهره فی فضائل العترة الطاهره» مؤلف بتحقیق شناخته نشد. امل الامل درترجمهٔ شیخ شرف الدین بن علی نجفی آورده : «کتاب الایات الباهرة فی فضل العترة الطاهره» تا آنجا که گفته : « ولهذاالکتاب نسختان احدیهما فیها زیادات » روضات الجنات درص ۴۰۴ نسبت کتاب الایات الباهره فی فضائل العترة الطاهره را بشرف الدین علی حسینی استرابادی نجفی شاگرد شیخ علی کرکی «متوفای ۹۴۰» ظنونا نقل کرده ودرصفحهٔ ۴۰۹ تنصیص نموده که مؤلف کتاب الایات الباهره شرف الدین علی است وملخص آن ازعلی یاعلم بن سیف بن منصور نجفی حلی است ونیز آورده که تاریخ ختم تألیف ملخص این کتاب درنجف بسال ۹۳۷ بوده ودر ص ۳۰۷ درترجمهٔ شیخ شرف الدین علی نجفی آورده که کتاب تاویل الایات قریب ۱۰۰۰۰ بیت است وصحت بعضی از اخبار مندرجه درآن را قابل مناقشه دانسته ودر تشخیص مؤلف اصل کتاب ومؤلف ملخص آن کتاب پیروی ازعلامهٔ مجلسی نموده (۱) علامهٔ مجلسی درمقدمهٔ جلد اول بحارالانوار مؤلف کتاب تأویل الایات الظاهره فی فضائل العترة الطاهره را سید شرف الدین علی حسینی استرابادی نجفی (شاگرد شیخ علی کرکی) دانسته ودرصحت مندرجات آن ابداً خدشه نفرموده وهم آورده که بیشترمطالب این کتاب گرفته وبرداشته شده است ازتفسیر: «ما نزل من القرآن فی اهل البیت» تألیفی محمد بن عباس بن علی بن مروان بن ماهیار (۲) و مختصر

(۱) روضات الجنات درص ۱۶۹ شیخ علم بن سیف بن منصور نجفی حلی را ذکر نموده وآورده است که ترجمهٔ کتاب تحفة الابرار تالیفی عماد الدین طبرسی از اواسط ۰ لیك دانشمند بارع متتبع معاصر درالذریعه (ج ٤ ص ۸۸) آورده است که نسخه ترجمهٔ تحفة الابراررادیده ومترجم آن شیخ نجف بن سیف نجفی حلی بوده ۰

(۲) = ازمحدثین امامیه در نیمهٔ سدهٔ چهارم هـ ق معاصر باثقة الاسلام کلینی بوده

کتاب تأویل الایات را بنام کنزجامع الفوآئد ضبط کرده ومؤلف آنرا بطور تحقیق وتعیین نشناخته ومردد میانهٔ مؤلف اصل یا بعضی از متاخرین از او گرفته وهم آورده که برخی از نسخ آن دلالت میکرده که مؤلفش شیخ علی بن سیف بن منصور است ـ کتابیکه بنام کنزالفوائد ودامغ المعاند بشمارهٔ ۳۶۲ است وتاریخ تحریرش ۱۰۷۴ است (۶۹ سال پس ازاین کتاب نوشته‌شده) عیناً همین کتاب است ودرپشت صفحهٔ آخر آن این عبارت مرقوم است : « هذا صورت خط المصنف ـ فرغ من تنمیقه منتخبه العبد الفقیر الی الله الغفور علم بن سیف‌بن‌منصور غفرالله له و لوالدیه بالمشهد الشریف الغروی علی مشرفه‌السلام سنة سبع وثلثین وتسعمائه و سمیته کنز الفوائد ودامغ المعاند قال الشاعر ـ علم المحجة واضح لمریده ـ واری القلوب عن‌المحجة فی العمی ـ فلقد عجبت لها لك ونجاته موجودة ـ ولقدعجبت لمن نجی ـ وقال مؤلف‌الکتاب ختمت کتابی فی مدایح السادة من الله رب الخالق جل جلاله ومن انبیائه والملائکة‌الذی اقروا بفضل المصطفی واعلم ایدك الله تعالی انی‌لما الفت هذاالکتاب المشار الیه کنت اذا وصلت الی آیة فیها تاویل کثیر اخذت موضع الحاجة وترکت الکثیر من الروات (کذا) اما الاسانید الذی فی تاویل الایات الذی جمعتها فهی‌بحالها » عبارت مذکور اشماری نداود که کتاب کنز الفوائدماخوذ ومختصر وملخص از کتاب دیگر باشد وتا آنجائی که ممکن بود کتاب تأویل‌الایات با کتاب کنزالفوائد مقابله شد هر دو یکی بنظر رسید وتوصیف فارق میان اصل و ملخص که علامهٔ مجلسی قده فرموده دیده نشد . بالجمله تاریخ وفات سید شرف الدین بدست نیامد واز مجموع کتب تراجم برمی آید که نسبت کتاب تاویل الایات (باندك اختلاف در ضبط اسم کتاب) بوی قطعی است ومؤلف ملخص ومختصر کتاب تأویل الایات (چه بنام کنزالفوائد یا جامع کنز الفوائد باشد) مورد تردید است .

آغاز (ان احسن‌ما توج به هام الفاظ« کذا » الکلمات وسطرته اقلام‌الکرام‌الحفاظ فی صحایف اعمال البریات) انجام (وسلم تسلیما کثیراً کثیرا برحمتك یا ارحم الراحمین) کاتب احمد بن سلیمان بن محمد حسینی ـ تاریخ تحریر ۲۸ جمادی‌الثانی ۹۹۵ در رمضان همانسال محمد علی قطیفی نسخه را مقابله وتصحیح کرده . خط‌نسخ ۲۱ سطری ـ اسامی‌سور وآیات بشنجرف‌نوشته‌شده ـ دارای ۲۴۸ برك‌اندازه ۳۰ در ۲۰ نسخه موریانه خورده‌ورطوبت رسیده ـ وقفی ابن‌خاتون (۱۴۴۹)

۳۶۰ تاویل الایات الظاهره

عربی ـ مکرر‌پیش ـ آغاز (ان احسن ما توج به هام الفاظ) انجام (وسلم تسلیماً کثیراً کثیرا) تاریخ‌تحریر ذیحجهٔ ۱۰۷۴ خط نسخ ۲۰ سطری ـ اسامی سوَر بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۲۱۶ برك ـ اندازه ۲۶ در ۲۰ وقفی‌نائینی (۱۴۵۰)

۳۶۱ التبیان فی اعراب القرآن

عربی - املاء : محب الدین ابوالبقاء عبدالله بن ابی‌عبدالله حسین بن ابی البقاء عبدالله بن حسین عکبری حنبلی - متولد ۵۳۸ دربغداد متوفای شب یکشنبهٔ ۱۸ ربیع الثانی ۶۱۶ - مدفون در باب الحرب بغداد(۱) در کودکی مبتلا به بیماری آبله شد ودر اثرآن نابینا گشت . با این حال بشوق وهوش ذاتی در رشتهٔ تحصیل بر آمد - علم نحو وعربیة را از ابن خشاب ویحیی بن نجاح فراگرفته وتکمیل نمود. علوم دینیه را نزد قاضی ابی یعلی دید و درآن بارع شد وأز ابوالفتح محمد بن عبدالباقی بن احمد معروف بابن بطی وابوزرعه طاهربن‌محمد بن طاهر مقدسی سماع حدیث نمود ودرعلم حساب بهره‌وافی داشته . لکن مهارت وشهرتش درعلم نحو بیش از علوم دیگر بوده وبنیروی ذکاء وحافظه وپشت کار از اعلام‌جامع و استاد نامی روزکار خویش گشت - کتاب دربیان اعراب ووجوه قراآت است . کتاب‌چاپ‌شده . درنسخه چاپی اشتباها نسبت داده شده است بابوالبقاء نحوی رازی -

آغاز (الحمدلله الذی وفقنا لحفظ کتابه ووفقناعلی الجلیل من حکمه) انجام - (وهو معطوف علی الجنة) تاریخ نوشتن ۱۱۱۴ خطنسخ ۲۳ سطری - برك اول دارای یك سرلوح مذهب نفیس - اقوال باشنجرف واسامی سور بطلاء وبخط درشت نوشته شده - دارای ۲۵۵ برك و مجدول بطلا ولاجورد وتحریر وطلا بدوجدول - اندازه ۲۵ در ۱۴ وقفی‌نائینی (۱۴۵۵)

۳۶۲ التبیان

عربی - مکرربیش - آغاز (الحمدلله الذی وفقنا لحفظ کتابه) انجام (و قیل هو معطوف علی الجنه) تاریخ تحریر ربیع الاول ۱۲۴۹ - خطنستعلیق ۱۹ سطری - دارای ۲۹۶ برك - اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی‌نائینی (۱۴۵۴)

تراجم الاعاجم

درباب لغت به‌بینید .

ترجمان قران

درباب لغت به‌بینید .

ترجمهٔ تفسیر امام حسن عسکری ع

به‌بینید آثارالاخیار شمارهٔ ۲۳۰ را

۳۶۳ ترجمة الخواص

فارسی - مکررشماره ۱۵ خطی - مفسر مترجم: علی بن حسن زواری - کتاب

(۱) وفیات الاعیان ج۱ بغیة الوعات ص ۲۸۱

ترجمهٔ قرآن وتفسیر آیات نازله درشأن خاندان عصمت ؏ است باخبار مرویه ازطرق امامیه

آغاز (حمد بیحد وشکر بیعد منعمی را سزد که شقایق حقایق قرآنیرا درحدایق صدور انسانی بشکفانید) انجام (المنتظر المهدی صلوات الله) خط نسخ ونستعلیق ۲۸ سطری دارای ۵۷۷ برگ - اندازه ۳۸ در ۲۴ وقفی قائم مقام «۱۴۶۰»

ترجمهٔ رفع اللثام

بنگرید بشماره ۷۵ فقه خطی

۲۶۴ ترجمة السلطانی

فارسی - مترجم : محمد رضا بن محمد مهدی بن محمد باقر شریف سبزواری - کتاب ترجمه وتفسیر سورهٔ مبارکهٔ کهف است که بفرمودهٔ شاه سلطان حسن صفوی تألیف کرده ترتیب کتاب براین نهج است که پس از دیباچه وهم ذکر اخبار وارده در خواص این سوره عین سوره را آورده وترجمهٔ تحت اللفظی هرکلمه را درزیرآن ذکرنموده سپس بتوضیح وتفسیرهر آیه باخبار امامیهٔ پرداخته - تاریخ ختم تألیف ربیع الاول ۱۱۱۵ است.

آغاز پس ازنام سوره وتسمیه (حمد بیحد کریمی راسزد که بتعداد نعمتش مترجم زبان در کهف الجبل سخن چون اصحاب کهف پیوسته درخواب قصور) انجام (مگراینکه بیدارشود ساعتی که اراده دارد) خط نسخ ۱۲ سطری ۲۵ برگ که سورهٔ کهف نوشته شده ۶ سطری است . ترجمهٔ فارسی آیات بخط نستعلیق وبا شنجرف نوشته شده - برگ اول ودوم دارای یك سرلوح ودرحاشیه وبین سطور آن مذهب وگل بوته - دارای ۱۱۳ برگ ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا وشنجرف بدوجدول - گمان میرود این همان نسخهٔ باشد که برای شاهنشاه مذکور نوشته شده است - اندازه ۲۱ در ۱۲ وقفی نائینی «۱۴۶۱»

۲۶۵ ترجمة الصلوة

فارسی - مترجم : فیض کاشانی - رساله ترجمهٔ نمازاست وبرآن بعضی ازآداب و فوآئد افزوده است .

آغاز (هرکه نه گویا زتوخاموش به) انجام (در تفاصیل أحکام شرایط خوض ننموده والسلام) پس از این ۴ قطعه عباراتی است متفرقه ازپرسش وپاسخ یحیی بن معاذ رازی با برادرش وعبارتی ازجواهر التفسیر وغیرها - خط نستعلیق که درهرصفحه درسه ستون ودرحاشیه بطور چلیپا نوشته شده - دارای ۵ برگ ومجدول بشنجرف ولاجورد وطلا بسه جدول - اندازه ۳۲ در ۲۶ وقفی نائینی (۱۴۶۲)

۲۶۶ ترجمة الصلوة

فارسی ، مکرر پیش - آغاز (هر که نه گویا بتو خاموش به) انجام (خر گوش صفت

ولیك بیدار نه) خطنستعلیق ۱۰ سطری - عناوین بشنجرف نوشته‌شده - دارای ۴۸ برگ -
اندازه ۱۵ در ۱۰ وقفی نادرشاه (۲۷۱۵)

۲۶۷ ترجمة القرآن - ج ۱

فارسی - وحدت اسلوب وسنخ مطالب وخط این نسخه با نسخه که بعد از این بیاید و هم ترتیب میانهٔ آنها میرساند که مترجم ومفسر بهاء الدین محمد لاهجانی است واین نسخه جلدیکم آنکتاب است - کتاب ترجمهٔ قرآن وتوضیح آیات وتفسیر باخبار وارده ازطریق امامیه است به بیانی روان وروشن . وازتفسیر مجمع البیان هم بسیار نقل کرده - کاتب از دیباچهٔ کتاب تا آیهٔ سوم ازسورهٔ بقره را ننوشته . موجودی از آیهٔ چهارم سورهٔ بقره تا اواخر سورهٔ اسری است .

آغاز موجود (اولئك - آن متقیان وشیعیان بوسیلهٔ عقل وارسال انبیاء وائمهٔ هدی)
انجام (وهم ازفقر وهم ازسقم خلاص شدم الحمدلله رب العالمین) خطنسخ ۳۰ سطری - آیات بشنجرف نوشته‌شده دارای ۲۷۴ برگ . برگ آخر بخط تازه نوشته‌شده . اندازه ۳۱ در ۲۱ بوسیلهٔ منتجب الدین دراسفند ۱۳۰۹ تسلیم کتابخانه گردید « ۱۴۶۳ »

۲۶۸ ترجمة القرآن ج ۲

فارسی - درآخر این نسخه است که مترجم ومؤلف کتاب نام خود وتاریخ و محل تألیف را چنین یاد کرده : « تم تألف هذه الترجمة الانیقه علی ید مؤلفه بهاء الدین محمد بن شیخعلی شریف اللاهیجی عفی الله عنهما فی شهر مولود من نزل علیه القرآن فی یوم الثلثاء اربع وعشرین من سنة وثمانین والف من هجرة خیرالبریه علیه وآله الصلوة والتحیة فی بلدة اسسه « کذا » صانها الله عن الفساد والفتنة من بلاد الهند والحمدلله اولا وآخرا » ترجمهٔ محرر مؤلف دیده نشد - در امل الامل (ص ۶۵) آمده: « مولانا قطب الدین محمد بن علی الشریف الدیلمی اللاهیجی عالم جلیل القدر له مصنفات منها رسالة فی العالم المثالی وغیر ذلك وهو من المعاصرین الاجل » نجوم السماء عین عبارت امل الامل را ترجمه کرده . در هدیة الاحباب این شخص بعنوان قطب الدین اشکوری شاگرد میر داماد ومؤلف کتاب محبوب القلوب یاد شده - لیك نام این کتاب برده نشده . روضات الجنات (ص ۶۰۹) قطب الدین اشکوری را نامبرده لکن شخصیتش را نشناخته - الذریعه « ج ۵ ص ۱۵ » مؤلف این کتاب را قطب الدین اشکوری دانسته وتاریخ فوتش رابطور اجمال پس از ۱۰۷۵ ذکر کرده (۱) این نسخه از اول تفسیر

(۱) مؤلف این کتابرا تألیفات دیگری است یکی بنام لطائف الحساب که (بشمارهٔ ۵۶۰۹ عمومی ریاضی خطی است) ودیگری بنام ثمرة الفؤاد (که بشماره ۳۵۲۴ عمومی اخلاق خطی است) دیباچهٔ آن دوکتاب میرساند که مؤلف دارای قریحه وطبع شعر بوده ومدتی در اصفهان میزیسته و بعدا مراجعت بلاهیجان نموده .

سورهٔ کهف تا آخر قرآن را دارد – صدر نسخه چند سطری است از بقایای تفسیر سورهٔ اسرآء که متمم عبارت جلد اول است .

آغاز (ودراینجا اشارت است بر اینکه تنزه خدا از آن ولی) انجام (اول وآخر قرآن زچه با آمدو سین – یعنی اندر دوجهان رهبر تو قرآن بس) پس از این مقام این تفسیر را بیان کرده وآنرا چنین بستوده : « برلبیب سخن شناس مخفی نماند که اختتام این ترجمه بلفظ بس کنایه است بر اینکه این ترجمه نیز طالبان رحیق حقایق قرآنی ومتعطشان مناهل دقایق وحیاتی را کافی وبس است واحتیاج نیست بمطالعه تفاسیری که اکثر آنها تفسیر برأی است وتفسیر برأی باتفاق عقل ونقل باطل وعاطل است والله یحق الحق ویبطل الباطل انه کان حلیما غفورا الحمدلله اولا وآخراً وظاهراً وباطنا والصلوة علی رسوله المصطفی وآله البررة الاتقی مادامت ... فی السماء » کاتب محمد اشرف بن محمد علی ، تاریخ تحریر ربیع الثانی ۲۹۰ – خط نسخ ۳۰ سطری – آیات بشنجرف نوشته شده – دارای ۳۶۵ برگ . اندازه ۳۱ در ۲۱ واقف برابر با شمارهٔ پیش است (۱۳۶٤)

ترجمهٔ مفردات قرآن

درباب لغت به بینید .

ترکیب القرآن

درباب نحو به بینید .

۳۶۹ تفسیر

عربی – مفسر : ملاصدرا – این نسخه شامل تفسیر آیهٔ مبارکهٔ نور وسوره های زلزله و واقعه وحدید است –

آغاز (الحمد لواهب العقل والخیر والجود) انجام (واکمالهم اولا واخری) – تاریخ کتابت ۱۲۶۲ خط نسخ ۲۰ سطری – عناوین واقوال بشنجرف نوشته شده – دارای ۱۲۹ برگ – اندازه ۲۲ در ۱۵ وقفی نائینی – « ۱۳۶۷ »

۳۷۰ تفسیر

عربی – محتویات این مجلد عبارت است از تفسیر عرفانی سورهٔ فاتحة الکتاب و سورهٔ طارق وآیة الکرسی . مفسر سورهٔ فاتحه شناخته نشده ومینماید که از اعلام امامیه است . مفسر بقیه ملا صدرا است . تفسیر آیة الکرسی ناقص است .

آغاز (الحمدلله الحامد المحمود الواجد الموجود) انجام موجود (مشروحة فی آیة الکرسی والذی) کاتب عبدالله – تاریخ تحریر ۱۲۵۶ درزشت خط نستعلیق ۱۸ سطری – دارای ۴۳ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۲ وقفی نائینی « ۱٤۸۰ »

۲۷۱ تفسیر

عربی ـ نسخه فاقد دیباچه است بهمین جهت مؤلف شناخته نشد . مضامین کتاب مسلم میدارد که مؤلف آن ازاعلام امامیه است . کتاب تفسیر مزجی مختصری است. اغلب جملات تفسیریه مصدر است بیکی ازحروف مقطعهٔ : « م ـ ع ـ ی ـ ن » طرز و مضامین این تفسیر میرساند که خلاصه ومأخوذ از کتاب تفسیر اصفی « تفسیر دوم فیض » است و گمان میرود که کتاب مصفی« تفسیردوم فیض» باشد . دانشمند بارع متتبع آقای حاج شیخ آقابزرك تهرانی درمسافرت سومشان بمشهد نسخه‌را رؤیت فرمودند وبقرینهٔ حروف مقطعه ورموزمذکور احتمال دادند که اینکتاب همان کتاب موسوم به تفسیرالمعین «۱» تألیف نور الدین اخباری کاشانی «محمد بن‌مرتضی بن محمدمؤمن بن شاه‌مرتضی بن محمود کاشانی » پسر پسر برادر فیض باشد «۲» نسخه حاوی تفسیر ازجزو پانزدهم « سورهٔ اسری » تا آخر قرآن است ومذیل است بخاتمهٔ درادعیهٔ وارده هنگام قرائت قرآن وهم کیفیت استخاره بقرآن و فهرست سوره های مبارك مندرجهٔ درین جلد وتعداد آیات وکلمات و حروف مبارکات قرآن و بیان‌تعداد آیات‌وارده‌ازحیث موضوع طور اجمال . نسخه معلق است بحواشی بامضاء : « باقر » گمان میرود ازکاتب نسخه باشد .

آغاز پس ازتسمیه « سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی الذی هو فی السماء » انجام «فاترك کذا ذکرها العلامه فی‌مصباحه » کاتب محمد باقر بن محمد رضا عبد العظیمی تهرانی ـ تاریخ تحریر ۲۷ شعبان ۱۲۰۳ درمکه ـ خط نسخ ۱۷ سطری ـ روی‌آیات خطوط شنجرفی کشیده شده ـ اسامی سور بشنجرف نوشته‌شده. دارای ۲۱۱ برك ـ اندازه ۱۶در۱۱ نسخه رطوبت رسیده ـ وقفی قائم مقام « ۱۴۷۳ »

۲۷۲ تفسیر

عربی ـ اول وآخر نسخه افتاده بهمین جهت‌مؤلف شناخته‌نشد. مضامین کتاب‌میرساند

---

(۱) دانشمند معظم له سابق‌الذکر دروجه تسمیهٔ کتاب بنام : « تفسیر معین » بطور اجمالی که درخاطر داشتند شفاها چنین فرمودند : که مؤلف چهار نوع حدیث درین تفسیر نقل ودرج نموده وبرای هریك از احادیث و مأثورات منقوله اسمی وضع کرده وبجهت اختصار برای هریك از اسامی موضوعه مذکوره یکی ازحروف مقطعهٔ : « م ـ ع ـ ی ـ ن » را رمز قرارداده و حروف مقطعهٔ چهارگانه مذکور رمز است برای اسامی چهارنوع حدیث مندرج دربن کتاب تفسیر و حروف مقطعه مذکورکه ترکیب شود کلمهٔ : « معین » پیدا میشود باین جهت کتاب بنام : « تفسیر معین » موسوم ومشهور گشته .

(۲) مؤلف کتب دررالبحار وکتاب ومصفاة الاشباح وعجائب الافاق و در محرم ۱۱۱۴ در قید حیات بوده . روضات الجنات ص ۵۴۲ ـ فیض القدسی ص۱۲ وص ۱۸ = الذریعه ج۱ ص۱۵۶ وص ۲۲۸ وص ۲۶۰ و ج ٤ ص ۳۱۵

که مفسر از افاضل اهل سنت است. درسورهٔ کهف از امام فخر رازی نامبرده ازین رو باید ازمردمان سدهٔ ۷ ببعدباشد - روش مفسر چنین است که قرآنرا بتمامه بطورمزج تفسیر کرده و وجهات اعرابی وادبی هر آیه‌را برتفسیر آن مقدم داشته ودرتفسیر برخی ازآیات ذکر احادیث نبوی ص ۳ نموده ودرپایان هر سورهٔ حدیثی نبوی در فضیلت آنسوره آورده - نسخه از تفسیر سورهٔ اعراف تا قدری ازسورهٔ حج را دارد واز اواسط تا آخر سورهٔ نحل وهم‌ا وائل تا اواخر سورهٔ اسری افتاده است. نسخه نسبةً قدیمی است ومینماید که پیش از سدهٔ ۹ نوشته‌شده.

آغاز موجود پس از تسمیه (المص امامسرود علی‌نمط التعدید باحد الوجهین المذکورین فی فاتحه سوره البقره فلامحل له من الاعراب واما اسم للسوره فمحله الرفع) انجام‌موجود (تلك الاثار العجیبة التی یشاهدونها فی الانفس والافاق ومبادی) خط‌نسخ ۲۵ سطری - آیات بشنجرف نوشته‌شده - دارای ۲۸۷ برگ. اندازه ۳۱ در ۲۰ وقفی قائم مقام «۱۴۷۴»

تفسیر آیهٔ توحید وعدل

بنگرید بشمارهٔ ۲۷۵

۲۷۳ تفسیر آیهٔ سرف

عربی. مفسر: ملا جلال دوانی - رساله ایست درتفسیر آیهٔ ۲۹ ازسورهٔ مبارکهٔ اعراف: « یا بنی آدم خذوا زینتکم عندکل مسجد وکلوا واشربوا ولا تسرفوا» مفسراین‌رساله‌را برای شمس‌الدین محمد بدخشی‌صدر سلطان بایسنغربن‌سلطان‌شاهرخ‌تألیف نموده. رساله مرتب‌است بر۴ موقف: الموقف الاول فی سبب نزولها ۲ فی معناها وطویها ذکر اعرابها ۳ فی النکات البیانیه ۴ فی اللطایف التی یستنبط عنها والمسائل التی تشتمل هی علیها من الفقهیة والطبیة‌وغیرها.

آغاز (صدر الکلام ذکر المفضل المنعام الذی بسط موائد کرمه) انجام (وادم علیه دیم الصلوة والسلام ماصباصب الی نیل المرام) خط‌نستعلیق ۱۵ سطری - دارای ۱۱برگ. اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی‌فهرستی «۱۳۷۱»

۲۷۴ تفسیر آیهٔ سرف

عربی. مکررشمارهٔ پیش - آغاز (وبه نستعین فی کل الامور صدر الکلام ذکر المفضل المنعام) انجام (ما صباصب الی نیل المرام والسلام علی رسوله محمد وآله اجمعین) پس ازین ضمن ۹ صفحه ٤ فائده ومقاله‌است بشرح زیر: ۱ درحصر دلالت لفظیه وضعیه در مطابقه وتضمن والتزام از محمد حنفی ۲ حصر قضایا ازعصام الدین اسفرائینی ۳ تعلیقی برشرح شمسیه قطبی نیز از او ۴ فایده ومقاله فارسی دربیان محکوم علیه بودن حرف.

آغاز (بمقتضای فرمان واجب الاذعان صاحب کمالی که اکابرفضلا در بیان دقایق وجلائل مآثر وفضائل او بعجز وقصور معترف گشته) انجام (وحرف کافی باشد والسلام)

دانسته نشد این مقاله از کیست ومینماید از مزدمان اواسط سدهٔ ۹ بوده – کاتب ابو اسحق بن عبدالله تبریزی – تاریخ کتابت ۸۷۷ خط نستعلیق وشکسته ۳۲ سطری – دارای ۹ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی نائینی « به بینید اثبات واجب شمارهٔ ۲۹۹ حکمت خطی ص ۶۲ » « ۱۴۶۱۲ »

۲۷۵ تفسیر آیهٔ شهدالله

عربی . در نسخه نامی ازمؤلف نیست لیك مسلم است که مؤلف ازاعلام امامیه است . گمان میرود که این رساله همان رسالهٔ انس الوحید تالیفی قاضی نورالله مرعشی باشد . رساله ایست تحقیقی در تفسیر آیهٔ مبارکهٔ شهدالله انه لا اله الا هو الخ (آیهٔ ۱۶ ازسورهٔ آل عمران) ودرآن برد وایراد گفتهٔ امام فخر رازی درتفسیر کبیرش پرداخته –

آغاز (الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب والصلوة علی خیر من اوتی الحکمة وفصل الخطاب ثم علی آله وعترته المعصومین ما دامت السموات مع الارضین اما بعد فقدجری فیما بین المفسرین کلام فی الایة التی روی فی فضلها انه ع قال یجاء بصاحبها یوم القیمه) انجام (وتحقیق الکلام لا یسعه المقام وساعود الی هذه المسئله ان امهلنی الزمان والله المستعان) خط نسخ ۱۷ سطری – اقوال بشنجرف نوشته شده – دارای ۴ برگ . اندازه ۱۶ در ۱۱ وقفی ابن خاتون . « ۱۴۶۶ »

۲۷۶ تفسیر آیة الکرسی

عربی – اول وآخر نسخه افتاده . باین جهت مؤلف شناخته نشد . تفسیری است بشرح کلمات ومشرب حکمی .

آغاز موجود (بجوهر ولاعرض واما الاضافات وهی العالمیه) انجام موجود (قال الله تعالی و ما یشاؤن الا ان یشاء الله تعالی) خط نستعلیق ۲۳ سطری . دارای ۴ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی نائینی « ۱۴۶۵ »

۲۷۷ تفسیر آیهٔ نور

عربی . مفسر: ملا صدرا رساله چاپ شده –

آغاز (الحمدلله واهب العقل والخیر والجود) انجام (آخر ما اوردنا ابرازه و قصدنا اظهاره) تاریخ تحریر جمادی الاول ۱۲۶۲ در تهران – خط شکسته نستعلیق ۱۱ سطری . عناوین بشنجرف نوشته شده – دارای ۹۴ برگ اندازه ۱۲ در ۷ وقفی نائینی . « ۱۴۶۹۵ »

۲۷۸ تفسیر آیهٔ نور

عربی . مکرر پیش – آغاز (الحمدلواهب العقل والخیر والجود) انجام (وحاولنا اظهاره) کاتب هدایت الله بن عبدالله علوی – تاریخ تحریر ۱۳۰۵ خط نسخ ۱۹ سطری – عناوین

بشنجرف نوشته‌شده. دارای ۳۶ برگ. اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی نائینی « ۱۴۶۸ »

۲۷۹ تفسیر آیهٔ نور

عربی - مفسر: شیخ احمد احسائی - وجیزه ایست در تأویل آیهٔ نور که در پاسخ از پرسش سید مال الله بن محمد خطی تألیف نموده -

آغاز (قال سلمه الله و آیة النور من اولها الی آخرها) انجام (کفایة لاولی الالباب فی بیان هذه الایة الشریفة) خط نسخ ۲۰ سطری. دارای ۵ برگ. اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی. «به‌بینید جیوة النفس شمارهٔ ۶۰ ه حکمت خطی ص ۲۳۲» « ۵۹۰۴ »

۲۸۰ تفسیر آیهٔ وادعوا شهدائکم

عربی- مفسر شناخته نشد. رسالهٔ ایست در تفسیر آیهٔ ۲۲ از سورهٔ بقره : « وادعوا شهدائکم من دون الله ان کنتم صادقین » که در آن برد و ایراد بر کشاف و امام فخر و بیضاوی پرداخته -

آغاز (بسم الله الرحمن الرحیم استفتح وبحمده استنجح وبالصلوة علی رسوله استمنح وبعد فهذه رسالة فی تفسیر قوله تم وادعوا شهدائکم) انجام (ولایخفی علیك ان هذا معنی لاقرینة تحوجنا الیه فلا یجوز حمل النظم علیه والحمدلله اولا وآخرا وباطنا وظاهرا والصلوة والسلام علی رسوله محمد وآله اجمعین) خط نستعلیق ۲۹ سطری - نسخه رطوبت رسیده. دارای ۴ برگ. اندازه ۲۵ در ۱۷ واقف شناخته نشد « ۱۴۷۰ »

تفسیر حسینی

به‌بینید مواهب علیه را .

۲۸۱ تفسیر امام عسکری ع

عربی. مکرر شمارهٔ ۴۷- این تفسیر املاء: حضرت امام حسن عسکری ع است. موجودی از ین تفسیر که چاپ هم شده است بروایت شیخ صدوق ابوجعفر محمد بن علی بن بابویه قمی از استادش ابوالحسن محمد بن قاسم « یا ابوالقاسم » مفسر استرابادی از ابویعقوب یوسف بن محمد بن زیاد وهم از علی بن محمد بن سیار از امام ابو محمد حسن عسکری ع است. اعلام ومشایخ امامیه قدس الله اسرارهم خلفا عن سلف در تمامی اعصار این تفسیررا صحیح و معتبر دانسته‌اند . علامه حلی در خلاصة الاقوال آورده است که این تفسیر را مفسر استرابادی از یوسف بن محمد وازعلی بن محمد « سابقان الذکر » ازحضرت امام علی النقی ع روایت کرده ومفسر استرابادی را قدح وجرح نموده وراویان مذکور رامجهول واین کتاب را ازموضوعات سهل دیباجی بروایت پدرش دانسته . ازمتاخرین نیز میرداماد (در

کتاب شارع النجاة درمبحث ختان) تبعیت ازعلامهٔ حلی نموده . ازمتقدمین تنها شیخ غضائری مفسر استرابادی را تضعیف نموده . از معاصرین شیخ محمدالجواد بلاغی « صاحب تفسیر «آلاء الرحمن» نیز این‌تفسیررا معتبر ندانسته . لیکن چنانکه مذکور گشت جمهور مشایخ امامیه قدهم در اعصار مختلف این تفسیر را معتبر ومعتمد دانسته‌اند وازآن نقل کرده‌اند و مفسر استرابادی راوی این تفسیر را موثق شناخته اند . شیخ صدوق در کتاب من لایحضره الفقیه که ملتزم بوده اخبار صحیحهٔ مسلمهٔ نزد خودشرا درآن نقل کند وهم در کتب دیگرش ازین تفسیر نقل کرده . اعتماد ونقل شاگرد نقادی مثل شیخ صدوق با آن تبحر وورع و احتیاط وقرب عهد بزمان پیدایش این تفسیر بهترین دلیل بروثاقت مفسر استرا بادی واعتبار این تفسیر است. بزیاده آنکه تفسیر مبحوث‌عنه تفسیراملاء شده از امام یازدهم‌است نه امام دهم وسهل دیباجی وپدرش داخل درسلسلهٔ رواة این تفسیر نیستند. (چنانکه درخلاصة الاقوال‌ذکرشده) وتضعیف شیخ غضائری ره نیز بسیار مورد اعتماد نیست (۱) ونقل وروایت این‌تفسیر منحصر بطریق مفسر استرابادی نیست . بالجمله تفصیل بیشتر راجع باین کتاب را درمستدرك‌الوسائل « ج ۳ ص ۶۶۱ » به‌بینید . موجودی ازاین تفسیر از سورهٔ مبارکهٔ فاتحه تاآیهٔ ۲۸۳ از سورهٔ بقره : (ومن‌یکتمها فانه آثم قلبه) است. ترجمهٔ این تفسیر را بشماره ۲۳۰ به بینید .

آغاز پس ازدیباچه (قال محمد بن علی بن‌محمد بن‌جعفر بن الدقاق حدثنی‌الشیخان الفقیهان) انجام (یعنی کافر قلبه) کاتب نصرالله ـ تاریخ تحریر۱۲۲۸خط‌نسخ۲۱سطری. عناوین درحاشیه بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۱۶۳ برك . اندازه ۳۰ در۱۸وقفی‌نائینی« ۱۴۸۵ »

۲۸۴ تفسیر سورهٔ اخلاص

عربی ـ مفسر: ملاجلال‌الدین دوانی. مختصریست درتفسیر سورهٔ مبارکهٔ توحید و آنرا چنین توصیف نموده : « وتحقیقات منحهاالله لهذا الفقیر الکسیر وعلی‌ما مهده بعض ائمة المعقول من القواعد الحکمیة التی هی فی فنها من الاصول مع مایلیق بها النقد والاتمام‌والنقض والاحکام والتوهین والابرام» بمرقوم دردیباچه رساله اهداء شده است بابوالفتح‌عبدالقادرسلطان گویا همان سلطان ابو الفتح بایندری باشد که در مجالس المؤمنین (ص۳۴۹) یادشده‌است.

آغاز (بعد الحمدلله الاحد الصمدعلی نعمة التی تجاوزت عن‌حد العد) انجام « من انها تعدل ربع القرآن والله اعلم بحقایق الامور وصلی الله علی سیدنامحمد شفیع یوم النشور وآله واصحابه معادن ... » پس ازین ضمن ۴ صفحه افاده ایست از امام فخر رازی درتفسیر کلمهٔ مبارکهٔ توحید: « لااله الاالله » ونیز ۴ صفحهٔ دیگراست درهمین موضوع از

(۱) ـ چه آنکه گفته‌اند : کم است ثقهٔ که ازجرح شیخ غضائری سالم مانده باشد.

شمس‌الدین استربادی ـ خط نستعلیق و شکسته ۱۹ سطری ـ دارای ۱۶ برگ ، اندازه ۱۹ در ۱۰ وقفی تقی موسوی بسال ۱۱۱۹ « به‌بینید رسالهٔ وجودیه شماره ۷۱۹ حکمت خطی ص ۱۴۵ » (۶۴۰۶)

۲۸۳ تفسیر سورهٔ توحید

عربی ـ مفسر : شیخ الرئیس ـ رساله درحاشیهٔ کتاب شرح هدایهٔ ملا صدرا منطبعه تهران چاپ شده .

آغاز (قوله جل جلاله قل هوالله احد الهوالمطلق هوالذی لایکون هویته موقوفة علی غیره) انجام « وهذاما وقفت علیه من اسرار هذه السوره والله اعلم بکتبه » کاتب حاج سیدعباس شاهرودی . تاریخ تحریر رجب ۱۳۱۰ درمدرسهٔ دارالشفاء تهران ـ خط نسخ ۱۵ سطری ـ دارای ۶ برگ . اندازه ۱۸ در ۱۱ وقفی فهرستی « ۱۴۷۵ »

۲۸۴ تفسیر سورهٔ توحید

عربی . مکرر پیش ـ آغاز (قل هوالله الهوالمطلق هو الذی لایکون) انجام ـ (والله اعلم بحقایق الامور) خط نسخ ۱۹ سطری ـ دارای ۵ برگ . اندازه ۲۲ در ۱۷ ـ وقفی فهرستی ـ « به‌بینید رساله درنفس ناطقه شمارهٔ ۷۰۶ حکمت خطی ص ۱۳۳ » (۳۰۵۰)

تفسیر سورهٔ توحید و غیره

ضمیمهٔ کتاب شماره ۳۰۳ حکمت خطی به‌بینید .

۲۸۵ تفسیر سورهٔ حدید واعلی

عربی ـ مفسر: ملاصدرا ـ رساله چاپ شده .

آغاز « الحمدلله الذی افاض علی قلوب اولیائه لئالی جواهر القرآن » انجام « علیهم اجزل تسلیمات المصلین » احمد بن محمد حسین در ۲۹ ذیقعده ۱۱۵۸ ازتصحیح نسخه فارغ شده ـ خط نسخ ۲۰ سطری ـ درزیر آیات خط قرمز کشیده شده ـ دارای ۱۰۴ برگ ـ اندازه ۲۱ در ۱۲ وقفی نائینی « ۱۴۷۶ »

۲۸۶ تفسیر سورهٔ زلزله

عربی ـ مفسر: ملا صدرا . آخر نسخه افتاده ـ رساله چاپ شده است .

آغاز « اللهم اهدنی من عندك فهماً جدیدا » انجام موجود « اوحی لها تحدیث باخبارها » خط نسخ ۱۸ و ۱۹ سطری . عناوین بشنجرف نوشته‌شده . نسخه‌رطوبت رسیده ـ دارای ۷ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی نائینی « ۱۴۷۷ »

۲۸۷ تفسیر سورهٔ زلزله وواقعه

عربی ـ مفسر: ملا صدرا ـ رساله چاپ شده .

آغاز « اللهم اهدنی من عندك فهما جدیدا » انجام « كذلك فی الدنیا تعیش البهائم» كاتب هدایت الله علوی همدانی - تاریخ تحریر ۱۳۰۵ خط نسخ ۱۹ سطری - آیات بشنجرف نوشته‌شده - دارای ۵۸ برك - اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی نائینی « ۱۴۷۸ »

۲۸۸ تفسیر سورهٔ فاتحه

عربی - مفسر: ملاصدرا . رساله چاپ شده .

آغاز (سورة فاتحة الكتاب المسمی ام القرآن لاحتوائها) انجام (وبعده عن جنابه المقدس) تاریخ تحریر ۱۲۸۴ وحدت خط نسخه با خلاصة الترجمان «كه درباب اخبار است» میرساند كه كاتب زین‌العابدین بن عبد الله است - خط نسخ ۱۸ سطری - عناوین بشنجرف نوشته‌شده - كاغذ نسخه آبی . دارای ۶۳ برك ومجدول بلاجورد وشنجرف بدو جدول . اندازه ۲۵ در ۱۷ وقفی نائینی «۱۴۷۹»

۲۸۹ تفسیر سورهٔ فاتحه

عربی - تفسیریست شارح جهات عربیت وحاوی نكات حكمی - كاتب دیباچه‌را ننوشته - از كتاب استفاده میشود كه مفسر از افاضل سدهٔ ۱۰ ببعد است .

آغاز پس از تسمیه (فاتحة الكتاب مكية علی الصحیح وكونها مكيه ومدنية بط و مدنية من هفوات مجاهد ولانها افضل السور اتفاقا وهو جایز وانكان الكل كلام الله) انجام (ومن طریق آخر هذ الخبر نفسه الا انه قال كانما قرا القران وعن جابر یا جابر الا اعلمك افضل سورة انزله الله تعالی فی كتابه فعلمه الله وقال شفاء من كل داء الاالسام والله اعلم بالصواب والیه المرجع والماٰب آمین) خط نسخ ۲۰ سطری - نسخه رطوبت‌رسیده - دارای ۲۳ برك - اندازه ۲۸ در ۱۶ واقف شناخته نشد «۱۳۸۱»

۲۹۰ تفسیر سورهٔ فلق

عربی - مفسر : شیخ الرئیس - آغاز (قل اعوذ برب الفلق فالق ظلمة العدم) انجام (والتاله الكامل والحمد كه لواهب الكل) خط نسخ ۱۹ سطری - دارای دوبرك - اندازه ۲۲ در ۱۷ وقفی فهرستی « به‌بیبند رساله‌در نفس ناطقه شمارهٔ ۷۰۶ حكمت خطی ص ۱۴۱ » « ۵۹۵۵ »

۲۹۱ تفسیر سورهٔ یوسف

عربی - مفسر : ابوحامد غزالی . بیان داستان حضرت یوسف است بمشرب اخلاقی وعرفانی . كتاب چاپ شده .

تفسیر خطی

آغاز (الحمدلله الذی شهدت المکنونات بوحدانیته) انجام (عند قبور آبائه صلوات الله علیهم اجمعین) کاتب حامد بن الله بخش ـ تاریخ کتابت شوال ۹۲۹ خط نسخ ۱۵ سطری آیات و عناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۱۲۴ برگ ومجدول بشنجرف ـ نسخه رطوبت رسیده‌است. اندازه ۲۴ در ۱۵ وقفی حاج قائم مقام «۱۴۸۳»

تفسیر سورة یوسف

به بینید حدائق الحقائق شمارهٔ ۳۳۵ را

۲۹۲ تفسیر عیاشی

عربی ـ مفسر: ابوالنضر محمد بن مسعود بن محمد بن عیاشی سلمی سمرقندی کوفی (و گفته شده ازقبیلهٔ بنی تمیم است) معروف بعیاشی از اجلهٔ مشایخ فقهاء واعلام امامیه و استاد شیخ کشی صاحب رجال معروف است ـ ابن ندیم درفهرست (ص۲۷۴) آورده که مفسررا ۲۰۸ تألیف بوده. دررجال نجاشی (ص۲۴۷) وارد است که مفسر درآغاز اهل‌سنت و جماعت بوده وبسیاراز ضعفاء روایت میکرده سپس متبصرشده ودرحداثت سن از اصحاب علی بن حسن بن فضال وعبدالله بن محمد بن خالد طیالسی وجماعتی ازشیوخ کوفیون و بغدادیون وقمیون بوده وحدیث شنفته است. تمام متروکات ومیراث پدری راکه ۳۰۰۰۰۰ دینار بوده. انفاق برعلم و حدیث نموده وخانه اش چون مسجد مملو ازطالبان دانش بوده برخی بنوشتن و فرقهٔ بتصحیح ومقابله وجمعی بخواندن مشغول بودندومجمع علماء ومحدثین وکانون دانش بوده ـ آورده‌اند که اورا دو مجلس بوده یکی برای خواص ودیگری برای عموم ـ تاریخ تولد و فوت مفسر بنظر نرسید . لیکن شیخ تلعکبری که متوفای ۳۸۵ است وشیخ صدوق که متوفای ۳۸۱ است شاگرد فرزند مفسرند وبواسطهٔ پسر ازپدر روایت میکنند و بازهم شیخ تلعکبری و جعفربن قولویه (درگذشتهٔ حدود ۳۶۹) بواسطهٔ شیخ کشی ازمفسر روایت میکنند .

پنداشته میشود که مفسر همدوره باشد با محمد بن قولویه شاگرد سعد بن عبد الله بن ابی خلف اشعری قمی (متوفای ۲۹۹ یا ۳۰۰ یا ۳۰۱) وباشیخ کلینی معاصر بوده و درمیانهٔ نیمهٔ اول سده ۴ میزیسته ـ کتاب تفسیری است بسبك محدثین دربیان مناقب خاندان عصمت ومثالب دشمنانشان باخبار مأثورهٔ ازآنان ـ متاخرین ازین کتاب نقل کرده اند . و نسخه قدیمی ازین تفسیررا علامهٔ مجلسی دیده‌که مانند این نسخه محذوف الاسانید بوده ـ روضات الجنات آورده که صاحب وسائل الشیعه وهم صاحب تفسیر کنز الدقائق بیش ازنصف اوله این تفسیررا نداشته اند ـ این نسخه نا تمام واول آن افتاده است . از تطبیق مضامین و عبارات این کتاب با مرویات ومنقولات درکتب متاخرین شناخته ومشخص شد ـ موجودی ازین

تفسیر درین نسخه قدری ازتفسیر آیهٔ ۳۰ ازسورهٔ بقره : « واذ قال ربك الملائكة انی جاعل فی الارض » تا آخر سورهٔ مبارکهٔ کهف است .

آغاز موجود « من الماء الملح الاجاج فصلصلها فی کفه فجمدت ثم قال لها منك اقل الجبارین والفراعنه » انجام « التسلیم لعلی لایشرك معه فی الخلافه من لیس ذلك له و لا هو من اهله تمت » تاریخ کتابت نسخه معلوم نیست ولی از بازدیدهائیکه در کتابخانه شده تاریخ ۱۱۵٤ دیده میشود — خط نسخ ۱۷ سطری — اسامی بعضی ازسور بشنجرف نوشته شده — دارای ۲۹۷ برك . اندازه ۳۱ در ۲۰ واقف شناخته نشد « ۱۴۹۰ »

۲۹۳ تفسیر فرات

عربی — مفسر : فرات بن ابراهیم بن فرات کوفی از مشایخ حدیث در اواخر سدهٔ ۳ وآغاز سده ٤ روایت میکند ازحسین بن سعید که از مشایخ علی بن بابویه قمی است (۱) شیخ صدوق در کتاب امالی بواسطهٔ حسن بن محمد بن سعید هاشمی کوفی وحاکم ابوالقاسم حسکانی درشواهدالتنزیل ازمفسر نقل وروایت میکنند . مجلسی اول استظهار نموده که مؤلف متمایل بتصوف بوده . کتاب تفسیر آیات وارده درشأن حضرت امیر المؤمنین ؏ است . باخبار وارده ازمعصومین . علامهٔ مجلسی این کتاب را از مدارك بحار الانوار قرار داده و اعتماد بر اخبار مرویه درآن نموده وهمچنین وسائل الشیعه از این کتاب نقل کرده — اندکی ازآخر نسخه افتاده .

آغاز « الحمدلله غافر الذنوب وکاشف الکروب وعالم الغیوب ومطلع علی اسرارالقلوب » انجام موجود « بعثه الله یوم القیمه یهودیا قال جابر فقمت الیه وقلت » خط نسخ ۱۲ سطری — اسامی سور بشنجرف نوشته شده — دارای ۲٦۱ برك . اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی « ۱٤٥۱ » .

۲۹٤ تفسیر قمی

عربی — مکرر شماره ۲۷ مفسر: ابو الحسن علی بن ابراهیم بن هاشم قمی از اجلهٔ رواة امامیه در اواخر سدهٔ ۳ وصاحب تألیفات است — در اواسط عمر نابینا شد و تا ۳۰۷ میزیسته «۲» کتاب تفسیری است باخبار واردهٔ از معصومین علیهم السلام و چاپ هم شده .

آغاز « تفسیر الکتاب المجید المنزل من عند العزیز الحمید » انجام « وخلفاء من کل هالك ودرکا لما » کاتب محمد بن عبدالله طالقانی — تاریخ تحریر شوال ۱۰۷۱ — خط نسخ ۲۱ سطری — اسامی سور بشنجرف نوشته شده دارای ۳۲٦ برك . اندازه ۲۵ در ۱۸ وقفی نائینی « ۱٤۸۷ »

(۱) روضات الجنات ص ۵۱۱ (۲) تنقیح المقال ج ۲ ص ۲۰٦

تفسیر خطی

۲۹۵ تفسیر قمی

عربی . مکرریش ـ آغاز « تفسیر الکتاب المجید المنزل » انجام « خلفاء من کل هالك و درکا لما » کاتب محمد بن عبدالله طالقانی ـ تاریخ کتابت رجب ۱۰۷۱ ـ خط نسخ ۲۱ سطری ـ اسامی سور بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۳۸۸ برك . اندازه ۲۵ در ۱۸ وقفی قائم مقام ـ « ۱۴۸۹ »

۲۹۶ تفسیر قمی

عربی . مکرریش ـ آغاز « الحمدلله الواحد الاحد المتفرد » انجام « الا و قد انزله الله فیه » کاتب علی بن حسین بن نورالدین حسینی کفرحونی عاملی ـ تاریخ تحریر رجب ۱۰۷۳ ـ خط نسخ ۲۱ سطری ـ اقوال وعناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۲۸۲ برك . اندازه ۳۰ در ۲۰ بوسیلهٔ تقی آقامدرس رضوی درشهریور ۱۳۱۷ تسلیم کتابخانه گردیده « ۵۶۷۳ »

۲۹۷ تفسیر قمی

عربی . مکرریش ـ آغاز « الحمدلله الواحد الاحد » انجام « الا وقد انزله الله فیه » کاتب ضیاءالدین بن ملارحمت الله ـ خط نسخ ۱۹ و ۲۰ سطری . دارای ۲۳۲ برك . نسخه رطوبت رسیده . اندازه ۲۶ در ۱۸ وقفی نائینی « ۱۴۸۶ »

۲۹۸ تفسیر قمی

عربی . مکرریش ـ آغاز (الحمدلله الواحد الاحد) از آخر نسخه چندین برك افتاده آخر موجود (یا ایها الذین آمنوا اذا) خط نسخ ۲۱ سطری ـ اقوال بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۳۴۵ برك ـ نسخه رطوبت رسیده ـ اندازه ۲۱ در ۱۲ وقفی نائینی (۱۴۸۸)

تفسیر کلمهٔ توحید

بنگرید بضمیمهٔ شمارهٔ ۲۸۲ تفسیر خطی وهم بشمارهای ۹۲۳ رسالهٔ تهلیلیه و ۷۵۱ سؤ آلات درباب حکمت خطی .

۲۹۹ تفسیر المعوذتین

عربی ـ مفسر: شیخ الرئیس ـ تفسیر سورهٔ مبارکهٔ: (قل اعوذ برب الناس) وسورهٔ مبارکهٔ: (قل اعوذ برب الفلق) است. این تفسیر درحاشیهٔ کتاب شرح هدایهٔ ملا صدرا منطبعهٔ تهران چاپ شده .

آغاز پس از تسمیه (قل اعوذ برب الناس قد ذکرنا ان الربوبیه عبارة عن التربیة) انجام (رزقنا الله تعالی التحرك التام والتاله الکامل) پس ازین در ۱۶ صفحه وجیزهٔ شیخ بهائی

دردرایه است ـ کاتب ملا محمد رضا تونی ـ خط نسخ ۱۰ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ، دارای ۱۷ برگ ، اندازه ۲۳ در ۱۵ وقفی قائم مقام « ۱۴۸۲ »

۳۰۰ تفسیر المعوذتین

عربی ، مکرر پیش ـ آغاز (قوله جل جلاله قل اعوذ برب الفلق فالق ظلمة العدم) انجام (هذا هوالذی یبلغ الیه العقل فی هذه السورة والله اعلم باسرارها) کاتب علی اکبر بن محمد کریم طبیب سالیانی ـ تاریخ تحریر ربیع الثانی ۱۲۶۳ در مدرسهٔ مستوفی رشت ـ خط نستعلیق ۱۹ سطری ، دارای دو برگ ، ـ وقفی فهرستی (به بینید رسالهٔ درنفی جبر وتفویض شمارهٔ ۷۰۹ حکمت خطی ص ٥) (۵۹۶۷)

تفسیر معین

بنگرید بشمارهٔ ۲۷۱

تفسیر نسفی

به بینید تیسیر فی علم التفسیر شمارهٔ ۲۳و۳۰۹ را

۳۰۱ تفسیر نیشابوری ج ۱

عربی ، مکرر شمارهٔ ۲۲ مفسر: نظام الدین حسن بن محمد بن حسین قمی نیشابوری معروف بنظام اعرج از اعلام جامع دورهٔ خودبوده ، ترجمهٔ مفصل مفسر بنظر نرسید. روضات الجنات (ص ۲۲۵) مفسر را ازاعلام اول سدهٔ نهم شمرده ودرخاطره اش بوده که نسبت تشیع بمفسر داده شده وتاریخ تألیف این تفسیر را پس از ۸۵۰ دانسته ، درآخر جلد اول چاپی این تفسیر مذکور است: « کتب المصنف فی نسخه علقة مؤلفه الحسن بن محمد بن الحسین المشتهر بنظام النیسابوری ببلاد الهند فی دار مملکتها المدعو بدولت آباد فی اوائل صفر سنة ثلاثین وسبعمأة » در آخر جلد سوم چاپی تاریخ ختم تألیف درنیمهٔ روز پنجشنبه ۱۱ محرم ۷۲۸ تنصیص شده ونیز درهمان جلد مفسر مدت تألیف این کتاب را چنین ذکر کرده: « ولقد وفقت لاتمام هذا الکتاب فی مدة خلافة علی ع وکنا نقدر اتمامه فی مدة خلافة خلفاء الراشدین وهی ثلاثون سنة ولو لم یکن ما اتفق فی اثناء التفسیر من وجود الاسفار الشاسعة وعدم الاسفار النافعه ومن غموم لایعد عدیدها وهموم لاینادی ولیدها لکان یمکن اتمامه فی مدة خلافة ابی بکر » شاهد دیگر آنکه تاریخ فراغت مفسر ازتألیف شرح تذکرهٔ نصیریه بروایت کشف الظنون (ج ۱ ص ۲۷۷) غرهٔ ربیع الاول ۷۱۱ بوده ، بالجمله عبارت مذکور درآخر جلد ۱ و۳ وتاریخ فراغت ازشرح تذکره میرساند که مؤلف ازاعلام سدهٔ هشت است ، کتاب تفسیری است جامع جهات لفظی و

معنوی وملخص تفسیر کبیر فخر رازی و کشاف ودیگر از کتب مربوط بعلم القرآن است که درآخر کتاب آنهارا نامبرده است. بزیاده ترجمهٔ فارسی آیات وجهات وقوف و قراآت و شمارهٔ حروف وکلمات وعدد آیات ودیگر ازنکات وفوائد را ذکر نموده وآنرا بصدرداشته به ۱۱ مقدمه درمطالب مقدماتی وموسوم است بغرآئب القرآن ورغائب الفرقان (۱) کتاب در ۴ جلد صورت گرفته – این جلد از اول قرآن است تاآخر سورهٔ آل‌عمران .

آغاز (بالخیر عونك یا کریم الی الله الکریم ارغب فی ابداع غرائب القرآن) انجام (وآخر دعویهم ان الحمدلله رب العالمین) تاریخ تحریرآن که درآخر جلد چهارم نوشته شده ذیقعده ۸۸۵ است . خط نسخ ۳۹ سطری– آیات بخط درشت وترجمهٔ فارسی آن با شنجرف نوشته‌شده – دارای ۲۲۹ برك . ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا حاشیهٔ برك اول ودوم مذهب کتاب موریانه‌خورده– پشت برك اول یك ترنج مرصعی است که‌وسط آن این عبارت بخط ثلث باشنجرف نوشته‌شده : « تفسیر نیشابوری - تمام بخط نسخ باسکه با ج (کذا) نورس عالم‌پنا ابراهیم عادلشاه خلد الله ملکه وسلطانه ابداً بابت خرید ازاحمد نکر درسنهٔ ۹۷۹ جمع کتابخانه معموره نورس » درحاشیهٔ ترنج باهمان قلم ومرکب نوشته است : « درسنهٔ ۸۸۵ نوشته » ازاین عبارت چنین مستفاد میشود که این جلد وسه‌جلد بعد ازین خط یکنفر واز کتب کتابخانهٔ ابراهیم عادلشاه بوده است – اندازه ۳۶ در۲۳ وقفی‌نائینی (۱۴۹۱)

۳۰۲ تفسیر نیشابوری ج ۲

عربی . مکرر پیش – این جلد از اول سورهٔ نساء تا اوآئل سورهٔ یونس‌را دارد.

آغاز بعد از بسمله (یا ایهاالناس‌اتقوا ربکم) انجام (احق ان یتبع امن لایهدی)خط نسخ ۳۹ و۴۰ سطری– آیات بخط درشت وترجمهٔ آن باشنجرف نوشته‌شده . دارای ۲۱۲ برك ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا – نسخه رطوبت‌رسیده وموریانه خورده– اندازه ۳۱ در۲۳ وقفی‌نائینی « ۱۴۹۲ »

۳۰۳ تفسیر نیشابوری ج ۳

عربی . مکرر پیش– این جلد ازاوآئل‌سورهٔ یونس تا اواخر سورهٔ نور را دارد .

آغاز (الا ان یهدی فما لکم کیف تحکمون) انجام (فلم یذکر لها علامات یمکن الوقوف‌علیها) خط نسخ ۳۹ و۴۰ سطری– آیات بخط درشت وترجمهٔ آن بشنجرف نوشته‌شده .دارای۲۲۲ برك . مجدول بلاجوردوتحریر وطلا–اندازه۳۲در۲۲ وقفی‌نائینی«۱۴۹۳»

(۱) برای اطلاع بیشتر ازمطالب این کتاب واسلوب این‌تفسیر بفهرست آن که بشمارهٔ ۲۳۱ تفسیر چاپی است بنگرید .

۳۰۴ تفسیر نیشابوری ج ۴

عربی. مکرر پیش- این جلد ازاواخر سورهٔ نور تا آخر قرآن را دارد.

آغاز (یمکن الوقوف علیها بل یفرد سبحانه یعلم ذالك) انجام (والهادی فی العلم والعمل الی سواء الحق والطریق) پس از این شرحی است ضمن ۱۶ سطر ازمؤلف کتاب راجع بتحقیقات خود دراین تفسیر. تاریخ تحریر ذیقعدهٔ ۸۸۵ - خط نسخ ۴۰و۴۱سطری. آیات بخط درشت نوشته‌شده. ترجمهٔ آن بشنجرف نوشته‌شده است. دارای ۲۵۴ برك. ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا- نسخه رطوبت‌رسیده وموریانه‌خورده - اندازه ۳۶ در۲۳ وقفی‌نائینی «۱۴۹۴»

۳۰۵ تفسیر نیشابوری ج ۱ و ۲

عربی. مکرر پیش- این‌جلد ازاول قرآن تا آخر سورهٔ انعام را دارد.

آغاز بعد از بسمله (رب یسروتمم بلطفك الی‌الله الکریم ارغب فی‌ابداع) انجام- (ما بعده الحال والاستیناف ذافربی) خط‌نسخ ۲۹ سطری- برك اول دارای سرلوح مذهب نفیس- آیات بخط درشت وبعضی ازبرگها مترجم بفارسی وباشنجرف نوشته‌شده. دارای ۴۸۱ برك. ومجدول بلاجورد وشنجرف وتحریر وطلا - نسخه رطوبت‌رسیده وصحافی شده وبخشی از برك اول بصحافی رفته - اندازه ۳۸ در۲۳ وقفی‌نائینی «۱۴۹۵»

۳۰۶ تفسیر نیشابوری - ج ۳ و ۴

عربی. مکرر پیش - این جلد از اول سورهٔ یونس‌تا آخر قرآن‌را دارد.

آغاز (سورهٔ یونس مکیة الایات) انجام (التوفیق والهادی فی العلم والعمل الی سواء الحق والطریق) کاتب بدیع الزمان بن محمد رضا یزدی - تاریخ تحریر شوال ۱۰۹۷ آیات بخط درشت وترجمهٔ آن بشنجرف نوشته شده. دارای ۵۸۷ برك. ومجدول بلاجورد و تحریر وطلا - اندازه ۳۴ در۲۲ وقفی‌نائینی - «۱۴۹۶»

۳۰۷ تفسیر نیشابوری

عربی. مکرر پیش. این نسخه ناقص است وتا قدری ازاوخر سورهٔ مائده را دارد.

آغاز (عونك یاکریم الی الله الکریم ارغب فی ابداع غرائب القران) انجام‌موجود (شهادتهما الصدق‌والکذب ان انم ضربتم) خط‌نسخ ۳۲ و۳۴ سطری- دو برك اول دارای سرلوح وحاشیه مذهب ومرصع - آیات بخط درشت. ترجمهٔ آن بشنجرف نوشته شده- دارای ۴۵۱ برك. ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا- اسامی سور وعناوین بشنجرف‌نوشته‌شده. نسخه رطوبت رسیده - وقفی‌نائینی - «۱۴۹۷»

۳۰۸ تفسیر نیشابوری

عربی . مکرر پیش - این نسخه تا اواسط سورهٔ نساء را دارد . آیات درحاشیه تدوین شده وترجمهٔ آیات نوشته نشده .

آغاز (الی الله الکریم ارغب فی ابداع غرائب القران » انجام موجود (یعنی منازعة النفس القلب والرح والسر) کاتب محمد اشرف بن محمد علی قاینی - تاریخ کتابت جمادی الثانی ۱۲۴۰ - خطنسخ ۲۸ سطری - آیات درحاشیهٔ بعضی از برکها بطور چلیپا وباشنجرف نوشته شده - کاغذ حنائی رنك - دارای ۳۴۰ برك . اندازه ۳۰ در ۲۰ بوسیلهٔ منتجب الدین دراسفند ۱۳۰۹ بکتابخانه تسلیم گردیده است - « ۱۴۹۸ »

۳۰۹ تیسیر فی علم التفسیر - ج ۲

عربی . کتاب تفسیری است مفصل بعنوان قوله که ازتفسیر ابو منصور (عبد القاهر بن طاهر بغدادی شافعی در گذشتهٔ ۴۲۹) وتفسیر قشیری (ابو القاسم عبد الکریم بن هوازن شافعی متوفای ۴۶۵) ودیگران نقل کرده - نسخه حاوی است برتفسیر آیهٔ ۲۴ ازسورهٔ مبارکهٔ نساء تا آخر سورهٔ مبارکه یونس - در برك اول نسخه بخط مغایر باخط نسخه این کتاب جلد ۳ از تفسیر نجم الدین ابو حفص عمر نسفی مرقوم وشناخته شده . ازوحدت سنخ مطالب وسبك تحریر وتشابه خطاین نسخه بانسخهٔ که بشمارهٔ ۳۳ است (که بتحقیق کتاب تیسیر نسفی است) وهم ترتیب آیهٔ اول این نسخه با آخرین آیهٔ آن نسخه پنداشته میشود که این نسخه جلد دوم ازتفسیر نسفی موسوم به تیسیر فی علم التفسیر باشد -

آغاز پس ازتسمیه (وما توفیقی الا بالله علیه توکلت قوله تعالی والمحصنات من النساء الا ماملکت ایمانکم ای وحرم علیکم نکاح المنکوحات ای اللاتی لهن ازواج) انجام (فانها مدنیه نزلت فی الیهود . والحمدلله رب العالمین) خطنسخ ۳۱ سطری - اقوال وعناوین بشنجرف نوشته شده - دارای ۲۷۰ برك . نسخه رطوبت رسیده - اندازه ۲۷ در ۱۸ وقفی ابن خاتون « ۱۴۹۹ »

۳۱۰ تیسیر ج ۳

عربی - قرآن مذکور درشمارهٔ پیش هم درین نسخه موجود است . پنداشته میشود که این نسخه جلد سوم باشد . در برك اول این نسخه بخط مغایر مرقوم است : « جلد ثالث ازجملهٔ مجلدات کتاب تفسیر موسوم بکشف الحقائق نسفی » در کتب تراجم موجود چنین کتابی درتفسیر برای نسفی دیده نشد . کشف الظنون « ج ۲ ص ۳۱۸ » کتاب کشف الحقائق در موضوع تفسیر را بشیخ موفق الدین احمد بن یوسف کواشی متوفای ۶۸۰ نسبت داده است -

این نسخه از اول سورهٔ مبارکهٔ هود تا آخر سورهٔ مبارکهٔ سجده را دارد ـ

آغاز پس از تسمیه « وهو ربی لااله الا هو علیه توکلت ـ بسم الذی انزل الکتاب المحکم المفصل المبین الرحمن الذی جعل العاقبة للمتقین » انجام «حتی نشفع لك عند الله تعالی اللهم نجنا من الظالمین والحمدلله رب العالمین » خط نسخ ۳۱ سطری، ـ اقوال وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ خط این نسخه با نسخهٔ پیش خیلی شبیه و گمان میرود خط یکنفر باشد ـ دارای ۳۰۳ برگ، اندازه ۲۷ در ۱۸ وقفی امیر جبرئیل ـ بسال ۱۰۳۷ « ۱۵۰۰ »

۳۱۱ تیسیر

عربی ـ مکرر پیش ـ یك برگ اول نسخه افتاده ـ اول موجود (و کتبت العلامات للایات موخره وجعلت الاولی للجزء) انجام (جهنم لایموت ... یحیی وت « کذا »)کاتب حسین تاریخ تحریر ۱۳۰۶ ـ خط نسخ ۱۶ و ۱۷ سطری که با مرکب وشنجرف نوشته شده ـ نسخه رطوبت رسیده وبخشی از برگهای آن بصحافی رفته ـ اندازه ۱۷ در ۱۲ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ (۶۱۳۶)

۳۱۲ تیسیر البیان فی تخریج آیات القرآن

عربی ـ: مؤلف احمد معروف بخان داود ـ ترجمه اش بنظر نرسید ـ کتاب کشف الایات است، دردیباچه آورده است که چون آیات قرآنی مورد استشهاد در کتب است وپیدا کردن آنها دشوار است بتألیف این کتاب بدین ترتیب بی مانند پرداختم . تخریج آیات را بدین ترتیب یاد کرده : « وجعلت الکتاب قسمین خلا ذکر الفاتحه . الاول فی اوائل الای والثانی فی اواخرها وجعلت کلا منهما بابا بابا وعنوان کل باب من الاول الحرف الاول من الایة مع مایلیه و من الثانی الاخر منها مع السابق علیه وجعلت الثالث معلما بقولنا الالف . الباء التاء ثم اعتبرت الرابع والخامس والسادس وهکذا الی ما انقطاع الشرکة واعتبرتها مکتوبة لا مقروءة واعلمت کل جزء ورکوع بحروف ابجد محمره و کتبت العلامات عن الایات موجزة وجعلت الاولی الجزء الرکوع للرکوع الثانیه وعدد الرکوعات من ابتداء الاجزاء وان لم یکن هناك رکوع بین القراء وعینت فی الفهرس مواضع الاجزاء و الرکوعات للاختلاف بین الائمة فی تعیین بعضها مع العلامات وذکرت فیه السور مجموعة لتصیر بجهتها الایة معلومة وراعیت الترتیب فی حروف التهجی فی ذکر الایات مقدمة ومؤخره »

آغاز (الحمدلله الذی انزل القران حجة باهرة) انجام (جهنم لایموت فیها ولایحیی . و . « کذا ») نسخه نسبتا قدیمی است ـ خط نسخ ۱۷ سطری، که بامرکب وشنجرف نوشته شده دارای ۱۶۵ برگ ، اندازه ۲۱ در ۱۲ وقفی فاضلخان « ۱۵۰۱ »

(حرف ج)

۳۱۳ جوامع الجامع

عربی . مکرر شماره ۷۰ مفسر: امین الاسلام ابوعلی فضل بن حسن بن فضل طبرسی متولد ۴۷۰، متوفای عید اضحی ۵۴۸ یا ۵۵۲ درسبزوارمدفون درمشهد درابتداء خیابان شمالی شهر معروف بخیابان طبرسی (۱) از اعلام مشایخ امامیه است ــ روایت میکند بواسطهٔ شیخ ابوعلی بن شیخ طوسی وعبدالجبار بن علی مقری رازی از شیخ طوسی ــ کتاب تفسیر متوسط مؤلف و خلاصهٔ دوتفسیر دیگرش موسوم به مجمع البیان و کتاب الکافی الشافی است که درسن زیاده بر ۷۰ سالگی بخواهش فرزندش ابونصر رضی الدین حسن (صاحب مکارم الاخلاق) تلخیص وتألیف نموده. شروع بتألیف این کتاب در روز شنبه ۱۸ صفر ۵۴۲ بوده ودر ۲۴ محرم ۵۴۳ ازآن فراغت یافته.

. آغاز (الحمدلله الذی اکرمنا بکتابه الکریم) انجام (وحسبنا الله ونعم الوکیل) کاتب جلال الدین بن احمد ــ تاریخ تحریر ۳ جمادی الاول ۹۸۵ ــ خط نسخ و نستعلیق و مختلف السطر ــ اسامی سور بشنجرف نوشته ــ زیر آیات خط شنجرفی کشیده شده ــ دارای ۴۷۴ برگ. ــ نسخه رطوبت رسیده ــ اندازه ۳۰ در ۱۹ وقفی نائینی «۱۵۰۲»

۳۱۴ جوامع الجامع

عربی. مکرر پیش ــ آغاز «الحمدلله الذی اکرمنا بکتابه الکریم» انجام «وحسبنا الله ونعم الوکیل» کاتب محسن بن محمد حسینی مدنی ــ تاریخ کتابت رجب ۱۰۶۲ ــ خط نسخ ۲۴ سطری ــ نسخه رطوبت رسیده. نام سور بشنجرف نوشته شده ــ دارای ۴۷۳ برگ. ــ اندازه ۴۳ در ۲۹ وقفی نائینی «۱۵۵۰»

۳۱۵ جوامع الجامع

عربی . مکرر پیش . این جلد از اول تا چند سطر از اواخر سورهٔ کهف را دارد.

آغاز «الحمدلله الذی اکرمنا» انجام «فی الساعة التی یریدها تم الجزو الاول من کتاب الجوامع» خط نسخ ۲۵ سطری. آیات بشنجرف نوشته شده . برگ اول وآخر بخط تازه است . نسخه رطوبت رسیده وقدیمی است . دارای ۲۹۲ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۴ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ «٦١٤٧»

۳۱۶ جوامع الجامع

عربی. مکرر پیش ــ این نسخه ازاول سورهٔ مریم تا آخر را دارد ــ

(۱) روضات الجنات ص ۵۱۲

آغاز « سورة مریم علیها السلام مکیه » انجام «حسبنا الله ونعم الوکیل تم جزء آخر جوامع الجامع » خط نسخ ۲۱ سطری. روی آیات خط شنجرفی کشیده شده ـ اسامی سور وعناوین بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۳۶۷ برگ. اندازه ۲۵ در۱۸ وقفی نائینی « ۱۵۰۳ »

۳۱۷ جواهر التفسیر لتحفة الامیر

فارسی. مکرر شمارهٔ ۷۵ مفسر: کمال الدین حسین بن علی واعظ کاشفی بیهقی سبزواری. متوفای ۹۰۶ یا ۹۱۰ درهرات (۱) از اعلام جامع وادباء بارع دورهٔ خود بوده وباعبدالرحمن جامی مصاهرت داشته . کتاب از نفایس کتب تفسیر وشامل لطایف نکات ادبی واخلاقی وعرفانی است که بدستور وزیر امیر علی شیر نوائی تألیف فرموده . مفسر به تنصیص دردیباچه تفسیر موسوم بمواهب علیه می‌خواسته این تفسیر را در ۴ جلد تمام کند لیکن موفق نشده . جلداول تا آخر سورهٔ آل عمران است که زیادهٔ بر ۵۰۰۰۰ بیت شده است. تاریخ فراغت ازین جلد سال ۸۹۰ است ـ مفسر کتاب را مصدر نموده بچهار اصل که حاوی ۲۲ عنوان است درفوائد ومطالب متنوعه مقدماتی تفسیر . این نسخه تا آخرسورهٔ مبارکهٔ فاتحة الکتاب را دارد.

آغاز (... والله علیم حکیم زینت فاتحه هرخطاب) انجام (و مطلوب برین قدر اقتصار افتاده والله ولی الرشاد والموفق للصواب والسداد) پس ازین ضمن دوصفحه فائدهٔ ایست دربیان عدد کلمهٔ مبارکه جلاله وعدد نقطه ها وحروف وکلمات واجزاء و سور قرآن مجید ومحل نزول آنها وبیان سور مشتمله برآیات ناسخه ومنسوخه وغیرها . کاتب محمد شفیع بن حاج مؤمن عطار لاهجانی . تاریخ تحریر ربیع الثانی ۱۱۱۸ ـ خط نستعلیق ۲۱ سطری- آیات وعناوین بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۲۳۰ برگ ومجدول بلاجوردوشنجرف اندازه ۲۳ در۱۲ خریداری آستان قدس دراسفند ۱۳۱۸ « ۱۵۲۰ »

۳۱۸ جواهر التفسیر

فارسی ـ مکرر پیش ـ اول نسخه افتاده ـ آغاز موجود (باسماع ارباب رسالت رسانیده) انجام (ومطلوب برین تقدیر اختصار افتاد والله ولی الرشاد والموفق للسداد والصواب) ۴۴ برگ از اول و۲۳ برگ آخر نسخه بخط نستعلیق تازه نوشته شده . بقیه بخط نسخ و۱۸ سطری ـ دارای ۳۳۸ برگ. اندازه ۲۶ در۱۴ وقفی حاج قائم مقام « ۱۵۰۴ »

(حرف ح)

۳۱۹ حاشیه

عربی ـ کتاب حاشیه ایست بر کتابی درتفسیر ومینماید که آن تفسیر بیضاوی باشد .

---

(۱) منتظم ناصری ج ۲ کشف الظنون ج ۲ روضات الجنات

ازاول ومیانه وآخر نسخه زیادافتاده .

آغاز موجود (العاصية او من الاولی لان النفس) انجام موجود (اللازم ثم وصل بالباء كما وصل في) خط نسخ ونستعلیق ۲۱ سطری ــ اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۲۴ برگ . نسخه موریانه خورده ــ اندازه ۲۰ در۱۱ واقف شناخته نشد . « ۱۵۱۲ »

۳۲۰ حاشیه بر انوار التنزیل

عربی ــ مکرر شمارهٔ ۱۰۴ محشی : عصام الدین اسفراینی ــ این نسخه شامل حواشی تا آخر سورهٔ انعام است ومینماید که این حاشیه‌را بدینجا تمام نموده وحاشیهٔ دومش بربخش مربوط بجزو ۳۰ است وبخش مربوط بسورهٔ مبارکهٔ اعراف تا آخر سورهٔ مبارکهٔ مرسلات را تحشیه نکرده . درکشف الظنون (ج۱ص۱۶۵) آمده که محشی نخست تاآخر تفسیر سورهٔ مبارکهٔ اعراف را حاشیه نموده پس ازآن بحاشیهٔ تفسیر سورهٔ نباء وسوره های بعد از آن پرداخته است ــ بالجمله این حاشیه ازحواشی مفصل است ومحشی آنرا بسلطان سلیمان اول اهدا نموده ــ نسخه مینمایاند که چند برگی ازآخرش افتاده .

آغاز « الحمدلله الذی عم بارفاد ارشاد الفرقان » انجام « واسلم منی الی ابی البشر آدم صلوات الله وعلی جمیع انبیائه » تاریخ کتابت شعبان ۹۹۷ « ۵۴ سال پس ازفوت محشی نوشته شده » حاشیه بربخش جزو ۳۰ را بشماره ۱۰۶ ببینید» خط نسخ ونستعلیق مختلف الخطوط . دارای ۳۲۱ برگ . نسخه رطوبت رسیده وموریانه خورده ــ اندازه ۲۶ در۱۵ وقفی نائینی «۱۵۰۸»

۳۲۱ حاشیه برانوار التنزیل

عربی ــ محشی : بهاء الدین محمد بن شیخ حسین بن عبدالصمد بن شمس الدین محمد بن علی بن حسین بن صالح جبعی عاملی حارثی همدانی معروف بشیخ بهائی ــ متولد چهار شنبه ۱۷ ذیحجه ۹۵۳ در بعلبك یا پنجشنبه ۱۳ روزمانده ازمحرم ۹۵۳ متوفای سه شنبه ۱۲ شوال ۱۰۳۰ دراصفهان . مدفون درمشهد جنب صحن جدید واقع درطبقهٔ تحتانی کتابخانهٔ آستانقدس (۱) برخی ازعلوم عقلی را نزد ملاعبدالله یزدی تلمذ کرده . فنون ریاضی را ازملاعلی مذهب وملا افضل قاینی ودیگران آموخته . وعلم پزشکی را نزدعماد الدین محمود شیرازی دیده ــ علوم عربیت وفقه وتفسیر وحدیث را درخدمت پدرش تکمیل کرده وخود ازاعلام جامع واستاد بارع روزگار خود بوده . شاه عباس صفوی پاس احترام حضرتش را میداشته ومنصب شیخ الاسلامی‌را پس از شیخ علی منشار بدو تفویض فرمود ــ کتاب حاشیه ایست برتفسیر بیضاوی از اول تاقدری ازتفسیر آیهٔ ۲۳ سورهٔ مبارکهٔ بقره .

آغاز « الحمدلله الذی جعل نسخته عالم الامکان شرحا لآیات قدرته » انجام ــ

(۱) روضات الجنات عالم‌آرای عباسی ۱۱۵ وص۶۸۱

« وقد سبق لنا کلام فی هذا المقام عند تفسیر الفاتحه فتذکره » کاتب اسمعیل بن محمدمهدی گلپایگانی . تاریخ کتابت ۱۲ جمادی الاول ۱۰۷۲ خط شکسته ونستعلیق ۱۷ سطری — برگ اول یك سرلوح زمینه طلا دارد - اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۱۹ برگ ومجدول به تحریر وطلا . اندازه ۱۸ در ۱۰ وقفی تائینی «۱۵۱۱»

۳۲۲ حاشیه بر انوار التنزیل

عربی . مکرر پیش — آغاز (الحمدلله لذ جمل نسخة عالم الامکان) انجام « فی هذا المقام عند اول تفسیر الفاتحة فتذکر » تاریخ تحریر صفر ۱۲۱۰ خط نستعلیق مختلف السطر . اندازه ۲۱ در ۱۶ وقفی تاج ماه بیگم بسال ۱۲۶۲ «۱۵۰۹»

۳۲۳ حاشیه بر انوار التنزیل

عربی . مکرر پیش — آغاز « الحمدلله الذی جمل نسخة عالم الامکان » انجام « عند تفسیر الفاتحه فتذکر » تاریخ کتابت صفر ۱۰۵۲ خط نسخ مختلف السطر — اقوال بشنجرف نوشته شده . دارای ۸۳ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۳ وقفی دکتر حسن شهیدی در مهر ۱۳۲۳ (٦٦١٢)

۳۲۴ حاشیه بر انوار التنزیل

عربی . مکرر پیش . آغاز (الحمدلله الذی جمل نسخة عالم الامکان) انجام (عند اول تفسیر الفاتحه فتذکره) نسخه تصحیح شده ودارای حواشی است . کاتب محمدکاظم بن محمد جعفر — تاریخ تحریر ۱۹ جمادی الثانی ۱۰۹۳ خط نسخ ۱۸ سطری . دارای ۱۱۷ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی دکتر شهیدی درمهر ۱۳۲۳ «٦٦١٣»

۳۲۵ حاشیه بر انوار التنزیل

عربی . مکرر پیش . آغاز (الحمدلله الذی جمل نسخة الامکان) انجام (عند اول تفسیر الفاتحه فتذکره) کاتب احمد بن کربلائی ابوالحسن بن ملا رجبعلی بن کربلائی ابوالحسن بن محمد حسین هزارجریبی استرابادی . تاریخ کتابت رجب ۱۲۴۴ — صدر نسخه مقاله ایست ضمن ٦ صفحه در بیان استخراج وجوه اعراب اول سورهٔ بقره . گمان میرود اثر خامهٔ شیخ بهائی باشد .

آغاز مقاله پس از تسمیه (اعلم ان بعض الافاضل قد اغرب ههنا غایت الاغراب حیث استخرج اربعة عشرالفا وتسعمائة وسبعین وجها من وجوه الاعراب) انجام (یحصل عشرون مائة الف وتسعة واربعون الفا وستمائة هذا ما تیسرلی فی هذا الباب بعون الملك الوهاب الحمدلله ملهم الصواب والیه المرجع والماب) تاریخ تحریر ۱۲۳۰ کاتب مینماید همان احمد بن ابوالحسن

است ، خط نسخ – ۱۶ سطری ، اوراق رطوبت رسیده دارای ۱۴۱ برگ ، اندازه ۱۷ در ۱۱ وقفی فهرستی – « ۶۰۲۷ »

۳۲۶ حاشیه بر انوار التنزیل

عربی ، مکرر پیش – آغاز (الحمدلله الذی جعل نسخة عالم الامکان) انجام (فی هذا المقام عند اول تفسیر الفاتحة) تاریخ تحریر ذیقعده ۱۲۶۳ خط نستعلیق وشکسته ۱۴ و۱۵ سطری – کاغذ نسخه آبی رنگ – دارای ۱۳۸ برگ ، اندازه ۲۱ در ۱۷ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ «۱۵۱۹»

۳۲۷ حاشیه بر انوار التنزیل

عربی ، محشی : عبدالحکیم بن شمس الدین سیالکوتی هندی متوفای ۱۰۶۷ یا ۱۰۶۰ واندی یا ۱۰۶۸ «۱» شاگرد کمال الدین کشمیری ، ازشیخ طریقتش شیخ احمد مجدد سرهندی ملقب به «آفتاب پنجاب» گشته ازفضلاء عصرخود بشمار ودردربارهند مقرب بوده بحکم جهانگیر شاهجهان درشهر لاهور تدریس مینمود ، کتاب حاشیه است تعلیقی بعنوان . قوله . که بنام شاهجهان معنون داشته . نسخه تاقدری ازتفسیر آیهٔ ۲۲۹ – ازسورهٔ بقره را دارد . ظاهراً مؤلف موفق باتمام این کتاب نشده .

آغاز (الحمدلله الذی انزل القرآن شفاء لما فی صدور) انجام (وانه یصح ان عطف علی) کاتب محمدحسن مشهدی ، تاریخ تحریر غره ربیع الثانی ۱۱۲۵ خط نسخ ۲۳ سطری – دارای ۲۷۳ برگ ، اندازه ۲۵ در ۱۷ وقفی دکتر حسن شهیدی درمهر ۱۳۲۳ «۶۶۱۱»

۳۲۸ حاشیه بر انوار التنزیل

عربی ، حاشیه ایست بعنوان «قوله» برتفسیر بیضاوی – ترتیبش چنین است که نام هرسوره را با آیهٔ بسم الله آورده سپس بحاشیهٔ مورد منظورخود پرداخته – نسخه ازاول سورهٔ مبارکهٔ انعام تا آخر قرآن را دارد – محشی مفصلا وبتحقیق شناخته نشد – در آخر نسخه مرقوم است : « لقد اتفق الفراغ عن تألیف هذه النسخه لعبدالضعیف الراجی الی رحمة الله ربه محمد الشیروانی ابن جمال الدین المسکری غفرالله له ولوالدیه وللمسلمین والمسلمات » قاموس الاعلام (ج ۴ ص ۲۸۵۴) درعنوان شیروانی محمد بن جمال الدین بن رمضان را محشی بر انوار التنزیل ذکر نموده بی اندك اشارهٔ بترجمهٔ احوالش . کشف الظنون (ج ۱ ص ۱۶۳) ازحواشی برانوار التنزیل حاشیهٔ از عالم فاضل محمد بن جمال الدین ابن رمضان شیروانی یاد

---

(۱) الاعلام ج ۲ ص ۴۷۹ – خلاصة الاثر ج ۲ ص ۳۱۸ – خزینة الاصفیاء ج ۲

کرده وهم آورده که این حاشیه دردوجلد صورت گرفته وجملهٔ آغاز آنرا نیز آورده لکن چیزی از تاریخ وفات ودورهٔ محشی یادنکرده ـ پنداشته میشود که این نسخه جلد۲ این حاشیه باشد.

آغاز (سورة الانعام بسم الله الرحمن الرحیم قوله اخبر بانه تعالی حقیق بالحمد و نبه علی انه المستحق له علی هذه النعم الجسام حمدا ولم یحمل فیکون حجة علی الذین بربکم یعدلون یعنی ان المراد منه احمدو الله ولکن جاء علی صیغة الخبر) انجام (یحسب کل مرتبة من مراتب الانسانیه بما یلیق تلك المرتبة) خط نسخ ۲۹ سطری . اقوال واسامی سور بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۵۷۴ برگ . ومجدول بشنجرف ـ نسخه موریانه خورده ـ اندازه ۲۸ در۱۶ وقفی فاضلخان « ۱۵۰۷ »

۳۲۹ حاشیه برانوار التنزیل وحاشیه آن

عربی . محشی: مولانا ابوالفیض ظهیرالدین تفریشی . ترجمهٔ محشی را شیخ علی حزین درکلیاتش چنین آورده: که مولانا فرزند ملا مراد تفریشی (صاحب حاشیه وتعلیقه برمن لایحضره الفقیه) وازاعلام جامع دورهٔ خودبوده . درعلوم حساب وهندسه وهیئت متبحر بوده در شعر دارای قریحهٔ عالی ودر انشاء سخن وسخن سنجی یگانه بوده لیکن بجهت کمال علو همت و فضائل نفسانی ولطافت طبعی بمعاشرت بامردم راضی نشد وبافادهٔ علوم نپرداخت واعتکاف درزاویهٔ خمول وگمنامی را پسندیده بود وازینرو شهرتی میانه مردم نداشت و هم آورده : « انس والفتی که با والدین خاکسار داشت پیوسته بمنزل ایشان رسیده ایام ولیالی بصحبت گذرانیدی وفقیر ازمستفیدان آنمجلس عالی بودی » شیخ علی حزین متولد ۱۱۰۳ است وپدرش در۱۱۲۷ درگذشته ـ ازینرو میتوان حدس زد که محشی درحدود ۱۱۲۷ در اصفهان میزیسته وازتعبیرات والقابیکه درثناءگوئی برآقاحسین خوانساری ذکر کرده برمیاید که محشی شاگرد آقا بوده واین حاشیه را دردورهٔ زندگانی او تألیف کرده ـ کتاب افادات وتعلیقاتی است برانوارالتنزیل وحاشیهٔ شیخ بهائی برآن که بنقد وتمیز ومحاکمه میان آنها پرداخته است . عناوین مطالب بقال المؤلف وقال المحشی است ـ دردیباچه براعتماد الدوله شیخعلیخان زنگنه « درگذشتهٔ ۱۱۰۱ » وزیرشاه سلیمان صفوی ثناء گفته است . نسخه درزمان محشی نوشته شده .

آغاز (الحمدلله الذی منه الابتداء وبه البقاء والیه الانتهاء فهو الحقیقی بالحمدوالثناء) انجام (ولا یقدر علی مثل مایفطه لیس العلم به عاماً فتبصر والحمدلله اولا وآخراً و باطناً و ظاهرا » پس از این مرقوم است : « تمت الحاشیه بتاریخ یوم الاربعا غرة شعبان المعظم ۱۰۹۶ ه . خط نستعلیق وشکسته ۲۰ سطری ـ جای عناوین را نویسنده ننوشته وسفید گذارده ـ دارای ۷۳ برگ . اندازه ۱۹ در۱۳ وقفی محمد تقی مولوی درسال ۱۱۱۹ « ۶۷۳ »

۳۳۰ حاشیه بر غرر الفرائد

عربی . محشی: ملا مظفر علی بن حاج حسن . ترجمهٔ محشی بنظر نرسید . احتمال میرود که محشی همان مظفر الدین علی شاگرد شیخ بهائی باشد که رساله درشرح احوال شیخ بهائی تألیف کرده «۱» کتاب افاداتیست برتأویل آیهٔ ۶۳ ازسورهٔ بقره : « واذقال موسی لقومه ان الله یامرکم ان تذبحوا بقره » مذکور در مجلس ۵۲ غرر الفرائد ـ نسخه بخط دستی محشی است ـ خط نسخ ۱۰ سطری ـ دارای ۲۵ برگ . وموریانه خورده اندازه ۲۰ در ۱۳ وقفی ابن خاتون «۱۵۰۵»

۳۳۱ حاشیه بر کشاف

عربی . مکرر شمارهٔ ۸۶ محشی : ملا سعد تفتازانی ـ این حاشیه بهترین حواشی بر کشاف است . در کشف الظنون (ج ۲ ص ۳۱۲) آمده که این حاشیه ملخص از حاشیه موسوم بفتوح الغیب فی الکشف عن قناع الریب تألیفی شرف الدین حسن بن محمد طیبی است ونیز آورده که این حاشیه آخرین آثار قلمی محشی است که درپایان عمر بتألیف آن پرداخته و موفق باتمام آن نشده است وهم آورده که مأثور خامهٔ محشی درتحشیهٔ کشاف از اول آن کتاب تا أوائل سورهٔ مبارکهٔ یونس است وقطعهٔ از اول سورهٔ ص تا سورهٔ قمر را نیز شرح کرده ودر ۷۸۹ از تالیف آن فراغت یافته ـ این نسخه شامل حاشیه از اول تا آخر سورهٔ مبارکهٔ هود و از سورهٔ مبارکهٔ زمر تاقدری از سورهٔ فتح است وکاتب بقیه را ننوشته .

آغاز (الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب ولم یجعل له عوجا) انجام موجود (والعظمة والرحمة وعدم الخفاء والفلظة) خط نستعلیق ۲۵ و۲۸ سطری . اقوال واسامی سور بشنجرف نوشته شده ـ نسخه رطوبت رسیده وبخط دوکاتب است. دارای ۳۲۹ برگ . اندازه ۲۴ در ۱۶ وقفی نائینی « ۱۵۱۳ »

۳۳۲ حاشیه بر کشاف

عربی . مکررشماره ۱۰۰ محشی : میر سید شریف علی کرکانی ـ نسخه تا اواسط تفسیر آیهٔ ۲۶ ازسورهٔ بقره : « وبشر الذین آمنو وعملو الصالحات ان لهم » را دارد .
آغاز (قال جارالله العلامه احسن الله اکرامه فی دارالمقامة الحمدلله الذی انزل القرآن کلاماً مؤلفاً منظما دل بلام الجنس) انجام (علی انتزاع الرزق من الثمرة بل هی فی نفسها رزق) کتاب چاپ شده . کاتب احمد بن علی . تاریخ کتابت ۱۲ ربیع الاول ۱۰۱۲ خط نستعلیق ۲۳ سطری ـ دارای ۱۴۴ برگ . نسخه موریانه خورده ـ اندازه ۲۵ در ۱۶ وقفی امیر جبرئیل درسال ۱۰۳۷ (۱۵۱۴)

---

(۱) روضات الجنات ص ۶۳۹

۳۳۳ حاشیه بر کشاف

عربی، کتاب تعلیقاتی است برحاشیهٔ تفتازانی بر کشاف و بر حاشیهٔ میر سید شریف برحاشیهٔ تفتازانی بعنوان قال واقول . حاشیهٔ تفتازانی را غالبا بقال الشیخ وازمیرسید شریف‌را بقال الفاضل عنوان کرده ــ محشی بمرقوم درپشت برك اول نسخه مولی علی طوسی است ــ کشف الظنون (ج ۲ ص ۳۱۲) از حواشی برحاشیه میر سید شریف حاشیهٔ علاء الدین علی طوسی را یاد کرده ــ کاتب نسخه را تمام نکرده ودیباچه‌را ننوشته ــ موجودی ازین حاشیه تا اوائل تفسیر سورهٔ مبارکهٔ فاتحه‌است .

آغاز (قال شیخنا المحقق العلامه روح‌الله روحه القرآن فی اللغة الجمع نقل الخ اقول قال فی التلویح القرآن مصدر بمعنی القراثةغلب فی عرف العام علی المجموع المعین) انجام موجود (بل ترتیب المجموع کما یقول به ابو) خط‌نستعلیق ۲۰ سطری ــ اقوال باشنجرف نوشته‌شده . دارای ۹۹ برك ــ اندازه ۱۸ در ۱۲ وقفی شیخ محمد باقر ــ بسال ۱۱۷۶ (۱۰۱۰)

۳۳۴ حاشیه بر کشاف

عربی ــ محشی: ملامظفر علی بن حاج حسن مذکور. کتاب افاداتی‌است برتفسیر آیهٔ ۶۳ ازسورهٔ بقره : « واذ قال موسی لقومهٔ ان الله یامرکم ان تذبحو بقرة » نسخه بخط محشی است. خط‌نسخ ۱۰ سطری ــ دارای ۲۰ برك. اندازه ۲۰ در ۱۳ وقفی ابن خاتون .
« ۱۵۰۶ »

۳۳۵ حدآئق الحقائق فی کشف اسرارالدقائق

فارسی . مؤلف: معین الدین بن حاج محمد فراهی هروی معروف بملا مسکین متوفای درسال ۹۰۷ درهرات مدفدن دربقعهٔ خواجه عبدالله انصاری (۱) شخص زاهد و در بسیاری ازفضائل وکمالات اظهار وقوف مینموده . اکثر خطوط را درنهایت جودت مینگاشته با مر سلطا نحسین میرزا بایقرا متصدی مقام قضاوت هراة گشته پس از یکسال ترك قضاوت نموده و هر چند پادشاه مذکور مبالغه در تکلیف اینکار نمود نپذیرفت . در روز های جمعه بعد از ادآء نماز در مقصورهٔ مسجد جامع هراة موعظه مینموده ووعظی درکمال تأثیر میگفته وباعاظم امرآء که درمجالس وعظ او می‌نشستند ملتفت نمی‌گشت ودروقت نصیحت آنان سخنان درشت برزبانش میگذشت . این کتاب تفسیر سورهٔ یوسف ع وتقریرات منبری مؤلف است که طبق مجالس تذکیریه اش پیش از کتاب حدائق الحقائق تدوین

(۱) حبیب‌السیر جزو ۳ از جلد ۳ ص ۳۰۲ = صبح گلشن ص ۴۳۴ — قاموس‌الاعلام ج ۶ ص ۴۳۳۶

وتسوید نموده بوده وتفسیر حدائق الحقائق را تا آخر سورهٔ بقره تألیف کرده بوده ومیخواسته بقیهٔ سوره‌ها را مرتبا تفسیر کند وتفسیر سورهٔ یوسف را بیاض ومندرج در کتاب نماید لیک بخواهش جمعی از دوستان تفسیر این سوره را محرر ومبیضه ومقدم برسوره‌های دیگر داشته . اسلوب این تفسیر ترجمهٔ آیات وذکر نکات اخلاقی وعرفانی است ودر آن تمثل باشعار نموده . کتاب تا آیهٔ ۱۰۰ ازسورهٔ مذکور ختم شده . این کتاب در تهران بنام احسن القصص ودر هندوستان بنام تفسیر نقره کار چاپ شده .

آغاز پس از تسمیه (وبه نستعین ربنا آتنا من لدنك رحمة وهیئ لنا من امرنا رشدا)

انجام (وعلی جمیع عباد الله الصالحین من اهل السموات والارضین والحمدلله رب العالمین)

تاریخ تحریر ۱۴ ذیحجه ۹۸۶ خط نستعلیق ۲۳ سطری- برك اول دارای سر لوح مذهب و نفیس- آیات وعناوین بشنجرف نوشته شده - دارای ۲۰۵ برك . ومجدول بلاجورد وشنجرف . اندازه ۳٤ در۲۳ وقفی نائینی (١٥١٦)

۳۳۶ حدآئق الحقائق

فارسی . مکرر بیش- این نسخه تا آخر سورهٔ یوسف را دارد .

آغاز (ربنا آتنا من لدنك رحمة) انجام (فلیعمل العاملون تمت) خط نستعلیق ۲۴ سطری . عناوین بشنجرف نوشته شده . دارای ۱۷۷ برك . اندازه ۲۴ در ۱۵ وقفی نائینی (۱٤٨٤)

(حرف خ)

۳۳۷ خلاصة المنهج

فارسی- مکرر شمارهٔ ۱۱۹ مفسر : ملافتح‌الله کاشانی - نسخه قطعه ایست ازتفسیر سورهٔ مبارکهٔ فاتحه .

آغاز موجود (ازابن‌عباس روایت است که هرچیزیرا اصلی است) انجام موجود (جنات ایشان افزون شد پیغمبران ایشان گویند) خط نستعلیق ۱۷ سطری . عناوین بشنجرف نوشته شده - دارای ۳ برك . اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی شیخ حسن بسال ۱۳۱۴ «۱۵۱۷»

(حرف د)

۳۳۸ درالنظیم خاقانی ج ۱

فارسی . مفسر : ملا محمدرضا کوثر همدانی . مبنای این تفسیر که بدستور فتحعلیشاه تألیف شده چنین بوده که آیات قرآن ازحیث موضوع تبویب شود وشتات آیات نازله درهربابی (ازاصول واحکام وقصص ومواعظ وغیرها) افراد درجمع وترتیب گردد وپس از آن هر بابی تفسیر شود . مأثور خامهٔ مفسر تنها آیات نازله درباب توحید است که بعبارتی روان و

روشن دریکمقدمه وپنج اصل وخاتمه تحریر ومرتب گشته ودردوجلد صورت گرفته .

آغاز(جامعترین کلامی که ازرشحات اقلام اعلام عوالم قدس الواح ارواح مفسران) انجام (نعوذ بالله من العقاید الفاسده والاراء الباطله) نسخه در زمان مفسر نوشته‌شده . فهرست کتاب در اول نسخه ضمیمه است ـ کاتب محمد محسن بن محمد کاظم اشرفی مازندرانی. تاریخ کتابت ذیقعده ۱۲۲۳ ـ خط نستعلیق خوب ۲۱ سطری ـ صفحهٔ اول دارای یك سرلوح مذهب نفیس وزیبا ـ بین سطور دو برك اول طلا اندازی ـ آیات وعناوین بشنجرف نوشته‌شده . دارای ۲۵٤ برك . ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا بدو جدول ـ اندازه ۳۰ د ر ۲۱ ـ وقفی نائینی (۱۰۱۸)

(حرف ر)

رسالهٔ آیات احکام فقهیه

به‌ببینید شماره ۲۲۰ فقه خطی را .

رسالهٔ تهلیلیه

بنگرید بشمارهٔ ۶۲۳ حکمت خطی .

۳۳۹ رساله دررد فخر رازی

عربی ـ مفسرهٔ مولانا رفیع الدین محمد بن فرج گیلانی مشهدی متوفای د ر ۱۱۵۰ واندی (۱) یا ۱۱۶۱ (۲) درشهر مشهد فنون عقلی وعلوم نقلی را نزد میرزا رفیعا نائینی و آقا جمال خوانساری وشیخ جعفر قاضی تکمیل نموده . اجازهٔ روایت وشرف مصاهرت با علامهٔ مجلسی را داشته . موجهیت واحترامات صوری‌را با مقامات ومراتب معنوی واجد بوده . طول عمر بارفاهیت درعیش را مرزوق گشته . رساله مختصریست استدلالی در رد امام فخر رازی در استدلال بآیهٔ ۱۷ از سورهٔ مبارکهٔ لیل: « وسیجنبها الاتقی » برافضلیت ابوبکر . رساله درزمان حیات مفسر نوشته‌شده .

آغاز (الحمدلله وسلام علی عباده الذین اصطفی) انجام (ونسب فی الکشاف نزولها فی ابی بکر الی قول فثبت والحمد لله اولا وثانیا وثالثا ورابعا) تاریخ تحریر اواسط محرم . ۱۱۲۴ خط نستعلیق ۲۱ سطری ـ دارای ۴ برك . اندازه ۲۱ در ۱۹ خریداری آستان قدس درآذرماه ۱۳۲۲ «۶۵۲۷»

۳۴۰ رسالهٔ فردوسیه

فارسی . مؤلف : عمادمحمد طارمی . ترجمه اش بنظر نرسید . بمستفاد از کتاب مؤلف از اهل سنت وجماعت ومردمان سدهٔ ۱۰ می‌باشد . کتاب درتفسیر وتاویل آیهٔ ۱۵۹ از

(۱) فیض القدسی ص ۳۰ = نجوم السماء ص ۲۳۲ (۲) الذریعه ج ۹ ص ۲۷۱

سورهٔ انعام : یوم یاتی بعض آیات ربك » است ودر آن بتحقیق حقیقت ایمان وتوبه پرداخته، مؤلف دردیباچه آورده که این رساله را بفرمان شمس الدین ابوالنصر مظفرشاه بن محمود شاه بن محمد شاه بن احمد شاه بن محمد شاه بن مظفر شاه (۱) تألیف نموده ـ نسخه از آخر ناقص است .

آغاز (الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب وفضله علی العالمین بمظم الخلق وفصل الخطاب)انجام موجود (یا بخیانت یا از قلت فطانت ویران حمل باطل) خط نسخ ۱۲ سطری ـ نسخه رطوبت رسیده . دارای ۶۵ برگ . اندازه ۲۲ در ۱۲ وقفی آقازین العابدین در سال ۱۱۶۶ « ۱۴۷۳ »

۳۴۱ رسالهٔ نیروزیه

عربی. مصنف: شیخ الرئیس ـ مختصریست در کشف اسرار وحل غوامض حروف هجائیه واقع درفواتح سور قرآن ومرتب است برسه فصل : ۱ـ فی ترتیب الموجودات والدلالة علی خاصیة کل مرتبة من مراتبها ۲ـ فی الدلالة علی کیفیة دلالة الحروف علیها ۳ـ فی الفرض ـ شیخ این رساله را بعنوان تحفهٔ عید نوروز بامیر شیخ ابوبکر محمد بن عبدالله یا «عبدالرحیم» اهداء فرموده ـ رساله درضمن تسع رسائل چاپ شده .

آغاز (رب وقوی للاتمام یا ذالجلال و الاکرام کل تنزع به همته الی خدمة نیروز مولانا الشیخ الامیر السید ابی بکر) انجام (واجعلنی ممن یوفق لقضاء ایادیه بمنه وسعة رحمته) تاریخ تحریر صفر ۱۰۹۷ ـ خط نستعلیق وشکسته که بطور جلیپا نوشته شده ـ دارای ۴ برگ . اندازه ۲۲ در ۱۲ وقفی نائینی « به‌بینید رسالهٔ مزاج شمارهٔ ۶۹۵ حکمت خطی ص ۲۰ » (۵۹۴۵)

(حرف ز)

زبدة البیان فی براهین احکام القرآن

ببینید آیات الاحکام شمارهٔ ۲۳۶ را

(حرف س)

سؤآلات

ببینید شمارهٔ ۷۵۱ حکمت خطی را

(حرف ص)

۳۴۲ صافی

عربی. مسکررشمارهٔ ۱۴۲ مفسر: فیض کاشانی ـ کتاب تفسیری است باخبارماثوره

(۱) گمان میرود هفتم پادشاه کشور گجرات باشد که در ۹۱۷ بپادشاهی رسیده . ببینید کتاب طبقات سلاطین اسلام ص ۲۸۲ را .

از خاندان عصمت علیهم السلام وشامل نکات عرفانی ومصدر است به ۱۲ مقدمه درمطالب مقدماتی مربوط بتفسیر - تاریخ ختم تألیف بمرقوم در آخر نسخه سال ۱۰۸۵ است. مفسر این کتاب را تلخیص نموده وملخص را باصفی نامیده (به بینید شمارهٔ ۲۴۹را) کتاب چاپ شده.

آغاز «نحمدك یامن تجلی لعباده فی کتابه بل فی کل شئی» انجام (من غیران ینقصهم شیئی من الاجر والثواب انه بالاجابة جدیر وهوعلی کل شیئی قدیر) نسخه رونویس شده است از نسخهٔ صحیحی که بخط مولانا محمد هادی (ظاهراً فرزند مؤلف باشد) بوده . کاتب احمد بن ابوالحسن اردکانی - تاریخ تحریر رجب ۱۲۱۳ خط نسخ ۲۵ سطری. اسامی سور بشنجرف نوشته شده . دارای ۵۱۳ برك. اندازه ۳۰ در ۲۱ وقفی نائینی «۱۵۲۲»

۳۴۳ صافی

عربی: مکرر بیش - این نسخه ازاول تا اواسط تفسیر آیهٔ ۹۳ ازسورهٔ مبارکهٔ اسری: « قل سبحان ربی هل کنت الابشرا رسولا » را دارد -

آغاز (نحمدك یامن تجلی لعباده) انجام موجود (عن ان یفتنم جهل الجاهلین) خط نسخ ۲۵ سطری- اسامی سور بشنجرف نوشته شده - دارای ۳۲۶ برك. نسخه موریانه خورده ورطوبت رسیده - اندازه ۲۵ در ۱۹ وقفی محمد مقیم درربیع الثانی ۱۱۸۲ «۱۵۲۳»

۳۴۴ صافی

عربی. مکرر بیش این نسخه ازاول تا آخر تفسیر سورهٔ مبارکهٔ مائده را دارد .

آغاز (نحمدك یامن تجلی لعباده) انجام (ولم یشرك به ابدا) کاتب زین العابدین بن محمد رضا - تاریخ تحریر ۱۲۲۹ در کربلاء درمدرسهٔ قرب روضهٔ مطهر حسینی - ۲۵ برك اول نسخه بخط نستعلیق و۲۳ سطری- بقیه بخط نسخ و۲۱ سطری- اسامی سور وجزو درمتن وحاشیه باشنجرف نوشته شده - دارای ۲۳۵ برك. اندازه۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی «۱۵۲۴»

۳۴۵ صافی

عربی. مکرر بیش نسخه مصحح ومقابله شده بانسخهٔ اصل است و تا آخر سورهٔ مبارکهٔ مائده را دارد .

آغاز «نحمدك یامن تجلی لعباده» انجام (ویتلوه فی الربع الثانی سورة الانعام انشاالله والحمدلله اولا وآخرا) کاتب ومصحح محمد المدعو باسمعیل . تاریخ تحریر ماه صفر بی تعیین سال . خط نستعلیق ۲۳ سطری-دارای ۱۷۱ برك. اندازه ۲۴ در ۱۹ وقفی حاج سیدرضا قوچانی بوسیلهٔ جواد قوچانی درمرداد ۱۳۲٤ . «۹۶۷۷»

(حرف ع)

۳۴۶ عروة المتقین

فارسی- مفسر: محمد بن ملاحیدر علی معروف باشرف ورنوسفادرانی از افاضل امامیه است. ترجمه اش بنظر نرسید - کتاب تفسیر آیة الکرسی است ومرتب است بریک مقدمه و۳ باب وخاتمه : مقدمه درذکر اخبار واحادیثی که درفضل وثواب آن مأثور است . باب۱ دربیان کریمهٔ الله لا اله الا هوالحی القیوم الخ درسه فصل: فصل ۱- درحل لغات آیهٔ اول ۲- درتراکیب نحویه ونکات عربیهٔ آیهٔ اول - ۳ درترجمه وخلاصهٔ معنی آیهٔ اول - باب ۲ - دربیان عظیمهٔ لا اکراه فی الدین الخ در۴فصل : ۱ درحل لغات آیهٔ دوم ۲ درتراکیب نحویه ۳ درجهت نزول. ۴ دربیان ترجمه وخلاصهٔ معنی باب ۳ دربیان آیهٔ وافی هدایهٔ الله ولی الذین آمنو الخ درسه فصل: ۱- درحل لغات ۲ دربیان تراکیب نحویه ۳دربیان ترجمه وخلاصهٔ معنی خاتمه دربیان فضیلت قرآن وثواب قاری آن. نسخه چند سطر ازدیباچه را ندارد.-

آغاز موجود (مقرب فکان قاب قوسین او ادنی اعنی حضرت) انجام (ومایم بزرگنر الحمدلله علی نعمائه والصلوة علی اشرف انبیائه محمد واله) خط نسخ ۱۷ سطری. دارای ۵۹ برگ. ومجدول بتحریر وطلا . اندازه ۱۸ در۱۲ وقفی فهرستی « ۱۵۲۵»

۳۴۷ عروة الوثقی

عربی- مکرر شمارهٔ ۱۴۷ مفسر: شیخ بهائی - کتاب تفسیری است جامع - در امل الامل آمده که از خامهٔ مفسر بیش از تفسیر سورهٔ مبارکهٔ فاتحة الکتاب تراوش نکرده است لکن نسخهٔ شماره ۳۴۸ شامل قدری از تفسیر سورهٔ مبارکهٔ بقره است .

آغاز (الحمدلله الذی انزل علی عبده کتابا الهیا) انجام (انك انت السمیع العلیم فانا نتوسل الیك بنبیك نبی الرحمة) خط نسخ ۲۲ سطری. آیات وعناوین بشنجرف نوشته شده. دارای ۱۷ برگ. اندازه ۲۰ در۱۴ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ « ۶۱۴۸ »

۳۴۸ عروة الوثقی

عربی. مکرر پیش- دراین نسخه پس ازتمامیهٔ سورهٔ مبارکهٔ فاتحه تفسیر سورهٔ بقره است . کاتب تاقدری ازمطالب مربوطه بایهٔ دوم ازآن سوره را نوشته.

آغاز (الحمدلله الذی انزل علی عبده کتابا الهیا) انجام موجود (والخبر للمتقین او محذوف کما لاخبر) خط شکسته ونستعلیق مختلف السطر که بطور چلیپا نوشته شده . عناوین بشنجرف دارای ۳۶ برگ. ومجدول بتحریر وطلا. اندازه ۲۲ در۱۲ وقفی نائینی «۱۵۲۶»

(حرف غ)

غاية الامكان

شمارهٔ ۹۰۵ حکمت خطی را ببینید .

غرآئب القرآن

شمارهٔ ۷ لغت را ببینید .

غرآئب القرآن ورغائب الفرقان

ببینید تفسیر نیشابوری شمارهٔ ۳۰۱ را

۳۴۹ غررالفوآئد ودررالقلائد

عربی • املاء شریف مرتضی . کتاب حاوی برمحاسن فنون تفسیری وادبی وکلامی وغیرها است که درسفر مکه درهشتاد مجلس برتلامیذی که شرف حضور داشتند املاء فرموده وبعدآ تکملهٔ برآن افزوده وبنام « امالی » نیز موسوم است . موقعیت این کتاب چنین است که یکی ازشیوخ ادب مصری دربارهٔ آن گفته : « استفدت من کتاب الغرر مسائل لم اجد فی کتاب سیبویه وغیره من کتب النحو » ودیگری ازعلماء اهل سنت گفته : « لو حلف انسان ان السید المرتضی کان اعلم بالعربیة من العرب لم یکن عندی آثما » (۱) این نسخه دارای ۷۹ مجلس است ومجلس اول را ندارد .

آغاز موجود پس ازدیباچه ونام شریف (فی تأویل آیهٔ قول الله تعالی و یسئلونك عن الروح) انجام (واهمال حق البعید) تاریخ تحریر دوشنبه یکم ربیع الثانی ۷۸۶ - خط نسخ ۴۵ سطری - آیات وعناوین بشنجرف نوشته شده • کاغذ نسخه نباتی وحنائی رنك و موریانه خورده - دارای ۷۱ برك • اندازه ۳۵ در ۲۵ وقفی نائینی «۱۰۲۸»

۳۵۰ غررالفوآئد

عربی • مکرر پیش - این مجلد شامل ۷۸ مجلس است • کاتب برخی ازمطالب مندرجهٔ درعنوان مجلسی را جداگانه بنام مجلس عنوان داشته وبرخی از مجالس را هم بی عنوان مجالس ومندرج ومتداخل درعنوان مجلسی دیگر نوشته - بالجمله با نسخهٔ اول تخالف در ترتیب دارد وهم مینماید که عباراتش مصحح باشد ومصدر است بفهرست مطالب .

آغاز (قال السید الاجل المرتضی علم الهدی کتب الله عنده «کذا») انجام - (ثم تشاغل بامور الحج) تاریخ تحریر ۲۱ ربیع الاول ۱۰۴۱ خط نسخ ۱۹ سطری - عناوین ومجالس بشنجرف نوشته شده • دارای ۳۳۹ برك • اندازه ۲۵ در ۱۷ وقفی نائینی «۱۵۴۰»

۳۵۱ غررالفوآئد

عربی • مکرر پیش - این نسخه شامل ۷۳ مجلس است ومتخالف است با نسخه چاپی

---

(۱) روضات الجنات این کتاب را بنام غررالفرائد ضبط کرده

ومصدر است بمختار اینکه شریف مرتضی بر این مجالس افزوده است .

آغاز پس از نام شریف مرتضی (انه لایزال المتکلمون یخالفون النحویین فی ان للفعل ثلاثه احوال) انجام (فتشاغل بامور الحج) نسخه رو نویس شده است از نسخه مغلوطی. کاتب ظهیر بن معصوم ـ تاریخ کتابت ۲ ربیع الثانی ۱۰۹۶ خط نسخ ۲۷ سطری . ـ عناوین ومجالس بشنجرف نوشته‌شده ـ اندازه ۳۲ در ۲۰ دارای ۲۱۸ برگ . وقفی قائم مقام «۱۵۲۷»

۳۵۲ غرر الفوائد

عربی . ـ مکرر پیش ـ این نسخه شامل ۷۸ مجلس است . با ترتیب نسخه چاپی تخالف دارد . نسخه مصدر است بفهرست مطالب .

آغاز (المجلس الاول من غرر الفوائد ودرر القلائد فی تأویل آیه قال الله تعالی واذا اردنا) انجام (واهمال حق البعید) تاریخ تحریر ۱۲۳۰ خط نسخ ۲۵ سطری ـ آیات و مجالس درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۲۱۲ برگ . اندازه ۲۷ در ۱۸ وقفی حاج میرزا موسی خان بسال ۱۲۶۲ «۱۵۳۱»

۳۵۳ غرر الفوائد

عربی . مکرر پیش ـ این نسخه شامل ۸۰ مجلس است واندك اختلافی با نسخهٔ چاپی دارد .

آغاز (قال سیدنا الشریف الاجل المرتضی ذو المجدین اطال الله بقائه) انجام (ثم تشاغل بامر الحج) خط نسخ ۲۰ و ۲۱ سطری ـ اقوال وعناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۲۴۱ برگ . اندازه ۳۱ در ۲۱ وقفی نائینی «۱۵۲۹»

۳۵۴ غرر الفوائد

عربی . مکرر پیش ـ این نسخه قریب ۱۵ مجلس را دارد وتخالف دارد بانسخه اول

آغاز (قال السید الاجل الشریف المرتضی ذو المجدین) انجام موجود « و ملازمة لی فجمل » خط نسخ ۱۸ سطری ـ دارای ۱۰۳ برگ . اندازه ۲۵ در ۱۸ واقف شناخته نشد «۱۵۳۲»

غریب القرآن

درباب لغت ببینید .

حرف (ف)

۳۵۵ فرائد منتخبه وفوائد ملتقطه

عربی ـ مؤلف شناخته نشد . کتاب منتخبات وملتقطات والباب کتاب فرائد التفسیر صحیح

الدین محمد بن عمر خوافی مانونابادی است ـ دانسته نشد که تلخیص وانتخاب از کم بوده ـ مطالب کتاب بجملهٔ قال الکشاف وقلت عنوان شده ـ کشف الظنون « ج ۲ ص ۱۷۸ » درتوصیف فرآئد التفسیر آورده است که خلاصهٔ تفسیر کشاف است با اضافات ادبی و کلامی .

ـ آغاز (الحمدلله الذی کفی وسلام علی عباده الذین اصطفی خصوصا علی محمدالمصطفی وبعد فهذه فرايد منتخبه وفوايد ملتقطه من التفسير المسمی بفرايد التفسير للامام الهمام) انجام (بل هم غافلون عن هذا المعنی والله اعلم) کاتب ابراهیم بن حسن ـ تاریخ تحریر ذیحجهٔ ۱۰۲۹ خط نسخ ۲۱ سطری ـ اقوال واسامی سور بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۲۷ برك . اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی « ۱۴۳۴ »

(حرف ق)

۳۵۶ قصهٔ موسی وفرعون

عربی . مؤلف شناخته نشد . در پشت برك اول نسخه مرقوم است: «هذه قصة موسی الکلیم علیه الصلاه والتسلیم مع فرعون اللئیم غفر الله تعالی لمالکها وکاتبها وقاریها ومستمعها ولجمیع المسلمین» کتاب دربیان داستان حضرت موسی وفرعون وبمانند تفسیر قسمتی از سورهٔ مبارکهٔ قصص وآیات نازله دربیان داستان مذکور است .

آغاز پس از تسمیه (الحمدلله رب العالمین روی عن ابن عباس رضی الله عنه انه قال عن سورة القصص ان فیها اربعون آیه الی قوله وما کنت ثاویا فی اهل مدین تتلوا علیهم آیاتنا فلیس فیها غیر قصه موسی وفرعون وذلك لما اراد الله تعالی ان یطول عمر فرعون ویصح جسده حتی ظن فی نفسه انه مخلد لایموت ابدا فادعی الربوبیه من دون الله تعالی) انجام (فقال موسی یارب انت الرحیم ومنك الرحمة وانت ارحم الراحمین) در آخر نسخه مرقوم است : وافق الفراغ من هذه النسخة نهار الخمیس المبارك تاسع سهر رجب الفرد من سهور سنه سبع و سبعین وثمانمائه علی ید العبد الفقیر الی الله تعالی ابوالوفاء ساح علی (۱) البدری ترسم الفقیر الی الله تعالی بدر (۲) الدین احمد بن المرحوم الفقیر شمس الدین محمد السهیر بابن مخلوف (۳) المالوردی بمدینه الرمله » خط نسخ ۱۵ سطری ـ دارای ۱۵۰ برك . اندازه ۱۷ در ۱۲ وقفی ابن خاتون « ۱۵۳۵ »

---

(۱) این کلمهٔ : «علی» قرائت وتصحیح محرر این سطور است لیکن در نسخه طوری نوشته شده که مردد بین « عل » و «عد » خوانده میشود (۲) کلمهٔ : « بدر » بامرکبی غیر ازمرکب کتاب روی کلمهٔ نوشته شده که آن کلمه زیر : « عل » یا « عد » بنظر میرسد (۳) کلمهٔ: « مخلوف » نیز بامرکبی غیر ازمرکب کتاب بر روی کلمهٔ نوشته شده که آن کلمه خوانده نشد .

(حرف ك)

۳۵۷ کشاف عن حقائق التنزیل

عربی ، مکرر شمارهٔ ۱۵۲ مفسر: فخر خوارزم جارالله ابوالقاسم محمود بن عمر بن محمد بن عمر خوارزمی زمخشری معتزلی حنفی - متولد درچهارشنبه ۲۷ رجب ۴۶۷ در زمخشر - متوفای شب ۹ ذیحجه ۵۳۸ در جرجانیهٔ خوارزم (۱) استاد مسلم وپیشوای بزرك درعلوم ادب وحدیث وازمشایخ ابن شهر آشوب است . برای تحصیل دانش ببغداد رفته ، علم ادب را از ابوالحسن علی‌بن مظفر نیشابوری وابو نصر (مضر) اصفهانی فرا گرفت و استماع حدیث از ابوسعد شغالی (شفانی) وشیخ الاسلام ابو منصور حارثی نمود گفته اند دریکی از سفرهایش در راه تحصیل علم ازشدت سرما وبرف یابجهت افتادن ازمرکب یك پایش سقط شد وپای چوبی بجایش بکار میبرد ومدتی مجاور مکه بوده . برخی را گمان بتشیع اواست . کتاب تفسیری است ادبی شارح نکات بلاغتی ووجه اعجازقران . مؤلف این کتاب را بخواهش جمعی بخصوص شریف امیر ابوالحسن علی بن حمزة بن وهاس درمکه تألیف نموده - تاریخ ومحل تألیف را چنین یاد کرده : « فرغت منها یدالمصنف تجاه الکعبه فی جناح داره السلیمانیه التی علی باب اجیاد الموسومة بمدرسة العلامة ضحوة یوم الاثنین الثالث والعشرین من ربیع الاخر فی عام ثمان وعشرین وخمس مائة » کتاب چاپ شده ، شروح وحواشی براین کتاب را بشمارهای ۸۳ و۸۶ و۹۱ و۱۵۹ و۳۳۲ و۳۳۳ و۳۳۴ خطی ودرباب تفسیرچاپی بنام « انتصاف » ودرباب نحو بنام « تنزیل الایات » به‌بینید .

آغاز (الحمدلله الذی انزل القرآن کلاما مؤلفا منظما) انجام (انه هو الجواد الکریم الرؤف الرحیم) کاتب محمد بن عزالدین بن محمود کاتب - تاریخ تحریر ربیع الاول ۸۵۸ در بلدهٔ جرون - خط نسخ ۳۷ سطری - برك اول دارای یك سرلوح مذهب نفیس - آیات در متن بشنجرف وجزو ونصف الجزو درحاشیه بلاجورد واسامی سور درمتن بمرکب وخط درشت نوشته شده - دارای ۵۵۱ برك ، ومجدول بلاجورد وتحریر وطلا - نسخه رطوبت رسیده - اندازه ۲۶ در ۱۷ وقفی نائینی - « ۱۵۳۷ »

۳۵۸ کشاف

عربی ، مکرر پیش - آغاز (الحمدلله الذی انزل القرآن کلاما مؤلفا منظما) انجام « انه هو الجواد الکریم الرؤف الرحیم » خط نسخ ۳۱ سطری - برك آخر بخط نستعلیق وتازه

(۱) بغیة الوعاة ص ۳۸۸ - وفیات الاعیان ج ۲ - روضات الجنات

نوشته‌شده ـ برگ اول نسخه وهم‌برگ اول‌سورهٔ مریم دارای سرلوح مذهب ونفیس است . اسامی سور وعناوین بشنجرف نوشته‌شده ـ دارای ۴۲۸ برگ . ومجدول بلاجورد وشنجرف و تحریر وطلا ـ نسخه موریانه‌خورده ـ اندازه ۳۸ در۲۳ وقفی‌نائینی « ۱۵۳۶۰ »

۳۵۹ کشف الایات

عربی ـ مکررشمارهٔ ۱۷۸ ـ مؤلف: منشی‌الممالک محمد رضا بن‌عبد الحسین‌نصیری طوسی ـ در امل الامل از مؤلف بامیر کبیر سید محمد رضا حسینی منشی الممالک تعبیرشده واورا بجملهٔ عالم فاضل معاصر محدث جلیل القدر ستوده وهم آورده که در اصفهان‌ساکن‌است. ازینرو مؤلف درجمادی الثانی ۱۰۹۷ که تاریخ ختم امل الامل است یا در این‌حدود زنده‌بوده. این کتاب در امل الامل بکلمهٔ : «عجیب» توصیف شده .دردیباچه شرح‌وطرز کتاب وچگونگی وراه یافتن آیات ومفتاح پیدا کردن کلمات‌را چنین ذکرنموده : « وطریق پیدا کردن‌آیات از این‌کتاب آنستکه نظر کنند باصل کلمهٔ مقصوده که مأخذ اشتقاق است و اول آنرا از کتاب وآخر آنرا ازباب درمیان کلماتیکه جلی نوشته‌شده بملاحظهٔ ترتیب حروف از اول تا آخر تفحص نمایند و اگر آن کلمه مکرر باشد تمیز آنرا که کلمه یاحرف ما بعد است درمیان کلمات وحروف که خفی نوشته شده بملاحظهٔ ترتیب مذکور تفحص کنند چون پیدا شد سرخی را ملاحظه نمایند که بعد از اسم سوره عدد پیش از کلمهٔ من دال‌است برعدد آیات وعدد بعداز آن برعدد عشرها یعنی آیهٔ چندم‌ازعشرچندم ازفلان‌سوره وجهت عدم‌اشتباه درهنگام تفحص فرق نهادیم میانه هردونوع از کلام باینکه اول هر نوع را بطلاء جلی نوشتیم و درهر کتاب آنچه ناقص واوی ویائی بود درباب واو وباء آوردیم وتمیز بقدر احتیاج نوشته‌شد تا آنکه باسم وفعل‌دیگر رسد آنکه‌آنرا درموضع خود پیدا باید کرد وآنچه باول کلمه مقصوده‌در کتابت متصل‌بود مثل فاوالف ولام‌آنرا جداکرده‌در ترتیب‌منظورداشتیم‌ودرآیات‌طریق‌سجاوندی وروایت حفص ازقرآئت عاصم اعتبار کرده اعراب را اعتبار ننمودیم‌چنانچه آخر بفتح‌خاوبکسر آن‌دریك مقام‌نوشته‌شده‌وحروف مشدده دو حروف‌اعتبارشد وآنچه‌برخلاف رسم‌الخط باالف خوانده میشدالف‌اعتبار کرده‌شدمثل‌لکن که الف‌بعدازلام‌وانتی که الف بعد ازتامنظور داشته شدوالف‌برهمزهٔ که‌برب‌الای‌واو باشد وآن‌برهمزه‌یاالفی که بر بالای‌یاباشد مقدم‌داشته‌شد وهر دو کلمه که بکثرت استعمال یك کلمه شده یکی اعتبار کرده شد مثل احد عشر واسرائیل ومدطلا برسر کلمهٔ که اولا ازهر نوع درقرآن مذکورشده کشیده شد » ـ مؤلف این کتاب را بشاه سلیمان صفوی اهدآءنموده . تاریخ ختم تالیف سال ۱۰۹۷ است . کتاب دارای یك دیباچهٔ‌فارسی ویك‌دیباچهٔ عربی است وترسیم آن از مواضعیکه باید بطلا وجوهر سرخ نوشته‌شود بهمان نحوی است که مؤلف مقرر داشته .

آغاز دیباچهٔ فارسی : (سپس سپاس دادار جهاندار ونگارش نیایش داور آفریدگار) آغاز دیباچهٔ عربی (کشفت نقاب عذار عذراء المقال باسم الله الکبیر المتعال) انجام (آل عمران ۱۰ من ۵ صف ٦ من ا) کاتب محمد رضا بن درویش محمد شهمرزادی- تاریخ تحریر ۲۳ شوال ۱۰۹۹ - خط نستعلیق ۱۵ سطری ، باطلا ومرکب وشنجرف ولاجورد نوشته شده - برگ اول دارای یك سرلوح زمینه طلای ساده وبرگ سوم دارای یك سرلوح مذهب ومرصع نفیس - دارای ۴۲۶ برگ ، ومجدول بتحریر وطلا - اندازه ۲۴در۱۵ وقفی نائینی « ۳۸۵ »

۳٦۰ کشف الایات

عربی ، مکرر پیش - این نسخه دیباچهٔ فارسی را ندارد .

آغاز « کشفت قناع عذار عذراء » انجام « آل عمران ۱۰ من ۵ صف ٦ من ا » این نسخه را کاتب مطابق دستور مؤلف ننوشته وفقط کلمات را باشنجرف وبقیه را بامرکب نوشته است - خط نستعلیق ۱۸سطری- دارای ۴۱۴ برگ ، نسخه رطوبت رسیده - اندازه ۱۹ در۱۳ وقفی حاج علی اصغر قزوینی بسال ۱۰۹۲ « ۱۵۳۹ »

۳٦۱ کنز الدقایق وبحرا لغرآئب

عربی- مکرر شمارهٔ ۱۵۰ خطی ، مفسر : مولانا میرزا محمد مشهدی طوسی فرزند مولانا محمد رضا بن مولانا اسمعیل بن جمال الدین قمی از اعلام نیمهٔ یکم سدهٔ ۱۲ درامل الامل (ص ٦۴) از مولانا بفاضل معاصر تعبیر شده لیك ازین کتاب نامی نبرده - روضات الجنات«ص ٦۵۸» آورده که دورنیست مولانا از شاگردان فیض کاشانی باشد - الذریعه « ج ۱ ص ۱۵۴ » از جمله اجازاتی که از علامهٔ مجلسی یاد کرده تقریظش را براین تفسیر آورده که تاریخ آن روز غدیر ۱۱۰۲ بوده ، ازینرو شاید بتوان حدس زد که تاریخ فراغت مفسر از تألیف اینکتاب دربن حدود بوده - در منتخب التواریخ آمده که مفسر ازشاگردان مجلسی وآرامگاهش در اصفهان است. کتاب تفسیریست باخبار مأثور ازخاندان عصمت ع وبیان ربط آیات ووجوه اعراب وقرا آت وحل مشکلات الفاظ را هم نموده وبر ۴ جلد مرتب شده است. بروایت روضات الجنات این تفسیر حاوی ۱۲۰۰۰۰ بیت است که بر چهار جلد ترتیب داده شده ، این نسخه جلد چهارم است . از سورهٔ مبارکهٔ یس تا آخر قرآن را دارد . نسخهٔ که بشمارهٔ ۱۵۰ است شامل تفسیر سورهٔ بنی اسرائیل است .

آغاز پس از دیباچهٔ مختصر (سورهٔ یس وتدعی المعمة تعم صاحبها خیرالدارین والدافعه تدفع عنه کل سوء) انجام « قال هذه الامة جمع القرآن الاوصی محمد صلی الله علیه وآله واهل بیته الطاهرین المعصومین » این نسخه درهمدان برای شاهزادهٔ خانلر میرزا احتشام الدوله

نوشته‌شده - تاریخ تحریر دوشنبه ۱۵ ربیع الاول ۱۲۶۴ است ، خط نسخ ۲۴سطری - اسامی سور بشنجرف نوشته‌شده - دارای ۳۶۵ برگ ، اندازه ۲۹ در۱۹ وقفی‌نائینی «۱۰۴۱»

کنزالعرفان فی‌فقه القرآن

به‌بینید آیات الاحکام شمارهٔ ۲۳۱ را

کشف المعاد

درباب حکمت خطی شمارهٔ ۹۴۴ را به‌بینید .

۳۶۲ کنزالفوآئد ودامغ المعاند

عربی . مؤلف این کتاب بمنصوص در صورت خط مؤلف که در پشت صفحهٔ آخر کتاب نوشته‌شده : علم بن‌سیف بن منصور است وآورده است که این کتاب ملخص است از کتابی درتأویل آیات وارده درشان خاندان عصمت‌ع وتاریخ ختم تألیف این کتاب بسال ۹۳۷ درنجف بوده . این کتاب باکتاب تأویل الایات الظاهره شمارهٔ ۲۵۹ تا اندازهٔ که مقابله شد فرقی میانه‌این دودیده نشد - توضیح بیشترراجع باین کتاب را ضمن گفتار دراطراف کتاب تاویل الایات به‌بینید . آغاز (ان احسن ما توج به همام الفاظ الکلمات) انجام (وسلم تسلیما کثیرا کثیرا برحمتک یا ارحم الراحمین) کاتب محمد زمان حسین صراف رامهرمزی - تاریخ تحریر آدینهٔ ۱۲ شوال ۱۰۷۴ - خط‌نسخ ۲۳سطری - نسخه رطوبت‌رسیده . دارای ۲۴۲ برگ - اندازه ۲۴ در۱۴ وقفی‌نائینی «۱۵۴۴»

۳۶۳ کنزالفوآئد

عربی . مکرر پیش . اول نسخه افتاده - درحاشیه برگ آخر نسخه مرقوم است : « علم بن سیف بن‌منصور غفرالله له ولکافة المؤمنین والمؤمنات انه ارحم‌الراحمین وعلی کلشیئی قدیر وبالاجابة جدیر »

آغاز موجود (مادجالیل مار واضاء صبح وانار) انجام (اقروا بفضل المصطفی‌ثم اله) کاتب عبد الواحد بن حاجی ربهان حویزاوی . تاریخ تحریر ۱۰۵۳ دراصفهان . خط نسخ ۱۲سطری - دارای ۴۵۸ برگ ، اندازه ۱۸در۱۲ خریداری‌آستان‌قدس درآذر۱۳۲۲«۶۵۰۵»

(حرف م)

۳۶۴ مجمع البحار

فارسی - مفسر: مظفرعلیشاه میرزا محمدتقی کرمانی . اینکتاب منثور بحرالاسرار مفسر است که در تأویل وتفسیر عرفانی سورهٔ مبارکهٔ فاتحة‌الکتاب‌است . ومرتب بریکمقدمه

ودومقصد وخاتمه: مقدمه درشرح امهات بحار وجود. مقصد ۱ در بیان کیفیت انشعاب بحور ده گانه ۲ درتقسیم بحرالاکوان کرة اخری بسوی بحر کون تفصیلی وکون اجمالی و بیان کیفیت انشعاب بحور شش گانه اکوانی الخ ـ خاتمه درشرح حدیث انا النقطة تحت الباء

آغاز (الحمدلله رب العالمین الرحمن الرحیم مالك یوم الدین والصلوة علی من اتاه الله سبعا من المثانی والقران العظیم) انجام «غیرالمغضوب علیهم ولاالضالین والحمدلله رب العالمین وبه نستعین » تاریخ تحریر ۱۵ شعبان ۱۲۶۸ درتهران ـ خط شکسته ونستعلیق ۱۶۵ سطری . کاتب عناوین مطالب را ننوشته ـ دارای ۸۰ برك . اندازه ۲۲ در۱۳ وقفی نائینی « ۸۷۴ »

۳۶۵ مجمع البیان لعلوم القرآن ج ۱

عربی . مکرر شماره ۱۹۱ مفسر: شیخ ابوعلی طبرسی ـ کتاب تفسیری است جامع و ممتاز وحاوی فنون وجهات لغوی واعراب وقرآئت واسباب نزول ومعانی وتأویلات واحتجاجات وقصص وغیرها است ومصدر است بمقدمهٔ حاوی ۷ فن درمطالب مقدماتی تفسیر ومرتب است بر ده جزء . مؤلف در سن زیاده بر ۶۰ بعنایت و توجه امیر ابی منصور محمد بن یحیی بن هبة الله حسینی بتألیف این تفسیر شروع نموده ودر پنجشنبه نیمهٔ ذیقعده ۵۳۶ از تألیف آن فارغ شده ـ (مختصر این کتاب را بشمارهٔ ۱۹۸ ببینید) کتاب چاپ شده . این مجلد حاوی پنج جزء اول است . ازاول قرآن تا آخر سورهٔ مبارکهٔ یوسف را دارد .

آغاز (الحمد لله الذی ارتفعت عن مطارح الفکر جلالته) انجام (لانهم المنتفعون دون غیرهم) کاتب علی بن حسن کرمانی . تاریخ تحریر سلخ ربیع الاول ۹۵۳ ـ خط نستعلیق ۳۰ سطری ـ آیات بخط نسخ وبا شنجرف وعناوین واقوال باطلا ولاجورد وسیلو نوشته شده . در اول هر جزوی یك سرلوح مذهب ومرصع است و دو برك اول هر جزء حاشیهٔ آن گل و بوته وبین سطور آن طلا اندازی ونام جزو وکتاب درزمینهٔ طلا باسفیداب نوشته شده ومجموعا پنج سرلوح دارد وازحیث خط وتذهیب ممتاز ونفیس است . دارای ۶۱۰ برك ومجدول بتحریر ولاجورد وطلا بدوجدول ونسخه رطوبت رسیده ـ اندازه ۲۷ در۱۶ وقفی نائینی « ۱۵۴۷ »

۳۶۶ مجمع البیان ج ۲

عربی ـ مکرر پیش ـ این جلد مشتمل بر پنج جزء دوم وازسورهٔ رعد است تا آخر قرآن .

آغاز بعد از بسمله: (سورة الرعد مکیة کلها عن ابن عباس) انجام (نبیك صلواتك علیه وآله یوم الزلفی انك ولی الانعام) کاتب طالعی یزدی . تاریخ کتابت ۹۶۷ دراحمدنگر خط نستعلیق ۳۱ سطری . . دارای پنج سرلوح . مشخصات دیگر ازسرلوح وجدول و عناوین مانند شمارهٔ پیش دارای ۵۶۱ برك . نسخه رطوبت رسیده ـ اندازه ۲۷ در ۱۶ وقفی نائینی « ۱۵۴۸ »

۳۶۷ مجمع البیان ج ۲

عربی ، مکرر پیش: این نسخه از اول سورهٔ مبارکهٔ رعد تا اوائل سورهٔ مبارکهٔ سبا را دارد.

آغاز (سورة الرعد مکیه کلها عن ابن عباس وعطا) انجام موجود (و کمال قدرته فقال) خط نسخ ۲۱ و ۲۲ سطری ـ آیات بشنجرف و نه برگ اول بخط تازه نوشته شده ـ نسخه رطوبت رسیده دارای ۴۵۰ برگ ، اندازه ۲۵ در ۱۶ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ (۶۱۵۰)

۳۶۸ مجمع البیان ج ۲

عربی ـ مکرر پیش ـ این جلد از اول سورهٔ مبارکهٔ سبا تا آخر قرآن را دارد .

آغاز بعد از بسمله (الحمدلله الذی له ما فی السموات) (صلواتك علیه و آله یوم الزلفی انك ولی الانعام) خط نسخ ۲۲ سطری ـ آیات و عناوین بشنجرف نوشته شده ـ نسخه رطوبت رسیده ـ دارای ۴۴۷ برگ ، اندازه ۲۶ در ۱۷ خریداری آستان قدس دراسفند ۱۳۱۸ «۶۱۵۱»

۳۶۹ مجمع البیان

عربی ، مکرر پیش . این جلد شامل ۶ جزء از کتاب است و از اول تا آخر تفسیر سورهٔ مبارکهٔ مریم را دارد . از اوائل تفسیر آیهٔ ۲۳ : « وبشر الذین آمنوا » تا قدری از تفسیر آیهٔ ۸۰ از سورهٔ بقره از نسخه سقط شده است .

آغاز (الحمدلله الذی ارتفعت من مطارح الفکر جلالته) انجام (لایبقی منهم عین ولا اثر) کاتب رضوان ـ خط نسخ ۲۹ سطری ـ اقوال و عناوین بشنجرف نوشته . نسخه رطوبت رسیده وبعضی از برگها بصحافی رفته ـ دارای ۶۳۰ برگ ، اندازه ۳۹ در ۲۷ وقفی خواجکی ابوالقاسم بسال ۱۰۵۷ « « ۱۵۴۵ »

۳۷۰ مجمع البیان ج ۲

عربی ، مکرر پیش . این نسخه از اول سورهٔ مبارکهٔ مریم تا آخر سورهٔ مبارکهٔ والصافات را دارد .

آغاز (سورة مریم علیها السلام هی مکیة بالاجماع) انجام (وسلام علی المرسلین والحمدلله رب العالمین) خط نسخ ۲۲ سطری ـ اقوال وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۳۹۰ برگ . اندازه ۲۵ در ۱۹ وقفی نائینی « ۱۵۴۹ »

۳۷۱ مجمع البیان ـ ج ۱ و ۲

عربی ، مکرر پیش ـ این مجلد دورهٔ کامل است

آغاز (الحمدلله الذی ارتفعت عن مطارح الفکر جلالته) انجام (صلواتك علیه و آله یوم الزلفا انك ولی الانعام) تاریخ تحریر که در آخر جزو ۳ و ۵ تصریح شده سال ۱۰۷۹ است

است . خط نستعلیق ۲۱ سطری — آیات بخط نسخ نوشته‌شده ومشتمل بر پنج سرلوح مذهب و مرصع نفیس ودارای ۶۷۴ برگ — ومجدول بتحریر وطلا بسه جدول — اندازه . ۳ در ۱۹ — وقفی‌نائینی « ۱۴۴۶ »

۳۷۲ مرآت الانوار ومشکوة الاسرار

عربی — مفسر : شیخ ابوالحسن بن مولانا محمد طاهر بن عبدالحمید بن موسی بن علی بن محتوق بن عبدالحمید فتونی نباطی‌عاملی اصفهانی نجفی متولد در اصفهان متوفای حدود. ۱۱۴۰(۱)»یا۱۱۳۸ (۲) درنجف . مفسر خواهر زادهٔ امیر محمد صالح خاتون آبادی — « داماد مجلسی دوم » وجد مادری صاحب جواهر الکلام است . درجواهر الکلام در مسئلهٔ جواز استنابه در استخاره وهم درمسئلهٔ اول ازمسائل احکام رضاع‌ازمؤلف‌این کتاب‌بعنوان«قال جدی ملا ابوالحسن — وجدی الفاضل المتبحر الاخوند ملا ابو الحسن‌الشریف فی‌رسالةالرضاعیه نقل قول فرموده.مفسر ازشاگردان مجلسی است. روایت میکند ازحال خود وهم ازفیض کاشانی ومحقق خوانساری وسید جزایری وشیخ حر عاملی وخود ازمشایخ حدیث است (۳) — اسلوب این تفسیر بر بیان بطون وتفسیر وتأویل آیات نازله درمناقب خاندان عصمت‌علیهم‌السلام ومثالب دشمنانشان است باخبار وارده بطرق‌امامیه. آیاتیکه نص خاصی در تفسیر و شأن نزول آن وارد نشده ازاخبارمطلقه استنباط تفسیرآنهارا کرده . قرآآت وارده ازائمه‌علیهم‌السلام راذکر نموده.لیکن‌تمام عبارات اخبار وهم اسانید آنهارا ذکر نکرده . مآ ثور خامهٔ مفسر تا اواسط سورهٔ بقره است — این‌تفسیر درتهران چاپ‌شده. محدث نوری درمستدرك الوسائل (ج ۳ ص ۳۸۵) آورده : که نسخهٔ اصلی این تفسیر درکتابخانهٔ صاحب جواهر الکلام بوده ومن ازآن نسخهٔ برداشتم و نسخهٔ من برای چاپ کتاب گرفته‌شد. بانی طبع این کتاب (۴) پیش ازختم طبع کتاب‌فوت کرد و دیگری اتمام طبع این کتاب را نمود . بانی دوم مؤلف این کتاب راغلطا بنام شیخ عبداللطیف کازرونی نجفی‌ضبط و باین‌سرقت کتابتی‌نشرداد. این نسخه قسمت مقدمهٔ کتاب ودر حدود ۲۰۰۰ بیت است ومرتب است برسه مقدمه وهرمقدمه درعناوین مقالات وهرمقاله شامل فصولی است —

آغاز (الحمدلله الذی کشف لنا استار اسرار النبوه والرساله بمعجزات القرآن ولو کره المشرکون) انجام (والحدیث طویل یکفی ههنا ماذکرناه ولیکن هذا آخر ما اردنا ایراده فی مقدمات تفسیرنا ونشرع بعد هذا فی اصل التفسیر) خط نسخ ۱۹ سطری — عناوین بشنجرف نوشته‌شده — دارای ۳۸۱ برگ — اندازه ۲۷ در۱۵ وقفی‌نائینی «۱۵۵۵»

---

(۱) فیض القدسی (۲) الذریعه ج ۱ ص ۱۴۹ (۳) روضات الجنات ص ۶۵۸ لؤلؤة البحرین
(۴) شاهزاده معز الدوله بهرام میرزا

۳۷۳ مرآت العارفین فی ملتمس زین العابدین

عربی، مختصری است عرفانی در تفسیر و تأویل سورهٔ مبارکهٔ فاتحة الکتاب که چاپ هم شده. در دیباچه آمده: «فانی اجبت سؤالك ایها الولد الصالح لما سالتنی ان اثبت وارقم لك فی هذا المختصر شیئا مما قدرالله لی فی تحقیق فاتحة الکتاب التی هی ام الکتاب بلسان خاصة و سمیته بمرآت العارفین فی ملتمس زین العابدین» چنین برمیاید که پرسنده قرین العابدین نام داشته. در نسخهٔ چاپی بغلط بحضرت امام حسین ؏ نسبت داده شده.

آغاز (الحمد لله الذی اخرج من النون ما ادرج فی القلم) انجام (وهو حسبنا ونعم الو کیل) تاریخ تحریر رمضان ۱۲۵۵ خط نسخ ۲۴ سطری که بطور چلیپا نوشته شده. دارای ۶ برگ، اندازه ۲۱ در ۱۰ خریداری آستانقدس در اسفند ۱۳۱۸ « ۶۱۵۲ »

۳۷۴ مرآت العارفین

عربی، مکرر پیش آغاز (الحمدلله الذی اخرج من النون) انجام (وهو یهدی السبیل والحمدلله رب العالمین) خط نسخ ۲۱ سطری ـ دارای دوائری که با شنجرف رسم شده، دارای ۶ برگ. اندازه ۲۹ در ۲۰ وقفی نادرشاه « ۱۴۵۲ »

۳۷۵ مصباح المفسرین

عربی ـ مفسر: سید ابوالحسن محمد بن محمد حسینی شیروانی در ۱۳۰۱ از شیروان بمشهد آمده ـ کتاب تفسیر آیهٔ مبارکهٔ نور است باخبار و مشرب عرفانی و آنرا بفرمانفرمای خراسان آصف الدولهٔ شیرازی اهدآء کرده ـ کتاب را در دیباچه بنام مصباح المفسرین و در پایان بمناسبت ومطابقت بامادهٔ تاریخ فراغ از تالیف قرة عین المفسرین نامیده است.

آغاز « الحمدلله الذی جعل آیة النور مشکوة لهدایته ومصباحا لمعرفته سره وآیته » انجام (راجیا ان تکون هی مصباحی وقرة عینی فی یوم الدین والحمد ثم الحمدلله رب العالمین) خط نسخ ۱۲ سطری ـ آیات باخط درشت ومرکب وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۳۱ برگ کاغذ نسخه برنگهای آبی وسفید وسبز وقرمز و کبود است. اندازه ۲۱ در ۱۳ وقفی نائینی « ۱۵۵۱ »

۳۷۶ مظهر التبیان فی ترجمة الاتقان ـ ج ۱

فارسی ـ مترجم: سید علی اکبر بن مرتضی طباطبائی یزدی مدرس مدرسهٔ منصوریه شیراز، در تاریخ تحریر کتاب در قید حیات بوده و در فارسنامهٔ « ج ۱ ص ۹۷ » ستایش شده ـ کتاب ترجمهٔ کتاب اتقان سیوطی است که بخواهش فرمانفرمای فارس شاهزاده حاج معتمد الدوله فرهاد میرزا تالیف نموده.

آغاز « الحمدلله الحنان المنان الذی خلق الانسان علمه البیان والتبیان » انجام ـ « ووصول نسیمی ازجهت تلطف وتعطف ومرحمتش عماقریب جلد ثانی این کتاب هم با تمام خواهد رسید وعلی التوکل ومنه التأیید والحمدلله اولا وآخرا » تاریخ تحریر محرم ۱۲۹۸ خط نسخ ۳۳ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ـ روی سطور آیات خط شنجرفی کشیده شده ، دارای ۱۸۷ برگ ، اندازه ۳۵ در ۲۲ وقفی حاج قائم‌مقام «۱۵۵۲»

۳۷۷ معارج السؤل ومدارج المأمول

عربی ، مکررشمارهٔ ۲۱۵ مفسر: کمال الدین حسن بن محمد بن حسن استرابادی نجفی ، کتاب فقه القرآن ودرتفسیر آیات وارده در احکام وفروع است که در آن اخبارواقوال را هم ذکر نموده وازعیون التفاسیر تألیفش استخراج کرده ـ درمستدرک الوسائل (ج۳ ص۴۰۵) آمده که این کتاب علی الظاهر بهترین تالیفی است در زمینهٔ خودش . تاریخ ختم تألیف ۸۹۱ است . در آخر نسخه ۲۱۵ تاریخ فراغت ازتألیف در عصرشنبه ۱۸ جمادی الثانی ۸۹۱ تعیین گردیده . واقف آن نسخه بخط خودش نوشته که مفسر مدفون درتون است . از کتاب برمی آید که مفسر شاگرد فاضل مقداد بوده . بالجمله بیش ازین ترجمه مفسر بنظر نرسیده . کتاب مرتب است بریکمقدمه دربیان فوائد مقدماتی اصولی ومنطقی وابواب فقه (ازباب تعبیر بکتاب نموده) وخاتمه ـ اندکی ازآخر نسخه افتاده .

آغاز (الحمدلله الذی ادار رحی نظام العالم بهبوب ریاح احکام الشریعة المصطفویه) انجام موجود (فمن اعطی من جهة اخیه القاتل او ابدل دم) خطنستعلیق ۳۲ سطری ـ آیات وعناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۲۱۷ برگ ، نسخه رطوبت رسیده ـ اندازه ۳۳ در ۲۰ وقفی نائینی « ۱۵۵۳ »

مفاتیح الغیب

بشمارهٔ ۱۰۱۹ حکمت خطی بنگرید .

۳۷۸ مفردات القرآن

عربی ، مکررشمارهٔ ۲۱۹ ـ مؤلف: ابوالقاسم حسین بن محمدبن مفضل اصفهانی متوفای ۵۰۲ کتاب فرهنگ کلمات مفردهٔ قرآن است با استدلال باشعار فصحاء ومرتب است به ترتیب حروف تهجی وچاپ شده . نسخه تا آخر حرف (ص) را دارد .

آغاز (الحمدلله رب العالمین وصلوة « کذا » علی نبیه محمد وآله اجمعین قال الشیخ العالم) انجام موجوده (والشوکة التی یقابل بها الدیك صیصیة) خط نسخ ۲۰ سطری ـ عناوین بشنجرف نوشته شده ـ دارای ۱۶۲ برگ ، اندازه ۲۳ در ۱۴ وقفی نائینی «۱۵۵۴»

مقاله درتفسیر آیهٔ نور

منسوب بملا میرزاجان باغنوی . این مقاله ضمیمهٔ شمارهٔ ۳۰۰ حکمت خطی است .

۳۷۹ مناظر الانوار ومظاهر الاسرار - ج ۱

عربی، مفسر: سید محمد تقی بن امیر مؤمن حسینی - پنداشته میشود که مفسر همان صاحب کتاب نهایة التحریر باشد که ترجمه اش درباب حکمت گذشت. کتاب تفسیر وجیز وروانی است بمشرب عرفانی واخلاقی - این جلد تا آیهٔ ۲۹ ازسورهٔ بقره: « هوالذی خلق لکم مافی الارض جمیعا ثم استوی الخ » را دارد نسخه در روزگار مفسر نوشته شده -

آغاز « الله احمد بمنه علی بسط فنون فواضله وایاه اشکر بمونه علی نشر نوامی نوائله حمدا یجمع جمیع المحامد » انجام (وذلک ذریعة الی تعلیل خلق العالم الاصلح والالیق) تاریخ تحریر صفر ۱۲۴۱ خط نسخ ۱۹ سطری - دارای ۱۳۹ برگ. اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی میر سید علیخان طبیب بسال ۱۲۷۳ « ۱۵۵۶ »

۳۸۰ منهج الصادقین فی الزام المخالفین

فارسی - مفسر: ملا فتح الله بن مولانا شکرالله کاشانی شریف متوفای ۹۸۸ شاگرد مفسر زواری معروف. ازاعلام جامع روزگار خود است. کتاب تفسیری است روان ودرآن حجج هر طایفه از آیات ونکات عربیهٔ آنرا متعرض شده وآنرا بر پنج جلد مرتب داشته و زیاده بر ۱۷۰۰۰۰ بیت است (خلاصهٔ این تفسیر رابشمارهٔ ۱۱۹ ببینید) این نسخه جلد ۴ و ازتفسیر سورهٔ حضرت مریم تا اواخر سورهٔ فرقانرا دارد. تاریخ ختم تألیف این جلد ۲۸ محرم ۹۸۲ است. نسخه که بشمارهٔ ۳۱۳ است ازسورهٔ نساء تا آخر سورهٔ انفال را حاوی است.

آغاز (سورة مریم علیها السلام مکی است باجماع امت و نودو هشت آیت است بعدد عراقی) آخر نسخه افتاده. انجام موجود (واصابت بلاومصیبت حق تعالی) خط نستعلیق ۱۸ سطری ۰ برگ اول دارای سرلوح مذهب نفیس - آیات بخط نسخ وشنجرف نوشته شده ۰ دارای ۳۲۲ برگ ومجدول بلاجورد وشنجرف وتحریر وطلا اندازه ۲۴ در ۱۸ بوسیلهٔ منتجب الدین در خرداد ۱۳۰۹ بکتابخانه تسلیم شد. « ۱۵۵۷ »

۳۸۱ منهج الصادقین

فارسی. مکرر پیش - این نسخه ازاواخر سورهٔ فرقان تا آخر سورهٔ فاطر رادارد.

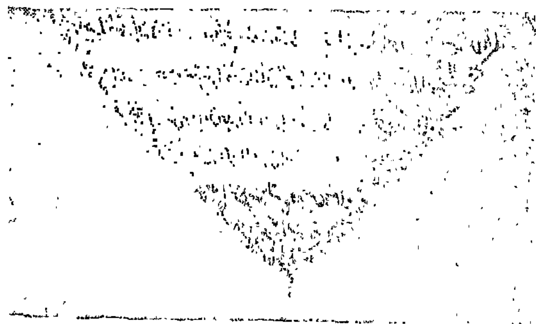
اول نسخه افتاده - آغاز موجود « کشف آن نمیکرد ازشما » انجام « وهریک را فراخور ..... وپاداش دهد والله اعلم بالصواب » نسخه مصحح ومقابله شده است - تاریخ تحریر محرم ۹۸۳ خط نستعلیق ۱۸ سطری. آیات بخط نسخ وشنجرف نوشته شد - دارای ۳۰۸ برگ و مجدول بلاجورد وشنجرف وتحریر وطلا درشمارهٔ پیش تاریخ تحریر نوشته نشده ولی بطور قطع نویسندهٔ هردوجلد یکنفر است وآن جلدم درسدو تاریخ مذکور نوشته شده است. اندازه ۲۴ در ۱۸ بوسیلهٔ منتجب الدین درخرداد ۱۳۰۹ تسلیم کتابخانه شده. « ۱۵۵۸ »

صورت دستخط ملافتح الله کاشانی (ترجمه‌اشرا درصفحهٔ ٤٥٦ به‌بینید) منقول از کتاب شرح اثبات واجب شمارهٔ ۷۶۳ حکمت خطی.

صورت دستخط شیخ بهائی (ترجمه اشرا درصفحهٔ ۴۳۳ به بینید) منقول از پشت جلد کتاب (اکر) شمارهٔ ۵ ریاضی.

صورت دستخط سید هاشم بحرانی (ترجمه اشرا در صفحهٔ ٤٦١ به بینید) منقول از کتاب (بیان) شمارهٔ ۴۵ فقه خطی.

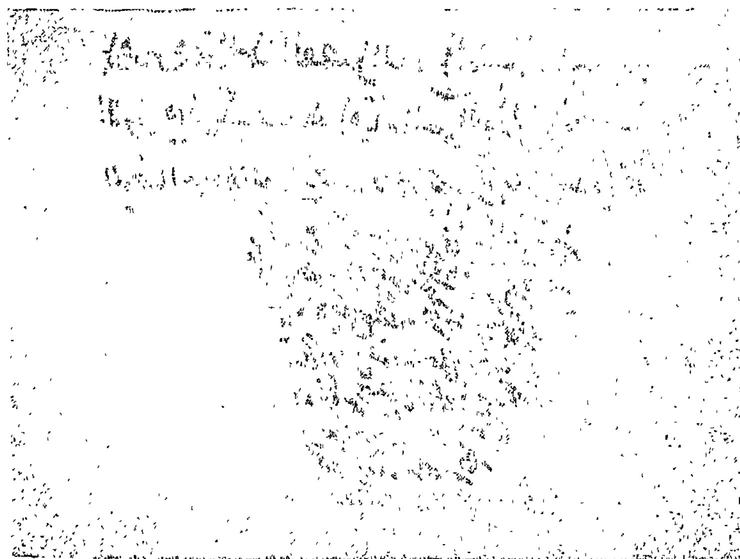
ختم شیر و اوراق بابا و شہباز کا آغاز (مینیچر ۲۵۳ صفحات الف تا ج) ... صفحہ ۳۲۷

(ب ج ا) پانچ سطر شعر کا آغاز (مینیچر ۴۴۴ صفحات الف تا ج) ... صفحہ ۵

ختم صفحہ (نمایاں) مبارک کا آغاز (مینیچر ۱۳۵ صفحات ...) ... صفحہ ۵۴

۳۸۲ مواهب علیه

فارسی- مکرر شمارهٔ ۱۸۴ مفسر: کمال‌الدین حسین کاشفی. مؤلف این تفسیررا پس از کتاب جواهر التفسیر تألیف کرده وبنام وزیر علیشیر نوائی معنون داشته.

آغاز تألیف این کتاب درغرهٔ محرم ۸۹۷ بوده ودر دوم شوال ۸۹۹ اختتام یافته. اسلوب این تفسیر چنین است که دردیباچهٔ کتاب ذکر شده: «عجالتا الوقت را ترجمهٔ مبرا از تکلیف ومعرا از اظهار فضیلت وخودنمائی رقمزدهٔ کلک بیان گردد» تا آنجا که‌میگوید: «ودرین ترجمه بعد ازملاحظه حذف واضمار وتخصیص وتعمیم وحقیقت ومجاز واضح وآیت بر وجهی که شامل بعضی ازوجوه تفسیری باشد مذکور خواهد شد وازاسباب نزول و قصص انبیاء علیهم الصلوة والسلام آنچه اصح واشهراست بطریق خیر سمت ذکر خواهد یافت وبرخی از سخنان ارباب تحقیق درمحلش صورت تلقین خواهد پذیرفت وچون قرائت جایز التلاوت بسیار است و اختلاف قرآء درحروف والفاظ بیشمار دراین اوراق کلمات قرآنی بروایت بکر از امام عاصم که قرائت او در بلاد خراسان صفت اشتهار ورتبهٔ اعتبار دارد ثبت میگردد وبهر کلمه که‌حفص‌را با او مخالفت است ومعنی آن سخن بسبب آن‌خلاف تغییرمی یابد اشارتی میرود (ترجمهٔ‌ترکی اینکتاب را در باب تفسیر چاپی بنام مواکب ببینید). این نسخه ازاول تاآخرسورهٔ کهف‌رادارد.

آغاز (بعداز تمهید قواعد محامد الهی وتأسیس مبانی ثناخوانی) انجام (وبعدد کل حروف الفا الفا وصل علی جمیع الانبیاء والمرسلین والحمدلله رب العالمین) خط نستعلیق ۲۵ سطری- آیات بخط نسخ. اسامی سور وعناوین بشنجرف نوشته شده- دارای ۲۷۰ برگ ومجدول بشنجرف- اندازه ۳۱ در۲۰ وقفی‌نائینی «۱۵۵۹»

(حرف ن)

۳۸۳ ناسخ التفاسیر

فارسی- مفسر: سید محمد عصار- رویهٔ مفسر چنین است که نخست خلاصهٔ ترجمهٔ آیات را بیان‌نموده پس ازآن بذکرتناسب سوروآیات ونکات مستفادهٔ ازآیات پرداخته وبفوائد اعرابی وقرائتی کمتر متعرض شده‌است. موجودی ازین‌تفسیر ازسورهٔ فاتحه تا آیهٔ ۶ ازسورهٔ مبارکهٔ‌زمر: «ان الله لایهدی من هو کاذب کفار» است. ظاهراً مأثور خامهٔ مفسر بیش از این نباشد. مؤلف درغرهٔ رجب۱۳۵۱ شروع‌بتألیف‌این کتاب نموده و در اواخر ۱۳۵۵ از تألیف این جلد فراغت یافته. نسخه مسوده بخط‌دستی مفسر است.

آغاز (الحمدلله الذی لاشبیه له و لانظیر وصلی الله علی نبیه البشیر النذیر وعلی اهل بیته) انجام (برای آنکه برهان حسی مسئله را ثابت نماید پس فرمود ان الله لایهدی من‌هو

کاتب گفار) خط نستعلیق مختلف السطر – کاغذ نسخه قرمز و آبی وزرد – دارای ۴۸۱ برگ .
اندازه ۲۷ در ۱۹ وقفی مفسر در ۱۳۱۵ خورشیدی (۱۵۶۰)

۳۸۴ ناسخ ومنسوخ

عربی . مکرر شمارهٔ ۲۲۴ . مؤلف: ابوالقاسم هبة الله بن سلامة بن نصر بن علی مقری مفسر نحوی بغدادی متوفای رجب ۴۱۰ شاگرد ابوبکر بن مالك قطیعی . از اعلام مفسرین وادباء وازدیده نابینا بوده (۱) کتاب در بیان آیات ناسخ ومنسوخ است که مستخرج از ۹۵ تفسیر است .

آغاز پس از ذکر اسناد وسلسلهٔ رواة کتاب (الحمدلله الذی هدانا لدینه وجعلنا من اهله وفضلنا بما علمنا من تنزیله) انجام (نسئل السلامة من الزیادة والنقصان والمنفعة من عنده والحمدلله کما هو اهله وصلی الله علی رسوله وآله وسلم تسلیماً کثیراً) کاتب محمد صالح یزدی – تاریخ تحریر ۵ ذیقعده ۱۰۴۹ خط نسخ ۱۰ سطری – عناوین بشنجرف نوشته شده – دارای ۳۹ برگ . اندازه ۱۹ در ۱۲ وقفی فهرستی « ۱۵۶۳ »

۳۸۵ ناسخ ومنسوخ

عربی . مؤلف از اعلام امامیه است که شناخته نشد . ازدیباچه برمی آید که مؤلف را تألیفی دیگر درتفسیر است که مطالب این کتاب را درآن مندرج داشته ومتعرض شده است – عناوین کتاب پس از دیباچه بشرح زیر است ؛ « باب من مقدمة ذلك العلم اعلم ان ا لنسخ هو زوال مثل الحکم الثابت الخ – فصل النسخ فی کلام العرب هو الرفع للشیئی وجاء الشرع بمایفرق العرب الخ – فصل اعلم ان النسخ یصح دخواله فی الاخبار الخ – فصل واعلم ان السورا لتی یدخلها النسخ والمنسوخ خمس وعشرون سورة الخ – فصل وقد ردالله علی من ابی ذلك الخ » . سپس شروع به بیان آیات ناسخه ومنسوخه ترتیب سور نموده .

آغاز (الحمدلله الذی لم ینسخ من آیة الا وقد اتی بخیر منها او مثلها والصلوة علی محمد وعترته المعصومین فی قولها وفعلها) انجام (وکذا المعوذتین واختلف فی نزولهما) کاتب زین العابدین بن حاج محمد رضا ارومی – تاریخ تحریر ۱۲۳۹ درکربلا . خط نسخ ۲۱ سطری – عناوین بشنجرف نوشته شده – دارای ۱۶ برگ . اندازه ۲۱ در ۱۵ وقفی نائینی « ۱۵۶۲ »

۳۸۶ ناسخ ومنسوخ

عربی – اول وآخر نسخه افتاده است . بهمین جهت مؤلف شناخته نشد – مینماید که مؤلف از اهل سنت وجماعت است . کتاب دربیان آیات ناسخه ومنسوخه است طبق ترتیب سور قرآنی . در پشت برگ اول نسخه بخط مغایر نوشته شده : « رسالة ناسخ ومنسوخ خط شیخ بهائی علیه الرحمه »

(۱) معجم الادباء ج ۷ ص ۲۴۳

لکن اسلوب خط میرساند که کتاب پیش از روزکار شیخ بهائی نوشته شده - نسخه بر مؤلف عرضه داشته وتصحیح شده است .

آغاز موجود (حتی یعطوا الجزیة عن یدوهم صاغرون ومنها ما کان اهل العقود علیه)
انجام موجود (سورة الطارق فیها من المنسوخ آیة واحدة وهی قوله تعالی) بخط نسخ ۹ سطری- عناوین بشنجرف نوشته شده، دارای ۷۰ برک، اندازه ۲۳ در ۱۷ وقفی نائینی «۱۵۶۱»

۳۸۷ نور الانوار ومصباح الاسرار

عربی - مفسر : رضی الدین محمد بن محمد تقی حسینی نجفی الاصل شیرازی منشأء اصفهانی مسکن (۱) از افاضل محدثین در نیمه ۱ سدهٔ ۱۲ هجری قمری، در تراجم موجوده شرح احوال مفسر دیده نشد . لیکن در اجازهٔ که مفسر برای ملا یحیی بن ملا نبی بجستانی در پشت کتاب جامع الاحکام (۲) نوشته عصر مفسر شناخته شد بمرقوم در آن اجازه اساتید ومشایخ مفسر شیخ عبد علی حویزی صاحب تفسیر نورالثقلین وشیخ حر عاملی (۳) وشیخ قاسم بن محمد کاظمی نجفی (۴) وشیخ صالح بن عبدالکریم بحرینی(۵)است، تاریخ اجازهٔ مذکور اوآخر رمضان ۱۱۰۷ است که اشتباها ۱۰۱۷ نوشته شده ، کتاب تفسیری است با خبار بحذف اسانید وشامل جهات قراآت وترکیبی است وآنرا چنین توصیف کرده : «فالتمس منی جماعة من الاخوان ان افسر لهم القرآن بطریق الموعظه والبیان ورایت ان ذلك لا یجوز بدون النص من الائمة الاعلام » تا آنجا که گفته : «فاردت ان اجمع کتابا یشتمل علی القراات و التراکیب واکثر الاقوال والتفاسیر وفوائد لم یطلع علیها الا النحاریر وماوصل الینا من کلام الائمة الاطهار» تاریخ تالیف کتاب دانسته نشد لیك از نامبردن مفسر این کتابرا در اجازه مذکور دانسته می شود که تالیف این کتاب پیش از ۱۱۰۷ است - این جلد تا آخر سوره بقره را دارد. گمان میرود نسخه در عصر مفسر نوشته شده باشد.

آغاز (الحمد لله الذی خلق الانسان فی احسن تقویم وارسل الیه الرسل لیهدیه الی الصراط المستقیم) انجام (کان الرجل اذا تعلم سورة البقرة جد فینا ای عظم) خط نسخ ۳۱ سطری، آیات بشنجرف نوشته شده، نسخه رطوبت رسیده - دارای ۲۲۹ برك - اندازه ۳۷ در ۲۵ بوسیلهٔ منتجب الدین در اسفند ۱۳۰۹ بکتابخانه تسلیم شد . (۱۵۶۷)

۳۸۸ نور الانوار

عربی، مکرر پیش - این مجلد از سورهٔ کهف تا آخر سورهٔ فاطر را دارد، ظاهراً این نسخه

---

(۱) مرحوم حاج عماد مؤلف را بنام (رضی الدین محمد بن محمد تقی حسینی افطسی تفریشی) ضبط کرده است . (۲) تالیف مؤلف اینکتاب که بشماره ۱۹۸۱ عمومی کتب اخبار خطی است . تاریخ ختم تالیف ان ۱۱۰۵ است (۳) متوفای ۱۱۰٤ (٤) متوفای ۱۱۰۰ الذریعه ج ۱ ص ۲۲٦ (٥) متوفای ۲۷ رجب ۱۰۹۵ یا ۹۸۱ نجوم السماء ص ۸٤

نیز در روزگار مفسر نوشته‌شده‌است.

آغاز « سورة الکهف مکیة ــ وقال‌ابن عباس الاقوله واصبر نفسك الایة » انجام « وما رضیت لنفسی منك ما رضیت به لنفسك منی ثم قال عزو جل ولکن یؤخرهم الی اجل مسمی الایة تمت » خط نسخ ۳۱ سطری ــ آیات بشنجرف نوشته شده ــ دارای ۲۲۹ برك ــ اندازه ۳۷در ۲۵ بوسیله منتجب‌الدین در اسفند ۱۳۰۹ بکتابخانه تسلیم شد (۱۵۶۶)

۳۸۹ نورالثقلین ج ۱و۲

عربی ــ مکرر شمارهٔ ۲۲۲ مفسر : شیخ عبد علی بن جمعه‌عروسی‌حویزی‌شیرازی. روایت میکند از مولانا قاضی علینقی بن شیخ ابوالعلاء محمد هاشم طغائی کمری فراهانی شیرازی اصفهانی ویکی از استادان محدث جزائری است ـ کتاب تفسیریست باخبار و ماثورات از خاندان عصمت ومرتب بر ۴ جلد است: جلد ۱ از اول قرآن تا آخر سورهٔ انعام است تاریخ فراغت از تالیف روز آدینهٔ ۲۷ شعبان ۱۰۶۵ در شیراز در مدرسهٔ خواجه محمدمقیم بن محمد امین شهیر بکتابی است ــ جلد ۲ مشتمل بر سورهٔ اعراف تا آخرسورهٔ کهف ــ تاریخ فراغت از آن عصر دو شنبه ۲۴ رمضان ۱۰۶۶ در شیرازبوده است.بنداشته میشود که این مجلد در روزگار مفسر نوشتهٔ شده است .

آغاز (الحمدلله الذی نزل الفرقان علی عبده لیکون للعالمین نذیرا)انجام «لایشرك معه فی الخلافة من لیس ذلك له ولا هو من اهله » کاتب محمد طاهر بن حسن ــ تاریخ کتابت پنجشنبه ۸ جمادی الاول ۱۰۷۸ خط نسخ ۲۵سطری. ابواب وعناوین درمتن وحاشیه بشنجرف نوشته شده ــ دارای دو سرلوح زمینه طلا ومجدول بلاجورد وشنجرف‌وتحریروطلا دارای ۴۷۸ برك، اندازه ۳۰ در ۱۷ وقفی نائینی «۱۵۶۴»

۳۹۰ نور الثقلین ج۳و۴

عربی ــ مکرر پیش.جلد ۳ از سورهٔ مریم ۴ تاآخر سورهٔ فاطر را دارد ــتاریخ ختم تالیف آن بامداد ۲۵ ماه مبارك ۱۰۷۱ بوده ــ جلد ۴ مشتمل است برسورهٔ مبارکهٔیس تا آخر قرآن ــ تاریخ ختم تالیف آن ۱۹ ذیحجه ۱۰۷۲ است

آغاز « فی کتاب ثواب‌الاعمال‌باسناده عن‌ابیعبدالله قال من ادمن » انجام (جمع‌القرآن الاوصی محمد صلوات‌الله علیهما » کاتب محمد بن نعمت طبسی ــ تاریخ تحریر ۱۷ربیع‌الثانی ۱۱۰۲ خط نسخ ۲۵ سطری ــ عناوین در متن وحاشیه بشنجرف نوشته شده ــ دارای ۴۸۳ برك ــ اندازه ۳۴ در ۲۰ وقفی نائینی «۱۵۶۵»

۳۹۱ الهادی ومصباح النادی

عربی . مفسر : سید هاشم بن سید سلیمان بن سید اسماعیل بن سید عبد الجواد کتکانی توبلی معروف بعلامة بحرینی . متوفای ۱۱۰۷ « یا ۱۱۰۹ » در دیهٔ نعیم . مدفون در دیهٔ توبل در مقبرهٔ ماتنی از اعلام جامع واز محدثین متتبع واز مشایخ شیخ حر عاملی است. روایت میکند از سید عبدالعظیم بن سید عباس استر ابادی وشیخ فخر الدین طریحی « ۱ » تفسیری است حدیثی که پیش از تفسیر هدایةالقرآنیه «۲» تألیف نموده . بنای مفسر در این کتاب تفسیر آیات است باحادیث مرویه از مشایخ معتمد وعلماء معتبر امامیه. در تفسیر آیة که حدیث صحیحی نیافته است مرویات علی بن ابراهیم قمی را ذکر نموده وآن احادیثی که بروایت ابن عباس آورده بنقل وطرق امامیه است . کتابرا مصدر داشته بدیباچه و۱۲ باب در مطالب مقدماتی تفسیر بشرح ذیل : باب ۱ فی فضل العالم والمتعلم ۲ فی فضل القرآن وحاملیه ۳ معنی الثقلین ۴ ان القرآن فیه تبیان کل شیئی ۵ ان القران له ظهر وبطن وعام وخاص ومحکم ومتشابه و ناسخ و منسوخ الخ ۶ ان الائمه عندهم القران الذی انزل علی رسول ص ۳ ویعلمونه ۷ فی النهی عن تفسیر القرآن بالرای ۸ فیما نزل علیه من القرآن من الاقسام ۹ نزل القران بایاك اعنی واسمعی یاجاره ۱۰ العلة لم اتی القرآن باللسان العربی وان المعجز فی نظمه ولم صار جدیدا علی ممر الازمان ۱۱ فی ذکر الکتب الماخوذ منها الکتاب ۱۲ فی اول سورة نزلت وآخر سورة . روضات الجنات این کتاب را بنام «الهادی وضیاء النادی» در دوجلد یاد کرده . نسخه صدرا وذیلا ناقص است . موجودی قسمتی از دیباچه است تاقسمتی از تفسیر آیة آخر از سورهٔ نساء : « یستفتونك قل الله یفتیکم » است . در دیباچه سید ابوالحسن علی بن محمد بن عبد الجواد حسینی نامی رابمدح وتمجیدیاد کرده .

آغاز موجود (زبدرفعة ومقام السید السند والکهف المعتمد) انجام موجود (وذلك کله اذالم یکن للمیت ولد) خط نسخ ۲۱ سطری . دارای ۱۹۴ برك اندازه ۲۵ در ۱۹ وقفی حاج سیدرضاقوچانی بوسیلهٔ فرزندش جواد قوچانی ۱۰ مرداد ۱۳۲۴ تسلیم کتابخانه شده «۶۶۸»

(۱) لؤلؤة البحرین ص ۵۲ (۲) بشماره ۲۲۹ تفسیر خطی

- تفسیر چاپی -

(حرف الف)

۵۲ آلاء الرحمن فی تفسیر القرآن ج ۱

عربی، مؤلف شیخ محمدالجواد بلاغی - کتاب تفسیری است جامع ونقاوهٔ تفاسیر فریقین «امامیه واهل سنت وجماعت» بخامهٔ روان واسلوب تحقیقی نگاشته شده . ومصدراست بمقدمهٔ مفصل درمطالب مقدماتی ومذیل است بفهرست مطالب . بطوریکه گفته شده این کتاب آخرین اثر خامهٔ مؤلف است . این جزء تاآخر سورهٔ آل عمران را دارد وپیش از اتمام جزء ۲ درگذشته - چاپ سربی صیدا : چاپخانهٔ عرفان . بسال ۱۳۵۱ وقفی شیخ جواد در فروردین ۱۳۱۳ « ۶۸۶ »

۵۳ آیات الاحکام

عربی - مکرر شمارهٔ ۲۳۱ خطی - مفسر: فاضل مقداد - کتاب معلق است بعباراتی از کتب مختلفه چاپ سنگی تهران - خط نسخ بسال ۱۳۱۳ وقفی فهرستی « ۸۱۴ »

۵۴ - ۵۵ آیات الاحکام

عربی ، مکرر شمارهٔ ۲۳۶ خطی ، مفسر: مقدس اردبیلی - چاپ سنگی تهران . خط نسخ سال ۱۳۰۵ وقفی فهرستی - وقفی قائم مقام « ۶۸۷ » و « ۶۸۸ »

۵۶ آیات ذوالقرنین

فارسی ، مؤلف معاصر: عطاء الله شهاب پور . این رساله که از سلسلهٔ نشرات انجمن تبلیغات اسلامی تهران است تفسیر آیات شریفهٔ وارده درشأن ذوالقرنین است . چاپ سربی تهران چاپخانهٔ تابان . چاپ دوم شهریور ۱۳۲۳ خریداری آستانقدس درشهریور ۱۳۲۴ « ۱۰۰۵۱ »

۵۷ آیات الرجعه

فارسی - مؤلف . حاج میرزا محسن عماد مدرس اردبیلی متخلص بحالی. کتاب در ترجمه وتفسیر آیات داله برمسئلهٔ رجعت است . تاریخ ختم تألیف ۱۵ ربیع الاول ۱۳۵۷ است. کتاب مصدر است بمقدمهٔ از احمد مدرس خوشنویس - چاپ سربی تهران. چاپخانهٔ مرکزی درتیر ۱۳۱۸ وقفی کتابفروشی مرکزی تهران درشهریور ۱۳۱۸ « ۶۷۶۷ »

۵۸ آیات الولایه ج ۱

فارسی . مفسر : میرزا ابوالقاسم ذهبی شیرازی - کتاب ترجمه وتفسیر ۱۰۰۱ آیه نازله در شان خاندان عصمت علیهم السلام است که قریب ۳۰۰ آیه نزولش در بارهٔ آنان اتفاقی فریقین است وبقیه بطریق امامیه است - چاپ سنگی تهران - خط نسخ - وقفی فهرستی (۶۸۹)

۵۹ آیات الولایه ج ۱ و ۲

فارسی ــ مکرر بیش. ازصفحه ۳۵۲ از جلد یکم تاصفحهٔ ۳۳ از جلد دوم افتاده است. چاپ سنگی تهران : چاپخانهٔ میرزا علی اصغر ــ بسال ۱۳۲۳ وقفی محمد تهرانی در مهر ۱۳۱۶ (۶۹۰)

۶۰ الاتقان ج ۱ و ۲

عربی ــ مکرر شمارهٔ ۲۴۲ خطی ــ مفسر : جلال‌الدین سیوطی ــ کتاب اعجاز القرآن در حاشیهٔ اینکتاب مدون است . چاپ سربی مصر : چاپخانهٔ ازهریه بسال ۱۳۱۸ وقفی نائینی (۶۹۱)

۶۱ الاتقان

عربی . مکرر بیش. چاپ سنگی هندوستان ــ خط نسخ . بسال ۱۲۸۰ وقفی حاج قائم مقام (۶۹۲)

اجوبة المسائل

فارسی . مفسر : حاج زین‌العابدین خان کرمانی . تفسیر برخی از آیات مبارکه قرآن است که درپاسخ از پرسش حاج میرزا علی اکبر آقای جورابچی تبریزی تالیف نموده تاریخ ختم تالیف ۶ ذیقعده ۱۳۲۹ است . چاپ سنگی تبریز خط نسخ ۱۳۴۴ این کتاب ضمیمهٔ کتاب شمارهٔ ۱۶۳ تفسیر است .

۶۲ احسن القصص

فارسی . مکرر شمارهٔ ۳۳۵ تفسیر خطی . مفسر : معین‌الدین فراهی . چاپ سنگی خط نستعلیق تهران ۱۲۷۸ خریداری آستان قدس در خرداد ۱۳۲۳ (۸۲۴۹)

ارشاد العقل السلیم الی مزایا الکتاب الکریم

ببینید تفسیر ابوالسعود را

۶۳ اسباب النزول

عربی ــ مکرر شمارهٔ ۲۴۳ خطی . مفسر : ابوالحسن علی بن احمد واحدی ــ کتاب الناسخ والمنسوخ درحاشیهٔ اینکتاب تدوین شده ــ چاپ سربی مصر چاپخانهٔ هندیه بسال ۱۳۱۵ وقفی نائینی (۶۹۳)

۶۴ اسرار الایات

عربی ــ مکرر شمارهٔ ۲۴۴ مفسر : ملاصدرا. کتاب محشی بحواشی آخوند ملاعلی نوری است ــ اینکتاب در صفحهٔ ۹۲ بپایان میرسد . پس از آن بقیهٔ شرح مشاعر آخوند ملا اسمعیل اصفهانی است ــ چاپ سنگی تهران بخط نسخ سال ۱۳۱۹ ــ وقفی فهرستی (۶۹٤)

٦٥ اسرار العشق

فارسی - مفسر: شیخ اسدالله گلپایگانی متخلص بشمس - ترجمه اش بنظر نرسید از کتاب نمایان است که مفسر هنگام چاپ کتاب میزیسته. کتاب مثنوی است عرفانی در تفسیر و تاویل سورهٔ مبارکه یوسف ع ومذیل است بنظم داستان ملاقات حضرت موسی وخضر و برخی از غزلیات مفسر ومصدر است بدیباچهٔ عرفانی - چاپ سنگی بخط نستعلیق اصفهان ١٣٤٣ چاپخانهٔ فرهنگ - خریداری آستانقدس در خرداد ١٣٢٣ (٨٢٨٤)

٦٦-٦٧-٦٨ اصفی

عربی - مکرر شمارهٔ ٢٤٦ خطی - مفسر: فیض کاشانی - کتاب مذیل است بوصیت نامهٔ حضرت امیرالمؤمنین ع بکمیل بن زیاد که در نسخه متعارفهٔ نهج البلاغه نیست و هم ترجمهٔ فیض بخامهٔ ناشر کتاب آقای عیسی مستوفی علی آبادی. چاپ سنگی تهران - خط نسخ بسال ١٣٥٤ - خریداری آستانقدس در فروردین ١٣١٥ وقفی میرزا عیسی علی آبادی در خرداد ١٣١٥ وقفی محمد باقر علی آبادی دراردیبهشت ١٣١٦ (٦٩٥)و(٦٩٦)(٦٩٧)

٦٩-٧٠ اعجاز البیان فی تفسیر ام القران

عربی - مفسر: صدرالدین محمد قونوی - کتاب تاویل عرفانی سورهٔ مبارکهٔ فاتحة الکتاب است. کشف الظنون (ج ١ ص١٢٠) اینکتابرا بنام اعجاز البیان، فی کشف بعضی اسرار ام القرآن ضبط نموده. کتاب مصدر است به ترجمهٔ مفسر از احمد حسنی حسینی جیلی - چاپ سربی حیدر آباد: چاپخانهٔ دائرةالمعارف نظامیه بسال ١٣١٠ قمری وقفی نائینی - وقفی فهرستی (٧٢٧) و(٧٢٨)

اعجاز القران

عربی. مؤلف: قاضی ابوبکر محمد بن طیب بن محمد بن جعفر بن قاسم بصری اشعری معروف بباقلانی متوفای شنبهٔ ٨ روزمانده از ذیقعده ٤٠٣ مدفون در باب الحرب بغداد (١) از اعلام متکلمین است. درانساب سمعانی آمده که مؤلف مقیم بغداد ودرآن شهرستان از ابوبکر احمد بن جعفر بن مالك قطیعی وهم از ابومحمد عبدالله بن ابراهیم بن ماسی ونیز از ابواحمد حسین بن علی تمیمی نیشابوری سمع حدیث نموده. در رد رافضه و معتزله کتابهای زیاد پرداخته. داستان رسالتش از جانب عضدالدوله بویهی به نزد پادشاه روم و مباحثاتش در انساب سمعانی ومجالس المؤمنین مذکور است - کتاب دراثبات اعجاز قرآن و نفی شعریت ودیگر از شبهات متداوله درآن دوره است نسبت بقرآن اینکتاب درحاشیهٔ الاتقان شماره ٦٠ تفسیر چاپی مدون است

(١) وفیات الاعیان ج ٢ ص ٥٦

۷۱ اعجاز القرآن والبلاغة النبویه

عربی ـ مؤلف: مصطفی صادق بن عبدالرزاق رافعی متولد ۱۸۸۰ متوفای ۱۹۳۷م ـ از فضلای نامی مصر واصلا ازاهل طرابلس شام است. کتاب دربیان اعجاز قرآن است ازجهات تاریخی و کیفیت جمع وتدوین وترتیب وحکمت نزول وجهات لغوی وبلاغت وقرآئت و تأثیر آن در فرهنك و نهضت اسلامی و کیفیت تحدی ومعجزه بودن آن و مذیل است بمبحثی در بلاغت حضرت رسول اکرم ص ۴ چاپ سربی مصر: چاپخانهٔ الاستقامه. چاپ چهارم ۱۳۵۹ خریداری آستانقدس درشهریور ۱۳۲۴ «۱۰۰۰۵»

۷۲ اعجاز قرآن وبلاغت محمد ص ۴

فارسی . مؤلف: مصطفی صادق رافعی . مترجم معاصر: عبدالحسین ابن الدین . این کتاب ترجمهٔ کتاب شمارهٔ پیش است . چاپ سربی تهران چاپخانه شرکت تضامنی علمی در ۱۳۲۰ خورشیدی. خریداری آستانقدس در خرداد ۱۳۲۳ «۸۳۰۰»

انتصاف

عربی ـ مؤلف : ابن منیر ناصرالدین احمد بن محمد بن منصور (یامنیر) جذامی اسکندری مالکی. قاضی اسکندریه متولد ۶۲۰ متوفای غرهٔ ربیع الاول ۶۸۳ (۱) کتاب حاشیه بر تفسیر کشاف است. مطالب کتاب بعنوان : «قال محمود ـ قال احمد» است . کتاب رداست برآن قسمت ازمطالبی که در تفسیر کشاف بررد مذهب معتزله ذکر شده ونیز متعرض جهات اعرابی گشته . اینکتابرا درحاشیهٔ ج ۱و۲ کشاف بشمارهای ۲۳۴ و ۲۳۵ ببینید .

۷۳ انس النفوس فی ذکر منح الملك القدوس ج ۱

عربی. مؤلف : سید ابکر بن علی مصلح ـ کتاب مجموعه ایست شامل نکات ومطالب مربوطه به برخی ازآیات وفوائد متفرقه وآنرا چنین توصیف کرده: «ان یجعل نبذة مستحسنة فی بعض ذکر آیات من القرآن لطرق الحق مبینة وآداب وحکایات غیرمعینه ومسائل وجوابات متقنه» تاریخ فراغت ازتالیف شب ۱۴ محرم ۱۲۸۱ است. کتاب مصدر است بفهرستی منظوم موسوم بعقدالعروس ومذیل است بتقاریظی ازفضلاء آن عصر. چاپ سنگی بمبئی خط نسخ بسال ۱۲۸۲ نسخه موریانه‌خورده است . وقفی حاج سیدمحمد شوستری «۶۹۸»

۷۴-۷۵ انوار التنزیل

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۲۵۸ خطی. مفسر: قاضی بیضاوی ـ حاشیهٔ اول شیخ بهائی وعباراتی متفرقه از کتب تفسیر بر کتاب تعلیق شده ـ چاپ سنگی تهران خط نسخ . بسال ۱۲۸۲ ـ وقفی نائینی ـ وقفی رکن الدوله بسال ۱۲۹۹ «۶۹۹» و «۷۰۰»

---

(۱) کشف الظنون ج ۲ ص ۳۰۴ = فوات الوفیات ج ۲ ص ۷۲

۷۶ انوار التنزیل

عربی- مکرر پیش - چاپ سنگی تهران. خط نسخ بسال ۱۲۷۲ وقفی فهرستی «۷۰۱»

۷۷ ایقان در اوامر و نواهی قرآن

فارسی - مؤلف: سید حسین عرب باغی - کتاب ترجمهٔ آیات امری و نهی است وبمانند آیات الاحکام است. کتاب در دو فصل ترتیب یافته: ۱ در اوامر قرآنیه ۲ در نواهی قرآنیه تاریخ ختم تالیف سلخ جمادی الثانی ۱۳۴۵ است. چاپ سنگی ارومیه چاپخانهٔ تمدن بخط نستعلیق - سال ۱۳۴۶ - وقفی مؤلف - درسال ۱۳۱۶ خورشیدی «۸۰۷»

(حرف ب)

۷۸ بحر الاسرار

فارسی - مکرر ۲۵۶ مفسر: مظفرعلیشاه چاپ سنگی نستعلیق کرمان بسال ۱۳۲۹ خریداری آستانقدس درخرداد ۱۳۲۳ (۸۳۸۸)

۷۹ - ۸۰ بحر المحبه فی اسرار الموده

عربی - مفسر: شیخ احمد غزالی. کتاب تفسیر سورهٔ حضرت یوسف است بمشرب اخلاقی وحاوی لباب مطالب عرفانی است - چاپ سربی بمبئی: چاپخانهٔ ناصری وقفی فهرستی - وقفی نائینی «۷۰۲» و «۷۰۳»

۸۱ بدایع البیان فی جامع القرآن

فارسی - مؤلف: سیدمهدی بدایع نگار تفریشی متخلص بلاهوتی. مختصر یست وجیز درکیفیت قرآن ازبیان جمع وقراآت وناسخ ومنسوخ ومورد نزول وثواب سور که درهشت باب ترتیب یافته. تاریخ تألیف صفر ۱۳۴۶ است. چاپ سربی تهران: چاپخانهٔ عالی - ۱۳۱۹ خورشیدی خریداری آستانقدس درخرداد ۱۳۲۳ « ۸۳۹۵ »

۸۲ برهان البیان

عربی. مفسر: حاج سید ابوالقاسم رضوی قمی کشمیری لاهوری - رساله تفسیر آیهٔ ۵۵ ازسورهٔ نور آیهٔ استخلاف: « وعدالله الذین آمنوا منکم وعملوا الصالحات لیستخلفنکم فی الارض » است ومربوط بمسئلهٔ امامت است. تاریخ ختم تألیف ۲۰ صفر ۱۳۱۷ است. چاپ سنگی لاهور خط نستعلیق. سال ۱۳۱۷ وقفی شجیعی درفروردین ۱۳۱۵ « ۷۱۰ »

۸۳ البرهان فی تفسیر القرآن ج ۱ و ۲

عربی - مفسر: سید هاشم بحرینی. کتاب تفسیر مفصلی است باخبار مأثورهٔ ازخاندان عصمت بی آنکه اندک شرح وتوضیحی ازخود آورده باشد ومصدر ومذیل نموده است بابوابی درمطالب

مقدماتی مربوط به تفسیر . مفسر کتابرا بشاه سلیمان صفوی اهداء نموده . تاریخ ختم تألیف ۳ ذیحجه ۱۰۹۵ است. کتاب مرتب بر ۶ جلد بوده ودرچاپ مرتب بر ۴ جلد وضمن دو مجلد صورت گرفته . این مجلد از اول قرآن تا آخر سورهٔ کهف است . چاپ سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۳۰۲ وقفی فهرستی «۷۰۴»

۸۴ البرهان فی تفسیر القرآن ج ۳ و ۴

عربی ـ مکرر شمارهٔ پیش . این مجلد از اول سورهٔ مبارکهٔ مریم تا آخر قرآن است ـ چاپ سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۳۰۲ وقفی فهرستی «۷۰۵»

۸۵ـ۸۶ البرهان فی تفسیر القرآن ج ۱ و ۲ و ۳ و ۴

عربی . مکرر پیش . وقفی نائینی «۷۰۶» و «۷۰۷»

۸۷ـ۸۸ البرهان فی تفسیر القرآن ج ۱ و ۲ و ۳ و ۴

عربی . مانند پیش . خریداری آستانقدس در ۱۳۱۱ «۷۰۸» و «۷۰۹»

۸۹ـ۹۰ـ۹۱ بیان السعاده فی مقامات العباده

عربی . مفسر : حاج ملا سلطانعلی گنابادی ـ تفسیریست نسبةً جامع نکات ادبی ومضامین اخبار ورموز وتاویلات عرفانی ومصدر است به ۱۴ فصل درمطالب مقدماتی . تاریخ ختم تالیف ۱۴ صفر ۱۳۱۱ است. چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ چاپخانهٔ سید مرتضی ـ بسال ۱۳۱۴ وقفی فهرستی ـ خریداری آستانقدس در ۱۳۱۱ ـ وقفی نائینی «۷۱۱» و «۷۱۲» و «۷۱۳»

(حرف ت)

۹۲ تاریخ قرآن

فارسی . مترجم معاصر : ابوالقاسم سحاب . ترجمهٔ کتاب « تاریخ قرآن » تألیفی حاجی میرزا ابوعبدالله زنجانی(۱) است. کتاب دربیان تاریخ ومحل نزول آیات وترتیب سوره‌ها وکیفیت جمع آوری وکتابت قرآن وغیرها است ومصدر است. بترجمهٔ مختصری درشرح احوال حضرت پیغمبر خاتم ص ۴ ومذیل است بترجمهٔ منتخبی از کتاب «محمد وقرآن» (۲) چاپ سربی

---

(۱) استاد دانشگاه تهران وعضو مجمع علمی عربی دمشق . متولد در ۱۳۰۹ ه ـ ق متوفای اواخر تیر ۱۳۲۰ ازخاندان علمی قدیمی زنجان فرزند شیخ الاسلام میرزا نصرالله بن حاج میرزا عبد الرحیم بن نصرالله بن محمد بن علی است . مقدمات ومبادی فقه واصول را درزنجان خوانده . علوم عقلی وریاضی را درتهران نزد میرزا ابراهیم فلکی (متوفای ۱۳۵۱ شاگرد میرزا ابوالحسن جلوه و میرزا محمد حسن آشتیانی) فرا گرفت. علوم نقلی را درنجف خدمت سیدمحمدکاظم طباطبائی یزدی وشریعت اصفهانی تحصیل نموده . مشایخ حدیثش ازامامیه سیدحسن صدرالدین کاظمینی است و ازاهل سنت وجماعت سیدمحمودشکری آلوسی وسیدمحمد بدرالدین بن یوسف دمشقی است . (شهداء الفضیله ص ۲۵۲)

(۲) تالیف خطیب کاظمینی . این کتاب حاوی گفتار وگواهی دانشمندان اروپا وبزرگان علماء نصاری دربارهٔ وجود مقدس حضرت ختمی مرتبت صلعم وقرآن مجید است .

تهران: چاپخانهٔ شرکت مطبوعات در ۱۳۱۷ خورشیدی. وقفی مترجم در اسفند ۱۳۱۷ «۶۹۱۸»

۹۳_۹۴ تاویلات

عربی. مکرر شمارهٔ ۲۵۸ خطی - مفسر: ملا عبدالرزاق کاشانی است و اشتباهاً باسم محیی الدین عربی چاپ شده است. چاپ سنگی - خط نسخ محل چاپ گمان میرود بمبئی باشد. تاریخ چاپ سال ۱۲۹۱ وقفی فهرستی - وقفی نائینی «۷۱۴» و «۷۱۵»

۹۵ تبیان ج ۱ و ۲

ترکی. مفسر: عینتابی محمد افندی. کتاب تفسیر ساده ایست باخبار و بترجمه بیشتر مینماید - تاریخ فراغت از تألیف ۱۱۱۰ است. این مجلد از اول قرآن تا آخر سورهٔ نحل را دارد. تفسیر مواکب درحاشیهٔ این کتاب تدوین شده است. چاپ سربی اسلامبول چاپخانهٔ شرکت صحافیه عثمانیه بسال ۱۳۲۰ وقفی مهرمنیر در دی ماه ۱۳۱۳ «۷۲۳»

۹۶ تبیان ج ۳ و ۴

ترکی. مکرر شمارهٔ پیش - این مجلد از سورهٔ اسراء تا آخر قرآن را دارا است. مشخصات کتاب وواقف مانند شمارهٔ پیش - سال چاپ ۱۳۲۴ «۷۲۴»

۹۷ تحفة الخواص فی تفسیر سورة الاخلاص

عربی. مفسر: حاج شیخ محمد جعفر شیرازی معروف بحاج شیخ آقا - مختصریست در تفسیر سورهٔ مبارکهٔ توحید که بر یکمقدمه و یک مقصد و خاتمه ترتیب یافته. تاریخ ختم تألیف شنبه ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۵۲ است. چاپ سنگی بخط نستعلیق محل چاپ شیراز چاپخانهٔ سعادت بسال ۱۳۵۲ - وقفی حاج شیخ آقا در شهریور ۱۳۱۳ «۷۱۶»

۹۸ تفسیر

فارسی. - مفسر. معاصر: سید کاظم (بن سید محمد) عصار استاد دانشگاه تهران کتاب تقریرات درسی دوساله «۱۳۱۵ و ۱۳۱۷ خورشیدی» است که در مؤسسهٔ وعظ وخطابه گفته. این تفسیر بمشرب عرفانی است و از آیهٔ «مالك یوم الدین» تجاوز نکرده - چاپ سربی تهران سال ۱۳۱۵ تا ۱۳۱۷ نسخه از برك ۲۴ تا ۴۰ را ندارد. اهدائی وزارت فرهنك از ۱۳۱۵ تا ۱۳۱۷ «۷۶۳۰»

۹۹ تفسیر

فارسی - مکرر پیش - چاپ سربی تهران - این نسخه نیز از برك ۲۴ تا ۴۰ را ندارد. سال چاپ از ۱۳۱۵ تا ۱۳۱۷ است. اهدائی وزارت فرهنك از ۱۳۱۵ تا ۱۳۱۷ «۷۶۳۱»

تفسیر آیهٔ دخان و سوره‌های توحید و فلق و ناس

عربی. مفسر. شیخ الرئیس - چهار مقاله است در تفسیر آیهٔ: «ثم استوی الی السماء

وهی دخان » (آیهٔ ۱۱ تانیمهٔ آیهٔ ۱۲ سورهٔ دخان) وهم تفسیر سه سورهٔ آخرقرآن — این مقالات‌پی درپی را درحاشیهٔ شرح هدایة الحکمه شمارهٔ ۳۸۹ حکمت چاپی ازصفحهٔ ۲۹۶ تا صفحهٔ ۳۲۰ ببینید .

۱۰۰ تفسیر آیهٔ نور

عربی . مکررشمارهٔ ۲۷۷ خطی. مفسر: ملا صدرا — چاپ سنگی بخط نسخ چاپخانهٔ آقا مرتضی درتهران بسال ۱۳۱۳ وقفی‌فهرستی « ۷۱۷ »

۱۰۱ تفسیر آیهٔ نور

عربی . مفسر : شیخ‌محمد هادی بن‌محمد امین‌تهرانی. متوفای ۱۳۲۱ درنجف_مدفون دریکی ازغرفه های شمالی‌صحن روضهٔ مقدسهٔ علوی ۴ (۱) ازشاگردان شیخ انصاری و شیخ العراقین شیخ عبد الحسین‌تهرانی(۲)است. ازین کتاب برمی آید که مفسر از احفاد مجلسی است . مفسر ازاعلام جامع وازاساتید فن‌فقه واصول‌ومقیم درنجف ودر علم اصول فقه دارای مسلك مخصوصی بوده وازینرو ارزشی برای آراء اعلام متقدمین آن علم قائل نبـوده و همین غرورعلمی تااندازهٔ باعث وهنش در انظار شد . چاپ سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۳۱۹ وقفی فهرستی « ۷۱۸ »

تفسیر ابو السعود

عربی . مفسر : احمد افندی بن شیخ محمد محیی‌الدین مصطفی معروف بابوالسعود عمادی متوفای جمادی الاول ۹۸۲ — مدفون درساحت مکتب واقع درجوارحضرت ایوب(۳) مفسر کرد نژاداست. گویادر۸۹۶درتوابع استامبول‌متولد شده . نزد پدر ودیگران از اعلام‌ترکیه تلمذ نموده وسلطان بایزید دوم برایش وظیفه برقرار داشت . بروزگار سلطان سلیمان‌قانونی وسلطان سلیم دوم از اعاظم علماء بشمارآمد ومدت ۳۰ سال متوالی مقام شیخ‌الاسلامی دولت آل‌عثمانرا حائز بود . کتاب خلاصهٔ تفسیر کشاف وتفسیر بیضاوی است با افادات و تحقیقاتی هم ازمفسر. کتاب موسوم است بارشاد العقل السلیم الی مزایا الکتاب الکریم . مفسر کتاب را بسلطان سلیم خان بن سلطان بایزید اهدآء نموده. لیکن کشف الظنون (ج ۱ ص۸٤) آورده که‌مفسر این تفسیر را مصحوب فرزندش نزد سلطان سلیمان خان فرستاد وسلطان تادم در ازآن استقبال کرد وبروظیفه وتشریفات مفسر بیفزود . مادهٔ تاریخ فراغت از پاکنویس این‌تفسیر: « تفسیر اکبر» ۹۷۳ است . این تفسیر را درحاشیهٔ کتاب مفاتیح‌الغیب ازشمارهٔ ۲۵۱ - ۲۶۶ ببینید .

تفسیر ابو الفتوح

ببینید شمارهٔ ۲۰۸ روض الجنان وروح الجنان فی‌تفسیر القرآن را

---

(۱) احسن الودیعه ج۱ ص۱۶۶ (۲) متوفای رمضان ۱۲۸۶ (۳) قاموس الاعلام ج ۱ص۷۲۲ — عثمانلی مؤلفاری ج ۱ ص ۱۹۸ وص ۲۲۵

تفسیر چاپی

۱۰۲ـ۱۰۳ تفسیر اصفهانی

عربی ـ مفسر: شیخ محمد حسین بن شیخ محمدباقر بن شیخ محمد تقی اصفهانی متولد ۲ محرم ۱۲۶۶ در اصفهان متوفای ۱ محرم ۱۳۰۸ در نجف از خاندان مسجد شاهی اصفهان ونوهٔ صاحب هدایةالمسترشدین است. پس از بهره‌مندی درجملهٔ از فنون بعتبات رفت ونزد میرزا حبیب‌الله رشتی وشیخ راضی ومیرزا محمد حسن شیرازی تلمذ کرد ـ بعد از مراجعت باصفهان دررشته ترك وتجرید وارد شد ـ کتاب تفسیری است باخبار وحاوی نکات عرفانی واخلاقی ومصدر است به ۱۲ مقدمه ـ مأثور خامهٔ مفسر تا آیه ۲۳ از سورهٔ مبارکهٔ بقره: «الذی جعل لکم الارض فراشا الخ» است. ترجمهٔ مفسر بخامه برادرش حاج آقا نورالله (۱) درآخر کتاب تدوین شده. چاپ سنگی خط نسخ بسال ۱۳۱۷ ـ گمانمیرود چاپ تهران باشد ـ وقفی قائم مقام ـ وقفی فهرستی (۷۱۹) و (۷۲۰)

۱۰۴ـ۱۰۵ تفسیر امام عسکری ۴

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۲۸۱ خطی ـ تفصیل سندواعتبار اینکتاب درباب خطی گذشت. کتاب آیات الاحکام فاضل مقداد در حاشیهٔ اینکتاب تدوین شده ـ چاپ سنگی تبریز خط نسخ سال ۱۳۱۵ وقفی نائینی ـ وقفی فهرستی (۷۲۱) و(۷۲۲)

۱۰۶ تفسیر جزوعم

عربی ـ مفسر: شیخ محمد عبده متولد ۱۲۵۸ متوفای ۱۳۲۲ ازشاگردان سید جمال‌الدین اسدآبادی است. پس از تحصیل وتکمیل وارد مراحل سیاسی گشت. باتحمل مشقات از تبعید شدنش باروپا ومسافرت بپاریس وملاقات مجدد بااستادش سید جمال‌الدین بخشودهوبازگشت بمصر نمود ومتصدی مقام افتاء شدو از اعلام دینیو مردان اصلاحی کشور مصر میبود. در تدریس ونشر علم وسعی در توفیق میان دین وعلم وتطبیق اسلام با تمدن کوشا بود (۲) کتاب تفسیر جزو عم (جزء ۳۰ قران حاوی ۳۷ سوره) است که بخواهش برخی ازانجمن خیریه اسلامیه مصر تالیف نموده. تاریخ ومحل ختم تالیف یکشنبه ۲۳ اغسطس ۱۹۰۳ درژنو است. سبك این تفسیر چنانیکه در دیباچه آورده در بیان دلائل توحید ومواعظ وعبرمستفادهٔ ازسوره های مبارکه این جزواست باانشائی روان وخالی از ذکر وجوه اعراب وقراآت. چاپ سربی چاپخانه مصر. چاپ سوم ۱۳۴۱ خریداری آستانقدس در آذر ۱۳۲۲ (۸۰۷۲)

---

(۱) متوفای غرهٔ رجب ۱۳۴۶ در قم مدفون در نجف در مقبرهٔ خاندان کاشف الغطاء ازمتعینین ومعارف علماء معاصر بود.

(۲) تاریخ آداب‌اللغة العربیه ج ٤

تفسیر چاپی

۱۰۷-۱۰۸ تفسیر جلالین

عربی – مکرر شماره ۸۱ خطی – مفسر آن: جلال‌الدین ابوعبدالله محمدبن احمدبن محمد بن ابراهیم بن احمد محلی‌شافعی متولد ۷۹۱ درقاهره. متوفای ۸۶۴ «۱» وجلال‌الدین عبدالرحمن سیوطی – کتاب تفسیر وجیز ادبی است که در آن وجوه قراآت مشهوره وارجح اقوال واعراب یادشده . مأثور خامهٔ جلال‌الدین محلی از تفسیر سورهٔ کهف تاآخرقران است. سپس جلال‌الدین سیوطی بهمان روش کتابرا از سوره فاتحه تاآخر سورهٔ بنی اسرآئیل تفسیر وتکمیل نموده (۲) وچون هیچ کدام ازمفسران بسمله را تفسیر ننموده یکی ازعلماء یمن مختصری درتفسیر بسمله نبشته وبرحاشیه کتاب تعلیق نموده . این چاپ تفسیربسمله‌را ندارد. کتاب‌التبیان فی اعراب‌القرآن درحاشیهٔ اینکتاب تدوین شده (۳) کتاب کشف‌الایات محمدشاهی نیز ضمیمهٔ کتاب چاپ شده است – چاپ سنگی تهران خط نسخ – بسال ۱۲۷۶ وقفی نائینی – وقفی‌فهرستی «۷۷۳» و (۷۷۴)

۱۰۹ تفسیر جلالین

عربی – مکرر پیش – تفسیر سورهٔ فاتحه درین چاپ درآخر کتاب تدوین‌شده و کتابهای لباب‌النقول‌ومعرفة‌الناسخ والمنسوخ در حاشیه مدون است چاپ سربی مصر چاپخانه شرفیه بسال ۱۳۲۶ وقفی فهرستی (۷۷۵)

تفسیر خازن

ببینیدلباب‌التاویل شمارهٔ ۲۳۲را

تفسیر سورهٔ اخلاص

عربی – مفسر: شیخ حبیب‌الله بن علیمدد کاشانی – تفسیر مختصریست حاوی برخی ازنکات تاویلی وتنزیلی سورهٔ مبارکه توحید – اینرساله ضمیمهٔ کتاب‌درةالدررشمارهٔ ۱۹۵ است.

۱۱۰ تفسیر سورهٔ اعلی

عربی – مفسر : ملا صدرا – رسالهٔ اجوبهٔ لمسائل حکیم نوری در حاشیه اینکتاب تدوین‌شده است وهم ضمیمهٔ کتاب است منتخبی از معانی‌الاخبار صدوق وتمام کتاب کشف‌الریبه شهید ثانی – چاپ سنگی تهران – خط نسخ – بسال ۱۳۰۵ وقفی نائینی (۷۲۵)

۱۱۱ تفسیر سورة الانبیاء

عربی – مفسر: سید احمد رضا هندی نجفی متولد ۱۳۲۰ از نویسندگان وسرایندگان

---

(۱) حسن‌المحاضره ج۱ ص۱۸۸ (۲) جلال الدین سیوطی در چهار شنبه غرهٔ رمضان ۸۷۰ شروع بتالیف وتتمیم این‌تفسیر نموده ودر یکشنبهٔ دهم شوال همانسال ازین تالیف فارغ شده ودر چهار شنبه ۶ صفر ۸۷۱ انرا پاك نویس نموده (۳) در باب کتاب التبیان دواشتباه درین چاپ شده: ۱در صدر کتاب نام مولف ابوالبقاء نحوی رازی ضبط است ۲ در صفحه اول کتاب ترجمه موفق الدین ابوالبقاء یعیش بن علی ازوفیات‌الاعیان نقل ووانمود شده که این شخص اخیرمؤلف کتاب‌التبیان‌است.

بارع معاصر عرب است . مفسر اصلا هندی است لکن اکنون خاندان هندی از خانواده های عرب بین النهرین بشمارند - کتاب تفسیر سورهٔ انبیاء است وحاوی جهات اعرابی ومطالب تاریخی واحتجاجات کلامی ومصدر بمقدمهٔ مفصلی است - چاپ سربی نجف چاپخانهٔ الراعی وقفی مفسر در شهریور ۱۳۱۷ (۷۲۶)

۱۱۲ تفسیر سورهٔ حمد و اخلاص

فارسی - مفسر : شیخ محمد (بن حاج شیخ حسن) سنگلجی تهرانی از معارف معاصر در تهران . مختصریست حاوی ترجمه وجهات اعرابی واشتقاقی ونکات معنوی دو سورهٔ مذکوره . تاریخ ختم تالیف شنبه ۱۵ ربیع الاول ۱۳۶۱ است . چاپ سربی تهران چاپخانهٔ تابان خریداری آستانقدس درخرداد -۱۳۲۳ (۸۵۸۹)

۱۱۳ تفسیر سورهٔ حمد

فارسی . مفسر : شیخ محمد سنگلجی سابق الذکر . اینکتاب تنهاتفسیر سورهٔ مبارکهٔ حمد است که آنرا از کتاب سابق الذکر افراد درتدوین و مفصل نموده ومصدر داشته است آن را بمطالب مقدماتی تفسیر . مینماید عزم مفسر بر تفسیر دورهٔ قرآن است که متدرجاً تالیف و طبع نماید . چاپ سربی تهران : چاپخانهٔ مجلس در ۱۳۲۵ خورشیدی . خریداری آستان قدس در مهر ۱۳۲۵ (۱۰۳۶۸)

تفسیر سورهٔ فاتحة الکتاب

ببینید اعجازالبیان شمارهٔ ۶۹ را

۱۱۴ تفسیر سورهٔ فتح

عربی . مؤلف : شیخ حبیب الله شریف کاشانی فرزند ملا علیمدد ساوجی متولد ۱۲۶۲ درکاشان متوفای ۲۳ جمادی الثانی ۱۳۴۰ ازاعلام جامع و دارای تالیفات در علوم متنوعه است . علوم مقدماتی را درکاشان نزد حاج سید محمد حسین تحصیل کرده علوم نقلی را در تهران نزد حاج میرمحمد علی کاشانی وحاج ملا محمد ادرمانی وحاج میرزا ابوالقاسم کلانتری وحاج ملاهادی مدرس تهرانی وشیخ محمد(خواهرزاده صاحب فصول) ودر گلپایگان خدمت ملازین العابدین گلپایگانی ودر کربلاء در محضر فاضل اردکانی فراگرفته وتکمیل نمود . علوم عقلی را نزد بعضی از شاگردان حکیم سبزواری دیده . پس از تکمیل مقیم در کاشان گشته و بامرجعیت تامه ومقبولیت عامه روزگاری را بزهد وپرهیز وتدریس و تالیف گذرانده (۱) طرز این تفسیر بیان نکات ادبی وعرفانی است . چاپ سنگی تهران بخط نسخ در سال ۱۳۲۲ وقفی فهرستی (۷۲۹)

---

(۱) این ترجمه خلاصهٔ افادات کتبی فاضل نسابه معاصر سید شهاب الدین مرعشی تبریزی در مقدمهٔ کتاب عقائدالایمان (تالیفی مؤلف این تفسیر) وتقریرات شفاهی فاضل بارع شیخ محمد غروی کاشانی (شاگرد مؤلف) است . تاریخ فوت مولف از کتاب الذریعه « ج ٤ ص۳۳۵) نقل شده .

۱۱۵ و ۱۱۶ تفسیر سورهٔ نور

فارسی ـ مفسر : میرزا خلیل بن ابوطالب کمرهٔ متولد در ۱۳۱۷ قمری،علوم ادبی و مقدمات را در جاپلق و خوانسار نزد سید علی اکبر بید هندی و ملا محمد بید هندی خوانساری و غیر هما خوانده در سال ۱۳۳۷ بحوزهٔ علمی اراك (سلطان ـ آباد) رفته نزد حاج شیخ عبدالکریم یزدی حائری (۱) و دیگر از اساتید فقه و اصول را خوانده . علوم عقلی و ریاضی را از میرزا علی اکبر یزدی حکیم فرا گرفته . معارف و اخلاق را در خدمت حاج میرزا جواد آقا تبریزی(۲) آموخته . مشایخ حدیثش ابوالمجد آقا رضا اصفهانی مسجد شاهی و حاج شیخ عباس (۳) محدث مشهور است . از سال ۱۳۴۰ تا ۱۳۵۴ در شهرستان قم بافاده و استفاده مشغول بوده . از سال ۱۳۱۴ خورشیدی مقیم در تهران گشته و از معارف معاصر است . سبك این تفسیر چنین است که نکات مستفاده از آیات را بقدر میسور از اسلوب عبارتی و بقرآئن و شواهد آیات دیگر و احادیث وارده از خاندان عصمت علیهم السلام تفسیر و ترجمه نموده و بفوآئدو جهات ادبی و اعرابی و غیر هما نپرداخته . این جلد تقریر مفسر و تحریر یکی از دوشیزگان معاصر است که نامش پنهان و برمز : « ر ـ ی » ضبط گشته این جلد تا اواخر تفسیر آیهٔ ۳۰ : « لیس علیکم جناح ان تدخلو ابیوتاً غیر مسکونة فیها»الخ را دارد . چاپ سربی تهران : چاپخانهٔ اقبال در ۱۳۲۴ خورشیدی وقفی مفسر در شهریور ۱۳۲۴ و در ابان ۱۳۲٤ « ۱۰۰۵۰ » و « ۱۰۰۸۱ »

۱۱۷ تفسیر سورهٔ نور ج ۲

فارسی.مکرر پیش . این مجلد تتمهٔ تفسیر آیهٔ مذکور و تا آیهٔ مبارکهٔ ۳۶ : « الله نور السموات » و اشاره ببرخی از آیات دیگر را دارد . تاریخ ختم تالیف ۶ جادی‌الاول ۱۳۶۵ است . چاپ سربی تهران چاپخانهٔ اقبال ۱۳۲۵ خورشیدی . وقفی مفسر در مرداد ۱۳۲۵ « ۱۰۳۱۴ »

۱۱۸ تفسیر سورهٔ واقعه

عربی ـ مفسر : ملاصدرا ـ چاپ سنگی تهران . خط نسخ . وقفی نائینی « ۷۳۰ »

۱۱۹ و ۱۲۰ تفسیر سورهٔ یوسف

عربی ـ مکرر شماره ۲۹۱ خطی . مفسر: ابوحامد غزالی ـ چاپ سنگی

(۱) مؤسس حوزهٔ علمی قم متولد ۱۲۷۶ قمری در قریهٔ مهرجرد یزد متوفای ۱۷ ذیقعده ۱۳۵۵ در قم (۲) متوفای ۱۳۴۳ مدفون در شیخون قم (۳) متوفای ذیحجه۱۳۵۹ درنجف

تهران - خط نسخ . بسال ۱۳۱۲ وقفی نائینی - وقفی فهرستی . « ۷۳۱ » و « ۷۳۲ »

۱۲۱ و ۱۲۲ و ۱۲۳ تفسیر شبر

عربی - مفسر : سید عبدالله بن سید محمد رضا حسینی نجفی کاظمی شهیر بشبر متولد ۱۱۸۸ در نجف . متوفای رجب ۱۲۴۲ . مدفون در رواق روضهٔ مطهرهٔ کاظمین ع (۱) اسانید و مشایخ اجازه اش پدرش و سید محسن اعرجی و سید بحرالعلوم وصاحب ریاض و شیخ احسائی و کاشف الغطاء و میرزا محمد مهدی شهرستانی (۲) و شیخ اسدالله کاظمی و صاحب قوانین می باشند - کتاب تفسیریست وجیزو روان شامل نکات عربیت و مضامین اخبار و خلاصهٔ دو تفسیر دیگرش است و حاوی ۱۸۰۰۰ بیت است - کتاب مصحح است بتصحیح آقای حاج سید نصرالله تقوی و مصدر است بمقدمه در ترجمه مؤلف از حفیدش سید ابراهیم بن سید محمد . چاپ سربی تهران . چاپخانه مجلس ۱۳۱۴ خریداری آستانقدس در فروردین ۱۳۱۵ - وقفی محمد باقر علی آبادی در ۱۳۱۶ وقفی میرزا عیسی علی آبادی در خرداد ۱۳۱۵ « ۷۵۱ » و « ۷۵۲ » و « ۷۵۳ »

تفسیر القرآن الکریم

به بینید شمارهٔ ۱۱۳ را

۱۲۴ و ۱۲۵ تفسیر صدرا

عربی - مفسر : ملا صدرا - کتاب در تفسیر چند سوره و آیه و بیان معارف الهیه و نکات عرفانیهٔ مستفاده از آنها و جامع میانه حقائق تنزیلی وتاویلی است - موجودی ازین تفسیر بدین تفصیل است : تفسیر تمام سورهٔ فاتحه - سورهٔ بقره تا آخر آیه ۵۴ (و اذ قال موسی لقومه یا قوم انکم ظلمتم) آیة الکرسی - آیهٔ نور - الم سجده - یس - واقعه - جمعه - طارق - اعلی - زلزال - آیهٔ و تری الجبال .

چاپ سنگی تهران خط نسخ . بسال ۱۳۲۰ - خریداری آستانه قدس در آذر ۱۳۰۸ - وقفی فهرستی « ۷۵۶ » و « ۷۵۷ »

۱۲۶ تفسیر صفی

فارسی - مفسر : صفی علیشاه حاج میرزا حسن بن محمد باقر اصفهانی متخلص بصفی . متولد ۳ شعبان ۱۲۵۱ متوفای چهار شنبه ۲۴ ذیقعدهٔ ۱۳۱۶ مدفون در کوی شاه آباد تهران (۳) مفسر بازرگان زاده است که بخدمت شیخ طریقتش رحمتعلیشاه (۴)

---

(۱) روضات الجنات ص ۳۷۴ و نجوم السماء ص ۳۶۳ (۲) متوفای ۱۲۱۶

(۳) طرائق الحقائق ج ۳ ص ۲۰۴ (۴) حاج زین العابدین بن حاج معصوم قزوینی شیرازی ۱۲۰۸-۱۲۷۸

و منور علیشاه (۱) رسیده است و از اقطاب سلسله صوفیهٔ نعمت اللهی و از سرایندگان دانای روزگار خود بوده ــ کتاب تفسیر منظوم تمام قرآن است که ببحر مثنوی سروده و شاید تفسیر منظوم تمام قرآن بفارسی منحصر باین تفسیر باشد و در زمینهٔ خودش ممتاز است ــ اسلوب این تفسیر چنین است که پس از ذکر هر چند آیه و هم ترجمه تحت اللفظی آن به ترجمه و تفسیر عرفانی آن منظوماً پرداخته ــ مفسر در ۱۳۰۶ قمری شروع بتالیف این تفسیر نموده و در ۱۳۰۸ از آن فارغ شده ۰ سرتیپ میرزا ابوترابخان نایب نظمیه بر آن دیباچهٔ نگاشته و بچاپ رسانیده ۰ چاپ سنگی تهران ــ خط نسخ ۰ بسال ۱۳۰۸ ۰ آیات بخط درشت و نسخ و ترجمه آن بخط نستعلیق نوشته شده ۰ وقفی نائینی « ۷۳۳ »

۱۲۷ تفسیر طبری ج ۱

عربی ۰ مفسر: ابوجعفر محمد بن جریر بن یزید (بن خالد ــ کثیر بن غالب) طبری متولد ۲۲۴ در آمل مازندران ۰ متوفای درشنبه ۲۵ شوال ۳۱۰ درخانه اش در بغداد یا در رحبة یعقوب (۲) علامهٔ روزگار خود درفن حدیث و تاریخ و علوم تفسیر و فقه بوده ۰ برای تحصیل به بغداد و شام و مصر و حجاز شتافت وازمشایخ حدیث آندوره مانند محمد بن حمید رازی وابی جریح وابی کریب وغیرهم استماع حدیث کرده ۰ فقه حنفی رادرری نزدابی مقاتل وفقه شافعی را در درمصر نزد ربیع بن سلیمان ودر بغداد نزد حسن بن محمد زعفرانی خوانده ۰ فقه مالکی را از یونس بن عبد الاعلی ودیگران آموخته ــ گفته اند درآغاز برمذهب شافعی بوده لیکن درانجام پیروی از هیچ یك ازمذاهب چهارگانه اهل سنت ننموده وخود درفقه اعمال فکر واجتهادنموده و گروهی ازاعلام پیرویشرا کردند ودرمذهب او کتاب نوشتند ــ خصایص خلقتیش باریکی اندام وبلندی قامت و گندم گونی رخسار بوده ۰ امتیاز خلقیش صراحت درگفتار وآزادی درفکر و جرات در رأی ۰ وهمین جهت بود که فرقهٔ حنابله بزندقه اش متهم داشتند ودفنش را درروز مانع شدند ۰ لیکن نبوغ علمی وزندگانی پارسائی وقناعتش باندوخته پدری خود درمازندران وقعی باین تکفیرها نمیداد ــ صاحب روضات (ص۷۰۲) تشیع مفسررا بقرآئنی ابراز داده ــ کتاب تفسیری است حاوی جهات ادبی وتاریخی واقوال صحابه وتابعین وتاویل باحادیث وغیرها برای بهتر بدست آوردن مطالب این تفسیر بفهرست آن که بشمارهٔ ۲۳۱ است بنگرید ۰ بالجمله این تفسیررا اجل ازتفاسیر متقدمین شمرده اند ــ ابوحامد اسفرآئنی درشأن این تفسیر چنین گفته : « لوسافر رجل الی الصین حتی یحصل له تفسیر ابن جریر لم یکن ذالك کثیرا »

(۱) حاج آقا محمد بن حاج محمد حسن قزوینی شیرازی ۱۲۲٤ ــ ۱۳۰۱
(۲) فهرست ابن ندیم ص۳۲٦ وفیات الاعیان ج ۲ ص۲۹

وبجهت اعمال نقد وترجیح میانه اقوال ممتاز گشته -آورده اند که مفسر این کتاب را پیش از کتاب تاریخش تألیف کرده ودر آغاز در ۳۰۰۰۰ ورق بوده سپس آنرا مختصر و بدین قطر کنونی درآورده وبجامع البیان فی تفسیرالقرآن نامیده‌شده. عنوان ورود درتفسیر آیات‌جملهٔ : ألقول فی‌تاویل قوله تعالی است. کتاب بفارسی وفرانسه ولاتین ترجمه شده (ترجمهٔ فارسی این کتاب را بشمارهٔ ۱۹ تفسیرخطی ببینید) کتاب درین چاپ در۳۰ جزء وضمن ده مجلدصورت گرفته. این‌مجلد از اول‌قرآن تا تفسیر آیهٔ۱۲۸ سورهٔ بقره : «تلك‌امة قدخلت لها ما کسبت» را دارد. تفسیر نیشابوری درحاشیهٔ مجلدات این کتاب مدون است. چاپ سربی مصر چاپخانهٔ میمنیه.تاریخ چاپ که تنهادرمجلد دهم ذکرشده سال ۱۳۲۱ است وقفی‌نائینی «۷۳۴»

۱۲۸ تفسیر طبری ج ۲

عربی - مکرر پیش. این مجلد از تفسیر آیهٔ ۱۳۶ سورهٔ بقره : «سیقول السفهاء من الناس» تا آیهٔ ۲۵۳ سورهٔ بقره : «تلك آیات الله نتلوها علیك بالحق»رادارد. مشخصات کتاب مانندپیش. «۷۳۵»

۱۲۹ تفسیر طبری ج ۳-۴

عربی - مکرر پیش. این مجلد حاوی جزء سوم و چهارم‌است. جزء سوم از تفسیر آیهٔ ۲۵۴ از سورهٔ بقره : «تلك الرسل فضلنا بعضهم علی بعض» تا آیهٔ ۸۶ از سورهٔ آل عمران : «لن تنالواالبر حتی تنفقوا» را دارد. جزء چهارم از تفسیر آیهٔ ۸۷ از سورهٔ مذکور تا آیهٔ ۲۷ از سورهٔ نساء : «حرمت علیکم امهاتکم» را دارد. مشخصات کتاب مانند پیش «۷۳۶»

۱۳۰ تفسیر طبری ج ۵-۶-۷

عربی - مکرر پیش. این مجلد شامل جزء پنجم و ششم و هفتم است. جزء پنجم از تفسیر آیهٔ ۲۸ از سورهٔ نساء : «والمحصنات من‌النساء» تا آیهٔ ۱۴۶ از آن سورهٔ : «ما یفعل الله بعذابکم» را دارد. جزء ششم از تفسیر آیهٔ ۱۴۷ سورهٔ مذکور : «لایحب‌الله الجهر بالسوء من‌القول» تا آیهٔ ۸۴ از سورهٔ مائده : «ولو کانوا یؤمنون بالله و بالنبی و ما انزل الیه» را دارد. جزء هفتم از تفسیر آیهٔ ۸۵ ازسوره تا آیهٔ ۱۱۰ سورهٔ انعام : «و نقلب افئدتهم و ابصارهم» را دارد. مشخصات کتاب مانند پیش «۷۳۷»

۱۳۱ تفسیر طبری ج ۸-۹-۱۰-۱۱

عربی - مکرر پیش . این مجلد حاوی جزء هشتم و نهم و دهم و یازدهم است . جزء ۸ از آیهٔ ۱۱۱ سورهٔ انعام : « ولو اننا نزلنا الیهم » تا آیهٔ ۸۵ از سورهٔ اعراف : « و ان کان طائفة منکم آمنوا » را دارد . جزء ۹ از آیهٔ ۸۶ آن سوره : « قال الملاء الذین » تا آیهٔ ۴۱ از سورهٔ انفال : « و ان تولوا فاعلموا » را دارد . جزء ۱۰ از آیه ۴۲ آن سوره : « واعلموا انما غنمتم » تا آیهٔ ۹۳ از سورهٔ توبه : « ولا علی الذین اذاما اتوك » را دارد . جز ۱۱ از آیه ۹۴ سورهٔ مذکور « انما السبیل علی الذین یستاذنونك » تا آیهٔ ۷ سورهٔ هود: « انه علیهم بذات الصدور » را دارد. مشخصات کتاب مانند پیش « ۷۳۸ »

۱۳۲ تفسیر طبری ج ۱۲-۱۳-۱۴-۱۵

عربی - مکرر پیش . این مجلد جزء ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ است . جزء ۱۲ از آیهٔ ۸ سورهٔ هود : « وما من دابة فی الارض » تا آیه ۵۲ از سورهٔ یوسف ع: « ذلك لیعلم انی لم اخنه » را دارد . جزء ۱۳ آیه ۵۳ آن سورهٔ : « و ما ابری نفسی » تا آخر سورهٔ مبارکهٔ ابراهیم ع را دارد . جزء ۱٤ از سورهٔ مبارکه حجرات تا آخر سورهٔ نحل را دارد . جزء ۱۵ از سورهٔ بنی اسرائیل تا آیهٔ ۷۷ سورهٔ کهف : « قال هذا فراق بینی وبینك » را دارد . مشخصات کتاب مانند پیش (۷۳۹)

۱۳۳ تفسیر طبری ج ۱۶-۱۷-۱۸-۱۹

عربی - مکرر پیش . این مجلد حاوی جزء ۱٦ و ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ است جزء ۱٦ از آیهٔ ۷۸ از سورهٔ کهف : « اما السفینة فکانت لمساکین : تا آخر سورهٔ مبارکه طه را دارد . جزء ۱۷ از سورهٔ مبارکه انبیاء تا آخر سورهٔ حج را دارد . جزء ۱۸ از سورهٔ مؤمنون تا آیه ۲۲ سورهٔ مبارکه فرقان : « وما ارسلنا قبلك من المرسلین الا انهم لیاکلون الطعام » است . جزء ۱۹ حاوی تفسیر آیه ۲۳ آن سوره : « و قال الذین لایرجون » تا تفسیر آیهٔ ۵۹ سوره نمل : « ائنکم لتاتون الرجال » است . مشخصات کتاب مانند پیش « ۷٤۰ »

۱۳۴ تفسیر طبری ج ۲۰-۲۱-۲۲-۲۳

عربی - مانند پیش . این مجلد حاوی جزء ۲۰ و ۲۱ و ۲۲ و ۲۳ است . جزء ۲۰ از تفسیر آیهٔ ۵۷ سورهٔ نمل : : (فما کان جواب قومه) تا آیه ٤۳ سورهٔ

عنکبوت : (اتل ما اوحی الیك) را دارد . جزء ۲۱ مشتمل است بر تفسیر آیهٔ ۴۵ آن سوره : (ولا تجادلوا اهل الکتاب الا بالتی هی احسن) تا آیهٔ ۳۰ سوره احزاب (یا نساء النبی من یات) جزء ۲۲ مشتمل است بر تفسیر آیه ۳۱ سورهٔ مذکور؛ (ومن یقنت منکن) تا آیهٔ ۲۶ سورهٔ مبارکهٔ یس : (بما غفرلی ربی و جعلنی من المکرمین) جزء ۲۳ مشتمل است بر تفسیر آیهٔ ۲۷ سورهٔ سابق الذکر : « و ما انزلنا علی قومه » تا آیهٔ ۳۰ سورهٔ زمر : (ضرب الله مثلا رجلا) مشخصات کتاب مانند پیش (۷۴۱).

۱۳۵ تفسیر طبری ج ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ و ۲۷

عربی مانند پیش . این مجلد شامل جزء ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ و ۲۷ است . جزء ۲۴ مشتمل است بر تفسیر آیهٔ ۳۱ سورهٔ مبارکهٔ زمر: (انك میت و انهم میتون) تا آیهٔ ۴۶ سورهٔ فصلت : (من عمل صالحا فلنفسه) جزء ۲۵ مشتمل است بر تفسیر آیهٔ ۴۷ سورهٔ مذکور: (الیه یرد علم الساعه) تا آخر سورهٔ جاثیه . جزء ۲۶ مشتمل است بر تفسیر سورهٔ احقاف تا آیهٔ ۲۹ سورهٔ ذاریات : (فاقبلت امراته) جزء ۲۷ مشتمل است بر تفسیر آیهٔ ۳۰ از آن سوره : (قالوا کذالك) تا آخر سوره حدیده مشخصات کتاب مانند پیش .

(۷۴۲)

۱۳۶ تفسیر طبری ج ۲۸ و ۲۹ و ۳۰

عربی - بمانند پیش . این مجلد شامل جزء ۲۸ و ۲۹ و ۳۰ است. جزء ۲۸ مشتمل است بر تفسیر سورهٔ مجادله تا آخر سورهٔ تحریم . جزء ۲۹ مشتمل است بر تفسیر سورهٔ ملك تا آخر سورهٔ مرسلات جزء ۳۰ مشتمل بر تفسیر سورهٔ مبارکهٔ نبا تا آخر قرآن است (۷۴۳).

۱۳۷-۱۳۸-۱۳۹-۱۴۰-۱۴۱ تفسیر طبری

جزء (۳ و ۴) و (۱۱ و ۱۲ و ۱۳) و (۱۴ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۷) و (۱۸ و ۱۹ و ۲۰ و ۲۱ و ۲۲ و ۲۳) و (۲۴ و ۲۵ و ۲۶ و ۲۷ و ۲۸)

عربی مکرر پیش از هر جهت . وتفی قائم مقام « ۷۴۴ و ۷۴۵ و ۷۴۶ و ۷۴۷ و ۷۴۸ ».

تفسیر طنطاوی

الجواهر فی تفسیر القرآن الکریم شمارهٔ ۱۶۵ را به بینید .

۱۴۲ تفسیر القرآن العظیم

عربی مفسر : ابو محمد سهل بن عبدالله بن یونس بن عیسی بن عبدالله بن رفیع شوشتری متولد ۲۰۰ یا ۲۰۱ متوفای محرم ۲۸۳ در شوشتر (۱) از اکابر مشایخ صوفیه

(۱) وفیات الاعیان ج ۱ ص ۲۳۵ - تذکرة الاولیاء . قشیریه

است و او را جامع میان شریعت و طریقت گفته‌اند ــ نزد دائیش محمد بن سوار تربیت یافته . در مکه ذوالنون مصریرا ملاقات کرده . کتاب تفسیر مختصری است تاویلی ــ این کتاب را ابویوسف احمدبن محمدبن قیس سنجری در ۲۷۵ از مفسر شنیده ، کتاب تصحیح شدهٔ جمعیت مصححین کتب چاپخانهٔ دارالکتب العربیه مصراست ، چاپ سربی مصر چاپخانه دارالکتب العربیة الکبری بسال ۱۳۲۹ وقفی نائینی (۷۵۴)

۱۴۳ تفسیر القرآن ج ۱

فارسی ــ مفسر: سرسید احمد خان بن محمد تقی دهلوی ــ متولد ۱۸۱۷ میلادی دردهلی ــ متوفای مارس ۱۸۹۸ درعلیگره (۱) اصلاًهرانی است وپدربرپدردرد رباربادشاهان مغولی هند ذیجاه ومصدرخدمات بزرگ بوده اند وخودنیز ازمردان سیاسی وعلمی و مؤسس دانشگاه علیگره واز ناموران معاصر بشمار است ــ مترجم معاصر: سید محمد تقی‌فخرداعی گیلانی . روش تفسیر وروبه مفسر بطوری که دردیباچه مذ کور است روشن‌داشتن مقاصد قرآن ازقرآن است. ومفسر درص ۱۱ ازمقدمهٔ کتاب رویه اش‌را چنین بیان‌نموده : « وایناك اصولی را که جزء مذهب ما است ودرتالیف این‌تفسیر همان اصول را ما اختیارنموده ایم » سپس ۱۴ اصل ازمطالب راجع بعقائد واعجاز ومطالب مربوط بترجمهٔ قرآن را ذکر نموده این جلد تا تفسیر آیه ۸۰ ازسورهٔ بقرة : « اولئك الذین‌اشتروا الحیوة الدنیا بالاخرة فلایخفف عنهم العذاب ولاهم ینصرون » را دارد ومصدر است بمقدمهٔ ازمترجم . چاپ سربی تهران چاپخانهٔ آفتاب ، وقفی کتابفروشی شرکت تضامنی علمی وشرکاء درمرداد ۱۳۱۸ «۶۷۶۸»

۱۴۴ تفسیر قرآن

فارسی . مفسر معاصر: شیخ محمد خالصی زاده . کتاب بخش مقدمه و در اثبات حجت قرآن وردشبهات منکرین است . چاپ سربی تهران دردی ۱۳۲۳ خریداری آستانقدس درفروردین ۱۳۲۴ « ۹۶۴۲ »

۱۴۵ ــ ۱۴۶ تفسیر قمی

عربی . مکرر شمارهٔ ۲۹۴ خطی مفسر: علی بن ابراهیم‌قمی . چاپ‌سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۳۱۳ وقفی حاج قائم‌مقام ــ وقفی فهرستی (۷۴۹) و (۷۵۰)

---

(۱) مشاهیرالشرق چاپ ۱ ج ۲ ص ۶۷

تفسیر چاپی

تفسیر کبیر

مفاتیح الغیب شماره ۲۵۹ را ببینید .

۱۴۷ تفسیر کیوان ج ۱ و ۲ و ۳

فارسی مفسر: حاج ملا عباسعلی کیوان قزوینی- مفسر نخست آیات را ترجمه‌نموده سپس بتفسیر پرداخته . این تفسیر حاوی مطالب متنوعه است ــ مفسر تنصیص نموده که رویه اش برخلاف مفسرین است ومطالب مذکور در این تفسیررا استمداد از خارج ننموده وبقرائن لفظیهٔ قرآن دریافته وقرآن را بقرآن تفسیر کرده ــ این مجلد مشتمل است بر تفسیر استعاذه تا آخر آیهٔ ۱۰۹ سورهٔ نساء : « ها انتم هؤلاء جادلتم » مصدر ومذیل است بمقدمه وخاتمه‌هرجلدی‌دارای فهرست مطالب است . چاپ سربی تهران ــ سال ۱۳۵۰ وقفی مفسر درخرداد ۱۳۱۵ « ۷۵۵ »

۱۴۸ تفسیرالمنار ج ۱ و ۲

عربی. مفسر : سید محمدرشید رضا طرابلسی شامی مصری مدیر مجلهٔ المنار که‌در قاهره نشر می یافته ــ مفسررا تصریح است که رویه اش برتوضیح وتفسیر قرآن ازجنبهٔ دعوت به تهذیب وارشاد واصلاح وبیان تعلیمات عالیهٔ قرآن‌درهدایت فردی واجتماعی بشر در هرجا وهر دوره است و این جنبه را مراعات نموده وبجنبه های دیگر از اعراب واسباب نزول وغیرها کم پرداخته است . این‌تفسیر از اول قرآن تا آیهٔ ۱۲۵ ازسورهٔ نساء : «وکان‌الله بکل شیئی محیطا » تقریر درس استاد مفسر شیخ محمد عبده مفتی مصر است که‌ازغرهٔمحرم ۱۳۱۷ تا نیمه محرم ۱۳۲۳ درجامع ازهر گفته وبقیه را خود بدان رویه تألیف کرده ــ این تفسیر در۹ جزء ودر ۵ مجلد صورت گرفته وهرجزئی مصدر است بفهرست هجائی مطالب این مجلد تا تفسیر آیهٔ ۲۵۳ از سورهٔ بقره ؛ « ولولا دفع الله الناس » را دارد ــ چاپ‌سربی مصر چاپخانهٔ المنار سال ۱۳۴۶ خریداری آستانقدس درتیر ۱۳۱۱ (۷۵۸)

۱۴۹ تفسیر المنار ج ۳ و ۴

عربی. مانند پیش ــ این مجلد مشتمل است برتفسیر آیهٔ ۲۵۴ سورهٔ بقره : « تلك الرسل فضلنا بعضهم » تا آیهٔ ۲۷ ازسورهٔ نساء: (حرمت علیکم امهاتکم) مشخصات وواقف مانند پیش سال چاپ ۱۳۲۴ ــ ۱۳۲۵ « ۷۵۹ »

۱۵۰ تفسیر المنار ج ۵ و ۶

عربی. مانند پیش . این‌مجلد مشتمل است برتفسیرآیهٔ۲۸سورهٔ نساء : «والمحصنات

من النساء الا ما ملکت » تا آیهٔ ۸۳ سورهٔ مائده : (ولوکانوا یؤمنون بالله والنبی) مشخصات وواقف مانند پیش . سال چاپ ۱۳۲۸-۱۳۳۰ (۷۶۰)

۱۵۱ تفسیر المنار ج ۷ و ۸

عربی. بمانند پیش. این مجلد مشتمل است برتفسیر آیهٔ ۸۵ سورهٔ مائده: (لتجدن اشد الناس عداوة للذین آمنو) تاآیهٔ ۸۶ سورهٔ اعراف: (وان کان طائفة منکم آمنو بالذی) مشخصات وواقف مانند پیش. سال چاپ ۱۳۳۸ - ۱۳۴۶ - (۷۶۱)

۱۵۲ تفسیر المنار ج ۹

عربی. بمانند پیش - این جزء مشتمل است بر تفسیر آیهٔ ۸۷ سورهٔ اعراف: (قال ملاءالذین استکبروا من قومه) تا آیهٔ ۴۰ سورهٔ انفال : « وان تولوا فاعلموا ان الله مولیکم» تاریخ ختم تألیف سلخ شعبان ۱۳۴۶ مشخصات وواقف مانند پیش .سال چاپ ۱۳۴۷(۷۶۲) .

۱۵۳- ۱۵۴ - ۱۵۵ - ۱۵۶ - ۱۵۷

تفسیر المنار

عربی. - جزء ۱ و۲ و۳ و۴ و۵ و۶ و۷ و۸ و۹ - مشخصات از همه حیث مطابق دورهٔ قبل است. وقفی نائینی «۷۶۳» و «۷۶۴» و «۷۶۵» و «۷۶۶» و « ۷۶۷»

۱۵۸ تفسیر نقره کار

فارسی - مکرر شمارهٔ ۴۳۵ خطی. مفسر معین الدین مسکین کتاب تفسیر سورهٔ مبارکهٔ یوسف است وعیناً همان تفسیری است که بنام احسن القصص بشمارهٔ ۶۲ گذشت باا ندك اختلافی در برخی از کلمات آن که دراین چاپ بنام تفسیر نقره کار ضبط ونشر شده. شرح وتفصیل این دو کتاب چاپی در تفسیر خطی گذشت . چاپ سنگی نستعلیق لکهنو چاپخانهٔ منشی نولکشور ۱۳۰۹ خریداری آستانقدس درخرداد ۱۳۲۳ « ۸۵۶۰ »

۱۵۹ تفسیر نیشابوری ج ۱

عربی. مکرر شماره ۳۰۱ خطی مفسر : نظام نیشابوری - کتاب درسه جلد صورت گرفته این جلد از اول قرآن تا آخر سورهٔ نساءاست. چاپ سنگی تهران . خط نسخ. تاریخ چاپ که درجلد سوم ذکر شده: سال ۱۲۸۰ است . وقفی فهرستی « ۷۶۸ »

۱۶۰ تفسیر نیشابوری ج ۲

عربی - بمانند پیش. این جلد ازسورهٔ مائده تاآخر سوره طه است. برك اول این

این نسخه افتاده و بخشی از برك آخر نیز بصحافی رفته. مشخصات وواقف مانند شمارهٔ پیش (۷۶۹)

۱۶۱ تفسیر نیشابوری ج ۳

عربی - بمانند پیش - این جلد از سورهٔ انبیاء تا آخر قرآن است مشخصات و واقف مانند پیش «۷۷۰»

۱۶۲ تفصیل آیات القرآن الحکیم

عربی - مؤلف : جول لابوم (۱) فرانسوی . مترجم : محمد فؤاد عبدالباقی عضو انجمن شورای جامعهٔ علمی مستشرقین - کتاب تجزیهٔ آیات شریفهٔ قرآن و تبویب و ترتیب آیات مبارکه است از حیث عناوین و مطالب و مرتب است بر ۱۸ باب و هر بابی حاوی فروع و عناوین و مطالبی است . ابواب کتاب بشرح زیر است : باب الاول التاریخ ۲ محمد ص ۳-التبلیغ ۴ بنو اسرائیل ۵ التوراة ۶ النصاری ۷ - ماوراء الطبیعه ۸ التوحید ۹ القران ۱۰ الدین ۱۱ العقائد ۱۲ العبادات ۱۳ الشریعه ۱۴ النظام الاجتماعی ۱۵ العلوم والفنون ۱۶ التجاره ۱۷ علم تهذیب الاخلاق ۱۸ النجاح . تاریخ فراغ از ترجمه شب شنبه ۱۲ شعبان ۱۳۴۲ است . چاپ عربی مصر چاپخانهٔ عیسی بابی حلبی و شرکاء . خریداری آستانقدس شهریور ۱۳۲۴ (۱۰۰۰۸)

تمییز الاوصیاء

فارسی - مفسر : حاج زین العابدین خان کرمانی - رساله در اثبات لزوم بودن ولی عصر از ذریه پیغمبر ص بآیات شریفه قرآنیه است . تاریخ ختم تالیف عرفهٔ ۱۳۴۱ است . چاپ سنگی تبریز بخط نسخ سال ۱۳۴۴ - این رساله ضمیمهٔ کتاب تنزیه الانبیاء شمارهٔ ۱۶۳ تفسیر است .

تنزیل الایات علی الشواهد من الابیات

شرح شواهد تفسیر کشاف است . در باب علم نجوم به بینید

۱۶۳ تنزیه الانبیاء

فارسی - مفسر : حاج زین العابدین خان کرمانی - کتاب در اثبات عصمت پیغمبران است باستدلال از آیات قرآنیه که ضمن یکمقدمه و دو باب و هر بابی ضمن فصولی صورت گرفته : باب ۱ در اثبات عصمت انبیاء باب ۲ در بیان بعض آیات متشابهه که موهم خلاف است . تاریخ ختم تالیف ۲۷ ذیحجه ۱۳۳۵ است - رسالهٔ تمییز الاوصیاء و اجوبة المسائل ضمیمهٔ

«۱» ضبط نام مؤلف چنان است که معرب آورده .

اینکتاب است . چاپ سنگی نسخ تبریز سال ۱۳۴۴ تقدیمی ابوالقاسم خان ابراهیمی دی ۱۳۲۱ (۷۹۷۲)

۱۶۴ تنویر المقباس من تفسیر ابن عباس

عربی ــ مفسر : مجدالدین ابوطاهر محمد بن یعقوب بن ابراهیم بن عمر بن ابی بکر شیرازی فیروز آبادی متولد ۷۲۹ در کازرون متوفای شب ۲۰ شوال ۸۱۰ در زبید از شهرستان های یمن (۱) مفسر گاهی نسبش را بشیخ ابواسحق شافعی شیرازی منتهی میداشته ومرتبهٔ خود را از ذریهٔ ابوبکر صدیق خلیفهٔ اول معرفی مینموده بالجمله ازمشاهیر علماء لغت واز اعلام دورهٔ خود بوده در کازرون از محمد بن یوسف زرندی و در شام از ابن خبازو و ابن قیم و تقی سبکی و فرضی و ابن نباته و شیخ خلیل مالکی تلمذ وسماع حدیث نموده . پس از سیر و سیاحت کشور های مصر و سوریا و کشور عثمانی و هند و نیل بجوائزو بخشش از بایزید خان عثمانی و امیر تیمور بیمن رفت . شهریار وقت اشرف اسماعیل اول مقدمشرا گرامی داشت و منصب قضاء زبیدرا بر او ارزانی داشت . کتاب تفسیری است توضیحی و ساده سلسلهٔ رواهٔ مطالب آن منتهی میشود بابن عباس ومروی از او است . کتاب لباب النقول و کتاب معرفة الناسخ والمنسوخ در حاشیهٔ این کتاب تدوین شده ــ چاپ سربی مصر چاپخانهٔ ازهریه بسال ۱۳۱۶ وقفی نائینی (۷۷۲)

(حرف ج)

جامع البیان فی تفسیر القرآن

تفسیر طبری شمارهٔ ۱۲۷ را به بینید .

۱۶۵ الجواهر فی تفسیر القرآن الکریم ج ۱

عربی ــ مفسر معاصر : شیخ طنطاوی جوهری متولد ۱۲۸۷ استاد پیشین دارالعلوم مصر (۲) طرز و اسلوب این تفسیر استفادهٔ علوم اخلاق واجتماع وطبیعیات ازقرآن مجیداست وتمام عنایت مفسر مبذول برتطبیق وتوضیح قرآن است برفلسفه وعلوم مادی جدید الا کتشاف وآورده است که زیاده بر ۷۵۰ آیه از قرآن مربوط بعلوم متنوعه است ــ کتاب در ۲۵ جزء صورت گرفته هرجزئی دارای فهرست مطالب است این جزء سورهٔ فاتحه وبقره است . تاریخ فراغت از ین جزء ۲۶ شعبان ۱۳٤۱ درخانه اش واقع در خیابان زین العابدین قاهره است ــ چاپ سربی مصر ــ سال ۱۳۵۰ وقفی سروان شکرالله در شهریور ۱۳۱۹ (۷۵۳۱)

---

(۱) بغیة الوعاة ص ۱۱۷ روضات الجنات ص ۷٤٦ (۲) شنیده شد که فوت کرده

۱٦٦ الجواهر ج۲

عربی – مکرر پیش – این جزء تفسیر سورهٔ آل عمران است – چاپ سربی مصر بسال ۱۳۴۳ واقف مانند پیش « ۷۵۳۲ »

۱٦۷ الجواهر ج۳

عربی – بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ نساء و مائده است – مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۳۳ »

۱٦۸ الجواهر ج۴

عربی – بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ انعام و اعراف است – چاپ سربی مصر بسال ۱۳۴۴ واقف مانند پیش « ۷۵۳۴ »

۱٦۹ الجواهر ج۵

عربی – بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ انفال و سورهٔ توبه است – مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۳۵ »

۱۷۰ الجواهر ج ٦

عربی – بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ یونس و سورهٔ هوداست. – چاپ سربی مصر بسال ۱۳۴٦ واقف مانند پیش « ۷۵۳٦ »

۱۷۱ الجواهر ج۷

عربی بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ یوسف و سوره رعد و سورهٔ ابراهیم است . مشخصات کتاب و واقف مانند پیش (۷۵۳۷)

۱۷۲ الجواهر ج۸

عربی بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ حجر و سورهٔ نحل است – مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۳۸ »

۱۷۳ الجواهر ج۹

عربی – بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ اسری (بنی اسرائیل) و سورهٔ کهف است . مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۳۹ »

۱۷۴ الجواهر ج ۱۰

عربی – بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ مریم و سورهٔ طه و سورهٔ انبیاء است. تاریخ چاپ ۱۳۴۷ واقف مانند پیش « ۷۵۴۰ »

۱۷۵ الجواهر ج ۱۱

عربی - بمانند پیش - این جزء تفسیر سورهٔ حج و سورهٔ مؤمنون است - مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۳۱ »

۱۷۶ الجواهر - ج ۱۲

عربی، بمانند پیش- این جزء تفسیر سورهٔ نور وسورهٔ فرقان است- مشخصات کتاب و واقف مانند پیش (۷۵۴۲)

۱۷۷ الجواهر ج ۱۳

عربی، بمانند پیش- این جزء تفسیر سورهٔ شعرآء وسورهٔ نمل است- مشخصات کتاب و واقف مانند پیش (۷۵۴۳)

۱۷۸ الجواهر ج ۱۴

عربی- بمانند پیش- این جزء تفسیر سورهٔ قصص وسورهٔ عنکبوت است- تاریخ چاپ ۱۳۴۸ واقف مانند پیش (۷۵۴۴)

۱۷۹ الجواهر ج ۱۵

عربی - بمانند پیش - این جزء تفسیر سورهٔ روم و سورهٔ لقمان و سورهٔ سجده است - مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۴۵ »

۱۸۰ الجواهر ج ۱۶

عربی - بمانند پیش . این جزء تفسیر سوره احزاب و سورهٔ سبا است، مشخصات کتاب و واقف مانند پیش (۷۵۴۶ »

۱۸۱ الجواهر ج ۱۷

عربی - بمانند پیش - این جزء تفسیر سورهٔ فاطر و سورهٔ یس است مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۴۷ »

۱۸۲ الجواهر ج ۱۸

عربی - بمانند پیش - این جزء تفسیر سوره صافات و سورهٔ ص و سورهٔ زمر است تاریخ چاپ ۱۳۴۹ واقف مانند پیش « ۷۵۴۸ »

۱۸۳ الجواهر ج ۱۹

عربی - بمانند پیش - این جزء تفسیر سورهٔ غافر و سورهٔ مؤمن و سوره حم سجدهٔ (فصلت) است مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۴۹ »

تفسیر چاپی

۱٦٦ الجواهر ج ۲

عربی – مکرر پیش – این جزء تفسیر سورهٔ آل عمران است – چاپ سربی مصر بسال ۱۳۴۳ واقف مانند پیش « ۷۵۳۲ »

۱٦۷ الجواهر ج ۳

عربی – بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ نساء و مائده است – مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۳۳ »

۱٦۸ الجواهر ج ۴

عربی – بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ انعام و اعراف است – چاپ سربی مصر بسال ۱۳۴۴ واقف مانند پیش « ۷۵۳۴ »

۱٦۹ الجواهر ج ۵

عربی – بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ انفال وسورهٔ توبه است – مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۳۵ »

۱۷۰ الجواهر ج ٦

عربی – بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ یونس و سورهٔ هوداست – چاپ سربی مصر بسال ۱۳۴٦ واقف مانند پیش « ۷۵۳٦ »

۱۷۱ الجواهر ج ۷

عربی بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ یوسف و سوره رعد و سورهٔ ابراهیم است . مشخصات کتاب و واقف مانند پیش (۷۵۳۷)

۱۷۲ الجواهر ج ۸

عربی بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ حجر و سورهٔ نحل است – مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۳۸ »

۱۷۳ الجواهر ج ۹

عربی – بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ اسری (بنی اسرآئیل) و سورهٔ کهف است . مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۳۹ »

۱۷۴ الجواهر ج ۱۰

عربی – بمانند پیش – این جزء تفسیر سورهٔ مریم و سورهٔ طه و سورهٔ انبیاءاست . تاریخ چاپ ۱۳۴۷ واقف مانند پیش « ۷۵۴۰ »

تفسیر چاپی

۱۷۵ الجواهر ج ۱۱

عربی ـ بمانند پیش ـ این جزء تفسیر سورهٔ حج و سورهٔ مؤمنون است ـ مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۴۱ »

۱۷۶ الجواهر ـ ج ۱۲

عربی، بمانند پیش ـ این جزء تفسیر سورهٔ نور وسورهٔ فرقان است ـ مشخصات کتاب و واقف مانند پیش (۷۵۴۲)

۱۷۷ الجواهر ج ۱۳

عربی، بمانند پیش ـ این جزء تفسیر سورهٔ شعرآء وسورهٔ نمل است ـ مشخصات کتاب و واقف مانند پیش (۷۵۴۳)

۱۷۸ الجواهر ج ۱۴

عربی ـ بمانند پیش ـ این جزء تفسیر سورهٔ قصص وسورهٔ عنکبوت است ـ تاریخ چاپ ۱۳۴۸ واقف مانند پیش (۷۵۴۴)

۱۷۹ الجواهر ج ۱۵

عربی ـ بمانند پیش ـ این جزء تفسیر سورهٔ روم و سورهٔ لقمان و سورهٔ سجده است ـ مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۴۵ »

۱۸۰ الجواهر ج ۱۶

عربی ـ بمانند پیش . این جزء تفسیر سوره احزاب و سورهٔ سبا است، مشخصات کتاب و واقف مانند پیش (۷۵۴۶ »

۱۸۱ الجواهر ج ۱۷

عربی ـ بمانند پیش ـ این جزء تفسیر سورهٔ فاطر و سورهٔ یس است مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۴۷ »

۱۸۲ الجواهر ج ۱۸

عربی ـ بمانند پیش ـ این جزء تفسیر سوره صافات و سورهٔ ص و سورهٔ زمر است تاریخ چاپ ۱۳۴۹ واقف ماند پیش « ۷۵۴۸ »

۱۸۳ الجواهر ج ۱۹

عربی ـ بمانند پیش ـ این جزء تفسیر سورهٔ غافر و سورهٔ مؤمن و سوره حم سجدهٔ (فصلت) است مشخصات کتاب و واقف ماند پیش « ۷۵۴۹ »

۱۸۴ الجواهر ج ۲۰

عربی بمانند پیش- این جزء تفسیر سورهٔ شوری و سورهٔ زخرف است. مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۵۰ »

۱۸۵ الجواهر ج ۲۱

عربی بمانند پیش - این جزء تفسیر سورهٔ دخان و سورهٔ جاثیه و سوره احقاف و سورهٔ محمد ص ۴ است. مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۵۱ »

۱۸۶ الجواهر ج ۲۲

عربی- بمانند پیش این جزء تفسیر سورهٔ فتح وسورهٔ حجرات است- تاریخ چاپ سال ۱۳۵۱ واقف مانند پیش (۷۵۵۲)

۱۸۷ الجواهر ج ۲۳

عربی- بمانند پیش. این جلد تفسیر سورهٔ ق وسورهٔ والذاریات وسورهٔ طور وسورهٔ نجم وسورهٔ قمر است. تاریخ ختم تالیف این جزء ۱۰ جمادی الاولی ۱۳۵۱ است. مشخصات کتاب وواقف مانند پیش (۷۵۵۳)

۱۸۸ الجواهر ج ۲۴

عربی- بمانند پیش. این جلد تفسیر سورهٔ الرحمن تا آخر سورهٔ مرسلات است. مشخصات کتاب و واقف مانند پیش (۷۵۵٤)

۱۸۹ الجواهر ج ۲۵

عربی . بمانند پیش - این جلد تفسیر سورهٔ نبأ تا آخر قرآن است. مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۵۵۵ »

۱۹۰ - ۱۹۱ - ۱۹۲ جواهر القرآن

عربی مکرر شمارهٔ ۱۸ اخلاق - مؤلف : ابوحامد غزالی - کتاب اخلاق القرآن است . آیات مربوط باخلاق را بعنوان نمط جواهر قرآن ونمط درر قرآن گرد آورده و مصدر داشته بفصولی در تقسیم علوم و اعمال ومطالب مربوط بمعارف واخلاق - کتاب اربعین مؤلف ضمیمهٔ اینکتاب است چاپ سنگی تهران - خط نسخ بسال ۱۳۲۵ وقفی فهرستی. خریداری آستان قدس درسال ۱۳۱۱ وقفی دکترحسن شهیدی درمهر ۱۳۲۳ « ۷۷٦ » و « ۷۷۷ » و « ۸۱۹۹ »

(حرف ح)

۱۹۳ : الحکمة فی مخلوقات الله

عربی - مؤلف : ابو حامد محمد غزالی طوسی مختصریست فلسفی در تفسیر

آیات داله بر اثبات مبدء و خدا شناسی بدلائل آفاقی وشواهد صنعی و بیان وجوه حکم و نعم متضمنه در آن آیات . کتاب در ۱۵ باب صورت گرفته . چاپ‌سربی مصر. چاپ دوم چاپخانهٔ السعاده . در ۱۳۲۶ قمری. خریداری آستان‌قدس در آبان۱۳۲۲ «۸۰۳۹»

(حرف خ)

۱۹۴ خلاصة المنهج

فارسی - مکرر ۱۱۹ خطی . مفسر: ملا فتح‌الله کاشانی . چاپ سنگی تهران. خط نسخ سال ۱۲۸۱ خریداری آستانقدس خرداد ۱۳۲۳ (۸۷۹۹)

خوارق البوارق

در باب حکمت چاپی صفحهٔ ۳۰۷ به بینید .

(حرف د)

۱۹۵ درة الدرر

عربی - مفسر : شیخ حبیب‌الله کاشانی . مختصری است حاوی جهات تنزیلی و تاویلی سورهٔ مبارکهٔ کوثر. تفسیر سورهٔ مبارکهٔ اخلاص ضمیمهٔ اینکتاب‌است. چاپ سنگی تهران . خط نسخ سال ۱۳۲۶ وقفی فهرستی « ۷۷۸ »

۱۹۶ درالنظیم فی فضائل القرآن والذکر الحکیم

عربی- منسوب: به‌نزیل الحرمین شیخ ابو السعادات عفیف الدین عبدالله بن اسعد یمنی‌یافعی متوفای ۷۶۸ (۱) ازاقطاب صوفیه‌است . شاه نعمت الله ولی ازتربیت یافتگان اواست واز بیشتر مشایخ مجاز بوده . تمام سلاسل صوفیه باو منتهی میشود - کتاب در بیان‌فضائل وآداب تلاوت وختم قرآن وخواص سور است . در دیباچه آورده : « فرایت ان اجمع فی هذ الکتاب بین کتاب البرق اللامع و الغیث الهامع تألیف الامام الفقیه القاضی ابوبکر الغسانی وبین کتاب فیه خواص من‌القرآن وفوائح السور للامام ابی‌حامد حجة الاسلام و بغیة المرام الغزالی » در کتب تراجم برای یافعی کتابی بنام درالنظیم فی فضائل قرآن العظیم ضبط شده - کشف الظنون کتابی بنام درالنظیم فی خواص القرآن العظیم از شیخ ابوعبدالله‌محمد بن‌احمد بن عبدالله‌بن سهل‌جوزی‌معروف‌بابن‌خشاب یمنی‌یاد کرده که‌از حیث موضوع وهم‌جملهٔ آغاز بااین کتاب

---

(۱) روضات الجنات ص۴۵۷

یکی است وهم آورده که مختصر اینکتاب منسوب است بیافعی و نسخهٔ مختصر از حیث قطر باندازهٔ نیمی از اصل کتاب است. چاپ سنگی بخط نسخ نام چاپخانه و محل چاپ ذکر نشده. وقفی حاج سید محمد شوشتری «۷۸۰»

۱۹۷ درالنظیم خاقانی ج ۱ و ۲

فارسی ــ مکرر شمارهٔ ۳۳۸ خطی ــ مفسر: ملا محمد رضا همدانی. چاپ سنگی تهران. خط نسخ بسال ۱۲۷۶ یا ۱۲۷۹ وقفی فهرستی (۷۷۹)

دلائل قرآنی

در باب حکمت چاپی صفحه ۳۰۸ به بینید

(حرف ر)

۱۹۸ رجاء الغفران فی مهمات القرآن

فارسی: مؤلف شیخ محمد رضا بن اسدالله یزدی ــ کتاب در بیان اسامی و فضایل و اعجاز و معنی کلام‌الله و حدوث و قدم و آیات ناسخ و منسوخ و محکم و متشابه وغیر ها است و مرتب است بر یکمقدمه و پنج مقصد و هر مقصدی دارای عناوین و فصولی است. تاریخ ختم تالیف ۲۹ جمادی الاول ۱۳۳۱ چاپ سنگی شیراز. بخط نستعلیق چاپخانهٔ سپهر سال ۱۳۳۱ . وقفی فهرستی « ۷۸۱ »

۱۹۹ رسالات

فارسی ــ جامع ناشر بهمن کریمی ــ سه رساله از رسائل فیض کاشانی است: ۱ ترجمة الصلوة مانند شمارهٔ ۲۹۵ تفسیر خطی ۲ الفتنامه ۳ آئینهٔ شاهی ــ کتاب مصدر است بمقدمهٔ درترجمهٔ مؤلف از ناشر چاپ سربی شیراز چاپخانهٔ موسوی آبان ۱۳۲۰ خریداری آستانقدس در خرداد ۱۳۲۳ (۸۹۷۹)

۲۰۰ رساله نوریه

فارسی ــ مفسر: حاج محمد رحیمخان کرمانی. کتاب تفسیر آیهٔ مبارکه نور است و مرتب است بر ۸ مقدمه و ۱۹ فصل. چاپ سنگی نسخ. تاریخ و محل چاپ ذکر نشده. خریداری آستانقدس در خرداد ۱۳۲۳ « ۸۹۸۷ »

۲۰۱ روائح القرآن فی فضائل امناء الرحمان

عربی ــ مؤلف: مفتی سید محمد عباس بن علی اکبر بن جعفر بن طالب نورالدین بن سید نعمت‌الله جزائری شوشتری لکهنوی متوفای رجب ۱۳۰۶ مدفون درلکهنو درحسینیهٔ غفران

ماب. درهند هر جمیت تمامی داشته (۱) کتاب تفسیر و توضیح ۱۲۰ آیهٔ نازله در شأن حضرت امیرالمومنین وخاندان عصمت علیهم السلام است باخبار مرویه از طرق اهل سنت وجماعت وامامیه ونقاوهٔ ۱۳۹ کتابست که بیشتر آن‌ها از مؤلفات اهل سنت است که بالواسطه وبلاواسطه از آنها نقل کرده . خلاصهٔ توصیفیکه مؤلف از کتاب نموده این است: «ولیعلم ان کتابنا هذا مشتمل علی خمس فوائد کل منها اعز وابهی من قلائد الفرائد: ۱ التدرب فی علم الادب و معرفة اسالیب کلام العرب ۲ الاحتجاج علی الخصام بالتبکیت والالزام ۳ نشر فضائل علی علیه السلام ۴ الوقوف علی تفسیر الایات المسرودة فیه والعلم بشان نزولها علی الوجه الوجیه ۵ تفریح الخاطر وتنشیط الناظر لما فیه من الطرائف والنوادر» تاریخ فراغت ازتالیف شب عید غدیر ۱۲۷۱ است - درصدر کتاب اجازهٔ مفصل سید العلماء سید حسین بن علی به مؤلف تدوین شده (۲) چاپ سنگی هندوستان بخط نسخ درسال ۱۲۷۷ نسخه موریانه خورده است . وقفی حاج سید محمد شوشتری بسال ۱۳۰۹ « ۷۸۲ »

۲۰۲ روح البیان ج ۱

عربی - مکرر شمارهٔ ۱۴ چاپی مفسر: اسماعیل حقی جلوتی متولد درایدوس - متوفای ۱۱۳۷ یا ۱۱۲۷ درشهرستان بروسه (۳) از اعلام ومشایخ صوفیهٔ جلوتیهٔ عثمانی بوده در آخر عمر درجامع سلطانی بروسه اشتغال بوعظ وارشاد داشته و زیاده بر ۱۰۰ تالیف در رشته های مختلف پرداخته است - کتاب تفسیری است مفصل بمسالك عرفانی ومشرب اخلاقی که در شهرستان بروسه تألیف کرده - این جلد تا سورهٔ توبه است تاریخ ختم تألیف این جلد را دراین رباعی بیان نموده: (حمد لله روز یکشنبه وهم «کذا» ماه صفر (۴) - چون نخستین دفتر ازروح البیان فارغ شدم) (حقیا تاریخ وی کردم بحرف جوهری) (۵) (حالیا از جلد اول فارغ البال آمدم) - (۱۱۰۲) چاپ سربی اسلامبول چاپخانهٔ عثمانیه بسال ۱۳۰۶ وقفی فهرستی (۷۸۳)

۲۰۳ روح البیان ج ۲

عربی - مکرر پیش. این جلد ازسورهٔ مبارکهٔ یونس تا آخر سورهٔ مبارکهٔ عنکبوت است. تاریخ ختم تألیف جمادی الاول ۱۱۰۹ - مشخصات کتاب و واقف مانند شمارهٔ پیش « ۷۸۴ »

۲۰۴ روح البیان ج ۳

عربی - مکرر پیش - این جلد ازسورهٔ روم تا آخر سورهٔ قتال است . تاریخ ختم

(۱) احسن الودیعه ج ۱ ص ۲۰۴ (۲) تاریخ اجازه چهار روز مانده از ربیع الثانی ۱۲۷۲ است (۳) عثمانلی مؤلفلری ج ۱ ص ۲۸ . قاموس الاعلام ج ۲ ص ۹۵۰ (٤) ظاهرا کلمه « وهم » غلط چاپی است وصحیح آن «دهم» باشد (۵) ظاهرا ماده تاریخ در مصرع چهارم است و مقصود از حروف جوهری حروف منقوطه در مصرع چهارم است

تألیف ۳ شنبه ۲۵ ذیحجه ۱۱۱۳ ـ مشخصات کتاب و واقف مانند پیش « ۷۸۵ »

۲۰۵ روح البیان ج ۴

عربی ـ مکرر پیش ـ این جلد از سورهٔ مبارکهٔ فتح تا آخر قرآن است ، تاریخ ختم تألیف پنجشنبه ۱۴ جمادی الاول ۱۱۱۷ ـ مشخصات کتاب وواقف مانند شمارهٔ پیش « ۷۸۶ »

۲۰۶-۲۰۷ روضة الامثال

عربی ـ مفسر: حاج ملا احمد بن عبد الله کوزه کنانی تبریزی متوفای ۵ ربیع الاول ۱۳۲۷ (۱) یا درحدود ۱۳۲۶ (۲) درکاظمین ، مدفون درنجف درمقبرهٔ استادش شیخ حسن مامقانی ، از شاگردان سید حسین کوهکمری (۳) و فاضل ایروانی وشیخ مامقانی مذکور است . کتاب تفسیر امثال وارده درقرآن وتوضیح آیات مشتمله برکلمهٔ: « مثل » وذکر لطائف ونکات آنهااست که درآن بشرح وتفصیل ونقل اقوال وتحقیق پرداخته و در زمینهٔ خودش از کتب نفیسه است ، چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ . سال ۱۳۲۵ ـ وقفی فهرستی ، خریداری آستان قدس در ۱۳۱۸ (۷۸۷) و (۷۶۱۱) .

۲۰۸ روض الجنان وروح الجنان فی تفسیر القرآن ج ۱

فارسی ـ مکرر شمارهٔ ۱۲۹ خطی ، مفسر: شیخ ابوالفتوح رازی ـ کتاب تفسیری است جامع شامل ترجمهٔ آیات و وجوه اعراب و قراآت و اسباب نزول ونکات کلامی وفقهی و بیان تأویل وناسخ ومنسوخ وغیرها ومصدراست به ۷ فصل درمطالب مقدماتی ـ طرز وتوصیف کتاب چنان است که مفسر دردیباچه آورده : « پس چارهٔ نباشد آنرا که تعاطی این علوم کند و خواهد که درتفسیر تصنیفی کند از آنکه ازهمه علوم که این کتاب متضمن است آنرا و مشتمل است برآن بابهره باشد خصوصاً علم ادب واطلاع برترکیبات کلام عرب وعلومیکه منسوب باشد بعلم ادب ازلغت ونحو وصرف وعلم نظر وبلاغت صنعت وشعر چه مدار این لغت براین علوم است ونیز باید تا متقن بود علم اصول را تااقوالی که قادح بود دراصول بشناسند واجتناب کند وتأویل آیات متشابه بروفق اصول کند چنانکه ادلهٔ عقل اقتضاء کند ومطابق بود آیات محکم را وباید تافقیه باشد تا آیاتیکه متضمن احکام شرعی باشد معانی و وجه استدلال آنرا برمذهب صحیح بداند واین معنی تمام نشود تاعالم نباشد باصول فقه که بناء فقه برآنست و

(۱) الذریعهٔ ج ۲ ص ۵۰۴ (۲) دانشمندان آذربایجان ص ۳۲ = اعیان الشیعهٔ جزء ۷
(۳) متوفای ۱۲۹۹

تفسیر چاپی

ادلهٔ فقه مستخرج ازاو بود ونیز چارهٔ نباشد ازطرفی اخبار که لایق باشد به آیه و معنی او و آیاتیکه وارد باشد برسببی سبب نزول آن بباید گفتن وقصهٔ که متعلق باشد به آیهٔ بباید گفتن» تا آنجا که گفته : « پس چون جماعتی ازدوستان وبزرگان اماثل واهل تدین اقتراح کردند که دراین باب جمعی باید کردن » تا آنجا که : « واین کتب انشاء الله ازمیانهٔ اطناب واختصار بود اطنابیکه ممل نباشد واختصاریکه مخل نباشد وشرط آنست که هرآیهٔ که بدورسیم یا هرلفظی وقصهٔ آنچه شرط است دراو گفته شود وچون آن آیهٔ یا آن لفظ درقرآن مکررشود حواله برگفته کرده شود » مفسر کتاب را در۲۰ جزو مدون داشته - کتاب چاپ شده است ازنسخهٔ کتابخانهٔ سلطنتی ایران که آن نسخه ازنسخهٔ کتابخانهٔ آستانقدس رونویس شده بوده - جمعیتی ازاعلام بریاست سید محمد کاظم بن محمد یوسف بن محمد باقر طباطبائی تبریزی « امام جمعه تبریز » جلد اول ودوم این تفسیر را تصحیح نمودند ودر۱۳۲۳ هجری قمری بچاپ رسید - چاپ بقیهٔ مجلدات بتعویق افتاد تا درسال ۱۳۱۳ خورشیدی وزارت فرهنگ ایران اقدام بچاپ بقیه مجلدات نمود وجمعیتی بریاست جناب آقای حاج سید نصرالله تقوی سه جلد دیگررا تصحیح کردند - کتاب مذیل است بمقالهٔ مفصل وممتع بعنوان خاتمة الطبع از علامه شیخ محمد قزوینی درترجمهٔ مفسر وشرح کتاب - این جلد ازاول قرآن تا تفسیر آیهٔ ۶۱ سورهٔ نساء : « واذا قیل لهم تعالوا الی ما انزل الله والی الرسول» است - چاپسربی تهران چاپخانهٔ شاهنشاهی - بسال ۱۳۲۳ ه - ق اهدائی وزارت فرهنگ - درمهر ۱۳۱۳ « ۷۸۸ »

۲۰۹ روض الجنان ج ۲

فارسی - مکرر پیش - این جلد تفسیر آیهٔ ۶۲ سورهٔ نساء : « فکیف اذا اصابتهم مصیبة بما قدمت » تا آخر سورهٔ توبه است . مشخصات کتاب وواقف مانند پیش «۷۸۹»

۲۱۰ روض الجنان ج ۳

فارسی بمانند پیش - این جلد ازتفسیر سورهٔ یونس تا آخر سورهٔ مؤمنون است - چاپسربی تهران ۱۳۱۳ خورشیدی واقف مانند پیش « ۷۹۰ »

۲۱۱ روض الجنان ج ۴

فارسی - مکرر پیش - این جلد تفسیر سورهٔ نور تاآخر سورهٔ شوری است - چاپسربی تهران - بسال ۱۳۱۴ ه - ق . واقف مانند شمارهٔ پیش « ۷۹۱ »

۲۱۲ روض الجنان ج ۵

فارسی - بمانند پیش - این جلد ازتفسیر سورهٔ زخرف تا آخر قرآن است - چاپسربی تهران - بسال ۱۳۱۵ واقف مانند پیش « ۷۹۲ »

۲۱۴-۲۱۳ روض الجنان ج ۱ و ۲

فارسی ـ مانند پیش ـ مشخصات کتاب مانند دورهٔ پیش است. خریداری آستانقدس در ۱۳۱۴ « ۷۹۳ » و « ۷۹۴ »

۲۱۶-۲۱۵ روض الجنان ج ۱ و ۲

فارسی ـ مانند پیش ـ مشخصات کتاب مانند دورهٔ پیش ـ وقفی نائینی «۷۹۵» و «۷۹۶»

۲۱۸-۲۱۷ روض الجنان ج ۱ و ۲

فارسی ـ مشخصات کتاب مانند دورهٔ پیش ـ وقفی فهرستی «۷۹۷» و «۷۹۸»

(حرف س)

۲۱۹ سر اکبر

فارسی ـ مفسر : سید رجبعلیخان بهادر حسینی حسنی نقوی بهکری دهلوی لاهوری.
رساله تفسیر سورهٔ مبارکهٔ فجر و بیان نکات و اشارات وارده درین سوره بر فجیعهٔ شهادت حضرت سید الشهداء علیه السلام است ـ تاریخ ختم تالیف ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۹۷ است ـ چاپ سنگی لاهور خط نستعلیق ـ چاپخانهٔ کوه نور بسال ۱۲۹۷ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ «۹۷۷۰»

۲۲۰ سیاست الاسلام

عربی ـ مؤلف : سیدحسین عرب باغی رضائیه ـ رساله حاوی برخی ازدستورهای واردهٔ درقرآن مربوط باصول وفروع است که تنها آنهارا ترجمه نموده و بمانند آیات الاحکام است. چاپ سنگی تبریز ـ خط نسخ وقفی حاج مختار معینی درمهر ۱۳۱۴ « ۵۸۶۳ »

(حرف ش)

۲۲۱ شرح آیة الکرسی

عربی ـ مؤلف سید کاظم رشتی ـ تفسیر وتاویل آیة الکرسی است . رسالهٔ شرح حدیث عمران صابی ولوامع الحسینیه تالیفی مؤلف نیز ضمیمهٔ این کتاب است ـ چاپ سنگی تبریز خط نسخ بسال ۲۷۱ ا وقفی نائینی « ۸۰۰ »

(حرف ص)

۲۲۲ صافی

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۲۴۲ خطی ـ مفسر: فیض کاشانی. چاپ سنگی تبریز خط نسخ بسال ۱۲۷۲ وقفی نائینی «۸۰۱»

۲۲۳ صافی

عربی- مانند پیش-چاپ سنگی تهران- خط نسخ- خریداری آستانقدس در ۱۳۱۱ «۸۰۲»

۲۲۴ صافی

عربی- مانند پیش - چاپ سنگی تهران چاپخانهٔ میرزا علی اصغر بسال ۱۲۳۳ - وقفی فهرستی « ۸۰۳ »

۲۲۵ صافی

عربی. بمانند پیش چاپ سنگی. بخط نسخ تاریخ ومحل چاپ نامبرده نشده است وقفی مرحوم شیخ غلامرضا مجتبی بوسیلهٔ حاج محمد در آذر ۱۳۲۳ « ۸۵۹۰ »

۲۲۶ صفوة العرفان فی تفسیر القرآن

عربی - مؤلف معاصر : محمد فرید وجدی مصری - کتاب بخش مقدمهٔ تفسیر ودر بیان تأثیرات علمی واجتماعی قرآن است که در ۵۰ عنوان مطالب صورت گرفته. چاپ سربی مصر چاپخانهٔ الشعب در شوال ۱۳۲۱ خریداری آستانقدس در شهریور ۱۳۲۴ «۱۰۰۴۵»

(حرف ع)

۲۲۷ عنایات الرضویه ج ۱ و ۲

عربی - مؤلف ؛ شیخ محمد تقی معروف بحاج آقا نجفی اصفهانی مسجدشاهی .
کتاب مجموعه ایست اعتقادی وتفسیری در اثبات نبوت وامامت واعجاز قرآن وتفسیر برخی از آیات ازسورهٔ فاتحه وسورهٔ بقره وشامل نکات نظری و دقائق علمی است - مطالب جزء یکم غالبا در عنوان «عنایة» ومطالب جزء دوم در عنوان «درس» صورت گرفته- مؤلف دیباچه برای کتاب نوشته - ناشر کتاب آورده که این کتاب را مؤلف هنگام تشرف بزیارت مشهد مقدس رضوی تالیف کرده - چاپ سنگی تهران بخط نسخ چاپخانهٔ سید مرتضی بسال ۱۳۱۹. وقفی فهرستی «۸۰۴»

(حرف غ)

غرآئب القرآن

شماره ۷ لغت را ببینید .

۲۲۸ غرر الفوائد ودرر القلائد ج ۱ تا ۴

عربی مانند ۳۴۹ خطی املاء شریف مرتضی - کتاب دراین چاپ در ۴ جزء صورت گرفته وهر جزئی مصدر است بفهرست عناوین مجالس ومصحح بتصحیح ومحشی بحواشی سید محمد بدرالدین نعسانی حلبی است - چاپ سربی مصر چاپخانهٔ السعاده - بسال ۱۳۲۵ وقفی نائینی « ۸۰۵ »

۲۲۹ غرر الفوائد

عربی ـ مانند پیش، کتاب رونویس شده است از نسخهٔ مصحح مرحوم شاهزاده فرهاد میرزا ومختاراتی را که شریف مرتضی بر مجالس افزوده نیز دارد ومعلق است بحواشی توضیحی و مذیل است بفهرست مطالب ـ چاپ سنگی تهران خط نسخ چاپخانهٔ حاج عبدالمحمد بسال ۱۲۷۲ وقفی فهرستی « ۵۸۶۴ »

(حرف ف)

۲۳۰ فاتحه ومعنای آن

فارسی ـ مترجم معاصر: عباس راسخی . این کتاب ترجمهٔ کتاب « تفسیر الفاتحة ومشکلات القرآن » است . اصل کتاب از افادات شیخ محمد عبده مصری وتحریر و تألیف شاگردش سید محمد رشید رضا مدیر مجلهٔ المنار است . پس از تفسیر سورهٔ مبارکهٔ فاتحه مقالات تفسیری است: ۱ تفسیر آیات وارده درمسئلهٔ افعال بندگان ـ ۲ تفسیر آیات مربوطه بغرانیق ـ ۳ تفسیر آیات ورفع شبهه دربارهٔ طلاق دادن زید بن حارثه زوجه خود زینب دختر جحش وگرفتن پیغمبر ص م زینب را . چاپ سربی رشت . چاپخانهٔ فردوس . وقفی مترجم در تیرماه ۱۳۲۵ « ۱۰۲۶۱ »

۲۳۱ فهرست تفسیر طبری ونیشابوری

عربی ـ کتاب فهرست اصول مطالب تفسیر طبری وهم تفسیر نیشابوری است . این فهرست را علماء جامع ازهر مصر که مصحح اصل تفسیر بوده اند بریاست شیخ محمد زهری غمراوی تألیف کرده‌اند ـ چاپ سربی مصر ـ وقفی نائینی «۸۰۶»

(حرف ق)

۲۳۲ القرآن والعلوم العصریه

عربی ـ مؤلف : شیخ طنطاوی جوهری . رسالهٔ سادهٔ مختصری است دربیان رموزات واشارات برخی از آیات بعلوم طبیعی . چاپ سربی مصر . چاپخانهٔ داراحیاء الکتب العربیه در ۱۳۴۱ خریداری آستانقدس درابان ۱۳۲۲ «۸۰۴۰»

(حرف ک)

۲۳۳ کانون حکمت قرآن

فارسی . تقریر : حاج شیخ محمد باقر کمرهٔ وتحریر . ابوالقاسم کریمی وحسن موسی خادم وعاصی وحسین آقا از مردمان شهر ری . کتاب تفسیر سورهٔ مبارکهٔ لقمان وبیان مواعظ شافیه مندرجهٔ دراین سورهٔ شریف است که بطور درس گفته شده ودرضمن

۱۲ فصل ترتیب یافته ومصدر است بمقدمهٔ مفصلی اثر خامهٔ مفسر مذکور . تاریخ ختم تحریر و تألیف ۲۰ آذر ماه ۱۳۲۳ چاپ سربی تهران چاپخانه سروش اسفند ۱۳۲۳ خریداری آستانقدس در فروردین ۱۳۲۴ «۹۶۵۷»

۲۳۴ کشاف ج ۱

عربی. مکرر شمارهٔ ۲۵۷ خطی . مفسر: جارالله زمخشری ـ کتاب در ۲ جلد چاپ شده و تمام قرآن در حاشیه هردو جلد مدون است. هرجلدی دارای فهرست سوری است که برآن مشتمل است ـ این جلد آخر سورهٔ کهف را دارد در متن کتاب نیز حاشیهٔ میر سید شریف بمایز خط جدولی تدوین شده . چاپ سربی مصر سال ۱۳۰۸ وقفی نائینی (۸۰۸)

۲۳۵ کشاف ج ۲

عربی ـ مکرر پیش ـ این جلد از سورهٔ مریم تاآخر قرآنرا دارد. کتاب انتصاف درحاشیهٔ این جلد تدوین شده. کتاب تنزیل الایات علی الشواهد من الابیات در آخر ضمیمه است . چاپ سربی مصر بسال ۱۳۰۸ وقفی نائینی (۸۰۹).

۲۳۶ - ۲۳۷ کشاف ج ۱ و ۲

عربی ـ مکرر پیش این چاپ حاشیه میر سید شریف را ندارد . چاپ سربی مصر چاپخانه شرفیه بسال ۱۳۰۷ خریداری آستانقدس سال ۱۳۱۱ خورشیدی (۸۱۰) و (۸۱۱)

۲۳۸ ـ ۲۳۹ کشاف ج ۱ و ۲

عربی ـ مکرر پیش . وقفی فهرستی (۸۱۲) و (۸۱۳)

کشف الایات محمد شاهی

فارسی ـ مؤلف : سید محمد بن مهدی حسینی از علماء علم تجوید ـ این کتاب را بنام مرحوم محمد شاه قاجار تالیف کرده ونام کتاب مادهٔ تاریخ تالیف است . کتاب مرتب است بر یک مقدمه وجدول و ۲۸ باب وخاتمه. کتاب را ضمیمهٔ تفسیر جلالین شماره ۱۰۷ ببینید

۲۴۰ کشف الغطاء عن وجوه آیات هل اتی

فارسی ـ مفسر: سید رجبعلیخان بهادر . رساله در تفسیر وتوضیح انطباق سورهٔ مبارکهٔ هل اتی برواقعهٔ شهادت کربلاء است تاریخ ختم تألیف ۱۲ ذیقعده ۱۲۶۶ چاپ سنگی لاهور خط نستعلیق چاپخانهٔ کوه نور بسال ۱۲۶۶ خریداری آستانقدس دراسفند ۱۳۱۸ (۶۷۷۱)

۲۴۱ کلید فهم قرآن

فارسی . مؤلف : حاج شیخ شریعت (بن حاج شیخ حسن بن میرزا رضا قلی) سنگلجی متوفای پنجشنبه ۹ محرم ۱۳۶۳ بسن ۵۳ سالگی در تهران مدفون ودردارالتبلیغ تاسیسیش درخیابان فرهنگ. ازمعارف معاصر بود. درتهران نزد پدر وشیخ عبدالنبی نوری

علم فقه را خواند وعلم کلام را در خدمت حاج شیخ علی نوری آموخته وحکمت را از میرزا حسن کرمانشاهی وعرفان را از میرزا هاشم اشکوری فرا گرفته. برای تحصیل وتکمیل رهسپار نجف گشته ومدت چهار سال نیز نزد اعلام آن شهرستان تلمذ کرده (۱) کتاب برخی مطالب مقدماتی تفسیر است . چاپ سربی تهران چاپخانهٔ علمی در ۱۳۶۱ خریداری آستانقدس در خرداد ۱۳۲۳ «۹۳۱۹»

(حرف ل)

۲۴۲ لباب التاویل فی معانی التنزیل ج ۱

عربی - مفسر ؛ علاء الدین علی بن محمدبن ابراهیم بن عمربن خلیل بغدادی صوفی معروف بخازن متولد در ۶۷۸ متوفای در ۷۴۱ «۱» کتاب تفسیری است باحادیث وارده درصحاح اهل سنت که برای تسهیل حذف اسانید روایاترا نموده وبشرح آنها پرداخته وخلاصه معالم التنزیل بغوی وبرخی از تفاسیر دیگر است که در ۴ جزء صورت گرفته و هر جزئی دارای فهرست مطالب است تاریخ فراغت از تالیف کتاب بروایت کشف الظنون (ج۲ص ۳۵۰) چهار شنبه ۱۰ رمضان ۷۲۵ است. این جلد تا آخرسورهٔ مائده را دارده مدارك التنزیل درحاشیه کتاب تدوین شده چاپ سربی مصر چاپخانهٔ شرفیه سال ۱۳۲۸ وقفی قائم‌مقام «۸۱۵»

۲۴۳ لباب التاویل ج - ۲

عربی - این جزء تفسیر سورهٔ انعام تاآخر سورهٔ هود است - مشخصات کتاب وواقف مانند پیش «۸۱۶»

۲۴۴ لباب التاویل ج ۳ - ۴

عربی - این مجلد شامل تفسیر سورهٔ یوسف تاآخرقرآن است مشخصات کتاب وواقف مانند پیش «۸۱۷»

لباب النقول فی اسباب النزول

عربی - مؤلف ؛ جلال‌الدین سیوطی - کتاب در بیان شأن نزول آیات قرآن است که از کتب جوامع واصول احادیث اهل سنت تلخیص وگرد آورده - این کتاب را در حاشیهٔ تنویرالمقباس شمارهٔ ۱۶۴ از صفحهٔ ۲ تا صفحهٔ ۳۰۷ ببینید .

(حرف م)

۲۴۵ مجمع البحار

فارسی . مکرر ۳۶۴ خطی . مفسر ؛ مظفر علیشاه کرمانی . نام کتاب در اول

---

۱ علی‌المجموع کتاب اعلام ورجمت که بشمارهٔ ۱۳۹ حکمت چاپی است ازمؤلف این کتاب است و نام عبدالوهاب فرید مستعار است

۲ معجم المطبوعات العربیه ص ۸۰۹

تفسیر چاپی

کتاب اشتباها جامع البحار ضبط شده. چاپ سنگی بخط نسخ ۱۳۲۳ قمری محل چاپ ایران است . از چاپخانه وشهری که چاپ شده نامی برده نشده . خریداری آستانقدس در خرداد ۱۳۲۳ (۸۶۱۴)

۲۴۶ مجمع البیان ج ۱

عربی - مکرر شماره ۱۹۱ مفسر: ابو علی طبرسی - این جلد از اول قرآن تا سورهٔ مبارکهٔ یوسف است - چاپ سنگی تهران خط نسخ سال ۱۲۶۷ وقفی فهرستی «۸۱۸»

۲۴۷ مجمع البیان ج ۲

عربی - مکرر پیش این جلد ازسوره رعد تاآخر قرآن است چاپ سنگی تهران خط نسخ سال ۱۲۶۷ وقفی فهرستی « ۸۱۹ »

۲۴۸ مجمع البیان ج ۱

عربی . مکرر پیش . چاپ سنگی تهران خط نسخ چاپخانهٔ علیقلی خان - بسال ۱۳۰۴ وقفی نائینی « ۸۲۰ »

۲۴۹ مجمع البیان ج ۲

عربی - مکرر پیش چاپ سنگی تهران - خط نسخ چاپخانهٔ اللهقلیخان بسال ۱۳۰۲ وقفی نائینی « ۸۲۱ »

۲۵۰ مجمع البیان ج ۲

عربی - مکرر پیش - چاپ سنگی تهران خط نسخ بسال ۱۲۶۷ وقفی میر سید علیخان طبیب بسال ۱۲۷۳ « ۸۲۲ »

۲۵۱ مجمع البیان ج ۲

عربی - مکرر پیش - چاپ سنگی تهران - خط نسخ . بسال ۱۲۶۷ - خریداری آستان قدس در اسفند ۱۳۱۸ « ۹۷۷۲ »

۲۵۲ محکم و متشابه

عربی. مؤلف : شریف مرتضی - کتاب دربیان آیات ناسخ ومنسوخ ومحکم ومتشابه وآیاتیکه لفظاً عام وازحیث معنی خاص وآیات وارده در رخصت وعزیمت و آیات احتجاجیه وردیه وآیات مبینه سبب بقاء ومعایش خلق وهم وضع اسماء حسنی برای خدا وآیات وارده در بیان ایمان و کفر وهم فرائض وقصص وغیرها است . ودرزمینهٔ خودش ازنفایس است. مطالب کتاب بەتنصیص دردیباچه مأخوذ ومنقول ازتفسیر نعمانی است . چاپ سنگی تهران بخط نسخ سال ۱۳۱۲ وقفی فهرستی « ۸۲۳ »

تفسیر چاپی

۲۵۳ مدارك التنزیل وحقائق التاویل ج ۱

عربی. مکرر شمارهٔ ۲۰۹ مفسر : حافظ الدین عبدالله بن احمد بن محمود نسفی حنفی متوفای ۷۰۱ یا ۷۱۰ (۱) از فقهاء و مفسرین و از مردمان ایذج اصفهان است که در آنجا هم در گذشته ـ طرز این تفسیر بطوریکه در دیباچه آمده از متوسطات در تاویل وجامع وجوه اعراب وقراآت ومتضمن دقائق علم بدیع و اشارات وشامل گفتار وعقائد مختصهٔ اهل سنت وجماعت است . . این جلد از اول قرآن تا آخر سورهٔ بنی اسرائیل است چاپ سربی مصر چاپخانهٔ حسینیه بسال ۱۳۴۳ ـ وقفی نائینی « ۸۲۴ »

۲۵۴ مدارك التنزیل ج ۲

عربی ـ مکرر پیش ـ این جلد ازسورهٔ کهف تاآخرقرآن است . چاپ سربی مصر چاپخانهٔ حسینیه ـ بسال ۱۳۴۴ وقفی نائینی « ۸۲۵ »

۲۵۵ مرآت الانوار ومشکوة الاسرار

عربی مکرر شماره ۳۷۲ خطی . مفسر : ابوالحسن شریف عاملی . چاپ سنگی تهران . بخط نسخ سال ۱۳۰۳ ـ وقفی فهرستی (۸۵۴)

۲۵۶ مرآت العارفین

عربی ـ مکرر شمارهٔ ۳۷۳ خطی. شرح وتفصیل این کتاب درشمارهٔ خطی گذشت بخشی از کلمات قصار علوی ٤ که بهترتیب تهجی مرتب شده ضمیمه است ـ چاپ سنگی بمبئی خط نسخ بسال ۱۳۰۷ ـ وقفی فهرستی « ۸۲٦ »

۲۵۷ مشکات الحیات فی تفسیرالایات

ترکی ـ مفسر : حاج میرزا نجفعلیخان بن میرزا حسینعلی تبریزی متخلص بهدانش رساله دربیان وتفسیر آیات مبارکه وارده درقصهٔ ذوالقرنین است ـ تاریخ ختم تألیف یازدهم ذیحجه ۱۲۸۹ درقسطنطیه چاپ سربی اسلامبول ۱۲۸۹. خریداری آستان قدس در آذرماه ۱۳۲۲ «۸۰۸۵»

۲۵۸ مصباح الایات الجلیلة الفرقانیه و مفتاح التفاسیر الجمیلة القرآنیه

عربی ـ مؤلف: سید حافظ محمد شریف بن حاج حافظ عبدالله حقی بن عبد الباقی معروف ببالی زاده مفتی شهرستان کوتاهیه ازمردمان ترکیه معاصر باسلطان عبدالعزیزخان عثمانی اول ودر ۱۲۸٦ زنده بوده ـ کتاب رهنما نیست برای پیدا کردن آیات ازتفسیر بیضاوی وحاشیهٔ شیخ زاده بر آن منطبعه درچاپخانهٔ مصریه ۱۲۶۳ و تفسیر روح البیان چاپی چاپخانهٔ مصریه در ۱۲٦۴ وتفسیر کبیرچاپی چاپخانهٔ مذکور در ۱۲۷۸ وتفسیر ابو السعود منطبعه در آن چاپخانه در ۱۲۷۵ وتفسیر ترکی موسوم به تبیان چاپی چاپخانهٔ مصریه در ۱۲٦۷ وتفسیر ترکی

---

(۱) کشف الظنون ج ۲ ـ الاعلام ج ۲ ص ٥٤٦

تفسیر چاپی

موسوم به مواکب منطبعهٔ چاپخانهٔ عامره استانبول در ۱۲۸۲ وهم حاشیه های ابن تمجید وابن‌قنوی چاپی چاپخانهٔ عامره در ۱۲۸٦ ــ ترتیب کتاب چنین است که آیات را مرتب به ترتیب تهجی نموده وبرطبق ارقام موضوعه هرآیهٔ را ازسوره وجزو وهم صفحهٔ ازهریك ازتفاسیر مذکور را تعیین و مشخص نموده ــ کتاب مصدر است بدیباچهٔ عربی و ترکی و مذیل است به تقریظ هائیکه بر کتاب نوشته شده ــ چاپ‌سنگی بمبئی بخط نسخ سال ۱۲۹۹ وقفی‌نائینی «۸۵۴»

معرفة الناسخ والمنسوخ

عربی ــ مؤلف ابوعبدالله محمد بن حزم متوفای ۴۵٦ (۱) کتاب دربیان آیات ناسخ ومنسوخ است ــ کتاب را درحاشیهٔ تنویر المقباس شمارهٔ ۱٦۳ ازصفحهٔ ۳۰۸ ببینید

۳۵۹ مفاتیح الغیب ج ۱

عربی ــ مکرر شمارهٔ ۱۹۹ مؤلف: امام فخر رازی ــ کتاب معروف به تفسیر کبیر (درمقابل تفسیر وسیط و وجیزش) وشامل برفنون مختلفه است. درهر مبحثی مفصلا به تحقیق ونقل ونقد اقوال پرداخته و از ینرو درشأن آن گفته شده که غیر ازتفسیرهمه‌چیزادارا است. این کتاب بزرگترین تألیف مفسر ویگانه تفسیر کامل وازتالیفات مشهورهٔ او است لکن در وفیات الاعیان (ج ۱ ص ۴۸۱) آمده: « منها تفسیر القرآن الکریم جمع فیه کل غریب و غریبه وهو کبیر جدا لکنه لم یکمله » کشف الظنون (ج ۲ ص ۴۷۷) درپایان شرح کتاب مفاتیح الغیب پس از نقل عبارت وفیات الاعیان آورده: « وصنف الشیخ نجم الدین احمد بن محمد القمولی تکملة له وتوفی فی سنة ۷۷۷ وقاضی القضاة شهاب الدین بن خلیل الخونی الدمشقی کمل ما نقص منه ایضا توفی فی سنة ٦۳۹ » کتاب در ۸ مجلد صورت گرفته جلد اول ازتفسیر سورهٔ مبارکهٔ حمد تا تفسیر آیهٔ ۱۴۱ ازسورهٔ بقره: (تلك امة قد خلت لها ما کسبت) است تفسیر ابوالسعود درحاشیهٔ کتاب تدوین شده. چاپ‌سربی مصر چاپخانهٔ خیریه بسال ۱۳۰۷ وقفی نائینی « ۸۲۷ »

۳٦۰ مفاتیح الغیب ج ۲

عربی ــ مکرر پیش ــ این جلد از تفسیر آیهٔ ۱۴۲ سورهٔ بقره: (سیقول السفهاء من الناس) تا تفسیر آیهٔ ۹۲ ازسورهٔ آل عمران (لن تنالوا البر حتی تنفقوا) است ــ چاپ سربی مصر چاپخانهٔ خیریه بسال ۱۳۰۸ وقفی‌نائینی « ۸۲۸ »

۳٦۱ مفاتیح الغیب ج ۳

عربی ــ مکرر پیش ــ این‌جلد تفسیر آیهٔ ۹۳ سورهٔ آل عمران: « کل الطعام کان حلا » تا اول سورهٔ انعام است ــ مشخصات کتاب وواقف مانند پیش « ۸۲۹ »

---

(۱) اکتفاء القنوع ص ۱۱٦

۲۶۲ مفاتیح الغیب ج ۴

عربی- مکرر پیش این جلد تفسیر سورهٔ انعام تا آیهٔ ۵۲ ازسورهٔ یونس ۴ : « ثم قیل للذین ظلموا ذوقوا عذاب الخلد » است . مشخصات کتاب وواقف مانند پیش « ۸۳۰ »

۲۶۳ مفاتیح الغیب ج ۵

عربی- مکرر پیش - این جلد تفسیر آیهٔ ۵۳ سورهٔ یونس: « ویستنبؤنك احق هو » تا آخر سورهٔ مریم است - مشخصات کتاب وواقف مانند پیش « ۸۳۱ »

۲۶۴ مفاتیح الغیب ج ۶

عربی- مکرر پیش - این جلد تفسیر سوره طه تا آخر سورهٔ احزاب است - مشخصات کتاب وواقف مانند پیش« ۸۳۲ »

۲۶۵ مفاتیح الغیب ج ۷

عربی- مکرر پیش -این جلد تفسیر سورهٔ سبا تا سورهٔ قمر است مشخصات کتاب و واقف مانند پیش «۸۳۳»

۲۶۶ مفاتیح الغیب ج ۸

عربی-مکرر پیش - این جلد از سورهٔ الرحمن تا آخر قرآن است - مشخصات کتاب و واقف مانند پیش (۸۳۴)

۲۶۷-۲۶۸-۲۶۹-۲۷۰- ۲۷۱ - ۲۷۲ -۲۷۳-۲۷۴
مفاتیح الغیب
جلد ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸

عربی - مکرر پیش - چاپ سربی اسلامبول چاپخانهٔ عامره بسال ۱۳۰۷ - وقفی نائینی (۸۳۵) و(۸۳۶) و(۸۳۷) و(۸۳۸) و(۸۳۹) و«۸۴۰» و(۸۴۱) و (۸۴۲)

۲۷۵-۲۷۶-۲۷۷-۲۷۸-۲۷۹-۲۸۰-۲۸۱-۲۸۲-۲۸۳
مفاتیح الغیب
جلد ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸ و جلد ۳

عربی . مانند پیش . چاپ سربی چاپخانه اسلامبول بسال ۱۳۰۷ وقفی فهرستی «۸۴۳» و«۸۴۴» و«۸۴۵» و«۸۴۶» و«۸۴۷» و «۸۴۸» و «۸۴۹» و «۸۵۰» و «۸۵۱»

۲۸۴ مفتاح کنوز القرآن

فارسی . مؤلف: محمدعلی بن حاج محمد کاظم دربندی شهیر به کاظم بك . کتاب مفتاح

کشف آیات وکلمات قرآن است که به ترتیب حروف تهجی در ۲۸ باب وهربابی ضمن فصولی صورت گرفته. طرز وترتیب آن چنین است: ۱ ترتیب کلمات بترتیب حروف هجاء ۲ در تعیین مواضع کلمات محتاج الیها بعداز ذکر سور بعواشر آیات اشاره شده است نه بعدد آیات ۳ پیدا کردن آیهٔ محتاج الیه ازهر کلمهٔ آن آیه ۴ تفتیش کلمات محتاج الیه بترتیب حروف همان کلمات است نه اصول کلمات ۵ در تفحص کلماتی که حروف تعریف و عطف وجاره دارد باید باصل کلمه نظر کرد ۶ در ترتیب کلمات آیات بحروف وظروف وضمایر و ادات اشاره مستقلا اشاره نشده است ۷ کلمه مبارکهٔ (الله) مع مزیدانه بقدر مقدور درضمن جملات استینافیه بهیکجا ترتیب داده شده واین کلمهٔ مبارکه درمواضعیکه تلو فعل است درباب همان فعل ذکر شده است. تاریخ ختم تالیف سال ۱۲۶۲ است. تاریخ کتابت ۱۲۷۳ است. مؤلف کتابرا بنام ناصرالدین شاه معنون نموده واین رباعیرا درتاریخ فراغ ازتالیف وکتابت آورده است: حمدلله ختم شد فهرست دراوان سعید ــ نهم ماه حمل سال جدید وروز عید ــ ازپی تاریخ اتمامش چوگشتم غیب گفت ــ کشف کن ازابجد فهرست فرقان المجید. چاپ سنگی نسخ ــ ازتاریخ ومحل چاپ نام برده نشده ــ خریداری آستانقدس خرداد ــ ۱۳۲۳ «۹۳۴۰»

۲۸۵ مفردات القرآن

عربی. مکرر شمارهٔ ۳۷۸ خطی ــ مؤلف: راغب اصفهانی. چاپ سربی مصر چاپخانه میمنیه بسال ۱۳۲٤ وقفی نائینی «۸۵۳»

مقاله رد برمسیحی

بنگرید بشمارهٔ ۶۲ حکمت چاپی.

مناهج المؤمنین

فارسی. مؤلف: سید حسین بن نصرالله بن صادق موسوی عرب باغی. کتاب دربیان تأویل آیات وارده درشأن وفضیلت خاندان عصمت وطهارت است باحادیث وارده ازطرق اهل سنت وجماعت وامامیه. کتاب مرتب است بر ۱۸ منهج و خاتمه. تاریخ ختم تألیف سه شنبه چهارم ربیع الثانی ۱۳۵۸ است. این کتابرا درباب اخبار ضمیمهٔ کتاب مناهج العارفین به بینید.

۲۸۶ مناهل التحقیق

فارسی. مؤلف: آقامحمدهاشم بن میرزا اسمعیل شیرازی ذهبی. متوفای ۱۱۹۹ بسن ۹۰ سالگی مدفون درحافظیه شیراز (۱) در اواسط حال ازکار نویسندگی و استیفاء نزد خوانین زندیه

(۱) طرائق الحقائق ج۳ ص ۹۸

مستغفی گشت وبترك وتجرید پرداخت وقطب‌الدین محمد نیریزی اورا تربیت نموده خلیفه وهم داماد اوشد ـ فارس نامه (ج ۲ ص۱۵۲) ترجمهٔ مؤلف را ازریاض‌العارفین نقل کرده (۱) و تاریخ فوتش را در ۱۲۰۰ واندی ضبط کرده (۲) کتاب در تفسیر آیهٔ مبارکهٔ : « الا الی الله تصیر الامور » وحاوی لطائف عرفانی مربوط بمسئله مبدأ ومعاداست ـ پس ازاین رساله ایست در سلوك ازمیرزا ابوالقاسم معروف بمیرزا بابا ذهبی شیرازی ـ چاپ سنگی تهران ـ خط نسخ ـ سال ۱۳۲۳ ـ وقفی نائینی (۸۵۵)

۲۸۷ منظومهٔ نورانیه

فارسی ـ سرآینده : صدر العلماء میرزا عبد المحمدبن شمس العلماء حاج میرزا فتحعلی لاهیجانی . منظومه دربیان اسامی وتعداد سور مبارکه قرآن وتعیین تبویب مضامین وتعدادآیات مبارکه ازاحکام وقصص وغیرهمااست. تاریخ ختم نظم سلخ ربیع‌الاول ۱۳۴۱ است ، چاپ سنگی تهران بخط نستعلیق چاپخانهٔ حقیقت۱۳۴۱ خریداری آستانقدس خرداد ۱۳۲۳ (۹۴۸۸)

۲۸۸ منهج الصادقین ج ۱

فارسی ، مکرر ۳۸۰ خطی ، مؤلف ملا فتح‌الله کاشانی ، پنج جلد درسه مجلد چاپ شده ، مجلد اول حاوی جلد اول ودوم است وازاول قرآن تاآخر سورهٔ انفال را دارد . چاپ سنگی تبریز بخط نسخ سال ۱۳۱۴ ـ خریداری آستانقدس درخرداد ۱۳۲۳ (۹۴۸۹)

۲۸۹ منهج الصادقین ج ۲

فارسی ، مکرر پیش . این مجلد حاوی جلد سوم وچهارم است ، از سورهٔ برائت تاآخر سورهٔ فاطر را دارد ـ مشخصات کتاب وواقف مانند پیش « ۹۴۹۰ »

۲۹۰ منهج الصادقین ج ۳

فارسی . مکرر پیش ، این مجلد جلد پنجم است ، از سورهٔ مبارکه یس تا آخر قرآن را دارد . مشخصات کتاب وواقف مانند پیش (۹۴۹۱)

۲۹۱ موائد الرحمن فی ترجمة القرآن

فارسی ـ نام مترجم دردیباچه ذکر نشده وعصر مترجم هم معلوم نشده ، کتاب ترجمهٔ سادهٔ قرآن شریف است که دراصفهان بامر پادشاه وقت تالیف نموده . حروف مقطعه واقعه دراوائل سور را عینا آورده ، مترجم در دیباچه آورده است که پیش ازین کتاب

---

(۱) مؤلف غیراز آقا هاشم درویش ذهبی متوفای ۱۲۸۶ است که ترجمه‌اش درفارس نامه (ج ۱ ص ۴۱) مذکوراست (۲) در ریاض‌العارفین تاریخ فوت ذکرنشده .

حسب فرمان شاهنشاه ایران کتب توراة وزبور وانجیل را نیز دراصفهان نقل بپارسی داده است، درحاشیه کتاب تمامی قرآن مندرج است. محل وتاریخ چاپ ذکرنشده این کتاب را میرزا محمد ملك الکتاب نشرداده گمان میرود دربمبئی چاپ شده . خریداری آستانقدس در خرداد ۱۳۲۳ (۹۶۱۹)

مواکب

ترکی- مترجم: فرخ اسمعیل افندی قریمی متوفای ۱۲۵۶ در اسلامبول مدفون درقبرستان اورته کوی سرای (۱) ازعلماء وشعرآء وثروتمندان بوده. کتاب ترجمهٔ تفسیر مواهب العلیه کاشفی است، تاریخ ختم ترجمه ۱۲۴۶ است. این کتابرا درحاشیهٔ تبیان شمارهٔ ۹۵و۹۶ببینید

۲۹۲ مواهب علیه ج ۱

فارسی. مکررشمارهٔ ۳۸۲ مفسر: کمال الدین حسین کاشفی- کتاب مصدر بمقدمهٔ ممتع ومذیل بتصحیح فاضل معاصر سیدمحمدرضاجلالی نائینی است. این جلد تا آخرتفسیر سورهٔ مبارکهٔ اعراف را دارد. چاپ سربی تهران چاپخانهٔ اقبال در مرداد ۱۳۱۷ وقفی مدیر چاپخانه وکتابفروشی اقبال تهران در ۲۰ مرداد ۱۳۲۲ «۸۰۱۹»

۲۹۳ مواهب علیه ج ۲

فارسی . مکرر پیش. این جلد ازتفسیر سورهٔ مبارکهٔ انفال تاآخر سورهٔ کهف است . مشخصات کتاب وواقف مانند شمارهٔ پیش «۸۰۲۰»

۲۹۴-۲۹۵ مواهب علیه ج ۱و۲

فارسی - مشخصات از هرجهت مانند دورهٔ پیش . خریداری آستانقدس در۱۳۲۲ - « ۸۱۵۶ » و « ۸۱۵۷ »

(حرف ن)

الناسخ والمنسوخ

عربی- مکرر۳۸۴ مؤلف: ابوالقاسم هبة الله بن سلامة بن نصر بن علی بغدادی متوفای رجب ۴۱۰ از ابوبکربن مالك قطیعی سمع حدیث نموده و بانابینائی درعلم نحووعربیت وتفسیراستادمسلم روزگار خود است . در جامع المنصور بغداد دارای حلقه وحوزهٔ تدریس بوده (۲) کتاب دربیان معرفت آیات ناسخه ومنسوخه است . این کتاب درحاشیهٔ اسباب النزول شمارهٔ ۶۳ تفسیرچاپی تدوین شده

۲۹۶ نجوم الفرقان

عربی-. صفحهٔ اول نسخه افتاده، باین جهت مؤلف کتاب شناخته نشد. کتاب کشف

(۱) این قبرستان از بین رفته و جزء باغچه ییلدز سرای شده عثمانلی مؤلفلری ج۱ ص ۳۹۴ قاموس الاعلام ج ۵ ص ۳۳۸۰ (۲) معجم الادباء ج ۷ ص۲۴۳

الایات است . طرز وترتیب کتاب چنین است که بترتیب حروف تهجی‌مبداء اشتقاق هر کلمه وکلمات مجرده ازمتعلقات‌را عنوان قرارداده وذیل‌آن اشتقاقات آن کامه یا آنکلمهٔ که مصدر یامذیل بحرف یا مضاف الیه است ذکرنموده . بعدازهر کلمه دوعدد آورده : عدد اول که درشت نوشته شده اشاره بشمارهٔسوره وعدد ریز اشاره به‌آیه ایست که‌مشتمل برآن کلمه‌است.م. چاپ سربی اورنبورك. چاپخانه غلمان ابراهیم اوغلی کریموف در۱۹۰۲ خریداری آستانقدس درخرداد ۱۳۲۳ « ۹۶۲۰»

۲۹۷ نص الجلی فی امامة علی ع

عربی ـ مؤلف: ملا محمد حسین بن آقا باقر بروجردی متوفای ۱۳۰۰ واندی (۱) کتاب تفسیر ۴۰ آیه داله برامامت حضرت امیرالمؤمنین ع است باخبار مروی از فریقین ومصدراست بمقدمهٔ درامامت ـ تاریخ ختم تألیف دههٔ آخر ربیع‌الثانی ۱۲۷۳ چاپ‌سنگی تهران بخط نسخ چاپخانهٔ سید مرتضی ـ بسال ۱۳۲۰ وقفی فهرستی (۵۶۳)

۲۹۸-۲۹۹ نفحات الرحمن فی تفسیر القرآن ج ۱

عربی، مفسر معاصر : شیخ محمد بن مولانا میرزا عبدالرحیم نهاوندی متولد ۲۳ رجب ۱۲۹۱ ازمعارف مشهداست، نزد صاحب کفایةالاصول وسید محمد کاظم یزدی وحاج‌میرزاحسین خلیلی وشیخ عبدالله مازندرانی تلمذ نموده، در شعر دارای قریحه‌است و(تجلی) تخلص‌مینماید. این تفسیر لباب وخلاصهٔ چندین تفسیر معتبر امامیه و اهل سنت و حاوی فوآئد ولطائفی ازافادات مفسر است، رویهٔ این تفسیر نخست ترجمه وتلخیص معانی آیات‌است بفارسی سپس بذکرجهات تفسیری از ذکر اسباب نزول ونکات واسرار وبیان وجه نظم وترتیب سور وآیات وبیان قرآآت ماثوره ازخاندان عصمت پرداخته شده ومصدراست به ٤٠ طرفه در فوآئد متنوعه مقدماتی، این جلد تا آخر تفسیرسورهٔ انعام است، چاپ سنگی تهران بخط نسخ ۱۳۵۷ هر دو شماره جلد اول. ووقفی شیخ حسینعلی راشد تربتی درتیر ۱۳۲۱ (۷۴۹۲) و(۷۴۹۳)

(حرف و)

۳۰۰ وسیلة النجاة

فارسی ـ مفسر: آخوند ملا حسین بن علی مجاسی زنجانی . کتاب تفسیر سورهٔ مبارکهٔ والشمس است که مذیل ساخته تفسیر هرآیهٔ را بمصائب حضرت خامس آل عبا ع و در ضمن عنوان۳۹ مجلس صورت گرفته . تاریخ شروع بهتألیف دوم ذیحجه ۱۳۲۱چاپ‌سنگی تبریز بخط نسخ ربیع الاول ۱۳۲۳ خریداری آستانقدس درخرداد ۱۳۲۳ «۹۵۶۰»

(۱) الذریعه ج ۲ ص ٤٣

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

(ص)

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی کتب

(ن)

فهرست اسامی کتب

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

فهرست اسامی مؤلفین

(غلط نامه)

کلمات : « عقائد . حقائق . قرآئن » ـ اشتباهاً (عقاید . حقایق . قراین) چاپ‌شده تصحیح فرمایند .

جملاتیکه سهواً ذکر نشده وهم جملاتیکه ذکرش بیمحل بوده بترتیب ذیل تصحیح و اضافه وحذف نمایند :

صفحهٔ ٨ سطر٦ پیش ازجملهٔ :« خط‌نسخ » این جمله اضافه شود : « شرح این کتاب را بشمارهٔ ٧٩٣ به بینید »

صفحهٔ ١٢١ سطر٢ ازکلمهٔ: « این رساله » تا کلمهٔ « نشده » ازسطر٣ حذف وبجای آن‌نوشته شود: « مترجم ارکن‌الدین‌محمدبن‌علی‌جرجانی استرابادی » ـ صفحهٔ ١٢١سطر ١٩ از کلمهٔ « مطالب » تاآخرسطر ١٩ حذف و بجای آن نوشته شود: « ترجمهٔ این رساله را بشمارهٔ٦٢٦ ببینید » ـ صفحهٔ ١٦٥ اول سطر ٢٠ کلمهٔ « نمود » زائد است

صفحهٔ ٢٠٢ سطر ٢ پس ازکلمهٔ:« اشتغال نموده» این جملات اضافه شود : « فردوس التواریخ مؤلف را بعنوان خان ملا خان ضبط کرده و آورده است که مشار الیه ناصبی بوده و در ١٢٤٧ مشهدآمده وبا علماء وقت بمباحثهٔ‌مذهبی پرداخته‌وسید ابوطالب قائنی کتاب ماحی‌الضلالة والغوایه در رداین کتاب تألیف فرموده

صفحهٔ ٢٩٦ سطر ١٩ پس ازکلمهٔ: « بنظر نرسید » این‌جمله نوشته شود : « گمان‌میرود همان علی‌اکبر حائری زاده مؤلف کتاب‌فلسفة الانسان باشد » .

صفحهٔ ٣٠٨ ازسطر ٩ جملهٔ : « که در نجف تألیف نموده » حذف شود:

صفحهٔ ٣١٥ سطر٢ پس ازکلمهٔ: « عربی» این جمله اضافه شود : « مکرر شمارهٔ ١٢٥ حکمت خطی »

صفحهٔ ٣٢٧ سطر دوم زیر جدول پس از

غلط نامه

جملهٔ : « ۱۵۴ سال عمر کرده باشد » این جمله اضافه شود : « تاریخ صحیح ولادت سال ۹۰۹ است که در معجم المطبوعات العربیه نقل شده »

صفحهٔ ۴۰۰ سطر ۵ پس از کلمهٔ «عزبی» این جمله نوشته شود : « مکرر شمارهٔ ۸۵ حکمت خطی »

صفحهٔ ۴۴۴ سطر ۱۴ پیش از جملهٔ « این نسخه » نوشته شود : « حاشیه بر این کتاب را بشمارهٔ ۳۳۰ تفسیر خطی به بینید »

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۲	۱۰	است	آنست
۲	۲۷	۱۴۶۲	۲۶۵
۳	۲۳	صفته	صفة
۵	۱۷	راضی	رازی
۳۱و۶۰	۲۶و ۲۳	محی	محبی
۱۹	۱۶	بصره	بصره بسال
۲۲	۸	رب العالماین	رب العالمین
۳۷	۹	مسائل	سائل
۳۹	۱۸	منصوب	منسوب
۴۵	۱۸	حس	قس
۵۰	۱۲	ودر	در
۷۰	۱۷	که محشی این نسخه	که مؤلف این حاشیه
۷۸	۳	و آنرا بنام	ومحشی آنرا بنام
۸۰	۲۲	حواشی محشی	حواشی از محشی
۸۵	۱۸	دوم امور	دوم
۸۹	۲	الملکیه	الممکیه
۹۱	۷	شرح	حاشیه
۹۲	۷	اتصاب	انتساب
۹۶	۲۲	در آن	در تالیف آن
۹۹	۲۰	درة الفاخر	درة الفاخره
۱۰۰	۲۰-۲۵	درة الفاخر	درة الفاخره
۱۰۳	۱۲	تالیف نموده	تالیف نموده ام
۱۰۵	۱۱	اسماعایه	اسماعیایه
۱۱۰	۲	۸۶۰	۹۳۰
۱۱۳	۱۶	رسالة	رساله
۱۱۷	۱۸	نشانهٔ	نشآة
۱۲۹	۲۲	نسخه	رساله
۱۳۴	۲۴	اهدا	اهدآء
۱۴۰	۱۲	محمد قیصر	محمد قصیر
۱۴۳	۲۳	به آیات	با آیات
۱۴۵	۱۶	۸۱۰	۸۰۹
۱۶۳	۱۷	مجامعی	مجامیع
۱۶۵	۱۹	وتنقید سفر	ورد سفر
۱۶۰	۱۱	الی ا لفضائل	ابی الفضائل
۱۷۴	۲۲	موجر	موجز
۱۷۴	۲۷	اهدا	اهدآء
۱۸۰	۱۰	فنن	متن
۲۰۸	۹	سال ۹۳۲	سال ۶۳۲
۲۱۱	۵	اشنهی	اشهنی
۲۲۰	۳	نبریزی	تبریزی
۲۲۹	۳	نسخه مکرر	کتاب مکرر ۹
۲۳۱	۲٤	یغنی	یعنی
۲۴۶	۲٤	بعلی	یعلی

۲۰-۲۵

غلط نامه

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۲۴۹	۲۶	بنور اله	بنور الله
۲۵۶	۱	اهل تصوف	درعقائد اهل تصوف
۲۶۶	۶	منقول از	منقول را از
۲۷۵	۱	شماره ۷۲۵	شماره ۱۱۰
۲۸۱	۴	مؤاقف	مؤالف
۳۱۲	۲۷	ترجمه‌اش درجلد پنجم فهرست ذکر خواهد شد	ترجمه‌اش بیاید
۳۱۵	۱۳	۵۸۷	۷۰۷
۳۲۱	۹	عقائد آداب	عقائد وآداب
۳۲۳	۹	مغنیاوی	مغنیساوی
۳۲۴	۲۴	نسخه	کتاب
۳۲۷	۷	نسخه	کتاب
۳۳۳	۵	طا هریه	طاهریه
۳۳۴	۱۱	۱۴۱۵	۴۱۵
۳۳۵	۲۶	آلمان	آلمانی
۵۱۶	۲۵	رسالهٔ خلوت	رسالهٔ خلوات
۵۲۱	۲۴	قرائد الرضویه	فرائد الرضویه
۵۲۸	۳	آقای نجفی	آقا نجفی
۵۳۱	۲۲	تبزیزی	تبریزی

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۳۴۸	۲۳	مدینة الاسلام	مدنیة الاسلام
۳۵۳	۲۳	اصول الدین	اصول دین
۳۶۲	۴	ار	از
۳۶۶	۳	یبدی	میبدی
۳۶۷	۱۰	بمعنی شایع	شایع بمعنی
۳۸۵	۱۶	قواعد الجلیاه	قواعد الجلیه
۴۳۹	۴ ـ ۵	کتاب تا آیهٔ ۱۰۰	این نسخه بتفسیر آیهٔ ۱۰۳
۴۵۴	۱۷	آصف الدوله	آصف الدوله
۴۵۵	۲۳	اصفهانی متوفای	اصفهانی معروف براغب متوفای
۴۹۷	۲۰	حاجی	حاج
۴۷۵	۱۲	درخانه اش	مدفون درخانه‌اش
۴۸۲	۲۱	نجوم	نحو
۴۹۶	۹	(۱)	(۲)
۴۹۶	۲۶	مجمع البجار	مجمع البحار
۵۲۲	۲۷	فی طریق الی الاسلام	فی طریقی الی الاسلام
۵۲۳	۲۶	کشکوک فی ماجری	کشکول فی ماجری
		لال الرسول	لآل الرسول
۵۲۶	۲	مکتویات احمدی	مکتوبات احمدی

مشهد چاپخانهٔ طوس